

En este tratado de Penitencia
Xirt^e, et Savam. no ay gemen-
dan en la imprenta, sino lo q va
notado en el final de porciones.

Si en este tratado se encuentra
un lugar, en q se refiere una opinion
de Escolasticos antiguos, el M.^o 1.º otros,
y se llama Propositus, & a de leon,
Propositus. —

Ms. en 2.º pergamino, regular con 326 hojas.

Curso theologicus Speculativus.

Ortulan

Vargas de Penitencia.

Cont 9 de MS.

Tab 2.

Ext. 2. of MS.

Tab 2.

1915

2000 1. 100

2000

1860

The Hon. Secy. of the Interior,
Washington, D.C.
Dear Sir,
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. in relation to the application of the Department for the purchase of land for the purpose of establishing a reservation for the use of the Indians of the tribe of the same name.
I am sorry to hear that the land is not available for the purpose, but I am sure that the Department will be able to find another suitable location for the reservation.

Very respectfully,
Your obedient servant,
[Signature]

+
- -

Lector advertat.

In hoc M.S. a Penitentia, Nuptiis,
et Sacramento Tractatu, inscripta, aut in-
curia Transcriptionis plerumque sunt evitata
contra Orthographiam, quae facile emendare
potest. Non paucas, quae graviores momenti
sunt, et sensum pervertunt, emendatae sunt
ad margines, appositis signis.

Cursus Theologicus Speculativus,
sive Scholasticus. Hic comes in el trata-
do de los
Ad usum studiorum Adolescentium, de docto
sui Scholae sive sequentibus.

Tractatus 10°, et ultimus,
De Poenitentia, Virtute, et Sacramento.
In 3. part. D. Thomae Doctoris Angelici.

Studio
Prodit in lucem studio

Prolocutio.

Poenitentia, ^{xx} Opt. Adolefc., severa, et aust-
tera Virtus, de qua praesentibus institutis
disputationes, maxime, et tristitiam nomine
praesent, et reipsa inducit. Id quidem verum
est; sed non minus est verum, in poenitentia
tristitia voluptatem, et in maxime delectationem
regimini. quod sapienter docet Angelicus, quem
dabimus suo loco, cum adstruamus, Poenitentiam

proprie esse Virtutem. Acutum illud est:
amor est dulcis et amarus. Atque Christiana
penitentia pullulat ex radice amoris erga
Deum, quem saltem tamquam omnis ius-
titie fontem diligere incipiunt Penitentes:
proprium itaque penitentis est, amaritudi-
ni misce dulcedinem, dolori voluptatem, et
maiori gaudium. His nostris de penitentia
disputationibus bene erit, si aliquam delec-
tationem, et voluptatem, animis instillent;
quas affectiones non aliunde delivabunt, nisi
ex doctrinae solidae veritate, quam assequi di-
ligentissime curabo.

Disputatio 1^a

Q. 1^a, C. 1^a.

2

De Poenitentia prout est Virtus. *co. en.*

Ut disputationis institutū argumentum impleamus, agemus in primis de natura poenitentiae; deinde de ipsius objectis et formali, et materiali; ac demum de contritione tum perfecta, tum imperfecta: ad haec enim capita commodè reducuntur difficultates, quae de Poenitentia Virtute communiter agitantur. —

Caput 1.

Exponitur natura Poenitentiae Virtutis.

Sectio 1.

Quinam actus pertineant essentialiter ad poenitentiam?

Num. 1°. *Præmissum primum.* Poenitentia non importat præcisè simplicem resipiscentiam, sed etiam dolorem de peccatis commissis, ipsorumque detestationem. Definitum est in Tridentino, sess. VI, cap. I, contra Lutherum, et assecutas. Dogma catholicum stabilitur multis Scripturae testimonijs. Clarissimum est illud Joel. cap. 2: convertimini ad me in ,,
toto corde vestro, in jejuniis, fletu, et planctu, et ,,
scindite corda vestra: quibus verbis per dolorem, ,,
luctum, et poenam poenitentia explicatur. Accedunt Patres. Pro omnibus audiatur D. Augustinus lib. 5. *de serm.*, homil. 50: non sufficit mores ,,
in melius commutare, nisi etiam de his, quae facta sunt, satisfiat Deo per poenitentiae dolorem, ,,
per humilitatis gemitum, per contritionis cordis sacrificium.

Cod. V.

1. Primum. Orget ratio: nam poenitentia ratio-
habitionem facti excludit: ergo non sufficit sim-
plex resipiscentia; hęc siquidem ratiohabitionem
permittit. Constat in eo, qui complaceat in vindic-
tā sumptā de inimico, cui postea benefacit.
Ergo cum non sufficiat simplex resipiscentia (quā
passisse opera mutantur) ad poenitentiam requi-
ritur dolor de peccatis commissis, ipsorumque de-
testatio.

2. Præmissum secundum. Multi sunt ac-
tus, qui poenitentiam, scilicet actualem, vel consti-
tuunt, vel circumstant. Prim. est odium peccati:
quo averfamur peccatum ut malum secundum
se, et ut malum præsens. Secund. peccati de testa-
tio: quā volumus, non esse peccatum, simul et
quod non fuerit tale malum. 3us: dolor de peccato;
estque lucta quædam, seu animi inquietudo co-
nantis malum exorsum fugere; sicut oblectatio
animi quiescentis in bono præsentis est gaudium.
4us est voluntas delendi omnino, quantum fieri
potest, ipsum peccatum, quod odio, et detestatio-
ne prosequimur, et de quo dolemus. 5us est, vo-
luntas satisfaciendi Deo pro offensā, et conse-
quenter puniendi in nobis peccatum, quatenus
hoc est necessarium ad illam satisfactionem. 6us actus
est, propositum vitandi absolute in postea peccata.

3. Præmissum tertium. Detestatio peccati
iden-

identificat secum rationem odij; permittit distinc-
 tionem à dolore: sicut et à formali proposito
 non peccandi de cetero. Ratio 1^a partis: nam
 detestatio est fuga voluntatis à peccato prout
 malo; conceptus autem odij in tali fugā confis-
 tit: unde juxta communem loquendi modum
 idem malum, siue præsens, siue absens, quod o-
 dio habemus, detestari dicimur; et vice versa.
 Ratio secundæ partis: quia sepiissime dolor est ef-
 fectus detestationis: est enim sepiissime de iis, quibus
 nolentibus contingunt; atque adeo nolentis,
 seu detestatio dolorem præcedit. Insuper: in Bea-
 tis est odium, perfectaq; detestatio de peccato co-
 missa, quàm dolore tangantur. Agnoscenda tamen
 est moralis identitas detestationis cum dolore: in
 viatore namque dolor detestationi conjungitur; et
 ex detestatione suâ sponte dolor emanat. Ratio
 3^a partis: nam detestatio eatenus non posset dis-
 tingui à formali proposito non peccandi de cetero,
 quatenus debet excludere essentialiter voluntatem
 peccandi; ad hoc non requiritur, quod sit formale
 propositum: satis enim est, quod sit virtuale pro-
 positum, quatenus est detestatio peccati ob horribili-
 tatem receptam in peccatis, præterito, et nondum repen-
 ditam
 commissis: g.
 3. His positis, queritur: in quibus actibus poe-
 nitentia actualis formaliter, et quid sitative consistat?
 Non agimus de actibus, qui necessarij sint, ut poeni-
 tentia:

tentia obtineat effectum justificationis; neque insuper de actibus, qui ad poenitentiam prout est specialis virtus pertineant: de his siquidem difficultatibus opportune sermo reuertetur. Est itaque sensus questionis: quinam sint actus, quibus formaliter positis, ponitur formaliter poenitentia actualis; et quibus formaliter ablati, illa formaliter aufertur? Illi profecto ad poenitentiam actualem essentialiter pertinebunt; et in ipsis hec formaliter consistet.

9. Conclusio. Actualis poenitentia consistit formaliter adequate in dolore, et detestatione peccati commissi. Ita cum Mag., et multis Cardin. de Sugo d. d. f. l., contra Végam tenentem, consistere in dolore, detestatione, et proposito: et contra P. Coninc docentem, consistere in solo dolore: et contra P. Armi- cum assignantem solam detestationem pro constitutivo adequate poenitentiae. Probatur conclusio: iuxta Tridentinum sess: VI. cap. d. con-
tritus est animi dolor, ac detestatio de peccato co-
missio cum proposito non peccandi de cetero;
 uterque actus et doloris, et detestationis in hac definitione affertur in recto: ergo contritus, atque adeo actualis poenitentia, dolorem, et detestationem essentialiter includit. Urgetur: nam, ut rectè notavit Exim. Suarez, d. 3, f. d., n. 1. Concilia, et Patres per dolorem, et detestationem definiunt poe-

poenitentiam; quod et faciunt communiter Theologi cum Magistro, cuius est illud, in 4. dist. 18: poenitentia est viatus, qua mala commissum emendationis proposito plangimus, et odiamur.

5. Dices statim. Tridentinum in data definitione accipiendum est de dolore causali: hoc est, de sola detestatione, quae doloris est causa. Contra: similiter dici poterit, accipiendum esse de detestatione terminativa: hoc est, de dolore, qui est terminus detestationis. Exit itaque ambigua definitio, ex qua constitutum poenitentiae exui non poterit; hoc est absurdum: ergo. Dices iterum. Tridentinum accipitur quidem de dolore formali; sed explicuit poenitentiam per essentialia, nempe per detestationem, et per proprietatem magis perceptibilem, per dolorem videlicet. Contra: similiter dici poterit explicuisse poenitentiam per essentialia, per dolorem scilicet, et per poenitentiam genuinam ~~ca-~~^x ~~cau-~~^x ~~sentiam~~, nempe per detestationem. Rursus deducitur absurdum idem: ergo. Dices demum. Tridentinum in data definitione posuit propositum non peccandi; et non accipitur de proposito ut poenitentiae constitutivo: quod idem dicendum exit de dolore. Contra: posuit propositum in obliquo; at equè dolorem, et detestationem in recto: ergo excluso i constitutione poenitentiae formali

malis propositis, non ideo excludendus est dolor, sicut non excluditur detestatio; et viceversa: ergo.

6. Confirmatur de dolore: nam poenitentia afflictionem, et tristitiam animi significat; quae non solvatur in mera peccati detestatione, dolore non adjuncto: idque et si in Beatis detur perfecta peccati detestatio, non tamen datur poenitentia, quia carent dolore. Precupio: et si in Beatis maneat habitus poenitentis, dicunturque aliquos huius virtutis actus, non tamen dicuntur, contemni, aut poenitere, pro praeterito doloris defectu: ergo dolor ingreditur constitutive denominationem illam. Atque poenitentia actualis est forma, quae posita, ponitur illa denominatio: ergo dolor ingreditur constitutive actuale poenitentiam. Confirmatur de detestatione: nam de essentia poenitentis actualis est perfectus a peccato recessus, seu aversio a peccato; hic autem motus stat in odio, et detestatione peccati, per quam voluntas omnino avertitur a peccato. Insuper: actualis poenitentia dicitur immediatam, et formalem oppositionem, honestam quidem, et liberam, cum peccatis praeteritis, et nondum commissis; hae oppositiones veniunt a detestatione: nam dolor non opponitur immediate, et formaliter ratificationi peccati praeteriti, et voluntati deinceps peccandi: (rata enim habere possumus

possumus ea, de quibus dolemus; eademque cum dolore possumus iterare (ut projectionem mercium in mare ex metu naufragij.) et postea dolor in detestatione suam honestatem, et libertatem habet, sicut assensus fidei in pia voluntate credendi: ergo.

7. Jam vero probatur, dolorem, et detestationem peccati esse constitutum ad adequatum poenitentij actualis: nam praecipue positis ijs actibus, ponitur quidquid postulat Tridentinum in definitione contritionis; et quidquid postulant Concilia, Patres, et Theologi in definitione poenitentij: ut supra ex D. Eximio notatum est. Ergo nil praeterea constituit poenitentiam actualem; atque adeo haec in dolore et detestatione peccati adequate formaliter consistit.

Obijciunt 1°.

Poenitentia solum resipiscentiam significat: ut constet ex proprietate graecae vocis: ergo non constituitur per dolorem, et detestationem peccati.

2°: poenitentia solum significat dolorem, juxta nominis etymologiam: nam juxta Augustinum, lib. de ver. et fals. poenitentia, c. 19:

idem est poenitere, ac poenam tenere; et juxta Isidorum lib. 3. etymologiar. c. ult: poenitentia est idem, ac punientia: ergo non constituitur per detestationem peccati.

3°: ex detestatione peccati resultat in viatoribus dolor de ipso: ergo in detestatione,

testatione, non autem in dolore, poenitentia consistit. 1°: poenitentia est perfectus recessus a peccato; sed perfectus recessus a peccato, non solum includit detestationem, et dolorem, sed etiam voluntatem delendi peccatum, satisfaciendi Deo, et propositum non peccandi de cetero: ergo poenitentia non consistit formaliter adquatè in dolore, et detestatione.

9. Ad primum, distinguo antecedens: poenitentia theologicè, et dogmaticè solam resipiscenciam significat, nego: nam in Scripturis, Concilijs, et Patribus accipitur pro conversione importante dolorem, et detestationem peccati, ut probatum manet; poenitentia in usu profano solam resipiscenciam significat, omitto antecedens, et adjunctam probationem: nam etiam in usu profano accipitur poenitentia pro dolore, ac detestatione facti præteriti, ut ostendit Comptonus d. 84. f. 1. n. 5. Nego consequentiam: quia loquimur de poenitentia, prout in Scripturis consulitur, et prout à Concilijs, et Patribus explicatur. Ad hoc: poenitentia prout est virtus præcedit resipiscenciam, juxta illud Augⁿⁱ, lib. de poenitentia medicum, in principio: nemo potest novam vitam inchoare, nisi eum superioris vitæ poeniteat: ergo poenitentia in sola resipiscenciâ stare non potest. — Ad secundum, nego antecedens: quod non probatur ex etymologia datâ ab

ab Augustino, et Isidoro: nam purgentia, seu
poenitentia, ut poenitentia sit, debet esse ani-
mi conversio, et recessus à peccato liberam ho-
nestatem includens: hęc non salvantur in me-
ro dolore, non adjuncta detestatione. Ideo Au-
gustinus, quoniam obicit etymologia ab ipso data, af-
fexit lib. 2. qq. ad Simplician., q. 2., opus poe-
nitendi esse, cum reperitur voluntas animi carni mu-
animi dolore tandi.

10. Ad textum, concesso antecedente, nego consequentiam. In communissima Philosophia ex natura resultat subsistentia; et tamen suppositum non consistit in sola natura. In probabili Theologia beatitudo consistit partialiter in amore; et tamen; et tamen amor ex Dei visione resultat. Dicimus similiter in re nostra; et est ratio: quia sicut denominatio subsistentis non stat ex sola natura, et denominatio perfecte possidentis Deum non convenit ex sola visione, ita denominatio poenitentis, aut contriti, non resultat ex sola detestatione; ut constet in Beatis. — Ad 1.^{am} concedo maiorem de perfecto recessu quoad essentialia; illamque nego de perfecto quoad integralia: et similiter distincta minore, nego consequentiam. Est dicere: ipsa detestatio peccati praeteriti est recessus essentialiter perfectus a peccato: nam et excludit rationem peccati praeteriti, et voluntatem peccandi.

Si de cetero; adeoque est virtualis voluntas delendi peccatum, satisfaciendi Deo, et parcavendi peccatum. Huiusmodi autem voluntas formalis, et expressa ad perfectionem integram, seu accidentalem poenitentiae spectat.

II.

Insuper. Ideo

propositum (idem de expressa voluntate satisfaciendi, et de alijs actibus) non est constitutum poenitentiae, quia ipso non intellecto, intelligitur in detestatione recessus à peccato essentialiter perfectus; hoc ipsum intelligitur, non ~~intellectus~~ dolore: ergo dolor non est constitutum poenitentiae. Additur V: dolor constitutus poenitentiae est liber: ex Tridentino sess. VI., can. 5. At non dolor formalis, sed radicalis consistens in detestatione est liber: ergo. 2º: is, qui certus ex revelatione esset de peccati remissione, posset poenitere; sed non posset dolorem concipere: ergo. —

Admitto causalem in vi materiae, et illam responsum ex vi formae. Propositum formale non attingit ad poenitentiam spectantem essentialiter, nisi quatenus sine ipso non staret recessus essentialiter perfectus à peccato; cum hoc non sit verum: sequitur, ejusmodi propositum non esse constitutum poenitentiae.

At dolor non requiritur, ut detur recessus ille; sed ut detur peccati detestatio dolorosa: in hac siquidem consistit formaliter poenitentia. Conf-

tat

tat ~~et~~ ex Scriptura, Conciliis, et Patribus. Conf-
tat à posteriori: quia ex defectu doloris non est po-
nitentia in Beatis. Fateor, rationem à priori
non posse facile assignari; hæc tamen non omni-
nò difficiet: nam cum in peccato fuerit delecta-
tio (non enim placere potuit, nisi in ratione
boni delectabilis) consequens est, ut poenitentia
afferat tristitiam, anxietatem, et animi do-
lorem. Et notandum, dolorem constitutum
poenitentis esse rationalem, in parte animi supe-
riore: neque enim requiritur dolor sensibilis, qui
est animi passio, in ipsius inferiore parte.

12.

Ad pri-
mum additamentum, concedo maiorem de li-
bertate mediata, et illam nego de immediata; et
distinctam similiter minorem, nego consequentiam. Sa-
tis est, quod dolor sit liber ea ratione, quâ li-
ber est fidei assensus; hoc est, mediate, et in alio:
sic enim uterque habet honestatem. Dici posset
cum Comptone, de facto unum, eundemque ac-
tum habere identificatas tendentias detestationis,
et doloris: sic dolor esset immediate liber, sicut de-
tестatio. — Ad secundum, nego maiorem: non
enim est absurdum, quod qui dolere non potest,
non possit poenitere; ut accidit in Beatis. Sed omis-
sa maiore, nego minorem: peccatum namque
commissum, etsi remissum, est sufficiens dolo-
ris objectum; quod mihi probatur exemplo Da-
vidis,

vidis, cujus peccatum, et de ipso dolo erant
in conspectu ejus semper. Nunc quod Beati non
doleant non provenit ex defectu objecti sufficientis;
sed ex perfectione status tristitiam omnem exclu-
dentis.

Sectio 2.

Quam sit detestationis tendentia in peccatum praeitum?

3.

Tendentia actus voluntatis, et est effi-
cax, et est inefficax: ista est per modum velleita-
tis, nec determinat voluntatem, ut ponat termi-
num; illa est per modum intentionis, et determinat
voluntatem, ut opus exequatur. Si opus sit in potes-
tate voluntatis, ponetur; et volitio erit affectivè, et
effectivè efficax. Si verò opus excedat voluntatis
potestatem, non ponetur; et volitio erit affectivè,
sed non effectivè efficax. Rursus actus voluntatis
potest esse absolutus, et conditionatus: iste est qui ap-
ponit aliquam conditionem restringentem ex par-
te objecti; ille, qui nullam ejusmodi conditionem
apponit. Denique: actus conditionatus ex par-
te subjecti non est, sed effect, qualificata conditione;
actus verò conditionatus tantum ex parte objecti
est, et actu seatur in objectum aliquam conditionem.
Ejusmodi actus voluntatis conditionatos ex parte ob-
jecti agnoscit communis sententia contra P. Var-
quez 1. 2. d. 12. docentem, omnes voluntatis
actus esse absolutos; actumque qui explicatur per
verbum, vellere, non esse voluntatis, sed intellectus
iudicantis,

judicantis, quem actum haberet voluntas, si
huc, vel ille purificaretur conditio. Negandum
non est, in sensu grammaticali per verbum, vellem,
non significari volitionem presentem, sed conditio-
natam futuram; quemadmodum per verbum, curre-
rem, non significatur currens presens, sed con-
ditionate futurus. Nihilominus esse volitiones sub-
jective absolute, et objective conditionatas, quæ ex
communi usurpatione explicantur, per verbum,
vellem, per vocem, utinam, et per similes expres-
siones.

14. Probatur à paritate intellectus, qui concipit ac-
tus absolute existentes, quibus affirmat, vel ne-
gat aliquid de objecto; non absolute, sed conditionate;
ut est iste: si Sol lucet, dies est. Ergo et voluntas
concupit actus absolute existentes, quibus prose-
quitur objectum, vel ab ipso fugit, non absolute, sed
conditionate; ut est iste: dabo pauperi elemosynam,
si petierit. Ratio consequentiæ, et paritatis est: nam
sicut objectum pro statu conditionato habet verita-
tem judicii terminativam; ita et habet bonita-
tem terminativam amoris: ergo sicut intellec-
tus, ita et voluntas potest ferri in objectum per
actus subjective absolute, et conditionatos objective.
Occurrit ex P. Hurt., d. 11. de anima, s. 1. ille
actus conditionatus, si Sol lucet, dies est, huic equiva-
let: si Sol lucet, iudico, diem esse; sin minus, non
iudico. Posterior iste est subjective conditionatus: ergo
et

et ille prior. Contra: posterior actus vel re-
flectit supra iudicium directum; vel non? Si
primum: iudicium directum erit objective con-
ditionatum. Si secundum: nego equivalentiam
eorum actuum. Imò sic posterior actus est im-
plicatorius: nam non possum sine iudicio iudicare;
sed iudico; quod si Sol lucet, dies est: ergo id ipsum
per aliquod iudicium iudico.

15.

Obicies: Visus, et audi-
tus non habent actus conditionatos, videzern, au-
dizern; sed absolutos, video, audio: ergo neque
intellectus, neque voluntas habent ejusmodi
actus conditionatos. Nego consequentiam: nam
sensus non moventur, nisi ab objecto presen-
ti; et sensibile in statu conditionato non habet
sensibilitatem: at potentie rationales feruntur in
absens; et ipsarum objectarum in statu conditio-
nato habent veritatem, et amabilitatem: in
genere videlicet objectiva, et terminativa. Re-
torisio est manifesta: nam per nullum ac-
tum potest sensus ferri in sensibile conditio-
nate existens: ergo per nullum actum potest
rationalis potentia ferri in objectum sub con-
ditione. Hoc nemo dixerit: omnes enim con-
cedunt intellectui apprehensiones, et voluntati sim-
plices complacentias ex objectum conditiona-
tum. Nota, quod sicut actus conditionatus in-
tellectus potest esse iudicium, et non mera apre-
hensio,

beneficium; ita actus conditionatus voluntatis potest esse intentio, et non mera complacentia: potest enim determinare voluntatem ad ponendum terminum pro casu qualificato conditionis. Quod autem actus conditionatus intellectus possit esse iudicium, probatum est; et confirmatur: nam potest esse praemissa in Syllogismo; praemissa autem est iudicium: nam consequentia ex praedictis est.

16.

Ad rem nostram.

Detestatio peccati comparatur ad praeteritum, ad praesens, et ad futurum: in ordine ad praeteritum habet pro objecto praetitionem peccati; in ordine ad praesens respicit existentiam, quam peccatum habet pro praeterito ad ipsam detestationem; in ordine ad futuram habet pro objecto peccatum, quod voluntas potest committere. Detestatio peccati in ordine ad praesens, et ad futurum est absoluta, et efficax: nam ejusmodi detestatio ita separat voluntatem a peccato, ut impossibile sit, quod cum ipsa consistat simul affectus ad peccatum praesens, et ad nondum commissum. Insuper: per detestationem voluntas, quantum potest efficaciter, vult, quod peccatum non fuisset: ergo vult ipsum destruere ea ratione, qua permanet, nempe, quod culpam. Denique: ejusmodi detestatio est virtuale propositum non peccandi de cetero: ergo removet peccatum nondum commissum. Est itaque efficax detestatio relative ad praesens, et ad futurum. Aliunde est absoluta:

soluta: nam si aliquam conditionem affexerit, esset potestas; hęc autem potestas inest: nam ex auxilio gratię potest voluntas destruere peccatum quoad culpam, et omne peccatum de cetero vitare. Atqui ex conditione, quę inest; affectus voluntatis non redditur conditionatus: ut constat in actu perfectę, efficacis, et absolute dilectionis Dei super omnia, quę respicit observationem preceptorum sub conditione potestatis, quę ne ipsa habetur; ergo. Devolvitur igitur difficultas ad detestationem prout respicit peccatum preteritum.

D.

Conclusio. De-

testatio peccati in ordine ad preteritum est conditionata, et absolute inefficax. Est communis sententia cum D. Thoma 1. 2., q. 13., a. 5., ad 1. et alibi, contra J. de Medina, cod. de Poenit., tr. 1., q. 1. docentem, esse absolutam, et efficacem. Probatur conclusio: nam voluntas hic, et nunc non potest absolute, et efficaciter omnino velle, quod in suam potestatem cadere non potest; sed quod peccatum non fuit, in suam potestatem cadere non potest: suppositio enim preteritionis peccati excludit potestatem ad faciendum, ut peccatum non fuerit: nam ad preteritum non datur potentia: ergo voluntas hic, et nunc non potest absolute, et efficaciter omnino velle, ne fuerit peccatum: ergo detestatio, qua id vult, est conditionata, et absolute inefficax. Est quidem

dem

dem conditionata: nam voluntas solum potest velle, ne fuerit peccatum, sub hac conditione: si id facere possem; que conditio non inest. Est enim absolute inefficax: nam est actus, cui ex objecto, quod formaliter attingit, repugnat coniungi cum terminis volito.

18. Obijciēs 1^a, et contendis, detestationem peccati relate ad prateritum esse absolutam, et efficacem. Objectum detestationis non est absolute impossibile, sed tantum ex suppositione: solum namque est impossibile, quod peccatum non fuerit ex suppositione, quod fuerit; sed voluntas potest absolute, et efficaciter velle quodquid non est absolute impossibile: ergo potest absolute, et efficaciter velle objectum illius actus; ~~fuerit~~, quod peccatum non fuerit. — Concessa maiores, nego minores: nam solum potest voluntas absolute, et efficaciter velle id, ad quod habet, aut saltem habere potest potestatem proximam; non tamen habet, aut habere potest proximam potestatem ad omne, quod non est absolute impossibile: cum ista suppositio, ex qua objectum redditur impossibile, sit essentialis exclusivum potestatis proximae. Sic hominem adipisci gloriam sine meritis, non est absolute impossibile, sed ex suppositione presentis priventis; et quia hec suppositio est impedimentum essentialis potestatis proximae ad obtinendam gloriam sine meritis: ideo non potest homo absolute,

St. C. V. -

et efficaciter id velle. Similiter in re nostra: peccatum non fuisse non est simpliciter impossibile; at fuisse peccatum est essenziale impedimentum potestatis proximæ ad faciendum, ne fuerit: nam solum pro prioræ ad existentiam peccati est potestas proxima ad impediendam peccati præteritionem.

19. ~~Obijciunt~~ Obijciunt 2°

x
Stultum

et contendis, relatè ad præteritum non posse esse detestationem peccati, etiam conditionatam, et absolute inefficacem. ~~Subijciunt~~ est, velle, et conari, quod peccatum non fuerit, ex suppositione, quod fuerit; ~~hæc velle~~ hoc vellet, et conaretur voluntas per detestationem conditionatam, et absolute inefficacem relatè ad præteritum: ergo stultè id vellet. Confirmatur: vellet obiectum sub conditione impossibili ergo hanc ipsam vellet conditionem; sed non, nisi stultè, vellet conditionem impossibilem: q. — Admittito maiorem, et nego minorem: voluntas quidem ex suppositione, quod peccatum fuerit, vult, quod non fuerit; at non vult, quod peccatum non fuerit ex suppositione, quod fuerit. Est discrimen: nam posterior affectus conjungeret obiectivè præteritionem peccati cum non præteritione; quod non facit prior affectus. Huius est tendentia: si nunc possem facere ~~quod~~ peccatum non fuisset, id præstarem; et sic voluntas nec coniungit affectivè præteritionem peccati cum non præteritione; nec conatur absolute, quod

quod peccatum non fuerit. Igitur solum expli-
catur per ejusmodi actum tanta voluntatis dispo-
sitione in peccato praeterito, ut vellet ipse praeteri-
tionem impedire, si id hic, et nunc facere posset.

Hic vero affectus est prudens, et laudabilis: nam
est equivalenter affectus, quo quis adeo averfatur pec-
catum praeteritum, ut ideo praescisse illius praeteriti-
onem non impediat, quia non potest.

2e.

Ad confirmatio-
nem, concessio antecedens: nam potentia ad auffer-
endam praeteritionem peccati est simpliciter impossi-
bilis; ad illam autem impediendam reducta est
impossibilis ex suppositione praeteritionis. Sed nego
consequentiam: potestas enim ad faciendum, ne
fuerit peccatum, se habet tantum per modum
conditionis, in quam voluntas non tendit volendo,
aut conando; sed solum conatur, et vult obsequi
sub conditione in hunc modum: ex suppositione
quod haberem potestatem, facerem, ut peccatum
non fuisset. Sic laudabiliter concipio voluntatem
istam: dabo Petro eleemosynam, si in pauperta-
tem incidat; quin ullo modo vellim illius pau-
peratatem. Sic Deus ante omnem scientiam
visionis potest habere decretum hoc: dabo Petro
auxilium, ut resipiscat, si peccet; quin ullo
modo velit peccatum Petri. Potest omitti conse-
quens scilicet affectu conditionato, et inefficaci; et dis-
tingui minor subsumpta: non nisi stulte vellet ab-
solute,

solutè, et efficaciter conditionem impossibilem, concedo; conditionatè, et ineffaciter, nego minorem, et consequentiam. Dices: etsi vellet ineffaciter conditionem impossibilem, vellet stultè: nam vellet implicite destructionem Omnipotentij, quæ cum impossibilitate impossibilium connectitur. Occurro: vellet sub ista conditione: si hoc esset possibile, manente perfectione Omnipotentij; quapropter voluntas neque implicite vult Omnipotentij destructionem. Videatur Cardin. de Sugo, d. d. s. 2. n. 22.

21. Ad extremum nota, detestationem istam absolute inefficacem erga peccati pænitentiam esse efficacem secundum quid. 1º: quia idè pænitisse non est efficax, quia voluntati deest potestas; et in hoc differt ab affectibus omnino inefficacibus, qui vocantur velleitates: nam isti patiuntur, quod à voluntate habente potestatem non ponatur terminus volitus. 2º: quia ex Dei acceptance detestatio illa ita delet peccatum, perinde ac si non fuerit; quod est detestationem istam esse moraliter efficacem. Ulterius nota, detestationem esse reactivam pænitentis peccaminosæ voluntatis: et per hoc de se esse destructivam peccati habitualis. At non opus est, quod habeat pro objecto destructionem habitualis perseverantis voluntatis pænitentis: unde non debet habere se ipsam pro objecto. Neque hoc esset absurdum: cum ad-

mitti

mitti debeant volitiones supra se reflexive, saltem si attingant simul objectum aliud distinctum; ut est intentio, quam homo omnes suos actus dirigit in obsequium Dei. Hoc habet defectus: nam aversive attingit peccatum actuale, prosecutive illius remissionem, infusionem gratie, commendationem vite: ergo non est absurdum, quod se ipsam habeat pro objecto. —

Sectio 3^a

An Poenitentia sit Virtus?

22. Negant heretici; ex Catholicis antiquis quibus subscripsit Cajetanus 22. q. 104. art. 1. docuere, poenitentiam non esse simpliciter, sed solum secundum quid virtutem; oppositam sententiam tenent ceteri cum D. Thom. hic, q. 85. a. 1. Nec desunt rationes dubitandi. 1^a verecundia non est virtus, ut docet late Philosophus, 1. Ethic., c. ult.: et ideo, quia est de turpi facto; sed poenitentia est de turpi facto, nempe de peccato: ergo poenitentia non est virtus. 2^a virtus est per se expetibilis; sed poenitentia non est per se expetibilis: supponit enim peccatum: ergo non est virtus. Additur: cum virtus sit per se expetibilis, exercetur cum delectatione; poenitentia autem cum dolore, et tristitia: quapropter non est virtus. 3^a poenitentia non habet objectum bonum: respicit namque peccatum, a quo fugit; sed virtus habet objectum bonum: ergo poenitentia non est virtus.

Con —

23.

Conclusio. Poe-

nitentia est absolute, et simpliciter virtus. Proba-
tur ex Scriptura adjuncta poenitentiam fidei, et
alijs virtutibus, Actor. 2., v. 21: testificans iudicis, atque
27. Gentilibus poenitentiam, et fidem in Dominum
27. Iesu Christum; et consulente peccatoribus poeniten-
27. tiam, Luc. 13: nisi poenitentiam egeritis, omnes
27. similiter peribitis Hinc Patres attribuunt poeni-
tentis absque addito nomen, et rem virtutis. Pro om-
nibus audiatur Chrysostom. homil. 23. in Math:
27. non est aliquod omnino peccatum, quod non ce-
27. dat poenitentis virtuti. Iam sic: ea virtutis ratio
poenitentis tribuenda est, quam Patres ex Scrip-
tura agnoscunt; sed ex hoc fonte illi agnoscunt
rationem virtutis absolute, simpliciter, et sine ad-
dito: ergo poenitentis tribuenda est ratio virtutis
absolute, simpliciter, et sine addito. Sed quoniam
ut ostendatur, bonum esse poenitere, non est
opus, afferre scripturas, nam vox est ipsa
natura, ut dixit August., lib. de duabus animabus
contra Manich. c. 14.

24.

Probatur a ratione conclusio:
nam dolor, et detestatio accipiunt honestatem ex
bonitate, cui opponitur ratio mali, quae ad dolorem,
et detestationem movet: quapropter sicut com-
placentia, et prosecutio boni est laudabilis, et ho-
nesta; ita et dolor, et detestatio circa malum
ut tale sunt actus laudabiles, et honesti. Atqui poeni-

poenitentij actus sunt dolor, et detestatio mali
ut talis: ergo sunt laudabiles, et honesti; adeoque
ipsa poenitentia est virtus absolute, et simpliciter.
Statuta honestate actuum, constat, habitum,
a quo illi procedunt, esse virtutem: nam ille
habitus est simpliciter virtus, qui praebet bonum,
et honestum usum in actibus liberis volunta-
tis: ex D. Thom., l. 2., q. 54. Ita se ha-
bet poenitentij habitus: ergo. Confirmatur ex
definitionibus virtutis, quas tradit Philosophus, 2.

- 21 Ethyc., c. 2., et 6. Virtus est habitus electivus se-
- 22 cundum rectam rationem; sed recta ratio dic-
tat, detestandum esse peccatum, dolendumque de
23 ipso: idque poenitentia: ergo. Virtus est habitus, prae-
- 24 bet bonum facit habentem; sed poenitentia bo-
25 num facit habentem se: ergo. Virtus est dispositio
26 ad optimum; sed poenitentia peragitur hominem,
ipsumque disponit ad optimum, nempe in suo
genere: ergo.

25. Ad primam dubitandi rationem dic,
verecundiam ita esse de turpi facto, ut compatiatur
cum affectu ad peccatum: est enim timor
oprobrij, seu dedecoris, quod imminet, si pecca-
tum committatur; quapropter solam exterram
executionem solet impedire. At poenitentia ita
est de turpi facto, ut illud detestetur, et a peccato
voluntatem efficaciter aversat. Hoc posterius est
proprium vere virtutis, a qua alienum est il-
lud

lud paucis: ego etsi verecundia non sit simpliciter virtus, ad poenitentiam non est paritas.

Infuper: Infuper: verecundia non tam est notitia actus turpis, quam infamiae, quae ex illo venit; poenitentia autem est de ipso actu turpi, et huius includit notitionem. Denum: moti-

vum poenitentis est per se honestum; motivum vero verecundiae est ad summum indifferens: cum

17 nihil aliud sit verecundia, quam quidam dif-

18 flicendi metus, ut inquit Augustin., epist. 56. ad

Macedon. ~~Contra~~ non est, verecundiam, prout
 X Nepau est timor difflicendi ex fine extrinseco honesto posse
duin habere honestatem; sed tunc ad illam virtutem
 pertinebit, quae sibi finem illum praefigit. Sicut
 de verecundia, proportionem servata, difflicendi &
 pudore: iste namque est de presente ignomi-
 nia ex turpi facto, quam verecundia timet
 futuram.

26. Ad secundam dic, virtutem debere esse
 per se expetibilem: hoc est, gratia sui; non
 autem independentem ab omni suppositione. Sic Mi-
 sericordia malum proximi supponit; et iustitia
 vindictiva delictum rei: et tamen sunt per
 se expetibiles, nimirum ex propria ipsarum
 bonitate. Itaque poenitentia, quoad ipsius essen-
 tiale excusationem, non est per se expetibilis in-
 dependentem a peccati suppositione; sed ex hac
 suppositione est expetibilis gratia sui: est enim

animi medicina, conditionate ex petibilis ante morbum, et absolute post morbum, ad instar medicinae corporalis. Nota, habitum, infusum poenitentis non supponere peccatum; illud supponere habitum acquisitum ex repetitione actuum: Hoc non obest, ut sit virtus: nam ita peccatum supponit, ut in illius expulsionem tendat; expellere autem peccatum, est bonum, et laudabile. Ad additamentum dic, virtutem exerceat cum gaudio, vel de objecto, vel de ipsius actu: ut accidit in misericordia, et vindictiva iustitia. Poenitentia, etsi exerceatur cum dolore de objecto, nempe de peccato, affectat delectationem de actu: quia habenti virtutem est delectabilis operatio, quae est secundum habitum; unde etiam poenitens de dolore gaudet: inquit O. Thom., q. unic. de Spe, a. 1. ad 14.

Ad tertiam dic, virtutem quoad actus prosecutionis, et amoris habere objectum bonum; quoad actus autem odij, et fugae objectum malum: Ratio: quia sicut naturale dictamen fert, bonum esse amandum, et prosequendum, ita et dictat, malum esse fugiendum, et odio habendum: unde hoc posterius est laudabile, et honestum, sicut illud prius. Poenitentia itaque in actibus odij, et fugae retinet rationem virtutis. Propterea: odio habere peccatum est equivalenter, et virtualiter amare illius carentiam: tum quia odio habens objectum

tum non habet difficultatem, sed facilitatem ad amandum illius carentiam: tum quia recessus ab uno contradictorio est accessus ad alterum.

Atque carentia peccati bona est: ergo actus fuge, et dei, quibus poenitentia excercetur, habent virtualiter, et equivalenter objectum bonum. Conclude hinc, virtutem in actibus fuge, et dei debere habere, virtualiter, non vero formaliter, objectum bonum, à quo suam honestatem accipiant: quod poenitentis convenire, probatum est.

28.

Ut sophismatibus, quibus impugnari solent solutiones datæ, præcludatur via, hæc præcedunt observationes. 1^a: habitus acquisitus poenitentis, et huius actus essentialis supponunt vitium, ut conditionem sine qua non, et ut destruendum; hoc non est contra conceptum virtutis, qui solum excludit vitium, ut partem constitutivam, aut perfectivam. Sic voluntas, quæ Deus remittit peccatum, laudabilis est, et moraliter bona; et tamen supponit peccatum, ut destruendum, et ut conditionem sine qua non. 2^a: nec quia poenitentia tendit in destructionem peccati, ideo est destructiva sui: nam ita tendit in destructionem peccati, ut non destruat ipsius præteritionem; hæc autem præteritio sufficit, ut poenitentia existat. Sic voluntas Dei remissiva peccati tendit in peccati destructionem; quin ullo modo sit destructiva sui. 3^a: tametsi poenitentis actus sit conatus aliquis contra peccati,

peccati præteritionem, non propterea est conatus contra se ipsum; imò est approbatio sui. Sic odium, quo Deus abominatur peccatum ab ~~hominis~~ ^{homine} commissum, ^{ne} est sui ipsius amor, et approbatio.

Sectio 1^a.

An sit specialis virtus Poenitentis?

29.

Nulla est convenientia

ratio pro distinctione habituum infusorum vel inter se, vel à Charitate: tum quia omnes simul cum Charitate infunduntur, vel amittuntur; tum quia habitus infusus est instar potentis: et sicut una potentia naturalis sufficit ad omnes actus naturales, posset unus habitus infusus ad omnes supernaturales sufficere. Nihilominus, eos habitus distinguere, negandum non est, qui habent motiva formalia totalia diversa; hinc enim statuitur, spernere à Charitate distinguere: tametsi pro istis habitibus sit urgentior ratio ex separabilitate, quæ est signum ~~reale~~ ^{realis} distinctionis. Tametsi virtutes distinguantur, potest actus unus ab alia imperari; et sic actus unus virtutis potest ad aliam imperativè spectare. Immo unus, idemque actus potest elicitivè ad distinctas virtutes pertinere: potest enim voluntas ex duplici motivo formali actum elicere; virtutes autem ex motivo formali speciem desumunt. Sic potest quis ex motivo obedientis jejunium imperare: quo casu jejunium ad temperantiam elicitivè, et ad obedientiam imperativè pertinebit; et iunger jejunare potest ex

... eos utraque mors et temperantia, et obedientia: quo
casu jejunium ad utramque virtutem divine specta-
bit.

32.

Docet 1^a sententia, poenitentiam
eo sensu esse generalem virtutem, ut consistat in
aggregato omnium; adeoque motiurn poenitentia^{is} ef-
se motiva aliarum omnium virtutum. Ita anti-
qui aliqui, quos inter Ambrosius, Hieronymus, et
Major. 2^a sententia tenet, poenitentiam distin-
gui ab aggregato omnium virtutum; esse tamen
eamdem, vel cum Charitate, vel cum religione,
vel cum iustitia: et hunc postea magis opinantibus
cum amplectitur Compton., d. 87. f. 6., istam pro se
Exim., et Acutiss. D. D., Valenzian., Tanneum., et
alios. 3^a sententia docet, dari specialem virtutem
poenitentia^{is} ab aggregato omnium, et a singulis distinc-
tam. Ita cum D. Thom. Cardin. de Sugo, d. 2. f. 1.

31.

Conclusio pre-
via. Poenitentia in communis usurpatione, et etiam
prout est necessaria homini in peccatum mortale
lapso, non debet esse specialis virtus a ceteris dif-
finita. Est communis Theologorum sensus. Proba-
tur 1^a pars: nam poenitentia in communis usur-
patione est habitus inclinans ad dolorem, et de-
testationem peccati abstrahendo a determinato mo-
tivo; sed hoc sensu potest ad quamlibet virtutem per-
tinere: ergo actus poenitentia^{is} in communis usur-
patione potest ad quamlibet pertinere ~~virtutem~~; indeque

x
citans

x
Virtu-
tem;

indeque poenitentia in eadem usurpatione non debet
 esse virtus specialis à ceteris distincta. Ratio minoris:
 nam dolor, et detestatio peccati possunt elici ex motivo
 virtutis, contra quam est commissum: potest enim
 quis dolere de peccato luxuriae ob specialem dehones-
 tatem contra Castitatem, et sic de ceteris; atqui ac-
 tus ad illam virtutem pertinet, ad quam spectat mo-
 tivum: ergo. Probatur secunda pars: nam ad justi-
 ficationem satis est, si de peccatis doleat homo
 ex motivo perfectae charitatis: satis etiam est cum
 sacramento, si doleat ex timore gehennae, ex desi-
 derio beatitudinis, aut ex alio universalis supernatu-
 rali motivo. Sed sic dolor, et detestatio peccati non
 pertinebit ad virtutem specialem à ceteris distinc-
 tam, sed ad charitatem, spem, aut ad aliam
 prescribentem motivum ad universalem dolorem
 sufficiens: ergo.

32. Conclusio principalis. Datur specia-
 lis virtus Poenitentiae à ceteris omnibus distinc-
 ta. Probatur ex D. Thom. hic, a. 2: spe-
 cies habituum distinguuntur secundum species
 actuum, et ideo ubi occurrat specialis actus lau-
 dabilis, ibi necesse est ponere specialem habitum
 virtutis; manifestum est autem, quod in poeni-
 tentia invenitur specialis ratio actus laudabilis,
 scilicet operari ad destructionem peccati, in quan-
 tum est Dei offensa, quod non pertinet ad ratio-
 nem alterius virtutis: unde necesse est, quod poeni-
 tentia

27 tentia sit specialis virtus. Hinc à ratione probatur conclusio: nam illa virtus est specialis, et à ceteris distincta; cuius formale objectum à nulla alia attingitur virtute; ita se habet Poenitentia: nam laudabilitas destruendi peccatum in quantum est Dei offensa non pertinet ad aliam virtutem, ut dictum est ex Thoma, et constabit ex dicendis, maxime cap. sequent., f. 1. inter agendum de objecto formali Poenitentiae: ergo. Confirmatur conclusio, et probatio ex impugnatione aliarum sententiarum.

33. Probo in primis, esse poenitentiam distinctam ab aggregato aliarum virtutum: nam peccator multorum criminum reus potest moraliter, poenitere citissime, immò et in instanti; sed non posset, si poenitentia unice staret in aggregato virtutum: ergo. Probatur minor: nam homo ille deberet, singulatim apprehendere motiva virtutum, contra quas peccavit, ut ex ijs motivis poeniteret; neque enim dolor iniustitiae conceptus ex turpitudine huius peccati est dolor intemperantiae conceptus ex huius peccati inhonestate. Atqui moraliter impossibile est, in instanti, aut citissime percipere motiva multarum virtutum: ergo. Insuper: grave onus esset, si teneretur peccator, detestari singula peccata ex singulis motivis omnium virtutum, contra quas peccavit: cum possit ex uno generali, et supernaturali

naturali omnia detestantur. Atqui ad illud tene-
retur, si poenitentia unice staret in aggregato
virtutum: ergo.

34. Probo deinde, poenitentiam distinguere
a charitate: nam poenitentia sic detestatur pec-
catum, in quantum Dei offensa, ut respiciat pec-
catum quatenus irritat, et averat Deum ab ho-
mine; hoc motivum non pertinet ad charita-
tem: quæ respicit peccatum, quatenus adversatur
Deo, et est extrinsecè malum Dei: ergo, siqui-
dem virtutes ex motivis distinguuntur, poenitentia
a charitate distinguitur. — Probo præterea; poe-
nitentiam a religione differre: nam motivum
religionis strictè est colere Deum propter ipsi-
us excellentiam: quod fit cum significatione di-
vine excellentiæ per adorationem, sacrificium,
votum, iuramentum, et orationem. Sed poe-
nitentia non colit Deum propter ipsius excel-
lentiam; sed vitat, destruitque peccatum, quia est
Dei offensa, ob quam Deus homini inferus
est: ergo poenitentia non est religio strictè sumpta.
Urgetur: non omne peccatum est strictè
sacrilegium: ergo poenitentia non est strictè religio:
nam in omni peccato reperit poenitentia mali-
tiam, cui opponitur ex suo formali motivo.

35. Probo de-
denique, poenitentiam distinguere a iustitiâ: nam
iustitia stricta respicit injuriam strictè talem; poe-
nitentia

penitentia autem respicit offensam: ergo poenitentia latius patet, quam stricta iustitia. Ratio consequentis: nam stat offensa, quae non sit stricta iniuria. 1°: nam si quis amico petenti denegat ~~librum~~ librum, ipsum offendit, quin illi strictam injuriam irroget. 2°: quia si quis invincibiliter ignoret, peccatum esse strictam injuriam Dei, aut ex sententia probabili id neget, et peccet, non committit strictam injuriam in Deum, quem formaliter offendit. Et hinc ~~formaliter~~ confirmatur assumptum nostrum: nam poenitentia in omni peccato ^x invenit formalem malitiam injuriae strictae contra Deum: ergo haec malitia non est, quam poenitentia ex proprio motivo desectatur. Constat minor in peccato commissio ab ignorante invincibiliter, peccatum esse strictam Dei injuriam, aut oppositum credente probabiliter.

36. Arguitur 1° Virtus, quae se extendit ad objecta aliarum virtutum, non specialis, sed generalis ^x; sic se habet poenitentia: ergo non est virtus specialis. Confirmatur. 1°: virtus specialis non opponitur omni peccato: nam sicut respicit determinatum bonum, in quod tendat, ita et determinatum vitium, a quo fugiat; sed poenitentia opponitur omni peccato: ergo. 2°: illa virtus non distinguitur ab aggregato omnium, ad cuius actum ceterae concurrunt virtutes; sed ad actum poenitentiae

tentię concurreunt ceterę virtutes: nam cum
iustitia, temperantia, et reliquę ament sua objecta,
debent concurrere ad poenitentię actum, per
quem peccata ipsis opposita odio habentur: ergo.

3).

Respondens dif-

tinguendo maiorem: virtus, quę se extendit ad objec-
ta aliarum virtutum sub motivis propriis ipsa-
rum, non est specialis, sed generalis, concedo; sub pe-
culiari, et sibi ipsi proprio motivo, nego maiorem: et
similiter distincta minore, nego consequentiam. Me-
thaphisicę se extendit ad objecta aliarum scientiarum;
sed quia illa respicit sub proprio objecto formali, ideo
est scientia particularis. Discurre similiter in re
nostra. — Ad primam confirmationem, distingue ma-
iorem: virtus specialis non opponitur omni peccato
sub ratione, sub qua unum discernitur ab aliis, et
singulis virtutibus opponuntur, concedo; virtus specia-
lis non opponitur omni peccato sub motivo commu-
ni omnibus, nego maiorem: et cadit reliquum. Cha-
ritas est virtus specialis; opponitur omni peccato: non
quidem in quantum unum discernitur ab aliis,
et singulis virtutibus opponuntur, sed in quantum
omnia sunt contra Deum summę propter se
amabilem. Id ipsum habet poenitentia virtus spe-
cialis: opponitur omni peccato, in quantum unum-
quodque est offensa Dei; et laudabilitas destruendi
peccatum, in quantum est Dei offensa, ad nul-
lam aliam pertinet virtutem. — Ad secundam,

C3.

omitto.

omitto majorem: nam unus, idemque actus potest elicitive spectare, et ad omnes reliquas virtutes, et ad specialem poenitentiam; distinguoque minorem. Ad actum poenitentiam concurrunt ceterae virtutes, quando odio habentur peccata ex peculiaribus motivis ad ipsas spectantibus, concedo; quando habentur ex certo motivo privative spectante ad poenitentiam, nego minorem: ad cuius adjunctam probationem constat ex data distinctione. Itaque cum odio habentur peccata praecipisse in quantum offensa Dei sunt, exerceatur poenitentiae actus, ad quem non concurrunt ceterae virtutes; sicut nec concurrunt, cum odio habentur, quia sunt contra Deum summe propter se amabilem: qui actus ad charitatem spectat.

38.

Arguitur 2°.

Superflua est specialis virtus poenitentiae: ergo esse sit possibilis, non tamen de facto admittenda est. Probatur antecedens: ad peccata destruenda sufficiunt ceterae virtutes: unaquaeque enim contrariatur peccato opposito; sed eatenus non superflueret specialis virtus poenitentiae, quatenus requireretur ad destruenda peccata per ipsorum detestationem: ergo. — Confirmatur 1°: in peccato nulla est malitia, quae non habeatur odio à complexo charitatis, et illius virtutis, contra quam est peccatum: ergo ut odio habeatur peccatum ~~peccatum peccatum~~, superfluit specialis virtus

virtus poenitentiae. Antecedens probatur: nam in peccato avertuntur sunt et ~~aversio~~ ^{aversio} a Deo, et conversio ad creaturam: prior malitia habetur odio a charitate; posterior autem a ~~voluntate~~ ^{voluntate}, contra virtutem, quam fuit peccatum. ~~pariter~~. 2°: ad observanda singula precepta non obligat iustitia: sed vel propriae leges uniuscujusque virtutis; vel universalis lex charitatis. Ergo vice versa, ad detestanda peccata concurrerent tantum vel singulae virtutes, vel charitas: ergo.

39. Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo maiorem: ad peccata destruenda ex propriis ipsorum motivis sufficientes ceterae virtutes, concedo; in quantum peccata sunt Dei ~~offensa~~ ^{offensa}, nego maiorem: et ~~formam~~ ^{formam} distinctam minorem, nego consequentiam. Eo libere distinctione constat ratio a priori, cur non superfluat specialis poenitentia: nam ubi datur specialis actus laudabilis, ibi necesse est ponere specialem habitum virtutis: ut ex D. Thoma fert communis Theologorum sensus. At determinate odio habere peccatum, in quantum est offensa, affert laudabilitatem, quae non pertinet ad rationem alterius virtutis: ergo necesse est ponere specialem virtutis habitum, qui non est alius, nisi poenitentiae. Adde rationem a posteriori: ad detestanda peccata sufficientes quidem ceterae virtutes; sed ad hoc non sunt necessariae: nam sequeretur, quod multorum

multorum criminum reus non posset potestate
moralis instanti, vel certissime poenitere. Re-
lege n. 33. .

Ad. . . Ad primam confirmationem dif-
tinguo antecedens: in peccato nulla est malitia,
que sufficienter non habeatur odio, & a comple-
xo charitatis, et illius virtutis, contra quam
est peccatum, Concedo; que exclusivè non ha-
beatur odio ab eodem complexo, nego antecedens:
et corruit illius probatio. Itaque eadem aversio, et
conversio, que odio habentur per assignatum com-
plexum, possunt et odio haberi ex novo, quod
non pertinet ad tale complexum: et hoc ~~confert~~
specialis virtus poenitentis. Declaratur exemplo:
peccatum furti odio haberi potest ex charitate
exa proximum; at quoniam haberi potest o-
dio, quia fuit contra iustitiam, que ratio non
est formale motivum charitatis: ideo non su-
perfluit specialis virtus iustitiæ, ut peccatum
illud odio habeatur. Discurre similiter in re
nostra. — Ad secundam, nego absolute ante-
cedens: nam Deo ex dominio, quod supra non
habet, debemus preceptorum observantiam: ac
propterea iustitia (vel stricta, vel lata) obligat
ad omnia, et singula precepta servanda. Hoc non
obest, ut universalis lex charitatis, et leges singu-
larum virtutum simul obligent ad eandem
observationem; sed hoc faciunt sub diverso motivo:
nam

x
grat
nat

nam bonum equalitatis cum jure divino non respicitur à charitate; aut ab alijs virtutibus, sed à justitiâ (vel stricta, vel lata) hominis erga Deum. Nunc nego consequentiam: nam cum in peccato sit opposita ingualitas sit, quod ad illius detestationem non debeant concurrere vel charitas, vel singulæ virtutes; et cum etiâ sit ratio offensus in Deum, sit insuper, quod possit peccatum odio haberi per specialem voluntatem poenitentis virtutem.

41. Arguitur 3.º Quod formaliter intenditur à poenitentia, intenditur formaliter à charitate: ergo poenitentia non est virtus distincta à charitate. Probatur antecedens, nolle, Deum esse offensum, est, quod à poenitentia formaliter intenditur; sed hoc ipsum formaliter intenditur à charitate: nolle enim, Deum esse offensum est, velle bonum Dei quia tale: ergo. — Confirmatur: poenitentia tendit formaliter ad reconciliationem cum Deo: ergo expetit formaliter amicitiam Dei; sed hac formaliter pertinet ad charitatem: ergo.

42. Respondes dissolvendo antecedens: quod formaliter intenditur à poenitentia, intenditur formaliter sub diversa motivo à charitate, concedo; sub eodem motivo, nego antecedens. Ad probationem distinguo majorem: nolle, Deum esse offensum, est, quod intenditur à poenitentia à poenitentia, ex amore nostro,

nostrum, et quia hoc nobis est bonum, concedo; ex
 amore Dei; et quia hoc est bonum Deo, nego
 maiorem. Constat hinc ad minorem; cuius ad-
 junctam probationem sic distinguo: nolle, Deum
 esse offensum, est velle bonum Dei, qua tale,
 terminative, concedo; & terminative, nego pro-
 bationem: et consequentiam. Sensus est: offensa
 Dei duplicem habet malitiam: et quia adversa-
 tur Deo, estque ipsius malum extrinsecum; et
 quia irascit Deum in hominem, et huius est
 malum. Odisse offensam Dei ex primo mo-
 tivo pertinet ad charitatem; ex secundo motivo, ad
 poenitentiam. Nec possumus ex poenitentia o-
 disse peccatum, quin odio habeamus objectum,
 quod est formaliter malum Dei: sed hinc so-
 lum probatur, quod per eundem actum ame-
 mus terminative bonum Dei, quia tale; non
 vero, quod amemus determinative bonum Dei
 qua tale. Sicut per religionem amamus
 cultum, qui est bonum Dei qua tale; non ve-
 ro, quia est bonum Dei qua tale. Sic simili-
 ter in re nostra. Ad confirmationem, con-
 cesso antecedente, nego consequentiam: hoc diffe-
 runt, et Deum non esse aversum ab homi-
 ne, et Deum homini esse amicum: poste-
 rius expetitur formaliter a charitate; prius for-
 maliter expetitur a poenitentia. Declaratur exem-
 plo: nam inter homines datur status medius
 inter

inter amicitiam, et inimicitiam; et potest quis formaliter intendere inimicitiam Declinare, quin amicitiam formaliter procuret. Verum quidem est, de facto, Deum esse positivè hominū amicum, si non sit positivè inimicus: sed hoc non obest diversitati rationum formalium; atque adeo permittit virtutum distinctionem.

42. Arguitur 1°. Religio dicitur à re-
 ligendo: quia Deum, quem negligenter ami-
 sexamus, reeligimus per religionem: inquit D.
 Thomas 22. q. 85. a. 1. Sed hoc ipsum faci-
 mus per poenitentiam: ergo poenitentia à re-
 ligione non distinguitur. Confirmatur 1°: reddere
 Deo gratias pro beneficijs acceptis est parziale
 objectum religionis: ergo et reddere satisfactionem
 pro offensis contra ipsum. Ratio: quia sicut
 reddere Deo gratias est cultus Dei, ita et
 reddere satisfactionem tamquam primo prin-
 cipio, cui offensam fecimus, est quidam ip-
 sius cultus. Atqui objectum poenitentiae pertinet
 ad illam virtutem, ad quam pertinet pro of-
 fensis satisfacere: ergo. 2°: poenitentia virtus
 est pars sacramenti: ergo pertinet ad reli-
 gionem: peccata enim, quae committuntur in
 administ^o, aut susceptione sacramentorum,
 sunt contra religionem, et habent rationem
 sacrilegij.

Respon-

43.

Respondens, concessis premisis, nego consequentiam: nam religere Deum potest multis fieri modis; ac proinde ad distinctas virtutes pertinere. Habeat itaque poenitentia, quia Deum reli- git, commune cum religione nomen: inde non conficitur, esse religionem strictè talem.

Hanc esse mentem S. Thomæ, Constat: nam
 „in 4., dist. 14., q. 2., a. 1., quæstione. 5., docet: ali-
 „quis efficitur Deo debitor per hoc, quod ab
 „eo aliquid recipit, et hoc modo Deo reddit de-
 „bitum honorem Satiæ, sive Religio; alio
 „modo, ex hoc, quod contra Deum pec-
 „cavit, et sic reddit Deo debitum Poenitentia.
 Item dist. 15. q. 4. a. 7. quæstione. 1. ad
 „secundum, docet: non est inconueniens actum
 „unius virtutis imperari ab aliâ; sicut actus
 „Satiæ, seu Religionis, imperatur a poenitentia.

Ergo Angelicus S. tenet, poenitentiam a reli- gione distinguere: tametsi poenitentia ex munere religendi Deum religionis nomen sortia- tur. — Ad primam confirmationem distin- guo antecedens: reddere Deo gratias pro bene- ficijs acceptis, cum significatione diuine excellen- tiæ, quatenus est rerum principium, est par- tiale obiectum religionis, concedo; aliter, nego an- tecedens. Nego et consequentiam de satisfactio- ne pro offensis, quatenus præscisse oritur ex

animo

animo placandi Deum offensum: nam sicut possumus reconciliari Deo per actum charitatis, qui ad religionem non pertinet; ita et per actum poenitentiae, qui ad religionem non pertineat. Corruit hinc consequentia probatio: licet enim quodlibet bonum opus sit quidam Dei cultus, non tamen est ille specialis, qui interditur a religione; ut est oratio, sacrificium, et alia hujusmodi: ergo licet poenitentia intendat quemdam Dei cultum, non ideo est stricta religio.

Ad secundam, concesso antecedente, distinguo consequens: ergo poenitentia est imperativa, et extrinsecè religio (videlicet quando est pars sacramenti) concedo: elicitive, et intrinsecè, nego consequentiam: et cadit probatio adjuncta. Dolor, qui est pars sacramenti, potest esse actus perfectus charitatis; hic quidem actus non est elicitive a religione: ergo pariter actus poenitentiae potest esse pars sacramenti, quin ad religionem elicitive spectet.

49. Respondetur 5°. D. Thom., q. 85. a. 3, docet, poenitentiam esse partem justitiae; et ipsd. q., et a., in sol.^e ad 1., asserit, poenitentiam directe esse speciem justitiae. Ergo poenitentia a justitia non distinguitur. Urgetur: peccatum, ut emendabile, est objectum poenitentiae: ex D. Thom. ead. q. a. 2. ad 2. Hoc pertinet ad justitiam; cujus est emendare consercia: ex

Philo-

Philosophus, 5. Ethyc., c. 2. et 1. Ego poenitentia est iustitia: quatenus videlicet includit cessationem offensae in posterum, et actionem satisfaciendi ingualitatem antecedenter inductam per peccatum: ut ibid. notavit D. Thom.

45. Respondes, admissio antecedente, negans consequentiam de stricta iustitia: propter rationes datas n. 35. D. Thom. interpretandus est de iustitia late sumpta: quatenus est virtus, quae operatur circa personam diversam a subiecto, in quo ipsa est, et non solum constituit modum in operationibus propriis, sed ad personas alias suos actus extendit; ut liberalitas, veracitas, et alij huiusmodi veritates: iuxta explicationem, quam tradit D. Thom. 2. 2., q. 8., a. 1. Nunc dicendum est, poenitentiam esse partem, et speciem potestativam iustitiae, non vero subjectivam: hoc est, recedentem ab stricta ratione iustitiae, sed tamen huius specimen continentem. — Ad urgentiam distinguis majorem: peccatum ut emmendabile in ratione offensae est objectum poenitentiae, concedo; ut emmendabile in ratione iniuriae strictae, nego majorem. In primo

sensu, si, non tamen posteriore. ~~fit~~ intelligendus est D. Thom.: expresse enim docet, poenitentiam operari in destructionem peccati, in quantum est Dei offensa. Solutio data argumento, et urgentiae plenam accipiet lucem ex dicendis cap. se —

sequent. sect. 1., ubi de formali objecto poenitentiae disputabitur.

Sectio 5. or. or.

An specialis virtus Poenitentiae sit supernaturalis?

96.

Conclusio praevia. Possibilis est specialis virtus poenitentiae, quae sit purè naturalis. Ita cum Vega Exim. D. D. 3. f. 7. Probatur conclusio nam ex viribus naturae potest haberi detestatio peccati, quatenus est offensa Dei: saltem ut Auctoris, gubernatoris, et finis naturae: ergo possibilis est specialis virtus poenitentiae, quae sit purè naturalis. Constat consequentia: nam admissa possibilitate illius detestationis naturalis, quae esset honesta, possibilis est habitus, pariter honestus naturalis, qui sit illius principium; iste autem habitus esset specialis virtus poenitentiae. Probatur antecedens: ratione naturali potest cognosci, peccatum esse offensam Dei ut auctoris, gubernatoris, et finis naturae. Ostenditur propositio: quia lumine naturali cognoscitur, Deum esse auctorem naturae, et insuper esse universalem gubernatorem, legislatoresque; ac demum esse ultimum finem naturalem hominis super omnia diligendum: ex quibus principiis manifestum fit, Deum peccatis offendi, vel quia eius praecceptum contemnitur, vel quia aliquid ipsi praefertur. Confirmatur: nam voce naturae hominum animis imputatur ideo Dei sub ratione vindictae.

Scele-

scelerum; ita ut nulla fuerit barbara natio, in qua notitia illa non vixerit: ut de Grecis, Romanis, et Americanis testantur historici. Ergo naturali lumine est cognoscibile, Deum peccatis hominum offendi.

41. Assumo: sed hęc naturalis cognitio potest voluntatem movere, ut in peccato difficeat, illudque detestetur, quatenus est offensa Dei; hęc siquidem malitia est propter se detestabilis, et opposita naturali rationi: ergo ex eadem naturali cognitione potest voluntas detestationem peccati concipere, quatenus est Dei offensa; ac proinde ex naturę viribus potest haberi ejusmodi detestatio. Confirmatur: sicut potest homo per lumen naturale cognoscere, Deum peccatis offendi; ita et per idem lumen potest cognoscere, Deum posse placari, maxime per odium, et detestationem peccati: ergo potest homo naturali affeção hanc placationem optare; et ex hoc desiderio odium, et peccati detestationem imperare. Nota, poenitentiam istam naturalem esse sufficiens ad justificationem obtinendam, tam intra, quam extra sacramentum: tamen si probabiliter dicatur, talem esse, ut in statu purę naturę sufficeret ad ~~commendationem~~ commendationem homines a peccato; non quidem justitiã, quę esset fermen vitę eternę, sed justitiã naturali, quę deleat peccati maculam, amoveat reatum eternę poenę sensus, et fundaret jus

jus ad beatitudinem naturalem. Videatur Be-
 canus, q. 3. de auxil., ar. 2., p. 3. Nota in-
 super, hominem, qui ~~concupisceret~~ conciperet poe-
 nitentiam istam naturalem, non cognoscere
 per lumen naturae medium re ipsa proportio-
 natum ad culpe remissionem: nam etsi judicaret,
 ad id esse accommodatum medium poenitentiam
 illam, re ipsa ~~non esset talis~~; nec haberet adjunc-
 tam certam speciem veniē: nam huius spes deberet
 fundari in Dei promissione, quae naturaliter cog-
 nosci nequit.

^x in hoc
 qua-
 tionis
 statu

Qd. Conclusio principalis. Specialis virtus poe-
 nitentiae est supernaturalis. Est communis senten-
 tia cum Doctoribus Eximio, d. 3., sect. 6., et Accu-
 tissimo, q. 85., a. 5., dub. 2.: contra Scotum, Durand.
 Gabriel., et Cajetan. apud eosdem. Probatur con-
 clusio: nam datur actus christianae poenitentiae, qui
 sit detestativus peccati quatenus est offensa Dei:
 ergo datur specialis virtus poenitentiae, quae sit su-
 pernaturalis. Constat consequentia: datur enim
 habitus, qui illi actui correspondeat; is autem habi-
 tus est specialis virtus poenitentiae. Atqui debet esse
 supernaturalis: ergo datur specialis virtus poenitentiae,
 quae sit supernaturalis. Probatur minor subsump-
 ta: actus christianae poenitentiae, qui sit detestativus
~~poenitentiae~~ peccati quatenus est offensa Dei, est super-
 naturalis: ergo et habitus, a quo ille actus profluit.
 Ostenditur antecedens 1.º ex Scriptura, 2. ad Thimo-
 theum

27 theum, cap. 2: ne quando Deus det illis poeni-
 27 tentiam ad cognoscendam veritatem, et refugis-
 17. cant à Diaboli laqueis. Ergo poenitentia, quæ
 confert ad remissionem peccati, qualis est pro-
 fecto assignatus actus christiane poenitentiae, theo-
 logicè, et dogmaticè est donum Dei; quo loquendi
 modo explicantur supernaturalia: ut omnibus
 in confesso est. 2.º ex Patribus. D. Leo epist. 11:
 27 poenitentiam ex Dei credimus inspiratione con-
 17 ceptam, dicente Apostolo; ne quando Deus det illis
 27. poenitentiam. D. Fulgent. lib. de fide ad Petz.
 27 c. 34: firmissime tene, neminem posse agere
 27 poenitentiam, nisi quem Deus illuminaverit,
 17 et gratuita miseratione converterit, dicente Apost-
 27. olo; ne quando Deus det illis poenitentiam. 3.º
 27 ex Tridentino, sess. 6., can. 3: si quis dixerit, sine
 17 perveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus
 27. adjuvante hominem credere, sperare, diligere, aut
 27 poenitere sicut oportet, ut ei justificationis gratia
 27 conferatur, anathema sit. Ergo sicut fides, ita et Chris-
 27. tiana poenitentia, est supernaturalis.

49. Confectarium.

Specialis virtus poenitentiae est supernaturalis entita-
 tive, et quoad substantiam. Ratio: quia actus ipsi cor-
 respondens est entitativè, et quoad substantiam su-
 pernaturalis. Probatum hoc: actus, qui superat
 sufficientiam naturæ, est entitativè supernatu-
 ralis: nam ad actum entitativè naturalem est

in

in natura sufficientia, et potestas; quippe qui
est ejusdem ordinis, et perfectionis. Sed ad actum
christianæ poenitentis obtestatorium peccati quatenus
offensa Dei est, non est in natura sufficientia,
ut evincitur adductis testimonijs; quibus adden-
11 dum est dilucidum illud, 2. Corinth., c. 3: non
11 sumus sufficientes, cogitare aliquid ex nobis, qua-
11 si ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est: ex-
go. Confirmatur: nam eodem modo loquitur Tri-
dentinum de necessitate gratiæ ad poenitendum, atque
ad credendum, sicut oportet; sed gratia requiritur
ad substantiam actus credendi: ergo et ad substan-
tiam actus poenitendi: ergo sicut actus fidei, sic et
actus poenitendi, est entitativus, et quoad substanti-
am supernaturalis. Sed occurrat; et

50.

Obijcis 1°. Ex

Tridentino non probatur, ad actum poenitendi re-
quiri Spiritus Sancti inspirationem, et adiutorium:
ergo ejusmodi actus non est supernaturalis. Ante-
cedens probatur 1. multis 1°. quia per hoc, quod re-
quiratur gratia ad actus credendi, sperandi, dili-
gendi, et poenitendi collectivè sumptos, salvatur con-
cilij definitio. 2°. quia satis est, quod requiratur
gratia non ad actum poenitendi secundum se, sed
ut conjunctum directioni fidei, vel imperio charita-
tis; ex quo solum infertur, fidem, et charitatem
esse supernaturales. 3°. quia definitio illa accipi po-
test de contributione perfectæ justificante extra sa-
cramentum

sacramentum; quæ cum sit perfecta Dei super omnia dilectio est supernaturalis. 1.º quia Concilium non agit de poenitentia speciali virtute: unde definitio illa accipi potest de poenitentia ex motivo Spei, vel charitatis.

Sl. Nego antecedens. Ad primam probationem dico, particulam disjunctivam, aut, quâ Concilium utitur, indicare necessitatem gratiæ ad omnes illos actus, non solum collectivè, sed et diversivè. Rursus: similiter dici posset, quod ad actum credendi non requiratur gratia, si satis sit agnoscere gratiæ necessitatem ad illos actus collectionem; consequens est absurdum: ergo et antecedens. — Ad secundam nego assumptum: nam similiter dici posset, non ad actum credendi secundum se, sed prout charitate ~~ex~~ informatum, requiri gratiam; hæc non dicuntur sine absurdo: ergo intelligentia illa sustinenda non est. — Ad tertiam dico, definitionem Concilij comprehendere poenitentiam, quæ intra sacramentum justificationem obtinet: nam eadem sess. cap. 6., agit de poenitentia, quam adultus præmittere debet ad baptismum; docetque, illius exordium debere esse ex gratiâ; sed poenitentia ad baptismum non debet esse perfectior eâ, quæ requiritur ad sacramentum poenitentis: ergo siquidem ad poenitentis sacramentum sufficit imperfecta contritio, hæc eadem ad baptismum sufficit; et de hac etiam intelligenda est Tridentini definitio. Insuper: sess. 14.

Id., cap. 4.; statuit, attritionem esse donum Spiritus Sancti, et impulsum, nondum quidem habitantis, sed moventis hominem ad justificationem. Ergo ex mente Tridentini est supernaturalis utraque poenitentia: et quae ultimum disponit extra sacramentum; et quae intra sacramentum obtinet justificationem. — Ad 4.^{am} dico, Concilium non agere expresse de poenitentia speciali virtute; hanc tamen comprehendit in definitione ob rationem formalem: nempe quia est sicut oportet ad justificationis gratiam. Definitio itaque est universalis comprehendens omnem poenitentiam, quae positive conducat ad peccati remissionem; sicut etiam universaliter ~~procedunt~~ testimonia Scripturae, et Patrum, quibus stabilita manet conclusio nostra. procedunt

52. Obijcis 2.º

Ad poenitentiam prout oportet requiritur gratia; sed hanc solum probatur, requiri ad modum, non ad substantiam actus: ergo actus non est supernaturalis quoad substantiam, sed quoad modum, quem Deus in poenitentia requirit ad concedendam veniam. Confirmatur ab explicatione: nam ut actus poenitentiae acceptetur a Deo, et ut informetur gratia sanctificante, requiritur, quod sit ex auxilio gratiae: unde ex hac acceptione, et informatione poenitentia evadit supernaturalis quoad modum, ut tenent Scotus, et Gabriel; vel ex habitudine ad causam, nempe ad auxilium, ut docent

C. 2.

docent Durand. et Cajetanus.

53.

Concessa majore,
 nego minorem: eodem ~~in~~ jure poteris dicere,
 ex definitione Tridentini solum inferri, requiri
 gratiam, non ad substantiam actuum credendi, spe-
 randi, et diligendi, sed solum ad modum; quod ab-
 surdum est. Itaque si ad actum prout oportet re-
 quiratur gratia, talis debet esse actus, ut superet
 omnem sufficientiam naturae; quod stare non potest, quon-
 iam sit supernaturalis entitativè. — Ad confirmationem
 dico, explicationes illas esse ineptas. Impugnatur
 1^a: si actus poenitentiae sit supernaturalis quoad mo-
 dum per extrinsecam Dei acceptationem; pro
 priorum ad hanc acceptationem actus ille presupponi-
 tur elicitus: non enim acceptatur nisi prout eli-
 citus. Ergo ad substantiam illius non requiritur au-
 xilium divinae gratiae. Rursus: neque requiritur ad
 acceptationem: hoc enim est actus solius Dei; auxi-
 lium autem divinae gratiae solum requiritur ad
 actus liberos creaturae. Iam sic: in data explica-
 tione poenitentiae, prout oportet, solum claudit sub-
 stantiam actus, et Dei acceptationem; ad neutrum
 requiritur auxilium divinae gratiae: ergo neque re-
 quiratur ad poenitentiam prout oportet: quod est
 contra Tridentinum. Similiter discurre de actu
 prout informato gratia sanctificante: nam hoc est
 pro posteriori ad actum, ad cuius substantiam au-
 xilium dicitur non requiri; et insuper non requi-
 ritur

ritur ad ipsam informationem, quæ non est actus
liberæ creaturæ: atque adeo sequetur absurdum idem.
Impugnatur 2^a. explicatio: si actus poenitentis est
entitativè naturalis, non est, cur, dicat habitudinem
ad auxilium supernum tamquam ad causam: nam
jam in naturâ est sufficientia ad ipsum. Si recur-
ras ad extrinsecam Dei legem; contra est: nam,
ex Scripturâ, Conciliis, et Patres probant necessita-
tem superni auxilij ad poenitendum, sicut oportet,
ex impotentia, et insufficiëntia naturæ; ut constet ex
datis testimoniis Tridentini, et Fulgentij. Proterea: si
actus poenitentis est entitativè naturalis actus non
procedens ab auxilio potest esse æquè perfectus, ac
procedens ex auxilio: ergo homini ex suis poen-
ti actum Deus daret veniam, sicut poeniti ex
auxilio actum non magis perfectum; nam cum
ille, plusquam iste faceret, quod est in se, plus ille,
quam iste dignus esset venia. Consequens est absur-
dum: ergo ne sequatur, dicendum est, actum poe-
nitentis prout oportet esse entitativè supernatu-
ralem.

59. Obijciunt 3°. Poenitentia, necquâ poenitentia,
nec quia Christiana debet esse supernaturalis:
ergo specialis virtus poenitentis non est superna-
turalis. Constat 1^a pars antecedentis: nam est
possibilis specialis virtus poenitentis, quæ sit purè
naturalis. Suadetur 2^a: nam per hoc, quod sup-
ponatur fidei notitia, poenitentia dicitur Christiana;
sed

Q. 1., C. 1. —

sed ea notitia, ~~poenitentia dicitur christiana~~
sed, ea notitia supposita, adhuc potest esse poe-
nitentia naturalis: potest namque adhuc pec-
cator detestari peccatum ut est offensa Dei au-
thoris naturalis; sicut potest illud detestari ob aliud
naturale motuum, v.g. ob turpitudinem oppositam
naturali honestati: ergo. Urgetur: si actus poeni-
tentis esset supernaturalis, non esset incerta ho-
mini justificatio; quod est absurdum. Sequitur ta-
men: nam in primis homo potest esse certus,
se detestari efficaciter ~~propter~~ peccatum propter
Deum; deinde certus etiam esset de intrinseca su-
pernaturalitate illius actus: ergo esset certus de sua
justificatione; hoc siquidem per supernaturalem effi-
cacem detestationem propter Deum obtinetur.

55.

Admitte
1^{am}, et nego 2^{am} antecedentis partem. Ad hujus pro-
bationem nego absolute maiorem: neque enim poe-
nitentia dicitur christiana, quia utcumque
presupponat fidem; sed quia sit iuxta fidei pres-
criptum; hoc est, sicut oportet. Debet itaque esse
medium proportionatum ad remissionem culpe, et
habere adjunctam certam spem veris; quibus
perfectionibus carexet poenitentia entitative natu-
ralis, quæ per accidens, et non ex propria ex-
cellentia supponeret notitiam fidei. — Ad cor-
gentiam nego sequellam. Do, quod actus super-
naturalis differat a naturali ex motivo: quo ne-
gato,

gato, caderet probatio sequens. Dico, hominem non posse certo scire, an ob motivum naturale, an ob supernaturale detestetur peccatum: nam vel in ipsis actibus naturalibus & motivo viro haberi possit certitudo. Deinde: ne habere potest certitudinem de efficacia: cum non ratio sint velleitates, quae confirmantur efficaces intentiones. Denique: vel de ipsa detestatione supernaturali incertum est, quando, et quomodo ad justificationem sufficiat; ut constabit ex questionibus in decursu resolvendis.

Sectio 6^a

An specialis virtus Poenitentiae sit moralis, et infusa?

56.

Conclusio 1^a. Specialis virtus

poenitentiae est moralis. Ita communis sententia contra Durandum opinantem, poenitentiam esse virtutem mixtam ex Theologica, et morali, ut refert D. Exim., d. 7, f. 4, n. 13.

Probatum conclusio: nam virtus, quae non est theologia, est moralis: hoc siquidem est adaequata virtutis divisio per membra se mutuo excludentia; sed specialis poenitentiae virtus non est theologia: ergo est moralis. Minor probatur ex illo,

1^a Corinth., c. 13: nunc autem manent tria

17. haec, fides, spes, caritas: unde Theologi desumunt tantum enumeratas virtutes esse theologicas. Sed specialis virtus poenitentiae neque est fides, neque spes, nec caritas: ergo. A ratione probatur eadem minor:

nam

nam virtus theologia respicit immediate, et directe
aliquid divinum ut objectum formale, et ut objec-
tum quod: ut constat inductione facta per fi-
dem, spem, et charitatem. Sed specialis virtus poe-
nitentiae non respicit immediate, et directe aliquid
divinum, vel ut objectum formale, vel ut objec-
tum quod: ergo. Probatur minor quoad primam
partem: nam objectum formale poenitentiae
est malum offensae divinae, a qua fugit; et bonum
pacis cum Deo, quam prosequitur: ut constat ex
dictis, et uberius constabit ex dicendis; hoc autem
objectum non est quid divinum, sed creatum: er-
go. Probatur eadem minor quoad secundam par-
tem: nam per poenitentiam non volumus Deum,
sed pacem cum Deo: ipsique volumus servare
illud ius suum, et lesum restaurare; sed ob-
jectum quod est illud, quod per voluntatem volu-
mus: ergo. Relinquitur, ut poenitentia respiciat
Deum indirecte, et ut objectum cui: qua ratione
respicitur a religione, et obedientia, quae sunt vir-
tutes, non theologiae, sed morales.

57. Dices 1°. Spes res-
picit directe visionem beatificam, et indirecte De-
um, et est virtus theologia: charitas deinde est
theologia, etiam prout respicit Deum, ut objec-
tum cui, in ijs scilicet actionibus, quibus vult Deo
bona extrinseca. Ergo pari ratione poenitentia
erit virtus theologia. Additur 1°. perfecta
poe-

poenitentia regulatur supernaturali regulâ: ergo saltem est virtus mixta ex Theologica, et morali.

2°: virtus moralis consistit in medio inter duo extrema; medio autem caret poenitentia: quæ est de omni peccato, de quo super omnia dolet: ergo non est virtus moralis. — Nego primam assump-
ti partem: nam spes solum respicit Deum ut terminum visionis beatificæ; sed immediate eti-
am, et directe, ut est summum bonum possiden-
dum: at vero poenitentia solum respicit Deum
ut primum terminum, et ut objectum cui; sicut
religio, et obedientia. Ad secundam partem dico,
charitatem ita attingere Deum ut objectum
cui, ut ipse Deus sit objectum volitum, et motivum
formale volendi ipsi bona extrinseca; vult enim
bona extrinseca, quia Deo bona sunt, ac proin-
de per huiusmodi actum charitas amat forma-
liter ipsum Deum: poenitentia autem non a-
mat negationem offensæ divinæ, quia Deo bona
sit, sed quia bona est ipsi poenitenti. — Ad pri-
mum additamentum dico, religionem, obedi-
entiam, ceterasque virtutes morales regulari su-
pernaturali regulâ; hoc est, supernaturali cogni-
tione, et per conformitatem ad Deum, qui est
primaria regula totius honestatis: unde ex simi-
li regulatione poenitentia non debet evadere vir-
tus theologica. — Ad secundum dico, aptè asig-
nari medium, quod teneat poenitentia inter pro-
sump-

Sumptionem, et desperationem; quod licet pri-
maria ad spem pertineat, participative convenit
poenitentiae: ex una enim parte praescribit con-
dignam estimationem peccati, ut non contemna-
tur; et ex alia, ut tamquam malum estime-
tur irreparabile, ut emendetur. Insuper: quam-
vis poenitentia debeat facere, quantum potue-
rit, ad reparandam, et vitandam divinam of-
fensam, et ex hac parte, medium ipsius sit non
habere medium; ex parte subjecti debet habere
medium, et moderationem: maxime in actibus,
quibus moderantur animi passiones ex suo pro-
prio motivo formali.

98.

Dices 2°. Poenitentia for-
maliter intendit placare Deum offensum; sed
hoc consistit in aliquo increato: nempe in actu
divinae voluntatis condonantis peccatum: ergo poe-
nitentia habet pro objecto immediato, et directo
aliquid increatum; proinde est virtus theolo-
gica. — Distinguo maiorem: poenitentia for-
maliter secundario intendit placare Deum of-
fensum; concedo; formaliter primario, nego ma-
iorem. Explico distinctionem, ex qua constabit ad
reliquum argumenti. Poenitentia formaliter pri-
maria intendit, quod Deus non sit offensus; iste
conceptus objectivus non est formaliter Dei pla-
catio, cum ante peccatum habeatur: sit inde,
id, quod formaliter primario intenditur a poe-
nitentia

nitentiā, non stare in aliquo increato, seu in actu divini condonationis. Deum non esse offensum stare non potest post peccatum, quin Deus placetur; et hoc formaliter affectat aliquod increatum, nempe condonationem divinam: quapropter, cum poenitentia primario intendat, Deum non esse offensum, et post peccatum nequeat obtinere, nisi Deus placetur; consequens est, ut secundario intendat divinam placationem, in quantum est necessaria, ne Deus sit offensus. Vide modo: virtus theologica intendit formaliter, non secundario, sed primario, tam ut objectum formale, quam ut objectum quod, aliquid divinum; ut constat inductione facta per fidem, sperem, et charitatem. Ergo siquidem id non habet poenitentia, tametsi post peccatum attingat aliquid divinum, non erit virtus theologica. Sed instabis, et

59.

Dices 3° poenitentia formaliter primario intendit, Deum non esse offensum; conceptus iste obiectivus stat formaliter vel in carentia peccati ante peccatum, vel in condonatione peccati post ipsum: ergo poenitentia formaliter primario intendit vel carentiam peccati, vel condonationem ipsius; atque adeo habet pro objecto formaliter primario intentio aliquid increatum, estque virtus theologica. — Concedo maiorem; et ad

minorem

minorem dico, assignatum conceptum objecti-
 rum esse metaphysicè determinatum; physi-
 cè stare in carentia peccati, vel in ipsius con-
 donatione: quæadmodum privatio forme est con-
 ceptus metaphysicè determinatus; et stat physi-
 cè sufficienter vel in negatione unionis, vel in
 negatione forme. Admissa itaque minore, sub
 distinctione data, distinguo consequens: ergo pœ-
 nitentia formalitèr primario intendit propter
 aliud simpliciter intentum vel carentiam pec-
 cati, vel condonationem ipsius, concedo: propter
 se; nego consequentiam: et similiter distincta se-
 quenti parte, nego secundam. Sensus est: Pœ-
 nitentia simpliciter propter se intendit, Deum
 non esse offensum, sive bonum pacis cum Deo:
 hoc obtinetur vel per carentiam peccati, vel per
 hujus condonationem: opus est, ut propter illud bo-
 num intendat indeterminate ejusmodi disjuncti
 partes. Indeterminate igitur respicit divinam con-
 donationem, et non propter se; quod non suf-
 ficit ad rationem virtutis theologicæ: hæc siqui-
 dem et determinate respicit aliquod distinctum
 divinum, et propter se illud respicit: ut induc-
 tione facta per fidem, spem, et charitatem
 constabit.

60. Dices 1°. Pœnitentia est quidam justi-
 tia ad Deum: ergo habet pro objecto jus divi-
 num; sed jus divinum est increatum: ergo habet
 pro

pro objecto aliquid increatum; ac proinde est virtus theologica. Confirmatur: poenitentia vult servare Deo suum jus: ergo respicit Deum ex parte objecti; et quidem non ut objectum materiale: neque enim poenitentia vult Deum propter bonum justitiae. Ergo Deum respicit ut objectum formale; et per consequens est virtus theologica. — Concedo antecedens juxta dicta, num. 45; et distinguo consequens: ergo habet pro objecto (directo nempe, primario, et propter se) jus divinum passivum, concedo; activum, nego consequentiam. Distinguo minorem subsumptam: jus divinum activum est increatum, concedo; passivum, nego minorem, consequentiam, et sequentiam. Jus divinum activum est potestas, per quam Deus ut Dominus creaturæ rationalis ab hac postulat preceptorum observationem, et in hujus defectu debitam satisfactionem. Jus passivum est, quod Deo tribuitur à creatura per commensurationem ad jus activum. Infertur, jus activum Dei esse quid increatum; jus passivum esse quid creatum. Atqui justitia non habet pro objecto directo jus activum, sed passivum: est enim voluntas jus suum unicuique tribuendi: ergo poenitentia quatenus justitia quidam ad Deum non habet pro objecto directo jus activum increatum, sed passivum creatum. — Ad confirmationem, concesso antecedente, distinguo consequens: ergo respicit Deum ex parte objecti ut primum

tex —

terminum, concedo; aliter, nego consequentiam: et cadit reliquum: Poenitentia non respicit Deum ut objectum materiale, vel ut objectum formale, quod directè ametur: sed ut primum terminum, qui vel non amatur, vel solum indirectè amatur, ut ^{infra} dicemus, ~~xxx~~. Hunc autem modum tendendi in ob-
jectum increatum non sufficere ad rationem vir-
tutis theologicæ, constat; et evincitur exemplo Reli-
gionis, in quâ habes confirmationis reversionem ma-
nifestam: hæc enim virtus vult Deo dare cultum
suum: ergo respicit Deum ex parte objecti: ergo &c.

p. v.

Conclusio 2^a.

Specialis virtus poenitentis est per se infusa. Est
communis sententia contra Scotum, et Henricum,
quibus favet S. de Medina apud Vazq. citatum
nostro n. 48. Probatur conclusio: nam actus spe-
cialis virtutis poenitentis est supernaturalis quo-
ad substantiam; ut probatum manet sect. 5^a: ex-
go specialis virtus poenitentis est per se infusa. Pro-
batur consequentia: si actus est supernaturalis quoad
substantiam, potentia est simpliciter insufficientis
ad ponendum ipsum cum tota perfectione, quam
habet à virtute; in hoc stat conceptus virtutis per
se infusus: ergo. Ostenditur minor: nam potentia
sine habitu acquisito potest, etsi difficulter, pone-
re actum cum tota perfectione, quam accipit
ab habitu: nam habitus acquisitus procedit ex præ-
vijs actibus præcontentis in potentia; quæ propterea
habet

debet præcontinere perfectionem habitus acquisiti. Ergo hoc ipso, quod scilicet virtus sit ad actum, ad quem ponendum cum totâ perfectione, quam habet à virtute, sit potentia simpliciter insufficientis, ejusmodi virtus est habitus per se infusus.

62. Confirmatur probatio, et præoccupatur responsio: nam specialis poenitentis actus quippe qui disponit ad justificationem, ex propria excellentiâ præsupponit fidem, et spem, à quibus incipit: ut definit Tridentinum sess. 6., cap. 6. Ergo virtus specialis poenitentis ex propria excellentiâ præsupponit theologicas virtutes. Ergo est habitus, quem simpliciter non potest acquirere natura. Probo hanc consequentiam si est virtus ex propria excellentiâ præsupponens virtutes theologicas, est in eodem supernaturalitatis gradu, in quo sunt hæc virtutes; si est in eodem supernaturalitatis gradu, natura est simpliciter impotens illam, sicut est simpliciter impotens acquirere virtutes theologicas: ergo poenitentia specialis est habitus, ad quem acquirendum est simpliciter impotens natura. Ergo est virtus, non per accidens, sed per se infusa.

63. Sacta conclusio eisdem argumentis impugnatur, quibus impetitur entitativa supernaturalitas poenitentis; sed jam soluta manent sect. 5. Ad extremum notanda sunt nonnulla. Cum habitus infusus poenitentis augeri potest; sicut au-

augentur virtutes theologicæ juxta illud, quod Deus
 27 dicit Ecclesia: da nobis fidei, spei et charitatis aug-
 27. mentum. 2um istiusmodi habitus augetur per ac-
 tus; ab his tamen illius augmentum provenit, non
 in genere physico, sed in morali, seu meritorio:
 ut recte probat Compton. 2. 12. de fide, §. 5. a. n.
 8. Ipse videatur. 3um habitus infusus poenitentis au-
 getur per actus, etiam remissiones ipso habitu: ut est
 multorum Theologorum placitum de augmento
 Charitatis. 4um ejusmodi habitus non augetur, nisi
 per actus informatos gratia sanctificante; cum ille
 non reperiatur in homine existente in peccato mor-
 tali: ut postea dicitur. 5um præter habitum infu-
 sum poenitentis, datur et acquisitus: datur nam-
 que facilitas generata ab ejusmodi actibus. Hanc
 x facilitatem non esse entitative distinctam ab ~~spei~~
 Speciebus ~~actibus~~ relictis ab actibus; ejusmodique species
 esse entitative naturales, est probabilis multorum
 sententia; cui subscribit Ovidio.

Sectio 7^a

Quodnam sit subjectum specialis virtutis Poenitentis?

62.

x recipi De subjecto, quo, seu
 proximo, fere nulla est difficultas: Dicendum, spe-
 cialem virtutem poenitentis ~~requiri~~ in voluntate;
 hoc est, in animâ quatenus volitivâ. Ratio: quia
 hæc virtus perficit voluntatem; et proprii ipsius
 actus, nempe odium, et detestatio peccati, propo-
 situm emendationis, et satisfaciendi animus, ad vo-
 luntatem

luntatem spectant. Nec propterea negandum est, in animâ prout sensibiliter appetitivâ, seu in appetitu sensitivo, generari habitum huius virtutis.

Ratio: quia actus poenitentis est repugnans, et difficilis sensibili inclinationi animæ; usu autem, et repetitione fit facilis: ergo generatur habitus, qui appetitum sensitivum perficit. Habitus iste est acquisitus; et solum est virtus prout subest habitui infuso, et electioni voluntatis: sicut actus appetitus sensitivi ab electione voluntariâ, à quâ proficitur, habet moralitatem. Idem habitus et ad irascibilem, et ad concupiscibilem pertinet: ad irascibilem propter appetitum vindictæ de peccato sumende; ad concupiscibilem propter amorem honestatis, quæ est in objecto poenitentis.

65. De subjecto, quod, sive remoto, est difficultas major, quæ Doctores in varias dividit sententias videndas apud P. Varquez, q. 85, dub. 2; et inquitur: quibusnam agentibus rationalibus infundatur poenitentis virtus specialis; et in quibus semel infusa perseveret? Noto, ut negetur in aliquo virtus, non sufficere, quod illud nec habuerit, nec habiturus, ~~etiam rationalis~~ virtutis actum. ^{ex} sit, Constat: nam aliter negando forent fides, et spes ^{talís} in pueris baptizatis, qui ad rationis usum non perveniunt. Recedit: nam effectus formalis prestitus à virtute est reddere subjectum potens operari; et hoc est ornamētum animæ, quamvis opus non sequatur.

quam

quarum ob id, ut justificatio in nullo sit defectuosa, admittere sunt virtutes in subjecto, in quo nulla sit ipsarum operatio. Noto insuper, ut virtus sit in subjecto, non requiri, quod omnes illius actus sint possibiles attentis omnibus circumstantijs; sed ad summum requiri, quod sint possibiles subjecto secundum se. Ratio: quia coeco, et muto confectur in baptismo habitus infusus ad coercentes oculos, et linguam; et tamen actus non sunt possibiles attentis circumstantijs: sed ipsi secundum se possibiles sunt. Noto denique, ut aliqua virtus ponatur in subjecto, necessarium esse, aliquem illius actum esse simpliciter possibilem tali subjecto: vel quatenus non habeat impedimentum; vel quatenus impedimentum, quod habeat, possit amoveri. Constat: quia ex hoc titulo fides non manet in Beatis. Insuper: si non est possibilis ullus virtutis actus, est omnino inutilis, et superflua virtus, quae ad actus affert potestatem: quapropter necessarium est quod aliquis saltem virtutis actus sit simpliciter possibilis subjecto, in quo ipsa est. Sit jam

66.

Conclusio.^a

Omnibus subjectis, quibus infunditur gratia sanctificans, infunditur specialis virtus poenitentij; sed tamen in aliquibus non habet denominationem poenitentij: ex eo videlicet, quod in iisdem non sit absolute possibilis poenitentia actualis. Ita cum multis Cardin. de Sugo d. 6. a. n. 6. Poenitentia actualis

tualis in detestatione peccati preteriti, doloreque
de ipso consistit: ut suo loco probatum est. Hinc vir-
tus poenitentiae sub hac denominatione affect re-
lationem ad ejusmodi detestationem, et dolorem;
unde in subjecto, cui simpliciter possibiles non sunt
detestatio, et dolor, hae virtus denominationem poe-
nitentiae non sortietur: ut in Christo Domino prop-
ter intrinsecam impeccabilitatem, et in B. Virgine,
propter impeccabilitatem extrinsecam. Superest, ut
in subjectis, in quibus actus detestationis, et doloris
non sunt simpliciter possibiles, sit virtus poeni-
tentiae, ~~quodam~~ est quidam justitia hominis ad qua-
Deum, qui intendit ius divinum illud per-tenus
vane, non transgredi Dei praecepta sub motivo
vitandi divinam offensam; et in hoc sensu

67. Probatur
conclusio: nam gratia habitualis sanctificans
est radix specialis habitus infusi poenitentiae: ergo
in quocumque subjecto, in quo non sit inutilis ejus-
modi habitus; gratia habitualis sanctificans ipsum
radicabit. Atqui in nullo subjecto, cui infundi-
tur gratia habitualis sanctificans, est inutilis ha-
bitus infusus specialis virtutis poenitentiae: ergo om-
nibus subjectis, quibus infunditur gratia sanctifi-
cans, infunditur poenitentiae virtus specialis. In
hoc discurso omnia constant praeter minorem
subsumentam, quae sic probatur: in nullo subjecto
est gratia sanctificans, in quo non sint simpliciter
possibiles

C. 5.

It

possibiles actus laudabiles ex formali motivo
virtutis specialis poenitentiae: nempe intentio
servandi illius ius divinum; propositum
non transgrediendi Dei precepta ex motivo vi-
tandi divinam offensam; et similes alij. Hoc ip-
so non inutilis habitus infusus specialis virtu-
tis poenitentiae: nam ubi occurrunt specialis actus
laudabilis, ibi necesse est, ponere specialem ha-
bitum virtutis: ut ex D. Thomâ dictum est, su-
pra: exgo. Occurrit: ejusmodi actus possunt elici ex
motivo charitatis, obedientiae, aliarumque virtu-
tum. Contra: hoc responso probat, in nullo sub-
jecto esse specialem virtutem poenitentiae; quod est
nimis probare, adeoque nihil probare. Insu-
per: quod ejusmodi actus possunt elici ex mo-
tivo charitatis, non est, quod nequeant elici
ex motivo specialis poenitentiae; sed ad prius poni-
tur charitatis habitus: ~~ergo~~ ad posterius ponendus
est specialis poenitentiae habitus.

66.

Repplicabis: ponatur qui-
dem specialis habitus pro istis actibus in omni sub-
jecto, in quo est gratia sanctificans; sed in istis, in
quibus non est simpliciter possibilis poenitentia
actualis, sit sine virtute ad istam: atque adeo erit
diversae rationis ab habitu poenitentiae specialis. Occur-
ro: habitus ad servandum ius divinum illud
est essentialiter virtus ad detestandum peccatum, si
committatur, quia est contra ius divinum: sicut
casti-

castitas est essentialiter virtus ad detestandum peccatum, in quo sit turpitudo opposita; et idem dicendum de ceteris virtutibus. Ergo in subjecto, in quo ponatur habitus ad servandum jus divinum illisum ex motivo vitandi divinam offensam, debet poni cum virtute ad detestandum peccatum, si committatur, quia est divina offensa; ac proinde debet esse habitus poenitentiae specialis. Præterea: in omni subjecto gratia sanctificans est ejusdem rationis: ergo ejusdem rationis habitus debet radicari: ergo debet radicare habitum ad servandum jus divinum illisum cum virtute ad poenitentiam actualem. Quod autem hoc non sit simpliciter possibile subjecto huic, vel illi, est omnino accidentale, et gratia radicante, et habitu radicato. Denique: in Beatis gratia sanctificans habet virtutem radicativam habitus fidei, qui tamen Beatis non est simpliciter possibile: ergo similiter potest stare habitus elicitivus poenitentiae actualis in subjecto, in quo poenitentia actualis possibile simpliciter non est. Ex paritatibus immediate adductis.

69.

Confirmatur

valide probatio facta: nam eatenus specialis poenitentiae habitus non esset ponendus in omni subjecto, cui gratia sanctificans infunditur, quia non in omni habere potest actus, in quibus poenitentia actualis essentialiter consistit; hæc ratio nulla

Q. 1. c. 1. —

la est: ergo. Probatur minor. 1°: quia charitas est generalis poenitentia; et tamen non in omni subjecto, in quo est, potest habere actus ipsi, prout est poenitentia generalis, respondentes. 2°: quia gratia sanctificans est radicativa omnium habituum infusorum; et tamen in aliquo subjecto, in quo est, non potest omnes habitus infusos radicare. Itaque sicut sufficit, quod charitas, quod possit elicere aliquos actus ex proprio formali motivo, et quod gratia sanctificans radice aliquos habitus infusos, sic sufficit, quod specialis virtus poenitentiae possit elicere aliquos actus ex proprio formali motivo; et vice versa, sicut non esset ponenda charitas in subjecto, in quo nullum actum posset exercere, nec gratia sanctificans in subjecto, in quo nullum habitum radicaret; ita formaliter nec ponenda esset virtus specialis poenitentiae in subjecto, in quo nullum proprium actum posset simpliciter elicere: ut supra notabamus. ~~Quarta~~, nobilissimum, et, ut ita dicam, primordialem virtutis actum esse amorem objecti formalis, propter quod virtus respicit objectum materiale; sicut intentio finis est nobilissimus, et primordialis actus voluntatis, qui propter finem tendit ad medianum electionem. Jam vero in omni subjecto, in quo est gratia sanctificans, esse

esse potest amor objecti formalis, quod sibi praes-
cibit specialis virtus poenitentiae: ergo vel hinc
ponenda est virtus ista in omni subjecto, in
quo est gratia sanctificans.

10.

Infertur 1° in Christo

Domino ab intrinseco, et antecedenter impec-
cabili, et in B. Virgine ab extrinseco, et conse-
quenter impeccabili fuisse specialem virtutem
poenitentiae: habuerunt siquidem, vel habere sim-
plici^{ter} potuerunt enumeratos actus, aliosque
perfectos ex formali motivo huius virtutis. Neque
est necessitas recurrendi ad conditionatam detesta-
tionem peccati; si peccassem, detestarer peccatum:
nam iste actus videtur indignus Christo Domino,
ut notavit D. Exim. Nec recurrendum est ad
peccatum, quod commisset humanitas in hypotesi
possibili priusquam assumere^{tur} a Verbo: nam illud
non fuisset peccatum hominis Dei; quapropter
detestatio, quam tunc haberet Christus Dominus,
non esset peccati proprii. Infertur 2° in Adamo
in statu innocentiae fuisse eandem virtutem: po-
terat enim habere intentionem servandi illius
ius divinum, servandique praecepta, ex motivo de-
clinandi divinam offensam. Hinc, probabiliter
dici, Adamum in statu eo potuisse peccare ve-
nialiter: unde habitus poenitentiae potuisset in illo
habere materiam detestationis, et doloris antequam
per peccatum mortale expelleretur. Quod dictum
est

est de Adamo, dictum est de alijs Innocenti-
bus: tum propter rationem datam; tum etiam,
quia ipsorum peccatum primum potest esse
veniale: ut ostendit supra cit. P. Vazq., suo n.
2. Insuper 3°; in Angelis pro statu vix fuisse
specialis poenitentij habitum: habere namque
potuerunt assignatos huius virtutis actus. Oppo-
nes inflexibilitatem Angelorum, et quod ipsorum
peccatum primum necessarius debuit esse mor-
tale. In primis negetur utrumque: ex quo fiet,
habitum poenitentij potuisse habere in Angelis
materiam poenitentij actualis. Deinde omittatur
utrumque: nam ut in subjecto sit poenitentij ha-
bitus, non requiritur, quod in eodem possit habere
materiam detestationis, et doloris; ut de Christo Do-
mino dictum est.

11. Conclusio 2^a. In Beatis permanet
habitus infusus poenitentij specialis; sed tamen in
ijs non habet denominationem poenitentij: ex
eo scilicet, quod in ipsis non sit absolute possibilis do-
lor de peccato commisso. Ita cum multis citatis
Cardin. de Sugo. Ad poenitentiam actualem per-
tinere constitutive, non solum detestationem, sed
et dolorem, ex antecedentibus suppono; cumque ha-
bitus infusus denominationem poenitentij habeat
per ordinem ad dolorem, qui in felicissimo bea-
titudinis statu possibilis absolute non est: fit, quod
in Beatis habitus iste denominationem poeni-
tentij

tentis non retineat. Probatur jam conclusio: nam in Beatis possunt esse, immo et sunt, actus laudabiles ex formali motivo virtutis specialis poenitentis: in omnibus siquidem sunt amor ob-jecti formalis, quod ipsa sibi prescribit; gaudium infusus de peccato non commissio ex motivo servan-di ius divinum illatum: in iis autem, qui pecca-verunt, est perfectissima detestatio peccati; gaudi-um posterea de compensatione oblata pro divina offensa. Ergo in Beatis permanet habitus infusus poenitentis specialis. Constat consequentia ex dictis pro stabilienda conclusione precedente.

12.

Oppones.

Habitus fidei non est in Beatis: ergo nec habitus poenitentis. Probatur consequentia: quia sicut fi-des actualis nequit esse in Beatis, ita neque actualis poenitentia. Confirmatur: nam sicut poenitentia habitus est ~~ipsa~~ passio orta ex gra-tia sanctificante, ita et habitus fidei; sed nihilominus iste non manet in Beatis: ergo neque ille. — Concesso antecedente, nego consequen-tiam. 1°: quia habitus fidei, et gloriæ lumen, constituent status diversos, nimirum viatoris, et comprehensoris: unde habent contrariam oppositionem. 2°: quia in Beatis nullus actus fi-dei esse potest; possunt tamen esse actus per-tinentes ad poenitentiam, etsi non possit esse poenitentia actualis. Corruit hinc consequentiæ pro-batio. —

batio. — Ad confirmationem, concessis p̄missis, nego consequentiam: neque enim ideo manere debet habitus poenitentis in Beatis, quia est quasi passio orta ex gratia sanctificante; sed quia insuper non est otiosus, et inutilis in ipsis: habitus autem fidei in Beatis esset omnino otiosus. Uno verbo: gratia sanctificans radicat omnem, et solum habitum, qui sit utilis subjecto, in quo ipsa est. Atqui in Beatis non est otiosus, et inutilis habitus poenitentis; esset autem habitus fidei: ergo.

13.

Instas: tamen si in Beatis esse nequeat actus fidei absolutus, potest esse conditionatus, sic: credere, Deo revelanti, si daretur occasio. Sed tamen in ipsis non est habitus fidei: ergo etsi possint habere aliquem, vel aliquos poenitentis actus, non ideo in ipsis ponendus est habitus poenitentis. Urgebis: Si in Beatis non est possibilis actus doloris, conditionalius est, ut habitus ad alios actus ipsis possibiles non habeat virtutem elicativam doloris: ergo in ipsis non manet habitus poenitentis, qui sit ejusdem rationis cum nostro. — Nego suppositum majus, quod scilicet actus ille conditionatus sit fidei: est enim p̄q̄ affectionis, ~~indiscreta~~ promptitudinem voluntatis ad obediendum Deo in rebus fidei; et ob ejusmodi actum admittitur probabiliter in ~~Deo~~ Christo D^{no} habitus

x
indi-
cans

habitus pię affectionis, et si negetur in ipso fidei
 habitus: ut recte notavit ex D. Thomā, et D.
 Eximio, Compton., d. 27. f. 2., n. 6. At in Bea-
 tis esse possunt actus, qui elicitive pertinent
 ad habitum poenitentię: quapropter in ipsis iste ha-
 bitus admittendus est. — Ad Urgentiam nego an-
 tecedens, cuius falsitas retortionibus ostenditur. 1.
 quia jam nullus habitus, qui fuit in via maneret
 in patria; nam in via poterat elicere dolorem
 circa proprium objectum, quem in patria eli-
 cere non potest. 2.º quia jam gratia sanctifi-
 cans vię non maneret in patria; nam in viā
 radicat habitum fidei, quem in patria radicare
 nequit. Recolantur dicta n. 58.

74. Conclusio 3.^a In
 iis, qui peccato mortali subsunt, non permanet
 habitus infusus poenitentię specialis. Ita citatus
 Cardin. de Sugo cum communi sententiā, iux-
 ta, quam simul cum gratiā sanctificante om-
 nes virtutum moralium habitus infusi deperdu-
 ntur. Infertur, in damnatis non manere huius-
 modi poenitentię habitum. Probatur conclusio: de-
 ficiente radice, deficiunt passionēs: nisi pro aliqua,
 vel aliquibus sit specialis ratio, ut conserventur.
 Sed gratia sanctificans est radix habitus infusi
 poenitentię: et non est specialis ratio, ut illa de-
 ficiente, habitus iste conservetur. ~~ergo~~ deficiente
 gratia gratiā sanctificante, deficiit iste habitus;
 atque

atque adeo non manet in ijs, qui peccato mortali subssunt.

75. Dices. Est ratio, ut maneat fides, et spes: ergo et ut perseveret specialis virtus poenitentis. Probatur consequentia: ratio, ut maneat fides, et spes, est, quia istae virtutes maxime conducunt, ut homo resurgat a peccato; sed et ad hunc finem maxime conducit habitus infusus poenitentis specialis: ergo. Additur. 1° sequitur, quod ista virtus tunc infunditur, cum peccatum est remissum: ergo cum non potest conari in peccati destructionem, adeoque erit inutilis: ergo ne hoc sequatur, dicendum est, quod permanet post commissum mortale. 2° fides, et spes non amittuntur, nisi per peccata directe, et formaliter, contra ipsas patrata: ergo poenitentia non amittitur, nisi per peccatum impoenitentis directe, et formaliter contra ipsam: ergo manet post commissam alia peccata lethalia. — Concesso antecedente, nego consequentiam; et ad huius probationem nego absolute maiorem: neque enim solo conducentia, sed necessitas fidei, et spei, est ratio, ut ejusmodi virtutes maneat. Itaque ad justificationem requiritur fides; requiritur et spes: nam sine spe verum nequit homo se disponere ad justificationem, nec quid aduam aggredi in ordine ad salutem. Opponitur itaque, ut Deus conservet habitus fidei, et spei, siquidem istorum actus interesse debent justi-

justificationis negotio. At vero justificatus esse potest sine actu virtutis specialis poenitentiae, ut notatum est n. 30: unde nulla est necessitas, ut iste habitus conservetur in peccatore. Adde retentionem: nam habitus infusi prudentiae, fortitudinis, et praequae illarum virtutum, contra quas peccatum fuit, maxime conducunt, ut homo resurgat à peccato; sed et hanc conducentiam conservantur fides, et spes: ergo et conservantur enumerati habitus infusi moralium virtutum; quod nullus dixerit.

16. Ad primum additamentum dic, poenitentiae habitum post peccati remissionem infusum non esse inutilem: tum quia deservit ad servandum jus divinum illud; tum etiam quia potest conari in destructionem venialium, quae cum gratia sanctificante compatiuntur; tum demum, quia potest salutiter deservare peccata mortalia, quae habitus infusionem praecesserunt. Adde, quamlibet virtutem infusam identificare rationem poenitentiae: ergo tunc infunditur, cum in peccati destructionem conari non potest; atque adeo erit inutilis: ergo, ne hoc sequatur, dicendum erit, omnem virtutem infusam manere post discessum gratiae sanctificantis. Hoc est absurdum: ergo. — Ad secundum additamentum dic, fidem, et spem non amitti per peccatum, quod non sit directe, et formaliter ipsis oppositum, ex

ex providentiâ Dei misericorditer consulentiis
hominum, qui sine actibus earum virtutum ius-
tificari nequit; hæc autem ratio non militat pro
speciali virtute poenitentis: unde hæc amittitur per
quodlibet mortale, sicut et aliæ virtutes morales in-
fusi. Adde, eodem argumento probari, peccatum mor-
tale solum amitti illam virtutem moralem in-
fusam, cui formaliter, et directe opponitur; ceteras
recte permanere. Consequens rejicitur: ergo.

II. Nunc oportune nota, quodlibet mortale opponi mediale in
genere causæ formalis habitui infuso poenitentis spe-
cialis: opponitur namque immediate in eo genere
gratiae sanctificantis; hæc autem est radix necessarius
presupposita illi habitui: ergo quodlibet mortale
mediale in genere causæ formalis opponitur ha-
bitui infuso specialis poenitentis; ac proinde expel-
lens gratiam, expellit etiam ejusmodi habitum.
Sed est alia oppositio observanda: nam in hac spe-
ciali virtute et est respectus ad poenitentiam actua-
lem; et est respectus ad servandum jus divinum ille-
gitimum. Poenitentis sub 1° respectu solum opponitur
directe, et formaliter peccatum impoenitentis; eidem
sub 2° respectu opponitur formaliter, et directe, quo-
libet mortale: peccare enim mortaliter, et velle
servare jus divinum illegitimum ex motivo vitandi
divinam offensam, sunt actus oppositi ex formali
motivo. Nunc dicendum est, specialem habitum
infu-

infusum poenitentiae opponi formaliter, et directe cum omni peccato mortali; quod non est commune omnibus virtutibus moralibus: nam temperantia v. g. non opponitur ex motivo formali peccato iniustitiae. —

Sectio 8^a

An poenitentia actualis in instanti justificationis ab habitu infuso physice procedat?

18.

Ostendimus, habitum infusum poeni-

tentiae, etsi in peccatore non permaneat, multas utilitates afferre; hanc praeterea assignat Doctor. res non pauci: quod scilicet ejusmodi habitus sit principium, a quo physice effective procedit poenitentia actualis in instanti justificationis. Examinanda breviter est haec doctrina; supponendumque, difficultatem non esse de actibus poenitentiae, qui non disponunt ultimo ad justificationem: dispositiones namque ~~non~~ sunt in instanti, in quo non temp- est habitus infusus; ac proinde ab habitu produci physice non possunt. Et quidem difficultas est communis de ultima dispositione ad omnes, et singulos habitus infusos; et ad horum radicem, nempe sanctificantem gratiam: quapropter resolutio ad gratiam sanctificantem; atque ad singulos habitus infusos extendenda est.

19.

Conclusio. Poenitentia

actualis, quae est ultima dispositio ad justificationem, non procedit physice ab habitu infuso. Ita communissime Nostrates contra communem Thomista-

rum

D. 1., C. 1. -

x
av. 2., num, quibus consensere Patres Varq., Valenz.,
et Torres, l. 2., d. 77., dub. 3. Pro conclusione jacta
stat aperte Angelicus D. 4. p., q. 62., ad 3.^{am} per
77 hec verba: tertia conversio est, per quam ali-
77 quis preparat se ad gratiam habitualem, et
77 ad hanc non exigitur aliqua habitualis gra-
77 tia, sed operatio Dei ad se animum conver-
77 tentis: juxta illud: converte nos Domine ad
77 te, et convertemur. Sed per poenitentiam ac-
tualis, quae est ultima dispositio ad justifica-
tionem, se preparat homo ad gratiam habi-
tualet: ergo ejusmodi poenitentia, non ab ha-
bitu infuso, sed a Dei operatione, proce-
dit. Rursus: q. 28., de verit., a. 8. (et in d.,
dist. 27., q. 2., a. 4., questione 2), illorum senten-
tiam impugnatur affectum dilectionis erga De-
um, et detestationis peccati, qui est simul tempore
cum infusione gratiae, hanc esse natura postero-
rem, docuerunt. Sed si poenitentia actualis, quae
est ultima dispositio ad justificationem, ab habitu
infuso procederet, praedictus affectus esset natura
posterior infusione gratiae: ergo poenitentia illa non
procedit ab habitu infuso. Alia testimonia vide a-
pud Exim., d. 8., cap. 12: et apud Cardin. de Sugo-
risc., disp. 8., sect. 7.

86. Probatur conclusio a ratione: nam
poenitentia actualis, quae est ultima dispositio ad jus-
tificationem, constituit actum primum proximum ad

ad habitum infusum: disponit namque subjectum
 ad recipiendum habitum: ergo ejusmodi poenitentia
 supponitur existens pro priori ad habitum: ex
 istis siquidem terminis actus primus proximus ex-
 istit pro priori ad actum secundum. Ergo poeni-
 tentia actualis, quæ est ultima dispositio ad justifica-
 tionem, non procedit ab habitu infuso. Fluit conse-
 quentia: nulla enim res presupponitur existens
 pro priori ad causam, à quâ effective est; sed
 poenitentia actualis disponens ultimò ad justifica-
 tionem presupponitur existens pro priori ad habi-
 tum infusum: ergo non est physice ab habitu infu-
 so. Confirmatur 1°: dispositio ad habitum supponitur
 prius in subjecto recepta, quam ipse habitus: ideo
 enim recipitur dispositio, ut præparet subjectum
 ad receptionem habitus. Sed poenitentia actualis ul-
 timò disponens ad justificationem est dispositio ad
 habitum infusum: disponit namque ad gratiam
 sanctificantem, quæ est radix habituum: ergo suppo-
 nitur prius in subjecto recepta, quam ipse habitus.
 Ergo supponitur existens pro priori ad habitum;
 atque adeo ab habitu non procedit effective. Sequel-
 la bona est ex consequentiâ; quæ constare debet:
 quod enim non existit, non potest supponi in subjec-
 to receptum. Confirmatur 2°: poenitentia actualis
 ultimo disponens ad justificationem est meritum
 de congruo, sicut gratiæ sanctificantis, sic et habi-
 tus infusus: ergo non procedit effective ab habitu in-
 fuso

Supponitur antecedens; consequentia probatur: nam si ejusmodi poenitentia procederet effective ab habitu infuso, jam iste esset illius principium; sed principium meriti nequit cadere sub meritum: ergo si poenitentia actualis disponens ultimo ad justificationem est meritum & congruus habitus infusus, ab habitu infuso non procedit effective. Minorem ut certam in presenti Dei providentia admittunt omnes Theologi.

81. Respondebis 1.º Ultima dispositio ad habitum ut facta a voluntate precedit habitum; non autem ut facta a principio supernaturali: cum principium supernaturale dispositionis sit ipse habitus. Contra: poenitentia actualis precedit ut dispositio ad habitum supernaturalem: ergo precedit ut supernaturalis: ergo ut facta a principio supernaturali; sed non potest precedere habitum supernaturalem ut ab ipso facta: ergo ut facta ab alio supernaturali principio. Adde, Thomistas non nisi inconsequenter posse uti data responsione: nam apud ipsos tota virtus voluntatis ad actum disponentem ad justificationem stat in habitu supernaturali: ergo ejusmodi actus ut factus a voluntate non potest precedere habitum; alioquin precederet, ut factus a voluntate non habente virtutem; quod implicat. — Respondebis 2.º Ultima dispositio ad habitum supernum ab hoc procedit secundum rationem

rationem genericam gratiæ, non verò secundum
 dum conceptum specificum ~~talis~~ gratiæ: quia
 nempe est dispositio ad habitum, non secundum
 conceptum genericum, sed secundum specificum
 talis gratiæ. Contra: actio ~~rationalis~~ proveniens rea-
 ab habitu, ~~si~~ realiter provenit ab ipso secundum
 conceptum genericum, realiter etiam provenit
 secundum conceptum specificum: sicut enim ac-
 tio non est precessiva ex parte termini, ita
 neque ex parte principij. Rursus: si ultima
 dispositio ad habitum est effectivè ab ipso se-
 cundum conceptum genericum, habitus in-
 telligitur existens secundum conceptum ge-
 nericum ante ultimam dispositionem; hoc dū
 nequit: quia habitus non intelligitur preexis-
 tens secundum conceptum specificum realiter
 identificatum, et nequit intelligi realiter existens
 secundum unum conceptum, et non secundum
 alium realiter eundem: sicut nequit intelligi
 productus physice, nisi secundum totam suam
 entitatem: ergo.

82. Respondetur 3°. Ultima dispositio
 est pro quoniam ad habitus infusionem, non ve-
 rò ad ipsius productionem: quapropter provenit
 ab habitu; et precedit habitum, ut infusionem.
 Contra: habitus supernaturalis neque produci-
 tur, ~~neque conservatur~~, neque conservatur, ne-
 que operatur extra subjectum: ergo producitur per
 Cod. 6. educationem;

eductionem; ex assignato namque titulo colligitur: eductio formae materialis. Ergo habitus supernaturalis; non prius existit, quam infundatur subjecto; atque adeo, si ultima dispositio praecedat habitus infusionem, praecedit et productionem. Propterea: ideo ultima dispositio praecedit infusionem habitus, quia visa dispositione Deus movetur ad infundendum habitum; sed visa dispositione, movetur Deus ad producendum habitum: non enim movetur ad producendum habitum, qui in subjecto producendus est, nisi videat, subjectum esse dispositum: ergo. —

Respondetur 1°. Ultima dispositio ad habitum fit per unam actionem proveniente ab auxilio extrinseco, et sic praecedit habitum; et deinde fit per aliam actionem ab habitu proveniente. Contra: istae actiones vel sunt adaequatae; vel inadaequatae? Si primum: altera ipsarum est superflua, et naturaliter repugnans. Si secundum: ergo propter quod ad habitum non est dispositio: neque enim potest esse in vi actionis inadaequatae, quae ex ratione talis est insufficientis ad dandam existentiam terminis. Item: ~~haec~~ propter quod ad habitum intelligitur ultima dispositio existens: ergo habitus non est principium per se requisitum, ut dispositio existat: ergo dispositio non est effectivè ab habitu.

tandem. Poenitentia actualis est prior habitu
 prioritate morali, et ~~non~~ in genere causae
 materialis: cum quo stat, quod sit posterior ha-
 bitu in genere causae efficientis; ad modum, quo
 finis est prior medijs in genere causae finalis,
 et ipsis est posterior in genere causae efficientis.
 Contra est extendendo paritatem: nam finis ut
 causet, non requirit existentiam, sed sufficit, quod
 intentionaliter moveat; immo causa finalis
 in esse talem excludit prioritatem sui in exis-
 tendo; nam finis movet, ut sit. At vero cau-
 sa moralis requirit existentiam ad causandum:
 implicat autem, quod sit existens pro priori
 ad suam causam efficientem. Sed poenitentia ac-
 tualis est causa moralis habitus infusi: ergo ejus-
 modi habitus non est causa efficiens poeni-
 tentiae actualis. Explicatur: implicat, eandem
 rem esse priorem, et posteriorem alia in eo-
 dem genere causae efficientis; sed poenitentia ac-
 tualis ita est causa moralis habitus infusi, ut
 sit prior habitu in genere causae efficientis: ex-
 go nequit esse posterior habitu in genere causae ef-
 ficientis. Probatur minor: ita est causa mora-
 lis, ut constituat actum primum proximum cau-
 sae efficientis ad producendum habitum: neque
 enim Deus movetur ad illius productionem,
 nisi praesentia dispositione ex parte subjecti. Sed id,
 quod constituit actum primum proximum cau-

Se efficiens ad producendum habitum est prior
habitu in genere causae efficientis: ergo.

84.

Tragetur. Poenitentia actualis est positiva libera hominis dispositio ad habitum: ergo est meritum de congruo; aut saltem habet vim impetrandi habitum: quod negari non potest; definiente Tridentino sess. VI.,
cap. I., contritionem fuisse omni tempore necessariam ad impetrandam veniam. Sed id, quod impetrat aliquod donum, ~~supponitur~~ supponitur existens (vel absolute futurum) antecedenter ad donum impetratum: ergo poenitentia actualis supponitur existens (vel absolute futura) antecedenter ad habitum. Atqui nulla res potest supponi existens (aut absolute futura) antecedenter ad suam causam efficientem; ad hanc siquidem habet esse, et existentiam: ergo habitus infusus non est causa efficiens poenitentiae actualis; in instanti videlicet justificationis, in qua ipsa est proxima dispositio, meritum de congruo, impetratio, et moralis causa habitus infusi. Confirmatur: existente impetratione, potest denegari donum impetrandum; non posset, si actualis poenitentia esset effective ab habitu infuso: non enim potest dari effectus, quin detur causa ipsius efficiens: ergo poenitentia actualis, quae est impetratio, non procedit effective ab habitu infuso, qui est donum impetrandum.

85.

Arguitur

86.

Ex Scripturis, Concilijs, et Patribus constat, prius Deum nos diligere, quam Deum diligamus; at Deus nos diligit per gratiam sanctificantem: ergo prius est in nobis gratia sanctificans, quam actus contritionis, quo Deum diligimus: ergo et prius est in nobis habitus infusus, quam actualis poenitentia; qui propterea ab illo effective procedet. Confirmatur ex D^{no} Thomā. 1° docet, 1. 2, q. 243, a. 8, cor, in justificatione prius naturā intelligi infusionem gratiæ; deinde actus dilectionis, et contritionis; ac deinde remissionem peccati. 2° docet, 1. 2, q. 28. de verit., a. 8, attento ordine naturæ, secundum rationem causæ materialis contritionem precedere ad gratiam gratum facientem; hanc vero secundum rationem causæ formalis precedere ad contritionem. 3° docet, 3. p., q. 89, a. 1, ad 1^{am}, poenitentiam ut est sacramentum esse causam gratiæ; esse vero effectum gratiæ prout est virtus. 4° docet, 1. p., q. 76., a. 6., animam rationalem esse principium accidentium, quæ ut dispositiones precedunt ad unionem ipsius animæ: ergo similiter habitus infusus est principium actualis poenitentia, quæ disponit ad habitum contritionis.

87.

Respondes, optime intelligi, Deum nos diligere priusquam a nobis diligatur, quoniam contritio in instanti justificationis sit pro posteriori.

rorum ad gratiam sanctificantem, et quoniam ab
 hac effective procedat: in primis propter di-
 lectionem, qua Deus nobis dedit Filium suum;
 deinde propter dilectionem, qua exhibet auxilia
 gratiae, ut peccator disponatur ad justificationem;
 ac demum propter dilectionem, qua prius in in-
 tentione vult dare nobis gratiam sanctificantem,
 et exinde movetur ad conferenda auxilia, qui-
 bus ad illam disponamur. In forma; concedo
 majorem, et distingo minorem: Deus nos dili-
 git amore amicitiae per gratiam sanctifican-
 tem, concedo; amore purae benevolentiae, nego
 minorem, et consequentias: quia solus amor
 benevolentiae purae, quo Deus nos diligit debet
 praecedere nostram dispositionem ad justificationem.
 Dices: Preparatio nostra, et dilectio Dei, fit in
 nobis per infusionem Spiritus Sancti. Occurro:
 idem docent Concilia, et Patres de omni ac-
 tu salutari; quod intelligi non potest de in-
 fusione per gratiam sanctificantem: unde in-
 telligi debet de infusione per auxilia gratiae;
 quae Spiritui Sancto tribuuntur. Id ipsum
 dico de ultima dispositione ad justificationem.

48. Ad confir-
 mationem facilis est solutio ex perspicuis tes-
 timonijs D. Thome pro nostra sententia da-
 tis, n. 79. Ad primum, quod obijcitur, dic,
 infusionem gratiae actualis praecedere contritio-
 nem,

rem, et peccati remissionem. Nec potest accipi
de gratia sanctificante: nam loquitur de gratia,
inter quam, et peccati remissionem: mediat con-
tritus; nihil autem potest mediare inter gratiam
habitualement, et peccati remissionem: cum gratia
sanctificans sit vel ipsa peccati remissa, vel huius
causa formalis: ergo. Ad secundum dic, gratiam
sanctificantem esse pars prioris ad contritionem in
genere: causa formalis, non in genere efficientis.
Est dicere: contritio, quae secundum suam substan-
tiam praecedat ad gratiam sanctificantem, et hu-
jus est meritum de congruo, informatur pro
posteriori per gratiam sanctificantem, ut sit
meritum de condigno; et sic prius intelligitur gra-
tia in genere: causa formalis, quam contritio
in esse meriti condigni ultionis premij. Ad
3um dic, poenitentiam actualem, quatenus est,
pars sacramenti, esse causam gratiae sancti-
ficantis; poenitentiam vero habitualement, quae est
virtus infusa, esse effectum gratiae sanctifi-
cantis: nam in hac omnes habitus infusi radi-
cantur. Ad 4um dic, D. Thomam existimasse,
dispositiones procedere ab anima in instanti recep-
tionis; sed in eo instanti negasse praeparationem
naturae ipsarum dispositionibus. Concessit ipsis aliquam
praeparationem rationis: quatenus dispositiones, prout
requisitae ad animam sub ratione formae, prius in-
telliguntur, quam intelligatur anima sub ratio-
ne

ne formę viventi: ut bene expendit Caxd.
de Sugo, ubi supra, suo n. 176. Atque in in-
stanti justificationis poenitentia actualis est pro
priori, non secundum rationem, sed secundum
naturę ordinem ad habitum infusum; ergo.

89.

Arguitur 2°.

Ultima dispositio ad gratiam meretur de-
condigno gloriam: ergo provenire effective de-
bet a gratia sanctificante; ac proinde poeniten-
tia actualis in instanti justificationis potest ab
infuso habitu provenire. Sequella bona est; et
consequentia constat: nam gratia sanctificans
est principium merendi. Antecedens probatur:
quia aliqui adulti justificati extra sacramen-
tum posset consequi gloriam, quin ipsam de-
condigno mereretur: si videlicet ultimo disposi-
tus ad gratiam ~~meretur~~ statim. Confirma-
tur: ultima dispositio non proveniens physi-
cè a gratia esset meritum condignum primę
gratię; hoc dici nequit: ergo. Probatur major:
nam in illo pœori daretur actus supernaturalis
proveniens ab homine non inimico Dei.

90.

Respondet,

Admisso antecedente, negando consequentiam.
Hujus probationem distinguo: gratia sanctifi-
cans est principium formale, et intrinsecum
merendi, concedo; efficiens, et extrinsecum,
nego probationem. Ultima dispositio ad gratiam
in

in instanti justificationis habet quidquid requi-
ritur, ut sit meritum ~~et~~ condignum gloriæ:
solum enim posset desiderari condignitas eo,
quod non precedat gratia. Sed tunc non de-
sideratur: nam in illo instanti per gratiam
natura posteriora condignificatur subjectum:
ergo et similiter condignificatur actus. Hec
est communissima Theologorum sententia; in
opposita falsis probabilior, juxta quam vel ab-
solute negatur, ultimam dispositionem ad gra-
tiam esse meritum condignum gloriæ, vel solum
ipso conceditur ratio talis meriti pro secun-
do instanti sue durationis, negatur antecedens;
cujus probatio non viget. Ratio: quia non est
absurdum, quod justificatus in sacramento,
assequatur gloriam sine merito condigno: ut
si adultus cum attentione antecederet concep-
ta, sed actualiter distractus suscipiat baptis-
mum, et statim moriatur: ergo neque est
absurdum, quod adultus justificatus extra sa-
cramentum obtineat gloriam absque pro-
prio merito et condigno. Ratio consequentis,
et paritatis: quia Scripturæ testimonia, quibus
dicitur, unumquemque accepturum mer-
cedem, secundum suum laborem, univer-
saliter procedunt: neque distinguunt inter
justificatum intra, et extra sacramentum. Vi-
deatur Oviedo, Controv. 7. de merito, punct. 2.

91.

Ad confia-

rationem nego maiorem; nam ideo ulti-
ma dispositio proveniens effective à gratia
non esset meritum condignum primæ gratiæ;
quia hæc esset principium meriti; sed quam-
vis non procedat effective à gratia, adhuc
gratia esset principium meriti condigni in
esse talis: neque enim in illo priori ad gra-
tiam sanctificantem est aliquid, à quo forma-
liter dignificetur actus: ergo. Ad probationem
maiorem, dico in illo priori, actum esse ab ho-
mine præcussivè non inimico Dei; at non
esse ab homine positivè non inimico: nam for-
malis expulsio peccati est à gratia habituali,
quæ in illo priori non intelligitur. Si recurras
ad sententiam probabilem, juxta quam actus
perfectæ contritionis est formaliter sanctificans,
inferam: ergo quidquid sit de gratia habitua-
li, adhuc prima gratia sanctificans non
cadit sub meritum condignum. Constat: nam
sub meritum condignum non cadit ille per-
fectæ contritionis actus, quo homo formaliter
sanctificari dicitur. Contendo insuper, ne-
que primam habituales gratiam cadere sub
meritum de condigno. Probo: quia saltem in
hac providentia ablatio peccati est formalis effec-
tus gratiæ habitualis: ergo etiamsi contritio per-
fecta sit forma sanctificans, non intelligitur
ablaturum

ablatum peccatum, nisi post infusam gratiam habituales: ergo prius intelligitur infusa habitualis gratia, quam intelligatur, actum contritionis esse meritum condignum; non enim intelligitur meritum condignum, nisi intelligatur, peccatum esse, ablatum: ergo contritio non est meritum condignum primæ gratiæ habitualis; nam hæc est pro prioris naturæ ad contritionis condignitatem in esse talis.

92.

Arguitur 3.

Non implicat mutua prioritas, et posterioritas naturæ: ergo poenitentia actualis in instanti justificationis provenit effective ab habitu infuso. Consequentia bona supponitur; antecedens probatur. 1° theologicè: nam actus charitatis in instanti, in quo uiget præceptum, elicitur ab habitu charitatis, atque adeo est pro prioris naturæ; et vicissim, actus ipse est dispositio, ut maneat habitus, expellendus utique, si non poneretur actus contra præceptum; ac proinde actus est pro prioris naturæ ad habitum. 2° philosophicè: nam forma substantialis, quippe quæ est radix physica proprietatum, est pro prioris ad ipsas; et rursus, cum proprietates sint dispositiones ad formæ receptionem, sunt etiam pro prioris ad ipsam. — Mutuam prioritatem, et posterioritatem naturæ in eodem genere causæ, et quoad primum esse, repugnare, ab omnibus conceditur; repugnare etiam

in

Or. I, C. I. -

in diverso genere cause physiq, breviter su-
detur, et loquamur de ultima dispositione
ad formam, et de forma ipsa. Si daretur hęc
mutua prioritas, ultima dispositio in eodem in-
stanti reali presupponeretur existens, et non
presupponeretur existens ante formam; quod
implicat. Pars 1^a supponitur; 2^a probatur: nul-
la entitas potest presupponi existens prior ad
causam, a qua hic, et nunc accipit existen-
tiam: cum enim ens creatum sit ab alio, pre-
supponit causam, a qua hic, et nunc suum
esse habet; sed data mutua prioritate, in eo-
dem instanti ~~reali~~, in quo ultima dispo-
sitis presupponeretur existens ante formam,
acciperet a forma suam existentiam: ergo in
eodem instanti reali non presupponetur exis-
tens ante formam. Nunc ad argumentum,

93.

Respondet.

x
debet

negando antecedens. Ad 1^{am} probationem ne-
gari ~~potest~~, habitum charitatis influere in
actum urgente precepto: quia nempe even-
teretur libertas: nam actus esset ab actu 1°
proximo inconiungibili cum utroque liber-
tatis extremo; repugnante videlicet habitus
coniunctione cum omissione graviter pecca-
minosa. Ita non pauci post Card. de Sugo,
d. 6. de incarnat., f. 3. Sed ~~omnis~~ influxu ha-
bitus charitatis in actum preceptum, dico, actum
non.

x
omissio

non esse pro priori ad habitum; istum tamen
dependere ab actu a posteriori, et tamquam ab ef-
fectu; ~~quo~~ quo non secuto, expelleretur habitus: si-
cuti periret natura, si spoliaretur substantia, cuius
est causa, et a qua a posteriori, et tamquam
ab effectu dependet. Ita multi, quibuscum Ripalda,
2. 123. Ad secundam probationem nego firmiter,
quod in instanti introductionis, dispositiones prae-
proveriant effectivè a formâ; negari etiam po-
test, quod in instantibus conservationis formae acciden-
tia propria a formâ ipsâ producantur: quae
propterea ceteris dicuntur formae proprietates,
quatenus ab agente conservante formam ad huius
exigentiam conservantur. Ita Huxta, et Oviedo. Sed
admitto, quod forma in instantibus post introductio-
nem conservet accidentia, quae per se, et positivè
praecesserunt ex parte subjecti; nego tamen, quod
in iisdem ejusmodi accidentia sint pro priori ad for-
mam. Disparitas inter introductionem, et conser-
vationem haec est. In introductione debet dari ali-
quod determinans agens ad productionem formae;
istud autem determinativum se tenet ex parte
actus primi proximi ad producendam formam,
atque adeo est pro priori ad ipsam: et illud deter-
minativum consistit in ultimâ dispositione. At verò
forma semel introducta exigit suam conserva-
tionem pro reliquis instantibus: unde in istis ex
propria exigentiâ conservata potest physicè pro-
ducere

ducere eadem illa accidentia propria, quae ipsius introductionem praecesserunt. Ita Suarez, et Peinadus.

99. Insuper. Dispositiones in instanti introductionis formae sunt pro posteriore ad formam ordine naturae, licet sint pro priori secundum rationem: constat ex D. Thomae 1. q. 76. a. 6. Ergo similiter dici poterit, poenitentiam actualem esse pro posteriore ad habitum infusum ordine naturae, licet sint pro priori secundum rationem. Admissa antecedente, iuxta dicta n. 88; nego consequentiam: nam aperte D. Thomas negat, quod gratia aliqua habitualis ad conversionem, per quam homo preparat se ad gratiam habitualem, requiratur; negat insuper, ejusmodi preparationem esse pro posteriore ad gratiam sanctificantem: ut vidimus n. 79. Stando igitur principiis D. Thomae agnoscenda est dissimilitudo inter dispositiones ad introductionem formae, et preparationem ad infusionem gratiae. 1^a potest esse: quod agens formae inductionem determinatur a dispositionibus ratione praevis ut formam inducat: unde pro priori naturae in instanti introductionis non est necesse, quod intelligantur dispositiones, quae propterea poterunt pro posteriore naturae provenire a forma. At in justificatione nil tempore praecedit, quod determinet

minet Deum ad infundendam gratiam: quapropter in priori naturae debet intelligi determinativum, quod non est aliud, nisi ultima dispositio ad justificationem; proindeque illa non potest provenire a gratia habituali. 2^a dispositio potest esse: quod in accidentibus non est titulus, ut ordine naturae praeceat formam substantialem; cum agens possit determinari ad huius productionem ab accidentibus duratione praevisi. At vero in ultima dispositione ad gratiam habitualement est titulus ut ordinis naturae praeceat: quia videlicet ejusmodi dispositio est meritum de congruo, aut saltem impetratio; meritum autem, et impetratio debent precedere, quia movent, quia sunt. —

Caput 2.

De objectis materiali, et formali Poenitentiae.

Sectio 1.

Exponitur objectum formale Poenitentiae virtutis specialis.

§. Num. 1.

Qui admittunt specialem virtutem poenitentiae, illi debent assignare speciale objectum formale, a quo suam speciem assumat. Huic difficultati praefusimus cap. praecedenti, sect. 4. Pyrritto, objectum formale virtutis poenitentiae non esse bonum compensationis, seu bonitatem repositam in ^{com} pensando, sive satisfaciendo pro peccatis. Est contra aliquos supresso nomine citatos a Card. & Sugo,

Q. 2, f. 2: qui has consequentias ex sua sententia legitime deuctas agnoscunt. 1^a est: non potest dari ante peccatum actus poenitentiae specialis; nam qui non peccavit, compensationem pro peccato non potest absolute intendere. 2^a: ab hac virtute non elicitur dolor, et detestatio de peccato commissio; quia peccatum ~~commissum~~ commissum non opponitur bono compensationis futurae. 3^a: voluntas compensandi, et satisfaciendi est actus proprius, et essentialiter pertinet ad specialem poenitentiae virtutem. Im-pugnatur sententia ista, et

XX

2.

Primum nostrum probatur: nam objectum formale poenitentiae non est ponendum tale, ut ante peccatum non possit dari actus pertinet ad hanc virtutem: sicut licet ad iustitiam pertineat re-sarcire damnum iam illatum, et satisfacere pro iniuria iam facta, ad ipsam nihilominus pertinet velle alterius damnum vitare, et iniuriam non inferre. Ergo male ponitur objectum formale poenitentiae in bono compensationis, ita ut ante peccatum non possit dari actus pertinet ad hanc virtutem secundum totam suam latitudinem. Rursum: actus proprii, et qui essentialiter pertinent ad virtutem poenitentiae, sunt detestatio de peccato commissio, ipsiusque dolor: ab his enim poenitentia

tentia denominatur talis, ut ostendimus ex Concilijs, Patribus, et Theologis cap. precedenti, sect. 1^a; immo unaquaqueque virtus denominationem poenitentiae habet, quia potest delectari peccatum ex proprio motivo. Ergo bonitas compensationis non ita est objectum formale specialis virtutis poenitentiae, ut huic denegetur virtus elicitiva doloris, et delectationis. Denique voluntas satisfaciendi est quidem actus poenitentiae; sed quoniam non est formaliter odium, et recessus à peccato, non potest esse actus proprius, et essentialiter spectans ad poenitentiam; quae primario tendit in destructionem peccati. Verum est, dolorem, et delectationem esse potissimam compensationis partem; sed inde solum evincitur, voluntatem dolendi esse voluntatem compensandi; et vicissim: sed utraque debet habere aliud speciale motivum, ut ad specialem virtutem poenitentiae formaliter pertineat.

~~XX~~ 3. Conclusio. Objectum formale specialis virtutis poenitentiae est equalitas cum iure, quod Deus habet, ne offendatur. Ita Card. de Sugo citat d. 2. f. 1., secutus P. Valenziam, hic, d. 7, q. 2., punct. 1. Explicatur. Offensa est operatio alteri displicens, ita ut possit rationaliter conqueri, et ab illo petere satisfactionem. Connotat offensa titulum, ratione cuius offensus,

non solum displiceat, sed etiam jus aliquod habeat, ut sibi non detur occasio displicentiae: et ob predictum titulum offensus potest rationaliter conquiri de offendente, donec reddatur satisfactio. Declaratur exemplo. Petis ab amico rem facile prestabilem; eandem petis a non amico: et negat uterque. Offenderis ab amico; seu a non amico. Ratio discriminis est: quia amicitia titulus est, ut ab amico tibi non detur occasio displicentiae in negatione rei facile prestabilis: unde rationaliter tunc potest conquiri de amico, illique indignari, donec satisfactio reddatur. At nullum titulum habes, ut a non amico tibi concedatur res, quam petis: proinde licet negatio tibi displiceat, non potes de illo rationaliter conquiri, nec ab illo satisfactionem petere. Quod itaque ad offensam requiruntur. Primum ex parte offendentis: quod scilicet alteri tribuat rationalis displicentiae causam; secundum ex parte offensi: quod nempe habeat titulum, ut sibi ab altero non tribuatur ejusmodi displicentiae causa, quem titulum possit allegare, ut conquiratur de offendente, et exigat satisfactionem.

~~Ad~~ 2. Ad rem nostram. Omne peccatum dat Deo rationabile motivum displicentiae; et Deus multis ex titulis habet jus, ne sibi detur tale displicentiae motivum; quapropter omne peccatum

turn est Dei offensa. De mortali res est ce-
lestissima; de veniali constare debet ex illo Jacob.
n. c. 3: in multis offendimus omnes: quod & cui-
us venialibus accipitur. Dicimus itaque, objectum
formale motivum poenitentiae esse equalitatem
cum iure divino, ne offendatur; et hanc equali-
tatem intendere, vitando Dei offensam: illamque,
quando posita est, motus omnibus destruendo. Bo-
nitas predictae equalitatis est objectum formale poe-
nitentiae, quatenus elicitivum actuum prosecutionis,
et amoris; et vicissim malitia opposita ingqua-
litas est objectum formale poenitentiae, qua-
tenus elicitivum actuum fugae, et odij: quae quidem x,
distinctio observanda est pro ~~maxima~~ explicita-majo-
ratione, ne objectum formale immediatum a-re-
monis cum objecto formali immediato odij con-
fundatur. Sed tamen absolute dicitur, objec-
tum formale poenitentiae esse expositam equali-
tatem: quia ex bonitate huius equalitatis in-
notescit opposita ingqualitatis malitia; et quia
actus, quibus poenitentia aversatur ingquali-
tatem, si virtualiter equalitatis amor: ut dic-
tum est n. precedenti.

~~xxx~~ S. Jam vero probatur conclu-
sio: nam illud est objectum formale speciales
virtutis poenitentiae, propter quod haec virtus ten-
dit in destructionem peccati; sed propter equalita-
tem cum iure, quod Deus habet, ne offendatur,
tendit

hæc virtus in destructionem peccati: ergo ista
 equalitas est objectum formale specialis vir-
 tutis poenitentis. Istat major: objectum namque
 formale, objectum propter quod, seu motivum,
 reciprocantur; et inductione facta per ceteras
 virtutes in ipsum ostendi potest. Probatur minor:
 specialis virtus poenitentis tendit in destructionem
 peccati, in quantum est Dei offensa: ut non se-
 mel dictum manet ex D. Thoma, hic, q. 85.,
 a. 2. Hoc est, tendere in destructionem peccati
 propter equalitatem cum iure, quod Deus ha-
 bet, ne offendatur: ergo. Prob. min: tendere
 in destructionem peccati in quantum est Dei
 offensa, est tendere in destructionem peccati, quia
 ibi est ingqualitas opposita explicite equalitati:
 ratio enim offensa formaliter consistit in ing-
 qualitate, seu oppositione ad ius, quod Deus habet,
 ne offendatur. Sed tendere in destructionem peccati,
 quia ibi est ingqualitas illi equalitati opposita, est
 tendere in peccati destructionem propter equa-
 litatem cum iure divino, ne offendatur: a-
 versio enim ingqualitatis est virtualiter amor
 equalitatis; ut notatum est n.º precedenti: q.

6. Confirmatur, et explicatur: vitare peccatum, illudque
 destruere, in quantum Dei offensa, est servare
 equalitatem cum iure Dei, ne offendatur, amo-
 vereque oppositam ingqualitatem, quando inducta
 est.

est. Iste duarum actiones servandi equalitatem, et amovendi inequalitatem, honestissimae sunt: proindeque honestas, quae in ipsis refulcet, potest movere ad ~~honestam~~ honestam poenitentiam; quae quidem sit universalis de omni peccato: nam in omni re peccatur ratio offensa, seu inequalitatis cum jure divino. Rursum: nulla alia virtus distincta a poenitentia habet pro motivo expositam honestatem: nam tendere in destructionem peccati inquantum est Dei offensa, seu propter inequalitatem cum jure divino repentam in peccato, non pertinet ad rationem alterius virtutis: ut docet D. Thomas super citatus. Nunc sic: illud est objectum formale specialis virtutis poenitentiae, quod movere potest ad honestam universalem poenitentiam, et quod a nulla alia virtute attingitur propter se, atque honestas equalitatis cum jure, quod Deus habet, ne offendatur, movere potest ad honestam universalem poenitentiam: et haec honestas a nulla alia virtute attingitur propter se: ergo.

7. Sed statim objicis: ~~Haec~~ Aequalitas cum jure, quod Deus habet, ne offendatur, est motivum strictae justitiae: ergo non est objectum formale specialis virtutis poenitentiae. Consequentia liquet: quia jam poenitentia non distingueretur a justitia stricta; sicut non distingueretur a religione, si haberet pro suo objecto formali motivum

D. Thomas agnovit; et nihilominus absolute as-
 seruit, objectum formale specialis poenitentiae ad
 nullam aliam pertinere virtutem: ergo non
 pertinet ad strictam iustitiam hominis ad Deum:
 ergo specialis poenitentia non est stricta iustitia.
 Minor. Quia motivum poenitentiae specialis la-
 tius patet, quam motivum strictae iustitiae; et
 insuper non in omni peccato invenitur mali-
 tia, quam stricta iustitia ex suo speciali moti-
 vo detestetur. Sed poenitentia specialis constan-
 da est talis, ut ex suo motivo determinet ad de-
 testandam malitiam, quae in omni peccato re-
 pentur: alioquin non esset sufficiens ad uni-
 versalem poenitentiam: ergo specialis poenitentia est
 non stricta iustitia. Major constat ex dictis n. 6.

9. Respondeo:
 ad objectionem, et nego antecedens in sensu for-
 mali: admissa enim stricta iustitia homi-
 nis ad Deum, non potest negari, ius illud
 Dei esse realiter motivum gratitudinis, alia-
 rumque virtutum. Ad probationem nego ante-
 cedens in sensu etiam formali: et probationem
 adjunctam distinguo. Ius istud fundatur ex-
 clusivi in dominio Dei, nego consequentiam
 nam sufficienter fundatur in superna excel-
 lentia, in beneficentia, et in alijs titulis, quo-
 rum ratione tenetur creatura Deum non
 offendere; fundatur sufficienter in Dei domi-
 nio,

nio, subdistinguo: potente de se refundere obligationem strictę justitię, admitto; necessario refundente ejusmodi obligationem, nego probationem; et consequentiam. Sensus est: do, quod

x
debe-
antur

Deus ex omnino proprietatis exigat, creaturę obsequia; do, quod hoc ipso ~~debeat~~ Deus ex justitiā strictā. Hoc totum potest invincibiliter ignorari; potest et negari probabiliter: proindeque, licet dominium Dei possit de se refundere obligationem strictę justitię, illam tamen non refundit necessario; unde ulterius sit, jus, quod Deus habet, ne offendatur, non esse formaliter jus strictum; atq; adeo motivum poenitentię non esse formaliter motivum strictę justitię.

1p.

Instas. Solum

per accidens potest deesse a peccato ratio strictę injurię: ergo stat, quod motivum poenitentię sit motivum justitię strictę. Probatur consequentiā: nam solum requiritur, quod poenitentia ex proprio motivo possit delectari malitiā, quę per se est in omni peccato; sed hoc salvatur, si poenitentię motivum sit motivum strictę justitię, dummodo solum per accidens possit deesse a peccato ratio strictę injurię: ergo.

Admisso antecedente, nego consequentiam. Ad probationem nego majorem: sicut enim poenitentia

nitentia universalis debet extendi ad omne
omnino peccatum, juxta illud D. Cayst.,
hom. 23. in Math: non est aliquod omnino

1) peccatum, quod non cedat poenitentis virtuti;
sic similiter poenitentia specialis virtus. Ex-
go ex proprio motivo debet extendi ad pecca-
tum, in quo per accidens non sit ratio stricte
injuriæ; quod non stat, si illius virtutis moti-
vum sit idem, ac motivum stricte justitiæ. —
Insurgis: ergo si nec per accidens possit deesse
a peccato ratio stricte injuriæ, motivum poe-
nitentiæ esse poterit motivum stricte justitiæ.

Atqui antecedens verum est: ergo et con-
sequens. Probatur subsumpta: neque per acci-
dens potest deesse a peccato, quod sit contemp-
tus Dei; sed hoc est, quod sit stricta injuria:
sicuti, qui contemneret Regem, etsi nullum dam-
num extrinsecum afferret ipsi, committeret
strictam injuriam: ergo.

W. Occurrit dupliciter. 1.
permissio consequenti, nego minorem subsump-
tam. Ad probationem, concedo majorem de
contemptu virtuali, et nego minorem. Pro-
batio adjuncta non urget: tum quia contemp-
tus Regis statans passisse in non obediendo ipsius
legibus, et præceptis rationem strictæ injuriæ non
obtinere; tum quia est disparitas: nam quoties con-
temptus Regis est stricta injuria, neque est
invinibilis

Q. 1. C. 2. -
invincibilis, nec iudicium probabile de oppo-
sito. Atqui stare hec simul possunt, et quod pec-
catum sit virtualis contemptus Dei, et quod
detur ignorantia invincibilis de malitia stricte
iniuriæ; immo et iudicium probabile de mo-
do ejusmodi malitiam: ergo. 2°: nego con-
sequentiam. Bene valet: non omne pec-
catum habet malitiam stricte iniuriæ: ergo
motivum poenitentis non est formaliter
motivum stricte ~~iniuriæ~~ iustitiæ; at non va-
let è contrariis. Ostenditur: nam in omni
peccato est inobedientiæ malitia; et tamen mo-
tivum poenitentis non est formaliter obedientiæ
motivum. Ratio à priori: quia odisse peccatum
in quantum Dei offensæ, et in quantum trans-
gressio divini legis, sunt diversæ formaliter ho-
nestates per se competibiles: et similiter conari
in destructionem peccati in quantum prae-scisse Dei
offensæ, est diversa formaliter honestas à co-
natu in destructionem peccati, in quantum est
stricta Dei iniuriæ: ergo.

12.

Replicabis. Odisse pecca-
tum prae-scisse in quantum Dei offensæ, non
pertinet ad specialem habitum: ergo objectum
formale specialis poenitentis non est equalitas
cum iure, quod Deus habet, nè offendatur.
Probatur antecedens: nam motivum illud de-
testandi peccatum facile subordinatur motivo
charitatis

charitatis erga Deum, aut erga nos ipsos;
vel enim volumus, Deum non esse vex-
sum, et iratum, quia hoc est gratum Deo,
et sic est motivum charitatis erga Deum:
vel id ipsum volumus, quia nobis est bonum,
et sic est motivum charitatis erga nos. — Ne-
go antecedens; et probationem manifestā retor-
sione infingo: nam motivum detestandi peccatum,
quatenus sit stricta in Deum injuria, facile
subordinatur motivo charitatis erga Deum,
vel erga nos ipsos; quia id possumus, vel
quatenus Deo gratum est, vel quatenus nobis
bonum: ergo objectum formale specialis pœ-
nitentiæ non est motivum strictæ justitiæ. Di-
rectè: pœ poenitentiam volumus, Deum non
esse offensum, quia hoc nobis bonum est; non
quidem formaliter, sic enim pertineret ad cha-
ritatem propriam: sed fundamentaliter, quate-
nus pœ poenitentiam directè, et formaliter
volumus impedire, auferreque inequalitatem cum
jure divino, quæ impeditur, et ablatio nobis bo-
na est. Sic intelligenda est doctrina posita n. 51.,
ubi diximus, poenitentiam intendere negationem
offensæ divini, non quia Deo bona sit, sed quia
bona est ipsi poenitenti.

13. Insistis. Poenitentia respi-
cit rationem offensæ vel quatenus peccatum dis-
plicet Deo; vel quatenus avertit Deum ab
homine.

homine. Si primum: ergo habet motivum
 charitatis erga Deum. Si secundum: ergo
 habet motivum charitatis proprium. Ergo ob-
 jectum formale specialis poenitentiae non est
 equalitas cum iure, quod Deus habet, ne of-
 fendatur. Confirmas. 1°: nulla est necessitas po-
 nendi habitum poenitentiae distinctum à stric-
 tã justitiã hominis ad Deum, si hoc detur; sed
 dari, admittitur: ergo. Confirmas 2°: nulla est vir-
 tus ad homines, qui vitare, aut afferre in-
 tendat offensam, nisi amicitia, justitia, et a-
 lij similes: ergo neque est specialis virtus ad De-
 um, qui hujus offensam vitare, aut afferre
 conetur. — Neganda est 1^a disjuncti pars:
 nam poenitentia conatur in destructionem peccati
 in quantum Dei offensa est; offensa autem non
 affert praevisse displicentiam alteri illatam: sed
 addit insuper, quod detur fundamentum ad ius-
 tam indignationem, et ad petendam satisfactio-
 nem. Admittenda propterea est secunda pars;
 et subillata consequentia neganda. Ratio: nam
 in peccato vis causativa Divinae offensa prout di-
 centis indignationem stat in ingualitate cum
 iure Dei; et hoc ingualitas quoad actus fu-
 ge, oppositaeque equalitas quoad actus prosecu-
 tionis, est motivum poenitentiae: unde respectus
 ad Dei offensam, quatenus averit (ex se nimi-
 um, et ex proprio merito) Deum ab homine

homine, non est motivum proprium charitatis: hæc siquidem unice respicit pro motivo bonitatem respectivam subjecti prout talis bonitas est.

14. Ad primam confirmationem nego majorem: est enim necessitas ponendi specialem poenitentiam, quæ ex proprio motivo se extendat ad detestationem universalem peccatorum; qualiter non se extendit stricta justitia hominis ad Deum: ut dictum est sæpe. Hic nota, poenitentiam, et strictam justitiam se habere, sicut obedientiam, et strictam justitiam: nam sicut in omni peccato præter rationem injungitur strictæ ponitur malitia transcendens inobedientiam, sic et ponenda est malitia transcendens offensam; unde sicut non superfluit obedientia, ita nec poenitentia. — Ad secundam confirmationem nego antecedens: datur enim inter homines virtus inclinans ad vitandam, et auferendam offensam præsciendendo à motivo justitiæ, amicitie, et similiarum virtutum, quæ sunt ad alterum: neque enim omnis offensa est injuria stricta; et possum nolle offendere alium, quin illius amicitiam intendam. Hæc autem specialis virtus potest appellari, Paço: ut placet Card. de Sugo. Omitti potest antecedens, et negari consequentia: non enim est necessitas, ut homo evitet offensam alterius hominis sub ratione

ratione communē offēnsē; sed satis est, quod illam evitet sub ratione talis offēnsē, nempe quia est contra iustitiam, contra amicitiam, et sic de alijs. At necessarium est, quod specialis virtus poenitentij respiciat omnia peccata sub uno motivo, ut possit esse principium poenitentij universalis; illud autem motivum aliud non est, nisi ratio offēnsē. Hec solutio, et dissolutio exiuntur ex principijs P. Vazquij, hic, q. 85, a. 3. dub. unic., a. n. 23.

15. Manet itaq; objectum formale specialis virtutis poenitentij esse equalitatem cum iure, quod Deus habet, ne offēdatur. Hec equalitas et servatur, et reparatur. Servatur, cum homo abstinet a violatione iuris divini; et sic adquat totam illius ^{iuris} exigentiam quoad exclusionem violationis. Reparatur, cum homo intendit, offēnsam delere, et pro illa satisfacere; et sic actus poenitentij longissime ab adquatione iuris divini: nam impossibile omnino est homini, et culpam delere, et pro illa condignē satisfacere. Relinquitur, ut poenitentia per ejusmodi actus intendat equalitatem cum iure divino, moraliter spectatam: quatenus ponit quidquid Deus, qui multus in ignoscendo est, iuxta suum exiget, ut offēnsam condonet. Igitur equalitas,

tas, quam intendit poenitentia, est equalitas cum iure Dei prout obligante; homo autem potest reddere id, ad quod Deus obligat: nam Deus impossibilia non jubet.

Sectio 2.

De objecto materialis virtutis poenitentis quoad actus prosecutionis.

Duplex

16. materia virtutibus assignatur: altera ut fugienda, et dicitur objectum materiale fugge; altera ut prosequenda, et dicitur objectum materiale prosecutionis. Sic turpis delectatio est objectum materiale, quod fugit castitas; corporis autem puritas est objectum materiale, quod eadem virtus prosequitur. Omnem virtutem habere duplicem assignatam materiam, tenent unanimiter Theologi, apud quos sanctum est, ad eandem virtutem spectare, et malum fugere, et contrarium prosequi bonum: ut testatur P. Suarez, hic, d. 2., f. 2. Accedit auctoritas Div. Thomae 2. 2. q. 79. a. 1. docentis, duas
- 11 esse partes iustitiae, declinare à malo, et facere
  - 11 bonum, et has partes inveniri, non solum
  - 11 in iustitia particulari, sed etiam in universali:
  - 11 hoc est in singulis virtutibus. Constat ex dictis, poenitentiam specialem habere utramque materiam: est enim simpliciter virtus, et iustitiae species quaedam. Quoad materiam prosequendam sit

Conclusio.

11.

Conclusio.

Objectum materiale specialis virtutis poenitentiae quoad actus prosecutionis est omne bonum oppositum malo culpe, quod ipsa delectatur. Ita communis sententia, quam tenent citatus D. Exim. et Card. de Sugo d. 3., f. 1. Probatur: nam si poenitentia, non solum tenet in malum, fugiendo illud, sed et in bonum, in illud inclinando; consequens est, ut bonum, in quod inclinatur, tam late pateat, quam malum, quod fugit. Atqui fugit omne malum culpe: ergo inclinatur in omne bonum oppositum culpe; ac proinde omne ejusmodi bonum est objectum materiale ipsius quoad actus prosecutionis. Confirmatur: omne bonum oppositum culpe aut est necessarium; aut conducens ad servandum illud jus divinum, et ad lesum reparandum: ergo omne ejusmodi bonum est objectum materiale poenitentiae quoad actus prosecutionis. Probatur consequentia: nam illud est objectum materiale poenitentiae, quod eligere potest propter suum objectum formale; sed omne, quod est necessarium, aut conducit ad servandum jus divinum illud, et ad lesum reparandum, potest eligi a poenitentia propter suum formale objectum: ergo omne, quod ad predictos fines est necessarium, aut conducens, est

est objectum materiale poenitentij: ergo ratio-
nem talis objecti materialis ~~est~~ habet omne bo-
num oppositum culpe.

18.

Inferuntur hęc. 1. ^{sum} potest

poenitentia imperare actus aliarum virtu-
tum; et non solum elicere, sed et imperare ac-
tus proprios. Ratio: quia tum actus aliarum
virtutum, tum actus proprii, subsunt objecto
formali poenitentij: sunt enim utiles, au neces-
sarij ad equalitatem cum jure; at poenitentia ^{Dei} ne
potest imperare actus, qui subsunt ipsius objecto ^{formali} ~~formali~~: ergo. Hęc est differentia: quod actus alia-
rum virtutum solum imperative, actus vero
proprii imperative, et elicitivè ad poenitentiam per-
tinent. Secundum: reatus poenitentiae terminativè sum-
tus pro poenitentia ipsa est objectum materiale pro-
secutionis poenitentiae. Ratio: quia poenitentia am-
plexitur poenitentiam ut medium ad placandum Deum
et restaurandam equalitatem cum jure divino
amissam per peccatum. Hic opportune nota,
hunc poenitentiae amplexum non esse actum jus-
titiae vindicativae proprie talis: quia hęc non tam
consultat bono puniendi, quam aliorum; poeni-
tentia vero per amplexum poenitentiae favet directè,
et precipue ipsi poenitenti. 3. ^{sum} poenitentia ex
proprio motivo potest optare, eligere, aut pro-
curare actus alienos. Ratio: quia ad finem
placandi Deum deservire possunt preces, et
C. 8. satis-

satisfactiones aliorum: habent siquidem^x impetra-
toriam, et meritoriam, saltem de congruo; un-
de poenitentia, ex detestatione peccati commissi,
potest alienas satisfactiones optare.

19. *Inquitur: an De-
us sit objectum materiale indirectum prosecu-
tionis poenitentis? Non esse objectum materia-
le immediatum, et directum, communiter sup-
ponitur, et probatum manet* *cap. 1. n. 58.* *ubi etiam
diximus, Deum esse objectum cui indirectum
huius virtutis. Dicendum est, Deum
posse esse, non tamen esse necessarium, objec-
tum materiale indirectum prosecutionis poe-
nitentis. Ratio: quia per actus poenitentis po-
test Deus amari; sed non est necessarium,
quod ametur: stat enim, etiam intra tex-
minos strictę iustitię, quod quis velit alteri sol-
vere debitum, quin illum amet; immo cum
actuali displicentiā exa alterum potest quis
velle ex affectu iustitię, illi tribuere ius su-
um. Ego persona, cui iustitia reddit ius su-
um, non hoc ipso debet indirecte amari:
ergo nec Deus debet indirecte amari hoc
titulo, quod ipsi poenitentia reddat ius suum.
Quod autem Deus sit terminus poeniten-
tię, non obest: nam etiam Petrus est ter-
minus actus, quo amo illius librum, quin
hoc ipso debeat esse terminus amatus indi-
recte*

recte per ejusmodi actum.

Auguratur insuper:

20.

quos actus eliciat poenitentia circa suum
objectum prosecutionis? Dicendum est, poe-
nitentiam circa suum objectum prosecutionis
posse elicere omnes actus, ad quos movet su-
um objectum formale. Itaque potest com-
placere libere, et approbare bonitatem qua-
litatis cum jure iuris; potest deinde hanc
equalitatem efficaciter amare; hoc, si appre-
hendatur absens, terminabit desiderium; et
quoniam est assequibilis, movebit ad finis in-
tentionem, ex qua profluit meditationum elec-
tus: eadem vero equalitas, si apprehendatur prae-
sens, excitabit gaudium, seu delectationem
rationalem. Dixi, complacentiam liberam,
et approbationem bonitatis, quae est in objec-
to formali poenitentis, ab hac virtute elici:
nam iudicio, complacentiam inliberata, et
omnino necessariam non elici a virtute
infusa: tum quia hoc solum influat in ac-
tus cum subordinatione ad arbitrium vo-
luntatis; tum quia solum influat in
actus, qui condignificari possunt a gra-
tia sanctificante, si sit praesens: qualiter
non potest condignificari simplex compla-
centia omnino necessaria. Ita, cum Doctore
Eximio, P. Oviedo, de grat. contrav. 1. punct.
10.

10. Dices: gaudium de equalitate cum iure divino est actus necessarius: ergo non elicitur à poenitentia. Occurro: est gaudium de bono acquisito per liberum arbitrium, atque adeo hunc supponit; unde licet ex suppositione sit necessarium, absolute tamen oritur ex libera determinatione voluntatis: sicut dolor ex libera detestatione peccati: unde sicut dolor, sic et gaudium illud, elicitur à poenitentia. Nunc nota, bene componi dolorem, et gaudium de diversis objectis; et sic potest quis ex charitate dolere de offensa Dei, et gaudere de ipsius bonis intrinsecis: ergo potest poenitentia dolere de peccato praeterito, et gaudere de illius remissione. Et quidem ^{quod} ~~post~~ hor actus possit poenitentia successive habere, negari non potest; quod autem per gaudium superveniens non excludatur (dato, quod minuat) praecedens dolor, probatur: quia solum per gaudium summum, quale est in patria, excluditur dolor de peccatis, manente ipsorum detestatione.

11. Quæritur demum: an poenitentia habeat actus mere prosecutionis? Actum, qui essentialiter pertinet ad poenitentiam, non posse esse mere prosecutionis, suppono: nam ille actus est detestatio, et dolor de peccato commissio; qui propterea formaliter

formaliter identificat conceptum fugge, et odij.
 Nunc dubium est de alijs actibus, in quibus
 non consistit formaliter actualis poenitentia.
 Dicendum est, poenitentij virtutem habere
 actus mex prosecutionis, et amoris. Ratio:
 nam actus, quo prosequimur equalitatem
 cum jure divino, pertinet ad poenitentij vir-
 tutem; hic actus est mex prosecutionis: nem-
 pe ex genere suo, licet identificare possit ra-
 tionem odij relatè ad oppositam inequalitytem:
 ergo. Hec est communis sententia, à qua
 recessit P. Esparza, hic, q. 82; et ex ipso
 opponis: poenitentia ex suo conceptu essentia-
 li fertur formaliter in bonum peccato con-
 trarium, quatenus contrarium; sed non
 potest ita ferri, quin per actum prosecuti-
 vum boni, odio habeat malum: ergo. Distin-
 guo majorem: fertur in bonum contrarium
 peccato, quatenus contrarium, reduplicatione
 cadente supra partem relationis, concedo; su-
 pra totam relationem, nego majorem: et dis-
 tincta similiter minore, nego consequentiam.
 Itaque poenitentia fertur in equalitatem prout
 est equalitas; ~~ex equalitate~~; equalitas prout qua-
 litas est contraria inequalityti: unde non fer-
 tur in relationem contrarietatis secundum to-
 tum, quod dicunt, sed tantum secundum par-
 tem. Nunc per actus prosecutionis non est
 necesse

necesse, quod formaliter odium habeat inqualitatem; sed satis est, ut inducat determinationem, quia voluntas ex inqualitate, non nisi odium, possit elicere; quod est, formalem amorem equalitatis esse odium virtuale inqualitatis.

22.

In tas. Ac-

tus, qui non sit dolorosa detestatio peccati preteriti, non pertinet ad virtutem poenitentiae; conceptum predictum ^{non} habet actus inextinguibilis prosecutionis, et amoris: ergo iste actus non pertinet ad poenitentiae virtutem. Probatur maior: quia poenitentiae virtus est habitus pure emendativus, et deletivus peccatorum precedentium. Nego maiorem de poenitentia, quatenus est quidam iustitia hominis ad Deum. Ad probationem nego assumptum: nam virtus ad servandum ius divinum illud est essentialiter virtus ad detestandum peccatum, si committatur; atque adeo est habitus emendativus, et deletivus peccati preteriti: unde ejusmodi habitus et est poenitentiae, et non est pure emendativa. Similiter habitus detestativus peccati preteriti est virtus ad precavendum omne peccatum: ex eodem enim motivo, ex quo detestatur peccatum commissum, potest omne peccatum impedire; illud enim motivum est ratio divinae offensa, quae et peccatum jam commissum, et

nondum

nondum corruptum transcendit. Relege dicta p. — num. 1. omnes cogites.

Sectio 3.

De objecto materialis virtutis poenitentis quoad actus suus.

23.

Multa sunt de quibus est aliqua difficultas in re presenti: alia habent rationem culpe; alia, quae istam rationem non participant. Proprius habenda est distinctio actuum, in quibus actualis poenitentia consistit, ab alijs, qui aliquo alio modo ad hanc virtutem spectant; et deinde observandae sunt formalitates, sub quibus eadem virtus et denominationem poenitentis, et conceptum cuiusdam iustitiae hominis ad Deum sortitur.

24.

Conclusio 1^a. Omne

malum culpe personalis, et proprius est objectum materiale specialis virtutis poenitentis quoad actus suus. Est communis doctrina, et desumitur ex D. Thoma, hic, q. 85, a. 1^a, docente: quod actus peccatoris (poenitentis) sunt materia proxima sacramenti poenitentis; materia vero illorum sunt ipsa peccata. Atqui actus poenitentis, qui sunt materia proxima sacramenti poenitentis, sunt detestatio, et dolor de peccato: ergo materia horum actuum, atque adeo objectum materiale virtutis poenitentis, sunt ipsa peccata; cumque actus poenitentis, qui sunt materia sacramenti, debeant extendi ad omnia.

nia lethalia non remissa, possintque ad cetera personalia, et propria extendi: fit inde, omne malum culpe personalis, et proprium esse obiectum materiale poenitentiae. Confirmatur de venialibus: tum quia habent rationem offensus divini, ut notatum est, n. 9.; tum etiam, quia sunt materia sufficiens sacramenti poenitentiae; tum demum, quia sicut ceterae virtutes, non solum in materia gravi, sed etiam in materia levi fugiunt obiectum contrarium; sic poenitentia fugit, non solum gravem, sed etiam Dei levi offensam. Confirmatur de peccato habituali: quia poenitentia retractat actuale peccatum, conaturque ~~impedire~~ illius ulteriorem moralem perseverantiam impedire: tum per detestationem, et dolorem; tum per satisfactionis oblationem: quibus modis poenitentia fugit à peccati perseverantia, et illius condonationem à Deo obtinet.

Confirmatur de peccato remisso: nam etiam qui esset omnino certus de remissione peccati, posset illud deestari, de ipsoque dolere, ut dictum est, n. 12. Quodsi etiam esset certus de remissione quoad debitum satisfaciendi, posset adhuc ex perfectione virtutis poenitentiae velle ulteriorem, et abundantioram satisfactionem; sicut ex perfectione virtutis obedientiae potest quis audire duo sacra, et si ex obligatione solum

x
cap. 1.

solum teneatur ad unum. Videri potest Card. 62
de Sugo d. 3. f. 2. n. 15.

25.

Conclusio 2^a. Peccatum

originale potest esse objectum materiale spe-
cialis virtutis poenitentiae quoad aliquem fug-
actum. Non posse terminare actum retrac-
tationis, supponitur: nam solum retractare quis
potest, quod propria voluntate, et actione co-
missit; qualiter non est commissum peccatum
originale in poenitentia, quorum voluntates trans-
fusse sunt in voluntatem. Hec. Probatur con-
clusio: nam peccatum originale inducit statum
injustitiae, et divinae offensae: ergo siquidem po-
nitentia odit, et averfatur divinam offensam, con-
sequens est, ut odio habere possit peccatum ori-
ginale; et sic istud potest esse objectum ma-
teriale illius virtutis quoad fug-actum aliquem ac-
tum. Confirmatur: tum quia charitas ex pro-
prio motivo potest peccatum originale: quia poenitentia
id ipsum poterit poenitentia ex suo motivo: tum
etiam quia Deus potuit deestimationem
peccati originalis existeret, ut dispositionem,
aut satisfactionem pro illius remissione. Videri
potest D. Exim. d. 2. f. 1. n. 13.

26.

[Conclusio 3^a. Pec-

catum alienum potest esse objectum mate-
riale poenitentiae virtutis specialis quoad aliquem
actum fug-actum. Supponitur, non posse esse objectum

tunc

terminare actum retractationis: nam solum retractare quis potest, quod propria voluntate, et actione commisit; qualiter non est commissum peccatum originale a posteris, quorum voluntates transisse sunt in voluntatem Adæ. Probatur conclusio: nam peccatum originale inducit statum injustitiæ, et divini offensæ: ergo siquidem poenitentia odit, et avertatur divinam offensam, consequens est, ut odio habere possit peccatum originale; et sic istud potest esse objectum materiale illius statuti quoad fugæ aliquem actum. Confirmatur: tum quia charitas ex proprio motivo potest detestari peccatum originale: unde a patre id ipsam potest poenitentia ex suo motivo: tum etiam quia Deus potest detestationem peccati originalis exigere, ut dispositionem, aut satisfactionem pro illius remissione. Videri potest D. Exim. 2. 2. f. 4. n. 13. I

26. Conclusio 3^a. Peccatum alienum potest esse objectum materiale poenitentis virtutis specialis quoad aliquem actum fugæ. Supponitur, non posse esse objectum materiale poenitentis sub hac denominatione: poenitentia enim sic accepta est virtus, qua mala commissæ cum emendationis proposito plangimus, et odio habemus: ut ex Magistro, et communis Theologorum sensu dictum

turn est. n. 5. Probatur conclusio: nam malum culpe, quatenus est Dei offensa, ubicumque sit, est odio dignum: ergo virtus poenitentis, qui illud malum in proprio subiecto detestatur, detestatur et illud in alieno subiecto; sicut iustitia non solum inclinatur hominem, ut odio habeat injuriam ut a se committendam, sed etiam ut detestetur illam prout committendam ab alio. Ratio a priori: quia utrobique honestas et poenitentis, et iustitiae eadem in se est; atque adeo ex affectu erga ipsam potest homo propriam, et alienam iniustitiam, proprium, et alienum peccatum detestari. Traditam conclusionem defendunt citati nuper D. D.

21. Oppones 1°. Absurdum est, Petrum dici poenitentem, quia displicet in peccato alieno; sicut absurdum est dicere, Petrum, immo et Deum, esse humilem, quia vult alios esse humiles. 2°: displicentia in peccato proximo, vel oritur ex complacentia divina voluntatis bonitatis, vel ex complacentia erga proximum; neutro modo est actus poenitentis; sed charitatis vel erga Deum, vel erga proximum. 3°: actus amandi proximo beatitudinem non spectat ad virtutem Spei, dicente D. Aug.^{no} Enchyr. c. 8: Spes est non nisi rerum ad eum pertinentium, qui eorum semper genere

~~genera~~ perhibetur: ergo similiter de poenitentia discurrendum est. — Ad primum dic, bonitatem non applicatam subjecto non prestare suam denominationem; cumque bonitas poenitentis non applicetur subjecto per actus illos, qui tendunt ad alios: inde est, quod per ejusmodi actus non habeat subjectum denominationem poenitentis; sicut, nec per similes actus denominatur humile. Sed quoniam ij actus moventur ex objecto formali poenitentis, ideo ad hanc pertinent virtutem; sicut ad justitiam pertinent actus, quibus in alijs vexamur commissas injurias. — Ad secundum dic, displicentiam de peccato alieno oriri posse ex affectu ad honestatem, qui in hoc relucet, ut detur equalitas cum jure divino; sicuti displicentia de injuria ab alio patrata oriri potest ex affectu ad honestatem, qui in hoc relucet, ut detur equalitas cum jure humano: unde non est necesse, quod illa displicentia ad charitatem vel
 erga Deum, proximum pertineat. — Ad 3um est disparitas: nam spes est amor concupiscentis: quapropter terminari non potest ad proximi beatitudinem, nisi quatenus ad propriam aliquomodo pertineat. At poenitentia non est necessarius amor concupiscentis; sicuti nec justitia. Negari posset antecedens; et ad auctoritatem D. Hugonis dici, primum, et precipue esse non
 nisi

x
 vel ex-
 ga

nisi' nexum ad sperantem pertinentium; secundum autem, et minus principaliter posse esse nexum pertinentium ad alios: sicut per charitatem primo quærimus bona nostra; secundo bona proximi.

28. Conclusio 4^a. Imperfectiones morales distinctæ à peccato non sunt per se immediate objectum materiale poenitentis; possunt tamen terminare aliquem suum actum pertinentem ad hanc virtutem. Certum est, ejusmodi imperfectiones non esse materiam actuum, qui sunt materia proxima sacramenti poenitentis: forma enim hujus sacramenti est determinatè à peccatis absolutio. Probatur 1^a conclusionis pars: id non est objectum materiale per se immediate poenitentis, cui non est objectum formale; dictis imperfectionibus hoc objectum formale non inest: immunes enim sunt ab offensa Dei, quam et destruere, et precavere conatur poenitentia: ergo. Probatur 2^a pars conclusionis: nam ejusmodi imperfectiones reddunt Deum nobis negativè aversum; et ob ipsas possunt denegari uberiora, et illustriora auxilia gratiæ; quibus denegatis labimur in peccatum: ergo poenitentia ex odio peccati potest fugere illas imperfectiones: ergo. Videtur potest Cardin. de Sugo citatus, suo n. 9.

29. Conclusio 5^a. Peccatum unice materialiter

materialiter tale non est per se immédia-
 te objectum materiale poenitentis; sed ta-
 men potest terminare aliquem actum suum,
 illius virtutis. Ratio 1^a partis: quia ejusmodi
 peccatum, seu actus materialiter tantum
 malus non habet rationem offensæ divinæ,
 quæ est objectum formale poenitentis. Ratio
 secundæ partis: quia actus materialiter tantum
 malus generat habitum, ut facilius similes
 actus fiant cum cognitione malitiei: quapro-
 pter poenitentia ex motivo vitandæ divinam
 offensam illum actum odisse potest. Infer,
 cum actus externus solum habeant mali-
 tiam formalem prout conjunctus actus in-
 ternus, (ut fuit communior, et probabilior
 sententia) poenitentiam actum externum odio
 habere denominativè, et extrinsecè: hoc est,
 inquantum actus externus à voluntate for-
 maliter malus est, et denominatur peccatum.
 Dicitur contra conclusionem: justitia non so-
 lum odio habet nocivum proximum affectum
 malitiam, sed etiam materialiter inductum; et
 alij virtutes habent odio objecta opposita etiam
 si non præcesserit advertentia: ergo similiter de
 poenitentia discurrendum est. Potest negari
 antecedens cum Patre Dicastillo, hic, d. 1. du-
 bit. 1: quia defectus formalis malitiei tollit ra-
 tionem detestabilitatis, et odij. Sed amisso ante-
 cedente

cedente, nego consequentiam. Disparitas:
nam iustitia (et proportionate discernendum
est & alijs virtutibus) invenit in novermento
proximi materialiter inducto suum ~~rationem~~ ^{motu} ^x
formale suum; nempe iniquitatem cum ju-
re alterius. At virtus poenitentis non in-
venit in actu materialiter tantum male su-
um objectum formale suum; videlicet rationem
divine offensa. Ita citatus Card. de Sugo, suo n. 17.
29. 30.

Conclusio 6^a Re-

atus poenae non est per se immediate objec-
tum formale poenitentis: potest tamen indirec-
te terminare actum aliquem suum propri-
um huius. Pars 1^a constat ex dictis: nam ^x ^{virtu-}
in illo reatu non est ratio divine offensa: sub-
lata enim culpa, Deus non manet offensus.
Pars secunda explicatione suadet: nam poe-
nitentia amplectitur poenam ad satisfaciendum
pro culpa preterita; et sic auferatur poena rea-
tus: ergo poenitentia directe volens satisfactio-
nem per poenam, indirecte vult reatum
extinguere, sive illius destructionem; sed hoc
est, reatum poenae indirecte terminare actum
suum: ergo. Hec ad mentem sunt D. Exi-
my citata d. 2. f. 1. n. 11.

26. 31, Rogabis: quos actus
eliciat poenitentia circa suum objectum suum?
Dicendum est, poenitentiam circa suum
Objectum

objectum suum posse elicere actus, ad quos movet suum objectum formale. Hinc poenitentia potest libere displicere, et reprobare peccatum ob inqualitatem cum iure divino; potest deinde illud securum se odisse efficaciter; potest detestari peccatum, desiderando, quod non in sit, et volendo, quod non fuerit commissum; et ex hac detestatione potest conipere dolorem, seu tristitiam; ac demum potest elicere propositum cavendi in futurum, seu vitandi peccatum. Proportione servata discurrendum est similiter de actibus, quos potest elicere poenitentia circa objectum materiale distinctum à culpa; quod etiam fugere potest. —

Sectio 1.^a

An poenitentia actus debeat esse universalis & omnibus peccatis?

32.

Omnia peccata personalia, et propria subjecti esse materiam suae specialis virtutis poenitentiae, stabilitum manet: resolvenda modo est proposita difficultas, ut modus, quo virtus illa fugit peccata poenitus confet. Praemittit, detestationem peccati posse esse formaliter universalem; vel virtualiter: ut sit formaliter universalis, requiritur, quod praecedat cognitio peccatorum omnium vel in particulari, vel in confuso; ut sit virtualiter universalis, sufficit, quod proponatur ratio sufficiens

ficiens ad averteendam voluntatem ab omni peccato. Certum est, actum poenitentis esse capacem huius virtualis detestationis: nam, proposito uno particulari peccato, potest voluntas illud efficaciter detestari ob motum universale, ita ut simul cum tali detestatione sit impossibilis in voluntate affectus ad quodvis aliud peccatum, etiam diverse speciei. Premitto insuper, actum poenitentis non debere esse universalem formaliter de omnibus peccatis: nam voluntas nil amat, detestaturve formaliter, quod non sit propositum per cognitionem; accipit autem, quod homo non cogitet de omnibus peccatis, sed tantum de aliquo in particulari: potest itaque illud efficaciter detestari; et hęc detestatio non exit formaliter de omnibus peccatis. Premitto denique, detestationem peccati posse non esse universalem, etiam virtualiter: stat enim, quod quis detestetur efficaciter homicidium ob specialem illius malitiam; hęc detestatio non esset universalis, etiam virtualiter: nam cum in alijs peccatis non sit illa malitia, permittit in voluntate affectum ad alia peccata.

33. Conclusio V. Actus poenitentis de peccatis mortalibus ob motum illis commune non debet esse virtualis detestatio venialium. Ostenditur: nam cum efficaci detestatione peccatorum mortalium componitur a minoribus venialium;

Cod. 9.

ideoque

ideoque remitti possunt mortalia, non remis-
sis venialibus. Rursum: non omne motivum
commune omnibus mortalibus commune
est et venialibus: nam omnia lethalia dissol-
vunt amicitiam Dei, sunt graves offensae,
inducunt eternam poenam reatum; nihil horum
commune est peccatis venialibus: ergo detestatio
mortalium ob motivum illis commune non
debet^x virtualis detestatio venialium..

34.

Conclusio 2^a.

Actus poenitentiae de peccatis venialibus ex mo-
tivo divinae offensae est detestatio mortalium virtualis.
Suadetur: nam licet ratio offensae, quae est in
venialibus, sit diversa ab ea, quae est in mortali-
bus, habent tamen inter se subordinationem if-
tam, ut veniale peccatum quasi per partici-
pationem mortalis habeat rationem offensae di-
vinæ: ergo qui efficaciter detestatur veniale ob
rationem offensae, a fortiori detestatur implicite,
et virtualiter mortale peccatum. Confirmatur:
qui efficaciter vult non retardari a fine con-
sequendo, a fortiori vult implicite non averi a
tali fine: et qui vult efficaciter fugere poenam
temporalem, a fortiori fugit virtualiter poenam
eternam. Hinc detestatio venialium, quia re-
tardant a consequendo ultimo fine, et quia me-
rentur poenam temporalem, est necessario vir-
tualis detestatio mortalium, quae averunt ab ulti-
mo

mo sine, et eternam poenam merentur. Ergo
similiter, qui detestatur veniale, quia est offen-
sa Dei, virtualiter detestatur mortale, in quo ple-
niori modo motivum illud continetur.

Conclusio. 3^a

Art. 35.

Actus poenitentis specialis virtutis, etsi non reusatur
formaliter nisi circa determinatum peccatum,
est virtualis detestatio omnium mortalium. Ita
communis sententia contra Medinam, Codic. de
poenitent. tract. 1, q. 12, a. 2. Ratio: quia actus
poenitentis virtutis specialis detestatur peccatum
in quantum est offensa Dei; et hoc motivum
ad summum potest accipere hanc restrictio-
nem, in quantum est offensa gravis. Atqui
hoc motivum est commune omnibus mor-
talibus; adeoque detestatio ex hoc motivo exten-
ditur virtualiter, seu implicite ad omnia: cum
illa siquidem detestatione amor alicujus mortu-
libus, est impossibilis: ergo. Explicatur: qui effi-
caciter detestatur peccatum, quia est offensa
divina, hoc ipso cont. efficaciter offensam divi-
nam ut sic, sive secundum se; odium effi-
cax divine offensa ut sic, sive secundum se, est
virtualis detestatio omnium lethalium. Ratio:
nam istud odium excludit essentialiter amorem
determinati peccati mortalis, quodcumque illud
sit; alioquin posset quis efficaciter odire divinam
offensam ut sic, sive secundum se, et illam amare
in

in individuo. Ergo, qui efficaciter detestatur peccatum, quia est offensa divina, hoc ipso detestatur virtualiter omnia lethalia.

36.

Confirmatur 1°: ubi est eadem ratio totalis, et adæquata, eundem esse effectum, necessarium est; sed ratio offensus, propter quam efficaciter detestatur quis determinatum lethale, est propter eadem totaliter, et adæquate in omnibus lethaliibus: ergo qui propter rationem divine offensus efficaciter detestatur lethale determinatum, cetera omnia lethalia efficaciter detestatur, si minus formaliter, saltem virtualiter. Confirmatur 2°: qui ex puro motivo fidei credit formaliter aliquam veritatem, hoc ipso credit virtualiter quamlibet aliam fidei veritatem: hoc est, sufficienter est paratus ad credendum formaliter omnem aliam ~~veritatem~~ veritatem sufficienter propositam sub eodem fidei motivo; ideoque non potest quis veram fidei unum articulum credere, si alium propositum sufficienter, neget: ergo qui efficaciter detestatur unum lethale ex motivo divine offensus, omnia lethalia pariter detestatur virtualiter, et implicite. Confirmatur 3°: caritas ex proprio motivo habens odio unum lethale, virtualiter omnia lethalia detestatur; non enim cum actu caritatis compati potest amor aliquis lethalis: ergo poenitentia specialis ex proprio

prio motivo habens odio unum lethale, & testatur virtualiter omnia lethalia; neque enim cum odio efficiaci peccati ex poenitentij specialis motivo compati potest alicuius mortalis ~~amor~~ peccati amor. Infertur, quoties motivum detestandi aliquod peccatum sit omnibus mortalibus commune, toties formalem detestationem unius esse virtualiter detestationem unius esse virtualiter detestationem omnium: sive illud motivum ad specialem poenitentiam, sive ad charitatem, sive ad spem, sive ad aliam pertineat virtutem.

37. 37. Oppones. Etsi detestatio homicidij sit ex motivo communi furto, adhuc voluntas potest amare furtum: est enim libera ad amandum, vel non amandum furtum: ergo etsi voluntas detestetur peccatum unum ex motivo alijs commune, non hoc ipso omnia virtualiter detestatur; atque adeo actus poenitentij specialis potest non esse virtualis omnium detestatio. Sequella bona est ex consequentia; et hoc probatur: quia non est virtualis detestatio furti, quae permittit huius amorem. Hoc ex Medina. — Nego antecedens: nam, facta illa suppositione, voluntas necessitata est (consequenter) ad non amandum furtum: neque libera manet ad conjungendum cum illa detestatione amorem furti. Si-
bera

Ch. V. C. 2. —

lexa quidem est ad detestandum formaliter, vel non detestandum formaliter furtum; at essentialiter determinata est ad omittendum furti amorem. Ratio autem priorum: nam libertas ad detestandum formaliter homicidium ex motivo reposito in furto, est libertas ad detestandum virtualiter furtum: unde sicut voluntas determinat se per ejusmodi detestationem ad non amandum homicidium, se etiam determinat ad non amandum furtum. Neque inconueniens est, in hoc, quod voluntas nequeat conjungere furti amorem cum homicidij detestatione ex communi motivo: sicut non est inconueniens in eo, quod intendens efficaciter finem necessitatur hoc ipso ad amandum virtualiter media. Sed hinc instando,

3d.

Oppones

iterum. Propositis duobus finibus sub eadem communi amabilitate potest voluntas unum formaliter intendere, quin ullo modo alterum intendat: insuper, supposito intentione finis, potest voluntas e duobus medijs quae conducentibus alterum eligere, et alterum omittere; imò e medijs potest eligere minus conducentis, relicto magis conducenti: ergo similiter potest voluntas efficaciter detestari unum peccatum ex motivo communi alijs, quin alia virtualiter detestetur. — Nego absolute. Nam assumpti partem: nam

nam si quis absolute; et efficaciter intendat, quod
existat bonitas illa communis utrique fini, si
impediatur in hoc fine, debet illam in altero pro-
curare: unde intentio, quae formaliter fertur
in unum, est virtualis intentio alterius: qua-
propter paritas pro nobis est. Hoc unum est
differimen: quod ut existat bonitas illa com-
munis, non debet existere uterque finis; atque
adeo possum efficaciter intendere illam boni-
tatem, quin virtualiter velim, quod uterque fi-
nis existat. At vero, ut non existat offensa Dei,
requiritur, quod nullum lethale existat; qua-
propter neque odisse efficaciter unum peccatum,
ne existat Dei offensa, quin virtualiter velim,
quod nullum lethale existat. Concedo secundam
partem assumpti; et nego consequentiam. Dif-
ferentia est: nam tota necessitas mediij desumi-
tur ex efficaci motione finis; ista efficax mo-
tio solum est ad media necessaria: unde volun-
tas est determinata ad media necessaria, et ma-
net omnino libera, ut omittat conducens non
necessarium, et etiam magis conducens. At non
potest voluntas odio habere peccatum ex motivo
divinae offensa, quin determinata maneat ad o-
dium aliorum, si contra iustitiae libertatem exer-
citur sit. Hinc instauratur paritas: efficax in-
tentio finis est virtualis amor mediij necessarij,
ut ille existat: ergo efficax odium divinae offensa
est

est virtualis detestatio cujusvisque peccati,
in quo offensa divina existeret. —

39.

Quæritur hic:

an poenitentia detestetur magis unum pec-
catum, quam aliud? Ratio dubitandi: nam
poenitentia detestatur quodlibet peccatum supra
omnia: ergo detestatur omnia peccata supre-
mā, et summā detestatione: ergo omnia
peccata detestatur æqualiter. Dicendum est,
poenitentiam magis detestari peccatum gravius,
quam minus grave. 1°: quia Deus magis de-
testatur peccata graviora: ergo homo magis
detestari poterit graviora peccata, et de ipsis
magis dolere. 2°: quia peccatum gravius est ma-
jor Dei offensa, quam minus grave: ergo
quo plus peccatum de illa formali ratio-
ne participat, eo magis detestabile est. 3°: quia
si esset necessitas committendi alterum ex duobus
peccatis inæqualibus, eligendum esset minus po-
tius, quam majus: ideoque homo constitutus
in perplexitate conscientie teneretur hanc
facere electionem: ergo poenitentia magis a-
versatur peccatum gravius, quam minus gra-
ve. Ad rationem dubitandi dic, poenitentiam de-
testari quodlibet peccatum supra omnia mala,
quæ peccata non sunt: cum quo stat, quod de-
testetur magis, quæ graviora sunt: ut proba-
tum est.

Sectio 5.

An poenitentia delectetur peccatum supra omne malum poenae?

Hic penudan-

39. 40

da poena est ab omni relatione ad culpam, propter quam infligitur; considerandaque absolute, et secundum se: scilicet prout est incommodum, et detrimentum patientis illam. Certum est, malum culpe esse detestabilius malo poenae: siquidem hoc non repugnat recte rationi, potestque esse terminus divinae voluntatis intentionis; illud vero et recte rationi opponitur, et nequit esse terminus divinae voluntatis, nisi permissum: hinc poena est eligibilis ad vitandam culpam; et non e contrario. Notandum, ut detestatio culpe sit supra poenam, non requiri in actu intentionem aliquam: nam actus per suam substantiam, et ex sua tendentia talis esse potest, ut postponat malum culpe malo poenae; sicut perfecta charitas ex sua tendentia praefert bonitatem divinam omni bono creato. Notandum insuper, ad detestationem culpe supra poenam non requiri formalem, et expressam comparisonem inter haec extrema; sicut ad amorem Dei super omnia non requiritur formalis, et expressa comparatio inter bonitatem divinam, et creatam: quia nec requiritur, quod expresse, et formaliter praefertur bonitas divina supra omnia, et singula bona
creata

creata; nec quod malum culpe expresse, et formaliter odio habeatur supra omnes, et singulas poenas. Addendum, non oportere ut comparatio culpe, praesertim cum poena aeterna, peccatoribus, saltem infirmioribus, proponatur: ne forte magis moveantur horrore alterius mali; et sic constituentur in periculo peccandi, eligendo potius peccare, quam malum illud poenae subire.

¶ Conclusio. Actus poenitentiae virtutis specialis est detestatio peccati supra omne malum poenae. Est communis Theologorum sententia, a qua discedere videtur Cajetan., Navarrus, et Vega, apud D. Exim., d. 3., f. 2., n. 8. Probat: nam actus poenitentiae virtutis specialis est detestatio peccati sub ratione divinae offensae: ergo haec detestatio fundatur in ratione mali superante omne malum poenae; hoc ipso est detestatio peccati supra omne malum poenae: nam superioritas illius motivi, cui fixius, et efficaciter per ~~specialem~~ specialem poenitentiam innititur voluntas, non patitur, quod eligatur culpa ad vitandam ullam poenam: ergo actus poenitentiae specialis virtutis est detestatio peccati supra omne malum poenae. Confirmatur: propositum non peccandi de cetero ex motivo non offendendi Deum praecavet malum culpe supra omnem poenam: taliter

taliter enim ex illo motivo afficitur voluntas, ut, si necesse sit, potius eligere debeat quamlibet poenam, quam culpam: ergo similiter efficax detestatio peccati sub ratione divinae offensae est detestatio peccati supra omne malum poenae.

41. 42.

Inferatur, actum poenitentis ortum ex motivo charitatis esse detestationem peccati supra omne malum poenae: detestatio enim ex hoc motivo proportionatur amoris charitatis; iste autem amor est Dei super omnia: ergo detestatio peccati ex illo motivo est super omnia mala. Excessus iste desumitur ex superioritate motivi: avertitur namque voluntas à peccato ex suprema ratione mali; atque adeo detestatur peccatum supra omne malum inferius. Similiter actus poenitentis conceptus ex turpitudine peccati est huius detestatio supra omne malum poenae: nam turpitudine peccati est essentialiter malum altioris ordinis, quam quodlibet poenae malum. Quid de actu poenitentis, qui concipitur ex poenae timore? Videtur, quod non possit detestari peccatum supra poenam: cum solum detestetur peccatum ex motivo vitandi poenam; immò videtur, quod plus poenam, quam peccatum detestetur, ~~et~~ juxta illud: propter quod unumquodque tale, et illud magis.

De hac difficultate sermo videbitur, cap. sequent. Sect.

sect. 7.ª Modo notandum, quod sicut ex de-
testatione peccati ex timore poenae non est
argumentum ad actum poenitentiae ex motivo
charitatis, nè iste sit delectatio peccati supra
omne poenam malum; ita neque ad de-
tationem peccati ex motivo poenitentiae specia-
lis virtutis.

93. Obijcitur. Malum poenae aeternae non
est eligibile propter vitandam culpam: num-
quam enim potest esse medium proportio-
natum ad culpam vitandam: ergo actus poe-
nitentiae specialis non est delectatio peccati
supra omne malum poenae. — Distinguo an-
tecedens: illudque concedo de eligibilitate ab-
soluta; et illud nego de conditionata. Saltem
in hac Dei providentia poena aeterna non
potest esse medium ad vitandam culpam:
ideoque non potest eligi absolute poena aetern-
na ad culpam vitandam. At iste affectus con-
ditionatus est honestus: si ad vitandam culpam
debexim subire poenam aeternam, hanc po-
tius, quam illam eligerem: unde poena aetern-
na est absolute eligibilis ad culpam vitandam.
Iste quidem affectus non est omnibus consu-
lendus propter humanam fragilitatem, ut
notatum est supra; sed illum habuere viri
sanctissimi, quos inter D. Anselmus, cuius ver-
ba refert Exim. D. citatus, suo n. 5. Adde, in
proposito

proposito poenitentij annexo contineri odium
peccati supra omne malum poenae, etiam
eternae: nam illud propositum adeo firmum,
et efficax esse debet, ut si per possibile, vel
impossibile esset necessitas peccandi, vel subeun-
di eternam poenam, hoc potius, quam illud,
eligendum foret: Ergo similiter de actu ipso
poenitentij dicendum est.

43. 44.

Occurrus, et addis

disparitatem. Peccatum praeteritum, cum jam
non sit, neque amplius esse possit, appren-
ditur ut minus malum, quam peccatum
futurum, quod esse potest: proindeque majo-
ri appetit. fugiendum est peccatum futurum,
quam praeteritum. Ideo Beatus potest habere
hunc actum: malem beatitudinem amitte-
re, quam peccare, si alterum esset necessari-
um; at non potest habere actum
istum: malem beatitudinem amittere, quam
peccasse: nam illud peccatum est plenè re-
missum. Ergo à proposito erga peccatum
futurum ad delectationem peccati commissi non
est paritas. — Nego assumptum: nam pec-
catum sive securum se, sive ut futurum,
sive ut praeteritum consideretur, semper habet
eamdem rationem mali superioris ad
omne malum poenae. Disparitas est ma-
terialis, in hoc consistens: quod peccatum fu-
turum

tuum absolute præcavere potest, atque adeo potest terminare actum suum omnino absolute, et efficacis; peccatum vero præteritum, cum non possit, non fuisse, solum potest terminare actum suum conditionate, et quantum est de se efficacis. Ad exemplum dico, Beatum posse habere illum affectum conditionatum erga peccatum futurum; sed addo, posse habere similem affectum erga peccatum præteritum, non prout remissum; sed relate ad suum tempus. Ratio: nam potest habere affectum istum: si essem in circumstantiis, in quibus peccavi, potius vellem amittere beatitudinem, quam peccare; hic autem affectus illi quivaleat: mallerem beatitudinem amittere, quam peccasse.

- ¶ 45. Instabis. De peccato præterito potest esse aliquod gaudium, juxta illud, quod canit Ecclesia: o certe necessarium est peccatum; o felix culpa; quæ talem, ac tantum trahit Redemptorem! At circa peccatum futurum nullum esse potest desiderium. Ergo licet propositum sit odium peccati supra malum omne poenæ, adhuc detestatio peccati potest non esse supra omne poenæ malum. — Nego absolute antecedens: nam peccatum præteritum solum potest esse honestè objectum doloris. Probatio adjuncta non urget: ysnamque

affectibus solum exprimitur finis, ob quem Deus decemissime permittit peccatum Atque, et gaudium de Redemptore ex suppositione culpe; at non exprimitur gaudium aliquod terminatum ad ejusmodi suppositionem. —

Caput 3.

De contritione tum perfecta tum imperfecta.

Sectio 1^a.

Circa naturam effectus contritionis nonnulla stabiliuntur.

Num. 1.

Contritio accipitur generaliter, prout est dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero: ex Tridentino, sess. VI, cap. 4. Hoc quidem sensu comprehendit, et contritionem perfectam, et imperfectam sive attritionem: contritio siquidem ex ~~et~~ymologia significat actionem, per quam res solida in partes minutissimas dissolvitur; per contritionem autem cor, prius peccatum induratum, lenitur, et scinditur, juxta illud Joel. c. 2: scindite corda vestra, et non vestimenta vestra. Hec est proprietas doloris: cor ipsum comprimere, et quasi contundere; quemadmodum scitij proprietas est, illud dilatare: juxta ea, quae communiter traduntur de animi passionibus. Itaque non solum per contritionem perfectam ex motivo divinae bonitatis, sed et per imperfectam (nempe attritionem) ex inferiori motivo, quasi

quasi scinditur, et comminuitur cor; immò non semel vehementius quoad intensiorem pulsat animum dolor conceptus ex timore poenae aeternae, quam conceptus ex amore divinae bonitatis: unde in praefata usurpatione contritio non restringitur ad perfectam, sed et imperfectam comprehendit contritionem.

Nihilominus contritio ex communi Theologorum usu restringitur ad perfectam; accipiturque absolute pro eà peccati detestatione, de ipsaque dolore, ut annexam habeat remissionem peccatorum, etiam extra poenitentis sacramentum: indeque contritio imperfecta vocatur absolute attritio. Circa contritionis notionem datam,

2. Quaeritur I:
an contritio sit essentialiter actus poenitentis formalis? Conclusio nostra est affirmativa; illamque tenent communiter Theologi, apud D. Eximium, d. 1. sect. 1. contra Navarrum in Summ., cap. 1. n. 5. Probatur: nam Tridentinum, ubi supra, definiens contritionem in communi, per formales poenitentis actus illam explicat: ergo contritio perfecta est quidditative formalis poenitentis actus. Poenitentiam autem ~~formalem~~ formalem essentialiter comprehendere detestationem, et dolorem, statutum manet cap. 1. §. 1.

f. 1: quapropter contritionem essentialiter involvere praedictos delectationis, et doloris actus, tenendum est.

3. Obijces. Potest peccator disponi sufficienter ad justificationem absque actu poenitentiae formalis: nempe per amorem Dei super omnia. Sed sufficiens dispositio ad justificationem est contritio: ergo contritio stat absque actu formalis poenitentiae. — Admitto maiorem, quam negat acriter Soto, apud citatum Suarez; et distinguo minorem: sufficiens dispositio ad justificationem est formaliter, vel virtualiter contritio, concedo; est determinate formaliter, nego minorem, et consequentiam. Sensus est: amor Dei super omnia separatus a formali delectatione, et dolore peccati, est tantum virtualiter poenitentia: unde eodem modo est tantum virtualiter contritio. Hinc sicut dicitur, dispositionem sufficientem ad justificationem non esse formaliter poenitentiam; sic dicimus eodem jure, neque esse formaliter contritionem. Unum hic est de re; de voce alterum. De re est, amorem Dei perfectum super omnia esse sufficientem ad justificationem, etiam sine formali poenitentia; et hoc admitto, juxta illud Prov. cap. 8: ego diligentes me, diligo. De voce est, amorem illum a formali poenitentia separatum

esse formaliter contritionem; et hoc nego, ob allatam definitionem Tridentinam, ob Theologorum auctoritatem, et ob ipsius vocis etymologiam Scripturae testimonijs confirmatam.

4.

Quaeritur

2° an motivum contritionis possit esse inferius motivo charitatis? Conclusio nostra negativa est; et illam tenent fere omnes Theologi contra paucos aliquos, apud Card. de Sugo, d. 5. f. 1. Probatur: nam Tridentinum, ubi supra, divisit contritionem ab attritione; de attritione docuit, non esse sufficientem ad peccatorum remissionem extra sacramentum; et conclusit, sufficere contritionem charitate formatam. Atqui contritio charitate formata nequit esse, nisi ex motivo charitatis: nam vel est formaliter, vel saltem virtualiter amor Dei super omnia; neque aliter ~~percipi~~ potest, quo pacto charitate formetur: ergo contritio sufficiens ad peccati remissionem extra sacramentum nequit esse, nisi ex motivo charitatis; atque adeo nequit esse ex inferiori motivo. Accipitur autem nomine contritionis absolute, et simpliciter, contritio sufficiens ad justificationem extra sacramentum contrapositè ad attritionem; ut praenotatum est: ergo. Praeoccupo respon-
sionem: Tridentinum explicitè negat vim
justi-

justificandi extra sacramentum attritionis concepti ex turpitudine peccati, aut ex timore gehennae; at implicite illam vim negat omni dolori non concepto ex fine charitatis. Ratio: quia contra ponit attritionem contritionem charitate formatam; huic concedit vim illam justificandi, quam negat attritioni. Sed nisi dolor, et detestatio peccati sint ex charitatis motivo, non sunt contritio charitate formata: ergo. Confirmo à ratione probationem factam: nam homo per peccatum avertit se à Deo ex amore boni creati: ergo consequentissimum fuit, ut homo amicitiam Dei (secluso sacramento) non restitueret, nisi per amorem amicabilem, saltem virtualem, se converteret ad Deum. Sed amor amicitiae, etiam virtualis, non potest esse ex motiva inferiori ad charitatis motivum: ergo.

5. Diligenter advertite, motivum charitatis dupliciter accipi. 1.º prout correspondet charitati quatenus elicitive actum amoris; et prosecutionis; et sic motivum charitatis est divina bonitas propter se ipsam amabilis: actusque est formalis amor Dei super omnia. 2.º prout respicitur à charitate quatenus elicitive actum odii, et fugae; et sic motivum charitatis est deformitas peccati quatenus est malum Dei, et ejus infinite bonitati displicens.

difflicens: actus que detestativus peccati ex hoc motivo est virtualis Dei amor super omnia. Igitur respectivè ad motivum charitatis in utroque sensu assignato inferiora sunt motiva ceterarum virtutum; dicimusque, contritionem debere esse ex motivo charitatis, saltem, ut elicitivus actuum odij, et fugæ. Inferitur, dolorem de peccatis conceptum ex motivo religionis, obedientiæ, aut poenitentis virtutis specialis, non esse sufficientem ad justificationem extra sacramentum; omnemque dolorem non conceptum ex motivo charitatis, tametsi vera poenitentia sit, non esse contritionem, sed attritionem.

6. Obijciens V. Dolor ex motivo specialis poenitentis continet virtualiter amorem Dei super omnia: ergo est contritio; atque adeo hæc non debet esse ex motivo charitatis. Probatur antecedens: peccatum, ut detestabile ex motivo specialis poenitentis est in ordine superioris ad ~~non~~ aliud malum: ergo quod detestatur peccatum ex illo motivo, illud detestatur supra omne malum; hoc proprium est amoris Dei super omnia, saltem virtualis: ergo. — Nego antecedens, ad probationem; concesso enthymemate, nego minorem subsumptam de proprio privativè. Detestari peccatum supra omne malum eatenus privativè pertinet ad amorem

am Dei super omnia, quatenus sit ex motivo charitatis. Detestatio peccati ex motivo specialis poenitentis est quidem ex motivo superiori ad omne malum; proindeque est detestatio peccati supra omne malum. At non est ex motivo supremo, sive ex motivo superiorem ad aliud motivum: nam specialis poenitentis motivum secedit a motivo charitatis: ut constat ex antecedentibus: ad motivum autem charitatis omne aliud est inferius, ut per se constat. Concluditur, dolorem ex motivo specialis poenitentis nequidem virtualiter esse amorem Dei super omnia; proindeque non esse contritionem, cui annexa est justificatio extra sacramentum.

7. Obijciat 2°: quando quis dolet de peccato propter Deum, ut eodem modo doleat, non stante poena, vel premio, contritionem elicit; sed potest ita dolere ex motivo religionis, obedientis, et gratitudinis: ergo ex motivo harum virtutum, stare potest contritio: ergo. Additur: facilius concipitur dolor ex motivo aliquis ex virtutibus assignatis, quam ex motivo charitatis: cumque tam frequens sit lapsus, non oportuit, quod tam difficilis designaretur medicina. — Nego maiorem: quamvis dolor abstrahat a poena, et premio, si non sit ex motivo charitatis non est dolor charitate

ritate formatus; talis autem debet esse contritio, quae extra sacramentum justificat.

Ad additamentum dico, quoties necessarius est dolor ex motivo charitatis ad justificationem esse in promptu auxilium gratiae; Deus enim est adiutor in opportunitatibus: unde congruentissime postulavit contritionem, quamvis scilicet actus heroicus, et per se difficilis, paratus per gratiam opitulanti fragilitati naturae nostrae.

§. Obijciens 3°. Scripturae non alligant justificationem dolori ex motivo charitatis, sed universaliter procedunt. Tales est illud Ezechiel. c. 18: si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis ..... vita vivet. Hoc ipso contritio non debet esse ex motivo charitatis: ergo. — Nego maiorem: scripturae procedunt iuxta illam Dei promissionem, Deuteronom. c. 4: si quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen ex toto corde tuo quaesieris eum. Quaesere ex toto corde est, quaesere ex motivo charitatis: odiosumque ex toto corde peccatum est, illud ex hoc motivo detestari. Explicatur hoc: detestabilitas peccati in quantum opponitur summo bono, illique displicet, estque aliquod ipsius malum, continet (eminenter saltem) omnem aliam detestabilitatem peccati, et non vice versa. Hinc

omne

omne aliud detestandi motivum ex vi sua non
 avertit cor ab omni detestabilitate peccati, in
 quantum omnimodis peccatum detestabile est;
 quod ipsum prestat charitatis motivum, prop-
 ter eminentem continentiam cujusque alterius
 motivi. Sic odisse peccatum ex toto corde, et
 querere Deum ex toto corde importat dolorem,
 et detestationem peccati ex motivo charitatis. Pau-
 ci rem habeto. Odisse peccatum, quia displicet
 Deo, est eminenter illud odisse, quia inobedientia
 est, quia ingratitude est, quia irreverentia contra
 Deum est. ^{2a} v. g. non est odisse illud, quia Deo dis-
 plicet: unde sola detestatio peccati ex motivo cha-
 ritatis est summa detestatio, per quam Deus
 queritur ex toto corde.

9. Queritur 3^a an contritio,
 perfecta nempe, et habita ex motivo chari-
 tatis, habeat infallibilem vim remittendi pec-
 catum extra sacramentum? Conclusio nos-
 tra est affirmativa; illamque defendunt fere
 omnes Theologi, apud D. Exim., d. d. f. 7., con-
 tra Sylvium, et paucos alios, existimantes,
 contritionem habere vim illam pro aliqui-
 bus tantum casibus ex Dei speciali miseri-
 cordia: in articulo mortis; quando non potest
 suscipi sacramentum; aut, etiam extra casum
 necessitatis; quando contritio esset vehementissi-
 ma. Sic refert horum D. D. sententiam P.

2a. At odisse peccatum, quia inobedientia (causam).
 et v. g. non est etc.

Cardin. de Sugo, d. 5. f. 8: apud quem videri potest, quam egre fecerim valeat ab erroneis Baij, tenentis, Charitatem perfectam posse esse sine remissione peccatorum; charitatem perfectam posse consistere cum reatu p[er]petui damnationis; per contritionem perfectam charitate non remitti crimen extra casum necessitatis. Dicunt, prefatas Baij assertiones esse de charitate habituali, non de actuali. Contraarium ostendit cit. Cardin.; sed hoc ip[s]a omisso, contendimus ex ijsdem fontibus, ex quibus desumitur, charitatem habituales non consistere cum peccato lethali, desumi etiam, contritionem perfectam habere vim remittendi peccatum extra sacramentum: et sic,

10. Probatum conclusio jacta l. ex Scripturis.
27. Isai. c. 30. v. 15: si revertamini, et quiescatis,
 27 salvi eritis. Septuag. legunt: cum reversus
 27 ingemueris, tunc salvis eris. Maxime
 notanda particula, tunc: per ipsam significatur, statim salutem, ac remissionem peccatorum obtineri, atque habetur contritio: ergo hoc justificat extra sacramentum.
- 27 Insuper Ezechiel. c. 33. v. 12: justitia justificabit eum in quacunque die peccaverit: et impietas impij non nocet ei
 27 in quacunque die conversus fuerit ab impietate

- 22 pietate sua. Ex hac comparatione evincitur,
 quod sicut impietas, seu peccatum grave, infal-
 libiliter privat gratia sanctificante, ita similiter
 contritionis perfecta conversio infallibiliter jus-
 tificat. 2° ex Patribus. D. Fulgent., lib. 4. de re-
 missione peccatorum, c. 12: quia ingemuit
 22 David ex toto corde conversus, salvus factus
 22 est, atque completum est illud Prophetae, si
 22 conversus fueris, et ingemueris, salvus eris. D.
 22 Leo, epist. 91. ad Theodorum: misericordie Dei,
 22 neque mensuram possumus ponere, nec
 22 tempora definire, apud quem nullas patitur
 22 moras vera conversio. 3° a ratione: perfec-
 ta contritio in veteri testamento infallibi-
 liter justificabat peccatorem: ergo et in testa-
 mento novo; neque enim Dei potest, quod
 ob sacramentorum institutionem Deus im-
 minuerit efficaciam contritionis: conforamus
 divinae beneficentiae est, ut novum sacramen-
 torum beneficium non derogaverit priori
 beneficio acceptandi contritionem ad remissio-
 nem peccati. Prooccupo evasionem: quae dicta
 sunt non debent restringi ad vehementissi-
 mam contritionem: Contritio namque hoc
 22 ipso, quod sit contritio, est vera conversio,
 22 seu est conversio ex toto corde; sed vera
conversioni, seu conversioni ex toto corde
annexa est infallibiliter vis justificandi: ut
constat

constat ex Scripturâ juxta ~~ex~~positionem
Patrum: ergo.

- W. Obijcitur 1.º Prius Magdalena
dilexit, et contritionem habuit; quam au-
divit à Christo Domino: remittuntur tibi
peccata. Sed non obtinuit peccatorum re-
missionem prius, quam illa verba audi-
vit: ergo. Probatur minor. 1.º quia aliqui
ejusmodi verba falsa fuissent. 2.º quia ~~alio-~~
qui ejusmodi verba poenitens ista, accessit
immunda ut rediret munda: ut inquit

- D. Augustinus. — Retorques: nam Mag-
dalene contritio fuit valde intensa, et ve-
herementissima; dilexit enim multum: ergo
contritio valde intensa, et vehementissima
non habet annexam remissionem pecca-
torum; quod nolunt Adversarij. Directè, ad-
missio majore, nego minorem. Nego pri-
mam probationem: nam quod paulò ante
factum est, quippè quod est moralitèr presens,
potest cum veritate de presenti affirmari; de-
inde ijs verbis continetur confirmatio prece-
dentis remissionis; ipsam palam declara-
tur remissio prius occultè facta. Favet lec-
tio Graeca: remissa sunt ei peccata multa.
Vide Cornel. hic, v. 47. Ad secundam proba-
tionem dic, forsitan D. Augustinum existi-
masse, Magdalenam non accessisse cum per-
fecta

fecta contritione, sed illam tunc primum habuisse, cum cepit rigare lacrymis pedes Christi. Hoc omisso, recte dicitur, accessisse immundam, quia paulo ante erat maculata; et quia tunc, quando accessit, habebatur tamquam peccatrix.

12. Obijciatur 2°. Sacerdotes habent potestatem retinendi peccata, dicente Christo Domino, Ioan. 20: quorum remiseritis peccata remittuntur eis; et quorum retinueritis retenta sunt. Hoc non stat cum efficacia contritionis, qualiter explicata est: ergo.
27. Urgetur: nam ex Patribus sententia Petri præcedit sententiam coeli: ergo peccator reus est coram Deo, donec absolvatur. — Re-
 27. dit eadem retorſio: nam, ut docent Adversa-
 27. rij, contritio in casu necessitatis, aut quando est valde intensa, justificat extra sacramen-
 27. tum: unde explicare debent, quo pacto in ijs casibus hoc constat cum assentionibus Christi, Dⁱ, et sanctorum Patrum. Directè, conces-
 27. sa maiore, nego minorem: nam contritio con-
 27. tinet votum sacramenti, ut definit Tri-
 27. dentinum, sess. 14, c. 4., sæpè citatis; unde con-
 27. tritio connotat obligationem sistendi ad Sacer-
 27. dotem, apud quem est ligandi potestas. Ad ur-
 27. gentiam dic, Patres non intendere, quod num-
 27. quam poenitens obtineat remissionem peccato-
 27. rum,

num antequam à Sacerdote absolvatur; sed intendere hic duo, per quæ explicantur necessitatem, et efficaciam sacramenti poenitentij. 1um: quod in ipso sacramente, si antea peccata non sint remissa, prius sit poenitentem absolvi à Sacerdote, quam à Deo: idcirco namque absolvitur à Deo, quia absolvitur à Sacerdote; et non vice versa. 2um: quod numquam extra sacramentum justificetur peccator per contritionem, nisi quando contritio includat votum suscipiendi sacramentum. Sic intelligitur illud D. Augustini, epist. 108., aperit aperientis, perire illos, qui de hoc seculo exeunt, vel non regenerati, vel legati: id est, qui ex suppositione l'ethalis post baptismum commissi decedunt sine sacramento poenitentij, vel in re, vel in voto contritionis suscepto.

13. Obijciatur 3° Contritio non justificat ante baptismum: ergo nec post baptismum ante poenitentij sacramentum. Antecedens probatur: nam D. Paulus ante baptismum habuit contritionem; et tamen, Act. 2., ei dicitur: baptizare, et ablue peccata tua. Confirmatur ex Patribus. Ambrosius lib. de ijs, qui initiantur, c. 1., absolute pronunciat: nisi baptizatus fuerit... remissionem peccatorum non potest accipere. Augustinus, tract.

21. tract. 13. in Ioan. inquit: quantumcumque
 22. Cathecumenus proficiat, adhuc facinam
 23. iniquitatis suae portat; non illi dimittitur,
 24. nisi cum venerit ad baptismum. Additur:
 si contritus justificat, cum Tridentinum praecipit,
 ut nemo conscius peccati lethalis, quamvis sibi
 contritus videatur, ad Eucharistiam accedat absq[ue]
 praevia confessione peccatorum? Ergo contri-
 tio non justificat extra sacramentum. —
 Retorques: nam eodem modo posset probari,
 contritionem extra sacramentum non justi-
 ficare, neque in casu necessitatis, neque quan-
 do est valde intensa; qualem in S. Paulo fuis-
 se, dubitandum non est. Neutrum Adversa-
 rij admittunt. Directè nego antecedens; cu-
 jus probatio non urget; quia id dictum fuit
 S. Paulo, quoniam per contritionem non
 obtinuerat remissionem peccatorum, nisi
 sub onere suscipiendi baptismum, cuius
 votum in contritione praecessit. Ad confirma-
 tionem dic, Patres intelligendos esse de cathe-
 cumenis negligentibus suscipere baptismum,
 in quibus propterea non est vera contritio.
 Intelligi etiam possunt de omnino absoluta
 remissione peccatorum; hoc est, absque one-
 re: qualiter non contingit per solam contri-
 tionem, quae affert onus suscipiendi bap-
 tismum. Ad additamentum dic Tridentinum
 praecipere

præcipere confessionem præviā ad Eucharistiam, non quia dubia sit vis contritionis ad justificandum, sed quia dubium est, an habeatur perfecta contritio; et quia casus suscipiendi Eucharistiam est casus adimplendi votum confessionis in contritione contentum. —

Sectio 2^a

An ad veram, perfectamque contritionem requiratur aliqua intensio,
aut duratio?

19. Circa quānam difficultatis partem docuerunt aliqui cum Estio, ad veram contritionem non sufficere actum remissum, sed requiri intensum. Docuerunt alij cum Rodriano, requiri summam intensiōem, quam per conatum sibi possibilem voluntas potest adhibere. Communis Theologorum sententia tenet, sufficere substantiam actus in quocumque gradu fiat. Ita expressè Gabr., Soto, Medina, et alij, quos citatos sequitur Exim. D. D. A. f. A. a. n. 9. Ab hac sententiā non discedunt Durand., Richard., et alij postulantes ad contritionem, quod excedat intensiōem omnis alterius doloris de quacumque alia re: hoc enim modo solum requirunt, quod contritio sit dolor appetitiue major omni dolore de qualibet alia re, qui peccatum non sit.

18.

Conclusio. Ad veram, et perfectam

perfectam contritionem nulla requiritur intensio, sed sufficit substantia actus. Probat^{ur} 1°: actus doloris, et detestationis ex motivo charitatis, est vera, et perfecta contritio: est enim contritio charitate ~~perfecta~~ formata, cui annexa est peccatorum remissio: ut constat ex dictis, sect. 4ta. Sed ad actum doloris, et detestationis ex motivo charitatis nulla requiritur intensio, sed sufficit substantia actus: remissus enim dolor, et detestatio sunt simpliciter dolor, et detestatio; sicut amor Dei remissus est simpliciter amor, et sicut calor remissus est simpliciter calor: intensio siquidem, et remissio sunt extra essentiam qualitatis: ergo. — Confirmatur 1°: actus doloris ex motivo charitatis secundum suam substantiam est proportionata dispositio ad gratiam, et charitatem: ergo est sufficiens ad remissionem peccati: nam minima gratia, et charitas expellunt peccatum, cum constituent hominem filium Dei, et amicum. Probat^{ur} antecedens: nam ejusmodi actus secundum substantiam est supernaturalis, sicut gratia, et charitas; unde est ex supra charitatis motivo; demum remouet prohibens, quatenus efficaciter separat voluntatem a peccato, peccatoremque ipsum conuertit ad Deum super omnia dilectum, virtualiter saltem. Ergo ejusmodi actus secundum substantiam
nihil

nūl deficiat, ut sit proportionata dispositio ad gratiam, et charitatem. Confirmatur 2°: praecepta alia impleri possunt per actus secundum substantiam citra intentionis modum: ergo et praeceptum contritionis quandoque urgeat; hoc autem praeceptum est, ut hominem poeniteat, quantum requiritur ad justificationem: ergo adimplens per substantiam actus praeceptum illud: ponet contritionem, quae ad justificationem requiritur: ergo in ipsa actus substantia, citra intentionis modum, ponet veram; et perfectam contritionem.

16. Probat 2°: conversioni peccatoris absque limitatione ad intentionem actus promittit Scriptura remissionem peccati: ergo ex Dei ordinatione sufficit contritio secundum substantiam; ac proinde ad veram, et perfectam contritionem non requiritur ulla intentio. Pro antecedente sunt multa testimonia; clari-

2) mum est illud Ezechiel. c. 18: si impius egerit

2) poenitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vi-

2) vet. Hinc J. P. vim justificandi attribunt

contritioni secundum substantiam; secundum

quod est conversio ex toto corde, seu conver-

sio vera, ut constat ex testimonijs Augusti-

ni, et Leonis positis n. 10.; Et quibus adden-

dum est proclavum illud D. Chrysost. exort. 5.

Inten-
ty.

27 5. ad Theod. laq. Quantulumcumque, et
 27 quamlibet brevi tempore non despicit poeni-
 27 tentiam Deus; et, non patitur exiguis etiam
 27 poenitentibus amitti mercedem. Inde etiam Tri-
 dentinum solum postulat, quod contritus cha-
ritate formetur, ut sit peccati extra sacra-
 mentum remissiva; contritus autem formata
 charitate non hoc ipso intensa est: sicut cha-
 ritatis dilectio non eo ipso est intensa.

17. Probatur
 3. dilectio Dei super omnia secundum suam
 substantiam, independentem ab intensione modo,
 sufficit ad remissionem peccati: ergo et ad hoc
 sufficit contritus secundum suam substantiam,
 independentem a modo intensiois. Consequen-
 tia est legitima: nam argumentis, quibus
 probatur ad remissionem peccati per contri-
 tionem requiri intensiorem, probatur etiam
 requiri intensiorem in dilectione Dei super
 omnia ad eundem illum effectum. An-
 tecedens suadetur ex Scriptura promittente,
 absque limitatione ad intensiorem actus,
 mutuam Dei dilectionem amanti ipsi su-
 per omnia. Prov. 8: ego diligentes me, diligo. Ioan.
 14: qui diligit me, diligetur a Patre meo.
 27 Epist. 1. Petri. c. 4: charitas operit multitudi-
 27 nem peccatorum. Confirmatur: hęc propositio
 damnata est contra Bajum: charitas per-
 C. II. fecta

ficta, et sincera, quæ est ex corde puro, et
conscientia bona, et fide non ficta, tam in
Catechumenis, quam in pœnitentibus potest
esse sine remissione peccatorum. Sermo est
 de charitate actuali, sive de actu charitatis:
 nam habitus charitatis dicitur quidem esse in
corde; sed proprie dici non potest esse ex
corde: ergo actus charitatis non potest esse sine
 remissione peccatorum. Arguendo evasionem:
 per charitatem perfectam non intelligitur di-
 lectio intensa; sed dilectio efficax Dei super
 omnia; hæc enim est essentialiter, et substan-
 tialiter perfecta: ergo hæc obtinet remissionem
 peccatorum. Accedit: de illa perfecta charitate
 dicendum est justificare, de qua Bajus id ne-
 gat; negat autem de efficaci dilectione Dei super
 omnia: asserit enim, quæ est plenitudo be-
 nignitatis, non esse semper conjunctam cum pecca-
 torum remissione. Caritas essentialiter per-
 fecta, seu efficax dilectio Dei super omnia,
 est plenitudo legis: imbibit namque propo-
 situm servandi omnem legem, et est incom-
 posibilis cum transgressionem alicujus præcepti
 graviter obligantis: q. 88.

18. Oppones 1°. Ut peccator
 extra sacramentum justificetur, dolere debet
 ex toto corde, et ex tota anima; ac proinde
 summe: ergo ejus contritio debet esse intensa.
 Confirma-

Confirmatur: non promeretur veniam, qui remissè dolet de peccatis; nam reprehensione dignus est tepidus, id est, qui remissè operatur: ex Apocalyps. 3. Ergo peccator, ut veniam obtineat, debet ~~in~~ ⁱⁿ dolore. — Dis-
tinguo antecedentis sequellam: debet dolere summe, appetitive, concedo; summe, in alio sensu, nego sequellam, et consequentiam. Ut peccator obtineat extra sacramentum remissionem peccatorum, debet summe dolere de peccatis, appetitive: hoc est, debet de ipsis dolere super omnia mala ita, ut paratus sit quodvis aliud eligere, quam peccare; idque ex motivo summo, minimum ex motivo charitatis. Utrumque habet contentio essentialiter, et quoad substantiam perfectam: unde dolor ex toto corde, ex tota anima, et summus appetitive. Ad confirmationem nego antecedens de dolore remisso quoad intensiorem: de dolore enim remisso, quatenus sit inefficax, et non super omnia mala, non est hic sermo; non posterior iste; sed illi prior, est appetitive summus. In textu allato non accipitur tepidus pro remisse operanti, sed pro admissente ~~mala~~ bonis mala opera; vel pro eo, qui cum fidei habeat, caret charitate: ut explicat D. Thomas, q. 13. de mal., a. 13., ad 1. Neutro modo est tepidus, qui super omnia mala dolet de peccatis ex charitatis motivo: ergo in
hunc

hunc non cadit illa reprehensio.

19.

Instas. Impli-
cat dolor appetitive summus, et non sum-
mus intensive: nam quod movet ad appetitionem
objecti, equaliter movet ad intensiorem actus:
ergo ad remissionem peccati requiritur in-
tensa contritio. Nego antecedens, cuius pro-
batio non urget: ex ea siquidem inferatur,
intensiorem actus debere esse summam; hoc
autem absolute est impossibile. Occurres: debet
esse intensio summa, non absolute, sed res-
pective: hoc est, tanta, quanta possibilis vo-
luntati est ex auxilio, quo prevenitur. Con-
tra: sequitur, peccatorem elicientem con-
tritionem ut duo ex auxilio ut duo ius-
tificari; secus peccatorem elicientem contri-
tionem ut quatuor ex auxilio ut quinque. Hoc
est absurdum: nimirum quod ad unius iusti-
ficationem sufficiat minor contritio, et ad al-
terius justificationem non sufficiat major:
ergo contritio non debet esse summa respec-
tive. Itaque sicut amor potest esse apre-
tative magnus, et intensive parvus: ut ob-
servatur in modo diverso, quo parentes a-
mare solent filios infantulum, et adolescen-
tem; ita et dolor potest esse appetitive
summus, et non summus intensive. Ratio: nam
appetitio sumitur ex estimabilitate objecti; in-
tensio

tensio autem actus ex applicatione, et conatu potentie ad objectum: unde potest voluntas modo majori; modo minore conatu preferre objectum aliis; indeque, quin actus sit summè intensus, potest esse apudatiivè summus.

20.

Oppones 2°:

- Ad justificationem extra sacramentum requiritur charitas intensa: ergo et intensa con-
21. tritio. Probatur 1° ex illo Luc. 7: remittuntur
21. ei peccata, quoniam dilexit multum; multa autem dilectio est charitas intensa. Probatur 2° ex D. Aug^{no}, lib. de nat. et grat. cap. 70:
21. charitas inchoata, inchoata justitia est; cha-
21. ritas profecta, profecta justitia est; charitas
21. perfecta, perfecta justitia est: ergo charitas inchoata, hoc est remissa, non est charitas perfecta: ergo charitas perfecta, hoc est, intensa, requiritur ad justificationem. — Nego antecedens; et permitto, ad justificationem requiri formalem charitatis actum: constat ex dictis n. 17, ad justificationem extra sacramentum sufficere dilectionem Dei super omnia secundum suam substantiam independentem ab intensivis modo.
- Roboratur hoc ex D. Aug^{no}, tract. 5, in Epist.
21. Joan., inquit: hoc mandatum Christi dilectis
21. vocatur; per hanc dilectionem peccata sol-
21. vuntur. Item tract. 9, in eand. Epist: ani-
21. ma nostra foeda est per iniquitatem; a man-

do Deum, pulchra efficiuntur. Atqui ad di-
ligerendum, seu ad amandum Deum non re-
quiruntur intentionis modus, sed sufficit sub-
stantia actus: ergo. Ad 1^{am} probationem ante-
cedentis sic, ibi non designari causam necessa-
riam justificationis Magdalene; sed narrari,
quod accidit: unde non inferatur, quod non fuis-
set justificata, si minus, hoc est, si remissum
amasset. Ad secundam probationem sic, sen-
sum D. Augⁿⁱ esse, quod incipit habere cha-
ritatem^x pervenit perfectam, perfectam in
omnibus suis actionibus exerceat justitiam.
At sicut bonum quisque habet veram cha-
ritatem, ita et habet veram justitiam: atque
adeo habet veram gratiam, et sanctitatem.
Distinguo 1^{am} consequens: ergo charitas in-
choata, hoc est remissa, non est charitas
perfecta accidentaliter, concedo; non est per-
fecta essentialiter, nego hanc, et secundam
consequentiam.

- Et instas. Dissonum ~~est~~ est, quod
non requiratur major contritio ad remissio-
nem peccati gravioris, quam minus gravis;
ad remissionem plurium, quam unius. Hinc
Scriptura passim postulat dolorem inten-
sum. Clarissimum est illud, Mich. c. 1: dole,
et fatage, ut panturiers. Consonant Patres:
secundum conscientiam nostram exhibenda

x. a. incipit jute vivere; qui in charitate cre-
scit, justius vult; qui ad charitatem per-
venit perfectam etc. ^{est}

27. est poenitentiae magnitudo: inquit D. Ambrosius, ad Virgin. laps., c. 8. D. August., lib. de
 27. ver. et fals. poenit., c. 10. monet peccatorem, ut
 27. confideret qualitatem criminis. Denum Ca-
 thechism. Roman., 2. p., c. 5., n. 32. docet, con-
 27. tritionem remissivam peccati adeo vehementem,
 27. acrem, intensam esse oportere, ut dolo rem
 27. acerbitas cum scelum magnitudine equari,
 27. conferrique possit.

22. Nego assumptum. Quoad remis-
 sionem culpe eadem sufficit dispositio: sive pecca-
 tum sit multiplex, sive unum; sive sit gravi-
 us, sive minus grave: remissio namque culpe
 est indivisibilis; et eadem gratie sanctificantis for-
 ma requiritur, et sufficit. Sed tamen quo con-
 tritio est ferventior, et intensior, eo est melior
 dispositio: remissaque culpa, tanto plus remitti-
 tur de poena. Hinc contritio vehemens, et
 intenso proponitur in Scriptura, non reci-
 piendo, sed consulendo: et hoc sensu accipiendum
 est testimonium Michae; sicut. et asseriones Pa-
 trum. Ad explicationem Cathedismi die, verba
 illa non significare necessitatem, sed utilitatem
 contritionis intensae; vel agere de remissione, non
 solum quoad culpam, sed etiam quoad poenam;
 vel si agit de remissione percipisse quoad culpam, exa-
 gerative fuisse locutum: sicque deferendam esse il-
 lam explicationem. 1° quia postulat, quod mag-
 nitude

nitudo doloris equari possit cum magnitudine
 scelerum; hoc fieri non potest: nam magni-
 tudo scelerum est quodammodo infinita; et
 nullam infinitatem contritio potest attingere.
 2.º: quia sequeretur, quod habens maiorem in-
 tensivè contritionem non justificaretur, et justi-
 ficaretur habens contritionem intensivè mino-
 rem: si nimirum iste habeat pauciora et mi-
 nus gravia peccata, quam ille; istius enim
 contritio non equaret magnitudinem scelerum,
 illam vero equaret (iuxta praefatam explica-
 tionem) alterius contritio. Atqui absurdum est, quod
 è duobus justificetur, qui minorem contritionem
 habet, et non justificetur, qui maiorem habet:
 ergo &c.

23. Circa secundam propositam difficultatis
 partem sciendum est, ordinatio; et humano mo-
 do requiri aliquam temporis moram, ut homo
 excitetur, consideret, et de omnibus deliberet, quae
 requiruntur ad eliciendam veram contritionem:
 est enim irbecillitatis humanae procedere per
 discursum, et ab imperfecto progredi ad perfec-
 tum; licet Deus possit per specialem gratiam
 in momento, et subito hominem illuminare,
 excitare, et convertere. Non itaque disquiritur:
 an peccator in momento temporis possit habere
 omnia praerequisita ad contritionem, et attri-
 tionem et contritionem ipsam; sed: an contritio
 in

in eodem instante, in quo elicitur a voluntate, sit vera contritio, et peccatorem justificet? Affirmative respondent communiter Theologi cum Doctore Angelico, hac 3. p., q. 89., a. 2. Dissentit Scotus asserens, contritionem non habere rationem verę contritionis, nisi post aliquam durationem a Deo taxatam. Dissentit Cajetanus docens, Deum aliquando expectare durationem actus, ut illum acceptet in ratione contritionis, seu ultimę dispositionis ad gratiam. Videatur Exim. D., d. 4., f. 5., n. 3.

29.

Conclusio.

- Ad veram, et perfectam contritionem non requiritur duratio aliqua, sed sufficit actus, ut primum elicitur. Probatur: nam Isaia c. 30., v. 15., juxta lectionem septuaginta, dicitur:
27. cum ingemueris, tunc salvis eris: quę promissio est absque restrictione ad durationem, et sic illam explicat Coelestin. Pap. l., exist. ad Episcopos Gallię, c. 2. per hæc verba: vera conversio mente potius, quam temporis metienda est,
27. dicente Propheta, si conversus fueris, salvis eris. Insuper: Ezechiel., cap. 33., v. 12. dicitur:
27. impietas impij non nocet ei in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua: hoc est, in quacunque tempore, vel momento. Nec explicatio, quę est multorum Patrum, et interpretum, juadetur nam ibi indicatur, in quacunque die

21. die justus fecit iniquitatem, justitiam eius
 22. non recordabor amplius. Atqui consensus in
 peccatum mortale, statim atque habetur, est
 peccatum mortale, et expellit gratiam: ergo
 actus contritionis, statim atque elicitur, est vera
 conversio, et adducit gratiam. Hec est expres-
 sa mens Sanctorum Patrum, pro quibus omni-
 bus audiendus sul. t., in decreto 2., post d. ejus
 epistol., et habetur c. si Presbyter, 26., q. 6. Do-
 minus non solum temporis, sed mentis inspector
 23. est: sicut Sacerdos unius momenti poenitentiam me-
 auit esse in paradiso.

25. A ratione confirmatur pro-
 batio facta: 1.º tota vis contritionis in eo stat, quod
 fit perfecta conversio ad Deum; simulque a-
 versio à peccato per dolorem, et detestationem
 illius ex motivo charitatis; sed hoc prædicata
 habet independentèr à duratione, et cum primò
 elicitur: ergo ut primò existit, et independen-
 tèr à duratione contritio habet totam suam vim,
 nimirum justificandi. 2.º in aliquibus casibus te-
 netur homo elicere contritionem sufficientem
 ad justificationem; sed nunquam tenetur ad
 durationis modum: ergo. Probatur minor: nam
 jure naturæ non præscribitur duratio: tum quia
 solum obligat ad amandum Deum super om-
 nia, et ad detestandum peccato; quod in momen-
 to fieri potest: tum quia si obligaret ad dura-
 tionem,

tionem prescriberet determinatum tempus; ne
videlicet obligatio illa esset confusa. Rursus: hy-
potheses; et promissae auctoritates suadent, quod
nec jure positivo divino tenetur homo ad duran-
dum in contritione, ut justificationem obtineat.
Ergo numquam tenetur homo ad contritio-
nem sub durationis modo. 3° sequeretur, posse
hominem ad eum statum venire, in quo eli-
ceret perfectissimam contritionem, quin posset
consequi remissionem peccati; hoc est absurdum,
damnaturque ut exoneum in lib. de eccl. iust.
dogmatibus, c. 80: ergo. Sequella probatur: nam
homo in ultimo instanti suae vitae potest elicere
perfectissimam contritionem, quin posset in ipsa
durare, cum tempus non superesset: ergo si
requireretur duratio, per ejusmodi contritionem
non justificaretur.

2^a Dices 1° ad justificationem re-
quiritur dignus poenitentis fructus: Luc. 3; ta-
lis non est instantanea contritio: ^x proportio- non
natur magnis, et diuturnis peccatis: ergo. 2° enim
de ratione dispositionis est, quod antecedit formam
~~formam~~, et quod sit intenso; sed vera contri-
tio est dispositio ad gratiam: et insuper inten-
sio non perficitur in instanti: ergo. 3° non
potest homo per solum instans habere contritio-
nem: naturaliter enim cognoscitur, quod per
aliquod tempus in illa persistat: ergo saltem huc
duratio

duratio requiritur ad veram contritionem.
 4°: si infallibile sit, Deum acceptare contritionem statim, ac elicitur, poterit homo certus esse de sua justificatione; hoc est absurdum: ergo. 5°: ex necessitate durationis, ut contritio justificet, non sequitur, quod homo non possit justificari in ultimo vite instanti: ergo. Probatur antecedens: tum quia pro illo articulo est speciale Dei privilegium; tum quia compensabitur duratio per intensiorem contritionis; tum quia contritio in illo instanti habebit durationem in voto.

27. Ad primum, concessa maiore, nego minorem: et probationem adiunctam. Proportio contritionis stat in eo, quod sit conversio ad Deum, et detestatio peccatorum charitatis motivo; idque habet, quamvis sit instantanea: et sicut peccatum, quamvis instantaneum, vixit habet expellendi gratiam, et mortificandi omnia opera bona, licet eximia, et diuturna, quia est aversio a Deo; ita contritio, quamvis instantanea, quia est ad Deum conversio, proportionem habet adducendi gratiam, et extinguendi omnia lethalia, et siquidem magna, et diuturna. — Ad secundum dico, contritionem esse ultimam dispositionem ad gratiam; de ratione autem ultimae dispositionis, sicut est precedere naturam, ita et conjungi durative cum forma. Quod

Quod attinet ad intensiorem, constat ex dictis, nullam requiri ad perfectam contritionem; nego deinde, quod contritionis intensio non possit haberi instantaneè: cum possit procedere ex parte intellectus magna illuminatio, et vehemens motus ex parte voluntatis. — Ad tertium nego antecedens: statim enim, atque voluntas contritionem elicit, potest ab illa desistere: licet communiter per aliquot instantia in illa perseveret. Do, quod naturaliter non possit aliter ^x operari: contendo adhuc, quod in ^x poenit- primo instanti illius durationis contritio iustifi- cet: nam in illo habet esse conversionem ad Deum, et detestationem peccati ex motivo charitatis. Hinc necessitas durationis non est, ut homo veram contritionem habeat; sed ad summum quia universaliter nullum actum omittere potest statim, ac illum elicit. — Ad 4° nego maiorem: nam homo citra specialem revelationem nequit esse certus, ~~tantum~~ de supernaturalitate actus, tum de efficacia, tum de alijs qualitatibus requisitis ad veram contritionem; ut ~~et~~ tibi dictum est ad simile argumentum. — Ad 5um nego antecedens; cuius probatio nullius est roboris: ut jam ostendo.

28.

In primis:

Dispensatio in lege poenitentis non est admittenda, nisi expresse ostendatur: alioquin dici posset, quod
ex

ex lege communē requiratur ad iustificā-
tionem extra sacramentum contritiō, et
ex privilegio pro articulo mortis sufficit at-
tutio. Atqui non ostenditur privilegium, ut
in articulo mortis non requiratur duratio con-
tritionis, si hoc requiratur ex lege commu-
ni: ergo. Confirmatur, nam pro articulo mor-
tis non minorem perfectionem debet habere po-
nitentia, quam in vitā; ideoque D. Aug.^s,
lib. 50 homiliarum, in At. dubitat de poeni-
tentia in articulo mortis: quia tunc difficile
concepitur cum requisita perfectione. Atqui
si datur lex illa communis, requiritur in
vitā duratio contritionis: ergo. — Deinde: com-

pensatio durationis per contritionis intensio-
nem facienda ex necessitate in mortis arti-
culo, arbitrariē intruditur; et partem sequi-
tur: quod si in illo articulo peccator eliciat ac-
tum verę charitatis non intensum, decebet
adhuc in reatu peccati poenę. Hoc est absur-
dum: ut constat ex supra dictis, præsertim n.

17. : ergo. — Denique: sine fundamento ad-
ducitur præceptum de contritionis duratione: im-
mò ex scripturā, Patribus, et a ratione sta-
bilitum manet, non dari tale præceptum: ergo
contritiō in articulo mortis non debet continere
votum durationis; hoc enim votum solum debet
esse de re necessariā, et præcepta. Ad hoc: si
est

est preceptum de duratione, contritio includit essentialiter illud votum: ergo si in articulo mortis justificat, quia includit hoc votum, semper justificat statim, ac elicitur; semper enim, atque statim, includit votum servandi omnia precepta: ergo &c.

Sectio 3^a

De recognitione peccatorum, et de proposito non peccandi, requisitis ad veram, et perfectam contritionem.

29. Circa primam propositi partem hæc supponuntur. Primum: contritio debet esse de omnibus peccatis, scilicet mortalibus. Constat ex
 27 illis Ezechiel., c. 18., v. 21: si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est....
 27 vita viveat. Et à ratione: nam contritio est ultima dispositio ad justificationem; quæ non habetur sine conversione ad Deum, et aversione ab omnibus peccatis: quorum unum remitti non potest, quin alia remittantur. 2um: ut detur contritio de omnibus peccatis non requiruntur plures doloris, et dejectionis actus, sed sufficit unus, idemque actus: unica namque contritio est perfecta de omnibus peccatis poenitentia. 3um: ad contritionem requiritur ex parte intellectus memoria aliqua, seu recognitio peccatorum, quatenus commissæ sunt. Constat: nam cit. Ezechiel.,
 27 cap., v., 28., expresse additur: considerans enim,
 27 et avergens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus

27 operatus est, vito vivet. Accedit ratio: nam contritio est dolor, et detestatio de peccatis commissis: ergo requiritur, quod ut commissa cognoscantur.

3p. Conclusio 1.^a Ad veram contritionem non requiritur distincta peccatorum recognitio: atq. adeo sufficit confusa. Ita cum multis Exim.

Q. 1, disp. 4. s. 6: ubi contrariam sententiam, quam communem Theologorum appellat, vel aliquo modo limitandam, vel relinquendam esse, aperit. Probatur: nam licet possit precedere, et multoties precedat distincta peccatorum recognitio, nullum tamen est principium naturale, aut positivum, ut illa antecedere debeat contritionem; ut constabit ex solutione argumentorum: ergo ad contritionem veram non requiritur distincta recognitio peccatorum; atque adeo sufficit confusa. Confirmatur: et si precedat haec distincta recognitio, attamen in instanti, in quo elicitur contritio, illa non manet, sed solum confusa quidam memoria, et peccatorum omnium representatio: ergo si haec eadem representatio confusa precessisset, loco distincte recognitionis, fuisset satis ad contritionem eliciendam. Antecedens huius argumentationis admittitur à fere omnibus; vix est ullus, qui distinctam peccatorum recognitionem debere esse concomitantem, contendat. Probatur facile: non elicere

elicere contritionem, et simul distincte recogita-
re omnia peccata; sepe excedit humanum
operandi modum; sepe enim magna est pecca-
torum multitudo, et varietas: et intellectus hu-
manus nequit simul ad omnia distincte atten-
dere: ergo non requiritur in instanti, in quo elici-
tur contritio, distincta peccatorum recognitio;
sed solum manet illorum representatio confusa.
Ingetur: ut contritio coexistat distincte peccatorum
recognitioni, quae pro humano modo fit succes-
sive, necessum est, ut ipsa contritio diu duret;
hoc est falsum: quia non requiritur, quod per
particulares actus fiat detestatio singulorum pecca-
torum; et nulla duratio temporis ad veram re-
quiratur contritionem, ut constat ex precedenti
sectione: ergo non requiritur, quod contritio co-
existat distincte peccatorum recognitioni: ergo
ad veram contritionem non requiritur distinc-
ta peccatorum recognitio concomitans.

91. Probatum ma-
net, ad veram contritionem non requi dis-
tinctam peccatorum recognitionem, quae ante-
cedenter, aut concomitantem se habeat; idque con-
firmari ulterius posset exemplis Divae Magda-
lenae; et boni Sacerdotis: quorum conversiones ci-
tissime fuerunt. Probatur deum, nec re-
quiri distinctam hanc recognitionem subse-
quentem: nam haec, si est subsequens supponit

contritionem jam elicitam: ut hoc eliciatur, non requiritur recogitatio distincta peccatorum subsequens; atqui contritio in instanti, in quo elicitur, est vera contritio: ergo ad veram contritionem recogitatio illa consequens non requiritur. Occurrit: vera contritio includit votum distincte recogitationis postea faciendae: ergo si hoc non subsequatur, dolor praecedens non fuit vera contritio. 1° omitto antecedens, et nego consequentiam; nam, cum contritio sit votum servandi omne preceptum, similiter inferri poterit, quod si postea non servetur preceptum, dolor praecedens non fuit vera contritio: hoc autem illatio fallit. Itaque contritio non pendet a futuro contingente, sed a presenti proposito servandi postea, qui sunt perfecti: unde similiter discurrendum est in re nostra. 2° nego antecedens; neque enim est absolutum preceptum de recogitatione distincta postea facienda: cum quo stat, contritionem esse votum faciendi ejusmodi recogitationem quando necessaria sit ad rectam confessionem, vel ad praevendendas occasiones peccandi, vel ad restitutionem. Ratio: quia contritio includit votum eorum, qui ad salutem necessaria sunt; atque adeo istius recogitationis quaecumque ad talem finem necessaria sit.

homo veram contritionem habere, et si tantum
recogitet de uno peccato: atque adeo nec requi-
ritur ad veram contritionem omnium peccato-
rum confusa recogitatio. Ita cum S. Bonav.,
Medina, et Conruba, citatus S. Crim.: qui no-
tat, hanc doctrinam locum habere non solum
in eo, qui tantum unum peccatum commisit, sed
et in eo, qui multa commisit, quorum oblitus est.
Probat: nam potest homo, cogitando de uno
tantum peccato, elicere dolorem efficacem ex
charitatis motivo: hic dolor esset contritio ve-
ra: ergo cogitando tantum de uno peccato,
potest elicere contritionem veram: atque
adeo ad hanc non requiritur omnium pec-
catorum distincta recogitatio. Constat ma-
ior; et minor suadet: dolori illi nihil
deficeret ad veram contritionem. Non effi-
cacia, neque motivum; non in se per suffi-
ciens universalitas: licet enim non esset formalis
poenitentia de omnibus peccatis, esset formalis
de uno, cuius memoria adest, et virtualis de
omnibus; siquidem habetur ex motivo uni-
versali. Precipue responsionem: in casu appposito non
est necessarium, quod homo detestetur peccata
alia sub conditione, quod illa commiserit: id
utique est optimum Consilium; at non est prae-
ceptum, nisi pro casu dubij, an commiserit alia
peccata, quorum oblitus sit. Adde, posita ne-
cessitate

cessitate huius conditionati actus non evincit necessitatem recognitionis, quia poenitens consideret, distinctè, vel confusè, se commississe alia peccata, quae reverà commissæ supponuntur.

33.

Quod autem virtualis exposita universalitas sufficiat in casu appositio ad contritionem, probatur: nam licet requiratur dolor formalis de omnibus peccatis, quando bonum habetur memoria, distincta vel confusa; non est cur requiratur, quando poenitens unum recogitat, et de alijs omnimodam oblivionem habet. Ratio: quia tunc detestatur suam injustitiam quantum moraliter potest, et debet: ergo tunc sufficit virtualis universalitas doloris stans in universalitate motivi. Quod si postea pec-

x cata alio memoriæ occurrant, tenebitur
 conte- de illis formaliter ~~confiteri~~, et si non distinc-
 ri, te: quia est præceptum de formali poeni-
 tentia omnium peccatorum, non tamen de distincta, et particulari. Sic notat ci-
 tatus Exim. suo n. 16; additque n. 17. quan-
 do est actualis cogitatio de pluribus peccatis commissis, contritionem debere esse formali-
 ter detestationem omnium simul, aut dis-
 tinctè: quia non potest esse vera contritio, quin servetur præceptum de formali poe-
 nitentiâ. Ipse consulatur.

Obijciatur

32.

Obijcitur 1° con-

- 27 tua doctrinam utriusque conclusionis: Re-
 27 cogitabo tibi omnes annos meos in aman-
 27 tudine animæ meæ, dicebat Ezechias cap. 38.
 27 Isai; et David de se ipso: confitebor adversum
 27 me iniquitatem meam Domino; Super Isai,
 27 13: dic tu peccata tua; ut justificeris. De-
 27 murr: impius considerans, et avertens se
 27 ab omnibus iniquitatibus suis.... vita vivet: cit.

Supra ~~est~~ Ezechiel cap. Ego ad veram con-
 fessionem requiruntur distincta consideratio,
 recogitatio, et mentalis confessio peccatorum
 omnium. Confirmatur ex Patribus. Am-
 brof, confessione in Ps. 37, definit poeniten-
 27 tiam: est memoratio delictorum, ut ea
 27 unusquisque in se castiget, et condemnet.
 Chrysost, homil. 9. in epist. ad Hebr., circa
 27 finem, inquit: si quis recognoscat, se peccasse,
 27 et non ad singulas species descendat, num-
 27 quam cessabit. — Obijcitur 2°. Cum peccator
 agit poenitentiam, se habet respectu sui, ut
 iudex, et ut medicus: debet enim in se cas-
 tigare, et corrigere sua delicta; ad utrumque
 officium requiruntur distincta peccatorum reco-
 gitatio: sicut confessorius gerit utrumque offi-
 cium debet poenitens illi distinctè aperire om-
 nia peccata: ergo cum peccator contemnitur
 debet recogitare distinctè sua peccata. Confir-
 matur

matur: quia multa peccata sunt multe a-
versiones: ergo ad conversionem perfectam
requiritur saltem ex parte intellectus omni-
um recogitatio.

35. Ad primum dico, in duobus prio-
ribus testimonijs afferam exempla Sanctorum,
qui non operantur solum, quod necessarium est,
sed quod est melius: unde ex ipsis non evinci-
tur, requiri distinctam peccatorum recogita-
tionem. Ad duo posteriora testimonia dico,
in istis exigi contritionem universalem, atque
adec eam peccatorum recogitationem, sine
qua doloris universalitas stare non possit.
At stare potest sine recogitatione distincta
per recogitationem confusam; et, interve-
niente oblivione, recogitatio unius peccati suf-
ficit ad dolorem universalem ex motivo: tunc
recogitatio unius peccati est equivalenter reco-
gitatio omnium quoad refundendam univer-
salitatem requisitam. Concludo, praedicta, et
similia Scripturae testimonia exponenda esse
de recogitatione omnium peccatorum, vel dis-
tincta, vel confusa, vel equivalenti. — Ad
confirmationem dico, L. Ambrosium loco ci-
tato non agere de recogitatione omnium
peccatorum, ut quis de ipsis doleat, et conte-
ratur; sed ut de ipsis vindictam sumat; et
illa hoc aptissimo medio emendat: unde istis
verbis

verbis non definitur strictè poenitentiam, sed latè in ordine ad effectum secundarium.

Ad textum S. Chrysostomi dico, intelligendum esse de necessitate recogitandi species peccatorum in ordine ad aliquem effectum, vel instituendi sacramentalem confessionem, vel faciendi restitutionem, vel cavendi proximam peccandi occasionem.

36. Ad secundum dico, plurimum opinionem esse, peccatorem non esse obligatum ad satisfactionem (non impostam in sacramento poenitentis) prestandam; sed posse illam remittere solvendam in purgatorio. Transmitto propterea maiorem, et utramque partem probationis adiuncte; negoque minorem. Quod poenitens sit iudex contra se, est, quod possit quantum voluerit castigare sua peccata; ad hoc autem non requiritur illorum distincta recogitatio. Quod vero sit medicus sui ipsius, nil probat: nam remedia vel sunt prescribere congruentia; vel sunt necessaria. Si primum: ad illorum adhibitionem non tenetur. Si secundum; et appareat, necessariam esse recogitationem distinctam peccatorum ad illa adhibenda, libenter concedo, tunc poenitentem obligari ad ejusmodi recogitationem. At hæc necessitas non semper occurrit, et respectu singulorum

Q. 1. C. 3.

guleum peccatorum fere numquam: ut no-
tarit D. Exim. Probatis minori adjuncta eli-
gitur, quia multum differt iudicium priva-
tum poenitentis, à iudicio sacramentalis con-
fessionis. In hoc iudicio Confessorius non so-
lum potest, sed debet injungere salutarem poe-
nitentiam: nec potest illam remittere, nec
imponere quantam voluerit; sed assignare
proportionatam. Insuper: ad confessorium at-
tinet designare poenitenti remedia oppor-
tuna; et ex precepto debet, illi aperire ne-
cessaria, si adventat in poenitenti illorum ig-
norantiam. Constat hinc, confessorium non
posse exercere officium iudicis, et Medici
quoniam ipsi poenitens peccata sua distinctè ex-
ponat. — Ad confirmationem concessam an-
tecedente, nego consequentiam: unica namque
conversio per contritionem omnes averfio-
nes destruere valet: alioqui requirerentur
tot delectationis actus, quot peccata precesse-
runt, quod absurdum est. Ad conversionem autem,
seu contritionem universalem, non requiritur
cogitationem omnium peccatorum, stabili-
tum manet. Vide plura apud P. Vazq. q. 86,
a. 2., dub. 7. —

37.

Circa secundam propositi par-
tem certum est omnino, ad veram contritio-
nem requiri propositum, saltem virtuale, non

non peccandi de cetero: absque omni namque proposito detestatio peccati non esset efficax.

Adde, Scripturam, Concilia, Patres, et Doctores omnes expressè agere de necessitate propositi; ut constabit ex dicendis: quapropter saltem virtuale propositum ad veram contritionem, hoc est, justificativam, requiri, negari non potest. Difficultas devolvitur ad propositum formale, seu expressum: hoc, et distinguere ab actu contritionis, et cum ipso identificari, valet; sicut expressum, et formale votum confessionis potest et distinguere ab actu contritionis, et cum ipso identificari. At sicut virtuale votum confessionis non distinguitur ab actu contritionis; ita neque ab eodem actu distinguitur virtuale propositum non peccandi de cetero. Ratio: quia actus contritionis detestatur peccatum propter exitum ob odibilitatem communem peccato nondum commissi; formalis autem, et expressa detestatio peccati propter exitum ob odibilitatem communem peccato nondum commissi, est virtuale odium peccati nondum commissi, atque adeo est virtuale propositum non committendi illud.

98.

Conclusio nostra. Ad veram contritionem non requiritur formale, et expressum propositum non peccandi de cetero: atque adeo sufficit virtuale. Ita cum multis D. Eximius, eadem disp.

diff. 1, sect. 3. Probat: nam potest dari dolor, et detestatio de peccato commissio justificans extra sacramentum absque formali, et expresso proposito non peccandi: ergo ad veram contritionem non requiritur huiusmodi formale, sed sufficit virtuale propositum. Consequentia bona est; antecedens probatur. V: nam statim, atque

David protulit illa verba, peccavi Domino, justificatus est, 2. Reg. c. 12. Atqui per ejusmodi verba solum exponitur formalis dolor, et detestatio peccati commissi; non autem formale, et expressum propositum non peccandi & cetero: ergo. 2^a a^o ratione: detestatio peccati ex motivo charitatis est vera contritio; sed detestatio ex ejusmodi motivo nec identificatur necessario cum formali proposito, neque ad istud

39. dicit metaphysicam connexionem: ergo. Confirmatur: ad justificationem intra sacramentum sufficit detestatio peccati ex metu gehennae,

12 dummodo voluntatem peccandi excludat: ex Tridentino sess. 14, cap. 1. Ergo ad justificationem extra sacramentum sufficit detestatio peccati ex motivo charitatis, dummodo voluntatem peccandi excludat. Consequentia est bona: nam favor specialis refulcens in institutione sacramenti stat in eo, quod in sacramento, secus vero extra, sufficiat dolor conceptus ob motivum inferius motivo charitatis; in ceteris

tenus quæ se habent attritio, et contritio: ut in
 supernaturalitate, universalitate, et efficaciâ.
 Subsumo: sed potest dari dolor, et detestatio pecca-
 ti ex motivo charitatis, excludens voluntatem
 peccandi, absque formali proposito: ergo et dolor
 sufficiens ad justificationem extra sacramentum.
 Minor probatur: nam detestatio peccati ex mo-
 tivo charitatis est virtuale propositum non pec-
 candi: cum hujusmodi namque detestatione ex
 illo motivo stare non potest voluntas peccandi;
 ac proinde detestatio ista peccandi voluntatem
 excludit. Accedunt paritates. 1^a: contritio non jus-
 tificat sine confessionis voto; hoc non debet esse
 formale, sed sufficit virtuale. 2^a: nemo justifi-
 catur sine poenitentia; hæc non debet esse for-
 malis, sed sufficit virtualis: cum sufficiat di-
 lectio Dei propter se, et super omnia. Ergo
 similiter discurrendum est circa propositum.

40.

Obijatur 1°.

Scripturæ ~~ubi~~ ubique postulant novam vitam,
 seu vite emendationem. Clarissimum est
 illud, Apoc. 2: nova opera fac. Hæc nova
 vita non exigitur, ut exerceatur actu; nam, x
 a futuro ~~non~~ non pendet contritio: ergo postulat- contin-
 latur propositum novæ vite. Insuper: Patres, gente
 et cum ipsis Theologi, in definitione vix poeni-
 tentiæ expressam de proposito mentionem fa-
 ciunt. Theologi ex Magistro; hinc Patribus
 virtutatus

mutuatus est definitionem illam poenitentiae,
 20 in d., dist. 14: est virtus, qua mala commissa,
 21 cum emendationis proposito, plangimus; et
 22 odio habemus. Denique: Florentinum in de-
 creto Eugenij statuit, partem poenitentiae
 esse contritionem, ad quam pertinet dolor
 23 de peccato commisso cum proposito non peccan-
 24 di de cetero; et Trident. expressissime citatur con-
 25 cludit, contritionem esse detestationem cum
 26 proposito. — Obijciatur 2°. Merito exigi-
 tur a Deo tale propositum ad concedendam
 veniam: 1° quia unus ex principis finibus
 poenitentiae est emendatio antea actae vitae; ad as-
 sequendum autem aliquem finem nihil
 magis conducit, quam intentio, seu propo-
 situm assequendi illum. 2° quia forma-
 le propositum emendationis est actus ex na-
 tura rei proportionatus ad recompensandam
 divinam injuriam: quod enim magis pro-
 portionatum esse potest ad impetrandam ve-
 niam; quam ut is, qui injuriam intulit, pro-
 ponat formaliter a similibus injurijs abstinere?

Ad primum

41.

Dico, Scripturas exigere novam vitam, et
 nova opera ad finem eterne salutis conse-
 quendum; ad quod non sufficit poenitentia,
 quae novis peccatis maculatur: ideoque ad ve-
 ram poenitentiam, quae si durat, hominem
 perducit

x
non

producit ad illum finem nova vita, et no-
 va opera postulantur. At in hoc ipso postu-
 latur, seu precipitur propositum formale: si-
 cut ex eo, quod Superior mihi precipiat ho-
 die celebrationem crastinam Sacri, non in-
 fertur, mihi precipere, quod hodie habeam
 expressam voluntatem celebrandi cras; neque
 ex tali precepto teneor hodie habere istam vo-
 luntatem. Ad auctoritates Patrum, et Theo-
 logorum dico, exigere quidem ad poenitentiam
 propositum emendationis; at indeterminate,
 expressum, vel virtuale. Ratio: quia postulant
 propositum, quatenus requiratur, ut poeniten-
 tia sit talis, quae excludat voluntatem pec-
 candi de cetero; ad hoc autem sufficit propo-
 situm virtuale, et non requiratur formale.
 Ad Conciliorum testimonia dico, exigere pro-
 positum, sicut exigunt confessionis votum,
 sine quo contritio vera non stat; cumque
 sufficiat virtuale confessionis votum: dicendum
 est, pariter sufficere virtuale propositum novae
 vitae. Adde, ~~et~~ juxta Tridentinum in sacra-
 mento sufficere attentionem, quae voluntatem
 peccandi excludat: unde extra sacramentum
 sufficiet contritio, quae excludat ejusmodi volun-
 tatem; quod habetur per virtuale propositum
 non peccandi de cetero.

Ad secundum nego assumptum

tum. Ad primam probationem dico, ad finem emendationis non esse unicum medium formale propositum; datur enim aliud medium proportionatum, nempe dolor, et detestatio peccati commisi includens propositum virtuale: unde etsi propositum formale maxime conducat ad illum finem, non tamen est simpliciter necessarium. Ad secundam probationem similiter dico, ejusmodi propositum esse ex natura rei valde proportionatum ad recompensandam injuriam Deo illatam; sed quoniam datur alius actus sufficienter continens perfectionem propositi formalis, videlicet ipsum propositum virtuale: hinc est, quod formale propositum non requiratur. Ex dictis nego necessitatem, et obligationem concipiendi propositum formale, et expressum pro omni casu ad obtinendam justificationem; non tamen gravabor concedere, regulariter, et per se loquendo esse necessarium ejusmodi propositum: ut docet citatus S. Suares, cujus sententia ut potest tutior consulenda est.

Q. 3.

Quæres hic: an ad veram contritionem requiratur formale, et expressum satisfaciendi propositum? Respondendum est negativè cum communi sententia contra Scotum, et Canum apud citatum Exim. D., suo n. 8. Probatur: nam
pro

pro culpā, et poenā gterna nequit homo con-
 dignē satisfacere; imperfectē autem, seu de
 congruo jam satisfecit per ipsam contritionem:
 unde non superest necessitas propositi satisfaci-
 endi pro culpā, et gternā poenā. Si loqua-
 mur de poenā temporalī, dici potest, indepen-
 dentē à sacramentō confessionis non esse prae-
 ceptum satisfaciendi pro tali poenā, sed posse
 hominem se permittere divino iudicio plecten-
 dum in purgatorio. At sit obligatio iuris na-
 turalis exhibendi hanc satisfactionem: sufficit pro-
 positum implicūm, et virtuale contentum in
 contritione, in qua est propositum servandi man-
 data. Dices: Scriptura exigit à peccatore,
 n. quod faciat iudiciū, et iustitiā: Ezech. 33:
 ergo postulat expressum satisfaciendi propositū.
 Nego consequentiam: neque enim
 inde probatur, quod non sufficiat propositum
 virtuale, ut constat ex dictis ad simile
 argumentum n. 4: et nequidem probatur
 inde obligatio satisfaciendi pro poenā: nam
 omnis alij expositionibus illius textus, ipsa-
 met contritio est sufficienter actus iudicij, et
 iustitię; quapropter in ipsa contritione im-
 pletur praeceptum illud facienda iudiciū, et
 iustitiā. —

De satisfactione in Sect.º

Sectio 4^a

An possit dari vera, et perfecta contritio absque formali dilectione Dei super omnia? ...

44.

In questio-

ne satis implexa sententiam negativam tenent multi, quos inter D. Bonav., Richard., Scotus, P. Varquez, aliques, quos citatos sequitur la Croix lib. 6., p. 2., q. 401. Sententiam affirmativam tuentur expresse Gabuël, P. Suar. disp. 4., sect. 2., Patres Arrius, et Tanneus apud citatum la Croix. Utraque sententia prope adducit D. Angelicum, cuius mens in re presenti non est ita clara, ut varijs interpretationibus non sit obnoxia. Duo sunt notanda. Primum: nomine veræ, et perfectæ contritionis accipi detestationem illam peccati, quæ adjunctam habeat peccati remissionem, etiam extra sacramentum. Secundum: prædictam detestationem debere esse ex charitatis motivo, quin sufficiat dolor conceptus ex motivo inflexione. Hæc stabilita manent sect. 4^a hujusce capituli. Præmitto etiam id, quod manet insinuatum eadem sect. num. 3: nempe amorem Dei perfectum super omnia esse sufficientem ad justificationem, etiam si fixæ formali odio, seu detestatione peccati. Hoc concedunt fere omnes, qui in questione presenti assentiunt, dari non posse perfectam contritionem absque perfecto Dei amore.

re. Quod iste amor per se se sufficiat, constat ex illa Dei promissione: ego diligentes me diligo; et à ratione probatur: nam perfectus amor est æquivalenter contritio. Ratio: nam perfectus Dei amor vult ex motivo charitatis perferre Deum rebus omnibus creatis; contritio autem ~~debet~~ ex eodem motivo, quod per peccatum bonum creatum Deo fuerit antepositum. Quod verò possit haberi ille amor absque formali contritione, constat: nam si contingat naturalis oblitio, aut inconsideratio peccatorum, non dabitur contritio formalis; et tunc dari poterit perfecta Dei dilectio super omnia.

45.

Quod si

deus advertentia ad peccata commissa, et non remissa? Certum est tunc ex dilectione derivandam esse per se, et conaturaliter formalem contritionem: per dilectionem enim est voluntas sufficienter mota ad contritionem; et ad hanc alio prærequisito non eget, nisi advertentia ad peccata. Contendunt præterea PP. suæ, et Varq. istante illa advertentia, dilectionem à contritione esse prorsus inseparabilem; sed hoc ipsum negat Cardin. de Sugo l. 2, f. 8, numerus 25.

46.

Conclusio nostra. Potest dari vera, et perfecta contritio absque formali dilectione Dei super omnia. Probatur: absque forma-

li Dei super omnia dilectione potest dari color, ac detestatio peccati, quia est quoddam malum Dei in se, et ipsi displicens; sed ejusmodi dolor, et detestatio est vera, et perfecta contritio: ergo hęc contritio dari potest absque dilectione illa. Premissa probanda sunt per se. Probatur major: in primis ejusmodi detestatio non debet ~~esse~~ identificari cum illa dilectione: licet enim idem actus possit habere utrumque formalem conceptum, et detestationis peccati, et dilectionis Dei; hoc tamen non est necessarium. 1° quia ejusmodi detestatio, et amor respiciunt diversum objectum materiale quod: amor respicit immediate Deum; detestatio vero, peccatum. 2° quia formalis amor est prosecutio, et conjunctio affectiva cum suo objecto; è contrario, detestatio est fuga, et ab objecto recessus. 3° quia D. Thomas 1. 2. q. 113. a. 8. inter actus ad justificationem concurrentes prius enumerat amorem Dei, et postea odium peccati: unde odium istud potest presupponere illum amorem, et ab hoc realiter distinguatur. Rursus: odium, et detestatio peccati ex motivo assignato non dicit essentialem connexionem cum formali dilectione, ut presupposita. Ratio: quia in ipso peccato, quatenus Deus malum est, ipseque displicens, est sufficiens malitia, propter quam sit odio dignissimum.

nissimum: ergo ut odio habeatur ex isto motivo non est metaphysicè necessarium, quod presupponatur positiva tendentia voluntatis in terminum oppositum; ac proinde non requiritur essentialiter, quod precedat formalis dilectio Dei. Tandem: predicta peccati detestatio non dicit essentialem connectionem cum Dei formali dilectione, ut simul, aut statim inducenda. Suadetur: quia nullum est fundamentum ad abstruendam ejusmodi connectionem; ut ex dicendis constabit. Concludendum: siquidem inter actus predictæ detestationis peccati, et formalis Dei dilectionis nec est necessaria identitas, nec essentialis connectio; consequens est, ut sine formali dilectione Dei possit dari detestatio illa.

- 4). Respondetur 1° Omnis fuga mali fundatur in alicujus boni prosecutione; odium autem peccati non potest fundari, nisi in amore Dei summi boni, si fugit peccatum quatenus Dei malum: unde ad contritionem ex hoc motivo presupponi debet (prioritate saltem rationis) dilectio Dei super omnia. Contra: etsi frequenter voluntas ex amore alicujus boni progrediatur ad odium mali contrarii; hoc tamen nec semper debet accidere, nec semper accidit. 1° quia in objecto turpi supponitur sufficiens deformitas ut

ut moveat voluntatem ad actum fugge-
 rit in objecto honesto. Supponitur sufficiens bo-
 nitas, ut ipsam moveat ad actum amoris.
 Secundum: quia non raro proposito objecti
 deformitate, statim elicit voluntas odium il-
 lius, non prohabito amore boni oppositi: sive ob
 naturalem inconsiderationem, sive ob diffi-
 cultatem, ut homo simul ad plura atten-
 dat, et circa ipsa operetur. Contra est in-
 super: quandoque aliquis fugit malum prop-
 ter desiderium boni; quandoque autem e con-
 verso: ergo non omnis fuga mali fundat-
 ur in prosecutione boni contrarii; cum op-
 positum quandoque accidat. Antecedens est
 D. Thomae, in 4. dist. 14. q. 1. a. 2. question. 2.
 Contra est verum: fundetur semper detestatio
 mali in boni alicujus prosecutione; nil contra
 nos convincitur. 1. quia potest precedere in-
 tentio, et affectus destruendi peccatum, qui qui-
 dem affectus non est formalis dilectio Dei; et
 ex ipso moveri potest voluntas ad detestationem
 peccati, ~~ex hoc motivo est medium aptum~~
 quia est Dei malum: detestatio enim pec-
 cati ex hoc motivo est medium aptum ad il-
 lius destructionem, exindeque ad finem il-
 lius intentionis. 2. quia potest precedere sim-
 plex complacentia in summam Dei bonitate, qua-
 liter communiter praeceat ad dilectionem effi-
 cacem

cacem Dei super omnia; et ex predicta
complicitate movetur potest voluntas ad de-
testationem peccati, quatenus est Dei ma-
lum: ergo stat detestatio peccati ex hoc mo-
tivo absque formali, et efficaci, seu perfecta
Dei dilectione super omnia; quod est intentum
nostrum.

48. Respondebis 2°. Motiva perfectę dilectio-
nis Dei, et detestationis peccati, quatenus est
Dei malum habent essentialem subordinatio-
nem: ac proinde requirit voluntas elicere ejus-
modi detestationem, quin eliciat dilectionem
illam. Contra: nam homo, ob proximam
imbecillitatem, et impotentiam, multoties non atten-
dit ad plura, quamvis subordinata sint, prę-
sertim si sint ardua, et difficilia; ac per
consequens non potest simul circa illa operari:
ergo non obstante subordinatione motivorum po-
test voluntas elicere predictam peccati detestatio-
nem, quin simul eliciat dilectionem illam.
Sic fere omnes admittunt actus fuge elicitos
a conscientia seorsim ab actibus prosecutionis:
quavis motiva utroque subordinatio-
nem habeant. Urgetur: non obstante subor-
dinatione inter motiva perfectę dilectionis Dei,
et detestationis peccati prout Dei malum est,
potest voluntas habere dilectionem perfectam
sine ejusmodi detestatione, ut fere omnes con-
cedunt

cedunt: ergo eadem subordinatione non ob-
stante, potest voluntas habere detestationem
predictam absque perfecta dilectione. Occur-
rit: nequit separari dilectio a detestatione,
si detur advertentia ad peccatum; cumque
in eliciendo detestationem predictam detur adver-
tentia ad Dei bonitatem: sequitur, ejusmodi
detestationem a dilectione separari non posse.
In primis, nego antecedens cum Cardin. de
Sugo supra citato, quem praeivit Medina, tract.
1. de poenitentia, q. 12., a. 2. Deinde, uter dis-
tinctione: et ~~ad~~ omitto, dilectionem non posse
separari a detestatione, stante advertentia ad
peccatum, hoc est, stante memoriam practica
circa peccati detestationem excoecandam;
negoque illud ipsum, stante praesens memo-
ria aliqua speculativa circa peccatum.
Sic se explicat P. Suar., d. 2. q. 1., n. 12.
Nunc omitto, non posse separari perfec-
tam detestationem a dilectione Dei, stan-
te advertentia practica ad divinam bona-
tem, proponente videlicet dilectionem ut ex-
coecandam. Atqui haec advertentia prac-
tica potest esse; nempe ex naturali in-
consideratione: ergo stare potest detestatio perfecta
peccati absque Dei dilectione.

Respondetis 3°

49.

Formalis dilectio Dei super omnia est ~~per~~
medium ~~reale~~

10
medium simpliciter necessarium ad justifi-
cationem peccatoris: quapropter perfecta
peccati detestatio, nempe peccatoris justificativa,
stare non potest absque ejusmodi dilectione. Con-
tra: non minus est simpliciter necessaria poe-
nitentia ad justificationem, quam Dei di-
lectio super omnia; sed hęc sejuncta ab actu
poenitentię formalis potest justificare: ex eo et
perfecta poenitentia, nempe detestatio pec-
cati, ex assignato motivo, potest justificare
sejuncta à formali Dei amore. Majo-
rem suppono ex alibi dicendis; et nunc
anticipasse sufficiat illud Christi Dominū
11 Luc. 13: nisi poenitentiam egeritis, omnes si-
12 mul peribitis. Itaque sicut baptismus est sim-
pliciter necessarius ad justificationem, et sa-
cramentum poenitentię lapsis post baptismum;
et tamen sine ipsis, in re sumptis, sed tan-
tum in voto, potest homo justificari: ita dilec-
tio Dei super omnia potest esse medium sim-
pliciter necessarium ad justificationem; et ta-
men sine ipsa actu elicitā, sed contentā tan-
tum in voto, potest contingere justificatio per
detestationem perfectam peccati. Hoc ut cons-
tet,

50. Probo jam minorem nostrū Syllogismi
positi, n. 46: nempe dolorem, ac detestationem
peccati, quia est quoddam malum Dei in se,
et

et ipsi displicens, esse veram, et perfectam
contritionem. Arguo sic: detestatio peccati,
quæ est ex charitate, est vera, et per-
fecta contritio; sed prædicta peccati detestatio
est ex charitate: ergo est vera, et perfecta
contritio. Ratio minoris: nam, ut non
semel notatum est, ad eandem virtutem
spectat et prosequi bonum, et malum op-
positum detestari quatenus tali bono contra-
rium est; cumque ad charitatem spectet
prosequi Deum summum bonum ob ejus
infinitam bonitatem in se: sit, ad cha-
ritatem etiam spectare, detestari pecca-
tum in quantum Dei quoddam malum
est, contra illius voluntatem in se, et pro-
ut ipsi displicens. Declaratur amplius:
ejusmodi detestatio est supernaturalis, uni-
versalis de omnibus peccatis, et ex motivo
supremo, vi cuius peccatum est simpliciter,
et perfectissime detestabile supra omnia ma-
la; insuper ejusmodi detestatio est virtualis a-
mor Dei perfectus: non eo solum titulo,
quod in voto contineat istum amorem, sed
quia est ex eodem motivo, et quia fuga for-
malis efficax alicujus mali est virtualiter a-
mor boni oppositi. Ergo prædictæ detestationi ni-
hil deest, ut sit vera, et perfecta contritio. Re-
cole dicta a num. 4. ad 8.

Roboratur

60 31

probatio. Illa est vera, et perfecta contritio, cuius extra sacramentum annexa est ~~gastr~~ justificatio; id convenit predictae detestationi: ergo est vera, et perfecta contritio. Probatur minor; exemplo Davidis; 2. Reg., c. 12., cuius dicenti, peccavi Dominus, statim concessa est peccati remissio, juxta illud: Dominus quoque transulit peccatum tuum. Atqui per verba illa Davidis solum exprimitur dolor, et detestatio peccati quatenus contra Deum: ergo huius dolori, et detestationi annexa est justificatio extra sacramentum. Huius: perfecte poenitentis, et conversioni adpromittitur justificatio, Ezechiel 18: Si impius cogerit poenitentiam ab omnibus peccatis ..... vita vivet; et cap. 33: impietas impij non nocebit ei iniqua- cumque die conversus fuerit ab impietate sua. Sed haec perfecta poenitentia, et conversio stat sufficienter in assignata peccati detestatione: ergo. Ratio minoris: quia hoc est valde congruum suavitati divinae providentiae attemperantis se humanam conditioni, quae vel inconsideratione naturali, vel ex imbecillitate ad operandum simul circa plura, non nunquam elicit detestationem sine formali amore; et insuper per amorem virtualem fit satisfactorio testimonio exigentibus amorem: sicut per

virtualem

peccati detestationem satisfacit testimonijs exigen-
tibus peccati odium.

61. 52

Respondetur. Detestatio pec-

cati ex assignato motivo non est virtualis di-
lectio Dei super omnia; sine qua stare non
potest perfecta, et justificativa contritio: nam
eatenus esset virtualis dilectio Dei; quate-
nus vel hanc in voto contineret, vel illam
imperaret. Neutrum sufficit. Non primum:
quia attritio continet votum dilectionis Dei
super omnia tempore debito eliciendi; quin
sit virtualis ea dilectio. Non secundum: quia
per actum spei imperari potest actus chari-
tatis; ~~et actus spei non est virtualis actus cha-~~
~~ritatis~~ et actus spei non est virtualis actus cha-
ritatis. Contra est; et servata eadem forma
probo, perfectam Dei super omnia dilectionem
non esse virtuale detestationem peccati; in-
deque, ejusmodi dilectionem non sufficere ad
justificationem; quod a fere omnibus respui-
tur, contra Major., Canum, et Petr. &c.
Soto, apud P. Vazq. q. 86, a. 2, dubio 1. Dixer-
unt: actus unus potest contineri in alio, vel
tamquam in applicante, vel tamquam in
equivalente; priori modo continetur perfecta
Dei dilectio in attritione, et actus charitatis
in actu spei imperante illum: posteriori modo
continetur in dilectione Dei perfecta odium
peccati.

peccati. Dico similiter, in delectatione peccati, quatenus contra Deum in se, continetur tamquam in equivalenti perfectus Dei amor: tum ob identitatem motivi; tum ob irremediabilem contrarietatem inter objecta, vi cuius fuga ab uno est virtualis accessus ad aliud. Constat hinc ad rationem, et paritates, quibus responsio nititur.

Sectio 5^a

Pro solutione argumentorum.

- ¶ 53. Arguitur I. Scriptura semper, et pro omni casu exigit amorem Dei perfectum ad justificationem. Omnis multis testimoniis, quibus expresse dicitur; eum, qui non diligit, manere in morte, et hominem sine charitate nihil esse, probatur assumptum ex illo Deuteronomio, cap. 10: cum quiescis Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen ex toto corde tuo quiescis eum, et tota perturbatione animae tuae. Per posterio-rem conditionem exigitur peccati delectatio; per priorem perfecta Dei dilectio: sic enim arguitur Deus ex toto corde, iuxta illud Chris-
ti Domini: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Probatur insuper ex illo ejusdem Christi Domini, Luc, cap. 7. de conversione Magdalene: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; et,

- et, cujus minus remittitur, minus diligit: unde bene fluit, ei, qui non diligit, nihil remitti. Confirmatur 1° ex D. Augustino lib. 27. de ~~veritate~~, et falsa perit, cap. 17: sine amore nemo unquam gratiam invenit. Et lib. 2. contra Caeletonium, c. 12: man- dantur peccato charitate, quae si absit, cetera frustra fuerint. Et ser. 7. de temporibus: poenitentiam certam non facit, nisi odium peccati, et amor Dei. Confirmatur 2° ex D. Thomae 3. p., q. 86, art. 3: ibi asserit, unum peccatum sine alio non posse dimitti. Probat: quia vera poenitentia de omnibus peccatis debet esse; rationem hujus exhibet: quia peccatum debet displicere in quantum est contra Deum summè dilectum, quod requiritur ad rationem verae poenitentiae.

63. 54

Respon-

deo, scripturam, D. Aug. et D. Thomam exigere etiam ad justificationem contritionem, odium peccati, et poenitentiam; cum tamen stet justificatio per amorem per- fectum absque odio formali peccati: ut con- cedunt Hoversanij, contra quos est rectoris manifesta. Rursus: testimonia adducta non comprehendunt justificationem factam in sacramento: ut est communissima, et certa Theologorum sententia, quam postea stabili- mus:

mus: unde similiter dicit, is non comprehendi casum detestationis peccati in quantum est Dei malum, et ipse displicens.

27 Dicit Scriptura, cum, qui non diligit, manere in morte; exponitur de amore formalis quando urget preceptum: vel de virtuali contento in detestatione peccati ex motivo charitatis. Dicit, hominem sine charitate nihil esse; exponitur de charitate habituali, sine cuius infusione justificatio non contingit; cum quo stat optimè, prout detestationem peccati, a formali amore separantem, esse ultimam dispositionem ad justificationem.

64. 55. Ad locum Deuteronomi dicit, Deum quæ ex toto corde, et tota animæ perturbatione, per detestationem peccati ex charitatis motivo. Hinc duo illa adjuncta, ex toto corde, et tota animæ perturbatione, unice exprimunt perfectionem contritionis ex motivo desumptam, sicut illa verba, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, et ex totis viribus tuis, quatenus preceptum continent, solum exprimunt, perfectionem dilectionis, quæ debet esse appetitiva Dei super omnia. Neque est, cur additum illud, ex toto corde, quando non adiungitur verbo, diligere,

diligo, aut amo, debeat determinata significare formalem amorem: unde ex verbis Christi Domini adductis non inferatur, quod Deus non queratur ex toto corde, nisi per amorem. — Ad locum ex Luca dic, attributam esse justificationem. Magdalene perfectio amoris tamquam cause sufficienti: ex quo non evincitur insufficiens alterius actus. Additur: cuj minus remittitur, minus diligit; hinc tamen nemo inferat minus diligenti remitti aliqua peccata, et aliqua retineri: nam dilectio, que sufficit ad unius remissionem lethalis, sufficit ad omnium; et que ad alicujus non sufficit, ad nullius sufficit. Ergo, neque inferas, ei, qui non diligit, nullum remitti peccatum. Conclude; sensum illius sententiae esse, dilectionem Dei esse mensuram sufficientem remissionis peccatorum quoad poenas debitas, quantum plus ei remittitur, quantum plus diligit, et minus ei, qui minus diligit.

62. 56 Ad 1^{am} confirmationem dico, adducto D. August. testimonia ab omnibus exponenda esse: alioqui sine formalis Dei super omnia dilectione neque in sacramento poenitentiae justificatio obtineretur. Locutus itaque est de justificatione extra sacramentum

cramentum. Sensus primus auctoritatis
est: nemo gratiam invenit, sine amore;
vel formali, vel virtuali: qui quidem in de-
testatione perfecta peccati ex motivo chari-
tatis includitur. Sensus secundus: mundan-
tur peccato charitate: utique habituali; actua-
li formali dilectionis mundantur disposi-
tive sufficienter, non exclusive. Charitas
habitualis si absit, cetera frustra fuerint:
at si precedat illa perfecta peccati detestatio,
non absit habitualis charitas. Prode, hoc
loco D. Aug. asserere, peccata mundam ele-
mosinis; ex quo nemo infert, elemosi-
nam esse pro omni casu necessariam ad pec-
catorum remissionem. Prode insuper, ibidem
agere de charitate in proximos, ac de u-
nione fidelium inter se: ex quo solum in-
fertur, cetera frustra fieri, si absit pro-
ximi dilectio, quando preceptum urget. Sen-
sus 3us auctoritatis est: ad certam poeni-
tentiam requiritur odium peccati, et amor
Dei: quia ad justificationem non sufficit quod-
cunque peccati odium; sed illud, quod sit
ex motivo charitatis, ac proinde, quod sit
Dei amor virtualis. Prode 1° D. August.
agere de certâ poenitentia, sine quâ non
stat justificatio: unde sicut omnes interpre-
tantur textum de odio virtuali peccati; ita
et

et nobis licet, illum exponere de virtuali amore. Adde 2°, ibi seamorem esse de certitudine poenitentij: quapropter plane concedo, non esse poenitentiam certo justificativam (extra sacramentum) sine formali Dei amore; cum opinio illum requirens sit abs dubio communis, et probabilis.

66.57. Ad Secundam confirmationem admitto Angelici Doctoris discursum, cujus ultimam causalem distinguo: peccatum debet dissolvere in quantum est contra Deum summè dilectum, vel formaliter, vel virtualiter, concedo; determinatè formaliter, nego propositionem. Intentum D. Thomæ est, confirmationem debere esse ex motivo charitatis; hoc autem stat, quin vel sit formalis dilectio Dei, vel illam presupponat. Aliter responderi potest, concedendo ad rationem vix poenitentij requiri, quod sit propter Deum summè dilectum, quando cumque adsit cognitio practica circa dilectionem; non vero quando deest ejusmodi cognitio. Et sic ex mente D. Thomæ dicetur, requiri per se loquendo ad justificationem actum formalis dilectionis Dei super omnia se ipsa elicitum; unde aperitur via ad intelligenda testimonia Scripturæ de necessitate per se formalis

malis amoris ad remissionem peccati: et simi-
liter discussendum est de necessitate per se
delectationis peccati. Hinc dicendum erit, con-
tra Medinam, et Card. de Sugo, non posse con-
tingere justificationem per formalem dilectio-
nem, quam unice separaret homo pro sua
libertate ab actu formalis delectationis peccati;
unde servata eadem paritate dicendum erit,
non posse contingere justificationem per de-
lectationem peccati, quam unice separaret ho-
mo pro sua libertate ab actu formalis dilec-
tionis Dei. Ita Corduba, quem sequitur P.
Suar., citat. nostris n. 28.

58. Arguitur 2°. Tri-
centinum sess. 14., cap. 1., docet, etsi contritio -
nem hanc aliquando charitatem perfectam esse contingat, hominemque Deo re-
conciliare, priusquam hoc sacramentum (pa-
nitentiae) actu suscipiatur, ipsam nihilominus
reconciliationem ipsi contritioni sine
sacramenti voto; quod in illa includitur, non
esse adscribendam. Item sic: soli contritioni
formatae charitate attribuit Concilium vim
justificandi extra sacramentum; sed contritio
charitate formata vel includit formalem
dilectionem Dei super omnia, vel ipsam prae-
supponit: ergo sola contritio includens, aut prae-
supponens ejusmodi dilectionem habet vim jus-
tificandi

tificandi' extra sacramentum: atque adeo sine ejusmodi formali dilectione non stat vera, et perfecta contritio.

68. 59

Respondet, et

suppono, Contritum, nomine contritionis charitate perfecte accipere contritionem cum charitate actuali; sive cum actu cha-

ritatis. Ratio: quia discrimen assignat inter contritionem, et attritionem; hoc solum

x
Extra

intra, illa ~~extra~~ sacramentum iusti-
ficat: quia nempe non attritio, sed con-
tritio est perfecta charitate. Si recurras

ad conjunctionem charitatis habitualis,

discrimen illud non manet satis explica-

tum: cur enim contritio, et non attritio,

extra sacramentum formatur charitate

habituali? Restat, ut dicatur, id ita esse,

quia non attritio, sed contritio, perfecta
est charitate actuali, seu actu charitatis.

Sed ad argumentum: concessa maiore,

nego minorem: contritio namque charitate

formata salvatur in contritione, quæ sit ex

motivo charitatis ad distinctionem attritio-

nis conceptæ ex inferiori motivo; contritio au-

tem potest esse ex motivo charitatis, quin

includat formalem dilectionem Dei super

omnia, aut illam presupponat: ut proba-

tum manet. Infuper: Restatio peccati, quæ

sit

fit virtualis dilectio Dei super omnia, formatur charitate: nulla enim attritio est virtualis illa dilectio; detestatio autem peccati, quatenus est malum Dei in se, ipsique displicet, est virtualis dilectio Dei super omnia. Demum: detestatio peccati, quae elicitur à charitate sufficienter charitate formatur: nulla namque attritio elicitur à charitate; ab hac autem elicitur detestatio peccati ex motivo assignato: ista enim virtus habet pro objecto primario Deum, in quem tendit per amorem, et pro objecto secundario peccatum, à quo recedit per odium: ut observat D. Crim. Ex quibus omnibus concluditur, detestationem istam ex motivo assignato optimè dici contritionem charitate perfectam; de qua Tridentinum definit, extra sacramentum, sed cum sacramenti voto, hominem Deo reconciliare.

60

Arguitur 3.

Contritio perfecta disponit sufficienter ad recuperandam amicitiam Dei: ergo dari non potest sine formali Dei dilectione. Probatur consequentia. 1.º quia amicitia nequit stare sine mutuo amore; cumque peccator ante contritionem non amet: necessarium est, quod amet, dum elicit contritionem, ut amicitiam restitueret. 2.º quia per peccatum homo averbit se à Deo ut ab ultimo fine: ergo ut tollatur a-

versio

versio hęc, atque ades ut redeat ad amicitiam; necessaria est conversio ad Deum, ut ad ultimum finem; quę conversio stat in amore charitatis: 3° quia per peccatum homo se avertit a Deo creaturam inordinatę amando: ergo ut redeat in amicitiam, necessarium est, quod se avertat ab inordinato creature amore, et se convertat ad Deum, ipsum amando. 4° quia perfectio contritionis desumitur ex amore; ideoque D. Gregor. hom. ult. in Ezechielem, duplicem contritionem distinguit, alteram ex timore, alteram ex amore ortam: et hanc dicit esse perfectam, ad quam per illam aliam via paratur: ergo.

10. 61.

Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam. Probationes eliduntur. 1° quia ipsum eandem acceptis probatur, Dei amorem perfectum requiri ad justificationem intra sacramentum. 2° quia similiter ipsum probatur, non sufficere dilectionem perfectam absque formali odio, et detestatione peccati. Ad primam probationem dico, amicitiam stare non posse absque mutuo amore vel actuali, vel habituali; sed non requiri determinatę actualis. Sic infans baptizatus est Dei amicus sine actuali amore; sic adultus iustus est

est amicus Dei, dum iustus est, quoniam semper sit in actu diligendi. Ratio autem patet: quia homo constituitur Dei amicus per gratiam, et habituales charitatem; quae quidem possunt esse in homine absque actu amoris. At, inquit, peccator requirit de inimico fieri amicus, quoniam amet. Distinguo propositionem: quoniam amet vel formaliter, vel virtualiter, concedo; determinate formaliter, nego. Itaque peccator in statu peccati nec formaliter, nec virtualiter amat: unde, ut fiat amicus, debet saltem virtualiter amare: virtualis autem amor includitur in detestatione peccati ex motivo charitatis. Ad secundam, concesso enthymemate, distinguo similiter per subsumptam propositionem: et illam concedo de amore charitatis vel formali, vel virtuali; illamque nego de amore determinate formali. Sicut requiritur conversio ad Deum ultimum finem, sic requiritur aversio a peccato: et sicut illa conversio stat in amore Dei, sic aversio ista consistit in peccati detestatione. Atqui sufficit conversio per formalem Dei amorem, qui sit virtualis peccati odium: ergo et aversio formalis a peccato, quae sit virtualis perfectus Dei amor. Hinc

11. 62. Ad tertiam probationem, concesso antecedente

derante

dente, distinguo similiter consequens: et con-
 cedo de conversione per amorem vel for-
 malem, vel virtualem; negoque de con-
 versione per amorem determinate forma-
 lem: sicut dicendum est de aversione à pec-
 cato. Cavenda hic est questio de voce: an
 detestatio peccati ex charitatis motivo sit for-
 malis conversio ad Deum? Affirmari potest:
 quia inter terminos oppositos recessus, et a-
 versio ab uno, est accessus, et conversio ad
 alium. Sed libeat negare, quia eo modo, quo
 actus est amor, est conversio; actus vero il-
 le, non formalis, sed virtualis amor ^{est} Dei. Sub-
 odium, dam: eo modo, quo actus est aversio à peccato;
 est sed perfectus Dei amor, est virtuale, et non
 formale peccati odium: ergo non est forma-
 lis, sed virtualis aversio à peccato; quæ ta-
 men ad justificationem sufficit. Nec exci-
 dat, Scripturas, et Patres, quæ expresse
 postulare aversionem à peccato, atque con-
 versionem ad Deum. Hinc dicam, vel non
 requiri formalem conversionem, vel detes-
 tationem assignatam præcissim à formali
 amore esse conversionem formalem: sicut
 dicendum est, vel non requiri formalem
 aversionem à peccato; vel perfectum Dei
 amorem præcissim à formali peccati odio esse
 formalem aversionem à peccato. Ad jam
 dico,

dico, contritionem ortam ex timore imper-
fectam esse: quia habet timoris motivum;
compunctionem vero habentem motivum
charitatis esse perfectam: adeoque oriri
ex amore vel formali, vel virtuali. Et hinc
constat ad auctoritatem D. Gregorij; qui ex-
presse agit de compunctione: unde omnibus ex-
ponenda est, quatenus exprimit illius ne-
cessitatem ad justificationem obtinendam.

63. Argui-
tur 1.º Detestatio peccati, quia est Dei ma-
lum sive quia est contra Deum summè bo-
num in se, est hoc ipso formalis amor Dei: ergo
absque hoc amore nequit dari vera, et
perfecta contritio. Consequentia legitima est:
siqua enim contritio dari posset sine predi-
cto amore, esset illa peccati detestatio ex assigna-
to motivo: Probatur antecedens: objectum for-
male illius detestationis est summa bonitas
Dei in se: tum quia dicitur ejusmodi detesta-
tionem esse ex motivo charitatis, et hujus objec-
tum formale est summa Dei in se bonitas;
tum quia dicitur eam detestationem esse suf-
ficientem ad justificationem extra sacramen-
tum; et hoc non potest esse, si habeat infe-
rius aliud motivum. Ergo per ejusmodi detes-
tationem peccati nequit non amari formaliter
Dei bonitas. Probatur consequentia: nam actus
debet

debet tendere in suum objectum formale; & testatio autem illa non tendit aversivè in Dei bonitatem: consequens est, ut tendat prosecutivè, adeoque per formalem amorem.

13. 64.

Respon-

do negando antecedens; et distinguo anteceden-
dens probationis: objectum formale imm-
diatum, et directum illius detestationis est sum-
ma bonitas Dei in se, nego; objectum for-
male mediatum, et indirectum, concedo an-
tecedens: sed nego consequentiam, quia
hinc non inferatur, predictam detestatio-
nem esse formalem, sed solum esse vir-
tualem Dei amorem. Distinctio constat
ex dictis num. 5. circa objectum formale cha-
ritatis, et quatenus elicitivè actuum prose-
cutionis, et quatenus elicitivè actuum fugæ. Ita-
que divina bonitas movet indirectè, et me-
diatè ad predictam peccati detestationem:
ad hoc sufficit, quod sit, et apprehendatur ut
terminus objecti formalis immediatè, et directè
moventis; quod stat in speciali deformitate
peccati, quatenus hoc est aliquod Dei malum,
ipsique displicens. Atqui summa Dei bo-
nitas potest esse, et apprehendi ut terminus
illius objecti formalis immediatè, et directè,
quoniam ipsa formaliter ametur per detestatio-
nem peccati: ad hanc siquidem ²immediatè, di-
rectè

reutè, et sufficienter innotet exposita peccati deformitas. Negari, bonitatem Dei esse objectum formale, et immediatum predictæ detestationis. 1° quia bonum, seu bonitas est objectum formale directum, et motivum prosecutionis; malum autem, seu malitia est objectum formale immediate movens ad fugam: detestatio autem peccati, quatenus contra Deum, est actus fuge. 2° quia sicut bonitas est sufficiens ratio directe motiva ad amorem; ita et malitia est ratio sufficiens directe motiva ad odium: unde talis malitia peccati, quatenus contra Deum, est sufficiens objectum formale motivum immediate, et directe ad talem peccati detestationem. 3° quia hæc determinata detestatio peccati, in quantum est contra Dei bonitatem, habet pro objecto formali immediato id, quod per causalem ejusmodi particulam exprimitur; exprimitur autem, peccatum esse contra Dei bonitatem: iste autem conceptus, peccatum esse contra Dei bonitatem, non est ipsa Dei bonitas, sed specialis peccati malitia.

12. 65.

Ex dictis diluuntur facile probationes antecedenti adjunctæ. Ad primam dic, predictam detestationem esse ex motivo charitatis quatenus elicitivum actum fuge; sub hac autem consideratione bonitas

ritas Dei in se est objectum formale huius virtutis: non quidem immediatum, et directum, sed indirectum, et mediatum.

Ad secundam dic, ejusmodi detestationem, sufficientem utique ad justificationem extra sacramentum, non habere motum in se minus motivo charitatis; etsi non habeat pro motivo directo ipsam Dei bonitatem; quam habet pro objecto formali indirecto.

Dices forsan: ejusmodi detestatio non erit actus Theologicus: quippe qui non habebit pro objecto formali immediato, nec pro objecto materiali, quod aliquid divinum. Nego assumptum; cuius probatio non urget: nam adhuc manet, ejusmodi detestationem esse virtutalem Dei amorem propter se; quod non convenit actibus virtutum moralium: ac proinde simpliciter est actus theologicus.

66.

Arguitur 5° Detestari malum alicujus, quod malum illius est, hoc ipso est illum formaliter amare; sed perfecta, et vera contritio est detestatio peccati, quod malum Dei est: ergo est formaliter Dei amor. Probatur major: nam velle alicui bonum, quia bonum est illi, est ipsum formaliter amare: ergo similiter; precipue cum non sit alicui ~~bonum~~ minus bonum auferre ab

ab ipso malum, quam illi velle positivum bonum. Confirmatur: nam peccati detestatio, quæ non pertinet ad specialem poenitentiam, aliamvè virtutem; sed ad charitatem, est ex complacentiâ divini bonitatis; ut ex communi sensu dictum est non semel in antea-
tis. Atqui detestatio peccati, quia est Dei malum, non pertinet ad specialem poeni-
tentiam, aliamvè virtutem, sed ad charitatem:
ergo.

16. 67. Respondeo negando majorem: nam detes-
tari malum alicujus, quâ est illius malum,
est actus fugæ, qui habet sufficiens motivum
in objecto determinata malitiâ, absque indi-
gentia alterius; ac proinde quin eget pro
motivo directo bonitate aliqua determinante
ad amorem. Ad probationem majoris, o-
misso antecedente, nego consequentiam. Dis-
paritas est: nam velle alicuj bonum, quia
bonum illius est, non fugæ, sed prosecu-
tionis est actus; ad quem directe, et forma-
liter movet bonitas subjecti, cui amatur:
quapropter requirit non esse subjecti amor.
At detestari malum alicujus, quia illius
est malum, est actus fugæ, ad quem suf-
ficienter movet ipsius objecti determinata ma-
litiâ. Ad rationem consequentiæ adjunctam
dico, ea solum probari, detestationem mali,
quia

quod malum alicuj est, esse virtuale
amorem subjecti; cuiusque sit bonum
auferre ab ipso malum, atque ipsi velle
positivum bonum. Dices: nolle alicuj ma-
lum est formaliter illi velle carentiam
mali; sed velle alicuj carentiam mali est
ipsum amare: ergo nolle alicuj malum est
formaliter ipsum amare. Nego majorem:
si nolle alicuj malum est formaliter illi vel-
le carentiam mali, absolute nolle malum est
formaliter velle carentiam mali; et vice versa:
sicque contra communem sensum virtutes
non habebunt actus prosecutionis, et odij rea-
liter distinctos. Dices iterum: finis cuj, requirit
non amari formaliter; sed subjectum, cuius
malum nolumus, est finis cuj: ergo requirit
non amari; ac proinde per detestationem
peccati, quatenus malum Dei, formaliter
amatur Deus. Concedo majorem, et nego
minorem: nam quoad actus suus non est
necessarium, quod subjectum sit formaliter fi-
nis cuj; sed satis est, quod sit virtuali-
ter: sufficit enim, quod ipsius bonitas sit
terminus objecti formaliter moventis ad
odium mali.

68.

Ad argumenti confirmationem
distinguo majorem: peccati detestatio, quae non
pertinet ad specialem poenitentiam, aliamve
virtutem

virtutem, sed ad charitatem, est regula-
 xiter, et pro omni casu virtualiter, ex
 complacentia divini bonitatis, concedo: et iste
 est communis sensus, cui adheremus; est pro
 omni casu formaliter ex illa complacen-
 tia, nego maiorem: et constat ad reliquum.
 Itaque actus poenitentis virtutis specialis, aut
 conceptus ex metu poenarum dicitur ex amore
 nostri, quin ejusmodi actus aut semper sit
 formalis amor nostri, aut ejusmodi amorem
 presupponat; sic detestatio peccati, quatenus Dei
 malum est, dicitur ex Dei amore: quia si-
 cut per detestationem peccati ex metu poena-
 rum, ita se habet voluntas, ac si eliceret ac-
 tum proprii amoris; ~~ita~~^{ita} per detestationem sic
 peccati, quatenus Dei malum est, sic se
 habet, ac si eliceret actum divini dilectionis.

Sectio 6.^a

Circa naturam attritionis, quae cetera sunt, permittuntur.

18. 69

H. contritione per-
 fecta ad imperfectam, sive attritionem, gra-
 dum facimus; et pro dicendis permittimus doc-
 trinam Tridentini citatis sess.^e 14., cap. 4., ubi
 de ipsa sub contritionis nomine ait, esse dolo-
 rem, ac detestationem de peccato commisso cum
 proposito non peccandi de cetero; deinde doc-
 cet, contritionem imperfectam, quae attritio di-
 citur, quoniam vel ex turpitudinis peccati con-
 sideratione,

„ liberatione, vel ex hegenn, et poenarum
 „ metu communiter corripitur, si volunta-
 „ tem peccandi excludat, cum spe veni, decla-
 „ rat, non solum non facere hominem hy-
 „ pocritam, et magis peccatorem, verum e-
 „ tiam donum Dei esse, et Spiritus Sancti
 „ impulsus, non adhuc quidem inhabitantis,
 „ sed tantum, quo poenitens adjutus viam
 „ sibi ad justitiam parat: et quavis sine sa-
 „ cramento poenitentis per se ad justificatio-
 „ nem producere peccatorem nequeat, tamen
 „ eum ad Dei gratiam in sacramento im-
 „ petrandam disponit. Hucusque Concilium,
 „ ex cujus doctrina propositiones sequentes sta-
 „ biliuntur.

70. Propositio 1^a Motus attritionis concep-
 tus ex timore hegenn, et poenarum est
 bonus, et honestus: Constat: nam juxta Triden-
 tinum est donum Dei, Spiritus Sancti im-
 pulsus, et dispositio ad gratiam. Hunc timo-
 ris motum ex Scripturis commendant Pa-
 tres; pro quibus audiendus D. Augustinus. In
 77 Psalm. 119: time, inquit, ne mittaris in he-
 77 geriam: bonus enim, et utilis est iste timor.
 Et Jerem. 18. de verbis Apostoli, loquens de
 77 timore hegenn inquit: nihil melius times;
 77 nul est, quod magis timere debeas. Et tract.
 D. in epist. Joann. asserit, ejusmodi timorem
 disponere

7. disponere, ac viam sternere ad charitatem.

Si recurras ad motum non unice conceptum ex metu poenarum; sed ex amore etiam, et benevola dilectione Dei; contra est: nam Tridentinum de illo metu asseruit esse honestum, de quo Lutherus assererat, facere hominem hypocritam, et magis peccatorem; sed Lutherus assererat, motum attractionis unice conceptum ex timore poenarum facere hominem peccatorem magis, et hypocritam: ut constat ex eius verbis, quas refert Pater Francolinus, lib. 1. de valore, cap. 6, n. 14: ergo. Omne effugium perdidit Alexander VII. damnatione harum propositionum: intentio, qua quis detestatur malum, et prosequitur bonum, merè ut coelestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens; atque attritio, quæ gehennæ, et poenarum metu concipitur, finè dilectione benevolentis Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.

8. 7. Eadem propositio probatur à ratione. Detestari peccatum percipisse ex metu poenarum, est detestari obiectum materiale malum ex uno motivo honesto, et non ex alio; sed id facere, est bonum, et honestum: ergo detestari peccatum percipisse ex metu poenarum est bonum, et honestum. Major constat: peccatum enim est obiectum

jectum materiale malum; poenę declinatio
est juxta rationalem inclinationem à Deo
inditam naturę. Et hinc probatur minor:
nam quod detestatio peccati fit ex uno moti-
vo honesto, et non ex alio, solum est, quod
non habeat honestatem ex utroque; non
autem, quod careat ~~ex~~ honestate. Dicis:
in predicta detestatione hoc etiam reperitur: nam
ordinat evitacionem culpe, quę est malum al-
tionis ordinis; ad vitandam poenam, quę est
malum inferioris ordinis; hæc autem ordina-
tio obest honestati. Contra: ita per attritio-
nem istam ordinat poenitentis vitacionem cul-
pe ad vitacionem poenę tamquam ad finem
proximum, ut non excludat ulteriorem or-
dinationem ad Deum; sed sic talis ordi-
natio non decedit ab honestate: nam, ut op-
time notat D. Exim., Deus ordinat bo-
num excellentioris ordinis ad bonum infe-
rius, quando utrumque in ejus gloriam
cedit, ut constat in Incarnatione, quam
ad salutem nostram ut ad finem proxi-
mum ordinavit: ergo ordinare per ejus-
modi attritionem vitacionem culpe ad vi-
tacionem poenę non obest honestati. Videri
potest Pater Ripald.

81. 72. Propositio 2^a. Attritio,
de quā Conclūm, est supernaturalis. Conf-
tat

tat: nam est donum Dei, et Spiritus Sancti impulsus; disponitque remote extra sacramentum; et proxime intra, ad justificantem gratiam, ad quam homo ex solo arbitrio non potest se disponere. Huc pertinent quae dicta sunt cap. I., sect. 5., per totam. Accedit, damnatam esse ab Innoc. XI. hanc propositionem: probabile est; sufficere attritionem naturalem, modo honestam. Hoc certum est, attritionem non esse mixtè naturalem: an sufficiat, quae sit tantum supernaturalis ex motivo, aut quoad modum, questio est alio pertinens. Ex dictis sect. citata tenes, attritionem dispositivam ad justificationem debere esse entitativè supernaturalem. Unum huc noto, motivum declinandi gehennam esse sufficiens ad supernaturalem, quae ex motivo declinanda ~~est~~ in actum. Constat hoc: nam sufficit attritio ex praedicto motivo, ut statutum manet in precedente propositione; sed non sufficit attritio naturalis, ut in hac propositione probatum est: ergo sufficit illud ~~motivum~~ ad refundendam supernaturalitatem in actum. Confirmatur: motivum obtinendi coelestem gloriam est potens refundere supernaturalitatem in actum spei; hoc enim viatus est supernaturalis, et quidem quoad substantiam: ergo a pari ha.

82. 73. Propositio 3^a. Motiva attritionis sufficienter
C.15.

cienter reducuntur ad peccati turpitudinem, et ad gehennam, et poenarum metum. Hec duo motiva approbantur à Tridentino; sed alia non excluduntur, quae tamen ad praedicta reduci debent. Sic privatio beatitudinis, et donorum, poena est gravissima: unde qui ex hac privatione dolet de peccatis, dolet ex poenarum metu; et sub hoc timore includitur desiderium beatitudinis, et donorum: idem enim est timere carentiam boni, ac illud desiderare. Sic sub nomine turpitudinis peccati comprehenditur omnis peccati malitia, quae possit ad attritionem movere; ut est malitia inobedientiae, irreligiositatis, et injustitiae contra Deum.

974. ~~88. 74.~~ Rogas, 1°: an deformitas peccati, quatenus opponitur naturae rationali, sit sufficiens motivum attritionis? Certum est, dolorem ex hoc motivo non esse peccatum; damnavit enim Alex. VIII. propositionem istam: revera peccat, qui odio habet peccatum more ob ejus turpitudinem, et disconvenientiam cum natura, sine ulla ad Deum offensum respectu. Do. etiam, ejusmodi dolorem esse positivè honestum. Respondeo nihilominus negativè ad dubium propositum: nam attritio supernaturalis debet esse

esse conversus ad Deum; quod habere
 non potest actus, qui detestatur peccatum
 merum ob illam naturalem turpitudinem,
 absque omni prorsus respectu ad Deum,
 contra quem est. Quod si odio habeatur
 peccatum ob oppositionem ad naturam ra-
 tionalem, cum respectu ad Deum illius
 authorem, Vindicemque scelum, quod
 contra ipsam naturam rationalis ineli-
 nationem committuntur, non diffitebor, ejus-
 modi odium sufficere ad attritionem. Di-
 ces, Tridentinum absque ulla limitatione
 asserit motivum sufficiens ad attritionem
 esse turpitudinem peccati; in assignata au-
 tem oppositione ~~ad naturam~~ ad naturam rationalem
 stat aliqua vera peccati turpitudinem. Accur-
 so: Tridentinum procedit juxta usurpa-
 tionem peccati theologicam, et dogmaticam;
 quam describit A. Thomas 1. 2. q. 17. a. 6., ad 5.
a Theologis consideratur peccatum praevisse,
secundum quod est offensa contra Deum;
a Philosopho morali; secundum quod contra-
riatur rationi. Ergo sola turpitudinem peccati cum
 respectu ad Deum est sufficiens motivum ad
 attritionem ^{supernaturalem} ~~secundum~~, disponentem ad justificationem.

82. 75. Rogas 2.
 an attritio disponens ad justificationem possit
 esse ex metu poenae temporalis hujus vitae, qua-
 tenus

quatenus à Deo infligitur in peccati vin-
dictam? Suppono, metum poenae ejusmodi
sine respectu ad Deum esse insufficientem
ad attritionem. Constat ex nuper dictis; et
propterea: quia dolor ex ejusmodi metu ef-
set fundatus in motivo temporali, et hinc
non: hunc autem D. August. de vera, et
27 falsa poenit., cap. 2. appellat, inutilem dolo-
27 rem, et sine spe veniæ. Respondes affirmati-
ve ad dubium praesens nam attritio ex metu
assignato avertit hominem ab omni peccato:
contra omne namque potest Deus animas
vertere suppliciis temporalibus in hac vita;
cumque attritio ex hujusmodi motivo o-
riatur ex timore Dei, est per consequens
ad Deum conversio. Confirmatur: po-
na temporalis alterius vite est sufficiens moti-
vum ad veram attritionem, quia concipitur
ex timore poenae ut infligendae à Deo: alioquin
non posset concipi vera attritio de peccato
veniali, cum non sit dignum eternam poenam:
ergo similiter ad veram attritionem, etiam
de lethali, sufficit timor poenae temporalis
hujus vite sub eodem respectu ad Deum.

76. ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~100~~ ~~101~~ ~~102~~ ~~103~~ ~~104~~ ~~105~~ ~~106~~ ~~107~~ ~~108~~ ~~109~~ ~~110~~ ~~111~~ ~~112~~ ~~113~~ ~~114~~ ~~115~~ ~~116~~ ~~117~~ ~~118~~ ~~119~~ ~~120~~ ~~121~~ ~~122~~ ~~123~~ ~~124~~ ~~125~~ ~~126~~ ~~127~~ ~~128~~ ~~129~~ ~~130~~ ~~131~~ ~~132~~ ~~133~~ ~~134~~ ~~135~~ ~~136~~ ~~137~~ ~~138~~ ~~139~~ ~~140~~ ~~141~~ ~~142~~ ~~143~~ ~~144~~ ~~145~~ ~~146~~ ~~147~~ ~~148~~ ~~149~~ ~~150~~ ~~151~~ ~~152~~ ~~153~~ ~~154~~ ~~155~~ ~~156~~ ~~157~~ ~~158~~ ~~159~~ ~~160~~ ~~161~~ ~~162~~ ~~163~~ ~~164~~ ~~165~~ ~~166~~ ~~167~~ ~~168~~ ~~169~~ ~~170~~ ~~171~~ ~~172~~ ~~173~~ ~~174~~ ~~175~~ ~~176~~ ~~177~~ ~~178~~ ~~179~~ ~~180~~ ~~181~~ ~~182~~ ~~183~~ ~~184~~ ~~185~~ ~~186~~ ~~187~~ ~~188~~ ~~189~~ ~~190~~ ~~191~~ ~~192~~ ~~193~~ ~~194~~ ~~195~~ ~~196~~ ~~197~~ ~~198~~ ~~199~~ ~~200~~ ~~201~~ ~~202~~ ~~203~~ ~~204~~ ~~205~~ ~~206~~ ~~207~~ ~~208~~ ~~209~~ ~~210~~ ~~211~~ ~~212~~ ~~213~~ ~~214~~ ~~215~~ ~~216~~ ~~217~~ ~~218~~ ~~219~~ ~~220~~ ~~221~~ ~~222~~ ~~223~~ ~~224~~ ~~225~~ ~~226~~ ~~227~~ ~~228~~ ~~229~~ ~~230~~ ~~231~~ ~~232~~ ~~233~~ ~~234~~ ~~235~~ ~~236~~ ~~237~~ ~~238~~ ~~239~~ ~~240~~ ~~241~~ ~~242~~ ~~243~~ ~~244~~ ~~245~~ ~~246~~ ~~247~~ ~~248~~ ~~249~~ ~~250~~ ~~251~~ ~~252~~ ~~253~~ ~~254~~ ~~255~~ ~~256~~ ~~257~~ ~~258~~ ~~259~~ ~~260~~ ~~261~~ ~~262~~ ~~263~~ ~~264~~ ~~265~~ ~~266~~ ~~267~~ ~~268~~ ~~269~~ ~~270~~ ~~271~~ ~~272~~ ~~273~~ ~~274~~ ~~275~~ ~~276~~ ~~277~~ ~~278~~ ~~279~~ ~~280~~ ~~281~~ ~~282~~ ~~283~~ ~~284~~ ~~285~~ ~~286~~ ~~287~~ ~~288~~ ~~289~~ ~~290~~ ~~291~~ ~~292~~ ~~293~~ ~~294~~ ~~295~~ ~~296~~ ~~297~~ ~~298~~ ~~299~~ ~~300~~ ~~301~~ ~~302~~ ~~303~~ ~~304~~ ~~305~~ ~~306~~ ~~307~~ ~~308~~ ~~309~~ ~~310~~ ~~311~~ ~~312~~ ~~313~~ ~~314~~ ~~315~~ ~~316~~ ~~317~~ ~~318~~ ~~319~~ ~~320~~ ~~321~~ ~~322~~ ~~323~~ ~~324~~ ~~325~~ ~~326~~ ~~327~~ ~~328~~ ~~329~~ ~~330~~ ~~331~~ ~~332~~ ~~333~~ ~~334~~ ~~335~~ ~~336~~ ~~337~~ ~~338~~ ~~339~~ ~~340~~ ~~341~~ ~~342~~ ~~343~~ ~~344~~ ~~345~~ ~~346~~ ~~347~~ ~~348~~ ~~349~~ ~~350~~ ~~351~~ ~~352~~ ~~353~~ ~~354~~ ~~355~~ ~~356~~ ~~357~~ ~~358~~ ~~359~~ ~~360~~ ~~361~~ ~~362~~ ~~363~~ ~~364~~ ~~365~~ ~~366~~ ~~367~~ ~~368~~ ~~369~~ ~~370~~ ~~371~~ ~~372~~ ~~373~~ ~~374~~ ~~375~~ ~~376~~ ~~377~~ ~~378~~ ~~379~~ ~~380~~ ~~381~~ ~~382~~ ~~383~~ ~~384~~ ~~385~~ ~~386~~ ~~387~~ ~~388~~ ~~389~~ ~~390~~ ~~391~~ ~~392~~ ~~393~~ ~~394~~ ~~395~~ ~~396~~ ~~397~~ ~~398~~ ~~399~~ ~~400~~ ~~401~~ ~~402~~ ~~403~~ ~~404~~ ~~405~~ ~~406~~ ~~407~~ ~~408~~ ~~409~~ ~~410~~ ~~411~~ ~~412~~ ~~413~~ ~~414~~ ~~415~~ ~~416~~ ~~417~~ ~~418~~ ~~419~~ ~~420~~ ~~421~~ ~~422~~ ~~423~~ ~~424~~ ~~425~~ ~~426~~ ~~427~~ ~~428~~ ~~429~~ ~~430~~ ~~431~~ ~~432~~ ~~433~~ ~~434~~ ~~435~~ ~~436~~ ~~437~~ ~~438~~ ~~439~~ ~~440~~ ~~441~~ ~~442~~ ~~443~~ ~~444~~ ~~445~~ ~~446~~ ~~447~~ ~~448~~ ~~449~~ ~~450~~ ~~451~~ ~~452~~ ~~453~~ ~~454~~ ~~455~~ ~~456~~ ~~457~~ ~~458~~ ~~459~~ ~~460~~ ~~461~~ ~~462~~ ~~463~~ ~~464~~ ~~465~~ ~~466~~ ~~467~~ ~~468~~ ~~469~~ ~~470~~ ~~471~~ ~~472~~ ~~473~~ ~~474~~ ~~475~~ ~~476~~ ~~477~~ ~~478~~ ~~479~~ ~~480~~ ~~481~~ ~~482~~ ~~483~~ ~~484~~ ~~485~~ ~~486~~ ~~487~~ ~~488~~ ~~489~~ ~~490~~ ~~491~~ ~~492~~ ~~493~~ ~~494~~ ~~495~~ ~~496~~ ~~497~~ ~~498~~ ~~499~~ ~~500~~ ~~501~~ ~~502~~ ~~503~~ ~~504~~ ~~505~~ ~~506~~ ~~507~~ ~~508~~ ~~509~~ ~~510~~ ~~511~~ ~~512~~ ~~513~~ ~~514~~ ~~515~~ ~~516~~ ~~517~~ ~~518~~ ~~519~~ ~~520~~ ~~521~~ ~~522~~ ~~523~~ ~~524~~ ~~525~~ ~~526~~ ~~527~~ ~~528~~ ~~529~~ ~~530~~ ~~531~~ ~~532~~ ~~533~~ ~~534~~ ~~535~~ ~~536~~ ~~537~~ ~~538~~ ~~539~~ ~~540~~ ~~541~~ ~~542~~ ~~543~~ ~~544~~ ~~545~~ ~~546~~ ~~547~~ ~~548~~ ~~549~~ ~~550~~ ~~551~~ ~~552~~ ~~553~~ ~~554~~ ~~555~~ ~~556~~ ~~557~~ ~~558~~ ~~559~~ ~~560~~ ~~561~~ ~~562~~ ~~563~~ ~~564~~ ~~565~~ ~~566~~ ~~567~~ ~~568~~ ~~569~~ ~~570~~ ~~571~~ ~~572~~ ~~573~~ ~~574~~ ~~575~~ ~~576~~ ~~577~~ ~~578~~ ~~579~~ ~~580~~ ~~581~~ ~~582~~ ~~583~~ ~~584~~ ~~585~~ ~~586~~ ~~587~~ ~~588~~ ~~589~~ ~~590~~ ~~591~~ ~~592~~ ~~593~~ ~~594~~ ~~595~~ ~~596~~ ~~597~~ ~~598~~ ~~599~~ ~~600~~ ~~601~~ ~~602~~ ~~603~~ ~~604~~ ~~605~~ ~~606~~ ~~607~~ ~~608~~ ~~609~~ ~~610~~ ~~611~~ ~~612~~ ~~613~~ ~~614~~ ~~615~~ ~~616~~ ~~617~~ ~~618~~ ~~619~~ ~~620~~ ~~621~~ ~~622~~ ~~623~~ ~~624~~ ~~625~~ ~~626~~ ~~627~~ ~~628~~ ~~629~~ ~~630~~ ~~631~~ ~~632~~ ~~633~~ ~~634~~ ~~635~~ ~~636~~ ~~637~~ ~~638~~ ~~639~~ ~~640~~ ~~641~~ ~~642~~ ~~643~~ ~~644~~ ~~645~~ ~~646~~ ~~647~~ ~~648~~ ~~649~~ ~~650~~ ~~651~~ ~~652~~ ~~653~~ ~~654~~ ~~655~~ ~~656~~ ~~657~~ ~~658~~ ~~659~~ ~~660~~ ~~661~~ ~~662~~ ~~663~~ ~~664~~ ~~665~~ ~~666~~ ~~667~~ ~~668~~ ~~669~~ ~~670~~ ~~671~~ ~~672~~ ~~673~~ ~~674~~ ~~675~~ ~~676~~ ~~677~~ ~~678~~ ~~679~~ ~~680~~ ~~681~~ ~~682~~ ~~683~~ ~~684~~ ~~685~~ ~~686~~ ~~687~~ ~~688~~ ~~689~~ ~~690~~ ~~691~~ ~~692~~ ~~693~~ ~~694~~ ~~695~~ ~~696~~ ~~697~~ ~~698~~ ~~699~~ ~~700~~ ~~701~~ ~~702~~ ~~703~~ ~~704~~ ~~705~~ ~~706~~ ~~707~~ ~~708~~ ~~709~~ ~~710~~ ~~711~~ ~~712~~ ~~713~~ ~~714~~ ~~715~~ ~~716~~ ~~717~~ ~~718~~ ~~719~~ ~~720~~ ~~721~~ ~~722~~ ~~723~~ ~~724~~ ~~725~~ ~~726~~ ~~727~~ ~~728~~ ~~729~~ ~~730~~ ~~731~~ ~~732~~ ~~733~~ ~~734~~ ~~735~~ ~~736~~ ~~737~~ ~~738~~ ~~739~~ ~~740~~ ~~741~~ ~~742~~ ~~743~~ ~~744~~ ~~745~~ ~~746~~ ~~747~~ ~~748~~ ~~749~~ ~~750~~ ~~751~~ ~~752~~ ~~753~~ ~~754~~ ~~755~~ ~~756~~ ~~757~~ ~~758~~ ~~759~~ ~~760~~ ~~761~~ ~~762~~ ~~763~~ ~~764~~ ~~765~~ ~~766~~ ~~767~~ ~~768~~ ~~769~~ ~~770~~ ~~771~~ ~~772~~ ~~773~~ ~~774~~ ~~775~~ ~~776~~ ~~777~~ ~~778~~ ~~779~~ ~~780~~ ~~781~~ ~~782~~ ~~783~~ ~~784~~ ~~785~~ ~~786~~ ~~787~~ ~~788~~ ~~789~~ ~~790~~ ~~791~~ ~~792~~ ~~793~~ ~~794~~ ~~795~~ ~~796~~ ~~797~~ ~~798~~ ~~799~~ ~~800~~ ~~801~~ ~~802~~ ~~803~~ ~~804~~ ~~805~~ ~~806~~ ~~807~~ ~~808~~ ~~809~~ ~~810~~ ~~811~~ ~~812~~ ~~813~~ ~~814~~ ~~815~~ ~~816~~ ~~817~~ ~~818~~ ~~819~~ ~~820~~ ~~821~~ ~~822~~ ~~823~~ ~~824~~ ~~825~~ ~~826~~ ~~827~~ ~~828~~ ~~829~~ ~~830~~ ~~831~~ ~~832~~ ~~833~~ ~~834~~ ~~835~~ ~~836~~ ~~837~~ ~~838~~ ~~839~~ ~~840~~ ~~841~~ ~~842~~ ~~843~~ ~~844~~ ~~845~~ ~~846~~ ~~847~~ ~~848~~ ~~849~~ ~~850~~ ~~851~~ ~~852~~ ~~853~~ ~~854~~ ~~855~~ ~~856~~ ~~857~~ ~~858~~ ~~859~~ ~~860~~ ~~861~~ ~~862~~ ~~863~~ ~~864~~ ~~865~~ ~~866~~ ~~867~~ ~~868~~ ~~869~~ ~~870~~ ~~871~~ ~~872~~ ~~873~~ ~~874~~ ~~875~~ ~~876~~ ~~877~~ ~~878~~ ~~879~~ ~~880~~ ~~881~~ ~~882~~ ~~883~~ ~~884~~ ~~885~~ ~~886~~ ~~887~~ ~~888~~ ~~889~~ ~~890~~ ~~891~~ ~~892~~ ~~893~~ ~~894~~ ~~895~~ ~~896~~ ~~897~~ ~~898~~ ~~899~~ ~~900~~ ~~901~~ ~~902~~ ~~903~~ ~~904~~ ~~905~~ ~~906~~ ~~907~~ ~~908~~ ~~909~~ ~~910~~ ~~911~~ ~~912~~ ~~913~~ ~~914~~ ~~915~~ ~~916~~ ~~917~~ ~~918~~ ~~919~~ ~~920~~ ~~921~~ ~~922~~ ~~923~~ ~~924~~ ~~925~~ ~~926~~ ~~927~~ ~~928~~ ~~929~~ ~~930~~ ~~931~~ ~~932~~ ~~933~~ ~~934~~ ~~935~~ ~~936~~ ~~937~~ ~~938~~ ~~939~~ ~~940~~ ~~941~~ ~~942~~ ~~943~~ ~~944~~ ~~945~~ ~~946~~ ~~947~~ ~~948~~ ~~949~~ ~~950~~ ~~951~~ ~~952~~ ~~953~~ ~~954~~ ~~955~~ ~~956~~ ~~957~~ ~~958~~ ~~959~~ ~~960~~ ~~961~~ ~~962~~ ~~963~~ ~~964~~ ~~965~~ ~~966~~ ~~967~~ ~~968~~ ~~969~~ ~~970~~ ~~971~~ ~~972~~ ~~973~~ ~~974~~ ~~975~~ ~~976~~ ~~977~~ ~~978~~ ~~979~~ ~~980~~ ~~981~~ ~~982~~ ~~983~~ ~~984~~ ~~985~~ ~~986~~ ~~987~~ ~~988~~ ~~989~~ ~~990~~ ~~991~~ ~~992~~ ~~993~~ ~~994~~ ~~995~~ ~~996~~ ~~997~~ ~~998~~ ~~999~~ ~~1000~~ ~~1001~~ ~~1002~~ ~~1003~~ ~~1004~~ ~~1005~~ ~~1006~~ ~~1007~~ ~~1008~~ ~~1009~~ ~~1010~~ ~~1011~~ ~~1012~~ ~~1013~~ ~~1014~~ ~~1015~~ ~~1016~~ ~~1017~~ ~~1018~~ ~~1019~~ ~~1020~~ ~~1021~~ ~~1022~~ ~~1023~~ ~~1024~~ ~~1025~~ ~~1026~~ ~~1027~~ ~~1028~~ ~~1029~~ ~~1030~~ ~~1031~~ ~~1032~~ ~~1033~~ ~~1034~~ ~~1035~~ ~~1036~~ ~~1037~~ ~~1038~~ ~~1039~~ ~~1040~~ ~~1041~~ ~~1042~~ ~~1043~~ ~~1044~~ ~~1045~~ ~~1046~~ ~~1047~~ ~~1048~~ ~~1049~~ ~~1050~~ ~~1051~~ ~~1052~~ ~~1053~~ ~~1054~~ ~~1055~~ ~~1056~~ ~~1057~~ ~~1058~~ ~~1059~~ ~~1060~~ ~~1061~~ ~~1062~~ ~~1063~~ ~~1064~~ ~~1065~~ ~~1066~~ ~~1067~~ ~~1068~~ ~~1069~~ ~~1070~~ ~~1071~~ ~~1072~~ ~~1073~~ ~~1074~~ ~~1075~~ ~~1076~~ ~~1077~~ ~~1078~~ ~~1079~~ ~~1080~~ ~~1081~~ ~~1082~~ ~~1083~~ ~~1084~~ ~~1085~~ ~~1086~~ ~~1087~~ ~~1088~~ ~~1089~~ ~~1090~~ ~~1091~~ ~~1092~~ ~~1093~~ ~~1094~~ ~~1095~~ ~~1096~~ ~~1097~~ ~~1098~~ ~~1099~~ ~~1100~~ ~~1101~~ ~~1102~~ ~~1103~~ ~~1104~~ ~~1105~~ ~~1106~~ ~~1107~~ ~~1108~~ ~~1109~~ ~~1110~~ ~~1111~~ ~~1112~~ ~~1113~~ ~~1114~~ ~~1115~~ ~~1116~~ ~~1117~~ ~~1118~~ ~~1119~~ ~~1120~~ ~~1121~~ ~~1122~~ ~~1123~~ ~~1124~~ ~~1125~~ ~~1126~~ ~~1127~~ ~~1128~~ ~~1129~~ ~~1130~~ ~~1131~~ ~~1132~~ ~~1133~~ ~~1134~~ ~~1135~~ ~~1136~~ ~~1137~~ ~~1138~~ ~~1139~~ ~~1140~~ ~~1141~~ ~~1142~~ ~~1143~~ ~~1144~~ ~~1145~~ ~~1146~~ ~~1147~~ ~~1148~~ ~~1149~~ ~~1150~~ ~~1151~~ ~~1152~~ ~~1153~~ ~~1154~~ ~~1155~~ ~~1156~~ ~~1157~~ ~~1158~~ ~~1159~~ ~~1160~~ ~~1161~~ ~~1162~~ ~~1163~~ ~~1164~~ ~~1165~~ ~~1166~~ ~~1167~~ ~~1168~~ ~~1169~~ ~~1170~~ ~~1171~~ ~~1172~~ ~~1173~~ ~~1174~~ ~~1175~~ ~~1176~~ ~~1177~~ ~~1178~~ ~~1179~~ ~~1180~~ ~~1181~~ ~~1182~~ ~~1183~~ ~~1184~~ ~~1185~~ ~~1186~~ ~~1187~~ ~~1188~~ ~~1189~~ ~~1190~~ ~~1191~~ ~~1192~~ ~~1193~~ ~~1194~~ ~~1195~~ ~~1196~~ ~~1197~~ ~~1198~~ ~~1199~~ ~~1200~~ ~~1201~~ ~~1202~~ ~~1203~~ ~~1204~~ ~~1205~~ ~~1206~~ ~~1207~~ ~~1208~~ ~~1209~~ ~~1210~~ ~~1211~~ ~~1212~~ ~~1213~~ ~~1214~~ ~~1215~~ ~~1216~~ ~~1217~~ ~~1218~~ ~~1219~~ ~~1220~~ ~~1221~~ ~~1222~~ ~~1223~~ ~~1224~~ ~~1225~~ ~~1226~~ ~~1227~~ ~~1228~~ ~~1229~~ ~~1230~~ ~~1231~~ ~~1232~~ ~~1233~~ ~~1234~~ ~~1235~~ ~~1236~~ ~~1237~~ ~~1238~~ ~~1239~~ ~~1240~~ ~~1241~~ ~~1242~~ ~~1243~~ ~~1244~~ ~~1245~~ ~~1246~~ ~~1247~~ ~~1248~~ ~~1249~~ ~~1250~~ ~~1251~~ ~~1252~~ ~~1253~~ ~~1254~~ ~~1255~~ ~~1256~~ ~~1257~~ ~~1258~~ ~~1259~~ ~~1260~~ ~~1261~~ ~~1262~~ ~~1263~~ ~~1264~~ ~~1265~~ ~~1266~~ ~~1267~~ ~~1268~~ ~~1269~~ ~~1270~~ ~~1271~~ ~~1272~~ ~~1273~~ ~~1274~~ ~~1275~~ ~~1276~~ ~~1277~~ ~~1278~~ ~~1279~~ ~~1280~~ ~~1281~~ ~~1282~~ ~~1283~~ ~~1284~~ ~~1285~~ ~~1286~~ ~~1287~~ ~~1288~~ ~~1289~~ ~~1290~~ ~~1291~~ ~~1292~~ ~~1293~~ ~~1294~~ ~~1295~~ ~~1296~~ ~~1297~~ ~~1298~~ ~~1299~~ ~~1300~~ ~~1301~~ ~~1302~~ ~~1303~~ ~~1304~~ ~~1305~~ ~~1306~~ ~~1307~~ ~~1308~~ ~~1309~~ ~~1310~~ ~~1311~~ ~~1312~~ ~~1313~~ ~~1314~~ ~~1315~~ ~~1316~~ ~~1317~~ ~~1318~~ ~~1319~~ ~~1320~~ ~~1321~~ ~~1322~~ ~~1323~~ ~~1324~~ ~~1325~~ ~~1326~~ ~~1327~~ ~~1328~~ ~~1329~~ ~~1330~~ ~~1331~~ ~~1332~~ ~~1333~~ ~~1334~~ ~~1335~~ ~~1336~~ ~~1337~~ ~~1338~~ ~~1339~~ ~~1340~~ ~~1341~~ ~~1342~~ ~~1343~~ ~~1344~~ ~~1345~~ ~~1346~~ ~~1347~~ ~~1348~~ ~~1349~~ ~~1350~~ ~~1351~~ ~~1352~~ ~~1353~~ ~~1354~~ ~~1355~~ ~~1356~~ ~~1357~~ ~~1358~~ ~~1359~~ ~~1360~~ ~~1361~~ ~~1362~~ ~~1363~~ ~~1364~~ ~~1365~~ ~~1366~~

propositum non peccandi & cetero. Constat:
nam ejusmodi attritio debet excludere vo-
luntatem peccandi; sed non illam excludit,
nisi sit efficax delectatio; et nō includat pro-
positum illud: ergo. Accedit, quod attritio debet
tollexe obicem gratiæ, qui positus est per af-
fectum peccati; iste affectus manet, quan-
diu non retractatur: ergo. Hinc attritio inef-
ficax, seu potius velleitas non peccandi, attri-
tionis nomen fraudi meretur; et abusive vi-
citur, attritio impœnitentiū: quod additum
testatur veram poenitentiam, atque adeo at-
tritionis, rationem.

86. 77. Propositio 5^a. Attritio, et
contritio differunt essentialiter; hęc autem
essentialis differentia furnitur penes intrin-
secum ordinem ad motiva diversa. Ratio:
quia contritio est dolor conceptus ex motivo
charitatis; attritio vero concipitur ex motivo
inferiori. Hinc contritio esse se includit
formaliter, vel virtualiter dilectionem Dei
super omnia; et est actus elicitus à charitate:
attritio vero ejusmodi dilectionem non inclu-
dit; et est actus elicitus ab inferiore virtute.
Hinc contritio simpliciter, et perfecte de-
lectatur peccatum supra omne malum; attri-
tio vero non delectatur perfecte peccatum
supra omne detestabile: indeque contritio habet
esse

esse ex se dispositionem sufficientem ad justificationem; quā perfectione non gaudet attritio. Hinc demum à D. Hugastino lib. de veris, et fals. poenit. Cap. 17. contritio appellatur convexio; attritio vero appellatur versio. Colliges, differentiam attritionis à contritione non desumi ex formali universalitate distributiva per omnia peccata: hanc enim universalitatem potest careere contritio; illamque habere potest attritio. Colliges insuper, neque desumi per ordinem, ad peccata distinctè, vel confuse recognitatam: nam de peccatis confuse cognitis potest esse contritio; et de iisdem distinctè recognitis potest esse attritio. Colliges demum, tamen possit attritio, sicut contritio, esse universalis de omnibus peccatis, hanc universalitatem non esse de conceptu cujusvis attritionis: nam dolor conceptus ex ipsa malitiā determinati peccati nec virtualiter extenditur ad alia peccata diversa. Hinc universalitas requiritur, ut attritio sit dispositio adguata; non vero ut sit partialis, et inadguata: ut ex Alensi, et Paludano notat D. Eximius. Sed de hac attritione non universalis suo loco redibit questio celeberrima.

Ex Codic-

87. 78.

his reijciuntur illorum opiniones, qui differentiam

sentiam tantum accidentalem attritionis
a contritione agnoscunt. 1.^a per se intensio-
nem, aut durationem. Contra: quia ad con-
tritionem nulla requiritur intensio, aut
duratio, sed sufficit substantia actus: ut statu-
tum est hoc cap. sect. 2. Et vice versa attri-
tio potest esse multum intensa, diuque du-
rare. 2.^a per se acceptationem divinam, et
huius negationem. Contra: quia ideo extra
sacramentum acceptatur a Deo contritio,
et non attritio, ad peccati remissionem, qua-
tenus contritio de se est magis accepta-
bilis, quam attritio. 3.^a per se ordinem ad
auxilium gratie. Contra: nam ad contri-
tionem, et attritionem requiritur auxili-
um supernum; diversitas autem auxilij,
quod nobilius ad contritionem, quam ad
attritionem esse debet, arguit ipsorum ac-
tum intrinsicam diversitatem. 4.^a per se
informationem gratie sanctificantem. Contra:
nam contritio pro prioris ad gratie actualem
infusionem, illam exigit; quod non habet
attritio: unde etiam dum conjungitur gra-
tie manet attritio, quia manet eadem inexi-
gentia, seu quod idem est, per se non con-
jungitur cum gratia. At dicitur, homi-
nem in sacramento ex attrito fieri contritum:
quod est attritionem per informationem gratie
fieri

sicut contritionem. Occurrit: hoc est equi-
valenter, et quoad effectus; non autem for-
maliter, et quoad específicos actuum concep-
tus. Sed de hoc transitu attritionis in contri-
tionem uberius dicemus sect. 8.

Sectio 7a

x An attritio ex generali metu concepta sit detestatio
infra peccati poenae malum?

42. 79.

Hujus diffi-

cultatis meminimus cap. 2. Illamque, ibi
indecissam, agitamus modo, ut nuper tradi-
ta de attritione doctrina, precipue circa ho-
nestatem, supernaturalitatem, et illius suf-
ficientiam, roboretur amplius. Duo si notan-
da. 1^a difficultas non est de attritione, cu-
jus materiale objectum odij sit peccatum;
formale vero objectum, et finis proxi-
mus sit ipsa dignitas peccati ad eternam
poenam, consistens in illius formali mali-
tia. In hoc sensu dubium esse non
potest, quin detestatio illa peccati supra
poenae sit malum: nam motivum illius
esset ordinis superioris ad poenam, eti-
am eternam; cuius digna est peccati ma-
litia. Devolvitur difficultas ad attritionem
illam, cuius objectum formale, et finis pro-
ximus sit malum poenae, ad cuius vitatio-
nem detestatio peccati sit medium. 2^a ref-
pectu

pectu attractionis metus poenae est finis pro-
ximus, non autem finis ultimus exclu-
sive: non enim per ejusmodi actum ex-
cluditur ulterius relatio ad Deum; sic enim
esset inhonestus. Itaque respectu ipsius attri-
ctionis vitatio poenae est finis ultimus pos-
sitive: quatenus voluntas actu non refert
in Deum detestationem peccati ex metu
poenae conceptam; at vero non est finis ultimus
positive: siquidem non excludit ulterius
relationem in Deum.

80. Jam vero dupliciter potest
accipi, quod quis magis detestetur poenam,
quam peccatum. 1° appetitive: non quidem
judicando, poenam esse majus malum, quam
peccatum, sic enim ex parte intellectus ef-
set error, et haeresis; sed virtualiter saltem
preferendo malum poenae malo peccati, ita
ut potius eligat peccatum, quam poenam.
2° intensive, vel quasi: quatenus scilicet actus de-
testantis peccatum ob poenam magis mo-
veatur voluntas a malo poenae, quam a malo
culpe: tum quia a poena movetur 1°, et per
se; a culpa autem ratione alterius: tum
quia malum poenae, cum afficiat sensum,
magis commovet imaginationem, quam ma-
lum culpe, quod solum intellectuale est. 1us
modus magis detestandi poenam, quam cul-
pam

pari peccaminosus est; secundus vero omni inhonestate caret: nec iste modus habet inseparabiliter adjunctum priorem illum; ut ex dicendis constabit.

81.

Conclusio. Attitio

concepta ex gehennae metu intensivè, vel quasi, non vero appetitivè, detestatur magis poenam, quam peccatum. Posterior conclusionis pars est omnium Doctorum, qui inhonestatem ejusmodi attractionis deferunt; priorem vero tenent multi cum Doctore Eximio, d. 1., f. 2., et d. 5., f. 2. Probatur 1.^a conclusionis pars: nam attitio ista est detestatio peccati propter poenam: ergo magis aliquando detestatur poenam, quam peccatum; excessus autem iste, alius esse non potest, nisi intensivus, vel quasi: quapropter attitio ejusmodi intensivè, vel quasi detestatur magis poenam, quam peccatum.

x
aliquo-
modo

Subsumpta propositio, et sequella bonae sunt. Antecedens constare debet: nam Tridentinum approbat attractionem ex metu gehennae conceptam; quod non potest intelligi de mera excitatione extrinseca. 1.º quia haec etiam commune est contritioni perfectae; communis namque modus, quo Deus excitat ad poenitentiam est per ~~comminationem~~ ^{x. a. comminationem} poenitentiam: et non excitat solum ad imperfectam,

x. a. comminationem poenitentiae: etc.

(sed

sed ad perfectam contritionem. 2°: quia me-
ra extrinseca excitatio nullum deter-
minatum poenitentij actum specificat; Con-
cilium autem loquitur de attritione, ut de
peculiaris poenitentij actu, specificato ex ti-
more poenae. 3°: quia eodem timore agit Con-
cilium de attritione ex metu gehennae, atque
de ipsa ex consideratione turpitudinis peccati;
ad hanc posteriorem concurrebat turpitudine pecca-
ti tamquam finis proximus: unde et ad prio-
rem illam dicendum est, concurrere, ut fi-
nem proximum, gehennae poenam. Ex qui-
bus concluditur, attritionem conceptam ex ge-
hennae ~~poena~~ metu esse detestationem peccati
propter poenam. Probatur jam consequentia
nostri entheimernatis. 1° ex illo Aristotelis prolo-
quio: propter quod unum quodque tale, et
illud magis. 2° ex Divo Thoma, in superiorem,
q. 2, a. 1, ad 4um: quod propter alterum odi-
tur, minus oditur. Ergo siquidem attritio, de
qua loquimur, est odium peccati propter po-
nam^{xā}; seu minus odit peccatum, quam po-
nam.

82. Probatur 2^a pars scilicet conclusionis:
nam ideo praecisse ejusmodi attritio plus apre-
tative detestantur poenam, quam peccatum,
quia saltem virtualiter includeret volunta-
tem peccandi pro casu, quo non daretur
xā magis detestatur poenam, quam
peccatum; seu minus Q^a poena;

poena; hoc est falsum: ergo ejusmodi attri-
 tio non plus appetitive detestatur poenam,
 quam peccatum. Probatur minor: ex eo, quod
 intellectus unam aliquam formalitatem af-
 firmat de objecto, non recte concluditur,
 quod aliam neget, aut de illa dubitet, eti-
 am virtualiter; nam potest ab illa pascin-
 dere: ergo ex hoc, quod voluntas feratur in
 objectum sub una determinata ratione, non
 recte concluditur, quod ab objecto fugiat, etiam
 virtualiter sub alia ratione; sed solum, quod
 in vitalis affectus ab illa sub alia ratione pas-
 cindat. Ergo ex eo, quod voluntas appetitur pec-
 catum, quatenus inducit poenam, non infer-
 tur, quod amet peccatum pro casu, quo po-
 nam non induceret. Hanc viam init An-
 gelicus 2, 2, 2, q. 12, a. 4, et 6, ut ~~habeatur~~^{tueatur}
 honestatem timoris servilis.

83.

Roboratio probatio

facta. Servare legem ex motivo premij non
 includit virtualiter propositum non servandi
 pro casu, quo cessaret illud motivum. Conf-
 27 tat ex illo, Psalmo 118: inclinari cor me-
 27 um ad faciendas justificationes tuas in gler-
 27 nam propter retributionem; ubi ponderan-
 da est particula propter, quæ non extrin-
 secam occasionem, sed finem, et motivum
 in rigore significat. Ergo detestatio peccati
 ex

ex generali metu, tamquam ex motivo,
 et fine proximo, non includit virtualiter
 affectum peccandi pro casu, quo cessaret ta-
 le motivum. Dices; doctrinam anteceden-
 tis intelligendam esse de motivo spei conjunc-
 to cum amore charitatis. Contra: hoc ef-
 fugium preclusum est ab Alex. VIII. damna-
 tione duarum propositionum, quas dedimus
 n. 29. Rursus deinde: voluntas servandi legem
 ex utroque illo motivo et spei, et charitatis,
 non includit affectum non servandi legem
 pro casu, quo non daretur motivum spei:
 ergo detestatio peccati ex timore ~~generali~~ ^{proximo}
 non includit affectum peccandi pro casu,
 quo non incurreretur poena. Ratio conse-
 quenti: quia ideo ejusmodi detestatio include-
 ret affectum illum, quia in casu non in-
 currendi poenae cessaret motivum proximum,
 et adaequatum illius detestationis; hoc non
 probat: nam etiam in casu, quo cessaret
 motivum spei, pariter cessaret proximum, et
 adaequatum motivum voluntatis servandi le-
 gem ex utroque motivo, et spei, et charita-
 tis: motivum enim complexum cessat per
 cessationem partis; et tamen voluntas ista
 non includit affectum non servandi legem
 pro illo casu: ergo. Confirmatur: voluntas
 detestativa peccati ob hujus malitiam, et nocu-
 mentum

mentum, non includit affectum peccandi,
pro casu, quo nullum verinet nocumen-
tum: ergo voluntas detestativa peccati ex
poenae timore praescisse, non includit affec-
tum peccandi pro casu, quo poena cessa-
ret. Consequentia: constat ex immediate
dictis; et antecedens probatur ex illo sermone.

27 2. 19: vide quia malum, et amaram est

27 21. relinquisse te Dominum Deum tuum;
ubi proponuntur duo illa motiva, quibus vo-
luntas moveatur ad peccati detestationem.

~~27~~ 24.

Observa

diligenter, aliud esse timorem poenae; aliudque
operari ex timore poenae. Catholicorum nul-
lus timorem poenae reprobare audeat; pro il-
lius namque honestate stant aperta Scrip-
turae testimonia. Praecipuum est illud Christi

27 Domini Matth. 10. 28: timete eum, qui po-
27 test et animam, et corpus pendere in gehem-

27 nam: Accedunt Patres: fere omnes. Siqui-
dem, quos inter D. Augustinus, de timore ser-

27 uili accipiunt illud Psalm. 110: initium facien-

27 tiq timor Domini; ut testatur Cardin. Bel-
larm., lib. 1. de justific., c. 3. Tridentinum

27 sess. 6. can. 8. damnat asserentem, gehennae

27 metum, per quem misericordiam Dei &

27 peccatis dolendo confugimus, vel a peccando

27 abstinemus, peccatum esse. Infero: ergo me-
tus

tus gehennæ non continet voluntatem non
timendi. Deum pro casu, quo non im-
mineret gehenna. Constat hęc consequen-
tia; et subinfere: ergo operari ex timore pœ-
næ, seu detestari peccatum ex metu gehennæ,
non includit illam conditionatam turpem vo-
luntatem. Probatur efficaciter: ideo illam
contineret, quatenus motivum totale, et
finis proximus detestationis ex metu gehennæ
est ipsa pœna; sed finis proximus, et mo-
tivum totale timoris gehennæ est pœna ipsa,
quoniam propterea ejusmodi timor includat con-
ditionatam illam turpem voluntatem: ex-
go 88.

Obijciatur 1.º Perfecta charitas foras mit-
tit timorem; 1.º Joanni, 4: ergo attritis ex

metu gehennæ, quippe, quæ excluditur a cha-
ritate, non est actus honestus; non aliunde,
nisi quia magis appetitive detestatur pœnam,
quam peccatum: ergo. Confirmatur ex Patri-
bus aperte reprobantibus, operari ex metu, seu
propter metum; pro omnibus audiendus D.

Augustinus, cujus hęc sunt placita. Primum:
qui ex metu gehennæ non peccat, non pec-
care metuit, sed ardere. Secundum: qui pœ-
næ timore non peccat, retinet ~~intestinas~~ ma-
lam cupiditatem, quæ mallet, non esse jus-
titiā prohibentem, et punientem; efficiturque
justitiæ

justitij inimicus.

¶ 86. Respondes, concesso antecede-
bente, negando consequentiam, quam esse
illegitimam, sic ostenditur: visio beatifica
foras mittit actum fidei divine: ergo hic ac-
tus est inhonestus. Pessima consequentia. Ad-
de, argumentum probare nimis: nimium esse
inhonestum, non solum operari ex timore, sed
etiam ipsum timorem. Exponitur textus à
Textulliano de timore mundano; non de
timore servili Dei: Exponitur à D. Jus-
tino de charitate patris; non de charitate
virg. Exponitur à D. Thoma de timore
poenę cum anxietate, et perturbatione; non
de eodem cum fiducia, et serenitate. Exponi-
tur communissime de charitate expellen-
te timorem, non ut malum, sed ut im-
perfectum: nam sicut est oppositio inter ma-
lum, et bonum; sic est impossibilitas in-
ter imperfectum, et optimum. Ratio hu-
jus expositionis: nam quavis timor ex-
pellatur à charitate, hujus ille est in-
ductivus: ideo D. Augustinus citatus n. 19,
ait, disponere, ac viam sternere ad cha-
ritatem; et c.: Sicut seta, de poenit. dist. 2.
comparatur iste timor ad charitatem, sicut
seta, ad filam, quę ipsa expellitur dum
filum inducitur. Atqui implicativum est,
actum

actum malum, et peccaminosum esse
 charitatis inductivum: ergo. — Ad confir-
 mationem dico, Patres, et D. August. locu-
 tos fuisse cum exaggeratione, si alicubi tam-
 quam malum, et inhonestum reprobane vi-
 deantur vel timorem ipsum, vel operari ex
 timore. Modo exaggeratus aliquando locutus
 fuisse D. Augustinum in materia dogmatica,
 observant D. Thomas, a. 5. de malo, a. 2. ad 4; et D. Bonar. in Baerilog., p. 3., c. 5. Ob-
 texit os loquentium iniqua Alex. VIII. dam-
 natione hujus propositionis: ubi quis invenerit
doctrinam in Augustino clare fundatam, po-
test illam tenere, et docere, non respicien-
do ad ullam Pontificis Bullam. Respicientes
 itaque tum ad doctrinam Tridentinam de timore
 gehennae, et de attritione; tum ad Bullas
 Pontificum damnantes errores Baij, et Jan-
 senij; tum ad censuram latam ab eodem
 Alexandro contra duas propositiones datas nu-
 mer. 7.

81. Interpretamur benigne in re prae-
 senti D. Augustinum, ceterosque Patres: ita
 ut damnet timorem gehennae, operarique ex
 ipso, quando vitatio poenae est finis ultimus, non
 solum praescissivè, sed exclusivè; juxta dictam
 n. 80. Alio modo: timor poenae reprobat, quo-
 ties conjungitur cum internâ mala cupiditate;
 C. 16. atqui

atque, ut immediate ostendam, efficax gehennae timor conjungi requirit cum mala interna cupiditate: ergo timor iste efficax non reprobatur. Siquitur D. Augustinus, et Patres alij, dum timorem reprobant, vel loquuntur de timore poenae temporalis, vel de timore poenae aeternae, qui tamen timor non sit efficax.

¶ 88.

Obijciatur 2°.

X
detestaver.

X
Intus

X
enim

In attritione ex gehennae metu tota ratio detestandi peccatum est poena; et cessante causa adjuvante, cessat effectus. Ergo ejusmodi attritio includit virtualiter illum affectum: si peccatis non esset imposita poena, non illa ~~detestaretur~~. Consequentiam legitimum agnoscit D. Aug. his verbis relatis in c. Si propterea, de poenit., dist. 1: si propterea non furaris, quia timeres videri, ~~intellectus~~ furatus es in corde tuo. Confirmatur: detestatio peccati ex metu gehennae est involuntaria secundum quid; hoc ~~in~~ modo sunt involuntaria, quae fiunt ex metu: ergo habet involuntariam virtualiter voluntatem peccandi sub conditione, quod abesset metus: sicuti qui ex metu naufragij projicit merces in mare, habet voluntatem non projiciendi, si non urgeret metus.

¶ 89. Respondeo distinguendo antecedens: et concedo totam rationem detestandi peccatum esse poenam,

pœnam, ita tamen ut sit finis pœnisive ultimus; nequeque antecedens sic intellectum, ut pœna sit finis positive ultimus et neque consequentiam. Qui atteritur ex metu gehennæ, efficaciter intendit vitare gehennam: ergo non potest simul agere contra hanc intentionem; sed si haberet conditionatam illam voluntatem ageret simul contra suam efficacem intentionem: ergo non potest habere illam conditionatam voluntatem. Quod per ejusmodi voluntatem ageret contra suam intentionem, liquet: nam per illam peccaret actu, atque adeo efficeretur reus pœnæ, quam efficaciter intendit evitare. Urgeat intentio virtualiter excludens aliquem affectum, non illam virtualiter includit; sed efficax intentio vitandi gehennam excludit virtualiter affectum conditionatum peccandi pro casu, quo pœna non immineret: excludit enim omne id, quo efficax ipsa intentio frustraretur: ergo. Ad consequentis probationem dic, D. Augustinum loco citato agere de metu infamiae, à quo non est paritas ad gehennæ metum: nam ad vitandam infamiam sufficit omitti actus externi, nec requiritur cessatio ab interna cupiditate; ad vitandam vero gehennam requiritur ab omni peccato cessatio, atque adeo excluditur affectus conditionatus peccandi. Est quod
hic

hic notem, nempe timorem infamiae multoties impedire solum actiones externas, solereque conjungi cum interno actu peccaminoso: et in hoc sensu accipiendum est S. Augustini dictum. Cum hoc tamen stat, quod possit homo sine peccato abstinere a peccato ex motivo evitandi infamiam: ut ostendit Cardin. de Sugo, hic, d. k. f. l. n. 2.

90.

Ad confirmationem, 1° nego antecedens, et adjunctam probationem. Est metus per se, cui melius est subesse, quam non subesse; et est metus per accidens, cui melius est non subesse, quam subesse. Metus gehennae est metus per se: nam ad evitandam felicitatem maxime conducit, quod peccato sit gehennae poena imposita. Dico, quae sunt ex metu per accidens esse involuntaria, secundum quid; non autem quae sunt ex metu per se: atque adeo detestationem peccati ex metu gehennae non esse, secundum quid involuntariam. Ita nonnulli, quos inter Sparza, et Arianda. 2° in admitto antecedens, et probationem, non universaliter, sed^x insuavibus, et molestis, quae ex metu fiunt, et nego consequentiam. Ratio quia ut detestatio peccati ex metu gehennae sit involuntaria, secundum quid, sufficit, quod sit contra simplicem affectum voluntatis resurgentis

gentis' difficultates in abstinendo à peccatis; qui quidem simplex affectus non arguit deliberatam peccandi voluntatem, sed imbecillitatem naturæ: ergo non requiritur virtualis voluntas peccandi, sub conditione, quod abesset metus. Ad exemplum adductum in consequentis probationem dic, metum naufragij esse finem ultimum exclusivè, et non determinare ad omissionem illius voluntatis conditionatæ; secus res se habet in metu gehennæ. Itaque ex eodem exemplo: qui efficaciter vult vitæ naufragium projici ferrum, et etiam aurum, si opus est: ergo qui efficaciter intendit vitæ gehennam, detestatur peccata, et assistit ab assignata conditionata voluntate; hoc enim necessarium est ad illum finem.

91. Obijatur.

3°. Detestari peccatum ex metu gehennæ connectitur cum hac veritate conditionata: non habetur odio peccatum, si poena non immineret: ergo affectus presentem animi affectum ad peccatum sub conditione, quod non induceret poenam. Confirmatur: huiusmodi attractio ex metu gehennæ non est absolute efficax, nec potest fundare universale propositum: ergo, ut minimum, non est sufficiens dispositio ad peccati remissionem, etiam in sacramento obtinendam. Probatur antecedens numerando

merendo casus, in quibus ejusmodi attritio non excluderet peccandi voluntatem. Primus: in quo peccatum mortale non esset eterna poena dignum. 2us in quo Deus nollet infligere poenam eternam, quam mortale promeretur. 3us in quo per exacerem alterutrum apprehenderetur; aut peccatum non mereri illam poenam: aut à Deo condonandam. 4us in quo esset necessitas, aut subeundi gehennam, aut peccandi; in quam necessitatem potest Deus conijcere hominem, saltem in poenae commissi prius peccati. Tragetur: qui plus detestatur peccatum gravius, quam minus grave; paratus est in vitalis affectus eligere minus grave in casu necessitatis committendi alterum ex ipsis: ergo à paxi, qui per attritionem plus odit gehennam, quam peccatum, paratus est in vitalis affectus eligere peccatum in casu necessitatis aut committendi peccatum, aut subeundi gehennam.

92. Respondeo negando antecedens: stat enim optime, quod hic, et nunc unicum motivum detestandi peccatum sit evitare gehennam, et quod in alio casu, non proposito illo motivo, proponatur aliud, ob quod se ipsum peccatum odio habeatur: ergo ex eo prescisse, quod peccatum odio habeatur ex metu gehennae, non inferitur. veritas illa conditionata

tionato. Sed omissis antecedente, nego consequentiam: nam connexio illa non importat peccatum, quod de presenti sit, sed quod esset; non presentem peccandi animum, sed conditionatè futurum: ad modum, quo hæc veritas; homo nunc resistit leviter tentatus, non resistens, si graviter tentaretur; non importat, quod homo nunc peccet, sed quod tunc peccaret. — Ad confirmationem nego antecedens: ut huiusmodi attritio sit absolute efficax, et fundat universale propositum, satis est, quod concipiatur ex fidei illuminatione, et ex apprehensione presentis providenti; sic enim nullum est peccatum, quod non excludatur per absolutam, et efficacem intentionem vitandi gehennam. Ad primum casum dic, tam esse chimericum mortale, non dignum eternâ poenâ, quam est chimericus homo non rationalis. Ad secundum dic, ex fidei illuminatione constare, Deum eterno supplicio mulctaturum omne peccatum mortale; hæc autem fidei illuminatio præcedit ad attritionem. Ad tertium dic, in suppositione illius exoris neque esse determinationem ad peccandum ex vi prohibiti attritionis ob gehennæ metum, ^{x. a.} Ad quartum dic, neutram determinationem fore pro illo casu; et adde, casum ipsum videri impossibilem: sapit enim

x. a. — neque esse determinationem
ad non peccandum. Ad quæ et al

(cau-

21, C. 3. -

caudelitatem, et impulsum ad peccatum; à quibus longissime abest. Deus, etiam ex suppositione peccati ab homine prius commissi.

102. 93.

Ad urgen-

tiam, concesso antecedente, nego consequentiam.

Disparitas est: in casu necessitatis eligendi al-

terum ex peccatis graviore, et minus gravi,

electio minoris non esset peccaminosa; ~~xxx~~

~~qualiter~~ siquidem per dictamen conscientie

practice certum; quod scilicet ex duobus malis

minus est eligendus. Hinc, qui detestatur ma-

gis peccatum majus, quam minus, est pa-

ratus ad electionem minoris in casu necessi-

tatis; quia in hac electione non peccaret, et

peccaret in electione majoris. At vero, qui

plus (intensivè, vel quasi) detestatur gehennam,

quam peccatum, si in casu necessitatis elige-

ret peccatum pro evitanda gehenna, pec-

caret: peccaret proinde si presentem animi

dispositionem ad ejusmodi electionem haberet; ~~xxx~~

per peccatum hic, et nunc commissum ~~xxx~~ in-

curreret poenę eterne reatum, ageret contra

suam efficacem intentionem vitandi ejusmo-

di poenam. Hoc implicatorium est: ergo in

illiùs attritionis non esset paratus ad tur-

pem electionem faciendam, pro ca-

su illius disjunctive necessitatis. —

Sectio 8ta

Sectio 8^a

An attritio possit in contritionem transire?

1° 94.

Supponitur,

hominem posse ex attrito fieri contritum.
 1° proprie, quando homo dolore imperfecto ~~per~~ habito superaddit ~~dolorem~~, vel ~~amorem~~ tran-
 sit ad dolorem perfectum habendum. 2° late,
 quando homo dolore imperfecto per habito super-
 addit perfectum dolorem, vel amorem. 3° la-
 tissime, quando habenti solam attritionem acci-
 dit gratia sanctificans; ut evenit in sacra-
 mentis. Tunc homo dicitur ex attrito fieri
 contritum, nimirum equivalenter quoad ulti-
 mum contritionis effectum, qui est justificatio;
 et etiam quoad tollendam cordis duritiam: ex-
 perientia enim constat, peccatorem post sa-
 cramentum ritè susceptum esse multò promp-
 tiorum, et attentionem in precavendis peccatis,
 et in servandis preceptis: ut rectè observat S-
 panza, q. 89., a. 6. At aliud est, hominem
 ex attrito transire in contritum; aliudque, at-
 tritionem in contritionem transire: sicut in
 physicis, aliud est, subjectum ex frigido transire
 in calidum; aliudque, frigiditatem transire in
 calorem: quapropter locus est propè difficul-
 tati.

1° 95. Conclusio. Attritio non potest fieri contritio: et
 in hoc sensu attritio in contritionem transire
 non

Q. 1. C. 3. -

non potest. Ita communis sententia cum
D. Thoma, in 4. d. 17. q. 2. a. 1. quest. 3. Pro-
batur: nam attritio, et contritio sunt actus
essentialiter differentes ex intrinseco ordine ad
diversa motiva, ut probatum manet n. 86.

77.

ergo attritio non potest fieri contritio: sicut ne-
quit calor fieri frigiditas: et in hoc sensu ne-
quit una qualitas in alteram transire. Pro-
occupo solutionem: nequit idem voluntatis ac-
tus transire de objecto formali in aliud for-
male objectum: ergo nequit idem actus ob
ejusmodi transitum ex attritione fieri contritio.
Probaturs antecedens: nam actus voluntatis
potius specificatur ab objecto formali, quam
a materiali; sed nequit transire ab uno ad
aliud materiale objectum: ut concedunt omnes:
ergo. Oportet: nam actus respicit objectum
materiale, non propter se, sed propter for-
male; sed implicat transitus ab objecto mate-
riali in materiale: ergo. Quod autem spe-
cies ejusmodi actuum contritionis, et attritionis
sint morales, nil obstat: nam a diversa in-
trinseca tendentia in objectum formale sunt
in specie physica, et entitativa; et moralita-
tem accipiunt a libertate, a dictamine, et
ab alijs principijs extrinsecis. Similiter habitus
virtutum sunt morales; et tamen a suis pro-
prietatibus intrinsecis habent esse in diversis enti-
tative

diversa

tativè speciebus: et ita, ut unus habitus ne-
queat fieri alius. Itaque sicut habitus, ad quos
pertinent contritio, et attritio sunt ab intrin-
seco diversi; sic et ipsi actus: unde sicut habitus
nequit in alium habitum transire; ita et nec
actus in actum.

106. 96. Dices 1°. Habeat quis dolorem
de omnibus peccatis suis, quatenus contra De-
um: sed tamen non restituat, quod debet, aut
non relinquat occasionem proximam peccan-
di. Dolor iste non est contritio: quia adhuc
non facit homo quantum potest, et debet, ut
se disponat ad gratiam. Restituat postea, et oc-
casionem relinquat: jam idem dolor erit con-
tritio, quin crescat, aut mutetur. Ergo idem
actus potest ex attritione fieri contritio. Sic dif-
cuxerunt Victoria, et Sedesma. — Dices 2°. Attri-
tioni superaddatur dolor de peccatis, quatenus
contra Deum, vel actus perfectæ dilectionis Dei
super omnia; attritio fit contritio. Probatur hoc:
nam calor remissus fit intensus per additio-
nem caloris: ergo dolor imperfectus, seu attri-
tio, fit perfectus, seu contritio per additionem
doloris perfectionis, sive perfecti amoris. Ergo po-
test attritio in contritionem transire.

106. 97.

Ad primum

negatur assumptum: vel enim in eo instanti, in
quo concipitur dolor, urget obligatio restituendi;
vel

vel tunc non urget. Si primum: implicatum est, quod quis per contritionem, aut per attritionem, doleat se de peccatis; et quod simul peccatum committat in transgressionem precepti urgentis tunc. Si 2um: defectus restitutionis non obicit, ut dolor ille sit vera contritio: nam ad istam sufficit propositum, ~~se~~ tunc virtuale, adimplendi preceptum tempore debito. Igitur item dolor ex percipio defectu actionis exterioris non potest esse contritio; neque ex percipio additione actionis exterioris potest esse contritio: nam si urgeat obligatio restitutionis statim faciendae, et cum sufficiente advertentia omittatur, dolor nec contritio erit, neque attritio; si autem ejusmodi obligatio non urgeat, dolor erit attritio, vel contritio pro diversitate motivorum. Quod si dolens non restituat nunc, cum tenetur, et postea etiam dolens restituat, dolor precedens non inducit naturam attritionis, vel contritionis; sed novus succedit dolor, qui ~~in~~ intrinsece exit contritio, vel attritio.

18. Ad secundum negatur assumptum. Addatur attritionis dolor perfectus de peccatis quatenus contra Deum: tota contritio stat formaliter in actu adveniente; unde complexum exit contritio tantummodo ex ratione doloris perfecti ex motivo charitatis. Explicatur exemplo:

exemplo: apprehensione simplici ^{animal} ~~et~~ addatur
 composita, animal rationale: clarius cognos-
 citur homo; sed major ista claritas patet toto
 formaliter in apprehensione composita: ergo si-
 militer in re nostra. Rursus: addatur attri-
 tioni actus perfectus dilectionis Dei super om-
 nia: in complexo non datur formalis contri-
 tio, sed tantum virtualis; et toto formaliter
 consistit in amore superaddito. Ergo neutro mo-
 do attritio fit contritio; sed priore ^{et} conjungi- modo
 tur formali contritioni: posteriore autem mo-
 do conjungitur virtuali. Hinc ad probationem
 assumpti, concesso antecedente, nego consequen-
 tiam ob insinuatam disparitatem: nam calor
 additus non est calor formaliter intensus: qua-
 re ex gradu presupposito, et adveniente intensio
 perficitur. At dolor perfectus adveniens attri-
 tioni est formalis contritio; amor autem
 perfectus est contritio virtualis: unde attri-
 tio per neutrius adventum perficitur in
 esse contritionis.

128. 99. Replicabis: complexum ex attri-
 tione, et perfecto amore est formalis contritio:
 ergo attritio potest in contritionem transire.
 Probatur antecedens: tum quia ejusmodi
 complexum est ultima dispositio ad gratiam;
 tum quia est detestatio peccati charitate for-
 mata. Potest omitti antecedens, et negari conse-
 quentia:

quentia: nam, ut notat ex Medina P. Suar., hoc modo attritio non fit contritio; sed ex priore attritione, et superaddito amore contritio coalescit: semperque manet, ipsam attritionem non esse ultimam dispositionem ad gratiam, ac proinde non esse contritionem. Sed negetur antecedens.

Ad primam probationem dic, rationem ultimæ dispositionis ad gratiam non esse adæquatum constitutum contritionis formalis; cum ipsa perfecta dilectio se sola sit talis dispositio, quin sit formalis contritio. Ad secundam dic, attritionem non ex merito suo, sed per accidens formari charitate actuali, quæ supervenit; contritionem vero propriè talem esse detestationem peccati per se, et ab intrinseco formatam charitate: unde complexum illud est minus propriè contritio; quod etiam notavit Exim. D. Hic miscetur aliquid de voce; sed in questionibus de voce cum pluri- bus est loquendum. De re est, ejusmodi complexum esse sufficiens ad justificationem, ita ut non maneat obligatio ulterioris doloris; nam supponitur, attritionem, cui advenit dilectio, esse universalem.

Sectio 9a

Ar

Sectio 2.^a

An attritio absque actu charitatis in Deum sufficiat ad justificationem in sacramento Poenitentiae?

100.

Mitto hic sen-

tentias aliquorum Theologorum, qui docuere, vel ante absolutionem Sacerdotis requiri perfectam contritionem, qua poenitens a culpa sit absolutus a Deo; vel virtute absolutionis excitari contritionem perfectam, sine qua numquam contingat infusio gratiae sanctificantis. Mitto etiam opinionem, quam excogitavit Dom. de Soto, exigentem ad justificationem in sacramento poenitentiae, vel quod detur vera contritio, vel quod attritio, bona fide, ut contritio existimetur. Nos dicendi modos afferri - all me impugnat P. Vazq., quest. 92., a. 1. Dub. 2: iique ex dicendis pro nostra conclusione rejiciuntur efficaciter. Communis Theologorum sententia est; ad justificationem in sacramento poenitentiae obtinendam non requiri perfectam contritionem; adeoque sufficere attritionem absque actu charitatis in Deum. Son- gum Doctorum sensum attexit P. Ioan. Bapt. Gormaz, hic, d. 6., f. 4., per totam. Resistunt huic communi sententiae rigidiores Theologi Galli, et Belgae post Franciscum Sylv., 1. quest. supplementi, a. 3: petuntque ad justificationem obtinendam in poenitentiae sacramento formalem actum

Cha-

charitatis in Deum; non quidem intensum, ferventissimum, et predominantem: sed qui sit dilectio imperfecta, debilis, et initialis.

101.

Conclusio

nostra. Ad obtinendam justificationem in sacramento poenitentiae sufficit attritio, etiam cognita ut talis, absque formali actu charitatis in Deum. Dixi, etiam cognita ut talis: quia dispositio necessaria non perdet ab extinctione accidentis: alioquin similiter dici posset, accedentem cum mera peccati displicentia, aut cum attritione purae naturalis, si tamen bona fide existimet, se habere dolorem efficacem supernaturalem, percipere justificationis fructum in poenitentiae sacramento. Nunc semel statuto, attritionem sine formali charitatis actu esse sufficientem; consequens est, ut eadem sufficiat, etiam si cognoscatur ut talis. Jam vero nomine formalis actus charitatis in Deum hic accipio actum conceptum ex motivo charitatis; sive quatenus intellectiva prosecutionis; et amoris, sive quatenus elicitiva dei, et suae: juxta doctrinam datam num. 5. Sed tamen charitatis gratia deinceps loquimur de attritione absque dilectione formali Dei super omnia ex motivo perfectae charitatis. Denum nomine dilectionis imperfectae, debilis, et initialis non est extendenda substantia,

tantia, et essentia actus: quapropter seorsum
se debet de dilectione imperfecta, quoad modum
intentionis; quae tamen sit dilectio efficax, et
appetitiva Dei super omnia ex charitatis
motivo. His suppositis,

101. 102.

Probatur conclusio, 1.º Triden-

tinum sess. 18. cap. 1. statuit, ad justificationem
requiri contritionem, quae est animi dolor, ac
detestatio de peccato commisso, cum proposito non
peccandi de cetero. Progreditur, et dividit contri-
tionem in perfectam, et in imperfectam; et
de hac subiungit, quod attritio dicitur, quoni-
am vel ex turpitudinis peccati consideratione,
vel ex metu gehennae, et poenarum commu-
niter concipitur. Habemus attritionem distinc-
tam prorsus, et sejunctam a charitatis actu. 1.º
quia Concilium contraponit attritionem contri-
tioni perfectae; haec est, vel inducit actum cha-
ritatis, ideoque dicitur formata, seu perfecta
charitate: ergo attritio neque est, neque indu-
cit charitatis actum; adeoque est distincta prorsus,
et sejuncta ab actu charitatis. 2.º quia Con-
cilium assignat attritioni pro motivo adqua-
to motum plane diversum a motivo cha-
ritatis: nempe aut turpitudinem peccati, aut
gehennae metum; sed actus, qui habet pro
motivo adquato motum diversum a motivo
charitatis non est charitatis actus: ergo attritio

C. 17.

ista

ista non est charitatis actus. Concludit, et
 2) statuit, quod hoc attritio, quamvis sine sa-
 2) sacramento poenitentis per se ad justificationem
 2) perducere peccatorem nequeat, tamen cum
 2) ad Dei gratiam in sacramento poenitentis im-
 2) petrandam disponit. Nam sic: peccator per
 attritionem absque formali charitatis actu est
 dispositus ad impetrandam gratiam in sacra-
 mento poenitentis: ergo suscepto sacramento
 gratiam impetratur: ergo attritio absque for-
 mali actu charitatis in Deum sufficit ad obti-
 nendam justificationem in sacramento poeni-
 tentis.

112. 103. Resp. 1^a. Tridentinum non contraponit
 attritionem, nisi contritioni perfectae; hoc est,
 quae sit, vel includat dilectionem predominantem:
 quapropter stat, quod ad attritionem in
 sacramento justificativam requiratur initialis di-
 lectio Dei. Contra: vel nomine initialis dilec-
 tionis intelligitur dilectio ex charitatis motivo a-
 pretiativa Dei super omnia; vel alia quae
 gratiam dilectio, quae non sit eo modo appetitiva?
 Si primum: illa dilectio sufficit ad perfectam
 contritionem, quae justificat extra sacramen-
 tum, ut probatum manet a n. 1. et 2. d. 1. c. 1.
 unde hoc modo accepta initialis dilectio non
 potest requiri ad attritionem, quam Conci-
 lium contritioni perfectae contraponit. Si 2^a;
 contra

contra est 1°: nam Concilium expresse tribuit vim justificandi in sacramento attritioni conceptę ex motivo diverso adquate a motivo charitatis; sed hoc esset falsum, si requiratur initialis dilectio Dei ex charitatis motivo: ergo. 2°: Concilium accuratissime enumerat requisita ad justificationem, tum intra, tum extra sacramentum; sed hujus dilectionis initialis nullam facit mentionem: ergo. 3°: Concilium refert conditiones, quas attritio debet habere: nimirum, quod excludat voluntatem peccandi, et habeat spem venię; sed non adjungit, quod sit, vel includat dilectionem initialem ex charitatis motivo: ergo. 4°: Concilium absolute id asserit; pro omni casu requiri animi dolorem, et detestationem de peccato commisso, quin id statuat de dilectione ex motivo charitatis; id non faceret, si ad justificationem requiratur semper ejusmodi dilectio, et sine ipsa nunquam sufficeret attritio: ergo. 5°: Concilium illi attritioni absolute attribuit vim justificandi in sacramento, de qua contra Lutherum asserit, non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem. Constat ex cit. cap. et ex can. 5. ejusdem sessionis. Sed de attritione secundum se, et prout percipisse substantiis adjumentis, propositi non peccandi, et spei venię, asserit contra Lutherum, quod non facit hominem

minem hypocritam, et magis peccato-
rem: ergo.

113. 104. Resp. 2. Tridentinum solum asse-

rit, quod attritio ad gratiam in sacramento
poenitentis impetrandam disponit; quod ~~proxime~~
accipitur ex dispositione remota: et quae non
est proxima, nisi accedente perfecta con-
tritione, seu predominante dilectione. Con-
tra est 1. Concilium assignat discrimen in-
ter attritionem intra, et extra sacramen-
tum: et eam dispositionis rationem, quam
illi negat extra sacramentum, concedit
intra; sed non negat, attritioni rationem
dispositionis ~~extra~~ extra sacramentum, sed
rationem dispositionis proximi: attritio nam-
que, etiam extra sacramentum de ~~voluntatis~~
voluntatis motus: ergo. 2. Concilium docet,
attritionem facere cum sacramento, quod
sine sacramento, et per se facere non
valet; at sine sacramento, et per se dispo-
nit ~~extra~~, et non impetrat justificationem:
ergo attritio in sacramento disponit proxi-
me, et impetrat justificationem. 3. Conci-
lium concedit attritioni cum sacramento, quod
attribuit contritioni cum contritionis voto; ci-
tato enim loco explicat relationem, quam
contritio, et attritio dicunt ad poenitentis sa-
cramentum. Sed contritioni cum voto sa-
cramenti

x
apte

x
sens-
to

x
sens-
to

sacramenti concedit; esse dispositionem proximam ad justificationem: ergo. 8°. Concilium definit, attritionem dissonare ad gratiam in sacramento recipiendam; hoc ita non esset, si ad justificationem semper esset necessaria perfecta contritio: ergo. Ostenditur minor: nam solus disponeret ad impetrandum contritionis actum: quo habito post attritionem, justificaretur peccator antecedenter ad sacramentum; et quod post attritionem non habito, non justificaretur in sacramento. Et hinc,

119. 105.

Probat 2° conclusio nos-

tra. Sacramentum poenitentiae est per se remissio peccati. Hec propositio est certa, definiente Tridentino sess. 14., c. 3. quod res, et effectus huius sacramenti, quantum ad ejus vim, et efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo. Symnit eodem cap., formam huius sacramenti, in qua praecipue est ipsius vis, in illis verbis esse dispositam: Ego te absolvo. Et cap. 1. ejusd. sess. statuit, sacramentum poenitentiae ad peccatorum remissionem esse institutum; potestatem remittendi peccata, quae in ~~exco~~ excoeretur, esse potestatem ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos; in eo sacramento Deum vitae remedium contulisse. Vide plura apud P. Vazq.

D. V. C. 3. —

Kasg., q. 84., a. 3., dub. 2.: ex quibus aperte e-
vincitur, sacramentum poenitentiae ex insti-
tutione Christi Domini, et ex sua natura,
esse per se remissivum peccati. Assumo: sed
non esset per se remissivum peccati, si ad
illius fructuosam susceptionem requireretur
dilectio Dei appetitiva super omnia: ergo hoc
ad id non requiritur; ac proinde non requi-
ritur contritio, sed sufficit pura affectio.

WS. ~~105.~~ 106.

Assumptum
probat: si ad sacramenti fructuosam suscep-
tionem requireretur dilectio Dei appetitiva
super omnia, nullus esset casus, in quo illud
per se remitteret peccata: hoc est, in quo
remitteret peccata per absolutionem, in qua
istius sacramenti vis precipue consistit: ut
dictum est ex Tridentino. Sed si nullus est ta-
lis casus, istud sacramentum non est per se
remissivum peccati: ergo. Minor ex termi-
nis patet; et ostendi potest ab exemplis. 1.
si non esset possibilis casus, in quo perfecta
contritio per se remitteret peccata, dici
non posset, ejusmodi contritionem esse per
se peccati remissivam. 2.
si nullus esset
casus, in quo ignis posset per se combu-
nere, male diceretur, ignem esse per se
combustivum. Ugeo: non minus proprie
sacramentum poenitentiae in se susceptum
est

est remissivum peccati, quam susceptum in voto; sed percipi non potest, quod susceptum in voto sit remissivum peccati; quin sit possibilis casus, in quo sic susceptum peccata remittat: ergo nec percipi potest, quod in re susceptum sit remissivum peccati, quin sit possibilis casus, in quo sic susceptum peccata remittat. Probatur jam major præmissi discursus: si ad sacramenti poenitentis fructuosam receptionem requireretur dilectio Dei super omnia, nullus esset possibilis casus, in quo præviè ad hoc sacramentum non essent remissa peccata ad illud accedentis vitè, et debite: præter namque ejusmodi dilectio, quæ habet vim infallibilem justificandi: ergo nullus esset possibilis casus, in quo istud sacramentum per se peccata remitteret.

116 107.

Confirmatur probatio facta. 1° sacramentum poenitentis est institutum ad vivificandos mortuos per peccatum, sicut sacramentum baptismi; seuus atque Eucharistia, quæ instituta est ad nutriendos vivos per gratiam. Ergo est possibilis, in quo poenitentis sacramentum mortuos casus, vivificet; atque adeo ad illius suspensionem dignam non requiritur dilectio charitatis. 2° per hoc sacramentum maxime consuluit Deus humanæ fragilitati; id ita non esset, si ad illius fructum

~~fructu~~ requireretur charitatis dilectio: nam ex una parte requireretur contritio, aut ante sacramenti institutionem requirebatur; et ex alia parte denuò esset impositum confessionis onus: exgo ad fructum sacramenti poenitentis suscipiendum non requiritur dilectio charitatis.

117. 108.

Occurrunt Adversarij, et dicunt, cum necessitate dilectionis stare, quod sacramentum poenitentis sit per se remissivum peccati; et mortuorum vivificantium. Ratio: quia in ejusmodi dilectione continetur sacramenti votum: unde justificatio prius obtenta tribuenda est sacramento, cujus illa dilectio est pars. Explicatur à simili: in lege veteri justificabat contritio ex vi meritum Christi; quando hæc non existebant: similiter itaque poterit justificare sacramentum poenitentis ratione contritionis priusquam ipsum existat; atque adeo stat, quod sacramentum hoc sit peccati remissivum. Rejicitur: sacramentum hoc ex opere operato est remissivum peccati; sed non esset ex opere operato remissivum peccati, si tantum posset obtinere remissionem peccati per dilectionem prout includentem votum sacramenti: nam sacramentum priusquam sit, nil potest causare ex opere operato: exgo.

Rursus:

Rursus: votum sacramenti non est ipsum sacramentum: ergo tribuere contritioni remissionem peccati, in quantum includit sacramenti votum, non est illam tribuere ipsi sacramento; atqui sacramentum poenitentiae tale est, ut ipsi possit per se tribui remissio peccati: ergo. Præterea: contritio consideratur vel ut pars potentialis; vel ut pars actualis sacramenti poenitentiae. 1um non sufficit, ut dicatur, sacramentum causare remissionem peccati; sicut quod anima D. Petri intelligat, non sufficit, ut dicatur, ipsum D. Petrum intelligere. 2um dici nequit: quia iam contritio, non nisi prout conjuncta alijs sacramenti partibus, causaret peccati remissionem; quod est aperte falsum. Denique: præcipua vis, et efficacia hujus sacramenti posita est in absolutione: ut dictum est ex Tridentino; hoc esset falsum, si proprio ad sacramentum deberet supponi remissio peccati: ergo. Ostenditur minor. 1^a: quia iam dolor præsuppositus causaret formaliter remissionem; ipsa vero absolutio ad summum denominativè illam causaret. 2^a: quia iam dolor essentialiter requisitus se solo, et independentè à conjunctione cum alijs partibus; quod absolutio nunquam prestare potest, sed justificaret; sicaret;

118. 109. Ad exemplum, cui

cujus nititur. impugnata solutio; dico, contritionem in lege veteri justificasse ex vi meritorum Christi, quando hęc non existebant; sed tamen quando futura erant: et ita, ut si non fuissent futura, contritio ex vi ipsorum non justificasset. Hinc paritatem e-vento: non posset tribui justificatio meritis Christi Domini, si hęc futura non fuissent: ergo nec justificatio, per contritionem obventa, tribui poterit sacramento, nisi hoc sit futurum; quod est aperte falsum, ut constet in casu impossibilitatis suscipiendi sacramentum, morte interveniente. Arguo à priori: sicut ad rationem causę meritorię requiritur, quod sit, vel quod sit futura; ita ad rationem causantis ex opere operato requiritur, quod sit, vel quod fuerit. Hoc enim afferunt termini ipsi, opus operatum. Atqui sacramentum poenitentię habet vim causandi ex opere operato remissionem peccati: ergo, ut illam exerceat, requiritur, quod existat, vel quod extiterit. Sed si ad justificationem requiratur contritio, nūquam sacramentum hoc vel existens, vel postquam extitit poterit causare peccati remissionem: ergo &c.

110.

Probatür 3.º ab auctoritate Patrum conclusio jacta. Jul. Pap. 1., citatus supra, respondet. Quinquit: si Presbiter morientibus poeni-

27. poenitentiam abnegaverit, reus erit anima-
 27. rum. Hic ratio nulla esset, si ad iustifica-
 tionem requireretur contritio: nam si illam
 movens habeat, defectu absolutionis non fa-
 ciat animae iacturam: ergo. Coelestinus Pap. I.
 27. citatus supra, eodem n. inquit: salutem ho-
 27. mini adimit quisquis mortis tempore spera-
 27. tam poenitentiam denegaverit. Ergo est ca-
 sus, in quo ex praeciso defectu absolutionis solus
 homini adimatur; hoc ita non esset, si sem-
 per requiratur contritio: ergo. Favet D. Au-
 gust. epist. 254. quae est ad Nectarium, et inci-
 pit: Legi litteras. Si poenitentia impetrat ve-
 niam, et purgat admissum; sed illa, quae in
 vera religione agitur, quae futurum Dei iudi-
 cium cogitat..... Hinc Christianis confitentibus,
 atque deprecantibus poenitentis dolorem fruc-
 tuosum esse credidimus, quod inest in cordibus
 eorum fides, quae formidare possent, quid di-
 vino iudicio formidare deberent.

126. Tercius est cla-
 rissimus de dolore concepto ex timore p^{er}terit^{orum}
 re, quae proponitur per fidei illuminationem;
 et huic dolori concedit Magn. Doctor ratio-
 nem dispositionis ultimae ad remissionem pecca-
 ti (videlicet intra sacramentum) nam dicit eo
 usque esse fructuosum, ut impetret veniam,
 et purget admissum.

Confo-

Angelicus M. multis in locis. In primis,
 in d. 6, q. 1, a. 3, ad 5 inquit: ad hoc,
 quod homo præparet se ad gratiam in bap-
 tismo percipiendam, præexigitur fides, sed
 non charitas, quia sufficit attritio præce-
 dens et si non sit contritio. Sed eadem dis-
 positio, quæ sufficit ad baptismum, sufficit
 ad poenitentis sacramentum: ergo. Deinde,
 art. 5, dist. 17, q. 3, questione 1, assertit, quod sicut
 in baptismo, si præcesserit justificatio, augetur
 gratia; si vero non præcesserit, expiatur
 peccatum: sic in sacramento poenitentis au-
 getur gratia, si peccata sunt antea remissa;
 et etiam remissio peccatorum datur, si præ-
 cedens dolor de peccatis non sufficiens ad con-
 tritionem fuit, et poenitens tunc obicem
 gratiæ non præbet. Præterea, dist. 18, q. 3, ques-
 tiunc. 1. docet, quod si poenitens ante absolu-
 tionem non fuisset perfecte dispositus, in ipsa
 confessione, et absolutione sacramentali gra-
 tiam consequeretur, si obicem non poneret.
 Denum, in suplem., q. 1, a. 1, ponit, quod con-
 tritio est actus virtutis, et pars sacramenti;
 illamque describit cum D. Isidoro: humilitas
mentis cum lacrymis veniens de recorda-
tione peccati, et timore judicii; et cum D. Gre-
 gorio: humilitas spiritus annihilans peccatum
inter

inter spem, et metum. Ergo Angel. D.^r
 agnoscat ut partem sacramenti poenitentis
 solum, qui ad spem, et metum tantum per-
 tineat: ergo &c.

Sectio 10.^a

Alqua argumenta solvuntur.

122. 113.

Arguitur 1.º ex Scriptura. Cum

- » quiescis Dominum Deum invenies eum,
 » si tamen toto corde quiescis, et tota tribula-
 » tione cordis: Deuter. 4., 29. Sed hoc modo, non
 nisi per charitatem queritur Deus, jux-
 » ta illud: Diliges Dominum Deum tuum
 » ex toto corde tuo: ergo non invenitur Deus,

nisi per charitatem: ergo in sacramento poe-
 nitentis non obtinetur remissio peccati per
 attritionem se junctam a charitatis actu.

Respondeo, predictum locum, similesque alios ex
 veteri testamento, agere de querendo, et inve-
 niendo Deum extra sacramentum. At per
 sacramenti institutionem subventum est huma-
 ne infirmitati; jugumque Christi instituentis
 sacramentum suave est, et onus ipsius leve:
 quapropter oportuit, quod ad justificationem
 in sacramento non requiratur eadem illa dis-
 positio, quae requirebatur in lege veteri, ma-
 xime cum in nova impositum sit confessionis
 onus. Ad hoc: textus ille unanimi Doctorum
 consensu, accipitur de contritione sufficiente
 &c.

de se ad impij justificationem; istiusmodi autem contritionem non requiri ad sacramentum, dilucide stabilitur à Tridentino. Recursus autem ~~autem~~ ad aliam dilectionem imperfectam, quæ non fit de se justificativa, si maxime non potest ex prædicto testimonio: loquitur enim de contritione, quæ infallibiliter Deus invenitur; ac proinde de contritione perfecta, et de se sufficiente ad justificationem.

123. 114.

Instas. In novo testamento exigitur indispensabiliter ad justificationem charitas, et dilectio: ergo et hæc requiruntur ad justificationem in sacramento obtinendam. Ostenditur antecedens. 1.º ex illo 1.º Joann. 3: qui non diligit, manet in morte. 2.º ex 1.º Corinth. 13: si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest; et, sine charitate nihil sunt.

Nego antecedens. Ad primum textum dic, ibi sermonem esse de proximi dilectione; quam nisi quisque habeat, cum subest præcepto, lethaliter peccat: ut constat ex contextu illius capituli. Exponatur locus de charitate habituali; nihil hinc inferatur: nam probandum superest, quod ad habitum charitatis in sacramento obtinendum debeat

debeat precedere formalis actus charitatis.
 Exponitur etiam de actuali dilectione Dei;
 solum evincitur, quod lethalius peccat, qui
 illum ~~habere~~ non habet, cum urget praeceptum:
 et probandum restat, urgere, quan-
 do peccator accedit ad sacramentum poenitentiae.
 Ad secundum textum dic, ibi
 etiam sermonem esse de proximi dilectione,
 nam expresse Apostolus reprehendit
 contentionem, quae erat inter Corinthios.
 Sed plane accipitur de charitate in
 Deum: non dicit Apostolus, actus distinctus
 a charitate nihil esse, et nihil valere
 ad obtinendam charitatem; sed nihil
 esse, et nihil valere, nisi charitas obtineatur.
 Hoc tam certum est, quam
 est certum, in justificatione charitatem infundi;
 et hominem sine charitate esse peccatorem:
 et in hoc sensu, nihil esse, juxta illud Psalm. 72: ad nihilum redactus sum;
 nempe peccatum.

124. 115.

Arguitur 2° ex D.

- » August. serm. 7. de tempore, inquit: poenitentiam certam non facit, nisi odium peccati, et amor Dei. Et lib. de ver. et fals. poenit. cap. 17: sine amore Dei nemo umquam gratiam invenit, nec veniam consecutus est. Et lib. 2. contra Crescon. cap.

12.

71. 12: mundantur peccata charitate, quæ si ad-
 71. sit omnia recte fiunt; si vero absit, ce-
 71. tera frustra fiunt. Ergo in sacramento non

sufficit mera attritio. — Respondeo, præfa-
 tos textus, et alios similes, intelligendos esse
 de charitate, et dilectione Dei prout abstra-
 hente à formaliter tali, et reductivè tali.

Omnis autem actus honestus, et super-
 naturalis est reductivè, et participativè cha-
 ritas; quia omnes virtutes participant ali-

71. quid à charitate, scilicet desiderium sum-
 71. mi boni, propter quod operantur: ut docet

2. D. Thomas in 3., Dist. 26., a. 2. ad 3. Insuper

71. per attritio est donum Dei, et Spiritus

71. Sancti impulsus: et à gratia movente, quæ
 ordinem dicit ad Deum summum bo-
 num, qui est finis charitatis, attritio debet
 esse aliquomodo charitatem, et dilectionem
 Dei; in quantum tendit ut medium ad
 eundem finem, circa quem charitas imme-
 diatè versatur. Datam solutionem firmat

P. Espazz., sic, q. 89., a. 1., et 5: eam esse
 ad mentem Divi Augustini, constat satis
 ex testimonio allato in 19. Omitterendum

non est, præfatos textus accipi posse de
 amore Dei virtualiter contento in proposito
 nunquam peccandi: quatenus per tales
 propositum amissionis Dei, et preceptorum
 observatio

observatio antefatur omnibus, qui possint
hominem à Dei amicitia excludere. Nam
vero esse mentem D. Augustini conjectari
licet ex eo, quod citat. scilicet 7. acriter inve-
hitur in eos, qui ita accusabant sua pec-
cata, ut adhuc eos peccare delectaret: qua-
propter dum concludit, quod poenitentiam
certam non facit, nisi odium peccati, et
amor Dei, accipiendus est de amore suffi-
ciente excludere voluntatem peccati; quod
facit amor contentus in efficaci proposito.

136.

Replicabis.

D. Augustinus, epist. 114. expresse rejicit poe-
nitentiam ex metu supplicij, postulatque
charitatem: ergo male exponitur de dilectione
Dei reductive, aut virtualiter tali. Illius ver-
ba sunt: ad justè vivendum non vos sup-
plicij metus urgeat, sed ducat delectatio,
charitasque justitiæ. Confirmatur ex D.
Chrysost. b. 1. Corint. 2: ingemisse, non
quod poenas daturus sis (nihil enim hoc
est) sed quod Deum tuum offenderis. —
Nego antecedens; quod verbis adductis non
probat: ijs enim Magn. D. r. solum hor-
tatur ad amorem; ex sola autem adhor-
tatione non inferitur, quod non sufficiat do-
lor conceptus ex timore. Ad hoc: ijs verbis
non agitur de amore formali Dei; sed de

delectatione, et amore virtutis; quæ justitiæ
nomine significatur. Ad confirmationem
dico, D. Chaysoftorum hortari nos ad
poenitentiam exemplo Davidis: unde so-
lum contendit, dolorem conceptum ex me-
tu supplicij non esse perfectam illam poe-
nitentiam, quam Propheta habuit; istamq.
imperfectam poenitentiam nihil esse, compa-
ratione illius, quam excitare potest Deibo-
nitas, et benignitas. Mitto hic plurima alia
Patrum testimonia, quæ congerunt Ad-
versarij: quia alia sunt meræ exhortato-
ria; alia autem impetere videntur honesta-
tem attentionis. Quæ sunt prioris gene-
ris; nihil convincunt; quæ vero posterioris, sunt
omnibus exponenda: ut immota maneat
Tribunali definitio.

Agitur 3° ex D. Thom.
126. 117. In 1° sum. dist. 17, q. 3, a. 1, quæstione 1, docet,
confessionem non valere sine charitate, quæ
est principium merendi. Et 3. p. q. 85, a.
2, ad 1um docet, displicentiam peccati præteriti
requisitam ad poenitentis sacramentum per-
tinere immediate ad charitatem, solamque
intentionem operandi ad ~~delectationem~~ peccati
candi pertinere ad specialem virtutem sub
charitate. Et in 1° sum. dist. 14, q. 1, a. 1, quæsti-
one 2, ad 3um, et sæpe alibi, docet, attentionem
distingui

x
delecta-
tionem

à contritione, seu à perfectâ charitate,
 secundum plus, et minus. — Respondeo,
 in 1.º textu solum docere Angelicum Mag,
 confessionem non valere in ratione operis
 promerentis gloriam, nisi charitas accedat.
 Non tamen docet, quod ut per confessionem
 obtineatur charitas requiratur praevia Dei
 super omnia dilectio: immo oppositum do-
 cet locis citatis num. ~~111~~. Ad secundum lo-
 cum duo, ibi docere, diffidentiam peccati
 praeteriti posse immediate pertinere ad chari-
 tatem, elicique ex huius motivo; intentio-
 nem vero delendi peccatum, in quantum
 Dei offensa est, pertinere ad specialem
 poenitentis virtutem. Hinc nullum est
 argumentum pro necessitate contritionis:
 cum illa diffidentia, seu dolor de pecca-
 to possit haberi ex recordatione iudicii, an-
 nihilareque peccatum inter spem, et me-
 tum: ut docet idem Angelicus cum Isidoro,
 et Gregorio. Ad 3.º testimonium duo, con-
 tritionem, et attritionem differre secundum
 magis, et minus, quoad effectum emolliendi
 cor hominis; quod ex ipsâ etymologia vocum,
 contritio, et attritio, constat, et ex analogia
 ad corpora dura: haec enim contexi dicuntur,
 cum in partes minutissimas franguntur; vero, atteri
 cum in majores constringuntur. At D. Thomas
 agnos-

agnoscit distinctam specificam diversita-
temque formalem provenientem ex mo-
tivis, inter contritionem, et attritionem;
et docet aperte, charitatemque sit vera
charitas, conjungi non posse cum peccato.

118

Ostenditur
hoc: nam in d. dist. 17, q. 2, a. 5, questione.

1) hanc conclusionem jacet. Dicendum, quod

2) quantumcumque parvus sit dolor, dummo-

3) do ad contritionis rationem sufficiat, om-

x 4) nem culpam delet. Atqui expresse ad-

deletis - mittit dolorem, non sufficientem ad ~~dele-~~
nem ~~rationem~~ peccatorum eo, quod non peatin-

gat ad contritionem, sufficere ad remissio-

nem peccatorum in sacramento obtinendam:

ibid. q. 3, a. 5, questione 1. Ergo non ponit

differentiam attritionis sufficientis ad sacra-

mentum a contritione in eo, quod differant

per se secundum plus, et minus: cum par-

va contritio, dummodo contritio sit, sufficiat;

et magna attritio, dummodo contritio non

sit, extra sacramentum non sufficiat. Unde

igitur Angelicus Doctor desumit discrimen?

Ex eo, quod contritio, non vero attritio, sit ve-

ra charitas; hoc est, dilectio Dei propter se,

et super omnia: ideoque in 1. loco ex adduc-

tis n. 118, infert, ad baptismum non requiri

5) charitatem, ex eo, quod sufficit attritio prae-

cedens

27. cedens, quammis. non sit contritus.

128. 119.

Arguitur

1° ex Tridentino. In primis, sess. 14., cap. 1.
 docet quidem ad sacramentum sufficere do-
 lorem, qui ex consideratione turpitudinis pec-
 cati, vel ex gehennae metu communiter con-
 cipitur; at non dicit, quod sufficiat dolor ex
 27 sola consideratione, ex metu solo conceptus.
 Ergo hinc non est argumentum contra
 necessitatem doloris ex motivo perfectae cha-
 ritatis. Deinde sess. 6., cap. 6., docet, adultos
 27 disponi ad justificationem in baptismo, dum
 27 Deum tamquam omnis justitiae fontem dili-
 27 gere incipiunt; subiungit: ac propterea mo-
 27 ventur adversus peccata, per odium ali-
 27 quod; et detestationem, hoc est, eam poeni-
 27 tentiam, quam ante baptismum agi, opor-
 27 tet. Ergo ad baptismum requiritur poeni-
 tentia, qua Deus diligatur ut fons totius
 justitiae; quod proprie pertinet ad chari-
 tatem. Atqui par est ratio de dispositio-
 ne requisito ad sacramentum poenitentiae, atq.
 de requisito ad baptismum: ergo.

120.

Respondeo ad

1° Tridentinum citato loco agere de dolore,
 concepto ex sola consideratione turpitudinis
 peccati, aut ex solo gehennae metu, seunc-
 toque ab omni actu perfectae charitatis; ut
 ostensum

ostensum manet n. IV. Itaque, tametsi definitio illa non sit per particulam exclusivam, accipienda est, ac si particula exclusiva esset adjuncta. 1° quia dum expressè dicitur, sufficere dolorem ex ijs motivis, et aliud expressè non requiritur, jure censetur exclusa alterius motivi necessitas.

2° quia propositio particularis in materia doctrinali, et dogmatica equivaleret universali; alioquin vacillarent multæ dogmaticæ definitiones, quæ sine particulis exclusivis traditæ sunt. Explicatur vis utriusque argumenti: definit Tridentinum, ad obtinendam peccatorum remissionem (etiam extra sacramentum) sufficere contritionem charitate formatam. Jam vix contendat aliquis, requiri dolorem conceptum ex motivo illius virtutis specialis, contra quam peccatum fuit commissum; dicatque, Concilium non docuisse, sufficere contritionem sola charitate formatam. Impugnabitur iisdem argumentis, quibus ostenditur, ~~habere~~ ^{hanc} Tridentinæ definitionem de contritione accipiendam esse, ac si haberet particulam exclusivam. Ergo similiter definitio Tridentini de attritione ex metu gehennæ accipienda est, ac si per particulam exclusivam esset tradita. Roborantur

stantur dicta: nam, ut citat. n. Dictum est,
Concilium agit de illa attritione, quam
heretici rejiciebant ut tuncem; sed isti solum
rejiciebant, puram attritionem conceptam
ex solo metu, et ex sola consideratione pec-
cati: non vero illam, quæ indivisibiliter, aut
inseparabiliter conciperetur ex charitatis mo-
tivo: ergo. Minor constat ex dictis n. 10.

121.

Respondeo ad

Secundum, Tridentinum loco citato, non di-
cere, dissoni baptizandos dum diligunt,
sed, dum incipiunt diligere; quod optime
explicatur de attritione pura: hæc enim cum
actum sit donum, motus, et impulsus Spi-
ritus Sancti, est inceptio ad diligendum De-
um, sive reductive, et participative charitas:
ut ex D. Thoma explicatum manet n.

115. Preterea: etsi requiratur dilectio, cum
hæc abstrahat ab amore concupiscentie, et ab
amabili, non est, unde probetur, determi-
nate requiri charitatis dilectionem. Equidem
non probatur ex eo, quod sit amor, quo Deus
diligitur tamquam omnis justitie fons: id uti-
que ad charitatem pertinet, si propter se dili-
gatur; ad spem autem, si relate ad nos: qua-
tenus ex hoc plenissimo fonte justitiam nos-
tram accipimus. Firmantur dicta: nam Con-
cilium, eadem sess. 6., in confirmationem doctrine
tradite

traditq; allegat Scripturę testimonia, quibus
 exprimitur motivum spei, et timoris; hęc nū-
 27 mimum. Accedentem ad Deum oportet cae-
 27 dere, quia est, et quod iniquis se remu-
 27 nerator sit. Et: confide fili, remittuntur tibi
 27 peccata tua. Et: timor Domini expellit pec-
 27 catum. At nullum testimonium allegat, quo
 expresse contineatur motivum charitatis.
 Non sic procederet Concilium, si requireretur
 dilectio charitatis, et non sufficeret spei: ergo.

131. 122.

Opportune
 nota, hac sess. 6., et cap. 6., statuisse Tridenti-
 num, ad justificationem in sacramento requi-
 ri pręvię odium aliquod, et detestationem pec-
 cati, nihil determinando de ejus odij qualitate;

x
 sess. hanc vero determinasse, et indefinitam il-
 lam propositionem contraxisse, 14., cap. 4., ubi
 docet, ad justificationem in sacramento poen-
 tentię sufficere attritionem ex consideratione
 magnitudinis peccati, aut ex generali metu con-
 ceptam. — Dices: in hoc posteriori loco exi-
 gitur contritio: nam post datam doctrinam
 de attritione, ad illius probationem affert Con-
 cilium exemplum Ninivitarum; qui utiliter
 timore concussi misericordiam impetraverunt;
 quod sine contritione accidere non potuit. Re-
 torques; sed Ninivites sine intenso, vehementi,
 et predominante contritione non potuerunt ve-
 niam

niam impetrare; ut volunt Adversarij: ergo, nec in sacramento poenitentij potest impetrari peccatorum absque vehementi contritione; quod Venia ipsi nolunt. Directè dico, Tridentinum afferre exemplum Ninivitarum, ad probandum dumtaxat, motum timoris esse honestum, et utilem; ex quo concludit, sacramentum poenitentij non conferre gratiam absque bono poenitentis motu. At sufficientiam attritionis simul cum sacramento, aut probat aliunde, aut probatam supponit: nimirum ex natura, et institutione ipsius sacramenti; quod satis insinuat, dum ait, attritionem ad Dei gratiam in sacramento poenitentij impetrandam dispo-
 ne. * Replias: solutiones datę non coherent cum doctrina Tridentini; nam sess. 6., cap. 7. definit: fides, nisi ad eam accedat spes, et cha-
 ritas, neque unit perfectè cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit; et fides sine spe, et charitate vitam eternam pre-
 stare non potest. Occurro: citato loco agit Tri-
 dentinum de ijs habitualibus virtutibus; pre-
 miserat namque: hec omnia accipit simul
 infusa accipit homo, per Jesum Christum, cui infertur, fidem, spem, et charitatem. Ex
 necessitate autem charitatis habitualis obtinendę in justificatione non est consequentia ad necessi-
 tatem charitatis actualis pręvię ad justificationem.

Recolantur dicta ~~et~~

133. 124.

Arguitur 5° ex Actis Tridentini apud Cardin. Pallavicinum, lib. 12. Lib., cap. 10. Constat, decretum de attritione relative ad sacramentum poenitentiae ita fuisse conceptum; ut haec statuerentur. 1um, attritionem esse imperfectam contritionem eo, quod solum vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae, et poenarum metu concipitur. 2um, ejusmodi attritionem dici servilem timorem. 3um, attritionem istam sufficere ad sacramenti poenitentiae constitutionem. Haec reformati sunt; et decretum aliter confectum, qualiter legitur, citata sess. 14, cap. 4, et toto can. 5. Infertur: ergo Concilium judicavit insufficientem, ad obtinendam justificationem in sacramento poenitentiae, attritionem illam, quae solum esset concepta ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennae, et poenarum metu; quae quidem est timor servilis. Infertur ulterius: ergo Concilium judicavit, requiri attritionem, quae non sit timor servilis, quaeque non sit concepta solum ex iis motivis; atque adeo requisivit dolorem ex motivo charitatis.

133. 125., Propositi argumenti inefficiam reformatione ostendo. Constat ex iisdem actis, in decreto preconcepto statutum fuisse, contritionem

tionem imperfectam, seu attritionem donum Dei esse, et Spiritus Sancti impulsum verissimum. Adjectum hoc, verissimum; reformatum est; et omissum in decreto, quod habemus: ergo Concilium judicavit; attritionem non esse verissimum Spiritus Sancti impulsum; sufficereque ad sacramentum poenitentis attritionem, quae non sit Spiritus Sancti impulsus verissimus. Hoc sine absurdo dici nequit: ergo. Occurrit: ~~perinde~~ est dicere, attritionem esse Dei donum, et Spiritus Sancti impulsum; atque id ipsum dicere cum illo adjecto: verissimum. Dico similiter: ~~perinde~~ est, ^x ~~perinde~~ ^x decernere; ad sacramentum poenitentis sufficere attritionem conceptam ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex metu gehennae, et poenarum; atque id ipsum decernere per particulas exclusivas: ex sola consideratione, ex solo metu. Relege dicta n. 129. Arguo praeterea. Constat ex iisdem actis, in decreto praconcepto positum fuisse, attritionem, ~~sufficere~~ quae est donum Dei, et Spiritus Sancti impulsus, sine aliquo dilectionis motu esse vix posse. Hae additio omissa est: ergo judicavit Tridentinum attritionem separatam ab omni dilectionis motu esse donum Dei, et Spiritus Sancti impulsus. Atqui de attritione, de qua illud statuit, definit, ad Dei gratiam

In sacramento impetrandam disponere:
exgo hoc postremum statuit de attri-
tione ab omni motu dilectionis sejuncta.
155. 126. Respon-

do directè; concesso antecedente, negando
consequentias; quas esse illegitimas retor-
sione, et argumento productis, clare evin-
citur. Non placuit Tridentini Patribus, quod
in decreto apponeretur, attritionem vocari
contritionem imperfectam eo, quod solum
vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel
ex gehennæ, et poenarum metu concipitur:
nam sic excluderetur à verâ attritione
dolor conceptus ex alijs motivis; ut ex gra-
titudine, obedientia, aut religione. Nec pla-
cuit, quod attritio diceretur timor servilis: ne
decretum detorqueretur perperam ad timo-
rem servilem mundanum; qui quidem pec-
candi voluntatem non excludit, immò sic aver-
satur poenas, ut affectum peccandi retineat.

Nec placuit, quod in decreto diceretur, attri-
tionem sufficere ad hujus sacramenti consti-
tutionem: ne aliquis inferret, sacramentum
poenitentis in dolore adquatè consistere; aut
ne damnata censeretur opinio Scoti ponens
in sola absolutione illius essentiam adquatam.

Hæc conjectari licet circa decreti reforma-
tionem; ut cumque res ista se habeat, argu-
mento

menta pro nostra, et communis sententia
ex decreto, prout placuit Concilio, et prout
publicationem fuit, legitime desumpta sunt.

Sectio IV.

Reliqua solvuntur argumenta.

1227.

Arguitur

6.º Actus fidei, et spei sunt precise necessarij
in adulto ad infusionem habituum fidei, et
spei: ergo actus charitatis est necessarius pro
omni eventu ad infusionem habitus charita-
tis, sine quo justificatio numquam contin-
git. Consequentia constat a pari; et a ra-
tione firmatur: nam sicut non est disposi-
tus ad magisterium divinum, neque ad ef-
fectum divinarum promissionum, qui nihil
Deo credit, nihilque sperat in Deo; ita ne-
que est dispositus ad incundam amicitiam cum
Deo, qui non amat Deum propter se.
Sed ex prioris ratione colligitur necessitas ac-
tuum fidei, et spei, praevis ad justificationem.
Confirmatur: qui postquam offendit Regem
veniam deprecatur protestatus, se velle
obedientiam, et fidelitatem servare precise prop-
ter metum poenarum, non esset bene dispo-
situs, ut in gratiam admitteretur a Rege, ne-
que ut adoptaretur in filium, et heredem, sed ju-
re exigeret Princeps amorem suum propter se.
Ergo similiter in re presenti.

Respon-

137. 128.

Respondeo,

concesso antecedente, negando consequentiam, ob hanc disparitatem. Actus aliarum virtutum ita participant perfectionem actuum fidei, et spei, ut sine his illi habere nequeant; at actus aliarum virtutum ita participant perfectionem actus charitatis, ut sine hoc illi exerceantur valeant. Ad justificationem requiritur motus voluntatis, qui sit meritorius de congruo, aut impetratorius; ac proinde requiritur virtutis actus. Nullus autem potest esse sine actibus fidei, et spei; potest tamen esse sine actu charitatis: ergo licet ad infusionem habituum fidei, et spei in justificatione requirantur actus fidei, et spei, non proinde requiritur actus dilectionis amicalis ad infusionem habitus charitatis. Porro hinc probatio consequentis, cuius majorum nego: nam per attractionem concipitur efficax propositum, honestum, Deo placans, numquam recedendi a voluntate Dei; qui quidem actus, licet per se non sit ultima dispositio ad amicitiam cum Deo extra sacramentum obtinendam, disponit tamen ultimo ad Dei gratiam in sacramento impetrandam. Ad id argumenti retorsionem: qui per peccatum amisit fidem, et spem, nequit justificari.

tificari sine praeiis actibus harum virtutum:
 ergo qui per peccatum amisit habitum obedientie,
 religionis, et aliarum infusarum virtutum,
 nequit justificari sine praeiis eorumdem
 actibus. Dices: perfectio aliarum virtutum con-
 tinetur in actu charitatis; quoniam proinde sine
 illis est sufficiens ad justificationem dispositio.
 Dico similiter: perfectio actus charitatis suf-
 ficienter continetur in conjuncto ex attritione,
 et sacramento poenitentiae; quod propterea sine
 actu charitatis sufficit ad justificationem.

138. 129.

Ad con-
 firmationem, concesso antecedente, nego con-
 sequentiam a attritione, de qua agimus, quae
 est Dei donum, et Spiritus Sancti impulsus. Et
 hinc sumo iam disparitatem: nam actus ille,
 quo subditus aucuparetur gratiam Regis, ex
 huius impulsu esse non posset; attritio, se-
 juncta a perfecta Dei dilectione, ex impul-
 su ipsius Dei utiliter concipitur. Sit 2^a vo-
 luntas vitandi poenas infligibiles a Rege non
 est inseparabiliter voluntas vitandi omnem in-
 iuriam contra Regem: nam potest fieri
 ut Rex iniuriam patiatur, quin illam pu-
 niat, vel ob ignorantiam commisi delicti, vel
 ob impotentiam ad puniendum. At attritio
 continet inseparabiliter propositum vitandi om-
 ne peccatum: cum nullum ignorare possit
 Deus.

Deus: nullumque sit, in quod severissime non possit animadvertere. Disparitas 3^a prae-
 pua poena, quam Rex potest infligere, non
 est privatio suae gratiae, et amicitiae; sed mors,
 infamia, et similia: unde metus erga Re-
 gem potest non continere in se respectum
 ad illius gratiam. At praeprua poena, quam
 adducit peccatum, est privatio gratiae, et ami-
 citiae cum Deo: unde attritus dicit respectum
 ad Dei gratiam, Deumque ipsum rebus om-
 nibus anteponebat. Sit 1^a bonitas, et perfectio Re-
 gis non habet rationem ultimi, aut praeprui
 finis, respectu metus, quo timetur ejus potentia,
 et quo odio habentur ipsius injuriae. E contra
 summa Dei bonitas habet rationem ul-
 timi, et praeprui finis respectu attritionis
 prout includentis, et timorem, et propositum
 non peccandi; cum, teste D. Thoma, omnes
virtutes participant aliquid a charitate, scilicet
desiderium summi boni, propter quod ope-
 rantur. Ex datis disparitatibus concludit Espar-
 za, cit. q. 89, a. 3, ad 5um infidum, et peri-
 culosum hic esse argumentum ab humanis
 ad divina, nisi fiat cum diligenti discussione.

130.

7° Per peccatum lethale avertitur homo a
 Deo, quatenus est ultimus finis, et summum
 bonum: ergo ut homo reconcilietur cum Deo,
 necessarium

necessum est, quod convertatur ad ipsum sub eadem ratione formali; quod ad charitatem spectat. Consequentia probatur: nam ut justificatione sit voluntaria, ut est de facto, necessum est, quod peccator habeat affectum formaliter contrarium affectui preterito, et quod eo redeat, unde digressus est; sed per affectum preteritum averfus est à Deo, quatenus est ultimus finis, et summum bonum: q.

Ep. 131.

Respondeo, con-

cesso antecedente, distinguendo consequens, clau-
tatis gratia: ergo ut homo reconcilietur cum
Deo, necessum est, quod convertatur ad ip-
sum sub eadem ratione formali, que, con-
cedo; sub eadem ratione formali, quâ, nego
consequentiam. Est dicere: conversio recon-
ciliativa debet esse appetitio Dei, ultimi
finis, et summi boni super omnia, ita ut
voluntatem efficaciter avertat ab omnibus in-
compossibilibus cum ejusmodi prolatione; sed
tamen non requiritur, quod ejusmodi con-
versio sit ad Deum, ultimum finem, et
summum bonum, ut formaliter dilectum,
et immèdiatè ratione sui. Hoc posterius perti-
net ad Charitatem; illud prius ad spem, et
ad alias virtutes. Constat hinc ad con-
sequentem probationem; dicendumque, pec-
catorem per attritionem habere affectum

C. 19.

forma-

formaliter contrarium affectui partem, eoque redire, unde digressus est; minus quidem perfecte, quam per contritionem: sed tamen sufficienter ad gratiam in sacramento poenitentiae impetrandam. Nec mirum, dispositionem per se, sive se sola insufficientem, sufficere in sacramento: nam Deus in sacramentis novae legis praetenditur mensuram nostrae dispositionis secundum se percipere spectat; et ex opere operato supererogat suam gratiam. Id maxime elucet in sacramentis mortuorum: baptismo scilicet, et poenitentia; haec enim primaria instituta sunt, ut qui adhuc peccatores sunt, et indigni, recipiantur in Dei amicitiam. Nec est ~~profusa~~ Redemptoris instituentis sacramento misericordia, et liberalitas.

x
profusa

12. 132. Insuper. Christus Dominus institutione sacramentorum non abrogavit preceptum naturale, et divinum de contritione, quod in lege veteri vigebat: ergo in sacramento non sufficit attentio. Additur: quicquid sit de baptismo, est dispar ratio pro poenitentiae sacramento: nam baptismus est per se contra originale, quod non est commissum voluntate propria; unde in baptismo potest sufficere dolor tollens obicem gratiae, quod fit

fit per attritionem: at vero poenitentis sacra-
mentum est directè institutum contra ac-
tualia peccata, quæ commissæ sunt propria
voluntate; quapropter requiritur dolor & se
adductivus gratiæ, qui solum stat in contritione.
Ad instantiam dico, ita non abrogasse Chris-
tum D. præceptum de contritione, ut insti-
tuerit mortuorum sacramenta; quod non
stat, si pro omni casu ad rectam sacra-
mentorum susceptionem prærequiratur contri-
tio. Urget præceptum de contritione, quoties
urget præceptum de dilectione Dei super om-
nia, quæ est virtualiter contritio. Hæc satis
sunt, ut et præceptum illud non esse solu-
tum, et attritionem esse sufficientem ad
justificationem in sacramento impetrandam,
dicatur. Ad additamentum constat, Divum
Thomam differentiam illam inter baptismum,
et poenitentis sacramentum non agnovisse;
ut evincitur testimonijs adductis, n. 121, ijs per- 112.
fecta paritas continetur inter duo hæc sacra-
menta, quod attinet ad dolorem prærequisi-
tum, ut remissio peccati obtineatur. Prete-
rea: in sacramento baptismi directè, et per se
cum originali peccato actualia remittuntur;
irritò de his, non de illo, dolor habendus est.
Sed dolor de istis in sacramento baptismi potest
esse attritio: ergo et in sacramento poeni-
tentis

tentis, ut in isto directe, et per se remittantur peccata actualia.

XX. 133.

Arguitur 8°. Hec

propositio damnata est ab Innoc. XI. Non est illicitum in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni in evadendi. Atqui opinio de sufficienti attritionis mea versatur circa valorem sacramenti; estque solum probabilis, aut probabilior, vel etiam probabilissima; ergo est illicitum illam sequi, relicta tutiore, quā asseritur necessitas perfectæ contritionis. 1^a minor pars supponitur; 2^a probatur: nam opposita opinio non est improbabilis; ideoque Alexand. VII. in decreto S. Maij, 1667. precepit, ut nullus audeat, alicujus Theologicæ censuræ, alterius re injuriæ, aut contumeliæ notā taxare ejusmodi opinionem. Confirmatur multis. 1° non prohiberet Pontifex censuram ejusmodi opinionis, nisi illa esset probabilis. 2° addit Pontifex, donec ab hac S. Sede fuerit aliquod definitum: ergo in Tridentino nihil definitum fuit pro sufficientia meæ attritionis. 3° sententiam de necessitate dilectionis ex motivo charitatis multi ante, et post Tridentinum deferunt: ergo est probabilis.

Respond.

143. 134.

Respondeo

1°, cum damnatione illius propositionis optime stare licitum usum nostrae sententiae, & sufficientiam nostrae attentionis, etiam amisso, quod non sit moraliter certa. Ut hoc probem duplicem viam in eo. Altera est: illa propositio jure damnata est, tum quia non distinguit opinionem practicae, et certo probabilem ab speculative, et non certo probabili: tum quia diminutam apponit limitationem. Ostenditur hoc: ut licitum sit in sacramentis ministrandis uti opinione probabili & valore, non sufficit, quod non obstitet, lex, conventio, aut periculum graavis damni incurrandi; sed insuper requiruntur aliae conditiones, et harum praecipua, quod non obstitet Ecclesiae consuetudo. Atqui nostra opinio est certa, et practicae probabilis; ipsiusque usui non obstitit Ecclesiae consuetudo: concurruntque ceterae conditiones, quas postulant Theologi, ut licitus sit opinionis probabilis circa valorem sacramenti usus in illo ministrando: ergo cum damnatione illius propositionis stat licitus usus sententiae nostrae. Hanc viam tenet P. Fuent. Hurtado in Theologia reformatâ, dissert. 2., cap. 6. Altera via est: ex damnatione illius propositionis non licet opinionis probabilis circa valorem sacramenti usus tunc, cum relinquitur

quiter tutior: hoc est, cum sine magnis
scrupulis, et difficultatibus potest tutior teneri.

Atqui opinio de necessitate contractionis teneri non
potest sine magnis difficultatibus, et scrupulis.

semel enim adstructa necessitate contritionis ad
sacramentum poenitentiae, facilis est gradus
ad necessitatem contritionis in aliqua eter-

minata intensione, vel juxta mensuram
auxilij prevenientis; hinc autem magnas
difficultates, et angores resultare, necesse est:

ergo ex damnatione illius propositionis non
additur illicitus usus nostrae sententiae ex-
cludens necessitatem contritionis. Hanc vi-

am ingreditur P. la Croix, hic, q. 420. Con-
firmatur data solutio: apud Consultores, quo-
rum suffragio usus est Pontifex, in dam-
natione illius propositionis, actum est in ~~ref~~

~~non~~ proprijs de sufficientia attritionis, atque

tenues ex consensu omnium sententia communis
mansit incolumis; ut testatur apud citatum

la Croix P. Esparza unus ex Consultoribus: ergo.

NA-135.

Respondeo

2°, concessa majore, et 1^a minoris parte, ne-
gando secundam. Ad probationem negi assump-
tum; ad cuius probationem sibi posset, allatum
decretum non agere de opinione requizente
dilectionem charitatis, sed de exigente aliqua-
lem dilectionem Dei: hanc vero nostra sen-
tentia

tentia adjungit attentiōi, juxta dicta n. ~~135~~ 121.
 †. ~~Hac lingua~~, dico, non esse censuram Theologi-
 cam dicere, opinionem esse improbabilem:
 est enim quod careat fundamento gravi; quam-
 vis pro se habeat rationes appaerentes, ob quas
 possit bona fide, et invincibili ignorantia de-
 fendi: unde affigere improbabilitatem non est
 inferre injuriam, aut contumeliam notam. Ita
 cum Hurt., Cardin. de Sugo, et alijs citatus
 la Croix. Dicimus, doctrinam nostram esse
 moraliter certam certitudine privata, non
 authentica; et oppositam opinionem esse im-
 probabilem quoad se: improbabilitate tamen
 permittente bonam fidem in ijs, qui illi ad-
 haerent.

136. Ad 1^{am} confirmationem nego assump-
 tum: motivum enim decreti est, ut com-
pescantur dissidia, quae violant charitatem,
et pacem: quapropter merito sunt prohi-
bite censurae; etsi illa opinio sit in se impro-
 babilis. Merito Innoc. XI. in decreto 3. Mar-
 ty, 1679., jubet, ut omnes caveant ab omni
censura, et nota, nec non et a quibuscumque
convicijs contra eas propositiones, quae adhuc
inter Catholicos hinc, inde controversan-
tur. Quis ex hac prohibitione statuatur, nul-
 lam esse improbabilem propositionem ex ijs,
 quae controversantur adhuc? Discutere simili-
 ter

Q. 1. C. 3. -

ter in re nostra. — Ad secundam confirmationem, concesso antecedente, distinguo consequens: exgo in Tridentino (circa sufficientiam mere attritionis) nil fuit definitum authenticè, et per definitionem claram in canonibus, concedo; per doctrinam, ex quâ fit illatio certa moralitèr, nego consequentiam. Multa hoc modo in Tridentino definita sunt. Exemplum sit. Docuere nonnulli, contritionem justificativam non debere esse ex charitatis motivo, sed posse esse ex motivo gratitudinis, obedientiæ, aut religionis. Oppositum non est definitum authenticè, et per canonem expressum; sed per doctrinam, quam circa contritionem tradit Concilium, ex qua est illatio moralitèr certa. Hoc ipsum dico in re presenti.

Ad 3^{am} confirmationem, concedo antecedens, et nego consequentiam: certitudo namque moralis sententiæ nostræ elidit probabilitatem intrinsecam, et quoad se oppositæ opinionis, licet à paucis, vel à multis ista defendatur. Hoc comprobari potest multis exemplis; duo sufficient. 1um docent aliqui, dolorem post confessionem, et ante absolutionem conceptum, esse inefficacem insufficientem; et tamen communis sensus est, opinionem istam esse improbabilem. 2um docent aliqui, tot requiri & testationes

testationes, quot sunt peccata comissa; hęc
tamen opinio merito apud fere omnes au-
dit improbabilis.

XX. 137.

In infinitum abiret disputatio,
Si omnia argumenta, quę congerunt Adver-
sarij, proponenda essent; nervosiora manent
soluta: et ex doctrina tradita facile dilui pos-
sunt quęcumque obijciantur. Adici possunt
Eximius Suarez, Acutissimus Varquez, Card.
de Sugo, qui ante; et qui post exacerbata
controversiam istam scripsere, P. Gormaz,
hic disput. 6., a sect. 3. ad finem, P. la Croix,
lib. 6., p. 2., a quest. 112. ad 121., et P. Francoli-
nus, tract. integro de dolore ad sacramentum
pœnitentię necessarius. Ad finem nota, non so-
lum non requiri ad sacramentum pœnitentię
rite suscipiendum dilectionem Dei super omnia
ex charitatis motivo, sed nec requiri amorem
aliquem benevolunt, quo Deus propter se, etsi
non super omnia, diligatur; ut docuit P. Cardin. nonbe-
Pallavicinus. In hanc opinionem militant ne
plexaque argumenta sententię nostrę, infirma-
taque sunt, n. ~~112.~~ et argumenta pro ipsa, aut 103.
nihil, aut nimis probant; nimirum requiri amo-
rem perfectę charitatis, quo Deus propter se
et super omnia diligatur, ut notatum est n. 113.
122.

[The page contains approximately 20 lines of extremely faint, illegible handwriting.]

6

Diagram 1

The diagram shows the following components:

1. A central point labeled 'A'.

2. A line segment connecting 'A' to a point labeled 'B'.

3. A line segment connecting 'B' to a point labeled 'C'.

4. A line segment connecting 'C' to a point labeled 'D'.

5. A line segment connecting 'D' to a point labeled 'E'.

6. A line segment connecting 'E' to a point labeled 'F'.

7. A line segment connecting 'F' to a point labeled 'G'.

8. A line segment connecting 'G' to a point labeled 'H'.

9. A line segment connecting 'H' to a point labeled 'I'.

10. A line segment connecting 'I' to a point labeled 'J'.

Caption

The diagram illustrates the following process:

1. A central point labeled 'A'.

2. A line segment connecting 'A' to a point labeled 'B'.

3. A line segment connecting 'B' to a point labeled 'C'.

4. A line segment connecting 'C' to a point labeled 'D'.

5. A line segment connecting 'D' to a point labeled 'E'.

6. A line segment connecting 'E' to a point labeled 'F'.

7. A line segment connecting 'F' to a point labeled 'G'.

8. A line segment connecting 'G' to a point labeled 'H'.

9. A line segment connecting 'H' to a point labeled 'I'.

10. A line segment connecting 'I' to a point labeled 'J'.

11. A line segment connecting 'J' to a point labeled 'K'.

12. A line segment connecting 'K' to a point labeled 'L'.

13. A line segment connecting 'L' to a point labeled 'M'.

14. A line segment connecting 'M' to a point labeled 'N'.

15. A line segment connecting 'N' to a point labeled 'O'.

16. A line segment connecting 'O' to a point labeled 'P'.

17. A line segment connecting 'P' to a point labeled 'Q'.

18. A line segment connecting 'Q' to a point labeled 'R'.

19. A line segment connecting 'R' to a point labeled 'S'.

20. A line segment connecting 'S' to a point labeled 'T'.

Disputatio 2^a

De Pœnitentiâ prout est Sacramentum.

A parte ad totum gradum facimus: à pœnitentiâ scilicet Virtute ad Sacramentum pœnitentię. In primis de hujus essentiâ; deinde de illius remota materiâ; ac demùm de ejusdem Ministros disputabimus: accurate quidem de ijs, quę ad Scholasticam considerationem, sed non jejune de ijs, quę ad moralem pertinent doctrinam.

Capitulum I^{um}

De spectantibus ad essentiâ Sacramenti pœnitentię.

Section 1^a

Hujus Sacramenti definitio traditur, et elucidatur.

Num. 1.

Potestatem clavium,

adeoque ipsum pœnitentię Sacramentum negaverunt olim Montanus, et Novatus, judicantes, lapsos post baptismum Soli Deo relinquendos esse, à quo peccatorum veniam postularent, et expectarent. Novatores post Lutherum, et Calvinum hoc sacramentum negant, contendentes, aut pœnitentiam esse evangelij prædicationem, quâ fides justificans excitetur, aut non distinguî à baptismo per sui memoriam excitante eandem fidem, et sic auferente peccata commissa. Veteres hæreticos revincunt Ambrosius, Augustinus, alique Patres locis videndis apud Cardin. Bellarm. hic. l. 4., c. 10., et 13. Docet Fides, à Christo institutum esse verum, et proprium pœnitentię sacramentum; idque colligitur ex verbis ejusdem Christi Domini, Joan. 20., insufflantis,

x flantis in Discipulos suos, et dicentis: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt. Hoc testimonio adducto, subdit Tridentinum, sess. 14., cap. 4. Quo
 „ tam insigni facto, et verbis tam perspicuis, potesta-
 „ tem remittendi, et retinendi peccata ad reconciliandum
 „ fideles post baptismum lapsos, Apostolis, et eorum le-
 „ gitimis Successoribus fuisse communicatam, universo-
 „ rum Patrum consensus semper intellexit. Per quod hac
 sacre auctoritatis luce,

2. Efformatur argumentum istud. Sacerdotis legitime absolutionis adiungitur pec-
 catorum remissio, atque adeo gratia sanctificans, sine
 qua mortale non remittitur; absolutio autem ista est
 ritus sensibilis: debet enim esse à Sacerdote ut Iudice, qui
 ut talis non remittit, nisi per actionem sensibilem, et
 humanam. Ergo ex institutione Christi legitima Sa-
 cerdotis absolutio signat, et causat gratiam infallibiliter.
 Ergo institutum est verum, et proprium poenitentis sa-
 cramentum. Constat hoc consequentia: nam aliud non
 est verum, et proprium sacramentum, nisi sig-
 num sensibile causativum gratiæ ex divina institu-
 tione. — Dices ex verbis Christi non habetur, re-
 quiri sensibilem ritum: cum posset Sacerdos in corde
 absolvere poenitentem; sicut potest ipsum absolvere,
 sensibus destitutum. Contra: necessitas ritus sensi-
 bilis in Sacramento poenitentis habetur ex perpe-
 tua Ecclesie traditione; quod omnino sufficeret. Sed
 in-

insuper colligitur ex institutione Christi: nam aperte hoc sacramentum institutum est per modum iudicii; sententia autem iudicii, ut sit valida proferenda est cum debita solemnitate. At ad illius valorem non requiritur, quod intelligatur, aut percipiatur à re: maxime cum absolutoria est. Hinc absolutio omnino interna non valet; valet autem prolata super poenitentem sensibus destitutum.

3. Poenitentis sacramentum juxta doctrinam Patrum, et Doctorum communem sensum, sic defini potest: Sacramentum reconciliativum hominis cum Deo per modum iudicii. Hoc iudicium presupponit peccatum, et quidem personale: nam in iudicio simpliciter tali de ipsa tantum quisque convenire potest, qui propria voluntate commisit. Hoc iudicium celebratur interventu actuum iudicis, et rei: videlicet actibus ritè poenitentis, et absolutione legitimi Sacerdotis. Actus poenitentis ij sunt, qui congruenter se habeant ad reconciliationem cum Deo: quapropter adesse debent interni actus contrarii peccato preterito. Quoniam autem hæc reconciliatio sit ministerio legitimi Sacerdotis, qui non intuetur cor, requiruntur et externi actus poenitentis: quibus videlicet reus manifestet peccata, que absolutioni subjicit; et insuper dolorem internum, ratione cuius dignus absolutione censeatur. Completur hoc iudicium Sacerdotis absolutione: ille enim potestate clavium, et nomine Dei peccata remittit. At hæc remissio non est omnino gratuita: quapropter Sacerdos

dos debet salutarem poenitentiam, qua Deo pro peccatis satisfaciat, poenitenti injungere; et iste debet illam acceptare, atque adimplere. Quae dicta sunt pro explicanda definitione hujus Sacramenti habentur expressè in Florentino, in decreto Eugenij IV., sess. ultim. Sacramenti poenitentiae quasi materia sunt actus poenitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio.... secunda est oris confessio.... tertia est satisfactio pro peccatis; forma hujus sacramenti sunt verba absolutionis. Eadem habentur in Tridentino sess. 14, cap. 3. Docet Sancta Synodus, sacramenti poenitentiae formam.... in illis ministrum verbis positam esse: Ego te absolvo. Sunt autem quasi materia hujus sacramenti, ipsius poenitentis actus, nempe contritio, confessio, et satisfactio. Jam verò pro elucidatione definitionis tradite sit,

4. Aperitum primum. Sacramentum poenitentiae constituitur per absolutionem, ut per partem formalem. Est communis sententia, à qua recedit votus apud Doctores Eximium d. 48., s. 2. Probatur nam absolutio est forma hujus sacramenti: ut habemus ex Concilijs adductis; non extrinseca, et accidentalis: ergo est illius forma intrinseca, et essentialis: ergo per absolutionem ut per partem formalem, sacramentum poenitentiae constituitur. Consequentibus bonum sunt. Minor probatur: deficiente forma extrinseca, et accidentali, res manet; sed deficiente absolutione, ceteris omnibus manentibus, poenitentiae sacramentum non

ma-

manet: ergo absolutio non est sacramenti poenitentiae forma extrinseca, et accidentalis. Confirmatur: Sacramentum hoc constituitur per vim remissivam peccati: est enim essentialiter reconciliativum hominis cum Deo; et ad hunc finem primario institutum est. Atqui vis reconciliativa non intelligitur, non intellecta absolutione: ergo istud sacramentum non intelligitur, non intellecta absolutione: ac proinde per hanc illud constituitur. Minor constat: quia non intellecta absolutione, non intelligitur actus potestatis clavium à Christo Domino Sacerdoti concessus; et in absolutione praecipue sita est vis huius sacramenti: ut definit Tridentinum nuper citatum. Nota: in sacramento duplex attenditur compositio; 1^a ex signo, et significatione: 2^a ex ~~partibus~~ componentibus rem illam, cuius adjacet significatio. In prioris sensu materia sacramenti poenitentiae sunt actus poenitentis, et ipsa absolutio; forma autem est institutio Christi. In posteriori sensu materia sunt poenitentis actus; forma verò absolutiois verba. Dicimus itaque, hoc sacramentum constitui per absolutionem tamquam per formam relatam ad actus poenitentis; tamen si se habeat instar materiae relatam ad significationem gratiae: quae significatio per se formalis in divina institutione consistit.

§. Assertum secundum. Sacramentum poenitentiae constituitur per contritionem, et confessionem, ut per partes materiales. Est communis sententia contra Scotum ponentem essentialitatem

tiam hujus sacramenti in sola absolutione; et con-
 et contra Durandum excludentem ab illius constitu-
 tione contritionem: ut testatur Eximius Doctor ea-
 dem disputatione, §. 1., et 3. Probatur: nam ~~ex~~ ex
 Concilijs adductis contritio, et confessio sunt partes ma-
 teriales hujus sacramenti; non extra illius essentiam:
 ergo sunt partes materiales continententes ad illius es-
 sentiam: ergo sacramentum poenitentiae constituitur
 per contritionem, et confessionem, ut per partes ma-
 teriales. Constant consequentia. Suadet minor: nam
 praesens deficiente seu confessione, seu contritione,
 deficit hoc sacramentum; sed nil deficit, praesens de-
 ficiente aliquo, quod est extra essentiam: ergo neque
 contritio, neque confessio sunt extra essentiam
 sacramenti poenitentiae. Oportet: hoc sacramentum
 constituitur per absolutionem peccati explicati per
 confessionem dolorosam, in esse absolutionis peccati
 explicati per confessionem dolorosam constitu-
 tur per confessionem, et per dolorem: ergo. Ra-
 tio minoris: nam praesens non intellecto dolore aut
 confessione, non intelligitur, quod sit absolutio pec-
 cati per confessionem dolorosam explicati; alioquin
 totum hoc intelligeretur in absolutione peccati,
 aut non confessi, aut non detestati: et tunc daretur ve-
 rum poenitentiae sacramentum; quod absurdum est. No-
 ta: Sacramentum hoc constituitur per contritionem
 acceptam strictam: hoc est, quatenus est indifferens ad
 perfectam ex motivo charitatis, et ad imperfectam
 ex

eo inferiori proportionato motivo.

6. *Aspectum 3um* Sacramentum poenitentiae non constituitur, sed integratur per satisfactionem, ut per partem materiale. Est communis sententia, à qua nullus in re discedit: ut notat Cardin. de Sugo d. 42., §. 2. Quod satisfactio non sit pars constitutiva, seu essentialis huius sacramenti, constare debet. 1° quia in defectu contritionis perfectae stare non potest peccati remissio sine sacramento in re suscepto; in defectu autem perfectae contritionis stat remissio peccati per attritionem, et absolutionem praevidi ad satisfactionem: ut cum postea poenitens propter oblivionem, aut impotentiam poenitentiam non implet: ergo praevidi ad satisfactionem stat sacramentum poenitentiae in re susceptum: atque adeo satisfactio non est illius pars constitutiva, et essentialis. 2° quando poenitens nullam prorsus poenitentiam potest implere, ut cum post confessionem amittit rationis usum, stat hoc sacramentum sine satisfactione; deinde: nullam poenitentiam debet Sacerdos injungere, si certo sciet, poenitenti remissam esse totam poenam per ferventissimam contritionem. Neutrum esset verum, si satisfactio esset pars essentialis, et constitutiva huius sacramenti: ergo non est hoc modo pars. Quod autem sit pars materialis integrans, seu completiva, suadetur: nam ex Concilijs adductis satisfactio est pars materialis sacramenti poenitentiae; non essentialis, et constitutiva: ergo est pars materialis integralis, et completiva. Et

Et est ratio: nam hoc sacramentum est ad comple-
tam peccati remissionem: quapropter ordinatur, non
solum ad remissionem à culpa per absolutionem, sed
et ad remissionem à poena; cumque hoc obtineatur per
satisfactionem exhibitam, fit, quod satisfactio sit pars
integrans, et complens sacramentum poenitentis ad il-
los effectus ordinatum.

7. Arguitur 1° in primum assertum.

Sacramentum hoc est poenitentia; atque poenitentia
non constituitur per absolutionem, sacerdotis, sed per ac-
tus poenitentis: ergo. Confirmatur. 1° solę contritio, confes-
sio, et satisfactio sunt partes sacramenti poenitentis:

nume- solum enim ~~hæc tria~~ à Tridentino, sess. 14., can. 4.
rantur ex quo absolutio non est pars formalis constitutiva huius

comple- sacramenti. 2° Sacerdos absolvens dat huic sacramento:
mentu inquit D. Thomas, q. 84., a. 1. ad 2um. ergo absolutio non est
pars formalis constitutiva, sed solum completiva sacra-
menti poenitentis.

8. Respondes, distinguendo maiorem: sa-
cramentum hoc est poenitentia prout in iudicio recon-
ciliativæ Concedo; est poenitentia pœcise, nego maiorem:
et cadit reliquum. Contritio justificativa est perfecta poe-
nitentia; et tamen non est sacramentum in re sus-
ceptum, sed solum in voto: quia nempe non est poeni-
tentia prout in iudicio reconciliativo. Adde: sicut hoc sacra-
mentum dicitur poenitentis, sic et dicitur confessionis; hinc
nullus inferat, in solâ confessione consistere: ergo neque
illinc inferatur, consistere in solis poenitentis actibus.

Ad primam confirmationem dico, contritionem, confessionem, et satisfactionem esse omnes partes, non sacramenti poenitentiae, sed materiam illius: et in hoc sensu procedit Tridentinum loc. citato. At ipsum Tridentinum, et Florentinum praeter illas partes innumerant absolutionem ut huius sacramenti formam: neque vestigium in Conciliis est, ut dicatur istud sacramentum constitui per materiam, quam in partes dividunt, et non constitui per formam, quam assignant. Ad secundam Confirmationem dico, absolutionem esse complementum essenziale huius sacramenti; cum sine ipsa neque stet significatio gratiae, neque efficacia ad reconciliationem. Hanc esse mentem D. Thomae, constat: nam eadem q., a. 3. ait, sacramentum poenitentiae non consistere in consecratione alicuius materiae, sed in remotione cuiusdam materiae, scilicet peccati; hancque remotionem significari per absolutionem: ergo absolutio est complementum, in quo stat significatio, et efficacia sacramenti poenitentiae; atque adeo est complementum essenziale.

Arguitur secundo in secundum Axiomatum. Tota significatio, totaque efficacia huius sacramenti in verbis absolutionis sita est: ergo hoc sacramentum non constituitur per contritionem, et confessionem, ut per partes materiales. Confirmatur primo: solus Sacerdos est minister huius sacramenti: ergo ponit totam illius essentiam; sed solum ponit absolutionem: ergo. Secundo: partes sacramenti debent esse sensibiles; contritio non est sensibilis:

Q. 2. C. 1. —

bilis: ergo contritio non est pars sacramenti poenitentiae.

10. Respondeo negando utramque antecedentis partem.

Primam: quia licet significatio elevabilis ad rationem sacramenti, clarius, et distinctius sita sit in verbis absolutionis;

re: vocatio - ^x materia tamen ipsa proportionatam significationem habet: nam signa contritionis interioris ~~et~~ ^x peccati significant; et confessio significat, peccato ab anima excludi, sicut exterius per infestationem ex eunt.

— Pater hanc significationem est propria sacramentalis: et hęc non soli absolutioni adjacet, sed etiam actibus poenitentis; ex his enim, et ex illa consurgit unum signum à Christo Domino institutum ad signandam, et causandam gratiam.

secundam partem negavi ob hanc præclaram D. Thomę authoritatem 3. p. q. 86., art. 6: omne sacramentum

„ producit effectum suum, non solum virtute forme, sed

„ etiam virtute materię: eo utroque enim est unum

„ sacramentum. . . . Remissio culpe est effectus poeniten-

„ tię principalis quidem ex virtute clavium, quas ha-

„ bent ministri, ex quorum parte accipitur id, quod est

„ formale in hoc sacramento: secundario autem ex vir-

„ tute actuum poenitentis. Accedit: Tridentinum signan-

ter docens, in absolutione præcipue stare illam ~~ex~~ ^{x a} efficaciam, — Insurgis, et infeas, 1.º ergo non Sacer-

dos, sed et poenitens sibi ipsi confert gratiam. 2.º poe-

nitens ergo dici potest minister sacramenti. 3.º ergo et

se ipsum absolvere, dicendum est. Ratio omnium: quia

x a. satis insinuat, in actibus poenitentis minis (poen-)
 præcipue hanc eandem efficaciam. —

poenitens ponit partialiter ipsum sacramentum; po-
 nit actus, quibus gratia sacramentalis causatur; et
 in ipso ponit id, quod sumit vincula peccatorum: quod
 est formaliter ipsum absolvi. Nego primam conse-
 quentiam: poenitens quidem per suos actus est cau-
 sa, ut sibi gratia conferatur à sacerdote nomine
 Christi; sicut qui satisfacit est causa, ut sibi venia ab
 offensa concedatur: at sicut qui satisfacit non confert sibi
 veniam; ita neque poenitens confert sibi gratiam. Ne-
 go deinde secundam consequentiam: nam licet poeni-
 tens ponat materiam huius sacramenti, non est
 huius minister: neque enim operatur Christi no-
 mine; neque aliquid ponit ex potestate remittendi pec-
 catum, quam non habet. Sic non sibi ministrat
 ordinem, qui illum facipit; quamvis ponat con-
 tactum, qui est illius proxima materia. Ne-
 go demum tertiam consequentiam: licet enim actus
 poenitentis causent ex opere operato gratiam, qua sum-
 puntur vincula, et ipse passivè absolvitur, se ipsum
 non absolvit: quia absolutio est à iudice; et poenitens, non
 ut iudex, sed ut poenitens reus per suos actus concur-
 rit. Constat ex dictis ad rationem pro consequentijs
 allatam. Nota bene: etsi absolutio in esse valide con-
 stituatur per actus poenitentis, inde non probatur,
 poenitentem sibi conferre gratiam, ministrare sibi
 sacramentum, aut se ipsum absolvere: sicut ex
 eo, quod item motus sit actio, et passio, non inferatur,
 quod denominationes agentis conveniant passio, aut de-

nominationes passim conveniant agenti.

Ad primam confirmationem concesso antecedente, nego consequentiam. Sicut Sacerdos non ponat formaliter totam essentiam huius sacramenti, totum adhuc sacramentum simpliciter ponit: Sic in naturalibus agens inductivum forme dicitur simpliciter efficere totum ipsum; et in artificialibus dicitur simpliciter facere statuam, qui illam configurat. Itaque Sacerdos facit totum sacramentum, et solus est minister: quia licet poenitens ponat partem materiale, hoc non sufficit, ut minister dicatur; sicut ut aliquis dicatur artifex, non est satis, quod ponat materiam artefacti: et sicut ut aliquis dicatur minister ordinis, non sufficit, quod huius sacramenti materiam reponat. — Ad secundam confirmationem distinga maiorem: partes sacramenti debent esse sensibiles, per se, vel per aliud, concedo; determinate per se, nego maiorem: et distincta similiter minore, nego consequentiam. Contritio non est per se, et immediate sensibilis; sit tamen sensibilis per confusione, et per significationem. Hoc sufficere, ut sit pars sacramenti, constat; nam consensus internus est pars sacramenti matrimonij: est enim de constitutivo contractus, qui est illius sacramenti materia; et tamen solum est mediate sensibilis; nempe, per verba. Obiter hic nota: sicut dolor per aliud sensibilis, est pars essentialis huius sacramenti, ita et actus interni, et mentalis oratio (qui possunt pro poenitentia injungi) possunt esse

esse illius pars integralis: fiunt enim sensibiles per aliud, nimirum per sacerdotis preceptum, et per actionem poenitentis.

12. Arguitur 3° in tertium Assentum. De ratione materiæ est presupponi ad formam; sed Satisfactio non presupponitur ad formam Sacramenti poenitentis: ergo neque est ipsius materia: ergo hoc sacramentum non solum non constituitur per actionem Satisfactionem, sed neque per ipsam, ut per partem materiale, integratur. Confirmatur: si Satisfactio est materia partialis, dabitur et partialis forma illi correspondens: ergo non sola absolutio est forma huius Sacramenti; consequens est absurdum: ergo.

13. Respondes negando absolute maiorem: homo enim per nutritionem acquirit novas partes materiæ, quæ ad formam non presupponuntur. Potest distinguere major: de ratione materiæ est presupponi ad formam prout informantem, admitto; ad formam secundum se, nego maiorem; et distincta similiter minore, nego consequentiam. Potest utique Satisfactio expleri ante absolutionem; sed hoc non est necessarium: ut declaravit Sixtus IV. in Bulla contra Petrum de Osma. Prius est, quod Satisfactio ponatur, quam quod per absolutionem precedentem elevetur actu ad effectum sacramentalem: et sic Satisfactio presupponitur ad absolutionem prout informantem; sicut nova pars materiæ acquisita per nutritionem presupponitur ad animam prout informantem. Ad confirmationem dupliciter occurro. V^o non absolutio, sed impositio poenitentis est forma partialis respondens parti materiali

integranti: unde sola absolutio est essentialis forma huius sacramenti; sicut solus contritio, et confessio sunt materia essentialis. Hoc supponit Tridentinum, dum expressè statuit, satisfactionem esse partem materialem; per hoc enim supponit, absolutionem non debere esse omninò gratuitam, sed poenitentis impositivam: quapropter non est absurdum, quod dicatur, impositionem poenitentis esse formam integram sacramenti poenitentis. Et confirmatur: nam impositio poenitentis ~~est~~ est ex potestate clavium; ut declarat Tridentinum cit. sess. 14., cap. 8: actus autem istius potestatis optimè dici potest forma, si non essentialis, integralis saltem. 2° impositio poenitentis est forma, quā opus est satisfactio obligatoria ex potestate clavium; satisfactio autem ut sic obligans informatur ulterius per absolutionem. Ratio: quia per absolutionem satisfactio imposita elevatur ad causandum ex opere operato remissionem poenae; idque satis signatur per absolutionis verba: nam Minister vult absolvere quantum potest: potest autem à culpa, et per satisfactionem impositam à poenā. Hinc absolutè sola absolutio est forma sacramenti: quia preceptum impositivum poenitentis se tenet ex parte materis, cuius tota elevatio ad effectum sacramentalem provenit formalitèr ab absolutione.

14. Pro complemento doctrinae nonnulla observanda sunt. Primum: licet Concilia nomen partis huius sacramenti absolutioni signatè non attribuant, exercitè rationem partis illi concedunt, dum expressè asserunt, esse huius sacramenti formam; et Tridentinum postquam illius
formam

formam, et materiam assignavit, sic concludit cit. sess.,
 cap. 3. Hec de partibus, et de effectu huius sacramenti.
 Secundum: licet Tridentinum actus poenitentis appellet
 quasi materiam, hinc non est argumentum, ad negan-
 dum esse propriam propriam, et simpliciter materiam hu-
 ius sacramenti; multoties enim illud additum quasi non
 est alienans: ut in illo, vidimus gloriam ejus, quasi
Unigeniti à Patre. Itaque ut explicat Catechismus Rom.,
 de sacram. poenit., n. 14, non ideo hi actus quasi mate-
 ria à S. Synodo appellantur, quia verae materiae ratio-
 nem non habeant, sed quia ejus generis materia non sunt,
 quae extrinsecus adhibetur, ut aqua in Baptismo, Chrisma
 in confirmatione. Tertium: enumeratae partes componunt
 unum in individuo poenitentis sacramentum. Neque obstat
 heterogeneitas partium: nam nulla seorsim, sed omnes
 simul sunt signum per modum iudicii reconciliatorium ho-
 minis cum Deo. Neque obstat distantia temporis, quā mul-
 to ante absolutionem potest fieri confessio, et multo post
 absolutionem potest subsequi satisfactio: nam licet praeces-
 serit confessio, adest reus expectantis sententiam, et in hoc
 ipso suam confessionem moraliter representans; et quan-
 do postea satisfactionem ponit, id praestat ex obligatione mo-
 raliter perseverante, et derivata ex potestate clavium:
 unde non obstante temporis distantia, omnes partes mo-
 raliter conjunguntur ad componendum unum integrum,
 perfectumque iudicium. Quartum: in hoc sacramento
et est res sacramenti tantum; et est tantum sacramen-
tum; et res, ac sacramentum simul. Res tantum est
 gratia,

gratia, et remissio peccatorum, quia per hoc sacramentum signantur, et causantur; et ulterius nec significant, nec causant. Sacramentum tantum est sensibile signum ex confessione, et absolutione, quia signat, et causat gratiam; non autem causatur, aut signatur. Res, ac sacramentum simul est interior contritio: sacramentum quidem, quia simul cum alijs partibus signat, et causat gratiam; res etiam, quia signatur per confessionem; et quodam modo fit, seu causatur à sacramento. Ratio: quia si fuit contritio imperfecta, seu attritio, elevatur per sacramentum ut sit ultima dispositio infallibiliter asserens gratiam; si autem fuit perfecta, seu contritio simpliciter, per gratiam sacramenti fit dignior, et magis meritoria. Igitur contritio secundum se est sacramentum; et prout informata gratia sacramentali est res sacramenti.

Sectio 2^a.

De forma sacramenti poenitentiae.

15. Illam esse legitimam Sacerdotis absolutionem, habemus ex Concilijs. De ejus essentia esse, quod feratur verbis formaliter, et vocibus humanis, et non sufficere, quod detur per verba equivalenter, scilicet per scriptum, aut per natus; est communis Theologorum sententia, et certa, contra paucos aliquos. 1° nam Florentinum expresse docet, sacramenta novae legis constare verbis; ab hac regula generali non est facienda exceptio ad verba per analogiam; nisi ubi postulat traditio Ecclesiae, et Catholicorum consensus: ut in sacramento matrimonij.

matrimonij. 2° quia determinate de sacramento
penitentis docet idem Florentinum, formam illius esse
verba absolutionis, quae Sacerdos profert, cum dicit:
Ego te absolvo; atq. solum verba formaliter talia, huma-
neque voces, profertur, et dicuntur: ergo.

16.

Oppones. Hoc

Sacramentum est per modum iudicii; ad validam autem
sententiam non requiritur, quod voce feratur, sed sufficit
scriptum, vel ~~mutus~~: et hoc modo potest fieri absolutio à nutus:
X
censuris, ut est multorum opinio: ergo. Additur, 1° neque ex
ratione superaddita sacramento postulantur verba forma-
liter; cum sine ipsis stet valor sacramenti matrimonij. 2°
cum accusatio ex parte poenitentis possit esse verbis equi-
valenter, videtur, quod eodem modo possit fieri sententia
à ministro. 3° quia hoc sacramentum est valde necessa-
rium; et occurrere potest casus, in quo absolutio non pos-
sit verbis, sed nutibus, concedi. — Ad argumentum dico,
hoc iudicium esse institutum à Christo Domino sub no-
vis conditionibus non servatis in iudicio humano: et sic
idem reus, et accusator sui, quia est iudicium voluntari-
um; et quia est institutum in favorem poenitentis, ipsi pro
se, et contra se creditur. Dicimus similiter hoc esse pe-
culiare huius iudicii, ut sententia debeat esse formaliter
verbalis: quia videlicet remissio peccati significetur; idque
constat ex Ecclesij sensu, et traditione: — Ad primum et hinc
additamentum: in matrimonio non instituit Christus spe-
cialem ritum, sed elevavit contractum ad rationem ad com-
mune sacramenti: quapropter nulla materia, nullaque forma pheri-
re — de ab-

solut^e requiritur, quæ non sit necessaria ad contractum
 a om- naturalem. At in Sacramento poenitentis, sicut
 furis. et in alijs, substantiales ritus instituit; quos inter unus
 est, quod forma verbis formalibus proferatur. Propterea:
 Florentinum expresse docet, matrimonium regulariter
verbis perfici: unde inferitur, alijs Sacramentis esse essen-
 tiale, quod verbis perficiantur; exceptio enim firmat
 regulam in contrarium. Ad secundum expressa gra-
 tiæ significatio requiritur magis ex parte forme, quam
 ex parte materis; cumque accusatio se teneat ex parte
 materis in Sacramento poenitentis: non est paritas ab ac-
 cufatione formalibus sine¹ verbis² ad absolutionem si-
 mili modo datam. Insuper: ex institutione hujus sa-
 cramenti ad reconciliandos sine exceptione fideles lap-
 sos, recte arguitur, non esse pro omni casu neces-
 sariam ~~verbalen~~ accusationem; non tamen est funda-
 mentum æquè validum, ut dicatur, sufficere in aliquo
 casu absolutionem non verbalem. Ad tertium: magis
 necessarius est baptisus, quam poenitentis Sacramen-
 tum; et tamen forma baptismi sine formalibus ver-
 bis data esset nulla, etiam cum non possit verbaliter
 dari: dicimus similiter de absolutione non verbali. Et
 a fortiori: nam quoties est necessarium poenitentis sa-
 cramentum, si non potest in re, potest in voto susci-
 pi per contritionem perfectam; quod dici non potest
 de baptismo respectu parvulorum.

17.

Quæritur ~~et~~: quænam ver-
 ba sint de essentia forme Sacramenti poenitentis? Abs-
 lutione

lutioni quaedam praeces praemittuntur, aliae post ipsam adduntur: utraque esse accidentales ceremonias, non quidem ex precepto, sed ex Ecclesiae more laudabiliter usurpatas, habetur ex Tridentino sess. VI., cap. 3. Ipsum Tridentinum, et Florentinum declarant, formam huius sacramenti in illis verbis esse positam: Ego te absolvo. Verba, quae hic subintelliguntur, illa sunt, quae communiter adhibentur, videlicet: ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris, et Filij, et Spiritus S. De essentia formae non esse pronomen, Ego, supponitur: quia intrinsecè inducitur in verbo, absolvo, cuius significationi nihil addit omnino; quapropter illud pronomen eo tantum sensu est de formae essentia, quatenus vel expressum in se, vel contentum in verbo. Supponitur etiam, in addito, ab omnibus peccatis, signum quantitatis universalis non esse essentiale formae: nam ad peccata venialia non debet extendi; remissio autem mortalium est necessaria omnium: cum unum remitti inaequale, alio non remisso. Adde: In Rituali Romano Pauli V. ab absolutionis forma ablatum est additum illud: omnibus. Derolvitur difficultas ad ceteras vulgatas formas particulas. Tenuit Durandus, esse de essentia invocationem Trinitatis per illa verba: in nomine Patris. Docuit Gabriel, ad formae essentiam pertinere determinationem absolutionis per particulam: a peccatis. Communis sententia cum D. Thoma fere, essentiam formae in his praecipue verbis contineri: absolvo te. Doctorum citationes vide apud Comptonum disp. 86., s. f.

*
con-
stat, Forma sacramenti poenitentiae adaequate essentialiter con-
sistit in his verbis formaliter sumptis: absolvo te. Quod
in illis ~~constat~~, probatur: nam ab alijs, de quibus dubi-
tari probabiliter utrinque potest, abstrahunt Concilia:
ergo cum assignata verba exprimant, ad essentialiter for-
mę pertinere dubitandum non est. Insuper: sine verbo,
absolvo, non signatur sententia judicialis, quę est exer-
citium potestatis ex parte ministrũ; neque signatur gra-
tia reconciliativa: cujus est signum sacramentum poe-
nitentię. Denique: sine pronomine, te, non decla-
ratur per verba, cui fiat remissio; sicut autem ad
valorem formę requiritur, quod per verba declaretur
absolutio, ita et quod declaretur persona, quę absolvitur:
ut scilicet explicetur sacramenti effectus, qui est reconcili-
atio illius, qui absolvitur. Confirmatur: nam in bap-
tismo de essentialiter formę est, quod per verba significetur
absolutio, et persona, quę absolvitur: ergo similiter in
poenitentia de essentialiter formę est, quod per verba sig-
nificetur absolutio, et persona, quę absolvitur. Pro ante-
cedente stat communis sensus apud Suarezium tom. 3. in
3. p., d. 21., s. 2. Quod verò in assignatis verbis, absolvo te,
adequate consistat forma sacramenti poenitentię, pro-
batur: nam per ejusmodi verba sufficienter significa-
tur absolutio poenitentis à peccatis, et effectus hujus
sacramenti: ut constabit ex solutione argumentorum;
atque ad essentialiter formę aliud non requiritur: sicut
ad essentialiter sacramenti aliud non requiritur, nisi quod
significet, et causet gratiam: ergo.

Dictum

19.

Dicitur est, in ijs

verbis absolve te, formaliter sumptis, consistens for-
 mam huius sacramenti: ut non negemus, sufficere ver-
 ba synonyma, sive equipollentia; qualia hęc censem-
 27 tur, remitto tibi, juxta illud Christi Domini: quorum
 27. remiseritis peccata, remittuntur eis. At verba illa in
 individuo ex necessitate precepti servanda sunt; ita ut
 illorum imitatio semper sit peccatum, et ex genere suo
 mortale; cum sit sacrilegium contra reverentiam sacra-
 menti. Quod si mutatio fiat in formam dubiam, et
~~inimicet~~, ut est hęc, ego te a peccatis emundo, ^x incer-
 tunc excusari non poterit a mortali: nam sacramen- ^{incertum}
 tum, exponeretur frustrationis periculo. Propter eandem
 rationem esset grave peccatum omittere utramque illam
 particulam: a peccatis tuis; et, in nomine Patris, &c.
 sententia enim Gabrielis est solide probabilis, et illi ad-
 herent Paludanus, Major, et Petrus de Soto; sententia
 autem Durandi non omni probabilitate destitui-
 tur, in illamque inclinant idem Major, et Sotus.

20.

Consec-

tarium. Forma absolutionis deprecatorie prolata non
 est valida. Est communis, et certa sententia; et op-
 positam temerariam, et presumptuosam appellat D.
 Thomas; non pauci illam erroneam esse, dicunt. Pro-
 batur: nam absolutio sacramentalis est ad instar actus
 judicialis, quo a ministro, velut a iudice sententia pro-
 nunciatur: ex Tridentino sess. 14, cap. 6. Sed forma
 judicialis non potest esse deprecatoria: qui enim de-
 precatur,

precatur, non se gerit ut iudex, sed ut intercessor.
 ergo absolutio sacramentalis non potest esse deprecato-
 ria. Confirmatur: ex usu, et prescripto Ecclesie ad
 formam sacramentalem permittitur deprecatio illa:
Domine Iesus Christus te absolvas; sed incredibile est, quod
 Ecclesia ad formam essentialem permittat formam a-
 liam de se sufficientem: proferret enim successive super
 eandem materiam duas sufficientes formas: ergo. Con-
 firmatur iterum: ex potestate accepta non condere le-
 gem Ecclesia, si solum Deum oraret, ut legem ferret;
 sed non magis distat mera deprecatio a potestate condendi
 legem, quam a potestate absolvendi a peccatis: ergo. Non
 propterea negandum est, sufficere ad absolutionem verba
 deprecatoria non modo deprecatorie, sed imperativè pro-
 lata: ut si Sacerdos dicat, Absolvat te Christus, scilicet per
me; sicut communiter docetur de hac forma pro bap-
 tismo, baptizetur servus Christi. Tunc a forma habet
 sensum imperativum respectu effectus huius sacramenti;
 27. sicut Deus inducitur imperans rebus, quas creabat: si-
 27. at lucos, fiat firmamentum, &c.

21.

Ut doctrina immediate
 data ab objectionibus liberetur, hæc prodeunt notabilia.

Primum: forma absolutionis vocatur a Patribus oratio,
 et precatio Sacerdotis: tum quia ipsi permittuntur, et sub-
 duntur preces; tum quia continet virtutalem efficacem
 orationem, qua ipsa absolutio Christi nomine data con-
 sequitur peccati remissionem. Adde: propter easdem ra-
 tiones forma consecrationis vocatur a Patribus preces,
 et

et supplicatio; cum tamen certum sit, Eucharistię for-
 mam non posse esse deprecatoriam. Secundum: for-
 mę, quibus valide absolunt. Hęc, non sunt merę depre-
 catorię: in istis igitur siquidem hęc, aut alię similes expressio-
 nes continentur: habeo te absolutum; habeo te venia
donatum. Hęc formę, ut ostendit Arcudius, l. 1. de sacram.,
 cap. 3., juxta Gręcam phrasim reddunt hunc sensum: te absolvo; te dono veniam. Tertium: a formā depre-
 catoriā extremę unctionis ad formam sacramenti pœ-
 nitentię non est paritas: nam unctionis sacramentum, ut
 constat ex Jacobo, cap. 5., institutum est per modum depre-
 cationis; sacramentum autem pœnitentię per modum ju-
 dicij: non enim dixit Christus Ioan., cap. 20., peccata, pro
 quorum remissione: oraveritis, remittentur; sed, quorum re-
 miseritis peccata, remittuntur eis. Quartum: propter dis-
 paritatem eandem non est argumentum a potestate
 curandi infirmos, et miracula patrandi, ad potestatem
 absolvendi: neque enim data est potestas curandi cum
 respectu ad usum excludentem merę diffinitionis modum; depre-
 catoria autem remittendi peccata data fuit cum respec-
 tu ad actum per modum judicij. Quintum: neque est pa-
 ritas ab absolute a censuris ad absolute sacramen-
 talem: nam sicut ex eo, quod absolutio a censuris possit
 dari per scripturam, et per nuntius non est argumen-
 tum ad valorem absolute sacramentalis similiter
 dari; ita nec valet ab absolute a censuris depreca-
 toria. Adde: probabilissime dicitur, absolute a cen-
 suris

D. 2. C. 1. —

suus non posse esse deprecatoriam pure; colligitur
que ex praxi: nam Sacerdos hanc primitur oratio-
nem; Dominus Iesus Christus te absolvat, et deinde ab-
solvit ipse per formam illam, Ego te absolvo ab omnivinctulo excommunicationis. Quod si Ecclesia concederet, ut ad meram ~~predicationem~~ precationem Sacerdotis
x ~~aufferetur~~ censura, tunc Sacerdos ~~se~~ se gereret ut
non iudeo, neque per sententiam judicalem tolleret censuram; sed ipsa Ecclesia illius precibus per modum imper-
trationis id concederet.

22.

Obijcitur contra conclusionem. 1° Corin-
thia docent, formam absolutionis ~~stare~~ in ijs verbis;
Ego te absolvo &c. Ego præter illa, absolvo te, alia
constituunt formam; hæc nimium: à peccatis tuis in
nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti: quæ omnia
assignantur expresse in forma tradita à Moguntinis,
cap. 24., de absolutione. — 2°: per invocationem Sanctis-
simæ Trinitatis explicat Minister, se operari, non pro-
prio nomine, sed ut Christi minister, et ut dispensator
mysteriorum Dei; hæc significatio requiritur ad valo-
rem formæ: ut constat à paritate baptismi: ergo illa
invocatio pertinet ~~ad~~ formæ essentialis sacramenti po-
tentiam. — 3°: hæc formæ verba absolvo te, non sunt
satis completa, nec habent determinatam significa-
tionem sacramentalem: sunt enim indifferentia ad
significandam absolutionem à censura, ~~vel~~ à poenâ,
~~vel~~ à exco[m]m[un]icatione vel à culpa; sed de essentia formæ est sig-
nificatio sacramentalis: ergo id, per quod verba illa ad
hanc

hanc significationem determinatur, est de essen-
tia; determinatur autem per illud additum, a pec-
catis tuis: ergo.

23. Ad primum; concesso antecedente, nego
consequentiam. Concilia enim expresse verba essen-
tialia absolutionis; abstractaque ab alijs, de quibus ali-
qua dubitatio esse poterat: unde ad summum infertur hęc
modalis propositio: ergo non est certum, quod alia verba
non sint de essentia forme. Dixi, ad summum: quia
modo illo loquendi perscrutari solum denotant Concilia;
formam consuetam; pręter illa verba essentialia, alia
includere; huius indiciū est, quod: Florentinum
pro alijs sacramentis exprimit totam essentiam for-
mę, neque perscrutit ab aliquo verbo essentiali: ergo in
ijs, quę exprimit pro forma sacramenti poenitentię,
tota formę continetur essentia. Mozentinum non
declarat essentialē formam; sed consuetam tradit,
quam Sacerdotes tenere debeant. — Ad secundum, ad-
missa maiore, nego minorem: requiritur quidem ^x ut quod
nister in persona Christi loquatur; sed non est necessa-
rium, quod id signatę exprimat per formam: multo-
que minus necessarium est, quod determinatę fiat per
invocationem Trinitatis: ^x ad postulavit Christus in baptismo,
quę est Ecclesię janua, et fidei professio sollemnissimę in-
vocatione, autem poenitentię nil simile: Christus pos-
tulavit. — Ad tertiam, nego maiorem. Hoc verbum, ^x absolvo,
de se significat absolutionem, ab omni vinculo, nisi
appositā restrictio apponatur; ut cum dicitur, absolvo
^x à: ut constet in formis Eucharistię, Extre-
mę unctionis, et Matrimonij. Postulavit etc.

Mini-
stris;
in ius-
tificatione

20

vo a censuris, non comprehendit significatio peccato:
et cum dicitur, absolve a peccatis, non comprehen-
dit censuras. Permissa itaque confessione peccatorum,
et prolatis ijs verbis simpliciter, te absolvo, signatur com-
plete, et determinate a peccatis absolutio. Infuper:
eadem verba in iudicio sacramentali per antonomas-
iam signant internam a peccatis absolutionem; idque
fere communis sensus, et illorum verborum usurpa-
tio: quapropter in eo iudicio semper stant pro famosio-
ri significato, nisi restringantur aliunde. Sic in iu-
dicio humano, verbum absolvo, permissa accusatione
stat pro famosiore pro absolutione a crimine; quin
necessarium sit, quod hoc formaliter in sententia expre-
ssum sit. Nunc ad probationem adjunctam majorum ver-
ba illa, te absolvo, sunt indifferentia ad signandam
cum restrictione absolutionem a censura, a poena, vel
a culpa; verum est; absolute, et simpliciter prolato, et
non restricte, sunt indifferentia, falsum est.

Instat V. Non
magis intelligitur, absolutionem esse a peccatis, quam
esse illius personae, quae illa confitetur; sed nihilo-
minus expressio personae per pronomen, te, est
de formae essentia: ergo et determinatio expressa
a peccatis per additum illud, a peccatis tuis. Nego ma-
jorem: nam sicut verbum hoc, condono, in usu com-
muni signat condonationem offensae, et sic qui offen-
sam passus est solet dicere cum placatur, tibi con-
dono; et sicut cum dicimus in oratione Dominica,

Dimitt-

dimittimus debitoribus nostris, ex communi in intel-
 ligitur remissio offensæ; sic verbum hoc, te absolvo,
 ex usu communi signat absolutionem ab omni vin-
 culo, nisi restrictio addatur; et per antonomasiam
 signat absolutionem à peccatis. At verbum, absolvo,
 nec simpliciter, nec per antonomasiam signat perso-
 nam, quæ absolvitur: quapropter necessarium est, quod
 illa signetur per nomen illud, te. — Instas 2.º Si
 poenitens petat à sacerdote, absolve me? et sacer-
 dos respondeat, absolvo; per hoc verbum satis in eo casu
 signatur persona, cui datur absolutio; et tamen quia
 non exprimitur signatè, absolutio valida non est: ergo
 similiter, si non addatur signatè, à peccatis tuis. Prop-
 ter hoc argumentum nonnulli judicant, saltem
 in eo casu esse validam absolutionem uno illo verbo,
absolvo; et confirmant, quia valida esset sententia si-
 militer data in judicio humano. Huic opinioni pro-
 babilitatem concedit Comptonus; supra citatus. Concedo
 invaliditatem absolutionis illo modo datæ; et ad exemplum
 judicij humani, dico; similiter valere in eo casu senten-
 tiam, si Iudex respondeat, etiam; aut si per me-
 tum annuat, quin sit paritas ad valorem absolutio-
 nis sacramentalis eodem modo concessæ. Dico, in casu
 appposito non valere absolutionem, non præcipere, quia
 persona poenitentis non significatur signatè; sed quia
 simpliciter per verbum absolvo, non significatur: quali-
 tèr per illud verbum absolvo, non significatur sine restric-
 tione, simpliciter (et per antonomasiam) peccata signan-
 tur.

tur. Distincta sic minores, nego consequentiam.

25. Habemus ex dictis, verba illa, a peccatis tuis, non esse de essentia formae; addimus, non semper esse, posse tamen esse de forma substantiali integritate. Exit de formae integritate additum illud, si simul cum verbis de essentia concurret ad effectum sacramenti: videlicet ad gratiae infusionem, et remissionem peccati. Hoc habent praeipuum: verba illa, a peccatis tuis, quod in iis essentialibus includantur, te absolvo; sicut in verbo, absolvo, continetur pronomen, ego: unde sicut supponitur, quod hoc pronomen expressum pertinet ad aliqua verba est de integritate, ita et supponitur, quod verba illa essent de integritate, si hoc modo interseerentur formae: ego a peccatis tuis te absolvo. Et loquimur de iis verbis prout in forma consueta quantenus addantur formae de se essentiali, et sufficienti, et in hoc sensu,

26. Probatur haec pars: praesupposita materia, et addita forma sufficienti, cum debita intentione, statim ponitur effectus sacramenti; sed in confessione praesupponitur materia, et in iis praesuppositis verbis, ego te absolvo, additur sufficiens forma, et intentio est absolviendi per formam sufficientem: ergo statim ponitur effectus sacramenti: ergo verba illa, a peccatis tuis, superaddita non concurrunt ad effectum; atque adeo non sunt de integritate formae. Nota: si verbis, te absolvo, adderetur hoc,

hoc, aut simile, ^x Chymericis, illa verba non essent ^x a geuca-
forma sufficiens, mutaretur sensus; at hoc additum, tis
a peccatis tuis, in verbis essentialibus continetur, et in
ijs ^x presupponit legitimum sensum: quapropter pro illis
priori sunt forma sufficiens, et causant suum effectum ^x verba
tum. Nota insuper: tunc forma est in se finita, quan-
do prolata sunt verba, et verum est, quod non addetur a-
lia, aliud verbum sensum pervertens: totum hoc stat, quin
post verba prolata expectanda sit aliqua morula; nam
in ipso prolationis instanti verum est iam ex con-
tradictionis istis: addetur; et, non addetur verbum per-
vertens substantialem sensum.

27. Probatur 2.^a pars: potest
Sacerdos (valide saltem) restringere suam intentionem ad
absolvendum per hanc formam, ego te absolvo a pecca-
tis tuis: quae quidem sufficiens est, et in re cum verbis
ijs pro omni casu essentialiter requisitis, te absolvo, co-
incidens. Sic non poneretur sacramentum, nec cau-
saretur effectus, nisi concurrentibus verbis illis, a pecca-
tis tuis: ergo haec possunt concurrere ad consti-
tutum sacramentum, et ad causandum effectum; ac
proinde possunt de formae integritate substantiali esse. No-
ta: in casu appposito, verba illa, ego te absolvo, esse for-
mam sufficientem ~~materialiter~~, ~~formaliter~~, cum
intentio non sit absolvendi per illa... Eset quidem
intentio nulla, si ferretur sub conditione de futuro,
aut restricte ad alia verba disparata verbis essentiali-
bus addenda: at cum verba haec, a peccatis tuis, non
sint

Sint disparata, non est, cur intentio non possit valide restringi ad absolvendum per totam illam formam. Nota insuper: verba ista, in nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti, infesta formæ, vel concurrerent ad effectum sacramenti, vel non? Si hoc: habemus disparitatem, ut licet illa non possint, possint hæc, à peccatis tuis, post verba essentialia, concurrere: nam de istis non dubitatur, quod infesta concurrant. Si illud: dicam, ejusmodi verba invocatoria posse concurrere, etiam cum post formam pro omni casu essentialem proferantur. Absolute teneo, invocationem illam neque infestam, neque postpositam esse de integritate formæ; in hujus enim sensu non continetur: verba autem ista, à peccatis tuis, in sensu essentialis formæ includuntur. Manet itaque satis apta disparitas.

Sectio 3^a

Matæiam præcedentis prosequitur, et absolvit. —

28. Supra ~~Q~~: quem sensum habeant absolutio-
nis sacramentalis verba? Potestatem clavium exis-
tendi ad remissionem culpe, ut certum suppono. Tri-
dentinum sess. 14., cap. 1., et 3., gerè expressè hanc ve-
ritatem declarat, ut satis efficaciter ostensum ma-
net ex dictis ~~matæia~~ ~~disparitas~~. Additur: verba
illa Christi D., Quorum remiseritis peccata, re-
mittuntur eis, sunt in propriè intelligenda, nisi
Ecclesia aliud doceat, aut litteræ adjunctæ aliud requi-
rant; atqui in propriè verba illa significant remis-
sionem

X
cap. 3.,
105.

sionem culpe: et neque Ecclesie sensus, nec cir-
 cumstantie littere obstant proprietati: ergo. Confir-
 matur: verba illa ejusdem Christi Domini, Quod
 cumque solveritis super terram, erunt soluta et
 in coelo; et quicumque ligaveritis super terram, e-
 runt ligata et in coelo, cum proprietate accipiun-
 tur: alioquin negabitur Ecclesie potestas ~~verè~~ ^{verè} ~~diffin-~~ ^{ligan-}
~~di~~ per censuras, verèque ab illis absolventi;
 que omnia sunt exanea: ergo et verba illa, Quorum
remiseritis peccata, remittuntur eis, sunt cum pro-
 prietate intelligenda. Sic enim verò afferunt potes-
 tatem ad remissionem culpe: ergo. — Dices: solus Deus
 dicitur in Scripturis absolvere, et deleere peccata, et ini-
 quitates: ergo hoc non prestat minister sacramenti
 poenitentiae. Confiamus: D. Augustinus, l. 50. tit. ho-
 mil. 13., reprehendere videtur eos, qui alicui dicunt:
dimitto tibi peccata: ergo sacerdotis potestas ad id non
 extenditur. Ad objectionem: solus Deus authoritate pro-
pria ~~delet~~ ^{delet} peccata; is autem, qui ~~aliqua~~ ^{propria} ~~authoritate~~ ^{delet}
 aliquid facit, dicitur simpliciter, quod solus
 id facit: quia etiam dum alius facit, ipse potissimum
 facit, cum hujus authoritate ille faciat. Ad confir-
 mationem: D. Augustinus eos reprehendit, qui dicunt,
 propria authoritate, et proprijs meritis dimittere pec-
cata: quia, inquit, ab Spiritu Sancto, non meritis homi-
num, peccata dimittuntur. Addit ex persona Chris-
 ti loquens: Spiritus Domini dimittit, non vos: hoc est,
 ut homines, propria authoritate, aut meritis.

Ex supposito re-
 jecto manet sententia Magistri in d. 18, af-
 ferentis, sensum formę sacramentalis esse: te absolu-
tum ostendo, et declaro; per hunc enim sensum non
 salvantur in proprietate verba adducta, quibus Chris-
 tus instituit poenitentię sacramentum. Obijciuntur ver-
 ba illa dicta Magdalene: remittuntur tibi peccata; per
 quę solum declaravit Christus remissionem prius fac-
 tam: ergo et eundem sensum declaratorium debet
 habere sacramentalis forma. Solvitur objectio:
 tum quia verba dicta Magdalene recte exponuntur
 in preterito, ut habetur in lectione Gręcā, remissa sunt;
 tum etiam quia ejusmodi verba in eodem facto se-
 mel, et iterum prolata sunt a Christo, ac proinde
 necessarium est, illa interpretari de preterita remissio-
 ne, quoad culpam; tum demum, quia est probabile,
 per ejusmodi verba remissionem esse completam quo-
 ad poenę veniam, et superadditam fuisse novam gra-
 tiam de se remissivam peccati: quo pacto verba illa
 aliquam peccati remissionem causassent, et non fuissent
 merè declaratoria remissionis preteritę. Dato, quod Chris-
 tus illo loco, et per illa verba peccata non remis-
 sit, negatur consequentia: quia nulla est necessitas
 extrahendi verba, quibus poenitentię sacramentum
 institutum est, a sensu proprio practice remissivo, ad
 improprium declarativum. — Rejecta etiam manet
 sententia Hugonis Victorini, (cujus consentiunt Richardus
 et Abulensis) docentis l. 2. de sacram., part. 11., c. 8.,
 culpam

culpam à Deo intuitu contritionis, reatum vero et
 teane poenae à Sacerdote remitti; ~~per ipsum~~ ~~formae~~
 esse: absolve te ab aeterna poena. Contra: ex Tridentini
 no efficacia, et vis sacramenti poenitentiae est reconcilia-
 tio cum Deo, et ad hanc reconciliationem faciendam data
 est potestas Sacerdotibus; reconciliatio autem passisse stat
 in transitu hominis ex inimico ad amicum, quod fit per
 cuius remissionem. Insuper: poena aeterna simul cum
 culpa remittitur per sacramentum, vel per sacramenti
 votum; juxta Tridentinum sess. 6., cap. 14: quod non stat,
 quin aliquando per poenitentiae sacramentum detur remis-
 sio culpe. Demum: si antecederet ad absolutionem culpa
 remittitur, id fit per infusionem gratiae; haec, cum sit
 ius ad aeternam hereditatem, inseparabiliter affert remis-
 sionem aeternae poenae: ergo si Sacerdos non absolvit à cul-
 pa, non absolvit à poena aeterna. Neque omnitenium est per
 fatam opinionem vix differre ab hac propositione contra
 Bajum damnata à Pio V., et Greg. XIII. Peccator poe-
 nitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed
 à solo Deo, qui poenitentiam suggerens, et inspirans, vivificat
 eum, et resuscitat; ministerio autem Sacerdotis reatus solus
tollitur.

30. Impugnata hinc manet opinio s. de Medina
 hic, tract. 2., q. 38., asserentis; culpam, et aeternam poe-
 nam praesupponi remissam per contritionem, per absolu-
 tionem remitti exilium à Regno coelorum; indeque sen-
 sum formae esse: januam coelorum aperio tibi. Contra:
 nam justificatio semper praecedet: ergo et ius ad coeleste
 reg-

regnum; nam justificati a peccato constituuntur heredes regni coelorum: ex Tridentino sess. 6., cap. 7. Praeterea: stat. sacramentum, cuius unica materia sint peccata venialia; per hoc autem clausa non est janua coelorum: ergo universaliter habere non possunt sensum assignatum verba sacramentalis formae. — Impugnata etiam ex eodem principio manet opinio Gabrielis in 4um dist. 18, q. 1., docentis, sensum formae sacramentalis hunc esse: te eximo ab obligatione subi-
ciendi peccata clavibus Ecclesiae; per hunc namque sensum non stant principia, quae ex verbis Christi institu-
 entis hoc sacramentum, et ex doctrina Tridentini illius efficaciam explicantis, stabilita sunt. Additur: nulla est obligatio subiiciendi Ecclesiae clavibus peccata venialia; quae possunt esse materia huius sacramenti: et quo casu forma praefata sensum habere non posset. Neque illum habere posset, quando sacerdos inferior absol-
 veret indirecte a reservatis; tunc enim poenitens non eximitur ab obligatione subiiciendi reservata super-
 iori.

31. Conclusio. Verba absolutionis sacramentalis hunc sensum habent: do tibi infallibile jus, ne ob peccata praeterita Deus tibi indignetur. Non distat hoc explicatio a communioni post Cardin. de Sugo sententiam, iuxta quam immediatum significatum sacramentalis formae ponitur in condonatione peccati: quam sententiam multis format citatus Doctor, hic, d. 13., s. 3. Iuxta supponitur, in forma id ipsum significari per verbum, absolvo,

absolvere, atque per verbum remitto: sicut enim Christus Dominus dixit, quicunque se ligaverit super terram erunt soluti et in coelis; sic etiam dicit, quorum remiseritis peccata remittentur eis. Et maxime facit ad rem presentem per priora verba promisisse Christum Apostolis potestatem, quam dedit per verba posteriora, quibus poenitentiae sacramentum instituit. Accedit ratio: nam peccata sunt offensae, contra Deum, scilicet: unde id ipsum, hominem a peccatis absolvi, atque ipsi offensas remitti, seu condonari.

32. Probatur jam conclusio.

Ille est sensus absolutionis sacramentalis, qui naturaliter significatur per verbum remitto; et qui verificatur pro omni casu validae absolutionis. Sed utrumque habetur per datam explicationem: nimirum, do tibi infallibile jus, ne ob peccata praeterita Deus tibi indignetur: ergo sensus sacramentalis absolutionis est, qui exprimitur per explicationem datam. Pars 1^a majoris constat ex supposito; de 2^a autem dubitari non potest: immo praecipua difficultas in eo consistit, quod verba absolutionis debeant habere sensum verum, quoties absolutio est valida. Probatur minor, et in primis, quod in data explicatione habeatur sensus, qui per verbum remitto, naturaliter signatur: nam ejusmodi verbo utimur in communi, humanaque usurpatione, non solum cum 1°, sed et cum 2°, et saepius eandem offensam condonamus; sensus autem, qui naturaliter signatur per verbum, est ille obvi-

patione

patione. Infero: eadē sensus, qui naturaliter signatur per verbum remitto, est communis ad primam, et secundam ejusdem offensę condonationem. Atqui sensus iste utrique condonationi ejusdem offensę communis est collatio juris, ne offensus indignetur ob offensam preteritam: ergo hęc collatio per verbum remitto naturaliter signatur: proindeq; iste naturalis sensus continetur in explicatione data. Minor subsumpta probatur: sensus communis utrique ejusdem offensę condonationi neque est cessio juris ex parte offensi: nam in 2.^a condonatione nulli ceditur juri, cum nullum sit jus; neque est confirmatio, seu ratificatio precedentis cessionis: nam in 1.^a condonatione non precedit cessio juris facta ab offenso: ergo sensus communis utrique ejusdem offensę condonationi est collatio juris, ne offensus indignetur ob offensam preteritam. Ratio consequentis: nam per verbum, remitto, exprimitur offensę aliqua condonatio: hęc autem vel stat in cessione juris ex parte offensi, vel in cessionis conformatione, vel in jure dato offendenti, ratione cujus offensus non possit illi indignari; sed neque primus, neque secundus condonandi modus est communis condonationi semel, et iterum factę: ergo iste communis modus est tertius; nimirum per collationem juris, ne offensus indignetur propter offensam preteritam.

33: Probandum restat, sensum assignatum verificari pro omni casu valiq; absolutionis; quod positum

tam est in minore nostro primo syllogismo. In pu-
 ois: quoties non justificatus pervenit ad absolutio-
 nem, sed rite dispositus, illam accipit, jus acqui-
 rit, ne sibi Deus indignetur ob peccata preterita:
 tunc cessat. Deus cedit jus, quod habet ad indignatio-
 nem; ipsa autem cessio juris ex parte Dei est ju-
 ris collatio facta poenitenti: ad modum quo per dona-
 tionem juri suo cedit donator; et jus donatarius acquirit.
 Accedit ratio: nam homo habet jus, ne sibi Deus sine jure
 indignetur: ergo hoc ipso, quod Deus cedit juri suo, est in
 homine jus, ne Deus sibi indignetur ob preterita peccata.
 Rursus: poenite justificata suscipienti validam absolutionem
 confertur illud idem jus: nam tunc absolutio est saltem
 efficax affectivè cessio juris, quod fuit in Deo ad indigna-
 tionem contra peccatorem; ejusmodi autem efficax
 affectivè cessio juris preteriti est jus ex parte poenitentis
 ne sibi Deus indignetur: ad modum, quo ratiorem iteratum,
 quia est efficax affectivè cessio precedentis libertatis ex parte
 roventis, confert jus Deo ad rem promissam. Et est ra-
 tio: nam iterata valida absolutio non est mera confir-
 matio precedentis remissionis: alioquin si non precepisset re-
 missio, absolutio esset invalida; sicut si prius votum non
 fuisset validum, mera voti ratificatio esset nulla: ergo ab-
 solutio justificato valide data, ipsi confert jus, ne Deus con-
 tra ipsum indignetur ob preterita peccata. Denique: in casu
 (quem modo omittimus) sacramenti validi poenitentis, et
 simul informis, adhuc poenitenti per absolutionem: jus illud
 confertur: nam licet jus illud non esset cum effectu conjunc-
 tum,

tum, scilicet cum negatione divine indignationis, et sic non esset jus in re, esset tamen jus ad infallibiliter capiendum illum effectum, ablato scilicet obice, et sic esset jus ad rem: quemadmodum discutendum omnibus est de sacramento baptismi valido simul, et infirmo.

34. Obijciatur 1°. Non absolvi-
tur a peccatis, qui illis non est ligatus: ut patet ex-
emplo illius, qui vinculis corporalibus ligatus non
est; sed per datam formam sacramentalis explicatio-
nem proponitur sensus, qui verificatur in eo, qui pec-
catis ligatus non est: ergo non proponitur sensus, vi-
cuius verificetur; poenitentem a peccatis absolvi; pro-
indeque explicatio illa admittenda non est. Confir-
matur: semper est aliquod peccati vinculum acta-
liter ligans: nam etsi precedat remissio culpe, pœ-
næ pœnæ, et temporalis solvendæ post vitam; manent
tamen indignitas ad Dei beneficia, animi tepor,
amantudo de peccato commisso, et alij reliquæ peccati:
quæ omnia sunt, et appellantur vincula. Ergo sem-
per est aliquod peccati vinculum, a quo poenitens
absolvatur: ergo dicendum est, sensum absolutionis esse
absolutionem a presenti vinculo peccati præteriti, sub-
tatione communi vinculi præscindendo ab illius de-
terminato qualitate. Sic post Cajetanium discutiunt
Connik, Rnt. Seren., et Goimarz, d. d., s. 2. — Obijciatur
2°. Forma sacramentalis tunc sensum reddit:
confexo tibi gratiam de se remissivam peccatorum. Ergo

Ergo, formę sensus non est explicandus per collationem iuris, ne Deus homini indignetur ob commissam peccata. Antecedens suadetur: nam semper atque est valida absolutio, confertur gratia de se remissiva; cuius infusionem consequitur, peccatorum, si quę sint remissio: unde forma quoad peccatorum remissionem non dicit actum, sed aptitudinem. Tragetur: si formę sensus non est collatio gratię sanctificantis; non est, unde colligatur infusio gratię quando confessio est de solis venialibus: ad horum enim remissionem gratia sanctificans non requiritur; consequens est absurdum: ergo forma sacramentalis significat collationem gratię. Sic cum Thomistarum communi opinione docet Exim. Doct. d. 12., s. 2.

39.

Ad primum nego maiorem quę adducto exemplo non probatur. Est disparitas: nam absolutio à vinculis corporeis; est actio physica, quę exceri non potest circa subiectum non actualiter ligatum; at absolutio à peccatis est actio moralis, quę potest exceri circa subiectum non actualiter ligatum. Ratio huius jam data est: nam absolvere à peccatis, illaque remittere, coincidunt; remittimus autem semel, iterum, et sepius eandem offensam: Sic in iudicijs humanis potest reus ab inferiore iudice absolutus se sistere superior: qui sua sententia, non solum primum confirmat, sed verè judicialiter absolvit. — Instas: proprie non ceditur iuri, quod, licet fuerit, jam non est: ergo proprie non absoluitur, nec remittitur peccatum, quod licet fuerit, jam

jam non est; ac proinde per datam formam sacramentalis explicationem non habetur illius genuinus sensus. Ratio consequenti: cedere juri est auferre jus; et similiter peccatum absolvi, et remitti est auferre peccatum; id autem, quod non est, proprie non auferatur. Concedo antecedens: nam rigorose cessio juris est juris extinctio; sicut solutio debiti est debiti extinctio; sicut autem debitum, ~~quod~~ quod jam non est, non extinguitur, ita neque jus extinguitur, quod jam non est. Distinguo ~~antecedens~~: ergo proprie per actualitatem consequens: non absoluitur, nec remittitur peccatum, quod jam non est; concedo: proprie per aptitudinem, nego consequentiam; et sequentem subductam: nam genuinus formae sacramentalis sensus est communis ad semel, et iterum factas ejusdem offensae condonationem. Hunc sensum communem non explicamus per cessionem juris: quia cum percessit peccati remissio, non est absoluta cessio juris ex parte offensi; sed illum explicamus per juris collationem: quia in omni casu valida absolutio est absoluta collatio juris dati poenitenti. Habemus sic sensum, in quo continetur effectus, quem non affectivè solum, sed effectivè, non conditionalè modo, sed etiam absolute causet ex vi sui significationis valida absolutio.

36. Ad confirmatorem; nego in primis; quod semper sit, et maneat vinculum actuale peccati; nulli enim peccati unius venialis reliquis exant, post severissimam, et perfectissimam dilectionem charitatis: ut rectè observat Doct. Exim.

Exim. Neque manet positiva indignitas ad ulterius beneficia; licet post dimissum peccatum non sit equalis dignitas, ac si peccato non commisso eadem virtutum opera ponerentur. Quod attinet ad animi amaritudinem, seu dolorem: affectivus non semper precedit absolutionem; rationalis potest non minui: immò et potest augeri absolutionis beneficium. Omitto deinde, quod semper maneat aliquod peccati vinculum; et nego, quod subsumitur: quod scilicet significetur absolutio à vinculo presenti prescindendo à qualitate. Moveor: quia determinatè signatur per formam absolutio à peccatis; peccata autem formalitè dicunt rationem culpe, et offensæ: unde determinatè signatur per formam absolutio quoad culpam, seu offensam. Arguo de-
mum sic: stat valida absolutio, etiamsi nullum sit vinculum quoad culpam: ergo etiam esset valida, si nullum aliud esset peccati vinculum; indeque, quod sit aliud, est per accidens ad valorem, et significationem forme. Antecedens est certum; sequela bona est ex consequentia; et hæc probatur: nam hoc sacramentum poenitentiae potius est institutum ad culpam, quam ad cuiusque alterius vinculi remissionem; sed, quin detur actuale vinculum peccati quoad culpam, est valida absolutio: ergo quin daretur quodvis aliud vinculum, esset valida.

37.

Ad secundum, nego antecedens; cuius probatio non urget: nam licet absolutio valida semper conferat gratiam de se remissivam peccatorum, id formalitè non signatur per verba forme. Significatio est duplex: sacramentalis alia, quæ supernaturalis dicitur; hu-
mana

mana alia, quæ dicitur naturalis. Sacramentalis consistit in institutione Christi Domini; estque communis tum formæ, tum materię Sacramenti: et sic supponitur, absolutionem significare gratiam. Humana significatio est, quæ verba formæ habent ex hominum impositione, quæ ex usu, et usurpatione dignoscitur; et de hac naturali humanaque formæ significatione modò agimus: hæc enim est, quæ attenditur ad cognoscendum verborum sensum, et veritatem. Hinc, cum verba absolutionis sacramentalis in signatione naturali, et humana solum exprimant peccati remissionem, suum sensum, et veritatem haberent, data condonatione peccati sine infusione gratiæ; qualiter possunt peccata venialia condonari, et juxta probabilem sententiam lethalia etiam. Concluditur, sensum absolutionis non esse collationem gratiæ; sed peccatorum remissionem: stantem videlicet in collatione juris, nè Deus ob peccata preterita in hominem indignetur.

38. Ad urgentiam, nego sequentem majorem: nam licet ex signatione naturali absolutionem significet gratiam, illam significat pro omni casu valoris ex signatione sacramentali. Adde: ex immediata signatione naturali confurgit argutiva significatio gratiæ: quatenus remissio peccati ex lege Dei non est sine gratiæ infusione; cumque nec peccata semel remissa, nec venialia remitti valeant, nisi per sacramentum ponatur effectus potens remittere lethale, siquod sit (hanc enim remissionem aptitudinaliter talem significat forma) consequens

quens est, ut semper ponatur gratia. Alio modo: istud Sacramentum est reconciliationis: quapropter ponit exclusivum impediementi ad reconciliationem; istud impediementum est lethale, et hujus exclusivum est gratia: ergo semper atque est validum affert gratiam; ac proinde, etiam cum confessio est de solis venialibus; arguitur significatur gratia.

39. Pro alijs questionibus levioris momenti circa formam sacramenti poenitentiae, haec notabis. Primum: absolutio-
nis forma data à pluribus ministris, ut constituentibus unum tribunal, unumque iudicium, esset invalida; non enim data est à Christo Domino minister potestas absolventi, nisi in solidum. Ratio: quia illa potestas est data, quae explicatur per haec verba, ego te absolvo, in quibus forma sacramenti consistit; per ejusmodi autem verba explicatur potestas absolventi in solidum. Quod si poenitens confessionem ad duos sacerdotes dirigat, et uterque absolutionem proferat cum animo absolventi in solidum, valida erit utraque absolutio; et tunc erunt duo sacramenta materialiter distincta habentia eundem effectum respondentem integre singulis: ut est communior sententia. 2um: absolutio data sub conditione de futuro non est valida. Ratio: quia ipsa consuetudo Ecclesiae nunquam absolventi sub conditione ullâ de futuro arguit, perpetua traditione accepisse, divinam institutionem obstat valorem absolutionis eo modo datae; si enim valere posset, oporteret aliquando, absolutionem sub conditione de futuro impendere. Posse in casu necessitatis valide, et licite dari absolutionem

nem sub conditione de preterito, vel de presenti, certum est: ut cum sacerdos dubitat, an moribundus dederit sufficientia doloris signa; aut an puer habeat sufficientem rationis usum. Sine rationali causa apponere absolutioni conditionem de preterito, aut de presenti, esset sacrilegium grave: non quia sacramenti valor destrueretur, cum verificata conditione ille staret: sed quia esset gravis abusus circa sacramentalem formam. Tertium: absolutio data absenti est nulla; per formam namque sacramentalem, ego te absolvo, signatur presentia iudicis, et rei. Hec presentia metienda est ex magnitudine humane vocis, et auditivæ facultatis, quantum naturaliter possunt extendi, ut homo homini loquatur, et ab ipso audiatur, quin distantia metienda sit ex voce huius confessorij, et auditu huius poenitentis. Pro notatis videri possunt Exim. Suar. diss. 19., et Acutif. Varq., q. 84., art. 3.

Sectio 4.^a

De poenitentij sacramentali essentiali materia.

1.º. Altera materij essentialis constituentis sacramentum poenitentij pars est cor-
dis contritio: de qua tam perfecta, et etiam extra sacramentum justificativa, tum imperfecta, et tamen sufficiente ad obtinendam justificationem in sacramento, satis egimus, diss. precedenti, cap. 3., per totum. Utramque nomine doloris ex communi usurpatione comprehendimus; et ex disputatis nonnulla in compendium redigimus, quibus pauca addemus: ut totam de contritione doctrinam breviter proponamus. Per oculos habenda est, quam

mul-

multoties ex Tridentino dedimus, contritionis definitio: est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum propósito non peccandi & cetero.

41.

Propositio V. Ad valorem sa-

cramenti poenitentiae requiritur verus dolor, honestus, et supernaturalis. Constat: nam expresse Concilia postulant ad hoc sacramentum, ut quasi materiam, et partem, contritionem; dolor autem non verus non est contritio. Rursum: ut minimum ad valorem requiritur attritio; quae sit donum Dei, et Spiritus Sancti impulsus: per quas notas explicatur actus, non solum honestus, sed supernaturalis. Reijciuntur itaque ut exoneae, temerariae, et improbabilēs hae opiniones, quae olim suos habuerunt Patres. 1^a: ad valorem sacramenti poenitentiae sufficit dolor exiſtimatus. 2^a sufficit voluntas suscipiendi sacramentum cum negatione actualis affectus ad peccatum. 3^a: sufficit displicentia peccati, et non peccandi velocitas. 4^a: sufficit si quis tantum doleat, se non dolere de peccato.

42.

Propositio 2^a.

Dolor, ^{qui requiritur} ~~qui requiritur~~ ad sacramenti poenitentiae valorem, debet esse formalis. Ratio: quia debet esse contritio; ad quam juxta Florentinum, pertinet, ut doleat de peccato commisso; et quae juxta Tridentinum, est dolor, ac detestatio de peccato commisso. Hinc non sufficit dolor virtualis contentus in formali dilectione Dei Super omnia; iste enim actus non est simpliciter contritio. Supponimus, quod alibi notatum est, ejusmodi dilectionem esse inseparabilem à formali dolore, cum adest memoria peccatorum practica; cum

cum autem hoc adsit semper, atque instituitur confes-
sio: consequens est, ut tunc semper cum ejusmodi di-
lectione detur formalis peccatorum dolor. Rursus:
nec sufficit ad valorem sacramenti poenitentiae detes-
tatio peccati sine formali dolore: nam detestatio a
dolore formali sejuncta non est simpliciter contritio.
Notatum est jam saepe, in subjecto doloris capaci esse in-
separabilem efficacem, et sextam detestationem pecca-
ti a dolore formali, rationali in superiore parte animae re-
sidente; quod prodest pro sedandis scrupulis eorum, qui sensi-
biliter non dolent. Si requiras ad formalem dolorem, quod
malum sit praesens, qualiter [†] non esse peccatum jam remif-
sum; dicam, semper esse ex peccato commisso privatio-
nem innocentiae, et absolutam immunitatis a peccato: quae
quidem privatio est malum praesens. Adde: possum gau-
dere de hoc, quod aliquando fuerim bene operatus: ergo
et de hoc dolere, quod aliquando peccavi.

†
videtur

43.

Propositio 3.^a Do-

lor requisitus ad valorem sacramenti poenitentiae debet esse
formalis, et universalis de omnibus lethaliibus non re-
missis, quae in confessione exponuntur. Constat: nam
ad valorem huius sacramenti requiritur confessio for-
maliter integra: ergo et formalis universalis dolor
de omnibus peccatis mortalibus non remissis, quae in con-
fessione exponuntur. Consequentia liquet: nam si a-
liquod lethale exponatur sine dolore, illius non erit confes-
sio, seu accusatio, sed narratio; ac proinde confessio non
erit formaliter integra. Ejusmodi dolorem debere esse
for-

formalem respectu omnium lethalium, probatur: quia est preceptum de formali poenitentia omnium peccatorum; de quibus habetur conscientia; quod si quis transgrediatur, consequens est, ut non habeat dolorem, ratione cuius peccatorum expositio sit confessio, et accusatio. Detestationem istam, et dolorem formalem posse esse omnium simul peccatorum, vel distinctam de singulis, ex alibi dictis suppono. De universalitate doloris, quando confessio sit de venialibus; suo loco dicetur.

20. Propositio 1^a. Ad valorem sacramenti poenitentiae requiritur dolor inseparatus a proposito non peccandi de cetero. Ratio: quia contritio est dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero: juxta Tridentinum; et contritio, non solum cessationem a peccatis, et vite novae propositum; sed etiam veteris odium continet: ut declarat sepe citata sess. 14., cap. 1. Hoc propositum non debere esse formale pro omni casu, constat ex iis, quae suo diximus loco de necessitate propositi ad veram, et perfectam contritionem: sicut enim haec non accipit suam vim justificandi ex formali proposito emendationis, sed ex eo, quod perfecte repugnet omni peccato; sic attritio, seu imperfecta contritio, non accipit suam vim disponendi ad justificationem ex sacramento ex simili formali proposito, sed ex repugnantia ad peccatum. Sic si quis videt, certam sibi adesse mortem, ut in actuali naufragio, posset legitimam habere dolorem, ac proinde absolvi, quamvis de futura vita nihil cogitet, atque adeo formale emendationis propositum

non eliciat. Nihilominus per se, et regulariter dolor debet propositum formale comitari: nam cum Scriptura, Concilia, et Patres requirant propositum emendationis, de expresse, et formali id accipiendum est, quod adest cogitatio de vita sequenti, quae cogitatio ad deliberationem sufficiat; atqui per se, et regulariter in susceptione sacramenti poenitentiae interest ejusmodi cogitatio: ergo per se, et regulariter in hoc sacramento dolorem legitimum comitari debet illud propositum formale. Adde: dolor debitus infert à posteriori formale propositum, et ab ipso tamquam à signo dependet; si quis cogitans de vita in posterum non elicit propositum illud expresse, convincitur, non habere debitum dolorem. Hinc recte agunt Confessarii, qui à poenitentibus exigunt propositum formale, et aliter ipsos non absolvent.

45. *Propositio 5^a.* Dolor requisitus ad valorem sacramenti poenitentiae debet antecedere absolutionem, non autem confessionem. Pars prior est certa: nam dolor debet habere aliquam rationem dispositionis ad absolutionem; dispositio autem aliquam precedentiam, rationis saltem, habere debet. Pars posterior suadetur: tum ex praxi Fidelium: tum ex confessionum usu. Fideles, si forte absque debito dolore confessi sunt, et postea exhortatione Confessionum permoti illum eliciunt, se satisfecisse putant, nec repetunt confessionem factam; et aliquando facturi confessionem generalem, per biduum, vel triduum reserant actum doloris

toto conatu eliciendum ultimo ante absolutionem, nec
repetant peccata prius confessa. Confessarii post audi-
tam confessionem conantur poenitentes ad dolorem mo-
vere, ut se ad validam absolutionem disponant, neque illos
obligant, ut post doloris signa repetant confessionem jam
factam. De hac consuetudine testantur Suarez, Cardin.
de Sugo, Haunoldi, et ferè omnes Doctores: quapropter de
illa est moralis certitudo; est enim res facti, in qua com-
munis Doctorum opinio generat certitudinem. Confir-
matur: pro necessitate legitimi doloris praeij ad confessio-
nem nullum est validum fundamentum: ergo neces-
sitas illa admittenda non est. Dices: confessio debet reddere
sensibilem dolorem; quod non praestabit, nisi dolor precedat:
confessio namque solum potest significare dolorem ut cau-
sam. Iterum: confessio, quae est pars sacramenti, debet esse
accusatio; non potest, si non antecedit dolor: alioqui posset
quis absque omni dolore per modum historiae narrare pec-
cata, postea dolere, et demum absolutionem accipere. Hec
ex Connik, Sayman, et Palao.

46. Ad primum: confessio mo-
raliter permanens reddit sensibilem dolorem posteriorem;
ipsa enim absolutionis expectatio, transio peccatoris; aliaque
signa doloris sunt velut continuata confessio. Insuper: con-
fessio praecedens, et subsequens dolor component unum rra-
talem in ordine ad absolutionem: et sic fit sensibilis dolor per
confessionem praecedentem. Praeterea: confessio significat vo-
luntatem suscipiendi sacramentum; quae quidem voluntas con-
nectitur cum dolore: unde confessio significat dolorem aut
pre-

presuppositum, aut inducendum. Denique: confessio significat voluntatem consequendi veniam; proindeque poenitens ostendit, se vel doluisse, vel quod dolebit: cumque alterutrum sufficiat; neutrum confessio determinate significat. — Ad secundum: etsi dolor debitus non praecedat, confessio est accusatio, cum oritur ex aliquo odio peccatorum, et aliquo salutis desiderio; et cum sit ex animo absolutionem obtinendi significat dolorem debitum vel praesentem, vel mox futurum. Qui peccata sua per modum historiae narraret, fictè confiteretur; à ficta autem confessione ad veram factam ex animo obtinendi absolutionem, adhibendique media necessaria, paritas est nulla. Qui sic fictè confiteretur, hoc ipsum peccatum deberet veræ confessioni subijcere; et de alijs fictè expositis de novo se in genere accusare, sub hac, vel simili formâ: doleo de peccatis expositis. — Communis sententia, cui adhaeremus, est moraliter certa, et oppositorum argumenta, quae dissolvimus, non sufficiunt ad veram, et solidam probabilitatem. Sed quoniam facillimum est, confessionem praeviam ad dolorem legitimum, uno vel altero verbo repetere, oportebit omnino, ut hoc à poenitente postulet confessarius: quoties conjectetur, solum post confessionem factam dolorem elicuisse.

47. Colligitur h.º: ad sacramentum poenitentiae requiritur, ut internus dolor ad confessionem referatur ex aliqua formali, aut virtuali poenitentis intentione; qualiter referatur, cum concipitur ex expresso proposito confitendi peccata, vel ex intentione absolutionis obtinendi,

con-

consequendi veniam virtute sacramenti, aut ex alia simili intentione. 2°: dolor actualis tempore procedens, cum modo perseveret moraliter, ita ut confiteatur facere unum morale cum confessione, et absolutione, sufficit ad poenitentis sacramentum. Non sufficit, quod praecesserit, et non sit retractatus: nam aliqui sufficeret dolor ante mensuram, vel etiam ante annum conceptus, ad constituendum hoc sacramentum; quod est contra communem sensum, et praxim. Hinc distantia non debet esse magna; pauci dicunt, non obesse distantiam quatuor, vel quinque dierum; multi dicunt sufficere, si dolor habeatur vespere, et confessio instituat die sequenti; in praxi curandum est, ut in ipsa confessione, vel paulo ante, dolor procedens excitetur. 3°: quando post absolutionem vite obtentam, recordatur quis peccati obliti, et illud confessarius exponit, debet concipere novum dolorem: quia est preceptum de formali omnium peccatorum poenitentia. Neque in hac obligatione est grave onus: nam si moraliter durat procedens dolor virtualiter universalis, facillime subsequitur dolor formalis de peccato, quod de novo memoria occurrit. 4°: quando eorumdem peccatorum iteratur confessio novus dolor concipi debet; cum enim sit eadem causa, merita illius debent variari, ut nova absolutionis sententia proferatur; merita autem ista aliam varietatem habere nequeunt, nisi in nova dispositione per novum dolorem. Neque sufficit nova confessio: nam propter solam novam exteriorem confessionem Sacerdos inutiliter absolutionem proferet; sicut Iudex inutiliter proferet novam sententiam

Sententiam ob solam processum lectionem iteratam.

Sectio 5^a

Prosequitur materiam precedentis.

48.

Altera ma-

terius essentialis constituentis sacramentum poenitentiae pars est oris confessio: hoc est legitima accusatio poenitentis de proprijs peccatis, facta Sacerdoti ad eorum absolutionem obtinendam. Hec confessio dicitur oris: quia regulariter facienda est locutione, ut fuit Ecclesiae praxis, à qua sine justa causa recedere, est illicitum. At non est de essentia sacramenti, quod confessio fiat locutione: ut constat ex praxi Ecclesiae absolvendi mutos, et moribundos confitentes per signa, et nutus. Sic accipitur Florentinum assignans pro huius sacramenti materiam confessionem oris; et vici etiam potest, quod accipiat latè confessionem oris pro confessione exteriori, contrapositè ad merè internam soli Deo factam. Confessio debet esse integra; integritas autem alia est materialis, formalis alia. Materialis integritas datur, quando quis confitetur omnia peccata mortalia, quae nondum fuerint legitime confessa; formalis vero integritas datur, quando quis omnia confitetur peccata, quae hinc, et nunc confiteri tenetur, ita ut nullum sine justa excusatione omittat. Ex praemissa distinctione oritur haec bipartita,

49.

Conclusio. Ad valorem sacramenti poenitentiae est essentialiter necessaria confessionis integritas formalis; non vero materialis. Utraque pars constat ex Tridentino sess. 14.,
cap.

cap. 5. De confessione culpabiliter diminuta docet: qui
 scienter aliqua retinent (peccata) nihil divini bonitati per
 Sacerdotem remittendum proponunt: quibus verbis decla-
 ratur nullitas, et invaliditas confessionis formaliter non
 integre. Dices statim: praefata definitio est de confessione
 scienter diminuta; non autem de confessione non inte-
 gra ex ignorantia graviter culpabili: confessio sic forma-
 liter non integra ex ignorantia sufficit ad valorem, licet
 non ad sacramenti fructum. Sic Sotus, Canus, et
 pauci alij. Occurrit: haec opinio ut minimum est dubij pro-
 babilitatis: cum expresse statuat Tridentinum sess. 6., cap.
 14., Christiani hominis poenitentiam continere cessatio-
 nem a peccatis; confessio autem non integra ex letha-
 li ignorantia, a peccatis cessationem non continet, cum
 ipsa confessio sic facta grave sit peccatum. Jam vero con-
 fessionem materialiter integram non esse de essentia
 sacramenti constat ex Tridentino eadem sess. 14., cap. 5.
 de Confessione non integra propter oblivionem docente:
 reliqua peccata, quae diligentem cogitanti non occurrunt,
 in universum eadem confessione inclusa esse intelli-
 guntur; pro quibus fideliter cum Propheta dicitur dici-
 mus: ab occultis meis munda me. Dictum hoc de
 oblivione extenditur ad impotentiam, seu physicam,
 seu moralem, ad omnemque justam causam excu-
 sationis: par enim est ratio; nempe quod inculpabili-
 ter confessio deficiat a materiali integritate.

Sp. Confectarium.
 Ad validam confessionem necessaria est per se loquendo
 inte-

Q. 2. C. 1. -

integritas materialis: Constat: nam per se loquen-
do: integritatem materiale[m] requiri, nil est aliud, nisi
eam non posse omitti, nisi ex iusta causa; hoc tam
certum est, quam requiri ad valorem confessionis inte-
gritatem formalem: ergo per se loquendo integritas
materialis requiritur. Necessitatem confessionis integram
esse ex Christi Domini institutione, semper intellexit
Ecclesia: declarat Tridentinum loco proxime citato.
Rationem datur: quia Sacerdotes constituti sunt à Chris-
to presides, et iudices cum potestate clavium, ut re-
missionis, aut retentionis sententiam pronuncient; cons-
tat autem, Sacerdotes non posse exerceere hoc ju-
diciu[m], incognita causa, neque equitatem in poenis
injungendis servare; si in genere duntaxat, et non
potius in specie, et singulatim poenitentes sua manifest-
tent peccata. Adducta ratio probat, per se loquendo
uni eidemque Sacerdoti, et in una, eademque confes-
sione omnia lethalia esse exponenda: nam unus, i-
demque Sacerdos, et in una, eademque confessione
solummodo iudicis exerceet, debetque servare equita-
tem in poenis; ad utrumque autem requiritur cog-
nitio causae; non in genere solum, sed in specie, et
in particulari. Notandum; licet ex institutione Christi
Domini requiratur confessio integra quoad speciem, et
numerum, hae integritas non pertinet directe ad sa-
cramenti valorem, sed indirecte. 1°: quia sepiissime statui
nequit confessio formaliter integra, quin simul sit
materialiter integra: quoties videlicet non datur iusta
causa

causa non confitendi aliquod peccatum. Quia cum
ex precepto divino integritas illa materialis requiratur;
qui illud preceptum transgredietur voluntarie, non ha-
beat dolorem ad sacramenti valorem requisitum.

51.

Preceptum

hoc de materiali integritate non extinguatur per
confessionem tantum formaliter integram. Est dicere:
iure divino est necessarium confiteri peccata in con-
fessione precedenti per ignorantiam, aut inculpabilem
oblivionem omisso, quando postea memoria occurrunt.
Constat: nam a Christo instituta integra peccatorum con-
fessio, et omnibus post baptismum lapsis est iure divino ne-
cessaria: ut declarat Tridentinum. Qui autem tantum for-
maliter integre confessus est, et ipse non est integre con-
fessus: ergo adhuc manet obligatus ad confessionis integra-
tem; quae quidem obligatio per accidens non urget absolu-
te ratione ignorantiae; sed hac depulsa, urget absolute. De-
claratur exemplo: nam restitutionis preceptum non ex-
pirat per oblivionem iniuriae; sed veluti sopitur: redeunte
vero iniuriae illatae memoriae, jam illud preceptum ur-
get. Discurre similiter in re nostra. Neque obest, quod
peccata inculpabiliter oblita in eadem confessione intelli-
gantur inclusa: etsi enim intelligantur inclusa, non in-
telliguntur confessa, revelata, seu sufficienter declarata;
quapropter succedente memoria debent peccata omissa
subijci clavibus, ut ipsorum habeatur directio absolutio. Ne-
que obest, obtentam in confessione formaliter integram fu-
isse omnium peccatorum remissionem, ad quem finem

con-

confessio instituta est: nam obtento fine, non cessat preceptum quandocumque ab observatione precepti dependet finis; qualiter justificatio obtenta dependet ab observatione divini precepti de confessione integra peccatorum quoad speciem, et numerum. Adest exemplum: nam finis sacramenti poenitentiae est reconciliatio hominis cum Deo; illa haberi potest praevidetur per contritionem perfectam: et tamen non cessat obligatio suscipiendi et ipsa sacramentum. Dico id ipsum in se presenti. Doctrina tradita certa additur, damnanter Alexand. VII. hanc propositionem: peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vite, seu ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

§2. excusatio a materiali:

Causae ex-

x
ut

cusantes a materiali integritate confessionis reducuntur ad inculpabilem oblivionem, et impotentiam. Impotentia potest esse physica: cum infirmo mors imminet, et post aliquod peccatum expositum amittit loquellam, aut pro nimia defatigatione requirit sua peccata amplius declarare: tunc enim preceptum de integritate confessionis cedit precipuo sacramenti bono; quod est peccatoris cum Deo reconciliatio. Impotentia potest esse moralis: quando videlicet ex confessione materialiter integrā ipsi poenitenti, vel alteri immineret probabiliter grave damnum animae, corporis, vel famae; ut si Sacerdos ex longa confessione poenitentis morbo pestilente infectus, sibi timeat mortem, vel morbum. Impotentia, ut excuset,

cum

cum iusta confitendi necessitate debet esse conjuncta: ut in casu mortis imminenti; et in casu, quo quis ad evitandam gravem infamiam deberet ad Eucharistiam accedere. Opus est prudentiā magnā: ne existimetur necessitas, quæ non est necessitas; et ne impotentia iudicetur, quæ impotentia non est. Cautos nos facit Innoc. XI. damnatione hujus propositionis: licet sacramentaliter absolvere dimidiatē confesos ratione magni concursus poenitentium: qualis v.g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ. Ne omnes difficultates, quæ hic sese offerebant, omittam,

53. Nota 1^a: quando poenitens non potest ~~qualiter~~ peccatum suum explicare, potest, et tenetur personam complicitis ^{manifestare} ~~manifestare~~ indirecte. Est communis sententia; opposita tamen est probabilis, quam tenet cum aliquibus Diana tract. 1. de sacram., resol. 61. Itaque si-
lius v.g., qui commisit incestum cum matre, debet illum confiteri, cum est confitendi necessitas, et non potest confiteri, nisi Sacerdoti, cui nota est mater. Ratio doctrinæ: quia præceptum naturale non infamandi proximum non obligat pro semper, sed solum quando non est iusta causa permittendi illius infamiam. At in casu presenti est iusta causa: nam cum complex cooperatus voluntariè sit malo poenitentis, consentaneum est, ut cum aliqua sui famæ jactura cooperetur ad illius mali remedium; maxime cum ista jactura sit apud unum confessarium cum obligatione sigilli. Hæc famæ tum poenitentis, tum complicitis jactura apud confessarium est effectus intrinsecus in-

integritati confessionis; jactura famae, quae probabiliter timeretur ex revelatione secreti, est effectus extrinsecus, et per accidens: quapropter posterior ista, non verò illa prior famae jactura, excusat à materiali integritate. — Nota 2°: quando poenitens non potest explicare suum ~~effectum~~ peccatum, quin revelet peccatum proximi, qui complex non fuit, potest et tenetur suum illud peccatum omittere. Sic tenent multi cum Doct. Exim. contra non paucos, quibuscum Cardin. de Sugo d. 16., f. 7. Sit exemplum: matrem adulteram de adulterio injuste filius infamarit; non tenetur suum illud peccatum explicare, sed debet illud omittere, si revelandum sit crimen matris. Ratio doctus: quia cum aliquis non est complex, non est subjectus iudicio, in quo cognoscitur de peccato poenitentis, cui nullam voluntariam cooperationem exhibuit, et non videtur equum, quod injuste infamationis remedium quaeratur in sacramento cum nova infamatione illius, qui passus est injuriam. Ex probatione eliciens ^{manifestam} ~~manifestam~~ disparitatem huius à casu precedenti.

92.

Nota 3°: cum poenitens habens reservata in casu necessitatis confitetur Sacerdoti inferiori, tenetur reservata peccata manifestare. Est contentent^x munus cum D. Thomae sententia; oppositam tamen aliqui, quos sequitur Cardin. de Sugo de Euchaz., d. 14., f. 5. Ratio doctus: quia cum in eo casu Sacerdos indirecte à reservatis absolvat, debet illa cognoscere: ut videat, si ipsis annexus est obex absolutionis; ut occasio proxima, aut doloris defectus circa illa. Neque oportuit, quod istud relin-
quatur

quatur iudicio poenitentis, etiam valde docti: hinc enim
 multa resultarent mala; quare generaliter iudicium
 illud debet esse à legitimo iudice, scilicet à confessario.
 Quod autem per accidens obligetur poenitens ad bis con-
 fitenda reservata, non est ~~inordinabile~~: hoc enim sibi impu- ^xincon-
 tare debet, qui sponte se exposuit illi necessitati committendo ^{verius:}
 illa peccata. Quod vero sacerdos inferior non sit legitimus
 iudex quoad reservata, non obest: nam indirecte subiicit
 sibi reservata, ut ab ipsis legitimam cognitionem indirecte absol-
 vatur. — Nota 1^a: qui reservata confitetur Superiori, tene-
 tur ~~confiteri~~ manifestare non reservata. Sic communis-
 simè Doctores contra aliquos antiquos, quibus subscripsit Hen-
 riques l. 6., c. 15. Ratio doctum: nam cum integritas con-
 fessionis sit iuris divini, nisi causa legitima excuset, non
 potest fieri absolutio supra confessionem dimidiatam; in ca-
 su appositio nulla est ejusmodi causa: nam si Superior non
 potest omnia audire, potest poenitenti dare facultatem,
 ut ab inferiore, cui integre confiteatur, absolvatur ab
 omnibus peccatis. Urgetur: si non precessisset reservatio, non
 posset Superior graviora peccata audire, ab illisque absol-
 vere, et poenitentem pro aliorum absolutione ad alium
 remittere: ergo neque id potest facere post reservationem;
 non enim apparet, unde reservatio tribuat hoc jus supra
 confessionis integritatem, quæ est de jure divino. Contrarium
 stylum in Ecclesia Romana viguisse olim, aut vigere
 hodie, negatur firmiter; qui de illo testantur, accipiendi
 sunt de absolutione ab excommunicatione Pontifici reservata,
 qua ablata, et consequenter casus reservatione, pro absolu-
 tione

tione sacramentali poenitentes ad Sacerdotem inferior-
em remittebantur. Quid si Superior nolens, aut
impotens audire omnia, a reservatis absolvat? Absolutio
fuit valida: quia confessio fuit integra formaliter ex
poenitentis intentione; nec superesset obligatio iterum con-
fiteri peccata reservata. Ratio: nam quoties ex morali
impossibilitate, et citra culpam confitentis, ommissa sunt
aliqua peccata, ea tantum explicanda in sequenti con-
fessione restant; ut patet in casu inulgate oblivionis.

Sectio 6^a

Absolvit materiam precedentium.

55.

Quæres: an confessio

sicci debeat presenti Sacerdoti? Clemens VIII. hanc pro-
positionem damnavit: licet per litteras, seu internun-
cium confessarius absenti sacramentaliter confiteri, et ab
eodem absente absolutionem obtinere. Absolutionem ab-
senti datam esse invalidam, probatum est supra; confes-
sionem factam absenti, ut a presenti postea obtineatur
absolutio, esse per se validam, tenent multi, etiam post dam-
nationem illius propositionis, quos sequitur Platelli, hic
parag. 6., a n. 756. Extra casum necessitatis extrinsec
dare absolutionem poenitenti, qui in absentia confessus est,
supponitur, esse illicitum: nam præcepit Dominus.... cor-
porali presentia confitendo peccata, non per nuncium,
non per scriptum manifestanda: ex cap. Quem poe-
nitet, dist. 1., de poenitentia. Insuper: decretum citatum
Clementis, non solum complexum, sed etiam divinum in-
telligendum est: ut ipse, et Paulus V. declaraverunt; ut videre
est

est apud Cardin. de Lugo d. 17., f. d. Difficultas de-
volvitur ad externam necessitatis causam istam: an vide-
licet, qui absente confessario petijt confessionem; et ostē-
dit poenitentis signa, possit ab illo postea superveniente
absolvi, quando jam sensibus est destitutus?

Respondendum

56.

est affirmative cum communē Doctorum contra Do-
min. Soto, Canum, Alvarez, et alios. Probatio desu-
mitur ex Rituali Romano, Pauli V. auctoritate edito,
in quo de ritibus Sacramenti poenitentis, parag. penult.
sic precipitur: si inter confitendum, vel etiam antequam
incipiat confiteri, vox, et loquella eorum deficiat, nutibus
et signis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit, pec-
cata poenitentis cognoscere: quibus utrumque vel in ge-
nere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desi-
derium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvere
est. En casus propositus, in quo ex Pontificis pres-
cripto Sacerdos, non solum potest, sed omnino debet po-
nitentem absolvere. Ab hac regula discere non licet:
in Bulla namque Rituali prefixa apponitur, non
Doctoris privati approbatio, sed Pontificis auctoritas: tes-
tatur enim, se id facere, pro sui officij debito, ut in sa-
cramentorum administratione religiose observentur Regu-
lariter traditiones, et Sanctorum Patrum constituti ritus.
Hunc vero ritum absolventi moribundum Conciliorum,
et Patrum auctoritate munitum esse, ostendunt
nostre sententiae Doctores, praesertim Vazquez, q. 21., a. 2,
Tab. 1. Dices: sufficit, quod moribundus sive per se, sive per
alium

aliunde confessionis desiderium ostendat presenti Sacerdoti; non autem, quod ostenderit ante illius accessum. Contra: hec enim est violenta Ritualis explicatio: nam si presens est Sacerdos, quousque moribundus suum desiderium alteri potius, quam ipsi Sacerdoti manifestabit?

57. Opponis adductum Clementis decretum. Sed in primis idem ipse Pontifex declaravit, se casum moribundi non comprehendisse suo decreto, ut testati sunt Cardin. Bellarm., et Petr. Lombard. Archiepisc. Ramachanus: quorum authentica testimonia habes apud citatos de Sugo, et Platelli. Deinde decretum illud, ut pro omni omnia casu intelligatur, sic accipiendum est, ut procedat de confessione sacramentaliter simpliciter perfecta; hoc est, qua satisfiat precepto confessionis, sine obligatione residua iterum subiiciendi peccata Ecclesie clavis. Talis non est confessio moribundi, qui in absentia Sacerdotis dedit doloris signa, et ostendit confitendi desiderium: hanc itaque confessionem sacramentaliter simpliciter imperfectam non comprehendit decretum illud, quo illicita declaratur confessio absenti sacramentaliter facta, etiam ut a presente obtineatur absolutio. Quae dicta sunt confirmari placuit auctoritate D. Thomae, opusc. 65., parag. de extrem. unct., ubi ait: si infirmus, qui petit unctionem, amiserit notitiam, vel loqueliam, antequam Sacerdos veniret ad eum, nihilominus ungat eum Sacerdos: quia

27 quia in tali casu debet etiam baptizari, et a peccatis absolvi. Hinc illi Thomistae, qui oppositum docent tam agentum S. Doctoris testimonium non vident: confidenter pronuntiat. Gonetius hic disp. 12, a. 4, parag. 4.

58. A fortiori absolvendus est moribundus, qui presente Sacerdote desiderium absolutionis, et dolorem de peccatis significat, etiam si nullum peccatum in particulari, adhuc verbu explicare possit. Sic enim confitendi desiderium per se ipse poenitentem ostendit; quo casu Pauli Romanum Rituale absolvendum esse, jubet. Quod praecipitur confessio in particulari, non obest: nam etiam praecipitur omnium peccatorum: ergo sicut in potentia excusat ab omnium, ut sufficiat alicuius peccati confessio, ita et excusat a confessione alicuius in particulari, ut sufficiat peccatorum in communem confessio. Neque obest, quod absolutio sit actus praesentis, iudicii, et sententiae: nam etsi nequeat institui condemnationis iudicium causa non cognita in particulari, potuit sic institui iudicium absolutionis in gratiam poenitentis; quod autem sic institutum sit, constat ex datis resolutionis probationibus. Si inferas, licitum esse absolvere moribundum, qui nullum signum doloris exhibuit, nulloque modo absolutionis desiderium manifestavit, negabo consequentiam: nam confessio est pars essentialis huius sacramenti; eo autem casu nihil est, quod confessionis nomen mereatur. Accedit.

cedit: Rituales ex Concilio, et Patrum testimo-
nijs expresse postulat, quod moribundus per se, vel
per alios confitendi delictum ostendat: quod non
faceret, si absolutio posset dari moribundo, qui nullum
doloris signum exhibuit. Non propterea audeo ego
moribundum in casa apposto. non absolvere sub conditio-
ne: nam melius est remedium dubium, quam nul-
lum; et non esse omnino certam nullitatem ejusmodi
absolutionis, docent aliqui non infirmo note, quibuscum
Fambacinus in methodo expediendi confessionem, lib. 2. cap. 2, pa-
rag. 1. n. 11.

Sectio. 7^a

De complemento integrali sacramenti poenitentiae.

39. Hujus sacramenti partem materiale
integrantem, proutque illius integrale complemen-
tum, esse satisfactionem, diximus ex Concilio Flo-
rentino, et Tridentino. Sacerdotibus ministris hujus
sacramenti data est a Christo Domino Solvendi, at-
que ligandi potestas. Solvunt, dum beneficium absolutionis
sacramentalis Deo reconcilient peccatores. Ligant di-
plicitur negative, quatenus negando absolutionem in-
dignis efficiunt, ut ligati maneant; positive etiam, qua-
tenus obligant poenitentes, quos a peccatis absolvunt, ad
varias poenas pro satisfactione. Impositio itaque sacra-
mentalıs satisfactionis descendit a potestate clavium; in
27 quo colligitur satisfactionis necessitas, quia claves Sacerdo-
37 tum non ad absolvendum duntaxat, sed et ad ligan-
27 dum, antiqui Patres et credunt, et docent: inquit
Tru-

Tridentinum s. M., cap. 8.

65. Oritur 1°. Tenetur confessa-
 rius aliquam satisfactionem imponere poenitenti: tum
 quia hoc sacramentum est iudicium vindicativum;
 tum quia satisfactio est pars integralis; tum quia id
 27 expresse statuit Tridentinum citatum per haec verba: Or-
 11 bit ergo Sacerdotes Domini..... salutaris, et convenien-
 27 tes satisfactiones injungere. Obligatio est gravis, quoties
 poenitentia esse debet gravis, ut peccatis sit proportionata;
 quod si imponenda sit levis, quia peccata ~~sa~~ venialia, aut ^{sunt}
 mortalia: jam confessa, probabile est, non esse obligationem
 gravem impendendi poenitentiam: oppositum est probabi-
 lius, cum graviter inhonestum appareat, absque rationa-
 li causa relinquere sacramentum absque suo complemen-
 to integrali. Ab ejusmodi obligatione imponendi poeniten-
 tiam potest per accidens excusari confessarius: ut in
 casu moribundi sensibus destituti, aut certitudinis de remis-
 sione totius poenae ob contritionem ferventissimam. Ori-
 tur 2°. Poenitens tenetur acceptare, et implere poeniten-
 tiam sibi impositam: tum quia reus tenetur parere ju-
 dicis sententiae iustae; tum quia potestas ligandi, quae est in
 confessario, respicit ex parte poenitentis obligationem obediendi.
 Per accidens excusari potest poenitens ab hac obli-
 gatione: nam clave exante, hoc est, cum poenitentia
 est nimis gravis, aut diuturna, potest poenitens illam re-
 cusare, et ad alium Confessarium recurrere. Obligatio
 acceptandi, et implendi iustam poenitentiam est gravis,
 si poenitentia gravis est; cum autem satisfactio est levis,
 probabile

probabile est, non omni gravem obligationem: probabilius est oppositum, nam ommissa poenitentia levi relinquetur sacramentum absque sua integritate; quod facere absque causa legitima videtur esse contemptus aliquis ipsius sacramenti. Verum est, satisfactionem sacramentalem, quatenus est in remissionem peccatorum purgatorij, esse in favorem poenitentis; at simul est in peccatorum vindictam: unde poenitens non potest illi favori renunciare. Probabile est, neminem ex rei natura esse obligationem obligatum ad satisfaciendum in hac vita pro poena temporali; at supposito, quod se submiserit iudicio sacramentali, tenetur ad acceptandam, et implendam poenitentiam virtute clavium impositam. Quid, si poenitens plenariam lucratur indulgentiam? Quandoquidem de hoc certus esse nequit, tenetur adhuc poenitentiam implere.

61. Poenitentia, quam confessorius imponere, et poenitens acceptare, implereque tenetur, debet esse conveniens, et salutaris, pro qualitate criminum, et poenitentium facultate, quantum spiritus, et poenitentia suggererit ipsi confessoris. Hanc regulam datam a Tridentino explicant in particulari Doctores: et videri potest la Croix hic, q. 172. Usus absolventi antequam poenitentis injunctam poenitentiam adimpleat, sine errore impugnari nequit: declarante Alexandro VIII., tum quod ista consuetudo non sit contra legem Christi, aut contra naturam hujus sacramenti; tum quod per ipsam non inventatur ordo poeni-

poenitentis; tunc quod ab Ecclesia non habeatur pro
 abusu: damnanterque oppositas propositiones: Quod poeni-
 tens propria auctoritate possit substituere sibi alium,
 qui loco ipsius poenitentiam adimpleat, damnatum est
 ab Alexandro VII. Quod poenitentis commutationem
 hic verosimiliora sunt. Primum: non potest poenitens mu-
 tare poenitentiam in aliam, etiam evidentem melio-
 rem: non enim est in potestate subditi preceptum su-
 perioris mutare. 2um: confessorius, qui imposuit poeni-
 tentiam, potest illam commutare ex justa causa, quan-
 diu retinet memoriam saltem confusam prioris confes-
 sionis: nam sicut potuit priorem justam imponere, sic
 potest illam in aliam justam mutare. 3um: confessorius
 potest commutare poenitentiam ab alio impositam; sed re-
 quiritur, quod fiat prioris confessionis declaratio: nam com-
 mutatio est actus judicialis, qui postulat cognitionem
 causae; probabile tamen est, sufficere cognitionem con-
 fusam de statu priore poenitentis. 4um: potest confessorius
 inferior commutare poenitentiam a superiore ob pec-
 cata reservata impositam: nam ablata per absolutio-
 nem reservatione, peccata, et reliqua manent, ac si non
 precessisset reservatio.

62. Quiritur: quem effectum causet ex
 opere operato satisfactio sacramentalis? Habere aliquem
 effectum ex opere operato, hoc est, ex Christi institutio-
 ne applicantis specialiter sua merita satisfactioni ut sacra-
 mentali, et ut descendenti ex potestate clavium, suppo-
 nitur. Ratio: quia si nullum effectum haberet ~~satisfactio~~
 tunc clarum, non esset majoris efficacis satisfactio.

~~est~~ sacramentalis, quam non sacramentalis; quod ab-
 surdum est. Insuper: non esset, cur pars sacramenti;
 diceretur; si enim est pars habet aliquam propriam,
 et sacramentalem significationem: sacramenta autem
 novae legis id ex opere operato efficiunt, quod sacra-
 mentaliter significant. Quod autem satisfactio sit ex Chris-
 ti institutione pars sacramenti poenitentiae, ac proinde quod
 aliquomodo procedat à potestate clarium, constat ex Tru-
 dentino dicente, sess. 14. cap. 3., Confessionem, contritionem,
 et satisfactionem esse partes, quatenus ad plenam, per-
 fectamque peccatorum remissionem ex divina ordina-
 tione requiruntur.

63. Conclusio. Satisfactio sacramentalis cau-
 sat ex opere operato remissionem alicuius poenae tempo-
 ralis; non vero sanctificantem gratiam. Probatur I. pars:
 satisfactio sacramentalis potissimum instituta est à Chris-
 to ad remissionem poenae temporalis: ergo alicuius tempora-
 lis poenae remissionem causat ex opere operato; hoc est: cau-
 sat remissionem alicuius poenae, praeter illam, quae merito
 ipsius operis secundum se mensuratur. Insuper: totum
 poenitentiae sacramentum est institutum ad peccati re-
 missionem; sed satisfactio, quae est illius pars, non est ad
 remissionem culpe: ergo est instituta ad remissionem poe-
 nae; ac proinde ex opere operato illam remissionem cau-
 sat. Demum: satisfactio aliquod sacramentaliter sig-
 nificat; id vero, quod sacramentaliter significat, causat
 ex opere operato: at non significat sacramentaliter pec-
 cati remissionem, sed poenae: est enim puniitio peccati,

et commutatio poenae futurae vite in praesentem poenitentiam: ergo satisfactio sacramentalis poenae remissionem ex opere operato causat. Hec est communis, et certa sententia contra unum, vel alterum apud D. Eximium, d. 38., s. 2. Probatur conclusionis 2^a pars: sacramentum poenitentiae non causat ex opere operato gratiam sanctificantem, nisi in quantum est culpe remissivum; sed pro priori ad satisfactionem obtinet totum effectum remittendi culpam: ergo et pro priori ad satisfactionem obtinet totum effectum sanctificantis gratiae: ergo satisfactio non operatur gratiam sanctificantem ex opere operato. Confirmatur: sicuti effectus remittendi culpam est proprium sacramenti essentialiter sumpti, ita et effectus sanctificantis gratiae: causat enim gratiam ut reconciliativam, seu ut culpe remissivam; sed satisfactio est extra sacramenti poenitentiae essentiam: ergo non causat ex opere operato gratiam sanctificantem. Reductae conjecturae verosimiliores reddunt sententiam nostram, quam tenent multi cum Doct. Acutissimo, q. 28., a. 2., dub. 1: opposita est probabilis; illamque cum aliquibus tenet Doct. Exim., citatus.

62. Dices V. contra primam partem. Satisfactio est poenitentiae fructus: ergo non est pars; proindeque non causat remissionem poenae ex opere operato. 2° sequitur, per satisfactionem remitti totam poenam, sicut per sacramentum remittuntur omnia peccata quoad culpam; consequens est absurdum: ergo ^{et quod} satisfactio causet remissionem poenae ex opere operato. 3° sequitur deinde, quod poenitens non

non adimpleat obligationem, si poenitentiam exequatur post relapsum in lethale: nam sic non obtinebit poenae remissionem; nam inimicus indignus est, ut ejus satisfactio acceptetur à Deo in remissionem poenae temporalis, sicut est indignus, ut acceptetur ad meritum. Sed dici non debet, quod non impleatur obligatio imposita virtute clavium per poenitentiam factam in statu lethalis: ergo. Dices 1° in secundam conclusionis partem. Satisfactio est sacramenti pars: ergo cum sacramentum causet ex opere operato gratiam, hanc simul cum alijs partibus satisfactio causabit. 5° si satisfactio praecedat absolutionem, simul cum alijs partibus causabit ex opere operato gratiam sanctificantem: constituet namque meliorem dispositionem, atque adeo dabitur major gratia; sed satisfactio post absolutionem conjungitur moraliter cum alijs sacramenti partibus: ergo etiam tunc causat gratiam ex opere operato. 6° satisfactio imponitur à confessarius, in augmentum gratiae; et insuper causat ex opere operato gratias actuales ad vitandum relapsum: ergo etiam ex opere operato causat gratiam sanctificantem. Confirmantur adductae congruentij auctoritate D. Thomae 3. part., q. 90., ar. 2., ad 2um dicendum, quod satisfactio confert gratiam, prout est in proposito; et auget eam prout est in executione: sicut etiam baptismus in adultis.

65.

Ad primum, concesso antecedente, negatur consequentia, quae est contra Conciliorum doctrinam: satisfactio quidem est poenitentiae virtus.

luti fructus; et sacramenti poenitentiae pars: ut ad
 hoc argumentum respondet D. Thomas, loco nuper
 citato. — Ad secundum, negatur sequela; et ad pro-
 bationem adiunctam sic, peccatum unum non re-
 mittitur sine gratia sanctificante, quae omnia ~~debet~~^{debet}; et delet;
 sine vera conversione. Deum, quae est sufficiens dis-
 positio ad omnium mortalium remissionem. Pars poe-
 nae temporalis remitti potest, non remissa tota poena;
 et satisfactio, quae est proportionata ut remittatur pars
 poenae, non est hoc ipso proportionata, ut tota poena re-
 mittatur. — Ad tertium negatur sequela: nam obli-
 gatio descendens ex potestate clavium est, ut ponatur
 opus iniunctum, at est poenale, et vindicativum; quod
 habet etiam positum post relapsum: unde non supe-
 rest obligatio recedendi poenitentiam in statu gratiae. Pro-
 batio sequelae non urget: dici potest, poenitentiam positam
 post relapsum obtinere remissionem poenae; quin op-
 positum probetur ex eo, quod non acceptetur ad me-
 ritum: nam ad meritum requiritur condignitas, quae
 non est, nisi a gratia sanctificante. Videatur Var-
 querius q. 24., a 2., dub. 5. Sed dicatur, poenitentiam in
 relapsu non obtinere remissionem poenae; negatur ad-
 hac, quod non impleatur obligatio a Confessario im-
 posita: nam, ut dictum est, ponitur opus poenale, et
 vindicativum, quod paucique injungitur, ne peccatores
leviora putantes peccata, in graviora labantur: ut
 monet Tridentinum. At impeditur satisfactionis effectus.
 Nunc communiter dicitur, peccare venialiter, qui poe-
 nitentiam

nitentiam in relapso exequitur; sed negatur, quod
 peccet mortaliter. Denique, omisso, quod poeniten-
 tia post relapsum impleta, non obtineat poenae re-
 missionem, dicensurum erit, quod, postea, per ^{vi}reversen-
 tiam ablato peccati obice, illum effectum consequa-
 tur. Videatur Cardin. de Sugo d. 25. s. 3. a. n. 4.

66.

Ad quan-

tum dico, sacramentum essentialiter sumptum cau-
 sare gratiam ex opere operato; cumque satisfactio sit
 pars integralis supponens totam sacramenti essen-
 tiam: non est, cur ex ratione talis partis ipsi conce-
 datur vis causativa gratiae: sicut ipsi non conceditur
 vis remissiva peccati quoad culpam, quandoquidem
 illam remissionem supponit. — Ad quartam, nega-
 tur major: si satisfactio praecedat absolutionem, consti-
 tuit meliorem dispositionem; sed hinc solum probatur,
 quod aliae partes essentielles, ipsarumque sacramentum
 essentialiter sumptum, causent ex opere operato ma-
 jorem gratiam: sicut si praecedat fides vividior, major-
 que devotio. Constat hinc ad probationem maiorem
 adjunctam. — Ad 6. dico, poenitentiam imponi
 a confessario in augmentum gratiae, gratiae meliori
 modo, quo possit; hoc est, ut gratiam augeat meri-
 torum, et ex opere operantis. Et quidem praecatur
 Sacerdos, ut omnia bona, quae poenitens fecerit (sicut
 et merita B. Virginis, et omnium Sactorum) sint
 ipsi in augmentum gratiae; et tamen opera, quae non
 injunguntur in poenitentiam, nullam virtutem
 habent

habent ex opere operato: nam ipse non loquitur
 peccatis; atque ideo pars sacramenti non facit.
 Quod auxilia gratiæ necesse sunt, quæ aliqua
 ex partepondeant satisfactioni ex opere operato: quia in-
 finitè auxilia inducuntur à sacramentis prout
 operantibus gratiam sanctificantem; indeque hac de-
 pedita, amittitur jus ad illa auxilia. Hinc ratio-
 nes, quæ probant, satisfactionem non causare gratiam
 sanctificantem ex opere operato, probant etiam, quod
 non causet ex opere operato gratias actuales. Hoc omis-
 so, neco confessoriam. Dissparitas est; quod satisfac-
 tio ex institutione Christi est etiam in remedium con-
 trita relapsum; ne peccatores in graviora labantur: dic-
 tum est ex Tridentino. Sed ad hunc finem necessa-
 ria est simpliciter gratia actualis; non autem gratiæ
 sanctificantis augmentum: ergo stat, quod satisfactio
 causet ex opere operato gratias actuales; quin simili-
 ter causet sanctificantis augmentum.

67. Ad confirmatio-
 nem dic. Q. Thomam expresse docere satisfactionem
 non conferre gratiam, in A.; d. 46., q. 1., a. 1., questione.
 2., ad 3: quapropter interpretandus est locus nobis ob-
 jectus. Si satisfactio in executione auget gratiam, ex-
 tensivè: hoc est, extendit gratiam ad poenæ remis-
 sionem, quam ipsa ex opere operato causet. 2º: au-
 get gratiam meritorie, et ex opere operantis; quam
 causet prout in proposito. Nec obest exemplum bap-
 tismi: nam ex eodem arguitur contra. Hæresis est:
 bap-

baptismus prout in voto non confert gratiam ex opere operato: ergo nec satisfactio prout in voto; quod omnibus est negandum. Exemplum itaque accipitur cum debita proportionem: ut sicut baptismus uno modo confert, et alio modo augeat gratiam; ita et satisfactio: quod sub data explicatione concepiamus.

Sectio 8^a

An poenitentis sacramentum possit esse validum, et informe?

68.

Sacramen-

tum esse validum, et informe, nihil est aliud, quam esse constitutum ex omnibus suis partibus essentialibus, et careere effectu gratiae ob dispositionis defectum in suscipiente: Defectus dispositionis, qui est ~~ob~~ obex ad gratiam, appellatur fictio: non quia auferat partem aliquam requisitam ad sacramenti valorem; sic enim sacramentum, non solum esset informe, sed et invalidum; sed quia propter indispositionem aliud re vera est, quod sacramentum suscipit, et aliud apparet: apparet enim dispositus, et re vera est indispositus ad sacramenti fructum. Qui indispositus accedit, vel est conscius suae indispositioni, vel inscius: 1° modo dicitur accedere, cum fictione formali; 2° modo cum materiali. Obex est positivus cum in actuali susceptione sacramenti peccat accedens; est negativus, cum a peccato excusatur ob invincibilem ignorantiam: et utroque modo obex, seu fictio sacramentum suffragatur a fructu. Baptismum valide cum fictione suscipi,

Certum

certum est: idque ~~fidei~~ fictio sit materialis, et bonæ sive
fidei; sive sit formalis, et malæ fidei. Sacramenta
vivorum omnia posse esse valida, et sine fauctu, com-
munissime docetur; et si probabiliter id negetur de ex-
trema unctione: ut tenet Espinosa lib. 10., q. 30. In dif-
ficultate præposita, quæ exigua est circa sacramenti
nitentis essentiam, sit

69. Conclusio nostra. Sacramentum
poenitentis non potest esse validum, et inferre: etiam
interveniente bonâ suscipientis fide: ob ignorantiam in-
culpabilem. Ita Acutissim. Vazquez, aliorum multi; quos
citatos sequitur Harnoldus, hic, cap. 7., contract. 4. Op-
posita sententia est Thomistarum communis, et ex nos-
tris cum Exim. Suarez accedunt multi, quibus citatis
subscribit La Croix, hic, lib. 6., n. 672. Dixi: etiam in-
terveniente bonâ suscipientis fide: nam stante fictione
formali, positivo obice, ignorantiaque lethali culpati,
hoc sacramentum non posse esse validum, adeo certum
est, ut oppositum aut sit planè improbabile, aut dubiè
probabilitatis, ut ex communi sensu testatur Carvenas
3. part., disp. 70., c. 3. Ratio: nam Christiani hominis poe-
nitentia continet cessationem à peccatis: ex Tri-
dentino, sess. 6., cap. 14. Sed cum suscipitur poenitentia
sacramentum sine dispositione sub mala fide. scien-
tis, aut ignorantis graviter culpabilis, non datur ces-
satio à peccatis; nam tunc committitur peccatum sacri-
legæ confessionis: ergo tunc non datur poenitentia homi-
nis Christiani: ergo tunc sacramentum poenitentis
non

est validum. Dices: Tridentini adducta doctrina est de poenitentia virtute, non de poenitentis sacramento. Contra: non est sacramentum poenitentis, quod non constituitur ex virtute poenitentis; sed hoc continet cessationem à peccatis: ergo.

20. Quod sacramentum poenitentis non possit esse validum, et informe, attenda parte formali, nimirum absolutione; constat: nam absolutio fitur sub legitimâ jurisdictione; vel non? Si hoc: sacramentum erit invalidum. Si illud; et cetera; quae requiruntur ex parte poenitentis adsint: sacramentum erit formatum, hoc est, cum fructu gratiae. Quod vero nec possit esse validum, et informe, attenda parte materiali integrali, nimirum satisfactione, certum est: nam ad fructum gratiae sufficit satisfactio in voto priusquam sit in executione; sicuti evenit in contritione perfecta. Quod demum nec possit esse valor huius sacramenti sine fructu, attenda confessione, altera ex partibus materialibus essentialibus; suadetur: nam vel confessio est formaliter integra; vel non? Si posterius: sacramentum non est validum. Si prius: est validum, et formatum; siquidem ut dispositio ad gratiam alia confessio non requiritur, nisi formaliter integra. Opponis ex Joan. Thomassio singulariter opinante: illa confessio non sufficit ad fructum; in qua peccata omissa inculpabiliter, non censentur inclusa; sed stat, quod confessio sit formaliter integra, et quod in ea

ea, peccata inculpabiliter omissa, non censeantur inclusa; ~~scilicet stat, quod confessio sit formaliter integra, et quod in ea peccato inculpabiliter omisso non censeantur inclusa~~: exgo stat sine fructu confessio formaliter integra, quae tamen sufficit ad sacramenti valorem. Probatur minor: nam stat, quod ex ignorantia inculpabili non sit praemissum diligens peccatorum examen: quo casu confessio exit formaliter integra, quin in ea inclusa sint peccata omissa inculpabiliter; nam solum ex Tridentino habetur, quod reliqua peccata, quae ~~diligenter~~ cogitanti non occurrunt, inclusa censeantur.

Concessa maiore, nego minorem; et hujus probationem sic datus. Diligens conscientiae examen, est quidem de necessitate praecepti: nam praeceptum obligans ad ritum instituendam confessionem obligat, prout apponendam diligentiam requisitam; hoc autem stat in discussione diligentiae conscientiae. Nunc qui advertenter ad defectum examinis accederet ad sacramentum, non inotus infructuosam, sed et invalidam confessionem faceret: peccaret namque graviter per confessionem sacrilegam. Diligens peccatorum examen non est de necessitate mediis ad justificationem in sacramento obtinendam: nam ejusmodi examen non est pars hujus sacramenti; hujus enim partes percipere sunt contritio, confessio, et satisfactio: nihil autem est de necessitate mediis (ex parte materiae) quod non pertineat ad sacramentum, ut

pars. Insuper: si examen esset necessarium ne-
 cessitate medij, infructuosa esset absolutio data mo-
 ribundo, qui illud non permittit; consequens est absur-
 dum: ergo et antecedens. Jam sic: qui ponit adequatum
 medium ad justificationem, et implet omnia praecepta,
 quae hic, et nunc urgent, justificatur; sed qui incul-
 pabiliter non permittit examen, ponit adequatum me-
 dium ad justificationem: servatque praecepta, quae hic, et
 nunc urgent; nam praeceptum de diligenti examine
 hic, et nunc ob inadvertentiam inculpabilem non urget:
 ergo. ~~Confessione~~ moribundus sine permisso
 examine absolvitur fructuose; quia pro temporis ino-
 pia illud non potest facere; sed qui inculpabiliter non
 advertit ad defectum examinis est in impotentia
 ad examen diligens: ergo. Quod autem in hujus con-
 fessione peccata inculpabiliter omissa inclusa cense-
 antur, constare debet: nam cum tacetur aliquod
 mortale cum impossibilitate vitandi hunc defectum,
 censetur inclusum sed sub inculpabili inadver-
 tentia ad defectum examinis est impossibilitas de-
 clarandi peccata omissa: ergo ista in illa confessio-
 ne formaliter integra inclusa censentur. Ad au-
 thoritatem Tridentini dico, procedere de necessitate
 examinis ex praecepto; cumque a praecepto excuset
 invincibilis ignorantia: sequitur, non requiri ad
 justificationem in sacramento obtinendam praecedentia
 diligentis examinis, nisi detur advertentia ad obli-
 gationem ortam ex illo praecepto.

12.

Ex dictis devo-

tata est difficultas ad alteram materiam essen-
tialis peccatorum, nempe, dolorem: in quo potest esse
defectus intensivus, et extensivus. Exit defectus in-
tensivus, si dolor non sit efficax, sed talis, ut cum ip-
so congruatur voluntas peccandi in postea; et ta-
lis est simplex & peccati dissimulatio. Defectus exit
extensivus, si habeatur dolor ex motivo speciali ali-
cujus peccati non comprehenente alia mortalia comis-
sa; ut si quis reus perjurii, et adulterii doleat de per-
jurio ob malitiam irreligiositatis, quae non compre-
hendit adulterium, cuius inculpabiliter supponitur obli-
tus. Uterque debens defectus facit sacramentum in-
forme. Intensivus: quia dolor inefficax (et si inculpa-
biliter existimetur efficax) non est simpliciter ve-
ra poenitentia, et sine hac peccata non remittuntur.
Extensivus: quia peccatum lethale (et si inculpabili-
ter oblitum) non potest remitti absque poenitentia
interna; dolor autem non extensivus relinquit il-
lud peccatum absque poenitentia interna. Dicunt,
alii, quibuscum Granada, sacramentum poenitentiae
posse esse validum, et informe ex defectu doloris in-
tensivi; alij vero, quia praestitum sacra-
mentum posse solum ex defectu doloris extensivi, contemnunt.
Contra utrumque opinandi modum,

13.

Praebatur conclusio

nostra. Actus, qui requiruntur in poenitente ad
plenam, et perfectam peccatorum remissionem,

par-

x. d.

partes : ex Tridentino; sess. 14. cap. 3, et Can. 8.
 Ergo hoc sacramentum nequit esse informe, quin
 aliquis actus deficiat ex ipso, qui in poenitente
 requiruntur. Sed iste actus, qui deficiat est sacra-
 menti pars : ergo nequit istud sacramentum esse
 informe, quin deficiat aliqua ipsius pars : ergo
 nequit esse informe, quin simul sit invalidum.
Procupa : ex defectu alicujus actus, qui ex parte
 poenitentis requiritur ad remissionem peccatorum;
 et sit sacramenti pars; istud redditur informe; sed
 non ex defectu actus, qui sit praevisse pars integra-
 lis : ergo ex defectu actus, qui sit pars essentialis : er-
 go nequit esse validum, et informe. Confirmo :
 hoc sacramentum non potest esse informe, nisi
 ex defectu ~~informis~~ dispositionis; sed nihil unquam
 Tridentinum docet de dolore ut dispositione, quod
 manducat de ipso ut sacramenti parte : ergo attenda
 Tridentini doctrina, non potest esse hoc sacra-
 mentum informe, nisi ex defectu partis, atque adeo, quin
 sit invalidum.

19. Proba deinde, sacramentum poeni-
 tentiae reddi invalidum ex defectu doloris intensivi.
 Efficax dolor est pars hujus sacramenti : ergo ex
 defectu doloris efficacis, seu intensivi, redditur in-
 validum. Probatur antecedens : nam inter actus
 poenitentis, qui poenitentiae partes dicuntur, et
 sunt quasi materia hujus sacramenti, contritio pri-
 mum locum habet; et est animi dolor, ac detestatio
 x. d. sunt sacramenti poenitentiae : eod. idem. Cte

de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero.

Exo: ex Tridentino, eadem sess., cap. 4. Sed dolor cum ejusmodi proposito non peccandi de cetero est dolor efficax: ergo pars hujus sacramenti est dolor efficax.

Dices: Concilium intelligendum est de contritione vera, vel existimata. Contra: sic manifesta vis inferitur

definitioni; et dici similiter posset, materiam eucharistiae esse panem triticum verum, vel existimatum: quod est absurdo majus. Dices iterum: Concilium lo-

quitur de contritione ut disponente ad justificationis effectum; non autem quatenus passiva est sacramenti pars.

Contra: nam contritio, et alij poenitentis actus, quatenus in poenitente ad integritatem sacramenti, ad plenam

que; et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione poenitentis partes

adducuntur: ex Tridentino cit. sess., cap. 3. Sed contritio quatenus disponit ad justificationis effectum, requiritur ex Dei institutione ad plenam, et perfectam

peccatorum remissionem: ergo contritio quatenus disponit ad justificationis effectum est sacramenti poenitentis pars.

Probo demum, sacramentum poenitentis reddi invalidum ex defectu doloris extensivi.

Dolor, qui est pars sacramenti debet esse ex motivo universalis: ergo ex defectu doloris extensivi invalidatur poenitentis sacramentum. Probatur

antecedens: nam debet esse dolor, et testatur

de peccato commisso cum proposito non peccandi

de

22. De cetero: ex Tridentino loc. seppissime citato. Dolor huius generis debet esse ex motivo universalis: ergo ex motivo universalis debet esse dolor, qui est sacramenti pars. Probatur minor: talis debet esse dolor, qui est sacramenti pars, qualis colligitur ex circumstantia propositi, sine quo non potest esse pars; sed ex hac colligitur dolor ex motivo universalis: ergo. Probatur minor: propositum hoc debet esse universale, extendens se ad omne peccatum possibile; ita ut si illud precessisset, peccata preterita non fuissent posita: ergo ex hac propositi circumstantia colligitur dolor ex motivo universalis. Probatur consequentia: propositum universale ista universalitate omnimoda induci debet a dolore; sed dolor non conceptus ex universalis motivo inducere non potest illud omnino universale propositum: contritio namque ex motivo particulari concepta non excludit voluntatem peccandi; atque adeo impotens est inducere universale propositum: ergo. Probatur maior: nam dolor oriri debet ex voluntate absoluta, et efficaci reconciliationis cum Deo: ergo debet esse talis energia, ut inducat propositum illud omnino universale; huius enim defectus est illi reconciliationi contrarius. Ratio antecedentis: nam sacramentum poenitentiae institutum est ad ejusmodi reconciliationem: unde dolor habendus est ex praedicta voluntate absoluta, et efficaci; quo pacto ex Dei

27 Dei institutione requiritur ad plenam, et perfec-
 27 tam peccatorum remissionem; et hac ratione di-
 27 citur poenitentis pars, et quasi materia sacramen-
 ti: ut ex Tridentino stabilitum manet.

16. *Urgeo.* Ut mi-
 nimùm dolori formali debeat adjungi propositum om-
 ninò universale: ergo hoc sacramentum non potest
 esse validum, et in forma ex defectu doloris extensivi.
 Suadetur consequentia: propositum omninò universale
 est virtualis detestatio omnium peccatorum; sed
 hæc adjuncta dolori formali de peccato commisso suffi-
 ciunt ad validum, et fructuosum poenitentis sacramentum:
 ergo hoc dolore, et illo proposito sacramentum est
 validum, et fructuosum; atque adeò ex defectu dolo-
 ris extensivi non potest esse validum, et sine fructu.
 Ratio minoris: nam solum requiritur ad valorem,
 et fructum sacramenti poenitentis dolor, et detesta-
 tio formalis de peccatis, quæ memoriæ occurrunt; et
 virtualis dolor, et detestatio de alijs: ut rectè notat
 Palanius, hic, punc. 7, n. 6.

11. Probationi factæ respondent
 adversarij negando, ad valorem hujus sacramenti
 requiri propositum omninò universale: dicuntque
 communiter, sufficere propositum respiciens quod-
 libet peccatum sub ratione relapsus; adduntque
 aliqui cum Dicastillo, sufficere restrictum ex
 motivo ad solas species peccatorum confessorum.
 Contra: illud propositum requiritur, quo remo-
 vet

vel poenitens propositum, quod habere debuit ante peccatum: alioqui non habebit contritionem, quae ut pars, et quasi materia ex Dei institutione ad remissionem peccatorum requiritur. Sed ante peccatum debuit habere propositum universalissimum se extendens ad omne peccatum, et non solum ad vitandam malitiam relapsus, aliasve in specie determinata: ergo. Contra est insuper: cum proposito restricto ex motivo ad solas species peccatorum est conjungibilis voluntas peccandi; sed propositum excludens voluntatem peccandi requiritur ad valorem hujus sacramenti: hoc enim modo ad peccatorum remissionem requiritur ex Dei institutione: ergo. Contra est demum: neque sufficit propositum ex motivo vitandi relapsum: requiritur enim propositum, quod ex suo modo tendendi, et ex suo motivo sit deinceps inconjungibile cum peccato; id non haberet propositum solum ex motivo vitandi relapsum. Ostenditur hoc: fit ~~casus~~ casus, in quo poenitenti ex postfacto constet, se nullum commississe peccatum ex iis, quae prius putaverat, se commississe; in hoc casu motivum vitandi relapsum non excluderet voluntatem peccandi: peccatum namque postea commissum non esset relapsus: ergo preconceptum propositum ex motivo vitandi relapsum ex suo modo tendendi, et ex suo motivo non esset inconjungibile deinceps cum peccato. Do alium casum, ut constet, propositum debere esse omnino uni-

universale: putet aliquis se esse Sacerdotem, et concipiat propositum extendens se ad peccata ob turpitudinem deitatem ex Sacerdotij dignitate. In hoc casu cum eo proposito posset postea consistere peccatum mortale; si videlicet illi poenitenti postea constaret, se non fuisse valide ordinatum: unde ejusmodi propositum ex suo modo tendendi, et ex suo motivo non esset inconjungibile deinceps cum peccato. Igitur ad valorem sacramenti poenitentis requiritur propositum omnino universale; ex quo, ut probatum est, descendit, hoc sacramentum non posse ^{esse} validum, et informe ex defectu doloris extensivi.

Sectio 2^a

Argumenta solvuntur.

18. Arguitur 1°. D. Thomas docet expresse, sacramentum poenitentis posse esse validum, et informe; et quidem ex defectu doloris intensivi: in supplem. 3. part., q. 2. a. 4. Et Confirmatur ex doctrinis, quas ibidem tradit. 1° quia contritio prout est sacramenti pars solum affert, supra dolorem, ordinationem, quâ subijcitur Ecclesie clavibus. 2° quia contritio cordis est dispositio ad sacramentum poenitentis; contritio autem oris est materia. 3° quia si non sufficeret ad sacramenti valorem contritio existimata, cogerentur fideles ad iterandas confessiones; nam certi esse nequeunt de efficacia doloris. 4° quia satisfactio post absolutionem integrat sacramentum:

ergo

ergo et contritio post absolutionem potest esse pars sa-
cramenti, quia posita poenitens percipiet fructum
sacramenti prius validi, et informis. — Respondeo
locum supplemendi desumptum esse ex doctrina in d., dist.

- 27 17, q. 3: a. 1. ubi inquit D. Thomas: confessio potest
27 esse in eo, qui non est contritus ..... et quamvis tunc
27 non percipiat absolutionis fructum; tamen recedente sic-
27 tione percipere incipit. At hanc sententiam retractare
videtur ibid., dist. 23, q. 1; a. 1., quæstion. 2. corpor.
27 asserens de contritione: est de essentia sacramenti poe-
27 nitentis. Ergo confessio in eo, qui non est contritus, ne-
quit esse valida: hoc est, nequit esse actualis pars
validi sacramenti; nam hoc non potest esse validum
sine eo, quod est de ejus essentia; et contritio est de essen-
tia hujus sacramenti. Adde: non est mirum si D. Tho-
mas ~~est~~ poenitentis sacramentum validum, et in-
formis: nam scripsit ante Tridentinum, ex cujus
definitionibus ~~est~~ præcipuum fundamentum sen-
tentis nostris.

19. Ad primam confirmationem: contritio prout
est sacramenti pars affert ordinationem doloris ad cla-
ves Ecclesiæ: non cujuscumque doloris; sed illius, qui
ex Christi institutione ad plenam, et perfectam
peccatorum remissionem requiritur; qui propterea
non potest esse inefficax. — Ad secundam: con-
tritio cuius præcipue non potest esse hujus sacramenti
materia constitutiva; sed est cordis contritio, ut
expressè asserit Florentinum: et dolor, ac detestatio
de.

+ admisit

x
defu-
mitur

de peccato commissio cum proposito non peccandi
 cetero, ut illam Tridentinum definit. — Ad ter-
 tiam: bona fides de contritione habita nil prodest
 ad valorem sacramenti; at prodest, ut non urgeat
 obligatio iterandi confessionem: lex enim iterandi con-
 fessionem non obligat; cum adest bona fides & va-
 lore confessionis facte: neque enim de hoc potest habe-
 ri omnimoda certitudo. Quod si re ipsa fuit inva-
 lida, per subsequentem cum debito dolore factam re-
 mittuntur indirecte peccata prioris confessionis; si-
 cuti remittuntur indirecte peccata inculpabiter obli-
 ta. — Ad quartam: a satisfactione ad contritionem non
 est paritas. Ostenditur reversione: absolutio ante sa-
 tisfactionem re ipsa positam confert sacramenti fruc-
 tum: ergo et id ipsum praestat ante dolorem effica-
 cem re ipsa positum. Item: sacramentum poeniten-
 tiae est validum ante omnem satisfactionem: ergo et
 ante omnem proorsus dolorem. Atqui utrumque con-
 sequens est falsum, et plane absurdum: ergo ea pari-
 tas a satisfactione ad dolorem est nulla. Disparitas
 nostra: satisfactio est pars solium integralis huius sa-
 cramenti: unde supponere potest illius essentiam; at
 vero dolor efficax, qualis describitur a Florentino, et
 Tridentino, est essentialis pars: unde non potest pra-
 supponere absolutionis, et sacramenti valorem.

80.

Arguitur

2°. Ex defectu doloris extensivi nulla pars deficit sa-
 cramenti: ergo istud exit validum, sed tamen informe.

Pro-

~~Consequenter~~ Consequentia bona est; ut esse cogitat. Probatur
 antecedens: si qua pars deficeret esset dolor de
 peccato inculpabiliter oblito; iste dolor non est pars:
 ergo. Probatur minor: si tantum dolor est pars, qui
 potest fieri sensibilis per confessionem; sed dolor de pec-
 cato inculpabiliter oblito non potest fieri sensibilis per
 confessionem: nam dolor solum fit sensibilis per con-
 fessionem; quatenus illam imperat; dolor autem de pec-
 cato inculpabiliter oblito non potest confessionem im-
 perare: ergo. Confirmatur: in hoc casu datur con-
 fessio ~~formaliter~~ ^{x a.} formaliter; datur dolor efficax; propositum
 non peccandi de ceteris; quibus superveniet absolu-
 tio: ergo datur quodquid requiritur ad sacramenti
 valorem. — Respondeo negando antecedens; ad proba-
 tionem distinguo maiorem: si qua pars deficeret, ef-
 set dolor formalis, et expressus de peccato incul-
 pabiliter oblito, nego: esset dolor virtualis ex univer-
 sali motivo comprehendente illud peccatum, concedo
 maiorem; et nego minorem. Ad huius probationem
 concessa maiore, nego minorem; cuius falsitas ex
 eo constat, quod quoties poenitens se accusat de pecca-
 tis inculpabiliter oblitis facit dolorem de his sensi-
 biliter per confessionem. Ad probationem minori
 adiunctam dico, dolorem expressum de peccato incul-
 pabiliter oblito non imperare confessionem; at huc im-
 perare debet a dolore de tali peccato ob motivi uni-
 versalitatem: et sic dolor iste fit sensibilis.

81.

x a. formaliter integra; datur, etc. Ad confirma-
 tionem.

tionem permitto, confessionem esse formaliter simp-
 liciter intenciam, et secundum quid talem: in hoc
 posteriori sensu accipitur, quatenus prescisse exco-
 sat a sacrilegio; in illo priori, quatenus est sacra-
 menti pars essentialis. Nemo in defectu doloris extensivi-
 tate esse confessionem simpliciter formaliter integram:
 hec juxta Tridentinum est in qua peccata incul-
 pabiliter oblita in universum inclusa esse intelligun-
 tur; pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: ab
 occultis meis munda me Domine. Sed non petitur
 venia peccatorum, que poenitens nullo modo retrac-
 tat: ergo ut peccata inculpabiliter oblita, in confessione
 censeantur inclusa, atque adeo ut confessio sit simpli-
 citer formaliter integra debent a poenitente aliquomo-
 do retractari; quod non prestat, cum deficit dolor ex-
 tensivus. Hec quoad confessionem; quoad dolorem
 autem de peccato commissum, et propositum non pec-
 candi de cetero, probatum supra est, ejusmodi actus
 debere esse ex sua tenentia, et ex suo motivo incom-
 possibiles deinceps cum peccato, quod non habebunt,
 nisi tendant contra peccatum sub motivo universalis. Vi-
 deatur in: 11.

82. Arguitur 3.º Dolor de peccato ob illius tur-
 pitudinem est sufficiens pars sacramenti poenitentis:
 ex Tridentino sess. 14. Sed dolor conceptus propter specia-
 lem inhonestatem contra particularem virtutem, contra
 Religionem v.g., est dolor de peccato ob illius turpitudinem:
 ergo iste dolor est sufficiens ad valorem sacramenti; at-
 qui

qui non est dolor extensus de peccatis inculpa-
biliter oblitis, qui illi determinatè viatuti non op-
ponuntur: ergo. Confirmatur: Tridentinum asse-
27. rens dolorem, quatenus ex Dei ordinatione ad per-
27. sectam peccati remissionem requiritur, esse sacra-
27. menti partem; intelligitur de eo, quod per se, et
ordinariè, contingit; non autem de eo, quod raro,
et per accidens contingit ratione boni fidei: et nulli-
bi negat, sufficere ad validitatem dolorem non exten-
sivum: ergo cum defectu huius doloris stat valor sa-
cramenti poenitentis. — Respondeo concessa mayo-
re de dolore simpliciter efficaci, distinguendo minorem;
illamque concedo de dolore non efficaci simpliciter:
et illam nego de ejus generis dolore: et cavet reliqu-
um argumenti. Quod Tridentinum agat de dolore
simpliciter efficaci, constat. 1°: quia agit de dolore ex
tensitudine peccati incluso sub genere contritionis, in
cujus definitione posuit inseparabilitatem à proposito
non peccandi de cetero. 2°: quia expresse postulat,
quod voluntatem peccandi excludat. Atqui dolor con-
ceptus ex speciali tuncitudine peccati, itaut sit ex par-
ticulari motivo, non est simpliciter efficax: cum ex
suo modo tendendi sit conjungibilis cum peccato: ergo non
de hoc dolore loquitur Tridentinum; sed de illo, qui
ex generali peccati tuncitudine concipitur: nempe ex
eo, quod peccatum est offensa Dei, inobedientia, in-
gratitudo, &c.

83.

Ad confirmationem, nego assumptum: Conci-
lium

lium namque exponendum suscipit, quoniam sint
 partes sacramenti poenitentis, et quā ratione dicantur
 77 tales; asseritque, actus poenitentis, quatenus ex
 77 divina institutione ad veniam, et perfectam peccato-
 77 rum remissionem requiruntur, hac ratione dici
 77 partes. Hæc assertio, et definitio in re dogmatica restringi
 non debet ad sacramentum prout ordinariè suscipitur.

Urgo: similiter dici posset, dolorem efficacem cum pro-
 posito vere, et absolute habito esse necessarium ad valo-
 rem hujus sacramenti ordinariè, et per se; raro autem,
 et per accidens sufficere dolorem bona fide existima-
 tum efficacem. Sequelam non admittunt plerique
 Hæreticorum; et contra aliquos illius absurditas of-
 tensa manet, n. 15. :: ergo. — Replicabis: aliquando
 per accidens requiritur ad fructum sacramenti ali-
 quis dolor, qui non sit illius pars: ergo stat, quod ad
 sacramenti fructum requiratur dolor extensivus, et quod
 iste non sit pars sacramenti. Probatur antecedens: qui
 suscipit baptismum cum effectu gratiæ, et postea peccat
 mortaliter, si doleat de illis peccatis, quia sunt homi-
 nis Christiani, quæ sola sunt materia poenitentis, non
 est dubitandum, quod iste dolor sufficiat ad valorem; at
 si suscipit baptismum sine dolore de peccatis præteritis,
 et deinde dolet de peccatis postea commissis, quia sunt ho-
 minis Christiani, tunc dolor iste non sufficeret ad sacra-
 menti fructum: ergo aliquis dolor requiritur per acci-
 dens ad sacramenti fructum, qui non est illius pars.
 Nego antecedens; ad probationem, concedo, dolorem illum

casu appposito esse ineptum. ad sacramentū poeniten-
tiæ factum; sed nego, quod sit sufficiens ad illius
valorem. Dices: non est pars sacramenti poeniten-
tiæ dolor & peccatis, qui non sunt illius materia;
ut non sunt commissi ante baptismum. Nego assump-
tum: nam si Christus, ut potuit, ita institueret hoc sa-
cramentum, ut esset illius pars dolor universalis, pro-
fecto requireretur ut pars dolor extensus ad peccata
ante baptismum; sed etiam tunc non essent materia
sacramenti poenitentis illa peccata: ergo ex eo, quod
modo non sint talis materia, non inferatur, quod va-
lorem non requiratur dolor universalis, extensusque
ad peccata illa.

84. Arguitur 1.º Universale propositum u-
niversalitate se extendente ad peccata futura prop-
ter malitiam reincidentis sufficit ad valorem sacra-
menti poenitentis: ergo non requiritur, ut essentia-
lis pars dolor extensivus; ac proinde ex huius defec-
tu potest esse sacramentum validum, et informe.
Antecedens probatur ex illo Christi Domini ad Para-
lyticum, Joann. cap. 5: ecce sanus factus es, jam
noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat. Con-
firmatur: nam confessarius hoc eodem motivo exci-
tant poenitentes ad propositum; et etiam alij non
omnino universalibus: nimirum, quia peccata sunt
hominis Christiani; quia habent indecentiam contra dig-
nitatem Sacerdotalem, si poenitens est sacerdos; et
similibus. — Respondeo negando antecedens: tum quia
illud

illud propositum non est renovatio illius voluntatis, quam ante peccatum habere debuit poenitens; ~~tum~~ quia illud ~~propositum~~ non est renovatio illius voluntatis, quam ante peccatum ~~habere~~ debuit poenitens; tum quia non est de se, et ex sua tendentiâ inconjungibile deinceps cum peccato; tum quia non est propositum, quatenus ex Dei institutione requiritur ad remissionem peccatorum: qua ratione actus poenitentis sunt sacramenti pars. Ad antecedentis probationem dico, ex eo testimonio evinci fugam peccati ex motivo vitandi damna, quæ ex relapso imminant, esse motum voluntatis sanctum, et bonum; at non evincitur, esse sufficientem ad sacramenti valorem. Ratio: nam sicut non esset sufficiens ejusmodi propositum, si non supponeret dolorem efficacem de peccatis, quæ memoriæ occurrunt, ut concedunt Adversarij; ita non est sufficiens si non supponat dolorem ex motivo universaliter extendente se ad omnia peccata commissæ, ut nos probavimus.

85.

Ad confirmationem

dico, praxim illam confessionum esse valde utilem: urgendo enim poenitentes ad propositum ex motivis non omnino universalibus, illos excitant ad pios, et sanctos animi motus, qui conducunt ad vitæ novitatem. At debent præterea confessarij elicere à poenitentibus tum dolorem, tum propositum ex motivo universaliter: ut scilicet propositum sit ex sua tendentiâ, et ex suo motivo inconjungibile deinceps cum pec-

peccato; et dolor sit, qualis ex Dei institutione
ad perfectam peccatorum remissionem requiritur:
hoc est, qua ratione est sacramenti poenitentis pars.

86.

Arguitur
5°. Dato, quod ad sacramenti poenitentis valorem
requiratur propositum ex motivo universalis, hinc non
infertur, requiri dolorem ex motivo universalis: er-
go ex defectu doloris extensivi potest stare huius sa-
cramenti valor sine fructu. Probatur antecedens:
licet dolor ex motivo universalis includat propositum
pariter universale; non tamen vice versa: sicut do-
lor efficax includit virtualiter propositum in futurum;
propositum autem istud potest non includere dolorem
efficacem de peccatis preteritis. Ratio huius: quia
potest aliquis preteritum non reprobare; et tamen
proponere firmiter in futurum. Confirmatur: et si sa-
cramentum poenitentis requirat voluntatem effica-
cem reconciliationis cum Deo, adhuc voluntas ista
neque est virtualiter detestatio omnium peccatorum,
neque est virtualiter propositum ex universalis mo-
tivo: ergo supposita illa voluntate, adhuc potest dari
dolor inextensus, et propositum non universale; atque
adeo sacramentum potest esse validum, et informe
ex defectu doloris extensivi. — Respondeo negando
antecedens: si enim poenitens adversatur peccato fu-
turo ob motivum commune peccato preterito, fieri
non potest, quod non adversetur peccato preterito: atque
adeo propositum illud est virtualis detestatio peccati
pre-

pretexti. Nunc dato, quod dolor formalis, et expressus non debeat esse ex motivo universalis, in proposito est virtualis dolor de peccato commisso: unde defectu huius doloris non potest esse validum, et in forma hoc sacramentum, semel admissio, quod requiratur propositum omnino illimitatum. Negandum est antecedens probationis; cuius adjuncta ratio diluitur sic. Siquis proponat efficaciter in futurum, et non displiceat, vel complaceat in facto preterito, aliquam circumstantiam respicit in actu futuro, quam non videt in preterito; et talis est circumstantia relaxatus, quam potest efficaciter averfari: unde optime stat propositum efficax vitandi deinceps peccatum, sine dolore, etiam virtuali peccati preteriti. At non potest stare propositum ex motivo universalis, quin stet virtualis dolor de peccato preterito: quia motivum averfandi peccatum futurum est motivum averfandi preteritum; atque adeo propositum illud est virtualis detestatio peccati preteriti. Explicatur autem paritas doloris efficacis: si sit ex motivo universalis est virtualiter propositum non peccandi de cetero; secus, si ex motivo non universalis concipiatur: ergo similiter propositum efficax, et si conceptum ex motivo non communi, non sit virtualis dolor peccati preteriti, est tamen talis dolor, si sit ex motivo universalis.

81). Ad confirmationem, concesso antecedente, distinguo consequens: ergo supposita illa voluntate efficaci reconcilia-

tionis

D. 2. C. 1. —

tionis cum Deo, prescisse ut determinante ad me-
dia, adhuc potest dari dolor inextensus, et propositum
non universale, admitto sub explicatione danda; ut
actu influente in media, ad quæ determinat, nego
consequentiam, et sequelam subillatam. Efficax vo-
luntas reconciliationis cum Deo non est virtualis
detestatio, et propositum: nam potest quis efficaciter
velle ejusmodi reconciliationem postea faciendam,
quin interim à peccato desistat. At hoc ipso, quod e-
jusmodi voluntas efficax reconciliationis cum Deo de-
terminet ad detestationem omnium peccatorum, et
ad propositum omnino universale, nequit actu influe-
re in media, quin detur dolor extensus, et uni-
versale propositum: ut per se constat. Ad valorem
autem sacramenti poenitentis non sufficit, quod præ-
cedat voluntas efficax, ut prescisse determinans; sed
requiritur, quod actu influat in media, quibus con-
nectitur: hæc verò media sunt et detestatio omnium
peccatorum, et propositum omnino universale, sine
quibus non stat peccatoris cum Deo reconciliatio. —

Caput 2um

De materia remota sacramenti poenitentis.

Sectio 1^a

Agitur de materia sufficienti.

Num. 1.

Assertio prævia.

X
con-
sti-
tutive

Materia remota sacramenti poenitentis sunt pec-
cata; ita tamen, ut ipsorum præteritio ^X pertineat ad hoc
sacramentum. Prior conclusionis pars est indubitata:
nam

nam materia remota sacramenti poenitentiae illa
 est, circa quam versantur actus poenitentiae, ex quibus
 intrinsecè constat; sed ipsa actus poenitentiae, et con-
 fessio, versantur circa peccata: ergo haec sunt mater-
 ia remoti sacramenti poenitentiae. ~~Explicit materia~~
~~remota huius sacramenti poenitentiae.~~ Explicatur ma-
 teria remota huius sacramenti est, quae destruitur per
 ipsum; sed hoc sacramentum institutum in remedium
 peccati, destruitur peccata: ergo materia remota
sacramenti poenitentiae sunt peccata; non accep-
tanda, sed detestanda; et destruenda: concludit D.
 Thomas hic, q. 84. a. 2., corp. Posterior conclusio-
 nis pars contra communissimam sententiam de-
 fenditur à Caxim. de Sugo d. 12., f. 2., illique sub-
 sistit Haunoldus, cap. 6., contrar. 2.; et sic probatur:
 non stante, quod peccata sint commissæ, et reliquis tan-
 tius, non stat poenitentiae sacramentum: ergo quod pec-
 cata sint commissæ, atque ideo peccatorum praetextus,
 institutio pertinet ad sacramentum poenitentiae. Oten-
 ditur antecedens manifestis quibus existit, ~~peccati-~~
~~si~~ aliquod peccatum, illudque cum colore confitetur,
 et absolutionem accipit, ~~ad sacramentum~~ arbitur poeniten-
 tia sacramentum. ~~Confirmatur~~ existendo fundamen-
 tum sententiae canonicae: eatenus praetextus vocat
 non pertinet ad huius sacramenti constitutionem,
 quatenus peccata, ut destruenda sunt illius mate-
 ria; hinc nunc probatur eargo. Ratio minoris: quia
 peccata, ut habitualia destruentur: unde sacramen-
 tum

tum non constituitur per negationem gratiæ, aut
condonationis; at peccata fuisse commissa, veritas est, quæ
defectu non potest; ut est certum: quapropter, quod
peccata, ut deficienda sint materia sacramenti,
non obest; quominus per ipsum præteritionem sa-
cramentum constituitur.

2. Respondent R. Roverfaxy, qui-
buscumque Diacono. Non stante præteritione peccati,
non stare poenitentis sacramentum, ex defectu cono-
tati; non autem ex defectu constitutivi. Contra: vel
deficiente conotato, deficiat pariter aliquod constitutivum
sacramenti; vel nullum deficit? Si hoc: ergo de-
ficiente conotato, permanet sacramentum; im-
plicat enim, rem permanere, permanentibus
omnibus illius constitutivis. Si illud: cum nil aliud
in casu appposito deficiat, nisi præteritio peccati, sequitur
hanc non esse purum conotatum, sed constituti-
vum sacramenti. Si dicas, deficere sacramentum
ex defectu constitutivi, non quoad entitatem, sed
quoad formalitatem, quoad virtualitatem, aut
quoad denominationem; contra est: vel sacra-
mentum constituitur per istas formalita-
tem; virtualitatem; et denominationem; vel
non? Si hoc: deficiente præteritione peccati, da-
tur sacramentum. Si illud: cum formalitas, vir-
tualitas, et denominatio præscisse deficiant ex for-
mali defectu præteritionis peccati, evincitur, istam
præteritionem esse constitutivum sacramenti. A
fluxi-

pluibus datz. responsionis. iniquationibus abstinere,
quia ex Philosophia hanc, quae valgo Constatuam
appellatur, sententiam rejectam suppono. Videtur po-
test Peinado tract. 5. Logiq. disp. 5.

3. Responsio 2^a. Ad
verum, et cum ipso sparsa. Non stante pœteni-
tione: peccati deficit constitutum sacramenti pœni-
tentis: nempe dolor. Ratio: quia dolor constitui-
vus est. supernaturalis: unde: necessarius pœsuppo-
nit cognitionem veram de peccati commissione;
hac autem deficiente, cognitio, vera non esset: ut-
que adeo non stante peccati pœnitentia, non stat
supernaturalis dolor. Hanc solutionem miramini in-
pugnat Cardin. de Sugo, et post ipsum Haunold;
sed quibus hoc unum evincitur, quod scilicet, dolo-
rem pœsupponere essentialiter pœnitentiam peccati,
non est, ut per ejusmodi pœnitentiam pœnitentis
sacramentum constitutur. Hoc est verum:
nam in metaphysicis differentia contrahens sup-
ponit essentialiter genus, et tamen per genus consti-
tuitur species: in metaphysicis unio essentialiter supponit
partes, et tamen per partes ens naturale consti-
tuitur: ergo, stat ~~per partes~~ similiter, quod dolor
constitutivus sacramenti supponat essentialiter
pœnitentiam peccati, et quod per ejusmodi pœni-
tentiam sacramentum constitutur. Hoc, quod po-
test esse, ita esse, non probatur per recursum ad hanc
hypothese inpositionem: pœscilicet deficiente pœte-
nitentia

ratione peccati; et manente dolore superna-
turali connexo: essentialiter cum ejusmodi ex-
teatione, deficeret sacramentum; statim e-
nim id negabitur; facti meranda est hec conditiona-
lis: percipere deficientem visibilitatem, et manentibus
animali, et rationali; deficeret homo. Ratio: quia
sicut in hac posteriore hypothese, ut ad rem sit, non
auffatur a percipiente rationali, et a animali; quod
sint ad rem visibilitatis; ita in illa prior non auffer-
tur a dolore supernaturalitatis essentialiter connexo
cum exteatione peccati: in qua supernaturalitatis
connexionem, confessionem, et absolutionem sacramen-
tum aequatè stare, videtur; sicut videtur essen-
tiam hominis stare aequatè in animali, et ratio-
nali cum virtute radicativa visibilitatis. Hi propte-
rea omittuntur.

¶ Impugnatio responsionem. Dolor supernatu-
ralis non supponit essentialiter ~~connexionem~~ ^{x. a.} veram
de commissione peccati: ergo cadit solutio. Antecedens
ostenditur: nam dolor supernaturalis non regulatur
necessario per iudicium de commissione peccati; quod
potest esse falsum, et propterea non supernaturale.
Proceit utique ejusmodi iudicium; et subsequitur cons-
cientie dictamen verum, et supernaturale. Istud dic-
tamen est reflexum; sic: colendum est de peccato,
quod a me commissum esse, iudicio; quod quidem dic-
tum habet veritatem practicam; et falsitate specula-
tiva non inficitur. Ratio prima: quia verum intel-

x. a. conditionem

(Lectus)

lectus practicus accipitur per conformitatem ad
 appetitum rectum: inquit D. Thomas 1.2. q. 12.
 a. 3. ad secundum, id cum Philosopho explicans de
 intellectu practico secundum, quod est conciliativus, unus,
 et rationativus eorum, qui sunt ad finem: sic
 enim perficitur per prudentiam. Atqui conforme
 est appetitui recto, dolere de peccato, quod judicatur
 commissum: ergo dictamen illud habet veritatem practi-
 cam. Ratio secundi: quia conclusionem presupponere
 praemissam falsam, non est, ipsam esse falsam: nam
 ex falso aliquando verum: ergo licet dictamen illud
 presupponat iudicium directum falsum de peccati corrig-
 sione, ipsum tamen caret falsitate; per hoc
 delict; quod per dictamen non affirmetur id, quod per
 iudicium directum presupponitur affirmatum. Confir-
 mo doctrinam solutionis nostrae: fiat propositum su-
 pernaturale vitandi actionem, quae per invincibilem
 errorem apprehendit peccatum: ergo stat super-
 naturalis dolor de actione, quae per invincibilem erro-
 rem judicatur, fuisse cum peccato patrata. Hinc
 quidquid dixeris pro assignanda cognitione
 supernaturali regulante illud propositum, dicam pro
 cognitione supernaturali regulante istum dolorem.
 Quod autem propositum illud possit esse super naturale
 est communissima Theologorum sententia ex Ecclesiis
 c. 36. ubi beatificatur, qui potuit transgredi, et
 non est transgressus; quod illi convenit, qui abstinet ab
 actione, quam per invincibilem errorem existimat
 pec-

peccaminosam. Videatur Oriedo in l. 2. contrav. l. tract. 5., punct. 2.

§. Ex dictis instauratur probatio, conclusionis nostrae. Prescisse deficiente peccati praeteritione, et stante dolore supernaturali, et ceteris, non stat poenitentis sacramentum; et suppositis reliquis constitutivis, additaque prescisse peccati praeteritione ponitur illud sacramentum: ergo hujus constitutionem intrat peccati praeteritio. Quo pacto? Scilicet ex parte materiae intrinsecae; sicuti in adulto requiritur ad sacramenti valorem, illud suscipiendi voluntas; quae se tenet ex parte materiae: ut fuit communissima Theologorum sententia, cui assentior. Quaes: an praeteritio peccati dicenda sit pars intrinsecae materiae? Dico: est pars intrinsecae materiae concretionis, non subjective acceptae: hoc, quia solus dolor est subjectum, quod denominatur intrinseca materia; illud: quia dolor eam denominationem habet inadequate a peccati praeteritione. Declaratur exemplo meriti: hujus concretionis sumpti est pars gratiae sanctificans; at non est pars illius subjective sumpti: nam solum obsequium est, quod meritum denominatur. Discurre similiter.

Sectio 2^a

Principua difficultas resolvitur.

¶

Jam vero ad assumptum sectionis nostrae paginam deveniendo, notissimam divisionem materiae circa quam sacramenti poenitentis suppono: in necessariam scilicet, et suf-

sufficientem. Materia necessaria sunt peccata, quae
 auferri non possunt sine hoc sacramento; quod
 confessione exponi debent, ut divino precepto de integritate
 confessionis satisfiat. Materia sufficiens, scilicet peccata, sunt
 quae sine hoc sacramento possunt auferri; et quorum
 confessio non requiritur ad confessionis integritatem,
 prout divina institutione prescribitur. Hinc materia
 sufficiens appellatur etiam libera.

7. Dico 4. peccata actualia
 commissae ante baptismum non sunt materia sufficiens
 sacramento poenitentiae. Est certa Theologorum sen-
 tentia contra Angelum, cujus antiquam opinionem
 exhumaverunt aliqui anonymi Recentiores auctores.
 Gormaz Diss. 2., sect. 1. Probatur: ea peccata non
 sunt materia sufficiens huius sacramenti, pro quibus
 illud non est institutum; sed non est institutum pro
 actualibus commissis ante baptismum: ergo haec
 sunt materia sufficiens ejus sacramenti. Probatur.
 1. minor: pro iis, qui post baptismum in peccata
 2. sunt, Christus Jesus instituit sacramentum
 3. poenitentiae: definit Tridentinum, sess. 6., cap. 14. Et
 4. sect. 14, cap. 1, addit: hoc sacramento lapsi post bap-
 5. tismum beneficium mortis Christi applicatur.

Haec quidem testimonia, non accipiuntur materia-
 liter, sed formaliter: hoc est sacramentum istud in-
 stitutum est in remedium peccatorum, in quibus post bap-
 tismum habentur fideles. Ergo non est institutum
 pro actualibus commissis ante baptismum. Occurrit:
 hoc

hoc non excludit tridentinum; sed praecludit. Contra: doctrina illa est in sensu exclusivo; cum enim Concilium accipiat explicandam necessitatem, et institutionem huius sacramenti, diminuta esset doctrina, si solum meminisset peccatorum post baptismum; dato, quod etiam institutum fuerit pro peccatis ante baptismum. Urgeo: firmiter dici posset; poenitentiae sacramentum institutum esse pro originali tamquam pro materia sufficienti: cum de ipso, ut de peccato contracto, licet non propria voluntate commissum, dolor haberi possit; sequella est absurda: ergo et id, ex quo sequitur. Ratio totius doctrinae: nam materia, pro qua institutum est hoc sacramentum, designanda unice est ex Scriptura, Concilijs, et Ecclesiae traditione; ex his fontibus designari non possunt peccata commissum ante baptismum, sicut nec potest designari originale: ergo.

8. Obijciatur. Jurisdictio in foro sacramentali potest exerceri in ~~personam~~ personam subditam, licet peccatum commissum sit, quando non erat subdita; sed fideles subditi sunt: ergo circa ipsos potest exerceri sacramentalis jurisdictio pro peccatis, quae ante baptismum ab ipsis non subditi commissae sunt. Constat major: tum absolvi potest in hac dioecesi poenitens a peccato, quod in alia commisit; tum quia in Religione potest quis absolvi a peccatis, quae commisit in saeculo. Confirmatur. 1. quia ad poenitentiae sacramentum sufficit, quod

quia

quod materia proxima sit a debita persona; sed dolor, et confessio peccati commissi ante baptismum est a persona debita, nempe a fidei; Ecclesie sub-
jecto: ergo. 2°: adulto statim post baptismum inci-
denti in amentiam, impotenti que commississe pecca-
ta post baptismum valide ministratur extrema unc-
tio; cuius forma verificatur per remissionem pecca-
torum ante baptismum: ergo similiter cum verita-
te forme absolutionis potest ministrari poenitentis sa-
cramentum subijcienti peccata ante baptismum
commissa.

9. Distinguo maiorem: illam concedo, cum
peccatum est materia fori sacramentalis; et illam
nego, cum non sit peccatum talis materia: caditque
probatio. Peccatum commissum in alia dioecesi, et in
seculo est materia fori sacramentalis; in quo potest
acquiri iurisdictio ab illo, qui illam non habebat: un-
de in hac dioecesi potest absolvi qui peccavit in alia; et
in Religione, qui peccavit in seculo. At peccatum
ante baptismum non est materia: quapropter non
sufficit, quod persona sit iam subdita; neque enim
a subiectione personae desumitur, quod peccatum sit
materia fori sacramentalis, sed ab institutione Chris-
ti Domini, quem non comprehendisse peccata ante
baptismum, probatum manet. At primam confir-
mationem: dolor ex eo, quod sit a persona debita,
non est materia proxima huius sacramenti; alioquin
id ipsum haberet dolor de peccato originali elicitus a
bap-

baptizato. Itaque sicuti confirmationis sacramen-
tum non valeret, si inunctio fieret ^hcrismate non
benedicto ab Episcopo; sic poenitentis sacramentum
non valet, nisi dolor sit de peccatis post baptismum
commissis. Concessa igitur maiore; negetur suppo-
situm minoris. Ad secundam confirmationem: vel
ad valorem sacramenti unctionis requiratur, quod
possit in subiecto causare aliquomodo remissionem
peccatorum; vel non? Si hoc: non est paritas ab
illo ad sacramentum poenitentis; quod est potens
causare peccatorum remissionem. Si illud: forma
unctionis debet verificari de peccatis post baptis-
mum commissis; cum illud sacramentum sit perfec-
tivum, et consummativum sacramenti poeniten-
tis: ut habetur ex Tridentino, sess. 14. in præmio
de sacramento extremæ unctionis. Hinc sub certi-
tudine de non commissis peccatis post baptismum non
posset ministrari extremæ unctionis sacramentum.
Videatur Suarez. tom. 4. in 3. p., d. 42. f. 2.

10.

Dico 2°: pec-
cata semel rite confessa sunt materia sufficiens sa-
cramenti poenitentis. Est certa sententia, licet ali-
qui dubitaverint apud Suarez, hic d. 48. sect. 4. n. 6.
Probatur: nam Benedictus XI. in Extravag. 1. de
privilegijs, ait, confessionem de peccatis semel confectis
esse salubrem; idque ostenditur ex catholicorum,
et piorum hominum consuetudine. Probatur a
priori: nam Christus Dominus instituens hoc sa-
cramentum

sacramentum non limitavit potestatem clavium ad unum tantum remissionis actum, et quidem convenientissimè. 1° propter majorem utilitatem animarum. 2° quia poenitentia hominis Christiani potest esse circa peccata jam confessa, et remissa: ergo et convenienter institutum est poenitentis sacramentum iterabile super iisdem peccatis. — Oppones. 1° in nullo sacramento potest forma cadere super eandem materiam: ergo non sunt sufficiens materia sacramenti poenitentis peccata semel rite confessa, et absoluta. 2° si peccata jam sunt remissa semel, verba absolutionis sacramentalis redduntur falsa: ergo super iisdem peccatis nequit iterari absolutio. 3° sequetur, quod per iteratam absolutionem tolletur reatus poenae ex praeviae confessione relictus; proindeque non erit necessitas satisfactionis, sed sufficit iterata confessio. Sequetur videtur absurda: ergo.

W. Ad primum: supra eandem materiam proximam non potest cadere iterum forma sacramenti; bene autem supra eandem materiam remotam: et sic eadem numero aqua sub diversis absolutionibus possunt multi baptismi celebrari. In iterata confessione materia remota est eadem; sed proxima est diversa, nempe nova confessio, et novus eorundem peccatorum dolor: unde potest nova absolutio dari. — Ad secundum: etsi peccata sint remissa, absolutio sacramentalis veritatem servat; datur enim poenitenti ius, ne contra ipsum propter peccata praeterita Deus insignetur: et

et ipsi confertur gratia peccatorum remissiva: et sic verificatur, quod poenitentia remittuntur peccata. Hinc rejiciendi sunt, qui dixerunt, confessionem peccati jam remissi esse validam, sed sine effectum; contra siquidem est: quod sacramentum validum confert gratiam non ponenti obicem. Atqui in casu nostro sacramentum poenitentiae est validum, et poenitens non ponit obicem: ergo causat gratiam. — Ad tertium: non est inconveniens, quod per repetitas confessiones eiusdem peccati extinguatur totus poenae reatus: immo ista est congruentia huius salubris consuetudinis; cum poenitentiae sacramentum sit institutum ad plenam peccatorum remissionem, quam repetitum obtinere possit. Si ~~de confirmatione~~ quoniam de extinctione totius poenae per repetitas confessiones non potest constare, oportet, ut nova aliqua poenitentia pro peccatis jam olim confessis iungatur.

12.

Dico 3°: peccata venialia sunt materia sufficiens sacramenti poenitentiae. Est doctrina certa ex Tridentino sess. VI., cap. 5. et can. 7: et ex Leone X. in Bulla contra Lutherum in damnatione articuli 8; et ostenditur ex praecorum hominum usu. Probatur a priori: nam sub verbis illis, quorum remisistis peccata, remittuntur eis, quibus Christus Dominus instituit hoc sacramentum, comprehenduntur peccata venialia; in horum deinde remissione habent plenam veritatem verba sacramentalis formae: ergo venia-
lia

lia sunt materia sufficiens sacramenti poenitentiae. Sed hic dubium non leve suboritur: qualis dolor requiratur, et sufficiat in confessione venialium? Docent pauci, non requiri efficacem dolorem, sed sufficere simplicem diffidentiam; ut tenet Granada; hic tract. 4., disp. 1: vel virtualem diffidentiam contentam in voluntate confitendi venialia suscipiendi quod sacramentum, et ejus fructum; ut tenet Tamburinus in methodo expedite confessionis, lib. 1., cap. 3., paragraph. 6. Docuere alij, requiri dolorem efficacem de omnibus venialibus in confessione expositis; cujus sententiae patronos multos esse, testatur Suarez d. 20., §. 6., n. 7. Media via inveniunda nobis est cum communis Theologorum sensu; proindeque sit

13. Absentem primum. A-
liquis dolor efficax requiritur ad valorem, et fructum sacramenti poenitentiae, etiam dum sit confessio de solis venialibus. Probatum: ad fructum, et valorem hujus sacramenti, etiam dum sit confessio de solis venialibus, requiritur ille dolor, qui est pars essentialis, et illius intrinseca materia; sed dolor efficax est pars essentialis, et intrinseca materia hujus sacramenti: est enim contritio, quae est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero: ut ex Tamburino saepissime dictum est: ergo. — Nunc cum non sit, res facilis concipere efficacem dolorem de venialibus, et efficacem propositum, de illorum vitiatione, sanum est Consilium, ut qui
in

in presenti solis venialibus inficitur, simul cum ipsis
confiteatur aliquod mortale vite preteritum cum dolo-
re, et proposito: ut sic valor sacramenti, ipsiusque
fructus majore cum securitate habeantur. Do-
cent multi, sufficere, si quis efficaciter doleat de fre-
quenti lapsu in venialia, et vere proponat emen-
dationem in posterrum, adhibendo diligentiam, ut illo-
rum numerum minuat; licet nullo in particulari doleat efficaciter.

+
numerus

12. *Asperum se-
cundum.* Non requiritur ad valorem, et fructum
sacramenti poenitentiae, cum confessio est de solis
venialibus, efficax dolor de omnibus, quae expo-
nuntur; atque adeo sufficit dolor efficax de ali-
quo in particulari. Probat: quia ex defectu doloris
universalis de omnibus venialibus expositis in con-
fessione, forma absolutionis non redditur falsa; et
confessio unius venialis sine efficaci dolore non
potest obesse valori, et fructui sacramenti. Ratio
primae partis: nam sensus formae est, ego quantum
est ex me, seu quantum est dispositus, remitto
tibi peccata; haec autem veritas habetur, etiamsi
ex dispositionis defectu aliqua venialia non remit-
tantur. Ratio secundae partis: quia confessio ali-
cujus venialis sine dolore efficaci, non plus obef-
set, quam ejusdem industriosa poenitentia; haec autem
non potest obesse valori, et fructui sacramenti. Con-
firmatur: defectus doloris efficacis de aliquo venia-
li non est obex gratiae; nec impedit, quod remittan-
tur

alia venialia, de quibus est confessio sufficien-
ter dolorosa: nam unum veniale potest remitti,
alia non remisso: ergo ad valorem, et fructum poe-
nitentiae sacramenti non requiritur universalis dolor
de venialibus. Quod autem sic non habeatur totus
sacramenti effectus, hoc est, omnium venialium re-
missio, non obest: nam hoc non est per se malum,
nec contra reverentiam debitam sacramento; alioquin
esset obligatio accedendi ad sacramenta cum summa,
quam possemus, dispositione, ut maiorem fructum
ex ipsis perciperemus. Quod vero venialia exposita
sine dolore efficaci non sint materia sacramenti
nihil refert: nam potest poenitens id facere licite
et utiliter, ad sui humiliationem; sicut ex eodem,
et similibus motivis, potest exponere suos defectus,
et habitus vitiosos, aliaque multa, quae non sunt
materia absolutionis. Et est ratio: quia sacra-
mentum poenitentiae tendit, non solum ad peccatorum
remissionem, sed et ad conscientiae regimen, ad in-
firmorum emendationem, et ad vitae emendationem: in-
quit Tridentinum, sessio 14^a, cap. 8. Adde: non ingra-
bilitate dicitur, sacramentum poenitentiae de venie-
ntialibus, quae cum simplicitate confessioni subiiciuntur;
ita ut ex confessione, et simplicitate confurgat suffi-
ciens dispositio ad ipsorum remissionem in vi sacramen-
ti, quod validum, et fructuosum supponatur in vi dolo-
ris efficaciis de alijs peccatis confessis; unde utile est,
omnia venialia confiteri.

15.

Obijcitur 1° in primum. Assertum. Qui venialia confitetur absque omni dolore efficaci non ponit obicem gratiæ: ergo satis est, quod habeat inefficacem dolorem formalem, vel virtualis diffidentie. 2°: si requireretur dolor efficax de venialibus, tunc non remitterentur viatorum clavi in sacramento poenitentie; proinde namque ad absolutionem essent remissa per dolorem efficacem; sequella est absurda: ergo et antecedens. Obijcitur 3° in secundum. Assertum. super omnia, et singula venialia, de quibus fit confessio, cadit absolutio: ergo ut sit vera debet in omnibus suum effectum habere; id non accidit, nisi dolor sit universalis: ergo iste requiritur. 4°: qui scienter confiteretur aliquod veniale sine dolore efficaci, afferret pro materia: nam materia est peccati dolorosa confessio, qualis non esset illa peccati narratio: ergo graviter peccaret; sicut, qui inter hostias triticas ad consecrationem poneret hordeaceam: et qui inter peccata vera confiteretur scienter peccatum grave à se non commissum.

16.

Ad primum: qui scienter confitetur venialia absque dolore efficaci ponit obicem positivum gratiæ; graviterque peccat: nam licet veniale peccatum non sit materia gravis; at gravis materia est frustrare sacramentum. Quod si inter sit bona fides inculpata ignorantie, qui sine dolore efficaci venialia confitetur, ponet obicem negativum; et quia id faciet per defectum doloris, qui est pars

essen-

x. à. id, quod materia non est: nam Cui

essentials, sacramentum erit invalidum. — Ad se-
cundum: do, quod venialia, de quibus habetur dolor effi-
cax, non remittantur primo virtute clavium in
sacramento poenitentiae; et nego, quod hoc sit absur-
dum. Manet adhuc, quod istud sacramentum sit per
se remissivum venialium. Ratio: quia in habente mor-
tale simul, et veniale, non stat remissio venialis sine
remissione mortalis: unde virtute sacramenti, quo mor-
tale remittitur, remittitur et primo veniale; quod
autem in poenitente non sit peccatum mortale, ac
proinde quod per dolorem efficacem supponatur remis-
sum veniale prout ad absolutionem, id per accidens
est ad virtutem sacramenti. Sed de hoc uberius suo lo-
co, cum de poenitentiae effectibus disputabimus. —

Ad tertium:

17. cum confessio est de solis venialibus, cadit absolu-
tio supra illa peccata, de quibus habetur dolor, qui
est proxima materia: confessarii enim supponunt, et
supponere debent, fideles confiteri venialia ob utili-
tates assignatas prout humiliactiones, infirmitatum
medellae, et custodiam novae vitae; relictam sibi libertatem do-
lendi universaliter de omnibus, aut de aliquo tantum,
vel de solis mortalibus, qui solent simul confiteri. —

Ad quartum: qui confitetur veniale sine dolore efficaci, non
illud subicit ut materiam; sed solum alia, de quibus ef-
ficaciter dolet. Contra hinc allat in argumento pa-
ritates. I. cum Sacerdotis intentio sit consecrare om-
nes distributive hostias, si aliqua esset non tactica, frus-

traretur

trahatur aliquod sacramentum ex applicatione legitime formae ad indebitam materiam. 2^a cum poenitens se accusat scienter de peccato gravi non commissio, intervenit gravis deceptio, et notabiliter variatur iudicium confessorij, qui etiam ad materiam indebitam applicaret sacramentalem formam. At in casu nostro, nec frustratur aliquod sacramentum ex simili formae ad materiam applicatione; nec est gravis deceptio confessorij: qui supponit, et supponere debet, in confessione venialium esse in libertate poenitentis habere dolorem universalem, vel particularem: ut dictum est ad praecedens argumentum.

Sectio 3^a

Agitur de materia necessaria.

18.

Fundamen-

tum dicendum dat nobis Tridentinum, sess. 14. cap. 5. Definit, institutam esse a Domino integram peccatorum confessionem; et omnibus post baptismum lapsis, juxta divinum necessariam existere: quia Dominus Jesus Christus Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tamquam passives, et iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quibus Christi fideles ceciderint.... Constat, Sacerdotes iudicium hoc, incognita causa, excusare non potuisse, neque equitatem in poenis injungendis servare potuisse, si in genere durataret, ac non potius in specie, ac simulatione sua ipsi peccata declarassent. Et his colligitur, oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia

talia; quorum post diligentem sui dispositionem me-
 moriam habent, in confessione recensenda, etiam si a-
 uditissima sint..... Colligitur præterea, etiam eas cir-
 cumstantias in confessione explicandas, quæ speciem pec-
 cati mutant. Igitur omnia peccata mortalia quo-
 ad speciem, numerum, et circumstantias mutantes
 sunt juxta divinum materia necessaria facia-
 menti penitentis, et spectans ad integritatem confessionis
 à Christo Domino præscriptam.

19. Insequuntur hæc: actus
 externi exprimendi sunt in confessione: nam licet ac-
 tus externus novam malitiam non addat, facit mora-
 liter unum cum actu interno; est simpliciter pecca-
 tum; et est terminus directè prohibitus per legem,
 contra quam peccatum est commissum. De effectu, qui
 ex aliquo actu interno sequitur probabiliter ~~malitia~~ - nega-
 tivus, sed probabilius assertur, esse de necessitate con-
 fessionis, etiam si accidat post notabilem moram, et post
 retractationem peccaminosæ voluntatis: adhuc enim
 stat, quod ille effectus sit ex causâ liberè positâ, atque
 adeo in causâ est imputabilis ad culpam. Hinc, qui
 propinavit venenum, ex quo secutum est homici-
 dium, hoc tenetur confiteari. — Secundum: actus
 realiter unus, sed secundum malitiam virtualiter
 multiplex, exprimendus in confessione est secun-
 dum multiplicem virtualitatem: neque enim sine ista
 declaratione innotescet sufficienter actus malitia, ut
 de ipsâ ferri possit judicium. Itaque si quis uno actu
 plures.

plures oderit, aut unica narratione multos dif-
 famaverit, ~~nu~~ debet in confessione exprimere
 personarum ^{nu} numerum, respectu quantum actus est
 secundum malitiam virtualiter multiplex. — Ter-
 tium: qui aliquandiu in mala voluntate habitua-
 liter perseveravit, debet in confessione, quantum fieri
 potest, exprimere numerum actuum, quos intra
 illud tempus iteraverit: nam aliter non confite-
 bitur omnia peccata, in quibus cecidit. Exemplum:
 si quis sex mensem in mala occidendi voluntate fuit,
 debet exprimere numerum actuum; et si exacte non
 possit, debet explicare, an quotidie, an frequenter,
 an ~~saepius~~ ^{saepius} illam ~~saepius~~ renovavit, et
 sequendi modum quaesivit? Quartum: qui post
 diligens examen determinare non potest nume-
 rum suorum peccatorum, debet illum exprimere
 cum latitudine verisimilium accedente ad rei veri-
 tatem; ut si dicat, peccavi vigesies plus, aut mi-
nus. Si nec sic possit, debet exprimere fre-
 quentiam majorem, vel minorem, prout de
 illa iudicium ferre valeat; ad quod iurabitur
 Confessarii interrogationibus.

20.

Quae hucusque diximus, cer-
 ta sunt de peccatis commissis post baptismum; de
 praecedentibus probatum est supra, non esse mate-
 riam, etiam sufficientem, sacramenti poeniten-
 tiae; de his vero, quae committuntur in ipso baptismi
 suscepti instanti, est gravis difficultas. Probabilior
 sen-

sententia tenet, peccata ejus instantis esse necessariam necessariam sacramenti poenitentiae. Ratio: quia nullum est peccatum, cujus remissio vel ad sacramentum baptismi, vel ad poenitentiam, non pertineat ex necessitate: cum sacramenta ista sint pro lapsis necessaria. At peccata commissa in instanti baptismi talia sunt, ut ipsorum remissio ad baptismum non pertineat: ergo ex necessitate ejus instantis peccata ad sacramentum poenitentiae spectant. Ratio minoris: quia ejusmodi peccata, quippe, quae baptismi effectum justificandi impediunt, nequeunt auferri per baptismum; sed per aliud medium, quo removeatur obex: ut hoc amolo baptismus reviviscat ad effectum gratiae, et electionem peccatorum, quae ipsum praecessere.

21.

Obijcitur. Ex Tridentino

habetur, sacramentum poenitentiae institutum esse pro lapsis post baptismum: pro iis, qui post baptismum in peccata labuntur. Ergo solum pertinent ad hoc sacramentum peccata commissa post baptismum; quae in ipso instanti baptismi committuntur, non committuntur post baptismum: ergo.

Pro hoc argumento multae solutiones excogitatae sunt; quae per multas subtilitates eo tendunt, ut aliquo bono sensu sustineatur, peccata illius instantis dici posse, post baptismum. Concesso itaque antecedente, distinguo consequens: ergo solum pertinent ad sacramentum peccata commissa post baptismum, sumpto by
post

post, vel positive, vel negative, concedo; determinate
sumpto positive, nego consequentiam et cadit reliquum.

Sicut dicitur, hominem non posse peccare, nisi post rationis usum, et Sacerdotem non posse consecrare, nisi post sacerdotium ordinem, et in hisce accipitur ly,

x post, negative; hoc est, non ante; sic dicitur, solum per-
gigni- timere ad sacramentum x peccata post baptismum com-
tanti- missa, et accipitur h. post, negative, hoc est non
ante. Nam esse mentem Tridentini suadet: nam
ad confirmandam illam doctrinam adducit testimonium

22. *Heptol.*, 1. *Corinth.*, cap. 5: quid mibi & ijs, qui foris sunt

22. judicare? Atqui peccatum in instanti baptismi non est hominis, qui sit foris; videlicet extra Ecclesiam: ergo ad Ecclesiam pertinet de illo peccati judicare; atque adeo ejusmodi peccatum ad poenitentis tribunal spectat. Rursum Tridentinum universaliter asseruit, Sacerdotes con-

27 titatos esse judices; ad quos omnia mortalia cre-

27. omnia referantur, in q^{ue} Christi fideles ceciderunt;
sed peccatum in instanti baptismi est hominis fidelis,
scilicet Christiani: in illo enim instanti habet Characterem:
ergo ad facientes in tribunali poenitentiae illud pec-
catum deferendum est. In his non immoror; nam

quidam ~~ita~~ ^{ita} non est practica: et certum est, peccata com-
missa in suspensione baptismi exponenda esse in sequenti
confessione, cum nullus scire possit, illa non esse con-
tinuata post instans terminativum baptismi. Hoc no-
tavit Cardin. de Sugo Jusse, et acutè difficultatem
tractans, Diss. VI., f. 4. Utilius ad praxim,

Ignitus

22.

Supponitur: an poe — 213

nitens teneatur in confessione distinguere materiam necessariam à non necessaria? Peccata mortalia non confessa sunt materia necessaria; eadem tamen àtè confessa sunt materia non necessaria: nam per se loquendo nemo tenetur bis eadem peccata confiteri; et absurdum est, quod per poenitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat, et quod liberatus debitor adhuc ad solvendum remaneat obligatus: inquit Benedict.

XI. Extravag. l. de privileg. Poenitentem posse confiteri peccatum grave àtè, quin explicet, illud iam fuisse confessum, supponitur: nam hoc modo solum permittit poenitens, quod ipsum excipiat confessarius, ut maiore obligatione, gravioreque poenitentia dignum; in qua per omissionem non apparet malitia ulla moralis. Difficultas est: an poenitens possit mortale vite presentis eo modo confiteri, ut existimetur à confessario, peccatum illud alias esse confessum; ac proinde esse materiam non necessariam? Id licitum esse in confessione generali, in qua poenitens indiscriminatim peccatis confessis mortale non alias confessum admisceat, docuerunt aliqui, quos inter Diana, Cardin. de Sugo, et Tamburinum. apud Sponam. tr. 3. d. l. q. 3: apud quem doctrinam illam ad confessiones particulares extenderunt Martin. a S. Josepho, Marcus Vidal, et aliqui Recentiores.

23.

Conclusio

nostra. Poenitens graviter tenetur distinguere materiam necessariam à non necessaria. Non equidem requiritur

acquiritur, quod ex ipse dicat, materiam esse re-
 cessariam; seu non esse alias confessioni subjec-
 tam; satis enim est, quod simpliciter confiteatur
 sua peccata; absque ulla ante, quam confessarius in-
 ducatur ad credendum, jam cum peccata fuisse con-
 fessa. Probatur conclusio ab absurdis ortis ex doctrina
 opposita. Sequitur 1.º tollitur de medio precipuum re-
 medium à Christo Domino institutum ad cohercendos ho-
 mines, nè in peccata proruant. istud remedium est, con-
 fessio, verecundia, et exultantia, quam pati in con-

22. fessione debent; quæ tanta de se est, ut tot, tantisque com-
 27. modis, et consolationibus sacramenti congruenda sit, nè
 27. gravis difficultas videatur: ut loquitur Tridentinum, sess.

14. cap. 5. At in confitendis peccatis mortalibus, quasi jam
 ignorum veniam obtinuerimus; et ab ipsis mundati simus,
 non est magna illa difficultas, et verecundia: ergo. Se-
 quitur 2.º tollitur de medio precipua utilitas refer-
 vationis casuum: quam magnopere ad Christiani po-
 puli disciplinam pertinere; definit Tridentinum cit.
 sess. cap. 7. Ratio sequens: nam frequenter in reservato
 labitur, posset adire Superiorem, vel alterum haben-
 tem jurisdictionem, et illa peccata confiteri, ut jam
 alias confessa; sic enim verò frustratur reservatio-
 nis utilitas: quæ ~~maxime~~ desumitur, ut ex difficultate
 remedij difficilior redatur lapsus in reservato: ergo.

2A. . .

Confir-
 matur multipliciter ex Tridentino, citat. sess. In
 primis, c. 2. statuit, Christum Dominum voluisse,
 ut

- 27 ut ante huius sacramenti tribunal tamquam reus
 27 sistantur, qui se aliquo crimine contaminaverunt.
 Sed qui ante illa confitetur peccata, non stat tam-
 quam reus, sed exhibet tamquam absolutum se ip-
 sum; est actualiter reus, et vult, quod à iudice non
 habeatur ut talis: ergo qui ante illa confitetur non satis-
 facit precepto Christi Domini. Deinde, cap. 5. inquit: si
 27 exubescat egrotus vulnus de tegere, quod ignorat medicina,
 27 non sanat. Sed qui illa ante confitetur, non de tegit vul-
 nus suum; habet enim vulnus mortale, et vult quod
 estimetur vulnus sanatum, cuius cicatrix jam adduc-
 ta est: ergo non sanatur à vulnere, qui sic confitetur.
 27 Preterea, eodem capite docet, talem esse debere confes-
 27 sionem, ut in poenis injungendis equitatem servare possint
 27 confessarii. Hanc equitatem servare non possunt con-
 27 fessarii, si confessio sit illo modo artificiosa: ergo hec con-
 27 fessio non sufficit. Demum, ibidem inquit: necessarium
 27 est omnium peccatorum veniam cum aperta, et
 27 verecunda confessione à Deo querere. At confessio
 illa non esset aperta, sed palliata; non esset verecun-
 da, sed quassito colore, quod potissimum verecundū, et
 exuberantē est, declinaret: ergo ejusmodi confessio
 non est, qualis requiritur.

25. Obijcitur. Peccatum semel
 commissum semper est idem, sive nondum confessum,
 sive jam fuerit confessum: ergo etsi poenitens hanc cir-
 cumstantiam omittat, integre formaliter confitetur;
 confitetur namque totam malitiam, quam admisit:
 et

et exponit omnia mortalia, quibus Deus offendisse, meminit. Nec valet recursus ad circumstantias notabiliter aggravantes: nam obligatio illas confitendi solum extendi potest ad circumstantias ex parte peccati se tenentes; quod autem peccatum nondum sit confessum non est circumstantia se tenens ex parte peccati, sed ex parte poenitentis. Urgetur: quia peccatum confessum, et nondum confessum est idem, ideo potest poenitens mortale confessum subijcere, quin modo ullo exprimat istam circumstantiam: ergo propter eandem rationem poterit nondum confessum subijcere, quin hanc circumstantiam ullatenus significet. Antecedens supponitur, traditurque ab Exim. D., Patre. Sanchez, Conink, et alijs; consequentia vero a paritate tenet, immo ab identitate rationis.

26. Concesso antecedente, distinguo consequens: ergo etsi poenitens circumstantiam, de qua agimus, omitat, integrè formaliter confitetur, quoad substantiam, concedo; quoad modum, nego consequentiam: et cavet reliquum. Integritas quoad substantiam in eo stat, quod omnia mortalia in specie, et numero clavibus Ecclesie subijciantur; et hæc integritas servatur, etiamsi materia necessaria à non necessaria modo nulla distinguatur. Integritas quoad modum stat in eo, quod confessarius, qui prius absolutionem proferat, cognoscat poenitentem tamquam xrum sistere: percipiatque illius presentem statum, ut equitatem in poenis injungendis servare possit. Hæc integritas quoad modum est de
nece-

Se

necessitate: si enim deficiat, ~~deficiat~~ ^{deficiat} iudex in
modo variante substantiam iudicii; et eadem necessi-
tas constat ex fine intrinseco confessionis: ut probatum
est ex Tridentino. Quod autem sola integritas quidam
substantiam non sufficiat, confirmari sic potest; nam
qui omnia sua peccata subiceret, et mendaciter affirma-
ret, jam olim fuisse confessa, profecto spuriam con-
fessionem faceret; sicuti, qui in iudicio humano fateretur,
se commississe crimen, et falsis probationibus ostenderet, se
ab alio iudice fuisse iudicatum, et absolutum.

Ita urgentiam,

27.

nego causalem: ideo, cum sit idem peccatum, potest poe-
nitens non explicare circumstantiam precedentis sub-
jectionis clavis Ecclesie, quia hoc non est contra finem
intrinsecum, ob quem instituta est confessio: quia me-
dicina illi peccato tamquam presenti vulneri applicata
non obest; sed prodest: quia confessio illa^x est, et nullam
reuerentiam declinat: quia poenitens non fugit a poena
debita, sed voluntarie se graviori subijcit. Hæ rationes,
quæ iustificunt confessionem isto modo factam, impugnant
artificiosam illam, quæ materia necessaria à non
necessaria nullatenus discernitur: ergo non est pari-
tas. — Nota: qui frequenter apud eundem con-
fessarium exponeret peccata alias confessa, quin hanc
circumstantiam explicaret, excusari facile non posset
à peccato: non quia deficeret à debita confessionis inte-
gritate; sed quia se graviter diffamaret apud confessa-
rium, qui illum haberet ut hominem conscientia

X
aperta

Dis-

DiffRACTUM.

SECTIO I.

Difficultas de peccatis dubijs resolvitur.

28. Dubium accipitur positivè, et negativè; et per utrumque excluditur certitudo. Dubium positivum est, quando pro utraque contradictionis parte, aut saltem pro altera habet rationes probabiles. Dubium negativum est, quando pro neutra contradictionis parte sunt motiva probabilia. In dubio positivo, an hoc peccatum mortale fuerit commissum, hæc sunt certa. Si sunt motiva probabilia pro commissione, et nullum pro non commissione talis peccati, est obligatio confitendi illud: saltem si intellectus non suspendit assensum de peccati commissione. Si vice versa sunt motiva probabilia pro non commissione talis peccati, et nullum pro illius commissione, non est obligatio illud confitendi. Supereft difficultas: an sit obligatio confitendi illud peccatum mortale, quod ita est dubium, ut pro utraque parte detur vera, et solida probabilitas? In dubio negativo, an hoc peccatum mortale fuerit commissum, certum est, cum nulla est ratio dubitandi prudenter, non esse obligationem confitendi illud peccatum. Supereft difficultas: an sit obligatio confitendi peccatum eo modo negativè dubium, ut sint iudicia quædam moventia suspensionem, seu timorem de illius commissione.

29. Conclusio 1^a. Peccata positivè dubia non sunt materia necessaria confessionis, quando

quando poenitens potest probabiliter judicare, se aut non peccasse, aut non peccasse graviter, aut jam illa peccata fuisse confessum. Hec est communissima, et vera sententia, pro qua stant Sylvest., Suar., Sanch., Henrquez, alique multi, quos citatos sequitur Moya, ex. 3., d. 1., quest. 1. Oppositam sententiam tenent non pauci post P. ConinK, d. 7., dub. 8: ubi discedit à communis, quatenus docet, eum qui seit, se peccavisse, et probabiliter opinatur, se esse confessum, obligari ad confessionem illius peccati. Conclusio probatur: in casu, quem veniamus, habetur iudicium hoc directum vere probabile: non peccavi; iudicium hoc directum fundat reflexum aliud certo practice probabile, nimirum: non teneor confiteri. Ratio: quia opinio directa vere probabilis transit in reflexam certo practice probabilem, cum in oppositum non occurrat certa aliqua obligatio. Explicatur hoc principium. Adsit iudicium hoc probabile directum: illud vivens, quod mihi venanti obijciatur, est fera; non propterea est probabile, sed est propterea improbabile reflexum istud: licet, in illud vivens jacere sagittam, licet suspicor, esse hominem: est enim certa obligatio iustitiae, et caritatis, quae reddiatur illicitus ille jactus in iis circumstantiis. Adsit hoc iudicium directum probabile: pingere non est opus vile; enascitur hoc probabile reflexum: licet pingere, de se: nulla siquidem in oppositum certa obligatio occurrat, Jam sic: sed nulla certa occurrat obligatio, quae faciat, ut hoc probabile directum, non peccavi, fundet hoc probabile non

reflexum, non teneor confiteri: ergo in casu, quem ver-
 samus, habetur iudicium certo practice probabile, quo
 negatur obligatio confitendi. Subsumo: sed universaliter li-
 citum est, sequi opinionem certo practice probabilem;
 ut est communissima, et mihi verissima sententia: ex-
 go in casu, quem versamus, potest poenitens peccatum po-
 sitive dubium non confiteri; atque adeo peccata sic dubia
 non sunt materia necessaria confessionis. Nota: quod
 dictum est de hoc probabili, non peccavi, pariter procedit
 de isto; peccavi, sed non mortaliter: de hoc etiam; peccavi
mortaliter, sed jam fui confessus. Hinc quoad omnes
 partes conclusio nostra probata manet.

30.

Obijciatur 1°. Peccata

positive dubia non possunt probabiliter negari: aut quando
 equalis probabilitas est pro utraque parte; aut quando ma-
 jor probabilitas est pro commissione: ergo tunc saltem
 sunt materia necessaria confessionis; quidquid sit pro ca-
 su majoris probabilitatis de non commissione illorum. Pro-
 batur antecedens: nam istud est dubium facti; in dubio
 autem facti, si motiva sunt equalia pro utraque par-
 te, intellectus manet suspensus: si sit major proba-
 bilitas pro una parte, hinc intellectus debet assen-
 tiri, si aliquem assensum exhibeat. — Nego ante-
 cedens universaliter sumptum; et distinguo probatio-
 nem: illam concedo de dubio facti non revocabili ad
 dubium juris; negoque de dubio revocabili. Explicatur:
 dubitas de commissione carniurn diei vetito; et queris a
 domesticis. Affirmat unus, negat alter equalis authori-
 tatis;

nitatis; motiva hæc sunt equalia, similia, et directe opposita, atque aut sese mutuo eliduntur: quapropter, nisi imprudenter velis procedere, debes suspendere assensum, sicque revocaberis ad dubium practicum. Vice versa: scis te aliquid fecisse sub cognitione malitiae percipisse, quin ullo modo apprehenderis malitiam gravem, aut levem; et dubitas de peccato mortali. Hoc dubium facti reducitur ad dubium juris: an videlicet peccatum sub illa cognitione commissum sit mortale, vel veniale? In hoc dubio utraque pars est probabilis; motiva utriusque (quodquid sit de equalitate, vel inequalitate) ~~si~~ ^{si} gravia, dissimilia, non sunt directe opposita, ac proinde non se mutuo elidunt; unde potes prudenter iudicare, te non peccasse mortaliter, et non esse ad confessionem obligatum. Exemplum aliud: scis, te fecisse confessionem cum dolore sine defectu intensivo, sed cum defectu extensivo ex bona fide; et dubitas, an ita sis confessus, ut illa peccata possis omittere in sequenti confessione? Hoc dubium facti trahitur ad dubium juris, de validitate, aut invaliditate confessionis factæ; et in hoc dubio (propter rationem datam in precedenti exemplo) potes prudenter iudicare, te fuisse valide confessum, ac per consequens non esse obligatum ad illa peccata confitenda. Quodcumque dubium sit, revocabile, aut non revocabile ad questionem juris, semper stat veritas conclusionis nostræ: expresse enim requirimus, quod penitens possit probabiliter iudicare, se aut non peccasse, aut non peccasse mortaliter, aut jam fuisse confessum.

31.

Obijciatur secundo.

Quæ

Qui certus est de peccato gravi commissio, pariter est certus de incuria confitendi obligatione: ergo etiam si probabiliter iudicat; se iam fuisse confessum, tenetur adhuc confiteri; proindeque peccatum ea ratione positive dubium est confessionis necessaria materia. Probatur antecedens: quia per solutionem incertam non fit satis debitis certo; et sic qui debet centum, et probabiliter iudicat, se solvisse, adhuc non est liber a solutione saltem partiali. Confirmatur: qui certus de morbo contracto non curaret de remedio certo, imprudenter ageret: ergo et qui certus de peccato gravi commissio, contentus esset confessione probabiliter facta. — Concesso antecedente, nego consequentiam. Probationem retractionis infingo. 1^a ergo qui probabiliter iudicat, se confessum fuisse, adhuc tenetur confiteri. 2^a ergo qui probabiliter iudicat, se confessum fuisse, adhuc tenetur confiteri, etiam si nulla sit probabilis ratio, immo et nulla rationabilis conjectura de non facta confessione. Plus justo rigidus sit, qui consequentias admittat; sequuntur tamen ex illo principio: nam in utroque casu adhuc solutio esset incerta. Negitur itaque probatio universaliter sumpta; et ad exemplum adjunctum dicatur, non esse omnino certum, quod supponitur; obligationem siquidem restituendi in casu adducto negat notunde Rhodes, hic, d. 2., quæst. 4., sect. 1., parag. 5. Hoc omisso, est disparitas: nam solutio rei ex iustitia debite potest fieri, quando tantum pariter pro qualitate dubij; hic autem deberet poni tota confessio peccati dubij, cuius tamquam certi

causa tota confessio probabiliter creditur, jam fuisse positam. Sic la Croix hic, n. 602.

32.

Ad confirmationem, conceditur, neminem debere esse contentum sola confessione probabiliter facta; sed oportune debere querere remedium certum: vel per contritionem, vel per confessionem aliorum peccatorum, quibus directe absolutis sunt indirecte absoluta illa alia, quae vel non fuisse commissa, vel esse jam rite confessa, probabiliter existimat; quemadmodum de peccatis inculpabiliter obliis dicendum est: vides, hanc obligationem querendi remedium certum instare in mortis articulo: se enim exponeret periculo damnationis, qui non haberet contritionem de iis peccatis; aut qui dubitans de contritione perfecta non recurreret ad confessionem, in qua saltem alia peccata confessabiretur. Nota: omnino oportet confiteri peccata, etiamsi probabiliter iudicet poenitens, se non peccasse graviter, aut jam esse confessum; ne videlicet pullulent anxietate: an ex proprio amore, et ex defectu debite diligentiae, existimat fuerint graves, et probabiles rationes, quae in se tales non fuerint?

33.

Insuper statim; et infero: ergo cum probabiliter est, et etiam cum est probabile, te graviter peccasse, teneris confiteri. Probatur: tunc potes probabilius credere, te peccasse, aut saltem aequè probabiliter: ergo non nisi ex proprio libito credes, te non peccasse: ergo ex proprio libito credes, te non peccasse: ergo ex proprio libito evades confitendi obligationem: ergo haec obligatio in
tuo

tuo libito, et voluntate constituetur; quæ omnia absurda sunt. — Telum hoc Antiprobabilistæ vibrant; sed in ipsos retorquetur. 1° in Tutioristas: sit maxima probabilitas pro non commissione peccati, et pro commissione peccati nullum sit rationale dubitandi motivum: adhuc ~~potes~~ potes suspendere assensum, et manere in dubio practico; sola enim evidentia cogit assensum. Ergo pro libito credes, te non peccasse, evades confitendi obligationem, et hæc in tua voluntate constituetur. Si dicas, in casu apposito esse obligationem confitendi; hoc degluties: nimirum esse obligationem confitendi peccata, & quorum commissione solum potest esse temeraria, et imprudens suspicio. 2° contra Probabilioristas: sit probabilius, te non peccasse: adhuc potes assensum suspendere, et quidem prudentissime; nam sic vitas periculum falsitatis ex parte intellectus, et in operatione tutius eliges, scilicet confessionem peccati dubij: in dubijs autem tutius eligere probatissimum consilium est. Ergo pro libito credes, te non peccasse; indeque fluent reliquæ consequentiæ. Directè, nego consequentiam; ad probationem, concesso antecedente, nego potissimam, et ex ipsâ subillatas consequentias. Quod habeas probabile motivum, ut credas, te non peccasse, non stat in tua voluntate; neque ^xopinari est in nostra voluntate, sicut est imaginari: ad hoc non requiritur fundamentum grave; fecus ad illud. Quod autem te non premat obligatio confitendi, cum ex imperio voluntatis elicis assensum probabilem de non commissione peccati, non est

x
enim

est, quod obligatio intra voluntate constituitur; sed
quod lex non extendatur ad hunc casum: sicuti cum
Superior ex propria voluntate, sed ex causa justa, sibi
dispensat in lege, in qua potest subditis dispensare.

30. Conclusio
secunda. Peccata mentalia negativè dubia ex ali-
quo rationali indicio sunt materia necessaria confessio-
nis, quando poenitens non potest probabiliter judica-
re, se aut non peccasse, aut non peccasse gra-
viter, aut illa peccata jam fuisse confessum. Hec
est communissima sententia, cum Alensi, Alberto, quam
et omnibus antiquioribus tenet Th. Sanchez lib. 1.
Summ., cap. 10., à n. 66: post ipsum innumeri acces-
sere. Oppositam opinionem tenent non pauci, quos
refert Moya tract. 3. disp. 1. q. 5: ipsi adhaesit Nau-
bold., cap. 8., contror. 1. Hanc opinionem esse impro-
babilem, dixit Diana; esse dubie probabilitatis, dixit Car-
denas; at esse certò practice probabilem, dicendum
est cum multis, quos inter Sayman, Moya, et la
Croix. Conclusio probatur: Christum Dominum po-
tuisse instituere sacramentum poenitentis cum obliga-
tione confitendi peccata in sensu praemisso negativè du-
bia, certum est; atqui sic illud instituit: ergo ex divi-
na institutione est obligatio confitendi peccata in sen-
su praemisso negativè dubia. Minor suadetur: est im-
memorialis consuetudo universalis confitendi peccata, illo
modo negativè dubia cum firma persuasione obligationis;
id generis consuetudo probat, sacramentum poenitentis esse
institu-

institutum à Christo Domino cum prefata obligatione: ergo. Major constat: nam de consuetudine deponunt omnes Doctores; qui in quest. facti plenam probationem faciunt: de firma obligationis persuasione, constat etiam: nam omnes Doctores, esse obligationem confitendi peccata dubia, eque ac certa velut inconcussum dogma potius supponebant, quam probabant. Probatur minor: quia generis consuetudo acquirit traditionem Apostolicam, quā nobis innotescit, quid Christus in institutione sacramentorum ordinaverit:

- 27 quod enim universa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum est, non nisi authoritate Apostolica traditum,
 27. rectissime creditur: inquit Augustin. lib. 4. contra Donatistas.

35. Arguitur 1°. Consuetudo confitendi peccata dubia, non ratione, sed timore fundata fuit; consuetudo huius naturæ non probat obligationem: ergo consuetudo confitendi peccata dubia non probat obligationem. ostendi posset multis exemplis; unum sufficiat. Lex obligans beneficium ad officium canonicum ita intelligebatur, et erat in praxi, ut sub mortali censeretur obligatus, qui tenuissimum haberet. Primus omnium Dom. Soto, considerans, hanc interpretationem, non ratione, sed timore fundari, illam obligationem negavit; cui postea non pauci Doctores consenserunt. Major probatur: nam rationes, quibus probatur obligatio confitendi peccata dubia, sunt inefficaces: ut à multis, qui hanc obligationem defendunt, planè

X
Mi-
nor

X
bene-
ficium

planè conceditur. Confirmatur: non defuere ex anti-
quis, qui obligationem illam negarint, quando dubium est
equale; et solum illam agnoverint, quando intellec-
tus magis declinat in hoc, quod peccatum fuerit mortale,
aut non fuerit confessum. Ita D. Antonin., Paludanus,
et Tabiena, quibus postea consensit Henrquez. Ergo falso
supponitur universalis firma persuasio de obligatione confi-
tendi peccata dubia.

36. Respondeo, negando maiorem: consuetudo
namque, quæ Apostolica traditio rectissimè creditur, non ti-
more, sed ratione fundatur; et talis consuetudo confitendi
peccata dubia. Nego proinde, aliquod exemplum ad-
duci posse, in quo consuetudo, quæ rectissimè creditur Aposto-
lica traditio, non sit fundata ratione, sed timore. Exem-
plum adductum non probat: versatur enim circa jus po-
sitivum ecclesiasticum; in cuius materia non omnis con-
suetudo obligat, tametsi certum sit, quod aliquæ obligent.
Ad probationem maioris, dico, frequentissimè probari con-
clusiones ex uno principio certas per alia principia in-
certa: sic in speculativis probatur in Deo intellectus, et
scientia per immaterialitatem; et in moralibus certissima
obligatio confitendi mortalia ante Eucharistiæ susceptionem
probat ex precepto divino non equè certo. Ex his solum
evincitur, quod conclusiones prout subsunt ijs rationibus
non sint magis certæ, quam ipsæ rationes; at quod ex alijs
principijs certiores non sint, non evincitur. Ad rem nostram:
plexque rationes, quibus antiqui, et moderni probant obli-
gationem confitendi peccata dubia sunt inefficaces; at non
deest

Deest ratio, quae efficax sit. Illam affert D. Thomas
 in 1. dist. 21. q. 2. art. 3. ad tertium: qui aliquid committit,
 in quo dubitat, esse mortale peccatum, peccat mortali-
 ter: ei discrimini se committens; et similiter discrimini
 se committit, qui de hoc, quod dubitat esse mortale, negli-
 git confiteri. Ergo datur lex certa vitandi periculum
 non confiteri peccatum mortale; sicut datur lex certa
 vitandi periculum peccandi mortaliter. Sagem equidem
 illam non probavit D. Thomas; sed illam ut notam
 supposuit ex communi fidelium consuetudine,
 et unanimi Catholicorum sensu: ex quo principio rec-
 tissimè arguitur Apostolica traditio.

3) Ad confirmationem.

D. Antoninus non discedit à nostra sententiâ: illam
 intelligit in dubio probabili; quod habet rationem non ma-
gis ad unam partem, quam ad aliam..... secus in
dubio scrupuli. Sic se explicat 3. p., titul. 11., cap. 12., pa-
 rag. 8: unde solum excludet obligationem confiteri,
 quando dubium est ingruens, et irrationale. Paludanus,
 et Tabiena citati ab Henríquez, lib. 8., cap. 45., in gloss.
 litt. P., solum docent contra Texenem, non esse obliga-
 tionem confiteri peccata dubia, quando est ~~paritas~~
 qualis probabilitas pro utraque parte; non autem negant,
 quando est dubium negativum. Iose Henríquez ~~addit~~
 contra Navarrum, non esse illam obligationem, quan-
 do est probabile, non fuisse peccatum mortale, licet pro-
 babilius sit, tale peccatum fuisse; at postulat, quod de-
 ponatur dubium per iudicium probabile. Sic docet
 lib.

lib. 5., cap. 1., n. 3: si tamen deponat dubium practice
 (dum poenitens per rationes, aut consultationem Sapien-
 tis equè probabiliter opinatur, non fuisse mortale) excusari
potest à precepto confessionis. Negetur itaque antecedens con-
 firmationis. Quod si ~~sumus~~ ^{sumus}, vel aliis ex antiquis oppo-
 situm ~~ferat~~ ^{ferat} ~~ferat~~ pro casu dubij equalis in utram-
 que partem, audiendi non essent contra ~~ferat~~ ^{ferat} omnes: <sup>docu-
sunt,</sup>
 sicuti audiendi non sunt pauci aliqui post Pat. Saam
 opinantes, in dubio an peccatum lethale fuerit commis-
 sum, esse obligationem confitendi; secus quando est cer-
 titudo de peccato commisso, et est dubium de illius con-
 fessione. Reijcitur: omnia confessionem omittens, sive cum
 dubium est equalè circa peccati commissionem, sive cum
 dubium versatur tantum circa confessionem, discr-
mini se committit: videlicet non confitendi peccatum mor-
tale non alias confessum; quod subire discrimen ~~non~~
 prohibetur certa lege; quam ex universalis consuetudi-
 ne, et consensu notam habemus.

38.

Arguitur 2°. Tridentinum.

sess. 14., cap. 5., definit. Constat nihil aliud in Ecclesia à
 fidelibus exigì, quam ut postquam diligentius se excuse-
 rint, ea peccata confiteantur, quibus Dominum, et Deum
 suum mortaliter offendisse meminerint. Atqui ille, qui
 dubitat, non meminit, se Deum, et Dominum suum mor-
 taliter offendisse: ergo iste non tenetur confiteri; ac proinde
 peccata mortalia negativè dubia non sunt materia neces-
 saria confessionis. Minor ostenditur. 1° philosophicè: semper
 cum anima memoratur, pronunciat, se vel prius au-
 disse

Q. 2. C. 2. -

22. disse aliquod, vel sensisse, vel intellexisse: ex Ar. lib. de memor. et reminiscen; et ex W. Thoma. ibi, lect. 1. Sed quod dubitat de peccato, non potest pronunciare, se prius audivisse, sensisse, aut intellexisse, peccatum
22. à se esse commissum: ergo. 2° juridicè: dubius ab ig-
22. norante non distat; imò comparantur: ut multis exornat Suidus, decis. 265., n. 47. Sed qui ignorat, non memoratur: ergo. 3° theologicè: qui meminit de solutione debiti, non tenetur solvere; secus qui dubitat: similiter qui meminit de recitatione officij, non tenetur recitare; secus qui dubitat: ergo qui dubitat, non meminit: ergo qui dubitat, se offendisse mortaliter Deum, non meminit.

39. Respon-
deo, concessa maiore, distinguendo minorem: qui dubitat, non meminit, se Dominum Deum suum mortaliter offendisse, non inquam meminit, in sensu stricto, concedo; et hoc evincitur allatis probationibus: non meminit in sensu intento à Tridentino, nego minorem, et consequentiam, sequellamque subillatam.
22. Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi,
22. quia non sermone res, sed rebus sermo subjectus est:
22. C. Intelligentia, 6. de verbor. signif. Insuper: rogo non
22. verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferri,
22. quia plerumque, dum proprietas verborum attendi-
22. tur, sensus veritatis amittitur: c. Propterea, 8.; eod. tit. Intentum Tridentini loc. cit. est convincere Hæreticorum delirium asperentium, confessionem, quæ in Ecclesiâ à poenitentibus exigitur, esse impossibilem; unde
sic

27 sic conclusit, impossibilem esse, confessionem; quæ hac
29. ratione precipitur, impossibilem dicere. Atqui He-
retici nec asserabant, nec asserere poterant, esse impossi-
bilem confessionem peccatorum, quæ cum dubitatione
occurrunt memoriæ; sed fingeant, confessionis præ-
ceptum ad peccata, quæ nullo modo occurrunt memo-
riæ, extendi: ergo Concilium solum definit, non exigere
confessionem peccatorum, quæ nullâ ratione memoriæ
occurrunt. Relinquitur, quod attentis sensu, et causâ
dicendi, peccata dubia in illorum numero sint, quibus
se Dominum Deum mortaliter offendisse poenitentes
memineant.

40. instas acriter. Allata Tridentini definitio
recte exponitur per hanc copulativam: tenentur poe-
nitentes ad confessionem peccatorum, quibus se Deum
offendisse mortaliter memineant; et non tenentur ad
confitenda alia. Jam sic: peccata, quæ non includun-
tur in 1.^a parte, excluduntur per secundam; sed pec-
cata dubia non includuntur in 1.^a parte: aliter diceri-
dum erit, includi etiam probabiliter dubia: ergo peccata
negative dubia excluduntur per secundam partem:
excluduntur, inquam, à necessitate confessionis. Ur-
getur: eo sensu accipit Tridentinum, peccata, quibus
poenitentes, se mortaliter offendisse Deum, memineant,
quo prius cit. loco dixerat, oportere, ut poenitentes
confiteantur omnia mortalia, quorum conscientiam
habent. Sed qui dubitat, non habet conscientiam
de peccato: habere enim conscientiam, et esse conscium,
est

est

Q. 2, C. 2.

est idem; qui autem de illo dubitat, conscius non est: ergo. &c.

¶ 41. Admisso supposito, et concessa maiore, nego minorem, et probationem adjunctam. Peccata dubia, et peccata probabiliter non commissa in hoc quidem conveniunt: quod de utrisque habeatur cognitio, ratione cuius utrorumque confessio non sit impossibilis. Differunt: quia in dubiis negativo manet illa memoria, cum dubium prudentior deponatur per iudicium probabile: non peccavi; meminisse, me non offendisse graviter Deum. Hinc constat disparitas.

Ad confirmationem, concessa maiore, nego minorem: qui enim dubitat de peccato, habet conscientiam dubiam de ipso; conscientia autem dubia quoad inducendam obligationem est conscientia: ideoque est peccatum sub illa non eligere tutius; contradistincte a conscientia scrupulosa, contra quam cognitam ut talem operari licet. Ad probationem adjunctam dic: habere conscientiam, et esse conscius est idem quo-

¶ 42. ad vim obligandi; non vero quoad omnia. ¶ Replacabis. Dubium de peccato commisso non est conscientia quoad vim obligandi. Offeruntur paritates. 1^a: votum in casu dubij non obligat. 2^a: lex, quae reservatur peccata non extenditur ad casus dubios. 3^a: generaliter in dubiis facti, ex quo lex aliqua obligat, nemo ea lege obligatur. Nego assumptum, quod paritatibus adductis (quibus continetur communes, et probabiles sententiae) non probatur: nam lex confessionis

Lex
~~non~~ cum istud dubium prudentior non possit deponi, hoc
dubium existit. &c.

ex universalis consuetudine; quae rectissime creditur
 Apostolica traditio, comprehendit peccata dubia: unde non
 desumitur bona paritas ex alijs legibus non obli-
 gantibus in facto dubio. Solutio explicatur exemplo: ex
 allatis paritatibus; et ex eo, quod irregularitas non in-
 curreatur in casibus dubijs, non est argumentum, ut
 non incurreatur irregularitas in dubio homicidij: quia
 pro hoc casu est expressa juris decisio; contra quam
 nullus est argumenti locus... Dico similiter: in casu
 nostro est illa universalis consuetudo; quae equiva-
 let expressae juris decisioni: atque adeo non est ar-
 gumentum à pari, &c.

Q. 3. Notabis. 1°. Scrupulosi neque
 cogendi; neque admittendi sunt, ut peccata, de quibus
 dubitant, confiteantur; seu dubitent, an illa
 commiserint, seu an illa jam fuerint confessi: ip-
 sa enim scrupulorum conditio est argumentum,
 ad credendum probabiliter, aut non esse commissa pec-
 cata, aut jam esse confessa. Videatur Sanchez citatus
 lib. 1. cap. 10. Summ. c. a. n. 81. Nota 2°. Qui peccata
 dubia confitetur, oportet, ut alia certa subiciat: et sic
 ipsi dabitur absolutio sine conditione; si eas non habeat
 peccata certa, ipsi dabitur absolutio conditionata, nem-
 pe sub conditione, quod illa peccata commiserit: ipsa
 enim major securitas, quae obtinetur per sacramen-
 tum, est rationalis causa absolventi conditionate. No-
 ta 3°. Qui peccatum mortale confessus est ut dubium
 si postea cognoscat, se certo illud commisisse, debet illud ut
 certum

D. 2., C. 2. —

centum confiteri; nam prius ab onere confi-
~~terendi~~ peccatum: ut centum excusabat ignoran-
tia: unde, hac compulsâ per certitudinem; revivif-
cit obligatio. Ab hac communi sententiâ, pro qua
stat consuetudo universalis Fidelium, non discessit Car-
din. de Sugo; sed tamen multas, et validas rationes
opposuit in contrarium: quibus permoti non pauci
illam obligationem jam negant; et non facile inj-
ciendam esse poenitenti, putat Rhod. d. 2. q. 4. §. 1. pa-
rag. 5. Pro communi doctrina videatur Moya tr. 3. d.
4. q. 6. ~~et~~

Sectio 5a.

Questio de circumstantiis notabiliter aggravantibus deciditur.

92. Circumstantiæ peccati aliquæ sunt, quæ speciem
mutant; aliquæ, quæ non mutant. Quæ speciem mu-
tant, si tribuant novam malitiam peccati ve-
nialis, non sunt materia necessaria; secus, si
tribuant novam malitiam peccati mortalis. Cir-
cumstantiæ peccati aggravantes, aliquæ addunt malitiam
venialem, et hæc non sunt aggravantes notabiliter;
aliquæ addunt malitiam mortalem, et hæc dicuntur
notabiliter aggravantes, et de his queritur: an sint
confessionis necessaria materia? Illæ circumstantiæ di-
cuntur speciem mutare, quæ habent specialem re-
pugnantiam cum ratione diversam ab ea, quæ est
in ipso peccato, ut docet D. Thomas in 4. d. 16. q. 3. a. 2.
vel quæ speciali prohibitionē prohibentur, ut explicat Sco-
tus in 4. d. 17. Hinc videtur, quod furtum sit viginti,
vel

vel decem tantum aureorum, non esse circumstantias mutantes speciem; et similiter de venerea delectatione per horam tantum, vel per quadrantem tantum. Sententia 1^a est affirmativa; quam cum Alensi, Alifiodor. et multis antiquioribus tenet Thom. Sanchez lib. 2. Summ., c. 32: et subscribunt multi Recentiores: Sententia 2^a est negativa, pro qua stant eo praesens D. Thom., D. Bonav., D. Antonin., multique alij ex antiquioribus, et Recentior. quibus cum Cardin. de Sugo l. 6. sect. 3.

25. Conclusio. Circumstantiae notabiliter aggravantes, quae speciem non mutant, non sunt per se materia necessaria confessionis. Dico, non sunt per se: nam per accidens, et indirecte possunt esse materia necessaria; ut si pro poenitentia medicinali illarum exgressio injuncta fuit in precedenti confessione, vel si ipsae non exgressis poenitentiae non possint debitus satisfaciendi modus: vel si de ipsis confessarius ex officio legitime inquireat. Pro-
27. batur conclusio: nihil aliud in ecclesia a poenitentibus
27. exigitur, quam ut ea peccata confiteantur,
27. quibus se Deum mortaliter offendisse meminerint.
- Tridentinum sess. 14., cap. 5. Sed exigere, quod confiteantur circumstantias aggravantes, est exigere, quod confiteantur aliqua, praeter ea peccata, quibus Deum mortaliter offenderunt: nam ipsi circumstantijs non explicatis, explicatis autem peccatis quoad speciem, et numerum, vere, et proprie confiteantur

tes
 x fitetur poenitent^{tes} omnia sua peccata, quibus mor-
 offer- taliter Deum ^xoffendit. Ergo in Ecclesia non exigi-
 derunt. tur a poenitentibus, ut confiteantur circumstantias
 aggravantes; ac proinde iste non sunt per se materia
 necessaria confessionis.

46. Ingetur. Quod non includit Tri-
 dentinum sub hac parte propositionis, exigitur, ut
poenitentes confiteantur omnia mortalia, quibus se
Deum offendisse meminerint, excluditur a ne-
 cessitate confessionis per illam aliam propositionis
 partem, nihil aliud exigitur. Sed in parte affirma-
 tiva non includit circumstantias notabiliter aggra-
 vantes: ergo iste per partem negativam illius pro-
 positionis excluduntur a confessionis necessitate. Ma-
 jor constat ex vi propositionis exceptivae, seu adver-
 sativae. Minor probatur: id tantum includit Tri-
 dentinum in parte affirmativa illius propositio-
 nis, quod prius collegerat ex institutione hujus
 37 sacramenti; sed hinc prius collegerat, oportet
 37 re, a poenitentibus omnia peccata mortalia, etiam
 37 occultissima recenseri: et eas circumstantias expli-
 37 cas, quae speciem peccati mutant; circa circum-
 37 stantias autem notabiliter aggravantes nihil colle-
 gat: ergo in parte affirmativa illius propositionis so-
 lum induit Tridentinum peccata omnia mortalia,
 circumstantias mutantes speciem peccati; non au-
 tem notabiliter aggravantes. Minor constat ex cita-
 to cap. 5. Confirmatur: semper, atque Tridentinum
 docet,

docet, explicandas esse circumstantias peccatorum, ex-
 gresse ponit limitationem; quæ speciem mutant: cap. 5.
 et can. 7. Sed agendo de circumstantijs limitare posi-
 tive doctrinam ad eas, quæ mutant speciem, est ex-
 cludere alias: ergo circumstantijs tantum aggravantes
 notabiliter non sunt ex necessitate explicandæ. Minor
 probatur paritatibus. 1^a ex Cardin. de Sugo: si quis tra-
 dens obligationem confitendi omnia mortalia limitaret
 positive, quæ in actum externum prodeunt, sufficienter
 excluderet obligationem confitendi mære interna pecca-
 ta: ergo à pari. 2^a ex Moya: ex eo, quod Concilium
 præcipiat confiteri semel in anno, colligunt omnes
 Theologi, jure divino non esse necessarium sæpius con-
 fiteri: ergo similiter ex eo, quod Concilium præci-
 piat confiteri circumstantias mutantis speciem, colli-
 gitur, jure divino non esse obligationem alias con-
 fitendi. 3^a ex Haunoldo: ex eo, quod Tridentinum di-
 cat; attritionem ex metu gehennæ sufficere in sa-
 cramento ad justificationem, quin aliquid addatur
 de alio modo, colligitur, sufficere attritionem ex solo
 illo motivo: ergo pariter ex eo, quod dicat, nihil
 aliud exigi, nisi ut poenitentes confiteantur omnia
 mortalia, quorum meminerint, et addat de cir-
 cumstantijs mutantibus speciem esse explicandas,
 nihilque dicat de notabiliter aggravantibus, rectè colli-
 gitur, istam confessionem non exigi. Preoccupo
 responsionem, et

97. Probo à ratione conclusionem. Lexa confi-

tendi circumstantias notabiliter aggravantes non colligitur clare ex institutione sacramenti, et verbis, quibus Christus Dominus illud instituit: alioqui Tridentinum intulisset obligationem confitendi illas circumstantias, sicut intulit obligationem confitendi circumstantias mutantes peccati speciem. Rursum: nec constat lex illa ex universae Ecclesiae sensu, et perpetua traditione: hoc enim fuisset satis, ut concilium doctum de necessitate confitendi circumstantias non apposuisset positivam limitationem ad eas, quae speciem mutant. Denique: neque lex illa constat ex universali consuetudine cum firma persuasione obligationis: multi enim ante, et post D. Thomam, ante, et post Tridentinum, negant, et negant obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes. Ergo lex ista est dubia; lex autem in

27 Dubio legis late non obligat: nam contra eum, qui
 X
 aperit, 27. ~~legem~~ ^{legem} ~~faciendam~~ potuit, et ~~se~~ ^{se} ~~faciendam~~; interpretatio est
 est

27 ~~faciendam~~ X Si Christus Dominus clare tulisset
 illam legem, id quidem constaret ex ipsius verbis,
 ex Ecclesiae traditione, aut ex universali Doctorum
 consensu: Dices: lex illa non certo, sed proba-
 biliter adstruitur, quam negatur. Ad hoc respondes,
 et simul,

48. Continuo conclusionem auctoritate D. Tho-
 mae, in 4. d. 16. q. 3. a. 2. q. 5. Quidam dicunt,
 quod omnes circumstantiae, quae aliquam notabilem
 quantitatem peccato addunt, confiteri necessitatis
 est,

X Reg. 37 de Reg. Jur. in 6.

est, si memorie occurrant. Alij venò dicunt, quod „ non sicut de necessitate confitendū, nisi circumstantiis, „ quæ ad aliud genus peccati trahunt: et hoc probab: „ lius est. Ergo lex confitendi circumstantias notabiliter „ aggravantes, non probabilius adstruitur, quam rep- „ gatur; sed vice versa. Dices: loquitur de circumf- „ stantiis, quæ non aggravant notabiliter per additionem „ mortalis malitæ; illius enim doctrinæ hanc reddit ra- „ tionem: quia venialia non sunt de necessitate confes- „ sionis. Contra: id, quod ponebat 1^a sententia, ne- „ gabat 2^a: et hanc D. Thomas vocat probabiliorē; „ sententia autem 1^a ponebat, esse confitendas om- „ nes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantita- „ tem addunt: hoc est, quæ notabiliter aggravant per „ malitiam mortalem, cum malitia venialis non „ sit notabilis quantitas: ergo cum 2^a sententia te- „ net, circumstantias notabiliter, et moraliter ag- „ gravantes, non esse de necessitate confessionis. Insu- „ per Angelicus D. expresse approbat illam limita- „ tionem, nisi quæ ad aliud peccati genus trahunt; „ sed circumstantiis purè notabiliter aggravantes non „ trahunt ad aliam speciem peccati: ergo tenuit, is- „ tarum confessionem non esse necessariam. Ceterum: „ causalem illam addit D. Thomas; non ad proban- „ dum, circumstantias aggravantes non esse de neces- „ sitate confessionis; sed ad probandum, neque omnes „ circumstantias mutantes speciem esse necessariis „ confitendas. Sed addendum, inquit, est, quæ ad aliam „ speciem

„ speciem mortali trahunt; cuius ratio est: quia
 „ venialia non sunt de necessitate confessionis, sed
 „ solum mortalia, quae quantitatem infinitam quo-
 „ dammodo habent.

99.

Dices iterum... Angelicus D. retractasset hanc sententiam, si in summa potuisset hanc questionem examinare; quod morte preventus facere non potuit. Sic aliqui Thomistae respondent, quibus violenta videtur praecedens responsio, quam alij ex Joanne à Caude, et Ficeri. Baronio desumunt. Contra: nam absque omni fundamento divinatur retractatio illa; maxime cum istam difficultatem semel iterum, atque tertio in examen vocavit, et constanter eandem sententiam tenuerit: tum citato loco in 1. sent. tum ad Rnibald. lib. 4. dist. 16. a. 3; et distinct. 22. a. 2: tum opusculi. 12. q. 6.

So.

Obijciatur 1°.

Tribentinum cit. sess. 14. cap. 5. solum excludit à confessionis necessitate venialia: h. e., inquit, ~~casus~~ ^{casus} tace-
 re, citra culpam possunt. Ego circumstantiis notabili-
 ter aggravantes sunt de necessitate confessionis. Con-
 firmatur: rationes, quibus Tribentinum statuit neces-
 sitatem confitendi peccata occulta, et circumstantias
 mutantes speciem, probant de notabiliter aggra-
 vantibus: ergo etiam sunt necessaria confes-
 sionis materia. Oportet autem ostendere. De peccatis
 occultis hanc reddit rationem: quia nonnunquam gra-
vius fauciant, et periculosiora sunt, quam externa;
 sed

Sed circumstantiæ notabiliter aggravantes nonnumquam gravius sauciant, et periculosiores sunt, quam alia peccata: ergo. De circumstantiis mutantibus speciem
 77 sic probat: quia sine illis peccata neque integrè a
 77 poenitentibus exponuntur, neque iudicibus innotescunt;
 77 cuncti; et quia sic iudices non possunt rectè censere
 77 de gravitate criminum, et poenam opportunam
 77 imponere. Itaque causales comprehendunt circumstantias
 notabiliter aggravantes: ergo. Accedit 1°. ~~Canonicus~~ ^{+Cate-}
 + ~~Canonicus~~, p. 2, c. 5, n. 11. ait; explicare oportet illa, quæ
 unumquodque peccatum circumstant, et gravitatem valdè augent, vel minuant. Ac-
 cedit 2°. Canones antiqui postulabant circumstan-
 tiarum confessionem, ut habetur, cap. Consideret,
 de Poenit. dist. 5.

51. Respondeo, Tridentinum expresse so-
 lam excludere venialia à necessitate confessionis;
 sed satis innuit, circumstantias purè notabiliter ag-
 gravantes non esse de necessitate: ut constat ex tes-
 timonio adducto pro conclusione nostra. Negatur
 consequentia; sicuti à plerisque Adversariorum ne-
 gatur ista ex eodem antecedente: ergo peccata inu-
 tramque partem probabiliter dubia, vel etiam ^{pro} quo-
 rum non commixta commissione est probabilitas
 absque probabilitate pro commissione, sunt confes-
 sionis materia necessaria. Expende hunc discussum.
 Ex verbis Christi, quorum remissionis peccata, re-
 mittuntur eis, constat, peccata esse materiam con-
 fessionis;

fessionis; subdit Concilium, ex his verbis colligi om-
 nia peccata mortalia esse de necessitate confessionis:
 addit, venialia posse citra culpam taceri. Non vides,
 quo inferatur modo, circumstantias puxè aggravan-
 tes esse de necessitate confessionis; nisi dicatur, esse pec-
 cata mortalia: quod non nisi abusive, et præter natu-
 ralem sensum (in quo præcedit Concilij discursus) dici
 poterit. Ad confirmationem negatur antecedens. Quod
 ex rationes non probent quæ de circumstantijs notabi-
 liter aggravantibus, evidens est: sufficere, ~~namque~~
 ad definiendum, lethalia occulta; et circumstan-
 tias mutantes speciem esse de necessitate confes-
 sionis; et non ad ibidem definiendum de puxè nota-
 biliter aggravantibus. Quod si non probant,
 sensum involvunt, qui circumstantijs istis non adap-
 tatur; et sic cadit argumentum..

52. Ad rationem pro
 peccatis occultis. Constat ex iis verbis Christi Do-
 mini, quorum remiseritis peccata, remittun-
 tur eis, peccata esse materiam necessariam con-
 fessionis; non quidem venialia; quibus à gratia Dei
 non excludimur: sed mortalia. Cumque per mor-
 talia à gratia Dei excludamur, etiamsi occulta
 sint, et hæc nonnunquam gravius, et periculo-
 sius faucient animam; constat occulta letha-
 lia esse materiam necessariam confessionis. At cir-
 cumstantiæ notabiliter aggravantes, licet quando-
 que gravius, et periculosius faucient, quam pec-
 cata;

cata; cum tamen simpliciter peccata sint, non
comprehenduntur sub verbis Christi prout inducentibus
confessionis necessitatem. Solutionem capies, si
adverteas vitium hujus syllogismi, in quo medium non
recte distribuitur. Peccata, quae gravius, et periculo-
sius sauciant animum; quam peccata externa, ^{nonnunquam} quam
sunt de necessitate confessionis; sed circumstantiis nota-
bilitate aggravantes; gravius, et periculosius sauciant
nonnunquam quam peccata externa: ^{nonnunquam} ~~quia~~
eae circumstantiis notabiliter aggravantes sunt de
necessitate confessionis. ¶ Ad rationem pro circum-
stantiis mutantibus speciem. His non explicatis, neque
integre quoad substantialia, et essentialia exponuntur,
et innotescunt peccata, neque de substantiali gravitate
criminum recte censere possunt confessarii, poenam
que imponere proportionatam essentiali gravitati pec-
catorum. Hoc enim nihil sequitur, non explicatis cir-
cumstantiis notabiliter aggravantibus; quae tantum
ad individualem peccati malitiam pertinent: suntque
peccati accidentia, quamvis notabilia. Solutio est
D. Thomae ad Amibald. lib. 4. dist. 16. ~~an. 2.~~ ad fecun-
dum: Sufficit, cognoscat Sacerdos quantitatem, quae
ex nova specie conjungit: quia tantum est precep-
tum de mortalibus, et de substantia, specie, et numero
peccatorum. Et ratio hujus limitationis desumitur ex
natura rei: quia non est idem iudicium de essen-
tia, et de accidentibus; circumstantia mutans spe-
ciem pertinet ad essentialia, et notabiliter aggravans
est

orationis: aut patratum sit a famulo in domo
domini sui.

55. Obijcitur 2°. Illa est materia necessaria
confessionis, ad quam dolor extendi debet; sed ad cir-
cumstantias notabiliter aggravantes dolor extendi
debet: ergo istae circumstantiae sunt materia necessa-
ria confessionis. Ugetur: illud est de necessitate con-
fessionis, de quo habenda est contritio extra sacramen-
tum, si hoc suscipi non possit, et sit necessitas procu-
randi justificationem. 1°: quia contritio non aliter jus-
tificat, nisi cum voto confessionis. 2°: quia eandem
poenitentiam, quam per contritionem agere debemus
coram Deo, debemus agere coram confessariis, quos
Christus Dominus sui Vicarios constituit. Atqui ux-
gente necessitate justificationis, et stante impossibilitate
suscipiendi sacramentum, habenda est contritio de
circumstantiis aggravantibus notabiliter: ergo. Confir-
matur: si non sit necessitas confitendi ejusmodi circum-
stantias, etiamsi de illis querat confessarius, poterit poe-
nitens illas negare, aut equivocè celare; immò po-
terit ita proponere sua peccata, ut confessarius de
circumstantiis aggravantibus notabiliter inquirere non
possit. Utraque sequella est absurda: ergo.

56. Respondeo ne-
gando absolute majorem. Audiatur D. Thomas in 1. ad
Humbert. a. 3., ad 3., in solut. ad primum: supponit, dist. 16.,
exeuendum poenitenti esse ab omni peccato, et pecca-
ti circumstantiis; et addit: tamen non oportet, quod sem-
per

22. per per confessionem, seu sufficit, quod alio
 23. modo, scilicet per intrinsecam contritionem. Ergo
 stat, quod necessarium sit dolere de circumstantiis
 notabiliter aggravantibus, et quod non sit necessarium
 illas in confessione explicare. Retorques 1°; et servata
 eadem forma probo, necessarium esse explicare, non
 solum circumstantias, quae objective notabiliter aggra-
 vant, ut est quantitas furti, sed etiam quae subjective,
 ut est duratio, et intensio actus: quod ab aliquibus eo
 Adversariis non admittitur cum sparsa. Retor-
 queo 2°, et probo similiter, circumstantias mortali-
 ter aggravantes esse exprimendas, etsi non exce-
 dant communem peccandi modum: quod rejicitur
 a plerisque Adversariis cum Suarez. Quod si
 cum paucis contendas, omnem circumstantiam mor-
 taliter aggravantem esse explicandam; contra est:
 nam qui furatus est duos aureos, non satisfaciet, si
 se accuset de furto quantitatis gravis: quod dicere, est
 nimis stringere, cum non omnis furti quantitas,
 quae sufficit ad mortale, mutet notabiliter iudicium
 confessarii.

57. Ad Urgentiam, nego maiorem universa-
 liter sumptam; cuius falsitas constat ex allato testi-
 monio D. Thomae, et ex praemissis retorsionibus. Addo
 aliam: de peccato gravi, de cuius non commissione est
 probabilitas, quin pro commissione sit probabile funda-
 mentum, habenda est contritio, saltem in articulo mor-
 tis: lex enim charitatis tum propriae, tum erga Deum
 urgent

urgent, nè quis in eo statu discedat, in quo est periculum damnationis: ab hoc enim periculo non eximit probabilitas. Atqui non est obligatio confitendi peccata, pro quorum non commissione est probabilitas absq. probabili fundamento pro commissione: ergo non omne id, quod terminare debet contritionem, cum sacramentum suscipi nequit, est de necessitate confessionis. Dices: pro articulo mortis est necessitas confitendi peccata, pro quorum non-commissione est probabilitas. Nego: nam periculum amittendi eternam salutem cessat per contritionem; et si de hac dubitetur, cessat per confessionem aliorum peccatorum: ut notatum est, n. 32. Ad probationes majoris negat. Ad 1. contritio non aliter justificat, nisi cum voto confessionis pro qualitate ^{culpe} ~~neg~~: et sic si peccata sunt certa (aut negative dubia) votum est absolutum; si peccata sunt probabiliter non commissa, votum est conditionatum, si peccata dignoscantur certa ex nova ratione, aut reddantur negative dubia. Iuxta presentem contritionem, quæ extenditur ad omnes circumstantias mortaliter aggravantes est votum absolutum confitendi peccata, quibus illæ adjacent: quapropter manet, quod non aliter justificet, nisi cum voto confessionis. Ad secundam: eandem, sed non quoad omnem modum, poenitentiam agere debemus coram confessarijs, atque coram Deo. Eandem: quia semper dolor esse debet universalis comprehendens omnem gravem malitiam: sive sit substantia, sive accidens peccati. Non quoad omnem modum: ut confitatur

tat ex nostris probationibus, et ex reversionibus contra Adversarios factis. Neque oppositum evincitur ex eo, quod Sacerdotes sint Christi Vicarii; hoc enim munus exerceant in iudicio, in quo sufficit, quod cognoscant peccata, et quantitatem, quae ex novâ specie confugit: ut agebat D. Thomas nostro numero. 53. ....

58. Ad confirmationem argumenti, nego primam sequellam: haec enim propositio est damnata ab Innocent. XI: nemo tenetur confessarius interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem; et tamen per se non est necessarium, ut poenitens non interrogatus illam fateatur: ut est communissima sententia ab illâ damnatione immunis, apud Carden. dissent. 37., cap. 2. Dicimus similiter in re nostra: per se non est necessarium confiteamur circumstantias notabiliter aggravantes; est tamen necessarium illas confessarius interroganti fateri: habet enim confessarius jus inquirendi de illis, ut certificetur de dispositione poenitentis. Quid si poenitens sit valde doctus et confessarius interroganti affirmet sanctè, nihil in se esse, quod obstat valide, et licetè absolutioni? Non evadet obligationem fatendi, sicut consuetudinem, ita et circumstantias notabiliter aggravantes; ut constat ex dictis in simili, cap. 1. Videatur cit. Cardenas., cap. ult., ejus dissentat. Nego secundam confirmationis sequellam: nam integritati non satisfacit confessio, qui ~~non~~ subijcit peccatum per voces confundentes saltem totam

X
n. 54.

mortalem individualement malitiam illius: obligat enim confessionis preceptum ad confitendum idemmet moraliter individuum peccatum, quod commissum fuit. Sic si aliquis se accusat de furto unius aurei, cum scius fuerit furatus, non confitetur peccatum commissum: ille enim modus indicat, furtum fuisse unius tantum aurei, quod furtum non commisit, sed aliud moraliter individuum diversum; quod non licet: quidquid sit de licitudine confitendi unum peccatum pure materiali-ter in individuo diversum loco alterius, ut si quis confiteatur, se occidisse Petrum, cum Paulum occiderit. Ad rem nostram: qui confitetur peccatum per voces confundentes totam mortalem individualement malitiam, ita illud confitetur, ut possit confessarius & circumstantijs inquirere: ut si poenitens dicat, se commississe furtum grave. Videatur Moya, tr. 3., d. 2., q. 5. Sed instando,

Obijciuntur 3°

59.

Non sufficit dicere, comissi multa mortalia; nec limitatiùs, comissi plura furtiva: ergo nec sufficit & terminate confiteri peccatum, et in confusso omnes circumstantias mortaliter aggravantes; atque ades he sunt materia necessaria confessionis. Confirmatur 1°: si qui furatus est maximam quantitatem satisfacet, si se accuset de furto gravi; satisfacet, qui uno ^{actu} ~~actu~~ multos diffamavit, si dicat, detraxi gravi-ter: et qui uno actu voluit multos homines occidere, si dicat, volui homicidium committere. 2°: similiter satisfacet, qui cum sanguinea peccavit; si se accuset

&

de incestu, non explicata circumstantia consan-
guinitatis; et qui peccavit cum matre, non expli-
cato gradu, satisfaciens se accusans de incestu cum
consanguinea. Sequellæ utriusque confirmationis sunt
absurdæ: ergo.

60. Respondeo, concesso antecedente, negando
consequentiam. Disparitas est: nam ex verbis Chri-
sti Domini instituentis poenitentis sacramentum
colligitur, in specie, et singillatim declaranda esse
peccata: ut definit Tridentinum. Et est ratio: quia
non declarat peccata, qui ea, quæ certa sunt; pro-
ponit ut dubia; qui autem se in genere de multis
suis accusaret, aliqua indeterminatè proponeret
ut certa, alia ut dubia: solum enim posset confessa-
rius judicare, duo, vel tria certo esse commissæ, et
preter hæc forsitan esse commissæ alia. Atqui non ex-
plicat omnes circumstantias notabiliter aggravan-
tes, explicat nihilominus; et declarat omnia sua
peccata in specie quoad substantiam, et singillatim
quoad numerum; licet non explicet, sed in confusio
proponat, totam malitiam individuatam. — Ad
confirmationem dico, circumstantias mutantes
speciem esse abs dubio confiterendas; et similiter il-
las, quæ in actu unico multiplicant virtualiter
numerice peccata. Hinc dico: vel circumstantiæ,
allatæ in utraque confirmatione sunt ejus generis;
~~vel sunt ejus generis~~; vel sunt pure notabiliter ag-
gravantes? Si hoc: illæ circumstantiæ non sunt de neces-
sitate

sitate explicandæ; sed tamen proponendæ per voces confundentes totam mortalem individualem malitiam. Si illud: non est paritas; loquimur enim de circumstantiis neque mutantibus speciem, neque multiplicantibus numericè, secundum esse morale, peccata; quales sunt ex parte objecti quantitas in furto; et ex parte actus intensio, et duratio in odio inimici.

64. ~~...~~ Nego primam sequentiam: assentior enim ijs Doctoribus, qui ex distinctione personarum, quæ injustè leduntur, desumunt distinctionem numericam peccatorum secundum esse morale: unde explicandum poenitenti est, quot personas infamaverit, quot homines occidere voluerit. Nego et secundam sequentiam: nam probabilior sententia fert, consanguinitatem, et affinitatem referre diversas specie malitias sub genere incestus; quod indubitantiùs dicitur de primo consanguinitatis gradu comparato cum reliquis. Sed hic miscentur difficultates extra questionis suppositum: questio est, ut dixi, de circumstantiis notabiliter aggravantibus, quin speciem mutant, et quin causent virtualem numericam distinctionem peccatorum secundum esse morale. Pro alijs ab alijs circumstantiis discernendis, præter Doctores citatos in questionis decursu, consuli possunt Salmatic. in Cursu moral., hinc, cap. 8, puncto 1, per totum.

Caput.

Caput. 3.^m

De Ministris sacramenti Poenitentij.
Section.^a

De officio Judicis.

Num. 1.

Minister sacramenti poenitentij est Sacerdos cum jurisdictione; cumque natura, et ratio judicij illud exerceat, ut sententia duratim in subditos feratur: sit ut nullius momenti sit absolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut delegatam non habet jurisdictionem: inquit Tridentinum sess. 14., cap. 7. Addit sess. 23., cap. 15. de ~~reformatione~~ reformatione: Sacerdotes quidem in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiunt; at nullus potest confessiones audire, aut ad id idoneus reputari, nisi aut parochialis beneficium, aut ab Episcopis idoneus judicetur, et approbationem obtineat. igitur prater potestatem ordinis in Ministris jurisdictionis proxima ad absolvendum requiritur: et ita, ut de hac jurisdictione debeat esse moralis certitudo, ut licet absolutio conferatur. Ratio: quia in sacramentis conferendis non licet uti opinione probabilis de valore, tutiore relicta; opinio autem de jurisdictione est de valore sacramenti poenitentij: cum nullius momenti sit absolutio a non habente jurisdictionem. Oritur hinc gravis difficultas: an liceat absolvere cum opinione probabilis de jurisdictione? Ut nodus magis stringatur, demus id, quod falsum esse dici, n. — : nempe stante damnatione hujus pro-

propositionis, non est illicitum in sacramentis con-
ferendis sequi opinionem probabilem de valore sacra-
menti; relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut
periculum gravis damni incurrendi; stante, inquam,
 hujus propositionis damnatione, numquam esse lici-
 tum, extra casum necessitatis, conferre sacramen-
 tum sequendo opinionem probabilem de illius valore,
 tutiore relicta. Supponunt omnes, sub illius propo-
 sitionis damnatione non comprehendi sententiam asse-
 rentem esse licitum absolvere cum opinione probabili
 de jurisdictione. Et merito: quis enim credat sub dam-
 natione infamis, perniciosae, et scandalosae propositionis
 comprehendi sententiam illam, inquam omnes fere
 Theologi conspiciunt? Ut nodum solvant,

2. . . . . Dicunt aliqui.

Damnatio illius propositionis procedit in materiâ, et
 formâ sacramentorum, quae sunt de jure divino; non
 in jurisdictione, quam potest Ecclesia supplere. Con-
 tra: damnatio expressè est de opinione probabili cir-
 ca valorem; sed opinio probabilis de jurisdictione est cir-
 ca valorem poenitentiae: ergo de hac etiam opinione
 damnatio propositionis procedit. Quod autem Eccle-
 sia possit supplere jurisdictionem, nil prodest, si il-
 lam non suppleat: quo casu sacramentum exponere-
 tur frustrationi; quod non licere supponitur, et
 permittitur, esse damnatum. — Dicunt alij. Dam-
 natur usus opinionis probabilis circa valorem sacra-
 menti, cum relinquitur tutior; ~~non existens, cum ex-~~
~~istens~~ —

~~relinquatur tutio~~; non autem cum non relinqui-
tur, ut in casu necessitatis: cumque minister absolvens
cum opinione probabili de jurisdictione non relinquat
tutionem: nam est sub impossibilitate ad absolvendum
tutius, inde est, quod ad hunc casum damnatio pro-
positionis non extendatur. Contra: nam relinqueret
tutionem opinionem: posset enim remittere poeniten-
tem ad alium confessarium habentem certam juris-
dictionem; et ipse non est necessitatus ad absolvendum
sub opinione probabili. Hinc est disparitas ad casum
necessitatis: nam tunc minister est necessitatus ad
conferendum sacramentum; et non aliter potest
illud conferre, nisi sequendo opinionem probabilem
de valore. — Dicunt alij. Opinio ex motivo di-
recto probabilis de jurisdictione redditur moraliter cer-
ta ex accessu principij reflexi; cumque damna-
tum non sit, immo absolute licitum sit, sequi opinio-
nem moraliter certam de valore sacramenti, tutio-
ne relicta: concluditur, non esse damnatum, sed
esse absolute licitum, sequi opinionem ex motivo di-
recto probabilem de jurisdictione ad absolvendum.
Modus iste tenendus est; illumque bene communicant
M. Sumbier, Cardeñas, et La Croix.

3.

Conclusio. Sici-
tum est, absolvere cum opinione directe probabili de
jurisdictione. Probatur: opinio directe probabilis de
jurisdictione est reflexe moraliter certa; sed lici-
tum est absolvere cum opinione moraliter certa de
jurisdictione,

jurisdictione, etiam tutiore relicta: ergo licitum est, absolvere cum opinione directè probabili de jurisdictione. Supponitur minor: nam licitum est, relinquere opinionem tutiorem, cum est moraliter certum, quod sacramentum non exponitur frustrationi; tunc enim nullus est frustrationis timor, qui vinci non possit per moralem certitudinem de valore: sub opinione autem moraliter certa de jurisdictione est moraliter certum, quod poenitentis sacramentum non exponitur frustrationi, quantum est ex parte jurisdictionis. Major probatur: supra opinionem directè probabilem de jurisdictione hæc propositio reflectit: absolutio data cum opinione probabili de jurisdictione est aliunde valida. Hæc reflectens est moraliter certa: ergo opinio directè probabilis de jurisdictione est reflexè moraliter certa. Explicatur à priori: opinio directè probabilissima de licitudine actionis redditur omnino reflexè certa, quia supra ipsam reflectit hæc propositio omnino certa: licitum est, sequi opinionem inter probabiles probabilissimam; cujus contradictoriā Alex. VIII. damnavit. Dissuade similiter in re nostra. Minor nostri discursus,

¶ Probatur à posteriori: propositio illa est moraliter certa, in qua conveniunt fere omnes Theologi; sed in illa propositione reflexa de valore absolutionis sub opinione directè probabili de jurisdictione conveniunt omnes fere Theologi: ergo illa reflexa propositio est moraliter certa. De minore dubitare non potest

potest: nam in tradenda hac sententia, licet, absol-
vexe cum opinione directe probabili de jurisdictione,
omnes ad unum conveniunt; in asserendo autem,
 absolutionem sic datam esse aliunde validam, ferè
omnes: alij dicunt, hunc absolventi modum esse se-
 curissimum, et in praxi tutum; alij asserunt, esse
 omnino certum, et extra omnem dubietatem. Ca-
 talogum Doctorum habes apud Fuent. Huatanum,
 in Theolog. reformatâ, dissent. 2., n. 64. Majorem
 syllogismi præbo. 1°: quod plerisque sapientibus ita vi-
 27. detur esse, ita est: pronunciat Philosophus; qui simi-
 liter, ut definiat bonum, recurrit ad appetitum
 27. communem, inquit: benè veteres bonum esse
 27. dixerunt, quò omnia appetunt. Atqui dubitare
 non possumus, esse bonum, quò omnia appetunt:
 ergo nec dubitare possumus, ita esse, quò plerisque
Sapientibus ita videtur esse: ergo. propositio illa
 est moraliter certa, in quâ ferè omnes conveni-
 unt Theologi. 2°: non est credibile, ferè omnes Doc-
 tores in aliquâ re gravi, et practicâ convenisse,
 quin trabuerint fundamenta ultra terminos pro-
 babilitatis; si autem fundamenta sunt ultra pro-
 babilitatis terminos, jam opinio est moraliter certa:
 ergo non est credibile, opinionem, in qua ferè omnes
 Doctores conveniunt, non esse certam moraliter. Fac-
 tam probationem multis exornat Cardenas tom. 1.
 Cæsi, diss. 42: illam sic accipio, ut contra ferè om-
 nium Doctorum sententiam nullum sit grave fun-
 damentum

damentum; ipse autem consensus est valida presumptio & earentia gravis fundamenti in contrarium. In re demum praesenti nullum esse grave fundamentum contra valorem absolutionis datæ cum opinione directè probabili de jurisdictione, constabit ex dicendis.

5. Probatur à priori minor nostri fundamentalis discussus: quod scilicet sit moraliter certa hæc reflexa propositio: absolutio data sub opinione directè probabili de jurisdictione est aliunde valida. Igitur propositio, quæ legitimè infertur ex præmissis moraliter certis, certa moraliter est; sed præjacta propositio infertur legitimè ex præmissis moraliter certis: ergo et ipsa est moraliter certa. En præmissas: antiquissima, visa, et tolerata ab Ecclesiâ est consuetudo confessionum absolventi cum opinione directè probabili de jurisdictione; et, consuetudo antiquissima, visa, et tolerata ab Ecclesiâ dat jurisdictionem: ex quibus infertur, absolutionem sic datam esse ab habente jurisdictionem, esseque aliunde validam: nimirum ex eo, quod Ecclesiâ ratione descriptæ consuetudinis supplet jurisdictionem, si forte opinio directa sit falsa. Probandum superest, productas præmissas esse moraliter certas.

6. In primis probo, esse moralem certitudinem de consuetudine descripta: nam communissimè testantur Doctores, in Ecclesiâ olim viguisse, modoque vigere consuetudinem confessionum ab —

Q. 2., C. 3. —

absolvendi cum opinione probabili de jurisdictione.
Pro omnibus audiatur Exim. Suarez diss. 27. sect.
5. n. 7: est universalis Ecclesie usus, ut Sacerdotes secure
utantur hujusmodi jurisdictione (probabili) in admi-
nistratione sacramenti poenitentis. Audiatur et Car-
dinal. de Sugo d. 19. n. 31: hec (de qua loquimur)
est praxis omnium fidelium, et totius Ecclesie. Atqui
in questione facti, qualis est, an detur descripta consue-
tudo, communis attestatio Doctorum facit moralem
certitudinem: nam in questione facti tota probatio
furnitur ab hominum testimonio; et cum multi testes
omni exceptione majores factum affirmant, nullum
supereft motivum pruden- pro opposita: ergo certum,
moraliter est, viguisse, vigereque in Ecclesia descriptam
consuetudinem. Est antiquissima: nullus enim illius
initium, aut originem assignat; et memoriam ho-
minum transcendit. Continuata fuit, estque univer-
salis: nam de illa deponunt Doctores et loco, et
tempore distantes. Hodie viget: ut enim recte notat ci-
tat. Fuente Montanus, si paucos scrupulosos exci-
pias, visus est ullus, qui in casu probabilis jurisdic-
tionis non se accommodet favori, aut opinioni poeni-
tentis. Visa, et tolerata ab Ecclesia est: ignorari si-
quidem ab Ecclesia nequit consuetudo antiqua univer-
salis, vigens, totque libris promulgata; et Ecclesia illam
non extirpare cum possit facillime.

7. Deinde probo, esse mo-
raliter certum, consuetudinem antiquissimam, visam,
et

et toleratam ab Ecclesia conferre jurisdictionem:
 nam id constat ex multis juribus. Cap. Cum con-
tingat, 43 de ~~fora~~ competen. Cap. Romana, 5. de
 sentent. excommunic. in 6. Cap. Quo simul, de officiis
 ordinandor. Cap. Cum quidam, de exceptionib. ibi: in
 casu, quo ad eum pertineat cognitio (causae) de con-
 suetudine, vel de jure. Constat et ex jure novo Tri-
 dentini, sess. 22. de reform. cap. 3: si alicuius... de jure,
 seu de consuetudine jurisdictione competat. Ex quibus
 omnibus habetur ut certa conclusio: quod consuetudo dat
 jurisdictionem. Occurres: allata jura procedunt de foro
 externo. Concedo; et arguo sic: consuetudo dat jurisdictionem
 pro foro externo: ergo et pro interno. Consequentia est
 a fortiori: nam jurisdictio pro foro externo fortiter de-
 fenditur, et restringitur a Principibus; pro foro autem
 interno poenitentis benignissime gerit erga suos filios pia
 Mater Ecclesia.

8. Urges. 4°. Descripta consuetudo habet adjunc-
 tam scientiam, et patientiam Ecclesiae: ergo firmatur
 ratificatione de presenti; hoc abs dubio confert jurisdic-
 tionem. Consensus equidem de futuro presumptus, et
 conditionate existens, non sufficit ad actum jurisdic-
 tionis; at sufficit consensus de presenti existens, implicite
 declaratus in tolerantia: et hic consensus est ratificatio.
 Antecedens enthymematis constat; consequentia proba-
 tur: temerarius est credere, Ecclesiam permittere con-
 suetudinem, quae vergeret in gravissimum detrimentum
 fidei: ergo illam extirpare debet; nam id facili ne-
 gotio

gotio potest. Ergo siquidem consuetudinem absolventi cum opinione probabili de jurisdictione bene notam non extirpat, confert jurisdictionem per ratificationem de presenti; hoc est, per consensum de presenti in ip-sis scientiam, et patientiam implicite declaratum. Urgeat 2.º Incrédibile est, piam Matrem Ecclesiam permittere, quod ex defectu illius, quod ipsa supplere potest, careat sacramenti fructu, et aliquando pereat ille, qui pruden-ter operatur; sed qui sequitur constantem sensum om-nium Doctorum sententiam de licita, et valida ab-solutione cum opinione probabili de jurisdictione, ille abs dubio prudenter operatur: ergo incredibile est, piam Matrem Ecclesiam permittere, ut iste careat sacra-menti fructu, et aliquando pereat, ~~et~~ ex defectu illius, quod ipsa supplere potest. Ergo supplet jurisdictionem.

92. 9.

Arguitur 1.º Absolutio sub opinione directe probabili de jurisdictione ex-ponit sacramentum frustrationi: si videlicet opinio sit falsa; sed exponere frustrationi sacramentum, non licet: ergo. Confirmatur: iste absolventi modus non licet in articulo mortis: ergo numquam licet, eo modo absolvere. — Nego maiorem; cuius probatio non urget: nam etsi opinio directe probabilis de juris-dictione sit falsa, propositio reflectens est moraliter certa: tum quia consuetudo sic absolventi dat certam jurisdictionem; tum quia adest Ecclesie ratificatio de presenti; tum quia Ecclesia supplet jurisdictionem: ne videlicet qui prudenter operatur careat sacramenti fructu,

fructu, aut aliquando pereat ex defectu alicujus; quod ipsa potest supplere. — Ad confirmationem nego antecedens: sufficit in articulo mortis certitudo moralis de valore absolutionis; et ideo in illo articulo licitum est, ministrare, et suscipere poenitentis sacramentum cum attritione cognita ut tali: ut communiter, et bene docetur. Atque sub opinione directe probabili de jurisdictione habetur certitudo moralis de valore sacramenti: ergo etiam in articulo mortis licitum est, eo modo absolvere. Deinde, omisso antecedente, nego consequentiam: multa enim non licent in articulo mortis, quae extra illum licent: unde dici potest, quod in eo articulo, non licet, ministrare, et suscipere sacramentum moraliter certum, et tutum, si possit ministrari, et suscipi certius, et tutius. Valor absolutionis sub opinione directe probabili de jurisdictione est certus moraliter, et tutus; certius tamen, et tutius habetur, si absolutio sit à ministro habente certam jurisdictionem. Videatur Cardin. de Sugo. disp. 49. f. 2. n. 34.

10.

Arguitur 2°. Ut conclusio sit certa, debent esse certa illius principia; sed non sunt certa principia hujus conclusionis: absolutio data cum opinione probabili de jurisdictione est aliunde valida: ergo. Minor suadetur. 1°: nam aliqui Authores, quos inter Salas, et Oriado, negant, esse ullum principium certum illius conclusionis. 2°: quia reliqui Doctores divisi sunt in assignando principium certum. — Distinguo maiorem: ut conclusio sit certa, debent esse certa illius

illius principia a priori, vel a posteriori, intrinseca,
 vel extrinseca, concedo; determinate principia intrin-
 seca, et a priori, nego maiorem. Distinguo minorem:
 et omitto, principia intrinseca, et a priori tradite con-
 clusionis non esse certa; idque nego de principiis extrin-
 secis, et a posteriori: cunctaque probationes minoris. Dis-
 tinctio constat: nam ut conclusio sit certa, sufficit, quod
 sit ~~certa~~ ^{ex} certis: ergo si principia extrinseca, et a pos-
 teriori certa non sint. Exemplis declaratur. In Physicis
 certus est assensus aque per fistulam; incertum tamen
 est principium intrinsecum a priori huius motus:
 recurrentibus alijs ad impossibilitatem vacuum; alijs ad
 aliam quandam virtutem. In Theologicis certum est,
 puram creaturam non potuisse satisfacere de condig-
 no pro peccato totius generis humani; incertum ta-
 men est principium a priori huius conclusionis:
 recurrentibus alijs ad peccati infinitatem, alijs ad
 alia ~~diversa~~ principia. In moralibus certum est, pec-
 cato externa esse confessionis materiam necessa-
 riam; huius tamen necessitatis incertum est prin-
 cipium a priori: recurrentibus alijs ad superadditam
 malitiam; alijs ad rationem peccati simpliciter talis
 in actionibus externis, itam absque malitiae incre-
 mento. Discutro similiter in re nostra. Conclusio de
 valore absolutionis sub opinione probabili & jurisdic-
 tione est ex principiis certis ab extrinseco, et a pos-
 teriori. Ab extrinseco: quia datur consensus fere
 omnium Theologorum, qui in re tanti momenti, tamque
 certa sunt, conclusio est certa, quam- ~~quod~~
 vis principia intrinseca, et a priori certa non ~~est~~ ^{est}

~~practica~~ practica generat moralem certitudinem. ~~et~~
 posteriori: quia temerarium est cogitare, quod Ecclesia
 permittat consuetudinem, quæ in maximum fidelium
 detrimentum vergat; aut quod permittat eum, qui pru-
 denter operatur, careere sacramenti fructu, et aliquan-
 do damnari ex defectu illius, quod ipsa potest supplere.
 Arguitur 3°.

II. Consuetudo absolventi sub opinione probabili de juris-
 dictione non probatur legitimè: maxime, cum sint
 sapientes, et timorati, qui eo modo nolint absolvere:
 ergo corruit fundamentum moralis certitudinis. —
 Nego antecedens: consuetudo ista legitimè probatur ex
 communi Doctorum attestatione: cui resistere in ques-
 tione facti est, sicut testem indignum fide. Ad addi-
 tamentum dic: illorum renuentia, qui hanc senten-
 tia absolventi cum opinione probabili de jurisdictione
 uti nolunt, nil obest: nam in hoc se exhibent po-
 tius anxios, et scrupulosos, quam timoratos, et sapien-
 tes; ut ex Fuente Huxta notatum est supra.
 Instas: ignota est iustitia causæ, ex qua consuetudo il-
 la ortum duxit. Occurro: ut posteri se accomodent li-
 citè consuetudini antiquæ, usque, et toleratæ, non requiri-
 tur, quod explorent iustitiam causæ: ~~scilicet~~ ut rectè
 docet cum multis Sanchez, l. 7. de matrim., d. 28.,
 n. 11. Replicabis: forsitan consuetudo illa inducta est per
 confessiones invalidas ex defectu jurisdictionis. Dico: ne-
 que hoc obest, maxime cum præcesserit bona fides;
 quia consuetudo sic introducta, nota, et non revo-
 cata

D. 2. C. 3. —

cata à Superiore dat jurisdictionem: ut bene notat
Cominc, hic, d. 8., n. 38.

12.

Arguitur 1°. Consuetudo non
dat jurisdictionem; aut saltem id non est certum:
ergo ex consuetudine absolventi sub opinione pro-
babili de jurisdictione, non elicitur certus valor ab-
solutionis eo modo dat. Probatur antecedens, 1°. nul-
la potest consuetudine introduci, quod aliquis preter
sua superioris licentiam, confessorum sibi eligere,
valeat, qui eum possit solvere, vel ligare: cap. Si
Episcopus, 2. de poenit. et remission. in 6. Probatur
2°. Tridentinum exigens in Ministris poenitentis
beneficium parochiale, aut approbationem Episco-
pi, subdit: privilegijs, et consuetudine quacumque,
etiam immemoriabili, non obstantibus. — Ne-
go antecedens de consuetudine à nobis descripta, quam
dare jurisdictionem, certum est ex iuribus expressis
allatis, num. 7. Contrariis hinc antecedentis pro-
bationes. Ad primam: eo cap. Si Episcopus, sermo
est de mera consuetudine, cuius ius resistit; consuetu-
do autem visa, et tolerata, non est mera con-
suetudo, sed habet tacitam approbationem. Atqui non
prioris, sed posterioris est generis consuetudo absol-
venti cum opinione probabili de jurisdictione: ergo. Ad
secundam: ex decisione Tridentini evincitur, quod
consuetudini potest derogari, sicut et privilegijs; at sicut
hinc non inferatur, quod privilegio non acquiratur
jurisdictio, itaque nec probatur, quod consuetudo non
dat

det jurisdictionem. Atque consuetudo, de qua agimus, est via, non derogata, sed tolerata: ergo. Nota: de-
cisio Tridentini non comprehendit consuetudinem, quæ habet tacitam Episcopi approbationem, et scientiam, et patientiam: ut docet Innocentius Barboza in remissionibus ad illum Concilium locum: ergo neccom-
prehendit consuetudinem, de qua nos agimus, quæ ha-
bet tacitam approbationem inscientia, et patientia
Ecclesie.

3. Insistis. Aliqui, quibuscumque Barba in Radam
Cursat, p. 2. trac. 5. c. 1. infirmiter negant,
quod consuetudo absolventi eam opinionem probabilis de
jurisdictione, conferat jurisdictionem: multi ab
opinio Diamam, p. 2. tract. 7. resol. 63. dicunt, id con-
stant, negant esse certum. Ergo non est certa va-
lida absolutio cum opinione probabilis de jurisdictione.
Nego consequentiam. Quia aliqui Doctores negant
conclusionem istam, non obest certitudini: vix enim
ulla est in doctrina moralis opinio, quæ contra se non
habeat aliquos; et tamen abs dubio sunt morali-
ter certe non paucæ opiniones. Dico si similiter in
re nostra. Itaque Doctores contra veritatem nos-
træ conclusionis pugnantes sunt omnes pauci, et
auctoritate non magni ~~consequentiæ~~ aliorum ~~excessus~~ con-
tra, qui illam ^{pro} pugnant: neque aliquam ex extra-
rationem, quæ non solvatur facile: ut autem opinio sit
certa moraliter non requiritur, quod nulla ~~omni-~~
no contra se rationem habeat. Rursus: Doctores,
qui

D. 2. C. 2. -

qui negant certitudinem illius principij, quod scilicet consuetudo in re presenti conferat jurisdictionem, audiendi non sunt: nil enim afferunt, nisi rationes solutæ in argumentis precedentibus; qui non habent eas vires, ut ad veram, et solidam probabilitatem sententiarum oppositæ sufficiant. Vide, quæ dicta sunt in simili, a n. 45. ad 47. capite 1.

12.

Ex hucusq;

dictis constat, certum esse absolutionis valorem, quando tota confessionis materia est talis; ut supra ipsam solam sit jurisdictio ex motivo dicto probabilis. Si majorem securitatem desideras, hanc teneto proximam: Fac, ut poenitens subijciat venialia, aut mortale olim confessum; absolutio erit valida: quia potestas absolventi directe ab aliquibus peccatis in confessione expositis est certa potestas absolventi, saltem indirecte, ab alijs, quæ bona fide proponuntur. Hinc Confessarius habet certam potestatem absolventi a venialibus, et mortalibus olim confessis; et poenitens alia peccata proponit bona fide: sequitur enim probabilissimam opinionem de licita, et valida sacramentali saesione a ministro habente jurisdictionem directam probabilem. Igitur si directa opinio de jurisdictione sit vera, poenitens ab omnibus peccatis erit directe absolutus; si autem falsa, erit directe absolutus a venialibus,

libus, et mortalibus antea confessis, et indirecte
ab alijs: dato, quod nec consuetudo conferat, nec
Ecclesia jurisdictionem suppleat. Hunc modum
excogitavit Doctor Eximius, cui tam multis ad-
haeret Cardenas in paop. dicitur, dissent. 2., cap.
6., a. 8. Sed contra hunc modum.

15. Oppositio. Credo
huius doctrinae est certitudo jurisdictionis sacer-
dotis simplicis ad absolvendum venialibus
quae vel data sit iure divina, vel per concessio-
nem Ecclesiae in ipsa ordinatione. Sed hanc
jurisdictionem non esse, evincitur ex Decreto
Innocentij XI. de commun. quotidiana, dato.
42. Februarij, anno 1679; in eo Pontifex pra-
cipit Episcopis: non permittant ut venialium
confessio fiat simplici Sacerdoti, nisi appro-
bato ab Episcopo, aut Ordinario: cajo. — Neg
absolute maiorem nam loquimur de sacer-
dote, qui habeat ^{ten}sententiam probabiliter de ju-
risdictione ad absolvendum a mortalibus, quae
fessionem subiiciuntur; nulla autem est opinio pro-
babilis concedens simplici Sacerdoti jurisdictio-
nem: unde solum procedit doctrina nostra, de
Sacerdote legitime approbato. Quia si solus sacer-
dos habeat probabilitatem de sua approbatione? in hoc
casu, si opinio sit falsa, confessarius manebit in
qualitate simplicis Sacerdotis: in quo casu instau-
ratione arguerentur, et ad illud respondere. Credo,
quod

quod per citatum decretum, non impedita
 modo, sed et ablata sit simplici sacerdoti po-
 testas ad absolvendum a venialibus; nihilominus
 cum ejusmodi decretum non comprehendat
 sacerdotem probabiliter approbatum: manet quod
 hujus absolutio sit centi valida de venialibus, atque
 adeo quod indirecte absoluta maneant mortalia.
 Quid verum in motu articulo? In hoc casu pro-
 babile est, quod simplex sacerdos, presente con-
 fessorio habente ordinariam, aut delega-
 tam jurisdictionem, valide, et licite a qui-
 busvis peccatis absolvit. Hinc ad argumen-
 tum dicatur per ejusmodi decretum non est
 ablata sacerdoti simplici jurisdictio quoad
 venialia, sed solum est impeditus illius usus:
 ut insigniatur per verbum illud, non per-
 mittant. Hæc autem prohibitio non est pro
 articulo mortis: nam decretum est de sim-
 plici sacerdote, apud quem solum de venia-
 libus fieri possit confessio; sed in eo articu-
 lo apud simplicem sacerdotem, etiam
 presente non simplici, fieri potest con-
 fessio de quibusvis mortalibus: ut est pro-
 babilis sententia: ergo.

16. Opponis iterum. Pre-
 dicto modo tenendi valorem absolutionis, poe-
 nitens exponitur periculo accipiendi absolu-
 tionem tantum indirectam ab ijs peccatis, cir-
 ca

ca quæ datur probabilis jurisdictio; sed hoc non licet:
 ergo. — Concedo majorem stando prædicto modo, et
 non facto recurſu ad modum quo valorem dicitur
 te absolutionis supra omnia peccata probaturum
 dedimus; et minorem distinguo. Sed hoc non li-
 cet, imprudenter, et sine causa factum, con-
 cedo; prudenter, et cum causa, nego mino-
 rem, et consequentiam. Siquis ex tunc casum
 necessitatis confiteretur peccatum exco. reserva-
 tum apud Sacerdotem inferiorum; etiam si alia
 non reservata exponeret, peccaret: quia im-
 prudenter, et sine causa vellet absolutionem in-
 directam à reservato. Vice versa: si quis ex iusto
 timore scandalizandi confessionem taceat
 aliquod peccatum, non peccat accipiendo indi-
 rectam absolutionem ab illa peccato: quia pru-
 denter, et ex causa id faciet. Itaque qui acci-
 peret absolutionem à confessario ~~exco. reservato~~ ^{omni-}
~~non~~ ^{ne} probabilis de jurisdictione, id faceret. pru-
 denter, et ex causa. Prudenter: quia seque-
 retur sententiam fere omnium Theologorum
 asserentium, id licere. Ex causa: quia ra-
 tionalis causa sequendi hanc sententiam est,
 nequis faciat sibi gravio rem, et onerosiorem
 obligationem confitendi, quæ per se satis gra-
 vis, et onerosa est. Adde reservationem: eodem
 modo probatur, non esse licitum usum senten-
 tiæ probabilis circa integritatem confessionis, quod
 nullus

Q. 2., Q. 3. —

nellus dixit. Sequitur tamen: nam sic exponitur poenitens periculo accipiendi indirectam ~~et~~ tantum absolutionem ab illo peccato, quod ductus sententia probabili omittit in confessione.

11. Opponis de-
mum. Ex eadem doctrina hec sequuntur.

1°: si postea poenitens deprehendat, fuisse falsam opinionem de jurisdictione, tenetur eadem peccata iterum confiteri: nam jam solum indirecte fuissent remissa. 2°: si confessarius decipiat poenitentem asserendo habere jurisdictionem in mortalia, valebit absolutio, si confessa sint etiam venialia. —

Ad primam sequentem stando dumtaxat predicto modo; et nego esse ullam absurditatem: Peccata indirecte remissa, sunt iterum subiicienda: ut constat in ~~obliquo~~ inculpabiliter; et in resexatis confessis apud sacerdotem inferiorem: unde in capite presenti si ex falsitate, postea comperta, opinionis probabilis dicatur, quod peccata mortalia indirecte solum remissa sunt, consequens est ut iterum confessione subiici debeant. Sequentem secundam sic diluo: vel dolus confessionis obest valori absolutionis directe a venialibus, circa quos habet jurisdictionem; vel non? Si hoc; admitto sequentem, et nego absurditatem: Si illud; habeo disparitatem pro casu bono

bonae fidei ex parte poenitentis, et confessorij. Di-
recte concedo sequentem: quia dolus confessorij non
debet nocere poenitenti bene disposito, suaderenti verita-
lia, in quibus Confessorius habet, et exercet suam ce-
tam jurisdictionem.

Sectio 2^a

De officio Doctoris etc.

18.

Cum confes-
sarius sit vel proprius poenitentis pastor, vel
hujus vices gerat, sustinet Doctoris munus, etque
ad hoc poenitentem debet utiliter instruere, et illi-
us ignorantias salubriter dissolvere. Hec certa
sunt: ^{1^{um}} debet auferre a poenitente ignorantiam
mysteriorum fidei, quae explicitè credenda sunt;
et determinatè ignorantiam mysteriorum Trini-
tatis, et Incarnationis: Secundum: debet aufer-
re a poenitente conscientiam erroneam, quae
iudicat peccatum esse, quod non est, aut esse
lethale, quod est veniale tantum: hoc enim impedit
poenitentis peccatum, quod tale duntaxat est ra-
tione conscientiae erroneae. Tertium: non potest ab-
solvere poenitentem, quin ab ipsa auferat ignoran-
tiam graviter culpabilem: hoc siquidem obest dis-
positioni; cum ipsa sit peccatum grave, et faciat
graviter peccaminosam intentionem suscipiendi sa-
cramentum. ^{4^{um}} regulariter tenetur auferre a poe-
nitente ignorantiam graviter culpabilem, etiam si
ipsum propter indispositionem non absolvat: hoc namque

re -

~~refutat~~ regulariter prodest, ut poenitens agnoscat suum malum statum; indeque ut stimulan-
te acris conscientia resistat aliquando. Cum
si una causa negandi absolutionem sit ignoran-
tia graviter culpabilis, tenetur admonere poenitentem,
etiam si non speretur fructus: ne scilicet poenitens i-
rascatur, et forimet quicquid ob sibi denegatam
absolutionem. Cum si alia sit causa denegandi ab-
solutionem, et fructus ex monitione non speretur,
potest omittere monitionem: nemo enim tenetur
ad actum vanum; et ignorantia culpabilis (cum
modo affectata non sit) minuit aliquantulum de
culpe gravitate. Quid si poenitens ignorantia in-
culpabilis laboret?

19.

Assentum primum. Confessarius te-
netur auferre a poenitente inculpabilem igno-
rantiam, quoties fructus speratur: si tamen absque
preponderante incommodo possit obtineri. Ratio hujus
limitationis ex immediate dicendis constabit. Ratio
doctrinae est: nam reverentia legis, quae ignoratur in-
culpate a poenitente, postulat praedictam monitio-
nem, cum profutura est; deinde ignorantia invin-
cibilis, materialisque transgressio legis habent absolute
rationem mali, quamvis ex voluntarietatis defectu non
imputentur ad culpam; praeterea ex materiali legis
transgressione generatur facilitas ad legem transgreden-
dam, etiam pro casu scientis; ac demum ignorantia,
quae nunc est invincibilis, facile postea redditur culpabilis.

test. confessarius permittere poenitentem exorare alicui-
quem inculpabilem; si ex monitione fructus non spe-
ratur. Aditum: etiam si fructus speretur, potest e-
iusmodi errorem permittere, si per ponderans incom-
modum sequatur. Confessarius quoniam ignoran-
tia bonae fidei non obstat dispositioni ad absolutionem,
placuit sit, quod possit, et debeat confessarius absolvere
poenitentem dispositum in ijs casibus, in quibus permittere
illi potest ignorantiam inculpabilem. *Tota doctrina*
est communis Doctorum, quos inter Suarez, Sarg.
Sanch. Camin. de Sugo, et Palas, tract. 23. disp.
univ. punct. 18. parag. 2. Contrariam sententiam u-
niversaliter tenent aliqui, quibus adhaesit R. Thyr.
disp. 14. de opin. probab. cap. ultimum. Alij distin-
guunt: et concedunt datam doctrinam; quando
ignorantia non est iuris divini, nec in dam-
num animae; negant vero quando sunt op-
positae circumstantiae. ita Adrianus, et Navarrus.
apud Sanch. lib. 2. de matrim. d. 38. n. 1. Dic-
tum in conclusione est, confessarium posse per-
mittere aliquem errorem invincibilem; cum fruc-
tus non speratur: nam in dubio de utilitate moni-
tionis tenetur aliquando monere. 1. quando poeni-
tenti imminet certum, et irreparabile, et eternum
rationis malum: ut si sit in extremis articulo, et
ea ignoret, quae sunt de necessitate credendi ad salu-
tem; satius enim est, non subtrahere illi occasio-
nem

7.

mem peccandi ex propria malitia, si monitione non acquiescat, quam ipsum relinquere in certo damnationis periculo. 2°: quando ex ignorantia imminet malum publicum: praeponatur enim malum publicum malo privato poenitentis; quapropter in dubio tenetur Confessarius vitare potius damnum publicum, quam privatum poenitentis. Exemplum: accedit aliquis, qui invincibiliter se Sacerdotem putat, cum non sit: tenetur Confessarius ipsum monere obvitandum malum publicum. ^{torum} ~~Evita~~ administrationis sacramentorum ~~etiam~~ etiam si dubitet de monitionis profectu. Vides, in presenti sermone esse de ignorantia excusante a peccato; proindeque in dubio de utilitate monitionis nequit abesse timor damni: nam si poenitens non acquiescat, peccabit formaliter. His positis,

21. Probatur conclusio. Si sciam, non tibi prodesse, non te admonere, non te texerim: Cap. Siquis autem, der poenit, dist. 7. Ego non affulgente spe fructus, potest Confessarius exorem inculpabilem permittere poenitenti. Rursus: nulli laqueum debemus inijcere: cap. De viduis, 2. caus. 27. q. 1. Sed admonere poenitentem, cum fructus non speratur, ~~est~~ ^{esset} illi laqueum inijcere: esset enim illud conijcere in malum, et periculosum statum: ergo cum fructus non speratur, non debet Confessarius

23. Obijctur primo.

Confessarius non potest absolvere poenitentem, quin iudicet, esse rite dispositum; sed non potest iudicare, esse rite dispositum hominem illum, quem ita (exempli gratia) lucio ad dictum censet, et quamvis admonetur de obligatione restituendi non sit conceptus restituendi propositum: qui enim ita esset affectus, et etiam si sciret, se esse obligatum ad restituendum, nollet restituere, is profecto non esset immensus in culpa, nec haberet legem Dei testatur in medio cordis, nec ~~est~~ peccatum supra malum temporale: ergo ejusmodi hominem non posset confessarius absolvere. Ergo non potest absolvere poenitentem; et illi permittere excommunicationem inculpabilem, quo prius excusabatur a peccato. Propositum argumentum est robustissimum sententiae contrariae; sed re vera illud est diminutivum: ut recte observat Exim. suus. c. 32, fil. n. 5. Ostenditur: nam stat, quod speretur emendationis fructus in acquiescentia poenitentis; et quod graviora imminuant mala: ut proxime expensum est; tunc poenitens iudicio confessarii esset rite dispositus; et confessarius deberet dissimulare: ergo stat, quod Confessarius iudicet, poenitentem esse rite dispositum; et quod dissimulare debeat: ergo stat, quod possit, et debeat poenitentem absolvere, et simul

simul illi permittere errorem inculpabilem. Hinc posset transmitti integer syllogismus, et negari subducta consequentia. Sed quoniam argumentum instauratur in casu, quo ex monitione fructus non speretur, quam gravius incommodum timeatur, aliter

29. Respondes, concessa maiore, negando minorem. Quoties poenitens habet cum dolore propositum servandi omnem Dei legem, quam cognoscit, et quam postea cognoverit, est ad absolutionem dispositus; at cum dolore potest habere ejusmodi propositum, et simul esse verum, quod si sciret hanc determinatam legem, quam modo ignorat, illam non observaret: non quidem conjungendo in observationem legis pro casu scientie cum illo proposito, sed desistendo ab ejusmodi proposito: ergo poenitens potest iudicari autem dispositus, etiam cum iudicatur ita additus lucas, ut non sit restitutus; si de obligatione restituendi ammonetur. Probatio adjuncta minori non urget. Qui per existentem voluntatis conditionatum actum ita esset affectus, ut etiam si sciret obligationem restituendi, non restitueret, non esset immunis a culpa; est enim peccaminosus hic actus: nollem restituere, etiam si scirem, me ad id teneri. Nisi abest ejusmodi actus, et omnis deliberata voluntas restituendi pro casu cognitae obligationis, qui ita esset affectus, ut etiam si sciret obligationem restituendi non restitueret, a culpa esset immunis

25.

Doctrina ista

multis paritatibus potest comprobari; aptior enim
 seligo. 1^a: qui hunc actum haberet, non observa-
rem legem, si non esset inferni poena; pec-
 caret; at non peccat, qui non observaret legem,
 si non esset poena, dummodo nullam de presenti
 voluntatem habeat non observandi legem pro casu,
 quo non esset illa poena. 2^a: si quis hunc actum
 voluntatis haberet, peccarem, si tali gravi tenta-
tione urgeretur, non esset immunis a culpa; at est
 immunus a culpa, qui peccaret, si tali gravi ten-
 tatione urgeretur, dummodo de presenti nullam
 peccandi voluntatem habeat, pro casu, quo illa ten-
 tatio ingrueret. Dico similiter in re nostra; et
 efformo manifestas retorsiones. 1^a: ego non
 posset confessarius absolvere poenitentem, de quo
 prudenter iudicaret, quod non observaret legem,
 si non esset inferni poena. 2^a: ergo nec posset
 absolvere eum, de quo prudenter iudicaret, quod pec-
 caret, si gravi tentatione pulsaretur.

26.

Obijciuntur 2° Uti-

27 lius scandalum nasci permittitur, quam veritas
 27 relinquatur: cap., Qui scandalizaverit, de regula
 27 jux. Insuper: potens alios ab errore revocare, et
 27 tacens, se ipsum errare demonstrat: cap. 2., de
 27 Haetic. Denique: error approbatur, cui minime
 27 resistitur: cap., error, dist. 83. Ergo confessarius non
 potest permittere poenitenti errorem invincibilem, etiam

si

si fructus non speretur. Urgetur: sententia illa in cap. si quis autem, de poenit. dist. 7, si scirem, non tibi prodesse, non te admonerem, falso tribuitur. D. Aug.^{no} lib. 50. homil. in dt: ergo ex illa sententiā nullum est argumentum. Antecedens ostenditur: nam citato loco agit Magnus Doctor de poenitentia dilata ad mortis horam; ponit, dubium esse, an tunc poenitentia sit fructuosa, et inutilis, an vera, et proficua: et concludit. Si scirem, tibi prodesse (poenitentiam illam) non te admonerem, non te tererem: hoc est; non ita exaggerarem pericula differendi poenitentiam usque ad mortem.

27. Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam, quam esse illegitimam, manifestabit textuum expositio. 1: quando aliquid fieri, aut omitti nō potest absque peccato mortali; faciendum non est, aut omittendum propter scandalum timorem; sed nego, quod confessarius nequeat monitionem sine peccato mortali omittere, quando aut non speratur fructus, aut gravius imminet malum, quā est materialis transgressio legis. 2: qui potest alios ab errore culpabili revocare, et tacet, se ipsum ex errore demonstrat; sed contendo, non ex errore, sed prudenter eum agere, qui alium ab errore inculpabili non revocat, cum non speratur fructus, aut cum est incommodum proponere. 3: error approbatur, cui minime resistitur, cum potest utiliter resisti; sed nego, quod confes-

Or., C. 3. -

confessarius possit utiliter resistere excoꝝi invinci-
bili poenitentis, si monitio non sit futura utilis, aut
majus malum sit allatura: quibus casibus excoꝝ non
approbatur, sed permittitur. Ad hęc predicti textus
exponi possunt de Superiori respectu communitalis,
et de publico Doctore: nam homini doctrina ad bo-
num commune, et publicum ordinatur; quod prę-
ponderat privatę personę malo. Sic accipitur illud
27 Apostoli, act. 2: mundus sum a sanguine omni-
28 um; non enim subterfugit, quominus annuncia-
29 rem verbum Dei vobis. Et illud D. Ambrosij, ser-
30 mon. 83. ego intendum parcens vobis, tacere vel-
31 lem; sed malo vos contumacię causas reddere, quàm
32 negligentię sustinere iudicium.

28. Ad urgentiam concedo
antecedens: et ideo in editione Romanã jussu Gre-
gorij XIII. legitur in illo Decreti cap.^e, sicut est sen-
tentia in Aug^{no}, citatã homilia. Si scierem, tibi nihil
prodesse, non tibi darem: scilicet poenitentiam in
mortis hora. Item: si scierem, tibi prodesse, non
te admonerem, non te tererem. Sed nego con-
sequentiam: sententia illa, ut legabatur in anti-
quissimis exemplaribus, et in editione Lugdunensi,
anni 1536, est rationalis, et absolutè vera; ideoque
illa utuntur illa ~~totum~~ communissimè Docto-
res, ad probandum, neminem ex lege charitatis
obligari ad correctionem faciendam, quando non spe-
ratur fructus. Infero: ergo tunc non tenetur con-
fessarius

sessarius ratione charitatis. Atqui nec tenetur ex officio: nam poenitens integre confessus est, et est rite dispositus: ergo tunc potest absolute omittere monitionem. Arguitur deinde ex eadem sententia ut est in Augustino, et in novissimis editionibus Decreti. 1° si scieris tibi nihil prodesse non tibi darem: ergo si scio, quod nihil tibi admonitio proderit, jure non admovebo. 2° si scieris, tibi prodesse, non te admonerem; sed cum fructum non spero scio, quod tibi proderit; non admoneri: quia non monitus, et perseverans in ignorantia inculpabili non peccabis formaliter: ergo jure admonitionem omitam.

29. Obijciatur. 3°. Poenitens accedit ad confessarium tamquam ad Doctorem, et Vicarium Dei: ergo ne cum ipso infideliter agat confessarius, debet poenitentem instruere. Confirmatur: ut minimum tenetur confessarius auferre a poenitente ignorantiam juris divini; et illam, quae redundat in detrimentum proximi. Probatur pars 1^a nam ignorantia juris divini non potest esse inculpabilis, nisi deficiente, qui instruat; sed confessarius potest instruere: ergo ne illa ignorantia reddatur culpabilis, debet confessarius instruere. Probatur pars 2^a nam si confessarius non auferat a poenitente ignorantiam vergentem in proximodamnum, erit causa damni: ergo debet illam auferre.

30.

Respondeo,

concesso antecedente, negando consequentiam. Poenitens accedit

Q. 2. C. 3.

accedit ad confessarium tamquam ad Doctorem prouidentem; cumque opus prudentis sit non docere, cum factus non speratur, et quando majus timeatur damnum: hinc est, quod confessarius non agat infideliter, cum ijs circumstantijs non docet. Accedit etiam tamquam ad Dei Vicarium; sed cum Deus nobis permittat utiliter ignorantias bonæ fidei: hinc est, quod confessarius, seruat, quas prescribit prudentia circumstantijs, possit permittere penitenti ejusmodi ignorantias. — Instas: dissimulatio confessarij, non est permissio, sed tacita erroris approbatio: quia penitentes putant, id esse licitum, quod non reprehenditur. Negatur assumptum: quia taciturnitas est mera permissio erroris, cum quis non tenetur illum auferre. Adjuncta probatio non urget: quia penitentes, si postea incidant in dubium, debent veritatem inquirere; nec possunt deponere dubium ex eo, quod antea reprehensi non fuerint. Hinc si amplius non inquireant, peccabunt: nisi in hoc ipso, quod non inquireunt, superaddita alia invincibili ignorantia excusentur. — Ad confirmationem nego utramque partem assumpti; et

31. Ad probationem primæ nego absolute majorem. Ignorantia juxta divini potest esse invincibilis, non deficiente, qui instruat, sed deficiente instructione. Hic penitens ignorans non dubitat, et ideo non inquit: unde ignorantia ipsi non imputatur ad culpam. Confessarius non debet instruere
fine

sine spe fructus: quapropter si illam non habeat, et ideo non instruat, ignorantia poenitentis non est ex culpa confessarii. Adest quidem, qui instruat; sed deest instructio: et hoc absque culpa, tum confessarii non instruensis, tum poenitentis non interrogantis. Ad probationem secundae partis negatur sequela antecedentis. Si nihil profuturum est proximo patienti damnum, quod confessarius aperiat veritatem, non est, cur illam dissimulans sit causa damni. Et hoc tenendum est etiam cum peccatum materiale continuatur in detrimentum proximi: ut si poenitens retineat bonam fidem alienum primigenium; et confessarius credit, non fore utilem monitionem, tum ex difficultate relinquendi illud, tum ex alijs indiis.

Sectio 3^a

De officio Medici. us. us.

32.

In sacramento poenitentiae sanari vulnera peccatorum, et vitae remedium dispensari, certum est; unde Confessarius ex officio Medici debet utilia remedia applicare, ut poenitens salutem animae obtineat, illamque servet. Bene, et sapienter dicitur, quod eger sanandus est, non sua, sed arte Medici; et hinc oritur difficultas ista: an confessarius contra propriam opinionem possit sequi opinionem poenitentis certo practice probabilem? Nullus ex Doctoribus antiquis negavit universali-
ter, id facere posse: ut videre est apud Sanch. lib. 4.

Summ.

Summ., c. 2., n. 27: invaluē postea sententia sine distinctione asserens, confessarium posse, imō et debere, sequi opinionem poenitentis certō practice probabilem; et hęc sententia existimabatur adeo certa, ut in ea nullam difficultatem esse, dixit Exim. Suar., hic, d. 22., f. 5., n. 1. Sed jam multę difficultates obijciuntur contra communem istam sententiam, in quā nulla apparebat difficultas: Anti-probabiliſtę namque negant formaliter, posse absolvi poenitentem, nisi sequatur sibi probabiliorē. Quid si opinio poenitentis probabilior sit iudicio confessarii minus probabilis? Diversi sunt: dicunt aliqui, tunc esse absolvendum poenitentem: quia omnis sequens opinionem sibi probabiliorē, licet alijs falsam, dignus absolutione est. Ita M. Palanus, q. 36. de conscientia, n. 18. Dicunt alij, cum confessarius non potest deponere proprium iudicium, non posse absolvere poenitentem, qui sequitur oppositam opinionem. Ita R. Thyſius, Dissert. 11., n. 120.

33. *Conclusio.* Potest confessarius contra propriam opinionem absolvere poenitentem, qui tenet oppositam certō practice probabilem. Sit casus: iudicat confessarius, probabilius esse, non licere scribere die festo luxi causā; iudicat poenitens probabiliter certō practice, id fieri licere: ideoque non vult, ab scribendo causa luxi diebus festis postea abstinere. In hoc casu, et similibus potest confessarius absolvere poenitentem, qui sequitur opinio-

nem

mem certo practice probabilem, relicta tutiore, et
 probabiliori. Probatur conclusio: nam unusquisque
 potest in sua causa propria uti opinione certo practi-
 ce probabili: ergo a fortiori poterit confessarius permit-
 tere penitenti, quod sequatur opinionem certo prac-
 tice probabilem: ergo potest confessarius absolvere con-
 tra propriam opinionem penitentem, quod sequitur o-
 pinionem certo practice probabilem. Consequentia boni
 sunt. Antecedens est communissima, et benigna Pro-
 babilistarum sententia, multis, et efficacibus rationi-
 bus munita; ex quibus ~~maxime~~ ^x seligo, quae rem unam
 nostram propriis attingit. Ideo non posset unus-
 quisque sequi opinionem certo practice probabilem,
 quia sic nollet servare legem, ad quam esset obli-
 gatus; hoc est falsum: ergo potest. Major supponitur,
 et probatur minor: non obligatur lege, qui potest pru-
 denter opponere contra legem; id potest facere, qui se-
 quitur opinionem certo practice probabilem: certo e-
 nim scit, quod lex illa prudenter negatur: ergo iste
 non obligatur lege. Subsumo: atqui non alia de cau-
 sa confessarius non posset contra propriam opinio-
 nem absolvere ejusmodi penitentem, nisi quia iste
 nollet servare legem, ad quam est obligatus: ergo si-
 quidem hoc falsum est, potest confessarius &c.

34. Arguitur

1. Confessarius contra propriam conscientiam non
 potest absolvere: ergo nec contra propriam opinio-
 nem. Probatur consequentia: conscientia confessarii
 hoc

hoc dicat: nulli licet scribere die festo lucris cau-
sa: ergo non potest ferre iudicium istud: huic poe-
nitenti licet scribere die festo lucris causa; alioqui
 componeretur iudiciorum contrarietas, aut contradic-
 tio. Sed nisi ferat ejusmodi iudicium, absolvet con-
 tra suam conscientiam: ergo. — Concesso antece-
 dente, nego consequentiam. Confessarius potest for-
 mare suam conscientiam, non secundum propriam,
 sed secundum poenitentis opinionem, hoc modo:
Quamvis ego opinor, quod hec actio sit illicita, quia
tamen poenitens certo probabiliter putat, esse licitam,
et non tenetur suam opinionem deserere, non
possum iudicare esse indispositum; omnem autem
poenitentem dispositum possum absolvere: ergo hunc
certo probabiliter putantem, actionem esse licitam,
possum absolvere, præscindendo à mea speculativa
opinionem, quam ipse sequi non tenetur. In con-
 sequenti hujus discursus stat ultimum, et practi-
 cum conscientie dictamen, quo confessarius dirig-
 tur ad absolvendum. Ad consequentem probationem,
 concesso antecedente, distinguo consequens: ergo non
 potest ferre hoc iudicium: huic poenitenti licet
scribere die festo lucris causa: speculative, et ex
 motivo directo, concedo; practice, et ex motivo
 reflexo, nego consequentiam. Iudicium directum,
 et speculationum confessarii non obest, quominus
 ex principiis reflexis, et practicis feratur illud
 aliud iudicium, scilicet. Huic poenitenti licet, quod

certo prudenter judicat, sibi licere; sed certo pruden-
ter judicat, sibi licere scribere die festo luxu
causa: ergo huic poenitenti id licet. Nego, quod hinc
 sequatur judiciorum contradictio, aut contrarietas:
 nam illud judicium directum negativum, nulli licet,
 et circa actionem prout est in se, et prout separata
ab opposita probabilitate; istud autem practicum affir-
mativum, huic licet, est de actione prout subest
opinionem certo practice probabili de illius licentia.

35. Instas 1.º

Poenitens, qui sequitur opinionem pro libertate ju-
 dicio confessarii falsam; secundum judicium con-
fessarii, non vult servare legem obligantem: ergo
secundum judicium confessarii est indispositus: ergo
non nisi contra propriam conscientiam absolvet.

Distinguo antecedens: poenitens ille secundum ju-
 dicio directum, et speculativum confessarii, non
vult servare legem obligantem, concedo; secun-
dum judicium practicum, et reflexum confes-
sarii, nego antecedens, et consequentias. Confessa-
 rius ex motivo practico et reflexo judicat, quod
lex illa (cuj ipse directe, et speculative assentitur)
non obligat poenitentem, qui prudenter opponit con-
tra illius legis existentiam; debet autem se genere
cum poenitente, deque illius dispositione judicare, se-
cundum judicium practicum, et reflexum.

36. Instas 2.º

Qui sequitur bona fide opinionem faventem libertati,
 illam

illam sequitur, quia putat, esse veram: ergo si prau-
 dentèr potest judicare, illam esse falsam, jam si illam
 sequatur, cadet à bonà fide: ergo si poenitens admoni-
 tus à confessariò de falsitate opinionis, illam non ~~ex~~
 non sic ~~fixat~~ deferat, jam constabit confessariò, ^x atque adeo
 dispositi- si illum absolvat, agat contra propriam conscien-
 tum; tiam. Distinguo antecedens: qui sequitur opinionem
 faventem libertati, bonà fide, illam sequitur, quia
 putat esse veram vel in vi motivi directi, vel in vi
 motivi reflexi, concedo; determinatè in vi motivi di-
 recti, nego antecedens. Sensus est: huic opinioni, licet
 scribere die festo, luxi causa, etiam si suppona-
 tur minus probabilis, possum assentiri directè: quia
 inter equalitèr, vel inæqualitèr probabilia non da-
 tur motivum sapiens ad unum, nempe evi-
 dentia; et in parte minùs probabilis datur verifi-
 militudo, seu species veri, quæ est sufficiens spe-
 cificativum intellectus ad assensum. Rursus: in evi-
 dentia rei sufficit ut intellectus suspendat directum
 assensum; et in hoc statu possum sic per reflexio-
 nes procedere. Mihi hic, et nunc licet, quod lege
 prohibitum non est; hæc scribendi actio lege prohi-
 bita non est: nam scio, quod lex, quæ prau-
 dentèr negatur, non obligat; et scio, istam legem negari prau-
 dentèr: ergo hæc scribendi actio die festo, causa luxi,
mihi hic, et nunc licita est. Nego consequentiam pri-
 mam ex antecedente illatam: nam etsi poenitens
 possit judicare prau-
 dentèr, opinionem suam esse fal-
 sam,

Sam, potest etiam prudenter judicare, esse veram: 251
unde id iudicans non cadet a bona fide; sicut a bona
fide non cadit, qui assentitur probabiliori pro libertate,
quamvis possit prudenter illi dissentiri, aut saltem
dubiosum, et dubiosam suspensum. Nego etiam, eum
tam consequentiam, et subillatam sequentiam.

3) ~~in~~ ~~confessione~~ ~~absolutionis~~ ~~se~~ ~~habet~~ ~~ut~~ ~~iudex~~ ~~;~~ ~~sed~~ ~~iudex~~ ~~non~~ ~~potest~~ ~~ferre~~ ~~sententiam~~ ~~iuxta~~
2° Confessarius in ferendo absolutionem se habet ut
iudex; sed iudex non potest ferre sententiam iuxta
opinionem sibi falsam: quamvis litigans habeat pro se
opinionem probabilem: sed debet illam ferre iuxta
opinionem suam: ergo. — Distinguo maiorem: il-
lamque concedo, servata natura iudicii sacramen-
talis; et aliter, illam nego. Concessa tunc minore,
nego consequentiam. Excavatur hęc paritas, cui
maximè sũnt Adversarij: nam vel loquimur
de iudicio civili; vel de criminali. Si de civili, pa-
ritas non est ad rem: nam in hoc iudicio Iu-
dex non potest judicare de re, nisi prout est in
se; illiusque est totum munus, videre, cuius sit
res; ad idque institutum est iudicium illud: qua-
propter Iudex tenetur habenti ius probabilius rem
adjudicare. At Confessarius in iudicio sacramentali
judicat de re prout est in conscientia poenitentis:
et si iste ex ~~probabili~~ ~~sententia~~ ~~iudicat~~, rem
sibi licere, juxta ~~suam~~ ~~sententiam~~ ~~judican-~~
tus est; cum nullã legẽ ungere possit Confessarius,
contra cuius existentiam poenitens prudenter non
opponat.

opponat. Si loquimur de iudicio criminali, pau-
tas est pro nobis: nam in eo iudicium iudex non
potest ferre sententiam contra reum, nisi ex
iudicio certo, saltem moraliter, de crimine: unde
absolvere debet reum, quem probabiliter, aut etiam
probabiliter reum esse cognoscit; et hinc simili-
ter confessarius poterit absolvere poenitentem, in
cujus favorem est opinio probabilis, etiamsi con-
tra ipsum sit opinio confessarii probabilior.

38.

Replicabis.

Cum rectus inveniretur, si iudex teneretur ju-
dicare secundum opiniones reorum; aut Ecclesia
stare deberet subditorum opinionibus: ergo in sa-
cramento poenitentis non tenetur confessarius
absolvere juxta probabilem poenitentis opinio-
nem. Ad primam partem dico: eo modo iudicium hu-
manum inveniretur: quia in eo agitur de re
propterea est in se; v. g. ad quem a parte rei favor
pertineat: aut, an Titius homicidium fecerit.
At iudicium sacramentale instituitur circa res
propterea in conscientia: unde rectius illius ordo in-
veniretur, si poenitens non iudicaretur, seun-
dam suam opinionem probabilem, quam excusatur
a peccato. Ad secundam partem dico: Ecclesia
potest negare suos subditos ~~iudicantibus~~ ab ipsorum
opinionibus, et ipsos cogere, ut illas deserant. At in
iudicio sacramentali confessarius (quavis sit su-
perior, et equius sit, quod poenitens illius senten-
tiam

tiam

inde-
gen-
Center

etiam sequatur) tenetur procedere secundum conscientiam poenitentis, quam sibi licet formare juxta sententias probabiles ~~permissas~~ ab Ecclesia.

39.

Replicabis ite-

rum. Scientia de prestandis in sacramento poenitentis requiritur in confessario, non in poenitente: ergo procedendum est secundum confessarium, et non secundum poenitentis opinionem. Concesso antecedente, nego consequentiam: nam etiam requiritur, quod confessarius sciat, se non posse urgere obligationem, quam poenitens, nixus opinioni certo practice probabili, prudenter negat, aut negare potest. Procedendum itaque est secundum judicium confessarii, non quidem speculativum, et directum; sed practicum, et reflexum: et hinc judicio tenetur poenitens se submittere. Si inferas: ergo scientia de prestandis in sacramento poenitentis non requiritur in confessario; cum possit suum munus obire stando judicio poenitentis: negabo consequentiam. Requiritur in primis, quod opinio poenitentis sit confessarius probabilis, saltem objective; ut autem hoc judicium, non temere, sed prudenter efformet, in ipso requiritur scientia de prestandis in sacramento. Requiritur deinde, ut cognoscat probabiles opiniones: et quod sciat discernere practicas ab speculativis, certo probabiles à dubie probabilibus; ad utrumque autem requiritur in confessario scientia de prestandis in sacramento.

Argui.

40.

Arguitur textus.

Si confessorius posset absolvere poenitentem, juxta hujus probabilem, contra propriam, opinionem, posset etiam illum absolvere contra propriam suam sententiam certam; consequens est absurdum: ergo. Probatur major: ideo antecedens est verum, quia poenitens sequendo opinionem probabilem non peccavit, et paratus est servare omnem legem; id ipsum dici potest, quando contra sententiam confessorij certam poenitens accedit cum errore invincibili, aut cum opinione, quam ipse invincibiliter putat esse probabilem: ergo. — Nego majorem universaliter sumptam: nam in ijs, quae concernunt sacramenti valorem requiritur ut minimum, quod opinio poenitentis sit certo practice probabilis, si forsitan quoad hoc possit esse certo practice probabilis opinio, quae tutior non sit, juxta

alibi.

doctrinam insinuatam ~~sequens~~. Ratio: quia in ijs, quae concernunt valorem sacramenti, non solum agitur de ~~per~~mittenda poenitenti sua opinione, sed de illa amplectenda in operatione propria, ut juxta ipsam operetur confessorius; iste autem non ~~potest~~ potest amplecti in operatione propria opinionem, quae sibi non sit certo practice probabilis. Eliditur hinc majoris negatio probatio; cuius majorem universaliter sumptam nego: stat enim quod poenitens non peccavit, et quod paratus sit legem Dei servare, et tamen quod confessorius

ius non possit ipsum absolvere ex defectu opi-
nionis certo practice probabilis, qua regulatur
in operatione propria; ut in casu, quo poenitens
sit rite dispositus, et confessarius certo sciat, se
non habere jurisdictionem. Sed de ipso loquendo,
qui non conceant sacramenti validum, sed
alias obligationes, ut non scribendi die festo. Lucan.
causa, ad argumentum respondeo, et

41. Distingue ma-
jorem: si confessarius posset absolvere poenitentem,
iuxta hujus probabilem, contra propriam opinio-
nem, posset etiam per accidens illum absolvere con-
tra propriam suam sententiam certam, con-
cedo; posset etiam per se, nego majorem: et cadit
reliquum. Confessarius tenetur docere poeni-
tentem omnem Dei legem certam, et contra
quam non potest prudenter opponere, quam
ipse non servat ob invincibilem ignorantiam. Ab
hac obligatione per accidens eximitur confessa-
rius, si factum non speret, aut si iste sine pre-
ponderante incommodo obtineri nequeat: ut sta-
bilitum fuit, s. preced. per totam. Si poenitens ad-
monitus in casibus, in quibus admoneri debet de lege
certa, nolit confessarius credere, dimittendus est absque
absolutione: alioqui confessarius contraveniendo foret
positive poenitentis errorem, quod non licet. Quod si
dicto confessarii urgentis obligationem certam poenitens
non acquiescat, et proponat viros doctos, et pios

consu-

istud

confutere, eorumque dicto stare, absolvendus est: ut rectè ex Victoria notat. Cardin. de Sugo, hic, d. 2. 2. §. 2. Si vero neque ~~istud~~ medium velit poenitens acceptare, jam exit in ignorantia vincibili, immò et affectata: atque adeo confessarius poenitentem in sua opinione obstinatum, ut indispositum, non absolvet.

42.

Insurgis. Quod in uno casu sententia confessarii sit certa, et in altero probabilis, nil refert: utrobique enim judicat, poenitentem decipi: ergo vel in utroque casu, vel in neutro, potest per se loquendo poenitentem contra propriam sententiam absolvere. Nego antecedens: quod enim sententia confessarii sit certa, refert, ut confessarius possit cogere poenitentem ad defendendam suam opinionem; quod autem sententia confessarii sit probabilis, refert, ut poenitens per oppositam opinionem probabilem possit prudenter excipere contra legem. At judicat absolute confessarius, poenitentem decipi. Non obest: nam simul judicat, quod deceptio illa (et ea forte non datur) est innoxia; et quod poenitens ad illam vitandam non tenetur: sicut non tenetur ad vitandam deceptionem illam, qui forsitan accidit in usu opinionis probabilioris pro libertate contra minus probabilem pro lege. Recolatur n. 33. Quid si confessarius valde doctus, et qui rem accuratissime tractaverit, certo deprehendat, esse falsam poe-

capitulum
quod

poenitentis opinionem? Caveat in primis levitatem: rariò enim continget, ut merito apud se statuatur, esse certo falsam opinionem, quam multi, et docti existimant, esse veram. Deinde, si ad illam certitudinem ipse perveniat, agat cum poenitente, ac si in errore inculpabili versaretur: auferturque ignorantiam, si speret fructum, et majus damnum non timeat, secus, ignorantiam permittat. Sciat demum, non esse certum, quod tunc possit cogere poenitentem ad deferendam suam opinionem: nam licet non sit probabilis absolute, et quoad se; est tamen probabilis respective, et quoad alios, si multi, et docti illam amplectuntur. Ita tradunt Sotus, Valenz., Sanch., quibusum Cardin. de Sugo nupercit.

Arguitur 4°.

43.

Conscientia confessorij distinguenda est à conscientia poenitentis: ideoque etsi poenitens dicat, se esse contritum, et confessorius judicet, non esse, absolvendus non est; cum enim absolutio sit actus confessorij, et non poenitentis, non ab hujus, sed ab illius conscientia regulari debet. Atqui conscientia confessorij dicitur, indispositum esse poenitentem, qui non assentit ut veræ opinioni, quam deducit ad proximam: iste enim nil curat de veritate: ergo hunc absolvere non debet. Subsumitur: sed nemo potest assentiri ut veræ minus probabilior ad conspectum sibi probabilioris: ergo confessorius non potest absolvere poenitentem, qui non sequitur, sibi probabilioris: etsi possit contra propriam opinionem absolvere poenitentem, qui falsam, immò et

erroneam, sequitur, quam tamen probabiliorum
judicat. — Concessa majore, et transmissis minore,
et consequenti, nego minorem subsumptam: quam
esse falsam, constat ex n. 36. Adde: eum assen-
sum prouidentem possum elicere, ad quem habeo mag-
num, et grave fundamentum in estimatione prouiden-
tum; sed ad assensum opinionis minus probabilis ha-
beo magnum, et grave fundamentum in estima-
tione prouidentum: alioqui jam opinio non esset minus
probabilis, sed vel improbabilis, vel dubie probabilitatis:
ergo possum prouidentem assentiri opinioni minus pro-
babili. Confirmo: assensus nixus gravi fundamen-
to, et imperatus ex laudabili motivo, prouidentem ha-
beri potest; sed assensus opinionis minus probabilis
nititur gravi fundamento, et imperatur ex motivo
laudabili: ex. gr., ex obedientia, aut ne innitatur
mei prouidentis; aut ne faciam mihi grauius iugum
Christi leve: ergo prouidentem haberi potest assensus
opinionis minus probabilis. Nec positio est solida;
faciliorum alia subijcio, et

49.

Concessa majore, nego mi-
norem; et probationem adjunctam. Ratio: nam
qui non assentitur directè opinioni minus probabilis,
curat de veritate inveniendâ, et obtinendâ per dic-
tamen reflexum, ut dictum est eodem n. 36. Expli-
catur: hoc ipso, quod mihi sit objective probabilis opi-
nio, judico, veritatem non esse directè certò inveni-
bilem; et ideo illam quero per principia reflexa;
Exemplo rem declaro. Hoc consequens: hec hostia
publicè

publicè exposita est adoranda : inferri potest ex his
premissis : omnis hostia consecrata est adoranda ; sed
hec est consecrata : ergo hec adoranda est . Idem illud
consequens potest inferri ex his alijs premissis : omnis
hostia , michi certo moraliter consecrata , est adoran-
da ; hec est michi certo moraliter consecrata : ergo
hec adoranda est . Pariformiter hoc dictamen : mi-
hi licet scribere die festa , luxu causa : potest in-
ferri ex principijs directis opinionis probabilis licitudi-
nem illius actionis statuentibus . Idem illud dic-
tamen inferri potest ex his principijs reflexis :
michi licet actio , contra , quam non est lex , que non
possit certo prudenter negari ; sed contra : scrip-
tionem die festo causa luxu , non est lex , que
non possit certo prudenter negari : ergo michi licet
scribere die festo , luxu causa . En veritatem , quam
ex principijs directis invenire certo neque ob-
tines per principia reflexa . Ergo qui suspendit
assensum directum opinionis , quam ad praxim
deducit , curat adhuc de veritate .

48. Instas . Satis non
est , quod poenitens iudicat , se ad aliquid non teneri ,
quia multi ita opinantur : nam aliorum opi-
nio est aliorum conscientia , non poenitentis , si
iste illi opinioni non assentiatur . Neque assump-
tum ; et ad probationem adjunctam dico , aliorum
opinionem non esse conscientiam poenitentis ; istum
tamen ex aliorum opinione formare sibi per pra-
xin-

principia reflexa suam conscientiam logicè,
et ethicè rectam. Similiter aliorum opinio pro-
babilior. non est conscientia poenitentis ~~poenitentis~~,
si ei opinioni non assentiatur; et tamen ex ipso-
rum opinione sibi formare potest. reflexè conscien-
tiam rectam, sic: lege, quæ probabilius negatur,
quam asseritur, non teneor; sed hæc lex (ex. gr.
confitendi circumstantias tantum notabiliter ag-
gravantes) probabilius negatur, quam asseritur: ergo
hac lege non teneor.

6. Arguitur 5°. Ut poenitens sit ritè
dispositus, requiritur, quod moraliter certificetur de ve-
ritate: neque enim sufficit iudicium de probabili-
tate opinionis, quam vult praticare. Ratio: quia
cum hoc iudicium stat dubium de veritate; qui au-
tem vult exequi opus sive sit de ipsa veritatem, sive
non, peccat; ac proinde non est ritè ad absolutionem
dispositus. Sed qui non sequitur opinionem sibi proba-
biliorem, solum potest habere iudicium de probabi-
litate opinionis, quam vult praticare: ergo. —
Nego maiorem de morali certitudine in vi mo-
tivæ directæ: neque ~~ita~~ hanc assequitur, qui sequi-
tur opinionem probabiliorum; nisi absurdè dicatur,
omnem probabiliorum hoc ipso esse moraliter
certam. Distinguo probationem adjunctam: non
sufficit iudicium de probabilitate opinionis, quam
vult praticare, sistendo ibi; concedo; transiendo vel ad
assensum directum; vel ad dictamen reflexum, nego.
Ratio —

Rationem probationis sic elido: cum iudicio certo de probabilitate potest stare dubium de veritate; sed istud dubium potest prudenter deponi per assensum directum, vel per iudicium reflexum: quemadmodum cum iudicio certo de probabilitate stare potest dubium de veritate; quod tamen prudenter deponitur per assensum directum, vel per iudicium reflexum. Additur in argumento: is peccat, qui vult exequi opus, sive sit re ipsa vetitum, sive non.

Dico: hoc est verum; sed non ad rem: nam qui vult praticare opinionem probabilem non illo modo, ad invidiam conficto, sed sic procedit. Volo hoc facere; quia prudenter iudico (directè, vel reflexè) id non esse vetitum; et illud non facerem, si scirem illud esse vetitum. Neganda etiam est argumenti minor: nam qui sequitur opinionem probabilem non solum habet iudicium de probabilitate, sed etiam habere potest iudicium directum: vel, hoc suspensò, potest ad reflexum transire.

47.

Replicabis. Cum dicitur, esse licitum, sequi omnem opinionem certo practice probabilem, vel signatur, quod tantum si iudicetur vera; vel etiam si iudicetur falsa? Si primum: ille tantum poterit illam sequi, qui illam iudicat veram. Si secundum: falso id dicitur; nam fallax est opinionis falsæ probabilitas. In primis nego disjunctum: datur enim medium inter illa extremo, nimirum, quod intellectus suspendat assensum, et

Dis-

disensum directos, et se transferat ad dictamen reflexum. Deinde, admitto primam partem; et consequens subillatum, quod contra nos non est: nam tenemus, quod intellectus potest directe assentiri opinioni minus probabili in accursu probabilioris.

Demum, omitto secundam partem; et nego consequentiam deductam. Probatio adjuncta non urget: nam falsitas non excludit probabilitatem, immo nec probabilitatem; juxta illud ex Aristotele:

21. multa sunt falsa probabiliora veris. Ultimus iste modus respondendi est in difficili, sed classica sententia, assentientium, quod, retento proprio judicio directo, licitum est operari juxta opinionem alienam. Ita tradunt gravissimi Doctores, quos inter Vazquez, Lessius, Valencia, alique, quorum sententiam late, et nervose defendit novissime P. Cafredi, tom. 2. Caus. theolog., d. 12, per totam.

48. Ex hucusque

disputatis elicitur sensus illius effati positi sectionis principio: egere curandus est, non sua, sed arte.

Medici; nempe, quæ sit ad rem: non autem illa arte; quæ non sit ad rem. In presenti ad rem curandi poenitentem est dictamen practicum, et reflexum confessarii; non vero sua ipsius speculativa, et directa opinio: quare potest curare poenitentem, juxta hujus, et contra propriam opinionem.

Additur id, quod non semel insinuaturn maxime: non solum potest, sed et tenetur confessarius, con-

tra propriam opinionem absolvere poenitentem, qui tenet oppositam certo practice probabilem. Ratio: quia confessorius tenetur absolvere poenitentem rite dispositum; sed ille poenitens est rite dispositus ideo enim non esset rite dispositus, quia nollit observare talem; ~~namque~~ ipsam promitteret; et hoc falsum est. Constat major: 1° quia non absolvens rite dispositum injuriam faceret sacramentorum auctoritati, relinquens sine justa causa sacramentum imperfectum. 2° quia poenitens, facta confessione, habet jus, ad absolutionem, ad quam est dispositus; et injuste cogatur ad iteratam peccatorum confessionem. Prædicta obligatio est per se gravis; sed ex levitate materię potest aliquando esse culpa venialis; non absolvere poenitentem oppositum ~~opponentem~~. 1° si confessio sit de satis venialibus. 2° si sit ita brevis, de talique materia, ut non censeatur grave onus ejus repetitio aperi alium confessorium. Ita docent Suarez, Sanchez, et Cardin. de Lugo citati.

49. Amplia 1° doctrinam ad confessionarium, non solum proprium, sed et delegatum: nam delegatus non teneatur audire, in quo differt a proprio, si tamen audiverit, tenetur absolvere; audiendo enim tacite promissit, et se obligavit ad absolvendum poenitentem, si dispositum inveniat; et non potest sine justa causa sacramentum relinquare imperfectum, et poenitentem cogere ad confessionem iteratam. Amplia 2° ad casum,

sum, in quo agitur de alterius prejudicio; ut in
 eo casu confessorius, tum proprius, tum delega-
 tius teneatur absolvere poenitentem, qui se tue-
 tur opinione certo practice probabili: nam sic vel
 est dispositus; vel non? Si hoc; nec confessorius
 proprius, nec delegatus poterit absolvere. Si illud;
 confessorius delegatus, sicut proprius, tenebitur
 ad absolvendum. Similita doctrinam, nisi confes-
 sarius delegatus monuerit poenitentem, ne rediret,
 ni vellet; dixigi juxta ipsius confessorij senten-
 tiam: nam in hoc confessorius delegatus utitur ju-
 re suo; et si poenitens ad ipsum redeat, censetur
 cedere juri ad absolutionem: quapropter confessorius
 delegatus justè non absolvat, et ex justà causâ sa-
 cramentum imperfectum relinquat.

50.

Ad extremum omit-
 ti non debet, quod pro mortis articulo docent An-
 tiprobabilistæ faciendum confessorio, qui opinionem
 tenet contrariam poenitentis opinioni. Dicunt ali-
 qui, quibuscum R. Thyrsus, si confessorius nequeat
 proprium judicium deponere, neque poeniten-
 tem à propria sententiâ dimovere, ipsum absol-
 vat, saltem sub conditione. Dicunt aliqui, quibus-
 cum ill. Palanus, quod si moribundus sequatur
 opinionem probabilem, relicta probabiliore; et
 nolit suam opinionem desinere; tunc debet con-
 fessorius cum illo agere tamquam cum impoe-
 nitente. Mirandum hoc est: cum enim communi-
 ter

ter Antiprobabilistæ; et signate citatus Doctor, concedant, absolutionem dignum esse, qui sequitur falsam, et erroneam sententiam, sibi probabiliter; nullo jure negant; posse absolvi (etiam in articulo mortis, et etiam conditionate). Probabilistam, qui sequitur minus probabilem, sibi reflexe probabiliorē: quandoquidem probabilius, probabiliorē, et certo moraliter, judicat, esse licitum sequi opinionem minus probabilem, relicta probabiliorē, et tutiore. —

Disputatio 3.^a

De necessitate, et effectibus Poenitentię.

In precedentibus egimus singillatim de Poenitentia tum quia Virtus, tum quia Sacramentum est; in presenti agendum nobis est de iis, quę sunt utriusque communia: nimirum de necessitate, et effectibus. Utilis profecto disputatio: quę ex necessitate Poenitentię, veluti ex radice amarā, in ejusdem effectibus, fructus colliget dulcissimos. —

Caput I.^{um}

Necessitas Poenitentię declaratur.

Sectio I.^a

Poenitentia est necessaria necessitate medię lapsis in mortale.

Nov. 1.

Præmissum præ-

sum. De potentia absoluta potest Deus absque ulla poenitentia homini remittere actuale peccatum. Probatur: quia in hoc remittendi modo nulla est implicatio. Confirmatur: quia homo potest homini

D. B., C. 1.,

hominem, quamvis non poenitenti, remittere offen-
sam: ergo et Deus potest homini remittere pec-
catum absque prava poenitentia; per hoc vide-
licet, quod Deus cedat juxta ad justam aversio-
nem, et indignationem contra hominem ob pec-
catum preteritum. Hinc Tridentinum sess. 6.
cap. 7. asserens, justificationem fieri per volunta-
riam susceptionem gratiae, et donorum, quae vo-
luntariam susceptio affert aliquam poenitentiam,
exponendum est, de justificatione prout se ipsa,
et in hac providentia fit; non de justificatione
(quatenus dicit prae-scisse remissionem peccati) pro-
ut ex essentiali exigentia fieri debet. Hinc etiam
D. Thom. hic, q. 86. a. 2. dicens, quod impossibile
est, peccatum actuale mortale sine poeniten-
tia remitti, exponendus est de lege ordinaria;
non de potentia absoluta: ut ex nostris expli-
cat Suarez, et ex Thomistis Cajetanus. Neque obest,
quod Angelicus ibidem dicat, posse remitti pecca-
tum mortale actuale sine poenitentiae sacramen-
to; non autem sine poenitentia virtute: cum ta-
men sine poenitentia sacramento remitti non
possit de lege ordinaria. Non, inquam, obest:
quia loquitur de lege ordinaria complectente
omne tempus; et hoc est discrimen, quod
ante institutionem sacramenti non poterat re-
mitteri absque poenitentia virtute: cum tamen pos-
set remitti absque poenitentia virtute sacramento
poenitentiae

poenitentia in re, vel in voto.

2. Dices 1°. Peccatum, dum est moraliter, non remittitur; dum non retractatur, est moraliter: permanet enim in ratione voluntarij: ergo dum non retractatur, non remittitur: ergo cum ipsa retractatio sit aliqua poenitentia, sine hac nec de potentia Dei absoluto potest peccatum remitti. 2° peccatum habituale est quidam habitualis conversio ad bonum creatum; hęc conversio habitualis permanet, dum non retractatur: ergo ut remittatur peccatum essentialiter requiritur retractativa poenitentia. 3° ad peccati remissionem requiritur essentialiter infusio gratię sanctificantis; sed hęc peccatori nec de potentia absoluta infundi potest absque retractatione peccati: aliter homo esset habitualiter conversus ad Deum per gratiam, et habitualiter conversus ad creaturam per retractationem præcedentis actualis conversionis: ergo nec de potentia absoluta potest remitti peccatum absque retractatione peccatoris. 4° sequeretur, peccatum posse remitti in instanti, in quo committitur: sicut homo potest seipsum remittere offensam in instanti, in quo illa infertur; consequens non admittitur: ergo nec admittendum est ~~retractatio~~ antecedens: ergo ad remissionem peccati essentialiter requiritur retractativa poenitentia.
- Ad primum, concesso maiore, nego minorem: Distinguo adjunctionem
- 3.

Subdis-
tinguo:

tam probationem: dum non retractatur, permanet effective in esse voluntarij, nego; permanet effective^{II} negative, concedo; positive, nego probationem, et consequentias. Perseverantia moralis peccati non stat pascisse in non retractatione: alioqui, posita retractatione, hoc ipso absque novo Dei favore, jam non esset peccatum; quod absurdum est: maxime cum retractatio possit esse actus pure naturalis. Ergo habitualitas peccati aliquid dicitur praeter non retractationem; illo ablato, et si non ponatur retractatio, peccatum non permanebit moraliter nam constitutum deficit formaliter ex defectu cujuslibet constitutivi. Constat hinc, non posita retractatione, non manere peccatum in esse effective voluntarij, si aliud constitutum moralis perseverantiae deficiat: sicuti obligatio voti non manet in esse effective voluntarij, posita dispensatione a Superiore, quamvis non detur voluntis retractatio. Dictum est, non posita retractatione peccatum permanere in esse affective negative voluntarij: quia tunc nulla est forma, qua reddatur positive involuntarium. At non permanet in esse affective positive voluntarij: nam positiva voluntas peccati praeteritum solum permanet in negatione actus contrarij. Ad secundum, concessa maiore, nego minorem: nam moralis permanentia inordinatae conversionis non stat in non retractatione; alioqui

alioquin hanc positam per attractionem extra sacramentum, aut per actum naturalem, jam non esset moraliter illa inordinata conversio. Ut autem ejusmodi conversio deficiat, non requiritur positiva à creatura averfus; sed sufficit negativa: hoc est, quod voluntas non sit actualiter conversa ad bonum creatum, et quod Deus cedat juri ad indignationem contra hominem ob praeteritam inordinatam conversionem.

Ad textum, omnia majora, nego minorem: nam de facto in baptismo infunditur parvulis gratia sanctificans absque illorum dispositione: ergo de potentia absoluta potest peccatori adulto infundi absque ipsius dispositione. Ratio consequentis: nam circa ea, quae fieri possunt in homine sine homine libere operante, quod subditur Deus, qui habet liberi arbitrij usum, ~~ac~~ qui illo caret; infusio autem gratiae potest esse in homine absque homine libere operante: ut constat in parvulis: ergo et in habente usum libertatis potest esse absque illius libera dispositione. Ugetur: nam voluntas peccati originalis non obest, quominus absque retractione in alio, tamquam in capite, illud remittatur per gratiam: ergo nec voluntas peccati actualis obest, ut de potentia absoluta illud remitti possit per gratiam absque ulla retractione peccatoris. Ad probationem minorem, negatur

negatur, quod homo per non retractationem
 precedentis peccati ~~peccati~~ maneat habitualiter
 conversus ad creaturam. — Ad quantum occurro
 dupliciter. 1° nego sequelam: nam Deus nequit non
 odire hominem compositum cum peccato juxta il-
 lud: Sap. 14. 9: similiter odio sunt Deo impius, et
impietas ejus; impietatem, seu peccatum necessa-
 rio Deus odit: ergo similiter necessario odio afficitur
 versus hominem compositum cum peccato: unde
 non potest Deus remittere peccatum homini
 in instanti, in quo peccat. Eadit hinc probatio
 sequens: nam homo potest hominem non odire,
 imò potest ipsum amicaliter diligere: in instan-
 ti, in quo offenditur: unde non est paritas. 2°
 admitto sequelam; et nego absurditatem: neque
 enim est absurdum, quod Deus displiceat neces-
 sario in peccato, et libere in homine propter pec-
 catum; atque adeo potest cedere ~~juxta~~ ad displi-
 cendum in homine in instanti, in quo peccatum
 committitur. Nec cessio esset remissio peccati:
 non quidem, quā impediatur peccati existen-
 tia actualis; sed qua post existentiam actualem
 non permanet^{ur} habitualiter: unde non sequere-
 tur, quod peccatum esset, et non esset pro eodem
 instanti. Videri possunt pro 1^a solutione Espanza,
 q. 8. de gratia; et pro 2^a Cardini de Sugo hic, d. 5.
 f. 8.

5. Remissum secundum. In presenti Dei provi-
 dentia

dentia nec potuit, nec potest peccatum actuale
 remitti absque poenitentia saltem virtuali. Dictum
 est, saltem virtuali: quia per Dei perfectam dilec-
 tionem, quae est virtualis poenitentia, sed non forma-
 lis, remittitur peccatum, ut statutum est non se-
 mel in precedentibus, ~~et repetitur~~. Propter
 Probat ex utroque testamento. Ecclesi., 2., 22: si
 poenitentiam non egerimus, incidemus in ma-
 nus Domini. Luc. 13. 5: si poenitentiam non
 habueritis, omnes similiter peribitis. Hinc sic de-
 finit Trident., sess. 14., cap. 1: fuit quidem poenitentia
 universalis hominibus, qui se aliquo peccato mor-
 tali inquinassent, quovis tempore ad gratiam, et ius-
 titiam assequendam necessariam. Et congruentis-
 simè Deus id statuit: nam equum est, ut qui per
 conversionem ad creaturam, et aversionem à Deo,
 divinam inimicitiam, et indignationem incu-
 xit, ad placationem, et amicitiam non admittatur,
 nisi per poenitentiam voluntarie convertatur ad De-
 um, et aveatatur à peccato.

6. Præmissum 3um Omni-
 bus in mortale lapsis post baptismum est juxta di-
 vino necessarium poenitentiae sacramentum. Doc-
 trina est de fide; et illam definit Trident., sess. 14.,
 cap. 5: universa Ecclesia semper intellexit institu-
 tam esse à Domino integram peccatorum confes-
 sionem, et omnibus post baptismum lapsis neces-
 sariam existere; et canon 6: siquis negaverit, confesio-
 nem

D. 3. C. 4.

„ nem sacramentalem, vel institutam, vel ad sa-
„ lutem necessariam esse jure divino, anathe-
„ ma sit. Hanc veritatem antiquissimum Conci-
„ lium, et Sanctoarum testimonij & illustrat, Hære-
„ ticonumque oppugnationes evertit Cardin. Bellar-
„ min. lib. 3. de poenit., cap. 5., et 6. — Obijcitur fac-
„ tum Nectarij Constantinopolitani Patriarche, qui
„ in Ecclesia sua confessionem abrogavit reliquitque
„ conscientij uniuscujusque, ut ad communionem sa-
„ cram accederet, vel non accederet. Sed responde-
„ tur, Nectarium non prohibuisse sacramentalem
„ confessionem secretam, sed publicam: occasione
„ cujusdam gravis scandali ex confessione publica
„ cujusdam foeminae, quae indiscrète se palam accu-
„ savit de occulto turpissimo flagitio. Non permi-
„ sit Nectarius, ut sine confessione sacramentali ali-
„ quis accederet ad sacram communionem gravis
„ peccati conscius; sed morem abstulit, quo poeni-
„ tentes à communionem accedebant, donec poe-
„ nitentiam publicam à Presbytero Poenitentiaris
„ (cujus hoc erat munus) impositam explevisent.
„ Videtur potest Vasquez quest. 20. a. 1. dub. 3.

2. Instatur
„ solutio data. D. Chrysostomus et factum Nectarij
„ Praedecessoris sui probavit, et confessionem sacra-
„ mentalem non esse necessariam censuit. Cogita-
„ „ tione fiat delictorum exquisitio: absque teste
„ „ sit hoc iudicium: solus Deus confitentem videat:
„ inquit

inquit, homil. 5. de poenit., et confess. Et homil. 2. in psalm. 50., addit: non dico, ut confitearis confesso tuo ..... dicito Deo, qui curat peccata. Respon- detur: per hoc non excludit Sacerdotem ut Dei-
 27. carium; sed solum publicam confessionem. Hoc con-
 27. firmatur ad ea, quae habet in Luc., cap. 15., conu. 1.,
 27. de Lazaro: non cogo te in medium prodire thea-
 27. trum, ac multos adhibere testes. Istud confirmatur
 27. ~~ad~~ hoc ~~perclarum~~ testimonium, lib. 2. de Sacerdotio:
 27. multa arte opus est, ut qui laborant Christiani ul-
 27. tas sibi persuadeant, Sacerdotum curationi sese sub-
 27. mittere, oportere. Hinc, ne D. Chrysostomus sibi
 sit contrarius, exponendus est in ijs locis, in quibus
 Sacerdotem à confessione ~~excludere~~ videtur; ut cum
 27. inquit, in Epist. ad Hebr., hom. 34: delicta tua pro-
 27. nuncia, non lingua, sed conscientiae tuae memo-
 27. ria; et homil. 8. de poenit. addit: ~~intellecta~~ in conf-
 27. scientia tua, adstante nemine. Exponitur, non
 de confessione sacramentali, in qua debet poeni-
 tens Sacerdotis curationi sese submittere; sed de
 frequenti, et quotidiana confessione, quam coram
 Deo per conscientiae examen facere, convenien-
 tissimum est.

§. Supposito dogmate, superest difficultas:
 an necessitas confessionis sacramentalis, adeoque
 sacramenti poenitentiae, inferatur ex verbis Christi
 Domini illud instituentis? Dicunt non pauci, illa-
 tionem ejusmodi non aliter subsistere, nisi ad-
 junctâ

juncta Ecclesie traditione. Opposita sententia est communior, et vera. Probatur: nam recitatis verbis Christi Domini, nulla facta insignuatione traditionis, infertur Tridentinum confessionis, et sacramenti necessitatem: sess. 14. cap. 5. Ex institutione sacramenti poenitentiae, jam explicata (nempe ex verbis Christi allatis, cap. 4. ejusdem sess.) uniuersa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Domino integram peccatorum confessio- nem, et omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere. Urgetur: inde Tridentinum intulit confessionis necessitatem, unde intulit, datam fuisse Apostolis, et successoribus potestatem remittendi, et retinendi peccata; sed hoc intulit ex verbis Christi Domini sine recursum ad traditionem: quo tam insigni facto, et verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, et retinendi peccata ..... fuisse communicatam, uniuersorum Patrum consensus semper intellexit: ergo ex eisdem insigni facto, et perspicuis verbis, intulit confessionem esse jure divino necessariam. Confirmatur ex D. Augustino, homil. 49. inter 50., ubi non agnoscens necessitatem sacramentalis confessionis, sic impugnat: ergo sine causa dictum est: qui soluentur in terra solventur in Coelo? Ergo sine causa claves datae sunt Ecclesiae Dei? Frustramus evangelium, frustra- mus verba Christi. Ergo ex verbis Christi institu- entis hoc sacramentum evincitur illius necessitas.

Noc ut constet,

9. Arguitur sic ex potestate remittendi. Christus Dominus concedens illam potestatem Apostolis, et successoribus, tribunal instituit, in quo ministri vicaria potestate peccata remitterent; in Vicarium autem Principis illa transfunditur obligatio, quæ aderat versus Principem: nisi aliud ex illius voluntate constet. Aderat obligatio, ut unusquisque coram Deo contritus recogitaret peccata sua, ut illorum veniam consequeretur: ergo hæc eadem obligatio est poenitentis versus Christi Vicarium, ut coram ipso exponat sua peccata, ut ipsorum veniam consequatur: constat enim de institutione huius tribunalis cum vicaria potestate remittendi peccata; et non constat, quod Christus voluerit, ut absque omni recursum ad hoc tribunal possit poenitens remissionem obtinere peccatorum. Immo constat oppositum: nam Christus Dominus remittens Leprosos ad Sacerdotes, Math. 8, 1, et Luc. 17, 14. significare voluit, peccatores in lege novâ debere adire Sacerdotes, ut à leproâ peccati curentur, et absolvantur: ut ex Hieronymo, et Chrysostomo explicat Cornelius.

10. Arguitur etiam ex potestate retinendi. Christus Dominus concedens Apostolis, et successoribus illam potestatem, voluit ut ad usum reduci posset; non posset, nisi daretur obligatio deferendi mortalia ad Sacerdotis tribunal:

burial: ergo ex illa potestate retinendi peccata inferatur obligatio praedicta: Ratio minoris: nam jam remissio mortalium non penderet a sacramentali absolutione: atque adeo illa non possent a sacerdote retineri; sicuti non possunt venialia retineri, quia eorum remissio ~~non penderet~~ ^{non pendet} ab absolutione sacramentali obtineri potest. Confirmatur: incongrue institueretur tribunal, in quo retinerentur peccata, nisi imposta obligatione standi ad illud: alioqui nullus accederet; sed tribunal sacramenti poenitentiae est institutum cum potestate retinendi peccata: ergo et cum obligatione standi ad illud. Sic cum multis argumentatur Compton., d. 84., f. 3.

11. Obijciatur. Ex potestate absolventi a venialibus, illaque retinendi non inferatur sacramenti necessitas: ergo neque ex ipsa potestatibus quoad mortalia. Urgetur: potuit sic institui hoc sacramentum, ut sine ulla ipsius necessitate sufficeret contentio; et tunc omnino esset necessarium, quando poenitens solam haberet attritionem. Eo pacto verificarentur verba Christi Domini: insuper, potestas retinendi peccata posset ad usum reduci; et esset obligatio standi ad tribunal, in quo peccata retinentur. Ergo ex verbis Christi Domini, et institutione huius sacramenti, non inferatur ejus necessitas. — Concesso antecedente, nego consequentiam. Necessitas mediorum sumitur a

à necessitate finis; remissio peccatorum mortali-
tatem est medium necessarium ad finis ultimi
assecutionem, quem sub gravi obligatione procura-
re tenemur: ad hunc vero finem non est me-
dium necessarium venialium remissio in via.

Est itaque gravis obligatio procurandi justificatio-
nem, seu remissionem mortalium; per poeni-
tentiam quidem, sine qua obtineri non potest.

Hanc peccatoris obligationem transfudit Christus Do-
minus expleendam apud Sacerdotem, quem judi-
cem constituit cum vicaria potestate absolvendi,
retinendi que peccata mortalia: unde jure divino
est necessaria sacramentalis poenitentia de mor-
talibus. At cum non fuerit gravis obligatio poe-
nitendi coram Deo de venialibus; hinc est, quod
per institutionem sacramenti poenitentis datum sit
remedium utile ad illorum remissionem: non ta-
men remedium necessarium.

12. Dixi, ex potestate
retinendi peccata venialia non inferri necessita-
tem sacramenti; in quo concessum esse videtur,
datam esse à Christo Domina potestatem retinen-
di venialia. Hoc ita intelligitur, ut sit potestas ad
retinendum venialia, non quidem simpliciter, sed
secundum quid; hoc est, ut non remittantur sacra-
mentaliter, nisi absolvente Sacerdote. Nota bene:
potestas remittendi mortalia est à fortiori potestas
remittendi venialia: nam illa sunt simpliciter injuria
Dei;

Dei; hęc secundum quid: illa sunt perpetuum im-
 pedimentum ad coeli introitum; hęc temporale. Vice
 versa: potestas retinendi mortalia non est potestas re-
 tinendi venialia: est enim potestas coactiva, quę,
 non hoc ipso, quod sit ad majus, extenditur ad mi-
 nus. Et hinc est disparitas, ut concesso antecedente,
 negetur hujus argumentationis consequentia: ex ver-
 bis Christi Domini constat sacerdotum potestas ab-
 solvendi simpliciter a venialibus: ergo et retinendi
 simpliciter venialia. Neque obest, quod Christi verba
 sint universalia: quorum retinueritis (peccata) re-
tenta sunt: nam ipsum nomen, peccata, inclu-
 dit ~~ita~~ quamdam analogiam in ratione offense; quam
 respicit potestas retinendi prout conjuncta potestate
 remittendi: quapropter verba illa accipiuntur cum
 accommodata distributione ad inferiora. Nec ex Suarez,
 d. 17, f. 2., difficul. 2: qui rem hoc exemplo decla-
 rat. Recte dicitur: si non egeritis poenitentiam,
peccatorum veniam non obtinebitis: de mortali-
 bus simpliciter; de venialibus secundum quid: hoc
 est, in vi talis determinatę dispositionis. Ergo simi-
 liter discurrendum est de hac ~~simpliciter~~ proposi-
tionem: quorum peccata non remiserint sacer-
dotes, remissa non sunt; per hanc siquidem pro-
 positionem recte explicatur illud Christi Domini: que-
rum retinueritis, &c.

13.

Ad urgentiam, concessa majore, ne-
 ge minorem quoad omnes partes. Quoad primam:
 nam

nam verba Christi Domini preseferunt subroga-
tionem obligationis peccatoris poenitendi coram Deo,
ut poeniteant coram confessario, cui data est vica-
ria remittendi potestas; unde in casu appposito verba
predicta deberent aliqua explicatione limitari, ut ve-
ritatem retinerent. Quoad secundam: quia is, qui
cum sola attritione accessit, non maneret simplici-
ter ligatus, non obtenta absolutione: nam posset
postea per contritionem sine ordine ad potesta-
tem clavium se a vinculis eximere; sicut cum
non obtinetur absolutio a venialibus. Quoad tertiam:
non enim est obligatio, quam quis declinare potest;
posset autem peccator declinare obligationem standi ad
tribunal sacramenti, in quo peccata retineri possunt,
si per contritionem sine ordine ad istud sacramen-
tum posset obtinere peccatorum remissionem.

12

Ex pre-
missis descendit conclusionis sectionis titulo prefixae
explicatio, et probatio. Igitur habemus, juxta divinum
fuisse, et esse necessariam poenitentiam omnibus
in peccatum mortale lapsis; ijs vero, qui post bap-
tismum lapsi sunt, esse eodem jure necessarium
poenitentiae sacramentum. Ius istud divinum in-
ducit necessitatem, non solum precepti, sed et me-
di. Id dicitur necessarium necessitate solius precepti,
quod inculpabiliter omisum non impedit consecu-
tionem ultimi finis eterne vite; vice versa: quod e-
tiam inculpabiliter omisum impedit illum finem,
dicitur

dicitur necessarium necessitate mediij. Alio modo: quod est necessarium ad delendum peccatum grave preexistens, et obtinendam primam gratiam, id est necessarium necessitate mediij; è converso: id, quod tantum requiritur ad vitandum novum lethale peccatum, est solum necessarium necessitate precepti. Exempla sunt: auditio sacri die festo, cujus inculpabilis ommissio non affectat eterne vite jacturam, et quæ solum requiritur ad vitandum novum peccatum lethale, est solum de necessitate precepti; existenti in originali peccato baptismus est necessarius necessitate mediij; et quia ejus ommissio inculpabilis impedit consecutionem eterne vite; et quia ejus susceptio requiritur ad peccati lethalis precedentis delectionem, et ad primam sanctificantem gratiam. Hæc explicatione præmissa,

15. ^{x.a.} Totam conclusionis doctrinam sequentibus propositionibus colligo. 1^a: poenitentia saltem virtualis, est necessaria necessitate mediij lapsis in mortale. Constat: nam ad consecutionem eterne vite illis est necessaria remissio peccati mortalis; quam non obtinebunt sine poenitentia, etiamsi inculpabiliter illam omittant. Dixi sic, necessariam poenitentiam saltem virtualem: quia certum est, sufficere perfectam Dei dilectionem, quæ est virtualis poenitentia. 2^a: lapsis in mortale post baptismum est omnino necessarium necessitate mediij sacramentum

x.a. Sectionis titulo præfixo doctrinam præ-

tum poenitentiae vel in se, vel in voto. Ratio: quia
sine sacramento vel in se suscepto; vel in voto per
contritionem perfectam; aut perfectam Dei dilec-
tionem, lapsi in mortale post baptismum iustifi-
cari nequeunt; idque etiam si inculpabiliter utram-
que omittant. 3^a: iisdem lapsis post baptismum sa-
cramentum poenitentiae prout in se susceptum rec-
te dicitur necessarium necessitate medij. Suadetur:
nam recte dicitur necessarium necessitate medij id,
quod pro libito intendens finem non potest ~~proxi-~~ ^{peni-}
~~terea~~ ommittere; et ad quod potest pro libito totam ne- ^{tus}
cessitatem reducere; ita se habet sacramentum poe-
nitentiae prout in se susceptum: nequit enim poeni-
tens intendens finem vite eterne illud proxi-
mitate ommittere pro libito; et ad illud potest totam poeni-
tentiae necessitatem reducere: ergo licet sacra-
mentum poenitentiae in se susceptum non sit om-
nino necessarium necessitate medij; recte tamen
dicitur necessarium necessitate medij omnibus
post baptismum lapsis in lethale peccatum. To-
tam doctrinam illustrare poterit exemplum sacra-
menti baptismi: nam sicut hoc est necessarium ne-
cessitate generatis; ita et poenitentiae sacra-
mentum est necessarium lapsis in lethale post
baptismum: inquit Tridentinum sess. 14. cap. 2.
16. Obijciunt.
Institutio sacramenti poenitentiae non erat neces-
sitate medij necessaria ad salutem: ergo neque
ipsum.

ipsum est eo modo necessarium. Supponitur
antecedens: nam Deus pluribus alijs modis potuit
providere de sufficiente remedio actualis peccati. Pro-
batur consequentia: existentia medij non potest au-
gere illius necessitatem: neque est necessarius usus
rei, cujus existentia non erat necessaria: aut saltem
non erat eque necessaria; aliter consequens esset magis
necessarium, quam antecedens: quod est absurdum.

2º: favor specialis non debet nocere privilegiato: insti-
tuto sacramenti poenitentis est favor fidelium; ipsis
autem noceret, si in nullo casu possent justificari per
contritionem absque ordine ad sacramentum: quali-
ter homines in lege naturali, et scripturae justifica-
bantur: ergo eo modo possunt aliquando justificari:
ergo istud sacramentum non est necessarium neces-
sitate medij. 3º: contritio non est necessaria neces-
sitate medij: ergo nec poenitentis sacramentum. Pro-
batur consequentia: ideo contritio non est illo modo
necessaria, quia potest suppleri per aliud: nempe
per sacramentum; sed sacramentum potest
per aliud suppleri; nempe per contritionem:
ergo sacramentum non est necessarium neces-
sitate medij. 4º: contritio in se dici non potest ne-
cessaria necessitate medij: quia sufficit in equiva-
lenti; sed sufficit sacramentum poenitentis in voto:
ergo prout in se susceptum non recte dicitur ne-
cessarium necessitate medij.

Ad primum. In ijs, qui ne-
cessa-

cessaria sunt ex natura rei; non est magis ne-
cessarius usus medij, quam illius existentia, sicut
in ijs, quae necessaria sunt ex Dei libera ordinatio-
ne. Constat hoc in ipsa poenitentia: sine hac potest
remitti peccatum actuale; at supposita praesenti pro-
videntia requiritur necessitate medij poenitentia ad ac-
tualis mortalis remissionem. Dicimus similiter de
poenitentis sacramento. Quod autem consequens ex
suppositione sit magis necessarium, quam antecedens,
non est absurdum: si videlicet suppositio ipsa afferat ne-
cessitatem; qualiter in praesenti Dei ordinatio afferat ne-
cessitatem; qualiter in praesenti Dei ordinatio afferat
necessitatem sacramento instituti ad remissionem
peccati post baptismum commissi. Ad secundum. In-
stitutio sacramento dici non potest strictè privilegium:
cum non sit vulnus legis communis obligantis com-
munitatem. Praeterea: à jure divino lata per sa-
cramenti institutionem, nullus excipitur; et pri-
vilegium est exceptivum alicujus à jure alio com-
muniter obligante. Demum: privilegium ejus est na-
turae, ut privilegiatus possit illo non uti; fidelis autem
lapsus post baptismum non potest non uti remedio sa-
cro in sacramento poenitentis. Relinquitur, quod sit
gratia, et specialis favor in eo consistens, ut in sa-
cramento poenitentis fideles per attritionem obtine-
ant veniam; qui in lege ~~non~~, et scriptura non natu-
rally per contritionem perfectam obtinebatur. Confessio rali,
quidem onus est; sed tale ut compensetur, et exce-
datur

datur per huius sacramenti fructus, et per
maioriorem facilitatem consequendi justificatio-
nem.

18. Ad Sextum. Contritio ita est supplebilis
per aliam, ut ipsa neque in re, neque in voto
sit necessaria necessitate medij: cum per sacra-
mentum, cuius pars sit attritio, tota medij ne-
cessitas expleatur; et sacramentum sic susceptum
nec sit contritio in se, neque in voto: unde con-
tritio solum est necessaria pure disjunctive. At
sacramentum poenitentiae, non pure disjunctive,
sed quodammodo est determinate necessarium: in quan-
tum id, per quod est supplebile debet esse sacra-
mentum in voto, seu votum sacramenti. Hinc aliud
discrimen exitur: quod nimium contritio sup-
plens sacramentum relinquat onus suscipiendi
sacramentum; sacramentum autem susceptum
non relinquit onus habendi contritionem. Si
dicatur, in sacramento esse votum perfecte dilec-
tionis Dei (quae est virtualis contritio) cum in
sacramento sit propositum non peccandi de cetero,
et servandi omnem legem; sic occurram. Est
quidem sacramentum dilectio in voto minus pro-
pria, quam contritio est sacramentum in voto:
nam sacramentum primo; et per se est in-
stitutum ad remissionem peccati; et pro ipso ac-
ceptatur a Deo contritio tamquam quid. vica-
rium; et substitutum. At sacramentum ip-
sum

X
poeni-
tentiae

sum non acceptatur à Deo tamquam quid substitutum, et vicarium: pro dilectione, aut contritione; hoc enim non exigitur primo, et per se ad peccati remissionem. Sic discuzit Suarez d. 17. f. 3. n. 7. — Ad quantum: non ideo præscisse contritio in se non dicitur necessaria necessitate medij, quia sufficit in equivalenti; sed quia poenitens pro libito potest reducere totam medij necessitatem ad illud equivalens: nempe ad sacramentum. At cum non possit totam medij necessitatem reducere ad contritionem, omisso prorsus pro libito sacramento: fit, quod sacramentum recte dicatur necessarium necessitate medij prout in se susceptum. Hoc loquendi modo (quo ex diversis, et falsis principiis utuntur Richard., Hugo de S. Victor., et Medina apud Suar. 2. et f. 158. et d. 2. et f. n. 2.) aliud explicare non intendimus, nisi datas disparitates inter contritionem perfectam, et sacramentum poenitentis.

19. Insurgis. Posita contritione necessitas residua suscipiendi sacramentum tota est ex præcepto: ergo non recte dicitur, sacramentum poenitentis prout in se susceptum esse necessarium necessitate medij. Distinguo antecedens: necessitas residua tota est ex præcepto, supponente poenitentiam necessitate medij necessariam reducibilem pro libito ad ipsum sacramentum, et non ad solam contritionem, concedo;

cedo; alio modo, nego antecedens, et consequen-
tiam. Igitur multi Patres, quorum testimonia
congeruntur in Decret., tota dist. 1. de poenitentia,
expressè dicunt sine poenitentis sacramento nulli
posse salutem contingere; idque intelligunt de sacra-
mento prout in re suscepto: ut notavit Varquez
q. 84. a. 5. n. 28. Clarissimum est illud D. Leonis
27 epist. 89. ad Theodorum: indulgentia Dei, nisi sup-
27 plicationibus sacerdotum nequit obtineri. Servamus
locutionem; eamque sic explicamus, ut sacramen-
tum poenitentis in re susceptum non sit omni-
nò necessarium necessitate mediij (quod est certum
de fide ob doctrinam Tridentini de contrit. sess. 14, cap.
4.) sed ita, ut necessitas illa, quā sacramentum in re
susceptum est necessarium, non sit prorsus declina-
bilis prolibito peccatoris. —

Sectio 2^a

Amplius declaratur divinum de poenitentia praeceptum.

20. — Consequutio vite glorie est
homini necessaria necessitate divini praecepti, jux-
27 ta illud Apostoli 1. Corinth. 9. 24: sic currite, ut com-
27 prehendatis; cumque ex dicta ordinatione peccatori
sit ex necessitate mediij necessaria poenitentia ad
vite glorie consecutionem: sit, quod poenitentia
sit peccatori necessaria ex vi illius praecepti divini: prae-
ceptum enim urgens pro fine, pariter urget pro me-
dio necessario ad finem constituto in libertate obliga-
ti; qualiter poenitentia constituitur in libertate pecca-
toris.

tionis. Insuper: ipsa ordinatio divina statuens, quod peccator sine poenitentia vitam eternam non obtineat, est praeceptum de poenitentia: nam precipere aliquam actionem sub obligatione gravi in conscientia aliud non est, quam constituere illam ita necessariam ut illius ommissio per se impediatur ultimi finis assecutionem. Istud divinum de poenitentia praeceptum est etiam naturale: est enim contra recte rationis lumen omittere medium simpliciter necessarium ad ultimum finem; et supposito divina ordinatione non remittendi peccatum sine poenitentia, Deus non potest derogare illius praecepti obligatoni. Restat difficultas: quando nam obliget?

Conclusio^{1a}

21. Non est gravis obligatio poenitendi, quamprimum occurrat cum peccati memoria libertas ad poenitendum. Ita communior sententia, quorum patronos relatos sequitur la. Croix, hic, lib. 6. q. 299. Oppositam tenent non pauci, quibus adhaeret Cardenas in prop. damnat. dis. 6. cap. 3. Probatur à posteriori: nam fideles, etiam timorati, non solent se accusare de non posita poenitentia statim post commissum peccatum; neque confessarii de hac re solent poenitentes interrogare: ergo communis est sensus, non esse gravem obligationem poenitendi, quamprimum cum peccati memoria occurrat poenitendi libertas. Probatur à priori: nam ut aliqua actio precipiatur

tur, non attenditur praeferre ad hoc, quod sit melior, quam illius ommissio; sed praeferre requiritur, quod obligatio sit melior, utiliorque, quam obligationis ommissio. Sic non est obligatio faciendi optimum: quia ista conijceret homines in peccandi frequentissima pericula. Atqui obligatio poenitendi statim post commissum peccatum, non est melior, utiliorque, quam illius ommissio: afferret namque peccatori maximum periculum peccandi; cum difficillime habeatur poenitentia statim post commissum peccatum: ergo non datur ista obligatio statim poenitendi post commissum peccatum. Igitur lex inducens ejusmodi obligationem esset nimis gravis, attenta fragilitate naturae humanae; ac proinde non est conveniens benignissimae providentiae Dei: cujus iugum est suave, et onus leve. Approbant hunc discursum cum Antoni. Perez, et Sparza DD. non pauci.

22. *Confectarius.* Neque est gravis obligatio retractandi peccatum commissum quoties memoriae occurrit, aut cum primum est retractandi libertas. Est communis sententia contra Card. Pallavicinum, qui, exclusa obligatione perfectae poenitentiae justificativae, agnoscit obligationem poenitentiae imperfectae per attritionem, diffidentiam, aut aliquam peccati retractationem. Ratio nostrae doctrinae: quia contra istam obligationem stat. communis

communis praxis poenitentium, et confessorum
 nil curantium, ut confessionis subiiciatur ejusmodi
 retractationis omisio; et quia obligatio illa non esset
 conveniens fragilitati humanæ: cui valde difficile est,
 statim retractare factum, et de illo displicere
 quoties memoriæ occurrit. Docet D. Thomas
 3. p. q. 81. c: poenitentia interior debet durare us-
 que ad finem vitæ; semper enim debet homini dis-
 plicere, quod peccaverit: si enim ei placet peccasse,
 peccatum incurralet. Sed intelligitur de habituali
 displicentiâ: ut enim complacentia de peccato præ-
 terito excludatur, non requiritur, quod habeatur
 displicentia positiva; sed sufficit, quod hæc præcesserit,
 et quod per novum peccatum non fuerit retracta-
 ta: sicque poenitentia interior durabit usque ad fi-
 nem vitæ. Iste quidem actus: scio, quod ultimâ
 vice mihi placuit offendere graviter Deum; et
 tamen nolo retractare hanc meam ultimam nunc
 voluntatem, quamvis scientiam, meos actus esse
 Deo perspectos: esset peccaminosus, non veniente positi-
 ex parte objecti implicite conditione ista: quod ve-
 scit Deus non obliget ad illam positivam
 retractationem tunc habendam. Sed quoniam in-
 est ista conditio, sicut inest hæc: quod Deus tunc
 non obliget ad poenitentiam perfectam; ideo actus
 ille non est peccaminosus, sicut non est peccami-
 nosus, actus, quo peccator tunc nolit perfectam
 poenitentiam.

Arguit

23.

Arguitur 1°.

Peccatum est stricta contra Deum injustitia: ergo est gravis obligatio auferendi peccatum ut primum est libertas ad poenitendum; sicuti est obligatio restituendi statim, quod homini injuste ablatum est. Confirmatur: differre poenitentiam est virtualiter contemnere Dei amicitiam: sicuti filius censetur contemnere gratiam patris, quem graviter offendit, nisi, cum primum potest, illum sibi placare conetur. Sed contemnere virtualiter Dei amicitiam est grave peccatum: ergo.

24.

Respondes, dato antecedente,

negō consequentiam; et ad paritatem dico, eatenus restitutionem esse statim faciendam, quia per injustam rei retentionem privatur damnificatus utilitatibus suis rei; cumque Deus nulla utilitate privetur per hoc, quod peccator differat poenitentiam: hinc est, quod iustitiae titulo non teneatur peccator ad statim poenitendum. Sic simplex iniuria, et quæ non continuat damnificationem, non est eo necessitate statim reparanda; ut si quis alterum inhonoret potest aliquandiu differre petitionem veniæ. — Ad confirmationem; quæ adducto exemplo non probatur: Homines non bene perspectam habent voluntatem presentem illorum, à quibus offensi sunt; et solent presumere, quod isti perseverant in sua mala voluntate, dum reconciliationem positive non procurant. At in nostro casu

Sup-

Supponimus, hominem desistere ab actuali peccaminosa voluntate; cumque hoc Deo sit perspectum: inde est, quod qui poenitentiam aliquandiu differt, non contemnat virtualiter Dei amicitiam. Solutum est ex Divo Thoma 2.2, q. 62. a. 18. corp. man- festum est quod per modicum tempus licet in peccato morari; sed quilibet tenetur statim peccatum deserere. En requiritur cessatio actualis peccaminosae voluntatis; quo supposito, non est novum peccatum, in peccato habituali morari per aliquam poenitentiae dilationem: ergo in hac poenitentiae dilatione non est virtualis contemptus divinae amicitiae.

25.

Arguitur 2. Non

minus tenetur homo averti a peccato commissio, quam ad illud non converti ante commissionem; ad hoc potius semper tenetur: ergo et tenetur semper, se avertere a peccato commissio: ergo et cum primum habet libertatem ad poenitendum. Confirmatur multis. 1.º: ex charitate sui tenetur quolibet instanti vitare homo peccatum mortale: ergo et statim remove illud, postquam commissum est. 2.º: qui per infidelitatem amisit habitum fidei, tenetur statim elicto actu fidei illum recuperare: ergo qui per lethale amisit gratiam, debet statim illam recuperare per poenitentiam. 3.º: qui vulnere corporali gravi medicinam non applicat, graviter peccat: ergo a fortiori qui differt applicare remedium poenitentiae vulnere inflicto animae lethale peccatum. 4.º: ad contritionem tenetur

x a. committit

tur

Q. 3. C. 1. —

tur peccator, quando peccata memorie occurrunt: inquit D. Thomas in 1. 2. 17. q. 8. a. 1. questionibus: 1.

26. Respondeo distinguendo maiorem: non minus tenetur homo averti à peccato commissio, avertione negativa, quam ad illud non converti ante commissio, concedo: tenetur enim cessare ab actuali voluntate peccaminosa; tenetur averti avertione positiva, nego maiorem: quia saltem per modicum tempus potest sine novo actuali peccato in habituali morari. — Ad primam confirmationem, concesso antecedente, nego consequentiam.

Disparitas est: nam praevisse non removere peccatum commissum non est novum eterne poene reatum inducere; sed semel inductum permittere; at non vitare peccatum mortale est positive inducere novum eterne poene reatum, de cuius remissione peccator nunquam poterit esse certus.

Hinc est obligatio ex charitate propria vitandi in quolibet instanti peccatum grave; quoniam fit obligatio statim removendi peccatum, postquam commissum est. — Ad secundam; si ad recuperationem habitus fidei requiritur poenitentia justificativa, per actum fidei elicitum post infidelitatem poterit non recuperare habitus. De hoc non curio: dico, post infidelitatem esse obligationem non formidandi, aut dubitandi de novo de revelationibus sufficienter propositis; nec dissentiendi illis propter

ter adhesionem ad errores contrarios; nec suspen- 272
dendi assensum necessarium ad directionem vite
christiane; si ad hoc requiratur, quod statim posi-
tive eliciatur actus fidei, ~~habens~~ paritatem: nam ut even-
statim deferatur peccatum, quo amissa est gratia, to-
solum requiritur aversio negativa à peccato.

- Ad tex-
21. tiam confirmationem: non est de necessitate salu-
27 tis corporalis, quod statim medicina queratur, nisi
27 quando necessitas curationis incumbit; et similiter
27 est de morbo spirituali: inquit D. Thomas in d., d.17,
37. q. 8., quest. 1., d., ad secundum. Itaque si ex dilatione
incurando vulnus corporale non sequatur notabile
malitiae incrementum, aut impeditio operis debiti, aut
incurabilitatis periculum, non est peccatum gra-
ve differre curationem; idemque dicendum de poeni-
tentiae dilatione: unde paritas est pro nobis. Obiter ener-
vata manet alia paritas desumpta ex precepto fraternae
correctionis: ad hanc statim faciendam non tenemur,
nisi ex dilatione imminet aut novum peccatum,
aut incorrigibilitatis periculum. At ex eo, quod tan-
tisper differatur poenitentia, non imminet novum
peccatum, neque incorrigibilitatis periculum: ergo
non est grave peccatum tantisper differre poeni-
tentiam. Ad quartam: non potuit D. Thomas u-
niversaliter docere, ad contritionem tenere peccato-
rem, quotiescumque peccata memoriae occurrant;
cum expresse teneat, non esse de necessitate, statim
querere

medicinam morbo spirituali: et licitum esse, per modicum tempus in peccato morari. Docet loc nobis objecto, esse necessitatem contritionis, cum peccata memoriæ occurrunt, et est necessarium esse in gratia. Addit: principue cum in periculo mortis existit; aut in aliquo articulo, in quo sine peccati remissione oporteret peccatum incurrare: Sicut cum tenetur ad celebrandum. Sed hinc non concluditur necessitas contritionis statim post peccatum eliciendæ; sed solum, quod restringenda non est ad casus ~~enumeratos~~ articuli mortis, et necessitatis vitandi aliud peccatum.

28.

Raguitur 3°. Christus Domi-

nus præcepit omnibus, quod semper vigilant, et sint parati, quia nesciunt diem, neque horam: ponit Math. 24. v. 41: et sepe alibi. Sed qui non potest statim poenitentiam justificativam, transgreditur illud præceptum: ergo. Probatur major, quatenus ponit rigorosum præceptum: id Christus præcepit sub cōminatione pteam mortis; sed quæ in Scripturis sub illa cōminatione ponuntur, sunt & præcepto rigorofo, ut eoo communis sensu. notat Suar. d. 1. de fide, sect. 1. n. 2: ergo. Præterea: Patres, et interpretes in ijs Christi verbis agnoscunt præceptum; pro omnibus audiatur D. Ambrosius, lib. 7. in Luc., cap. 11: illa quidem in omnes præcepti est forma generalis: ergo. Confirmatur. 1°. omnis homo tenetur ad ~~reddendam~~ securam, quantum potest

potest, suam æternam salutem; hoc non facit,
 quandiu est in peccato lethali: ergo. 2°: ex eo,
 quod homo nescit instans suæ mortis, et cognoscat
 certitudinem suæ damnationis, si capiatur impa-
 ratus, rectè infertur, quod quandiu ignorat, debet
 esse paratus: ergo. Constat antecedens ex ijs verbis
 27. Christi Domini: ideo et vos estote parati, quia que-
 27. hora non putatis Filius hominis veniet; parti-
 cula, ideo, illationem, et consequentiam significat.

29. Respondes
 negando maiorem, quatenus proponitur, in ea Chris-
 ti sententia grave rigorosum præceptum contineri;
 quod foret nimis grave, et conijciens hominem in ma-
 gnam peccatorum periculum, ostensum manet; atque ut
 adeo tale præceptum agnoscendum non est. Ad pri-
 mam probationem: in scriptura intorquentur si-
 miles. cōnationes amittendi æternam vitam ad-
 versus divites, et adversus deliciose viventes; quæ quidem
 fundantur in omissione operum consilij, aut in
 cōmissione venialium. Itaque illa sunt de rigoro-
 so præcepto, quæ in scriptura proponuntur sub cōmi-
 natione æternæ mortis per novum reatum; à pec-
 catore autem exigitur, ut statim evigilet sub cōmi-
 natione æternæ mortis ob reatum peccati præteriti: un-
 de non infertur, quod istud sub gravi præcepto exi-
 gatur. Ad secundam probationem: testimonia
 Patrum exponuntur commode de præcepto non stric-
 to, illudque D. Ambrosij sic intelligitur: admonitio illa
 Christi.

D. 3., C. 1. -

Christi praecepti est forma generalis; hoc est, tanti ponderis, et momenti est, ut haberi debeat ad instar praecepti generalis. Quod verò aliqui interpretes rigorosum praeceptum agnoscant, non nego; sed contendo, quod illud non deducant efficaciter ex illa Christi Domini sententia.

3o.

Ad primam confirma-

tionem distinguo majorem: omnis homo tenetur ad reddendam securam, quantum potest, suam eternam salutem, cum est probabile periculum illam irreparabiliter amittendi, omitto; extra ejusmodi periculum, nego majorem: alioqui haec sequerentur.

Primum: si post commissum peccatum homo statim cogitaret de attritione habenda, et de accessu ad poenitentiae sacramentum, adhuc peccaret graviter. 2°: qui sine contritione succiperet cum attritione sacramentum, peccaret graviter. Tertium: peccaret et graviter, qui sub maxima probabilitate de contritione habitâ, differret suspensionem sacramenti. Sequellæ sunt absurdæ; sequuntur tamen: quia in casibus enumeratis non redderet homo quantum potest, securam suam eternam salutem. — Itô secundam confirmationem nego

antecedens de debito ex rigoroso praecepto. Ad probationem, concedo per particulam, ideo, consequentiam, et ~~illud~~ significari; sed nego, quod consequens illatum sit rigorosum praeceptum: cum sit sola admonitio de poenitentia (respective ad peccatorem)

illatio-
nem

peccatorem) sub cominatione eternæ mortis obre-
atum præteriti peccati. Si dicas, stultitiam arguendum
esse, qui rapitur impaxatus; dicam non esse ar-
guendum de stultitia tamquam de novo peccato: sed
de peccato præterito, cui non apposuit remedium
per stultitiam: stulti enim hominis est, non poenitere
quam primum potest, etiam si non teneatur.

31. Arguitur

1°. Si licet, aliquandiu non poenitere, licitum est,
nolle pro tunc poenitere; hoc non licet: ergo. Ma-
ior probatur: nam licitum est, nolle facere id, quod
non tenemur facere. Probatur minor: nolle poenitere
aliquandiu, est velle, tamdiu perseverare in statu ini-
micitie Dei; hoc, cum sit per se intrinsecè malum, non
potest esse objectum licite voluntatis: ergo. — Hoc ar-
gumentum est valde molestum, cui indirectè occu-
ritur auctoritate supra allata D. Thomæ: manifestum
est, quod per modicum tempus licet in peccato morari.

Directè communiter occurrunt, concessa maiore
negando minorem; et maiorem probationis. Ratio: nam
qui non vult poenitere, non hoc ipso vult positive
perseverare in statu inimicitie Dei; permissivè
se habet. Ratio hujus, quia qui vult antecedens
connexum cum consequenti, non hoc ipso vult
consequens, nisi detur obligatio vitandi antecedens,
ne consequens sequatur. Negatio poenitentis est
antecedens, ex quo sequitur permanentia in statu
divine inimicitie; sed cum non detur obligatio vi-
tandi

Ob. 3. C. 1. —

tandi' illud antecedens ex fine, nè sequatur istud consequens: sit, quod volitio poenitendi aliquandiu non sit positiva: volitio (etiam virtualis, aut interpretativa) permanendi in statu divini inimicitij. Hanc solutionem non respuo; sed aliter.

37.

Respondes, negando majorem:

sicut enim licitum est, permissive se habere ad perseverantiam in statu divini inimicitij per modicum tempus, quin liceat, velle positive istam perseverantiam; ita et licitum est, permissive se habere ad non poenitentiam, quin liceat, positive nolle poenitere. Hinc distingo probationem majoris negatę: licitum est, nolle facere, id quod non tenemur facere, habendo nos ad oppositum non mere permissive, concedo; quod non tenemur facere, habendo nos ad oppositum mere permissive, licitum est, id nolle facere, nego propositionem. Aliud est, non velle poenitere; aliud est velle non poenitere: hoc modo, peccator non se haberet mere permissive ad impoententiam, et ad perseverantiam in statu divini inimicitij; illo modo, se haberet mere permissive. Si dicas, mihi licere velle, quod mihi licet facere: ergo mihi licet velle, quod mihi licet esse; ac proinde mihi licebit velle, esse aliquandiu peccatorem habitualiter: similiter distinguam: mihi licet velle, quod mihi licet esse, habendo me positive ad istud esse, concedo; habendo me pure permissive, nego consequentiam. Sic Deus potest permittere peccata; non tamen

men illa velle: sic et nos possumus permittere
proximi peccata, quæ non tenemur impedire, quin
illa velle possimus. Atqui solum licet, habere nos per-
missivè ad statum peccatoris habitualis: ergo non possu-
mus velle ejusmodi statum: atque adeo nec licet,
positivè velle impoenitentiam; nec licet, positivè
nolle poenitentiam. Hec ex Platelli, cap. 5, parag. 5,
n. 622.

33. Conclusio. 2^a. Obligatio gravis poenitendi ur-
get per se ante mortis articulum. Ita communissi-
ma sententia, quam tenet Suarez disp. 45. sect.
6. Oppositam tenet Vazquez, et non pauci, quos ci-
tatos sequitur Spanza, q. 87., a. 4o. Probatur: est obli-
gatio per se non differendi actum perfecte dilectio-
nis Dei ad articulum mortis: sed illum eliciendi per
vitæ decursum; et quidem non semel, sed sæpius,
quam singulis rigorose quinquennijs. Constat ex
damnatione hujus propositionis præscriptæ ab Innoc.
XI: probabile est, nec singulis quidem rigorose quin-
quennijs per se obligare præceptum charitatis erga
Deum. Ergo gravis obligatio poenitendi per se ur-
get ante mortis articulum. Probatur consequen-
tia: tum quia potior inordinatio est, quod homo
per totum vitæ decursum sit inimicus Dei, quam
quod per illud spatium Deum actualiter amicitabiliter
non ~~ali~~ diligat; tum quia obligatio per se diligendi
Deum aliquoties in vita impleri nequit a peccato-
re sine poenitentia: vel virtuali stante in ipsa
dilectione

Q. 3. C. 1. —

dilectione; vel formalis, si adsit practica peccato-
rum memoria.

32.

Confirmatur 1°. Est probabile pericu-
lum non poenitendi prout oportet in mortis arti-
culo; sed preceptum poenitentis obligat per se ad poe-
nitendum prout oportet: atque adeo obligat ad non
subeundum illud probabile periculum: ergo. Major
habet pro se multa Scripturarum testimonia; illud
sufficiat Sai, 65: omnes in corde corruptis prop-
terea, quod vocari sepe, et non respondistis. Et
munitur multis Patrum auctoritatibus; pro om-
nibus audieris Augustinus relatus C. Nullus, de
poenit., dist. 7: quoniam vix, vel raro est tam ius-
ta (in articulo mortis) conversio, timendum est de
poenitente sepe... periculosissimum est, et inter-
tus vicinum, ad mortem protrahere poenitentis
remedium. Confirmatur 2°. Ex dilatione poeni-
tentis per multum tempus imminet periculum,
quod exacerventur, putrescant, et incurabilia fi-
ant peccatorum vulnera: ergo est obligatio non dif-
ferendi illorum curationem per poenitentis reme-
dium in mortis articulo. Constat consequentia à
sanitate medicinarum corporalis, quā utitur D. Thomas.
supra citatus. Antecedens suadetur ex Scripturā,
et Patribus. Sufficiat illud Psalm. 37: putaverunt,
et corrupte sunt cicatrices meae à facie insipien-
tis meae; hoc est: quia volebam agere poeniten-
tiam: explicat D. Hieronymus. Confirmatur

3°.

3°. Est moraliter impossibile, ut qui per multum tempus differat poenitentiam nova peccata non committat; sed est obligatio per se evitandi illam moralem impossibilitatem: est enim morale periculum de novo peccandi: ergo. Major est communis sensus; et habetur ex D. Gregorio homil. VII. in Ezech.: peccatum, quod mox per poenitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit. . . . peccatores diu spectat Deus, ut redeant; non redeuntibus vero, etiam offendiculum ponit, ut gravius impingant.

38.

Urgeo, et procu-

po. Enumerata pericula semper insunt dilationi poenitentiae per multum tempus, et a fortiori usque ad mortis articulum; sed non est per accidens obligatio, quae est propter periculum, quod semper inest: ergo obligatio non differendi poenitentiam usque ad mortis articulum, aut per multum tempus, non est per accidens. Insuper: dato, quod in quolibet determinato instanti habeat peccator potestatem moralem vitandi nova peccata, adhuc manet, quod est moraliter certum, quod illa non vitabit per longum tempus: ergo differre poenitentiam per longum tempus, est se conijcere in statu morali certitudinis peccandi de novo; quod non licet. Denique: quae adducta sunt ex Scriptura, et Patribus restringi non debent ad dilationem poenitentiae cum actuali affectu ad peccatum: sine hoc enim affectu; stat, quod peccator sepe vocatus non respondeat; quod spectatus non redeat

redeat; et quod peccatum per poenitentiam non deleatur: ex quibus desumitur, quod poenitentiae dilationi recensita pericula probabiliter, imò et moraliter certo, insint.

36.

Obijciatur 1.º Perseverantia peccati habitualis, non superaddita finali impenitentia, non impedit cum effectu ultimum finem: sed solum ad tempus; quemadmodum id prestat veniale. Ergo non est obligatio gravis per se, et ex rei natura delendi peccatum mortale, ante mortis articulum: in quo solo, si omittatur poenitentia, peccatum habituale impedit cum effectu ultimum finem. Confirmatur: dilatio poenitentiae non est circumstantia impediens cum effectu ultimum finem; neque id affertur per diuturnitatem dilationis: ergo sicut dilatio ex se non est peccatum grave, ita nec diuturnitas dilationis. — Admisso antecedente, negatur consequentia: neque enim est gravis inordinatio perseverare in peccato veniali; est tamen gravis inordinatio perseverare per totam vitam in statu inimicitiae Dei: sicuti est gravis inordinatio diligere actualiter amicabiliter Deum per totum vitae decursum. Distingui potest antecedens: perseverantia (diuturna) in peccato habituali non impedit cum effectu ultimum finem, et affert probabile periculum impediendi cum effectu, concedo; et neque affert huiusmodi periculum, nego antecedens: caditque paritas de peccato veniali, et negatur consequentia. —

x
non

Ad confirmationem, concesso antecedente, nego
consequentiam ob disparitates dadas. Dilatio poeniten-
tiæ, prescindendo à diuturnitate, non est gravis
seordinatio; sicuti non est gravis seordinatio dilatio
dilectionis Dei prescindendo à nimia diuturnitate: et
sicut nimia dilatio amoris Dei est gravis seordi-
natio; sic et nimia dilatio poenitentiæ. Rursus dilatio
poenitentiæ non affectat periculum probabile amittendi
ultimum finem; illud autem affectat dilatio poeni-
tentiæ usque ad mortis articulum. Ergo stat, quod di-
latio poenitentiæ non sit ex se peccatum grave, et quod
de se sit peccatum grave diuturnitas dilationis.

31.

Obijciatur 2.º

Non est assignabile tempus, in quo ante mortis arti-
culum sit gravis obligatio poenitendi: ergo non est
per se, et ex rei natura obligatio gravis poeni-
tendi ante mortis articulum. Confirmatur: si da-
retur obligatio per se non differendi diu poeniten-
tiam, constaret de tempore determinato, in quo ur-
geret; ne videlicet obligatio esset valde confusa. Sed
non constat de tempore determinato: ergo. Major
liquet: nam ea ratione excluditur præceptum na-
turale obligans ad durationem contritionis. ~~Ad-
datur~~ ~~ad-
datur~~ — Distinguo antecedens: non
est assignabile tempus, in quo ante articulum mor-
tis sit gravis obligatio poenitendi; per exclusionem
ulterioris dilationis, nego; per assignationem tem-
poris, in quo expleatur, subdividuo: non est certo
assign-

assignabile, concedo: non est assignabile probabili-
 ter, nego antecedens, et consequentiam. Distinctio,
 et subdistinctio constant exemplo obligationis per se
 inductæ à præcepto charitatis erga Deum; ad cu-
 jus præcepti normam exposuimus obligationem
 poenitendi ante articulum mortis. Itaque dici-
 mus, absque gravi peccato non posse differri poeni-
 tentiam ultra quinquennium rigorosum: et hoc
 est certum. Notamus, nec posse differri ultra an-
 num: et hoc est fere certum. 1.º quia Ecclesia per
 præceptum confessionis annuæ non anticipat poe-
 nitendi obligationem; ut in sequenti conclusionem
 probabo. 2.º quia vix est ullus, qui obligatio-
 nem per se diligendi Deum intra annum non
 agnoscat post damnationem illius propositionis
 de non obligatione in singulis rigorose quinquen-
 nijs. Tempus, intra cuius ambitum expleatur
 obligatio poenitendi, non est certo assignabile; est,
 tamen probabiliter: et iudico, per se, et ex rei
 natura obligationem istam non esse ante mensem.
 Videatur Eadem. in proposit. damn. dissert. 6.
 Cap. 1. et 2. — Ad confirmationem, et probatio-
 nem adiunctam: obligatio namque poenitendi
 ante articulum mortis non est valde confusa: cum
 certum habeamus tempus, ante quod obliget; et
 probabiliter tempus, in quo non obliget. Paritas
 adducta de duratione contritionis non urget: neque
 enim est certo assignabilis aliqua contritionis duratio,
 tio,

tio, quæ non sufficiat; neque est practicè discernibilis duratio, quæ sufficiat: proindeq; esset locus magnus scrupulis, et anxietatibus.

38.

Obijtur 3°. Quæ probant obligationem poenitendi ante articulum mortis, probant necessitatem contritionis perfectæ in mortis articulo; sed hæc necessitas admittenda non est: ergo est obligatio poenitendi ante mortis articulum. Constat major: nam sicut ex dilatione poenitentis usque ad mortis articulum imminet periculum non poenitendi prout oportet, tum incurabilitatis peccati præteriti, tum committendi nova alia; ita ex omissione perfectæ contritionis est periculum in mortis articulo amittendi æternam salutem. Minor constat: nam alioqui requireretur etiam in eo articulo intensio, et duratio contritionis; et, quod est absurdius, esset necessitas suscipere iterum baptismum sub conditione. — Nego majorem; cujus probatio non urget. Per attritionem cum sacramento poenitentis habetur moralis certitudo de justificatione: quapropter, etiam in mortis articulo, amovetur probabile periculum damnationis æternæ; in dilatione diuturna poenitentis, non est utrumque periculum, sed probabile periculum non poenitendi prout oportet, et præterea est moralis certitudo de lapsu in nova peccata: unde est lata disparitas, pro qua roboranda post Cadin. de Sugo videtur potest Moya, tr. 1. q. 2., n. 20. Probabilius

habilius cum Suaz. hic, d. 45, sect. 4, a n. 17.

39.

Omissa

maiores, nego minorem. Si aliquando est de precep-
to illud, tene certum, dimitte incertum, maxime
in articulo mortis: in quo semel exasse, est per-
num perisse. Est moraliter certum sufficere attri-
tionem cum sacramento poenitentis: quid si fallat
hec moralis certitudo? Quid si sacramentum sit in-
validum, vel quia suscipiens non sit ante baptizatus,
vel quia minister non sit valide ordinatus? Hec
pericula sunt remota; sed quibus occurratur per
contritionem perfectam: ergo ad hanc in articulo
mortis procurandam est gravis obligatio. Ad pro-
bationem minoris dico, solum esse obligationem que-
rensi securitatem per ~~indecentiam~~, et humanam
diligentiam; cumque nulla sit ~~exigibilis intentio~~
determinate assignabilis intensio, et duratio contri-
tionis, que sufficiant: esset intolerabilis molestia, se di-
versare semper cum incertitudine nunquam perve-
niendi ad gradum necessarium. Hoc non accidit res-
pectu contritionis simpliciter: ergo ex obligatione ad
hanc procurandam in mortis articulo, non est
paritas ad similem obligationem quoad intensiorem,
et durationem actus. Jam vero certum est, non
esse obligationem procurandi securitatem per medium
prohibitum a Christo, et ab Ecclesia; qualiter prohi-
betur iteratus baptisus: unde absurdum illatum non
subsistit. Nota 1^a: firmitus potest homo statuere de
valore

x
pra-
den-
tem;

valore actus contritionis à se elicit; quam de proprio baptismo, de ministerio sacerdotis; atque adeo quam de valore sacramenti poenitentiae: ergo post suspensionem poenitentiae in mortis articulo superest medium tutius. 2°: actus contritionis iterum positus non est ieiunior, quam prius elicitus: unde nisi dubitet poenitens de primo actu, non tenetur ad eliciendum secundum; at si maior certitudo habetur per contritionem, quam per sacramentum poenitentiae: quapropter est obligatio adtendendi huic sacramento in articulo mortis contritionem perfectam. 3°: in hoc non induitur nova obligatio; nam certissimum est, quod in mortis articulo urget per se preceptum caritatis erga Deum; sed eadem obligatio ponitur ex novo titulo: nimirum ex titulo assuecundae per ~~max~~ ^X accuratam, et humanam diligentiam aeternae salutis obtentionem.

9p. Conclusio 3^a. Obligatio poenitendi prout explenda per sacramenti suspensionem urget per se ante mortis articulum ex divino precepto. Ita communior sententia, quam tenet Suarez hic, d. 35. f. 3. à n. 10. Oppositam apud ipsum tradunt Scot., Gabriel, Durand., et alij. Probatur: nam poenitentiae sacramentum non est institutum, ut ultimum disponat hominem transitorium ex hac vita: iste enim est finis extrinsecus undionis; sed est institutum ad curandos spirituales morbos, et ad preveniendum, ne homo incidat in similes: ergo est contra naturam, et institutionem huius

hujus sacramenti illud differre ad mortis articulum: ergo obligatio poenitendi prout explenda per sacramenti susceptionem unget per se ante mortis articulum ex divino precepto. Declaratur exemplo: nam cum Eucharistia sit alimentum spirituale, et non solum viaticum, recte statuitur divinum preceptum de illius sumptione, non solum in mortis articulo, sed sepius in vita: ergo similiter discurrendum est de precepto divino suscipiendi sacramentum poenitentiae institutum, non solum ad bene moriendum, sed et ad recte vivendum. Confirmatur 1°: si solum obligaret preceptum de confessione pro mortis articulo, cessaret magna ex parte finis intrinsecus illius: qui stat in verecundia confitendi, qui magnopere ardet à committendo peccatum; quam si solum in mortis articulo subire ~~poenitentia~~ teneretur poenitens, ipsa hęc dilatio inervaret vim illius motivum. Sequella admittenda non est: ergo. 2°: congruentissimum est, ut in sacramento poenitentiae sit posita illa auxiliorum copia, sine quibus per longum tempus poenitens à peccato re-jungens nequit moraliter perseverare in gratia: hoc enim sacramentum est institutum pro remedio peccati ~~preteriti~~, et etiam contra relapsum. Sed est obligatio vitandi statum, in quo ex denegatione hujusmodi auxiliorum est impotentia moralis vitandi peccatum per longum tempus: ergo.

Opponitur.

Tem-

Tempus, pro quo obligat divinum praeceptum de sus-
cipiendo sacramento poenitentiae, unice determinatur
ab Ecclesia ex potestate accepta à Christo; positaque
illa Ecclesiae determinatione, divinum praeceptum obli-
gat. Ergo si Ecclesia non determinasset tempus, praecep-
tum Christi non obligaret ante aditulum mortis.

Argumentum istud relinquitur, quod ex Christi prae-
cepto urgente pro casibus determinatis ab Ecclesia sit
obligatio suscipiendi hoc sacramentum: et hoc con-
tentus est D. Eximius, addens, Ecclesiam non potuisse
se indeterminatum relinquare Christi praeceptum; con-
cedit tamen, quod in facta hypotesi non esset obligatio
ex jure divino suscipiendi istud sacramentum ante
mortis aditulum. Conformius ad probationem, et
confirmationes conclusionis,

42. Nego antecedens: independentem
namque ab Ecclesiae determinatione, jure divino
confessio non posset differri ultra annum. Ra-
tio: neque in Ecclesia per Lateranense Concilium
statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod jure di-
vino necessarium, et institutum esse intellexerat; sed
ut praeceptum confessionis, saltem semel in anno,
ab omnibus... adimpleretur: inquit Tridentinum
sess. 14., cap. 5. Ergo praeceptum divinum obligabat ad
confitendum, saltem semel in anno. Probatur con-
sequentia: cogita, praeceptum divinum de confessione
non obligare ante triennium: tunc equidem dici
non posset, quod fideles saltem semel in anno adim-
plerent

plezent praeceptum divinum; nam per confessionem annuam, plus facerent, quam facere deberent. Igitur praeceptum divinum exigit confessionem ultra annum non differri; permittit tamen minorem dilationem: intra cuius ambitum posita perfecta contritione cum voto sacramenti cessant pericula, quae imminant ex diuturna poenitentiae dilatione. Constat hinc, quod notatum est supra, Ecclesiam non anticipasse poenitentiae obligationem.

43.

Quod vero divinum de confessione praeceptum obliget per se in articulo, seu periculo mortis, certissimum est: nam tunc confessionem ~~omittens~~ se exponeret manifesto periculo animae implendi numquam illud praeceptum. Nec tunc sufficeret confitendi votum: nullo ~~in~~ ^x pacto posset esse firmum confitendi votum, cognito periculo manifesto votum non implendi. Extenditur doctrina ad omnem casum, in quo peccati mortalis conscius praevidet morale periculum numquam deinceps confitendi. Extenditur etiam, ut in periculo mortis sit obligatio confitendi toties, quoties de novo quis labitur in mortale. Ratio: quia omne mortale est materia necessaria confessionis; et qui alicujus confessionem omitteret, vellet justificationem sine medio instituto à Christo Domino praecipiente, ut omnia mortalia crimina, in quibus fideles ceciderint, ad confessionis tribunal deferantur: ut suo loco statutum est ex Tai-

dentino. Dices: in articulo mortis, qui post Eucharistia sumptionem incabit in peccatum; non tenetur ad iterandam communionem: ergo similiter de Confessione dicendum est. Negatur consequentia, ob manifestam disparitatem: nam preceptum de communione semel tantum obligat in mortis articulo; preceptum autem confessionis hoc ipso, quod sit de confitendis omnibus mortalibus non obligat semel tantum pro illo articulo. Constat ex immediate dictis; quae ulterius confirmantur: nam taliter remitteretur mortale absque ordine ad claves; quod dici non potest absque errore in fide. Probatur sequella: nam tunc illud peccatum non subiceretur actu confessioni; huius autem votum fieri tunc esse non posset: ergo remitteretur absque confessione, et absque confessionis voto; quod esset remitti absque ordine ad claves.

Sectio 3^a

Breviter exponitur Ecclesiasticum de confessione preceptum. 44. Concilium Lateranense sub Innoc. III., c. 21, et habetur C. Omnis utriusque, de poenit. et remiss., sic precepit. Omnes utriusque sexus fideles, postquam ad annos discretionis pervenerint, omnia peccata saltem semel in anno confiteantur. Quod hic contineatur verum, et per se obligans de confessione annua preceptum, et non solum obligans per accidens ratione communionis paschalis ex precepto faciendae, constat tum quia in precepto communionis non ponitur verbum strictius obligans, quam

in precepto confessionis; tum quia ex communissima fidelium persuasione precepta confessionis, et communionis sunt duo diversa; tum quia Tridentinum, nulla facta mentione de communione, declarat absolute, esse in Ecclesia preceptum de ~~annua~~ ^{annua} confessione: sessione 14. cap. 5, et can. 8. Pro expositione huius precepti nonnulla breviter propono, de quibus late disputant Suarez. d. 36. per totam; et Vazq. q. 20. a. 2. et 3; Cardin. de Sugo d. 15. a. sect. 6: et Conink, sic.

45.

Propositio V. Omnes omnino fideles obligantur precepto confessionis annui.

Ratio: quia istud ~~est determinatum~~ ^{est determinatio} preceptum est determinatio, et explicatio divini precepti; istud autem obligat ad non differendam confessionem omnes omnino fideles. Itaque non excipiuntur pueri: nam si in peccatum mortale lapsi sunt, iam ad discretionis annos pervenisse, necesse est. Multoties pueris differatur communio; sed hoc permittitur in dicto C. Omnia utriusque sexus, ubi precepto de communionem additur: nisi forte de proprio Sacerdotis Consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejusmodi preceptione duxerit abstinendum. Est plerumque rationabilis causa, ut pueris differatur Eucharistiae preceptio; ut per majorem instructionem accedere possint cum debita reverentia. At non est rationabilis causa, ut ipsis confessio differatur: nam

1a. Ecclesiasticum

(in

in dubio de capacitate ad absolutionem hęc potest
 ipsis sub conditione conferri. Falsum est, quod
 pueri ante pubertatem nullo alio Ecclesię prę-
 cepto ligantur: nemo enim est timoratus conscien-
 tię, qui pueros per septennium, cum malitię ca-
 paces sunt, ab audiendo sacrum diebus festis, et
 ab abstinentia a carnibus vebus prohibitis, excuset.
 Falsum etiam est, quod Pastori scientes permittant
 pueris omissionem confessionis annuę; et hoc omisso,
 non nisi per invincibilem ignorantiam excusari pos-
 sent: nam cum pręceptum Ecclesię sit determinatio ju-
 ris divini, hęc obligatio nullā permissione, nullaque con-
 suetudine abrogari potest.

46 **Propositio 2.^a** Annuę confessio-
 nis pręcepto ligantur, qui habent peccatum mortale,
 etiam merę internum; non vero, qui habent so-
 lum venialia, aut mortalia olim confessa. Conf-
 tat 1.^a pars: nam usus, et consensus Ecclesię sic prę-
 ceptum illud intellexit; pręterea, pręceptum Eccle-
 siasticum est expositio pręcepti divini, quod obligat ad
 confessionem peccati mortalis solā cogitatione comis-
 si; demum, Ecclesię pręceptum est de actu externo,
 nempe confessione licet hujus materia, circa quam
 sit actus merę internus. Pars 2.^a suabetur: nam
 ex C. Omnes utriusq; sexus, necessarius intelligitur
 de habentibus mortale: ibi enim pręcipitur, quod
confiteantur omnia peccata sua; si comprehendere-
 rentur venialia (idem de mortalibus olim confessis)

nullum

Q. 3. C. 1. -

27. nullum veniale posset omitti in confessione: quod est absurdum. Insuper: illam confessionem exigit Ecclesia, quam jure divina esse institutam, et necessariam, intellexerat; ut declarat Tridentinum sepe citatum; jure divino non est necessaria confessio venialium: horum itaque confessionem precepto suo Ecclesia non exigit. Nota: qui mortalis peccati conscientiam non haberet, cogi posset ut se fisteret proprio Pastori, eique declararet suum presentem statum: ut huic constaret, illum non teneri precepto confessionis, posseque ad communionem admitti; quo casu Pastor teneretur ipsi credere, nisi haberet iustas causas suspicandi contrarium.

47.

Propositio 3^a. Satisfactio

- precepto annue confessionis quocumque anni tempore confitendo. Suaderetur: in cit. C. Omnes utriusque; precipitur communio, et confessio; de communione dicitur, quod fieri debet in paschate, de confessione, quod fieri debeat semel in anno: nulli parti temporis alligatur: ergo huic precepto satisficit per confessionem in quocumque anni tempore factam. Rursum: Tridentinum citatum duo dicit, et esse obligationem confitendi semel in anno; ac morem esse confitendi Quadragesimam, quem morem maxime probat, ac amplectitur tamquam pium, ac merito retinendum: quibus verbis satis insinuat, hunc morem non esse de precepto. Dicitur in Extravag. Videl, de ~~trangua~~ ^{trangua}, et pace, fideles esse obligatos confiteri
- ~~trangua~~
trangua;

confiteri suo Sacerdoti in paschate. At ibi Pontifex solum statuit obligationem confitendi semel in anno; nam solum urget obligationem cap. Omnes utriusque: dicitque, hoc fieri debere in paschate, tum quia communiter tunc solet fieri confessio; tum quia est hęc obligatio ratione communionis determinatē in paschate faciendę ex pręcepto.

48. Propositio 4.^a Probabilius ab intrinseco videtur, annum, intra cuius terminos obligat per se confessionis pręceptum, computandum esse ā peccato mortali commissō; sed tamen recedendum non est ā communissima Theologorum sententia computante annum, vel naturaliter ā Januario ad Decembrem, vel ecclesiastice ā Paschate in Pascha. Probatur: is modus computandi annum est ab intrinseco verisimilior, in quo nec liceat ~~excessu~~ ultra annum in lethali morari, nec sit obligatio confitendi aliquando statim post peccatum commissum. Utrumque habetur, computando annum ā peccato commissō; et neutrum habetur aliter computando: ergo. Ratio majoris: quia finis pręcepti est, ne minimum confessio differatur; incredibile autem videtur, quod Christus (cujus determinatum pręceptum exponit, vel indeterminatum Ecclesia determinat) modo permittat dilationem confessionis ultra annum, modo illam exigat statim post peccatum commissum. Minor quoad primam partem est certa; quoad secundam probatur: nam qui confessus esset hoc anno primā Januarij, et paulo post laberetur

laberetur in peccatum, posset fere per biennium confessionem differre usque ad ultimam Decembris sequentis anni; et similiter, qui confessus fuit immediate post Dominicam in albis hoc anno, et paulo post peccaret, posset differre confessionem per duos fere annos integros, nempe toto illo anno, et usque ad finem sequentis. Rursus: qui in toto fere anno non peccavit, et laberetur sub finem Decembris, teneretur statim confiteri; et sic teneretur statim confiteri, qui solum prope Pascha incidit in peccatum. Utrumque hoc illatum admittit communis sententia: ut videre est apud Cardin. de Sugo stantem pro anno naturali, et apud ConinK stantem pro ecclesiastico. Dices: computatio anni à peccato mortali commissio non habet fundamentum in Cap. Omnes utriusque. Nego: fundamentum desumitur eo sine præcepti, quod fertur in dicto capite. Insuper: sicut verba illa, omnia peccata confiteantur, intelliguntur de mortalibus, quia hæc solum sunt materia necessaria confessionis, ita verba illa, saltem semel in anno, intelliguntur post inductam confitendi necessitatem; necessitas autem confitendi inducitur per mortalis peccati commissionem. Nihilominus, ut dixi, recedendum non est à communi sententiâ; et præferendus est modus computandi annum naturaliter juxta vulgarem usurpationem.

49. Propositio 5^a. Qui per totum annum non est confessus tenetur confiteri, quamprimum anno sequenti;

sequenti; et qui praevidet, se intra annum non ha-
 biturum opportunitatem confitendi, tenetur praevenire.
 Suadet utraque pars ex fine praecepti, prohibentis
 satis clare diuturnam poenitentiae sacramenti dilatio-
 nem. Probatur prima pars: nam fideles, qui prae-
 ceptum intra annum non servant, excommunican-
 cantur, neque absolvantur, donec confiteantur: ergo ab
 iis exigitur praecepti, quod non expiravit, adimple-
 tio. Dices: confessio est anni pondus, sicut auditio sacri
 est onus diei festi. Negatur: nam designatio temporis,
 quae fit per praeceptum audiendi sacrum, est ad termi-
 nandam obligationem pro illo tempore: et similiter
 de officio quotidie recitando, et de ieiunandis vigiliis; at tem-
 pus in praecepto confessionis est designatum unice, ut liceat
 differre obligationem usque ad illius terminum. Probatur
 secunda pars: praeceptum confessionis est pro toto anno:
 ergo obligat ad confitendum in illa parte anni, in qua
 implexi potest, si postea non possit implexi; sicut prae-
 ceptum audiendi sacrum, si non possit servari pro-
 pter meridiem, servandum est tempore precedenti: ex-
 go qui praevidet, se non habiturum postea opportuni-
 tatem confitendi, tenetur praevenire. Dices: qui prae-
 videt, habiturum impedimentum vespere, non tenetur
 mane recitare officium: ergo similiter. Omisso ante-
 cedente de impedimento involuntario, quale est mor-
 bus (nam si sit voluntarium, abs dubio est obligatio prae-
 veniendi) negatur consequentia: nam recitare mane
 horas vespertinas est privilegium, quo possumus nocte
 uti;

D. S. C. I. —

uti; at necessitas confitendi non sibi appropriat determinatam anni partem: quapropter est obligatio praeveniendi, sicuti in praecepto audiendi sacrum.

50. Propositio 6^a

Non tenetur praevenire tempus, qui putat, se non recordatum peccati; nullus in vi praecepti tenetur confiteri per interpretem; tenetur tamen confiteri per nutus, aut scriptum, qui non potest aliter. Ratio 1^a partis: nam integritati confessionis exacte a Christo Domino fit satis per hoc, quod unusquisque confiteatur illa peccata, quae sunt in conscientia, quando est obligatio confitendi. Ratio secundae partis: nam c. Omnes utriusque, praecipitur confessio soli Sacerdoti facienda. Rursum: non tenemur confiteri, nisi secreto apud solum Sacerdotem: ex Tridentino sess. 14. cap. 5. Nota: etsi non sit obligatio ex praecepto confessionis, potest esse ex lege charitatis: maxime in articulo mortis; quo casu sufficiet aliqua venialia, vel aliquod mortale confiteri per interpretem, et se de alijs in communem accusare: sic enim tutius haberetur aeterna salus. Ratio tertiae partis: nam praeceptum confessionis, et quia divinum, et quia ecclesiasticum obligat quoties sine notabili incommodo potest servari; in confessione autem per nutus, aut scriptum non est notabile incommodum.

51. Propositio 7^a con-
fessio annua facienda est ex praecepto Sacerdoti proprio, vel alteri de ejus licentia. Habetur expressè cit.

cit. cap. Omnes utriusque. Nota: ibi proprius Sa-
cerdos non opponitur communi, sed alieno: un-
de satisfaciunt, qui apud Regulares faciunt confes-
sionem annuam; quod ipsis induitum est a Ponti-
ficibus, Leone X, Paulo III., et Clementi VIII. Obij-
ciuntur Extravagantes, Martini V., quae incipit,
Ad uberes fructus, et Sixti IV. quae incipit, Pices: qui-
bus praecipitur, ut confessio fiat semel in anno sa-
cerdotibus parochialibus. Omisso, quod ejusmodi Ex-
travagantes fuerint usu receptae, dicimus, illas
fuisse derogatas a sequentibus Pontificibus: et praeci-
piti a Leone X. in Concilio Sacerdotum. Nota
hic: omnino requiritur, quod Regularis sit ab Episcopo
approbatus; damnavit enim Alex. VII. hanc pro-
positionem: satisfit precepto annuae confessionis, qui
confitetur Regulari Episcopo presentato, sed ab
eo injuste reprobato.

52. Propositio 8^a Non, nisi per confes-
sionem validam, satisfit precepto annuae confes-
sionis. Quod non fiat satis per confessionem volun-
tariae nullam, constat ex damnatione hujus pro-
positionis proscriptae ab Alex. VII: qui facit confes-
sionem voluntariae nullam satisfacit precepto Ecclesiae.
Quod nec satisfiat per confessionem involuntariae nul-
lam, suadetur: nam qui ita (citra culpam ob invin-
cibilem ignorantiam) confessus est, non suscipit sacra-
mentum poenitentiae; hoc est, quod Christus precepit:
et quod Ecclesia postulat precipiendo confessionem.
Hinc

Q. 3. C. 1.

Hinc qui a Sacerdote, etiam injuste, non absolvitur, non ideo liberatur ab annui confessionis onere. Quid si confessio possit esse valida, et informis? Dico, per ejusmodi confessionem fieri satis precepto; sed cum onere amovendi obicem: ut scilicet habeatur precepti finis, qui est peccatoris justificatio. Quid si in confessione commissum fuit involuntarie aliquod mortale? Dico, obligationem confitendi illud, ut directa absolutio habeatur, ante annum non urgere: nam jam posita est valida, et fructuosa confessio.

X 53. Propositio
Com- 9^a Poena jure ~~canon~~ statuta contra non observan-
muni tes preceptum confessionis est, ut arceantur ab in-
gressu Ecclesie, et careant ecclesiastica sepultura. Ita
in dict. cap. Omnes utriusque. Sed hęc poena non in-
curritur ipso facto, sed post judicis sententiam.
Per constitutiones synodales, aut statuta Episcoporum,
solet esse imposita excommunicatio. Hac
pœni non ligantur ante pubertatem: licet enim
possent ligari, Sacerdotes non intendunt ipsos excom-
municatione involvere; ut ex consuetudine mani-
festum habetur.

Caput 2.

Pœnitentię effectus exponuntur.

Section 1.

De peccatorum mortalium remissione per pœnitentiam.

Num. 1. Remissionem peccatorum mortali-
um esse effectum pœnitentię, seu contritionis perfectę

extra

extra sacramentum, seu attritionis in sacramen-
to, constat ex hucusque disputatis; in ipsa autem
mortalium remissione haberi etiam condonatio-
nem plenae poenae (seu rectius huius commuta-
tionem in poenam temporalem) probatum habe-
mus multis in locis: ~~per precipua~~ et de certum.
Circum mortalium remissionem per poenitentiam
aliquae difficultates superant, quarum praecipuae sunt:
an omnia, et quilibet peccata mortalia possint per
poenitentiam remitti; et an de omnibus morta-
libus, et in quocumque numero commissis possit ha-
beri sufficiens poenitentia?

2. *Assertum primum.* De
facto omnia, et quilibet peccata possunt per poe-
nitentiam remitti; ita ut nullum sit adeo grave,
aut toties repetitum peccatum, quod non deleatur
hoc ipso, quod peccator de illo agat poenitentiam
perfectam. Hanc conclusionem, ut certam
tradit, et oppositum erroneum esse, dicit, D. Thom.
q. 86., a. 1: quem sequuntur Doctores Catholici.
Probatur ex scriptura. Ezechiel 18. dicitur: si
impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis, 11
omnium iniquitatum ejus non recordabor am- 11
plius; et additur: agite poenitentiam ab omnibus 11
iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam 11
iniquitas. Omnium, et in quocumque numero 11
peccatorum Deus postulat poenitentiam; et hu-
ic promittit remissionem, et veniam. Propterea:

Sa-

x
et sem-
per

Lateranense, cap. Firmiter de Summa Trinit.
et Triden. sess. 6., cap. 14., et can. 23., et 29. ~~et sem-~~
~~per~~, definiunt eos, qui per peccatum exciderunt,
rursus, justificari posse per poenitentiae sacramentum,
atque adeo per contritionem cum sacramenti voto.
Demum: eandem veritatem dilucidè confirmant
Patres apud Suarez. d. 8., sect. 1: pro quibus omnibus
77. audiendus D. Chrysostom. homil. 2., in Psalm. 50. Pe-
72. casti? Poenitere: millies peccasti? millies poenitere.
Ergo poenitentia est remedium contra quodcumque
peccatum, et contra quemcumque peccatorum
numerus. Nec abundè sufficiunt pro doctrina cer-
ta de fide: ut notat cit. Suarez., suo n. 14.

3.

Obijciuntur 1°:

- 77 Poenitentiam age ab hac iniquitate tua, si forte
77. remittat tibi: dixit Petrus Simonì Mago, Act. 8.,
22: ergo non est, certum, quod omnia, et quilibet
77 peccata possint per poenitentiam remitti. 2°: impossi-
77 bile est, eos, qui semel illuminati sunt... et pro-
77. lapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam: ad
77 Hebr. 6; ibique additur, cap. 10: voluntarie peccan-
77 tibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam
77. non relinquitur pro peccatis hostia: ergo, qui
post remissionem peccatorum semel acceptam pec-
cant, non possunt per poenitentiam resurgere. 3°:
spiritus blasphemiz, seu blasphemia in spiritum
77 sanctum, non remittitur in hoc seculo neque
77 in futuro: Math. c. 12: ergo est peccatum, quod

ob sui gravitatem non remittitur per poenitentiam.
 27 4° est peccatum ad mortem; non pro illo dico, ut
 27 exet quis: 1. Joann. c. 5: ergo istud peccatum re-
 mitti non potest. Sic Anthonius orabat Deum, a
 27 quo non erat misericordiam consecutus: 2. Ma-
 27 theab. cap. 9; et Esau non invenit poenitentis lo-
 27 cum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam;
 ad Hebr. 12: ergo aliqui per poenitentiam non ob-
 27 tinere peccatorum remissionem. 6° poenitentia
 27 semel tantum est concedenda, seu non est iteranda:
 ex decretis, et canonibus antiquis, testimoniisque
 Patrum; dist. 3. de poenit.; per multa capita: ergo &c.

Ad primum:
 9. in illo textu adverbium, si forte non est dubitans
 de sufficientia poenitentis ad remissionem; sed vel exag-
 gerantis peccati commissi gravitatem; vel insinuantis
 libertatem arbitrij ad poenitendum; vel proponentis
 difficultatem, quæ est in poenitendo prout oportet. Ad
 secundum: Apostolus ad poenitentiam eos ~~propter~~ ^{propter} qui
 post baptismum lapsi sunt: ad Galatas; et 1. Co-
 rinth., c. 5., excommunicat fidelem fornicarium,
 ut eum ad poenitentiam moveat, et spiritus ejus
 salvus fiat. Ergo non potuit asserere eos, qui post
 remissionem peccatorum semel acceptam peccant,
 non posse per poenitentiam resurgere. Itaque so-
 lum docuit, lapsum post illuminationem in bap-
 tismo non posse renovari eo modo, quo per baptismum
 renovatus fuit; hoc est, cum libera remissione to-
 tius

eius culpe, et poenae, stante prescisse valore, et fau-
 tu baptismi absque obice. Addit, non relinquitur pro
 peccatis hostia; hoc est, poenitentiam non re-
 presentatur Christi mortis eo modo, quo per baptismum
 representatur. Ex his aliud non habetur, nisi Chris-
 tiani hominis poenitentiam post lapsum multo a-
 liam esse a baptismali: ut explicat Tridentinum sess.
 6., cap. 11. — Ad 3.um peccatum illud in Spiritum
 sanctum committitur, quando aliquis ex malitia,
 et duritia cordis, spiritui malo attribuit illa superna-
 turalia opera, quae a Spiritu sancto in confirmationem
 et in gloriam, et in gloriam operatur specialiter;
 sicut de Christo dicebant Iudei, 'Maxi 3. Spiritum
 27. immurium habet. Hoc peccatum dicitur irremis-
 sibile, non quia per poenitentiam non possit deleri: sed
 quia cum sit ex malitia, obcecatione, et duritia, val-
 de difficultate se ipso haberi potest poenitentia. Di-
 citur, non remitti in hoc saeculo, neque in futuro:
 quia Deus et in presenti, et in futura vita illud
 punit; cum aliqua alia non puniat in presenti: a-
 liaque in presenti puniat, ut non puniat in futura.

5.

Ad quartum:
 dicitur peccatum ad mortem, quod est speciali mo-
 do atrocis, et enorme; quia istud habet specialem
 periculum mortis eterne. Non prohibet Iohannes,
 absolute orare, pro huiusmodi peccatore; sed per quam-
 dam exaggerationem ad explicandum illius peccati pe-
 riculum, negativè dixit: non pro illo dico, ut oret

quis;

quis; quasi non sufficiat cuiuscunque oratio; sed
 solum alicujus eximie sancti, juxta illud 1. Reg.,
 27 2: si peccaverit vir in viam glaci ~~xxx~~ potest de-
 27 us; si autem in Deum peccaverit homo, quis orabit
 27 pro illo? Ita ex D. Ambrosio, et S. Thoma citatus
 Suarez. — Ad 5um: Anthiochus non verè poenituit;
 27 sed ex motivo merè humano, spem multam habens
 27 fugiendi infirmitatem, qua cruciabatur. Similiter Eua-
 27 non verè poenituit; cum non cessaverit à peccato: di-
 27 cebat siquidem, venient dies luctus patris mei, et occi-
 27 dam Jacob fratrem meum. — Ad 6um: in ijs decretis non
 agitur de poenitentia virtute, aut Sacramento, quate-
 nus prescripta ordinata ad peccatorum remissionem; sed
 sermo est de poenitentia solenni, publica, et ceremoniali.
 Hec semel tantum concedebatur: vel nè contemneretur,
 si repetitioni esset locus; vel nè peccator sepius illam
 poenitentiam agens esset alijs in scandalum.

6. Aspertum
 securum. Nullum est peccatum adeo grave, post cu-
 jus commissionem non possit homo poenitentiam agere
 sufficientem. Constat ex promissis nullum esse adeo
 grave peccatum, ad cuius remissionem non sufficiat poe-
 nitentia; modo additur, posse peccatorem agere suf-
 ficientem poenitentiam de quolibet commissio peccato, quam-
 vis sit grave. Est communis doctrina. Probatur.
 27 ex illo Ezechiel. C. 18: nolite mortem peccatoris, sed
 27 ut convertatur; cui similes promissiones sunt fre-
 quentes in Scriptura. Si dicas, esse regulas generales,
 quæ

27. etiam si velint. Augustinus in expositione inchoat. Epist. ad Rom., prop. 62. asserit, Pharaonem ita fuisse defectum, ut jam impoenitentia non imputaretur ei ad culpam, sed ad poenam.

8. Ad primum de peccato impoenitentis finalis morte consummato non potest homo sufficientem agere poenitentiam: quia cum vita statusque finitur; et sic de peccato finalis impoenitentis morte consummato accipitur à multis Patribus illius Joannis allatum supra: est peccatum ad mortem; non quo illo dico, ut oret quis. At de ipso peccato, quod morte consummatur, et de ipsa voluntate perseverandi in peccato finaliter, potest homo ante mortem poenitere. — Ad secundum: in ijs casibus in commissione peccati finitur vita, et via hominis, quam Deus non ~~protrahit~~ protrahere post peccatum; et quidem convenientissime ad commune bonum, ut homines à peccando abstineant. At durante vita, et viâ post peccatum, misericors, et benignus vocat ad conversionem, et ad poenitentiam adducit; ut tandiu duret misericordis spes, quandiu vita durat, juxta illud Job. 10: vitam, et misericordiam tribuisti mihi. — Ad tertium: cum potentia ad poenitendum intelligitur defectio, excecatio, et obduratio; nimium, quia per peccata incidunt homines aliquando in statum, in quo est moralis impotentia resipiscendi per ordinaria auxilia gratiæ: et Deus denegat efficacia, ut se ipsa

con-

convertantur. — Ad quantum: aliqui non possunt impotentia morali (et consequenti stante in denegatione auxilij efficaci) de peccatis poenitere; etiam si velint; nempe, inefficaciter, et voluntate illa, quae dicitur, ~~poenitentia~~ impoenitentia. At quod non velint efficaciter, stat per ipsos. In hoc sensu accipio D. Isidorum. Ad auctoritatem D. Augⁿⁱ dico, impoenitentiam Pharaoni non fuisse imputatam ad culpam, qualiter alijs imputatur: hoc est, per transgressionem praecepti naturalis cum potestate morali adimplendi illud. At simpliciter ipsi fuit imputata ad culpam impoenitentiam, et non solum ad poenam.

9. Assertum tertium.

Nullus est numerus peccatorum in hac vita ob quod Deus neget peccatori sufficientiam ad veram poenitentiam. Igitur sicut nullum est adeo grave peccatum, post cuius commissionem nequeat homo sanctuose poenitere; ita neque est peccatorum numerus, quo impleto, Deus homini neget sufficientiam ad veram poenitentiam. Est communis sententia contra Henric., Catharinum, et paucos alios, apud Suarez. cit. d. 8. sect. 2. Probat, tur ab auctoritate. Math. 23. Christus inclamat, quia
 27 venit vocare peccatores: venite ad me omnes, qui
 27. laborati, et onerati estis. Omnes vocat: ergo nullus est, qui ob multitudinem peccatorum sufficientiam ad poenitendum privetur. Rursus: Concilium Lateranen-
 nense,

nense, cit. cap. Firmiter, de Summ. Trinit. expre-
 docet, quod in hac vita possumus semper agere poeniten-
tiam. Demum: in hac pysima cogitatione sunt
 Patres, apud citatum Suarez, suo n. 2: pro quibus
 omnibus audiendus D. Cyprian. lib. 4, epist. ad Deme-
 tianum. Quando istinc excessum fuerit, jam non
 exit locus poenitentij: huc vita aut amittitur, aut tene-
 tur; neque quisque aut peccatis retardatur, aut annis.
 Confirmatur a priori: quandiu homo vivit, et arbi-
 trio utitur, est in statu vi; iste status affert potentiam
 accedendi ad terminum: si autem peccator, ob criminu-
 rum multitudinem priveretur sufficientia ad ve-
 ram poenitentiam, esset in statu vi, et ad terminum
 accedere non posset. Hoc dici nequit: ergo. Confirmatur
 a posteriori: praxis Catholicorum est in mortis ho-
 ra peccatorem, quantumvis peccatum, et invetera-
 tum, ad poenitentiam adhortari; quam si non fa-
 ciat, in hoc ipso censetur gravissime peccare. Hoc
 non esset ita, si post quorumque peccatorum nu-
 merum non esset sufficientia ad veram poenitentiam: ergo.

10.

Obijcitur. 1°:

peccatum meretur omnem poenam: ergo non
 est inconveniens, quod Deus ob multitudinem pec-
 catorum denegat sufficientiam ad poenitendum.

2°: status vi datur in confirmatis in gratia sine
 potentia ad peccandum: ergo et optime stare poterit
 in peccatore sine potentia ad poenitendum. 3°: terro-
 rem utilem generat cogitatio, ne impleatur mensura

peccatorum

peccatorum, ob quæ Deus denegat sufficientiam ad poenitendum: ergo consequenter dicitur, Deum denegare ejusmodi sufficientiam post determinatum scel-
rum numerum. 4º: difficile explicatur, quomodo Deus peccatoribus tum fidelibus, tum infidelibus, det suffici-
entiam ad poenitendum post quodlibet peccatum, et post
quemlibet peccatorum numerum: ergo.

II. Ad primum: tametsi
peccatum omnem poenam mereatur, Deus non de-
signavit hanc poenam privandi sufficientia ad poe-
nitendum hominem peccatorem viatorem; quod conf-
tat ex nostris probationibus, quas breviter, et dilucidè am-
plexus est D. Gregor. lib. 17. Moral. cap. 4., per hæc
21 verba. Quisquis delinquit, et vivit, idcirco hunc vi-
27 viciā dispensatio iniquitate tolerat, ut ab iniquitate
27 compescat. — Ad secundum: in confirmatis in gra-
tia est potentia antecedens ad peccatum; licet non
sit potentia consequens ob preparatam feriem alio-
riorum efficacium: unde à pari in maximis pec-
catoribus exit potentia antecedens ad poenitendum;
licet non consequens, cum Deus denegat auxilia effica-
cia. Est etiam disparitas: nam ad statum viæ per se
est potentia ad accedendum, et perveniendum ad
terminum; per accidens autem potentia reflectendi
à termino: confirmatus in gratia (negata potentia
ad peccandum) posset amplius accedere, et demum
pervenire ad terminum; quod non posset peccator,
negata sufficientia poenitendi. — Ad tertium: cogita-
tio

tio amittere sufficientiam ad poenitentiam non affert utilitatem, quam non afferat timor, ne per substantiam mortem finiatur status: vij; aut ne Deus neget auxilium efficax ad resurgendum: unde incongruentè ad statum vij dicitur, Deum denegare sufficientiam; maxime, cum in isto statu semper obligentur poenitendi, et sperandi: hæc autem obligatio arguit sufficientiam ad præceptorum observationem. —

Hò quantum: si non acilè, solide explicatur; quomodo Deus opitaretur peccatori ad poenitentiam; est enim adiutor in opportunitatibus. Nunc non requiritur, quod Deus det sufficientiam miraculose: ut cum peccator non habet potestatem proximam honestè operandi, vel propter somnum, vel propter omnimodam distractionem. Igitur cum est memoria præcepti, cum homo cogitat de malitia peccati, de vitæ emendatione, aut similibus, tunc Deus dat auxilium, saltem remotum ad poenitendum; cui si homo cooperetur, Deus dabit proximum: ~~fixa efficacia~~ si non efficax, certè, sufficiens ad veram poenitentiam.

12. Et quidem in peccatore fideli opportunè adfuit illuminationes fidei, et orandi gratia. Huc maxime facit illud Jerem. 3: propter meretricis facta est tibi; noluisti exubescere: ego saltem amicum voca me... Accedit illud Tridentini, sess. 6., cap. 4: Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, et facere, quod possis, et petere, quod non possis, et adjuvat, ut possis. In peccatore

peccatore autem infideli est etiam oportune auxilium remotè sufficiens ad poenitendum; sicut in ipso est auxilium, remotè saltem sufficiens, ad fidem: est enim in ipso sufficientia ad detestandum peccatum commissum, et ad servandam legem naturalem. Nunc infidelis exops non est eius auxilij, de quo Augustinus lib. 3. de lib. arbitr. cap. 19.

27 Dixit, Deum omnes ad se vocare per creaturam
27. sibi favientem. —

22. sibi sexvientem. —

Section 2^a

De peccatorum venialium remissione per poenitentiam.

13. *Pyrrismum* sum. Ex veniali commissio, non solum remanet reatus ad certam poenam, sed etiam manet quidam macula, et habitualis difformitas. Est communis sententia contra Nominales, quibus favet Scotus in 4. dist. 16. Ratio: nam sicut mortale est gravis offensa Dei, ita et veniale est levis offensa Dei: quapropter sicut idum non remittitur mortale, manet præter reatum poenæ, gravis macula, et habitualis difformitas graviter detrahens animam; sic quandiu veniale non remittitur, præter reatum ad certam poenam, manet levis macula, et habitualis difformitas leviter detrahens animam. Confir-
matur: non semper, atque remittitur veniale quoad culpam, ~~et~~ remittitur poenæ totam poenam: ideoque etiam si confessio sit de veniali, poenitentia injungitur; et qui confidunt & obtenta remissione ve-
nialium

nialium, adhuc sunt solliciti de operibus satisfactorijs, quibus extinguant poenę reatum. Ergo ex veniali commissa, præter poenę reatum, remanet reatus culpe, qui per quamdam animę maculam, et habitalem deformitatem explicatur; quatenus scilicet permanet moraliter ipsum veniale peccatum, quod est vera deordinatio, et vera culpa.

19. Premissum secundum.

Vires arbitrij non possunt absque auxilio divinę gratię obtinere peccati venialis remissionem. Est communis doctrina cum D. Thomā contra Duranum in 4.º, d. 16., q. 2., docentem, veniale expelli per actum naturalem ipsi contrarium: ut si fuit leve mendacium expellatur per voluntatem non mētendi; et per detestationem præteritę voluntatis. Ratio: nam in oratione

- 27 Dominica petimus a Deo, ut nobis remittat debita
- 27 nostra; hæc autem est justorum vox ab frequen-
27. tia venialia: inquit Tribentinum, sess. 6. Atqui hæc petitio est manifesta quidam gratię testificatio: declarant philevitaram, et Arausicanum, apud Suar. d. 4., fol. 17. r. 7. Ergo ad remissionem venialium non sufficit arbitrium sine divina gratiā. Confirmatur: nam veniale est offensa Dei, licet sit levis; levitas non facit, quod ex maiestate Dei infinita non ascendat offensa ad ordinem iuperiorem, cui improporionati sint omnes conatus pure naturales. Ideo tribuitur Chris-
27. ti sanguini, quos nos ab omni peccato emundet: 1. Ioan. c. 1. et 2. Dices: tota condignitas operis supernaturalis absu-

absurbitur in promerendo gratiam, et gloriam: ergo
solum per modum meriti de congruo extenditur ad
remissionem peccati venialis. Sed opus naturale potest
esse meritum de congruo pro remissione venialis:
ergo opus naturale hanc remissionem potest ob-
tinere. Hominis enim enthememate, nego minorem
subsumptam: offensa enim venialis est in ordine su-
periori ad proportionem actuum naturalium; atque
adeo isti non possunt de congruo illius remissionem
promereri. Iustas: veniale est tantum quicquam de-
flexio a medio, et rectitudine rationis: ergo tollitur per
actum contrarium naturalem. Negatur antecessum:
veniale siquidem præter illam deviationem ha-
bet esse aliquam injuriam, et Dei offensam: unde su-
perat condignitatem, et proportionem operum natu-
ralium; atque adeo non potest remitti sine gratia.

15. *Summum 3um*

Non remittitur peccatum veniale sine infusione,
aut augmento gratiæ sanctificantis. Est communis
sententia contra Durandum, et Scotum in 1um,
dist. 24. Probatur: iusto non remittitur veniale, nisi
se disponat per actum supernaturalem; omnis au-
tem actus supernaturalis hominis iusti promere-
tur augmentum gratiæ sanctificantis: unde ipsi non
remittitur veniale, nisi collato simul augmento
sanctificantis gratiæ. Deinde: impio non remittitur
veniale, lethali non remisso; sed ut remittatur le-
thale requiritur gratiæ sanctificantis infusio: ergo im-
pio

pio non remittitur veniale, nisi infusa firmiter sancti-
 ficante gratia. Probatur major: nam dispositio impij
 ad remissionem venialis, vel sufficeret ad remissio-
 nem mortalis; vel non? Si ^{vero} ergo etiam remit-
 tatur mortale. Si secundo, arguo sic. Illa impij
 dispositio non esset sufficiens, ut ex justitia Deus
 illi remitteret veniale: tum quia impius, cum sit
 omni poena dignissimus, et sit in statu divinae ire, non
 potest Deum ex justitia obligare, ut illi conferat hoc
 27 beneficium; tum quia, donum iniquorum non probat
 27. Altissimus: Eccles. 31. Rursus: neque est dispositio, ut Deus
 ex misericordia illam remissionem impij faciat: tum
 quia nulla ostenditur lex, aut promissio hac de re; tum
 quia impius, non offerens dispositionem sufficientem
 pro remissione mortalis, manet indignus, ut ipsi Deus
 concedat ex liberalitate remissionem venialis. Dices: im-
 pius per actum fidei obtinet ~~magis~~ ~~etiam~~ aug-
 meritur habitus superni; et respondens uni auxilio
 obtinet uberiora: ergo similiter de remissione veniali-
 um. Occurrit: actus fidei est sufficiens dispositio phy-
 sica ad intentionem habitus superni; qui sicut ex mi-
 sericordia Dei permanet in peccatore, sic et auge-
 tur per actus gratia sanctificante non formator. De-
 inde: consensus minori auxilio est dispositio moralis
 ad obtinendum majus; auxilium enim ex se, et
 ex Dei ordinatione ad hoc tendit, ut homo paulatim
 proficiat. At actus peccatoris insufficiens ad remissio-
 nem mortalis, neque est sufficiens physica dispositio,
 neque

neque moralis ad venialis remissionem, neque ad hanc à Deo misericorditer ordinata est: ut manet probatum.

16. *Primum* 4. *Ad remissionem peccati mentalis, et infusione sanctificantis gratiæ, non est illatio ad venialium remissionem. Probatur:* nam si contritio extra, aut attritio intra sacramentum, non extendatur saltem virtualiter ad venialia, infundetur gratia, et venialia non remittentur: tunc enim dabitur sufficientis dispositio ad justificationem sine sufficiente dispositione ad remissionem venialium. Ratio: nam per ejusmodi dolorem non extensum virtualiter ad venialia, voluntas ab iis non avertitur; immò cum illo dolore potest componi actualis complacentia in venialibus. Ausus: si quis habens plura venialia de aliquibus sufficienter doleat, de alijs non doleat, obtinebit aliquorum, sed non omnium remissionem: eago à fortiori si quis habens lethale, et veniale, de illo, et non de hoc doleat sufficienter, obtinebit remissionem peccati mortalis, non autem venialis.

17. *Primum* 5. *Nec valet illatio ab augmento gratiæ sanctificantis ad remissionem venialium in homine justo venialia habenti. Probatur:* nam in homine justo omnis actus supernaturalius meritorius obtinet augmentum gratiæ sanctificantis: hujus enim est meritorius de condigno; sed non omnis actus meritorius hominis justi est

est dispositio sufficiens ad remissionem venialium: si-
quidem non omnis actus est retractativus peccato-
rum venialium, multique esse possunt retractata-
tivi venialium in ~~una~~ specie, et non in alia: ergo
non omnis actus, quo justus obtinet augmentum gra-
tiæ, est sufficiens ad venialium remissionem: ergo ab
augmento gratiæ non est illatio ad remissionem venia-
lium in homine justo venialia habente. At cum
plus sit meriti augmentum gratiæ, et gloriæ, quam
peccati venialis remissionem; cum meritum gratiæ,
et gloriæ in homine justo non sit meritum ad venia-
lis remissionem obtinendam? Dico: quia illud plus,
et minus non sunt in eodem genere; et cum Deus
gratiam, et gloriam promiserit omni actui merito-
rum, non omni promiserit venialium remissionem. Sic mi-
noris momenti sunt bona temporalia, quam su-
pernaturalia gratiæ, et gloriæ; et tamen hæc, non
illa, sunt premium infallibile actuum superna-
turalium meritorum de condigno. Ratio à prio-
ri: gratia, à qua condignificatur meritum, est semen
gratiæ, et gloriæ: unde in quolibet merito hominis jus-
ti est proportio ad augmentum gratiæ, et gloriæ. At
dispositio sufficiens ad remissionem offensæ (etiam ve-
nalis) stat in sola retractatione, et oblatione satisfac-
tionis: et non omnis actus hominis justi est re-
tractativus venialium, aut pro offensa satisfaci-
vus. His promissis, quibus, non tam dissolvimus,
quam ~~judicamus~~ ^{et} difficultates satis graves, pro
X. à indicavimus

D. S. C. 2. -

re. nostra sit,

18.

Conclusio 1^a. Sacramentum poenitentiae

x
tentia;

est per se remissivum peccatorum venialium. Est
communis sensus; licet non defuerint aliqui ne-
gantes, peccata venialia posse a sacerdote remitti;
quorum opinio est omnino falsa, erronea, et con-
tra universalem Ecclesiae sensum, ut loquitur Suarez,
d. 17, n. 22. Probatur: nam quod per absolutionem
remittantur peccata venialia, seu utique sensus
formae sacramentalis, est innegabile: alias, peccata
venialia non essent materia sufficiens sacramenti
poenitentiae se soli; neque simul cum lethalibus essent
materia, supra quam caderet absolutio; neque ipsis

» adaptari possent verba Christi Domini: quorum

x
» remiseritis peccata remittuntur eis: quae omnia
Diss. 1., sunt ascripta. Respondeo ^{an. 12.} cap. 1. Quia autem
sacramentum poenitentiae ita sit per se remissi-
vum peccatorum venialium, ut possit illa primo
remittere, probatur: nam quando confessio est de mor-
talibus non solum remissis, sed et venialium sub attri-
tione se extendente ad omnia, tunc virtute clavi-
um, non solum mortalia, sed venialia primo re-
mittuntur. Ratio: nam cum attritio non sit suffi-
ciens ad elevandum veniale peccatum primum ad absolu-
tionem conjunctum cum mortali, per absolutio-
nem elevatur ad venialis remissionem, sicut ele-
vatur ad remissionem mortalis. Nunc, quod in ho-
mine iusto semper (ut jam dicam) praecedat remissio
venialium.

venialium, quæ ætè absolvantur in sacramento, est per accidens ad virtutem sacramenti; sicut est per accidens, quod aliquando mortalia per contritionem supponantur remissa. Hujus ulterior est ratio: nam sicut sacramentum ex sua institutione non postulat, quod præcedat perfectio de mortalibus contritio; ita nec postulat, quod venialia non sint cum mortali conjuncta.

19. Explicatur. Quia est possibilis casus, in quo poenitentis sacramentum remittat mortalia non prius remissa, est per se remissivum mortalium; sed est possibilis casus, in quo remittat venialia non prius remissa: cum videlicet sunt peccato mortali conjuncta: ergo est per se remissivum venialium. Confirmatur: stat, quod per sacramentum poenitentis directè remittatur peccatum veniale, et indirectè mortale: ergo sacramentum poenitentis est per se remissivum venialium. Ostenditur antecedens in duplici casu. 1º in quo quis cum solâ attritione comprehendente veniale, et mortale, hujus inculpabiliter oblitus, illud confiteatur. 2º in quo, cum eadem attritione, ex justâ causa quis non confiteatur mortale, sed veniale. In utroque casu, mortali indirectè remisso; directè remitteretur veniale; non per attritionem: nam ista in habente veniale, et mortale neutrum tollit: ergo per absolutionem; atque adeo per poenitentis sacramentum.

20. Conclusio. 2ª. Extra sacramentum poenitentis estinet.

Q. 3. C. 2. -

remissionem peccatorum venialium justus, non solum per contritionem de ipsis, sed et per attritionem. Ita cum D. Bonav. et Exim. D., tenent multi, quos sequitur Dicastillo, d. 2., dubit. 13. Oppositam sententiam tenent Richardi., D. Acutissimus, et non pauci alii. Probatur conclusio: nam quos per contritionem remittantur justo venialia, supponitur: si enim contritio de mortalibus sufficit ad justificationem impij; a fortiori contritio de venialibus sufficeret, ut justo venialia concederentur. Quod autem injusto non requiratur contritio, sed attritio sufficiat, suadetur: nam ex una parte peccata venialia sunt leves offensa, et multoties imperfecte voluntarie; ex alia parte attritio est formalis supernaturalis dolor de venialibus, ab eisdemque efficax averasio; ex alia demum parte in subjecto est gratia sanctificans, quae et multum valoris attritioni tribuit, et cum sit status amicitiae postulat, quos Deus sit facile placabilis. Ergo attritioni de venialibus in homine justo nil deest, ut sit sufficiens dispositio ad remissionem venialium; atque adeo extra sacramentum poenitentiae istam veniam per attritionem obtinet justus. Trahitur: quia aliter venialium remissio extra sacramentum esset difficilius, quam mortalium: pro utroque namque remissione requiratur contritio. Atqui hoc est difficilius de venialibus, quam de mortalibus. 1.º quia per se loquendo est difficilius, quod est perfectius; per-

perfectior autem est contritio de mortalibus simul, et venialibus, quam de solis mortalibus. 2°: quia facilius concipitur propositum abstinendi à lethalibus, quibus vulneratur substantia amicitij, quam à venialibus, quæ solum opponuntur perfectionis amicitij.

21. Præoccupantur responsiones, et objectiones. Ideo ad remissionem venialium extra sacramentum in homine justo requireretur de ipsis contritio, quia aliter sacramentum poenitentij non esset per se remissivum peccatorum venialium; hoc est falsum: ut constat ex probatione, et explicatione conclusionis præcedentis: ergo ut justus extra sacramentum venialium remissionem obtineat, non requiritur de ipsis perfecta contritio. Iterum: stat, quod
22. rectè, et utiliter homines justi, et pii in confessione
23. peccata venialia delectent, ut loquitur Tridentinum sess. 14. cap. 5: tum quia, cum non sit certum, per attritionem in homine justo delecti venialia, horum confessio maxime confect ad majorem certitudinem de illorum remissione; tum quia illorum confessio, et absolutio referant ad pleniorrem remissionem per remissionem poenitentij ipsis delectis; tum quia confessio de venialibus est utilis ad augmentum gratiæ: quibus modis ab omnibus dicendum est, rectè, et utiliter in confessione exponi peccata lethalia citè congesta, et sine residuo onere remissa. Denique: neque est inconveniens, quod per dispositionem ad sacramentum

presupponantur remissa peccata venialia hominis
 iusti illa confitentis: nam praeterquam quod id rectè
 componitur cum utilitate confessionis, ut dictum est,
 inde colligitur, peccata venialia non esse materiam
 necessariam confessioni: quapropter sicut ex eo, quod
 mortalia sint confessionis necessaria materia, rectè
 excluditur, pro omni casu esse necessariam dispositio-
 nem, quae pro priori ad absolutionem illa remittat;
 sic ex eo, quod venialia non sint materia necessaria,
 rectè dicitur, quod per dispositionem hominis iusti
 presupponantur ablata.

22.

Inferes 1°. Ad remissionem ve-
 nialium extra sacramentum non requiritur in
 homine iusto, quod attritio de ipsis procedat ex impe-
 rio charitatis. Est contra Cardin. & Sugo. Ratio: quia
 iam remissio venialium, non attritioni, sed charitatis
 imperio tribuetur; immò, cum actus imperans sit per-
 fecta charitas, erit virtualiter perfecta contritio: quae
 propterea sufficiet de se ad mortalium remissionem:
 unde contra hunc dicendi modum militant eadem
 rationes, quibus rejecta est necessitas perfectae contriti-
 onis, ut iustus obtineat remissionem venialium. — In-
 feratur 2°. Neque requiritur attritio intensa, aut du-
 rans; sed sufficit ipsa quoad substantiam, ut venia-
 lia, ad quae extenitur, iusto remittantur. Est contra
 Azaiagam. Ratio: quia similiter dici posset, pro ra-
 tione mortalium non sufficere perfectam contri-
 tionem quoad substantiam; sed requiri cum tali per-
 fectione

fectione intensiōis, et duratiōis: consequens est falsum, 297
et absurdum: ergo et antecedens. Preterea: attritio quo-
ad substantiam est formalis recessus à venialibus,
valoratus per gratiam sanctificantem, et positus ab a-
mico, cui Deus, leviter offensus, est facile placabilis:
ergo sufficit attritio quoad substantiam. — Inferatur
3°. Sufficit, ut iusto remittantur extra sacramentum
venialia, attritio concepta ex turpitudine ipsorum, aut
ex metu ignis purgantis; nec requiritur, quod conci-
piatur ex perfectionibus alijs: motivis, obedientiæ, gra-
titudinis, aut religionis. Est contra Matellium. Ratio:
quia non alia de causâ negatur attritioni ex turpi-
tudine peccati, et poenæ metu conceptæ esse sufficien-
tem ad venialium remissionem, nisi ut dicatur, sa-
cramentum poenitentiae esse per se remissionum ve-
nialium; ad hoc non requiritur, quod illud negetur:
ergo &c.

23. Appendix. Per poenitentiam formalem,
aut virtuale tolluntur peccata venialia, etiam
post hanc vitam. Ita communiter Theologi cum
S. Thoma q. 7. de malo, art. 11. Peccata morta-
lia non posse post vitam per poenitentiam deleri,
certum est: qui enim in mortali decessit sic obfirmatur
in malo, ut veram poenitentiam agere non
possit. Venialia, quæ post vitam mortali peccato ma-
nent conjuncta, non remittuntur: quia damnati
de illis veram poenitentiam agere nequeunt; et illa
per meram poenam non delentur quoad culpam.

Acci-

Accidere, ut anima justī decedat in reatu alicujus, vel aliquorum venialium, certissimum est: cum gratia finalis non sit per se opposita venialibus; et aliquando justus subito rapiatur, quin adhibere possit remedium venialibus, quibus inficitur. Venialia, in quibus justus decedit, remitti post vitam, negari non potest: nam justus aliquando visus est Deum; ad quod requiritur, quod omni peccato careat, juxta illud 1^a 2^a cor. 2^a: nihil coinquinatum introibit in illam. Quod autem ejusmodi venialia remittantur quoad culpam in instanti quo separatur anima, suadetur: quia in eo instanti potest anima elicere actum perfectē disponentem ad illorum remissionem; et non est, cur in eo instanti illum non eliciat. Dices: fundamentum est, quod juxta Scripturam, et Patres venialia dicantur in Purgatorio, et per illius ignem remitti. Contra: nam anima in ipso separationis instanti incipit intrinsecē purgari: unde peccata venialia in eo instanti dimissa, rectē dicuntur, in Purgatorio remitti. Insuper: successive, et per totum tempus remittuntur quoad poenam in Purgatorio, et per illius ignem: quod non obest, ut quoad culpam fuerint dimissa in separationis instanti.

24. Jam ve-
ro probatur, in eo instanti remitti peccata venialia: nam tunc anima justī cognoscit perfectissimē statum suum, et expedita est ad operandum; ex parte Dei habet auxilium efficax juxta men-

suram

suam gratiā, qua ornatu^r: ergo anima justⁱ
 statim post separationem operatur, et tendit in De-
 um per amorem, et per aversionem ab omnibus
 venialibus. Hujusmodi amor, et aversio sunt suffi-
 ciens dispositio ut justo (etiam in vita) dimittantur
 venialia quoad culpam: ergo. — Oppones: nullus
 actus post vitam est meritorius, aut satisfactorius:
 ergo nullus actus potest obtinere post vitam remis-
 sionem venialium. Negat absolute antecedens Ca-
 ietanus l. p., q. 63., a. 5., docens, animam in eo inf-
 tanti esse in statu, non solum merendi, sed et
 demerendi: quia non est omnino extra viam, sed
 in termino vię. Rejicitur: sequitur, quod possit ani-
 ma per totam vitam perseverare in gratia, et
 illam amittere in instanti separationis; quod est
 absurdum. Ulterius: illud instans est terminus
 extrinsecus vię: ergo in illo anima jam est ex-
 tra viam; et solum in via demereri potest. Dis-
 tinguunt alij antecedens: et concedunt de merito prę-
 mii essentialis; negant autem de merito pręmii ac-
 cidentalis. Ratio: quia pręmium accidentale re-
 missionis venialium est necessarium, ut anima
 justⁱ obtineat pręmium essentialē glorię, ad quod
 habet jus; unde congruum est, ut per suos actus
 possit post vitam mereri remissionem venialium,
 in quibus decessit. Hanc solutionem dedit D. Thom.
 in 4. dist. 24. q. 1. a. 3. ad 4um: post hanc vitam non 11
potest esse meritum respectu pręmii essentialis, sed 11
respectu

- „ respectu alicujus accidentalis potest esse, quandiu
 „ manet homo in statu vię aliquomodo: et ideo in pur-
 „ gatorio potest esse actus meritorius, quantum ad
 „ remissionem culpe venialis. Hęc solutio est valde
 „ probabilis; sed ipsi aliam præfert idem Angelicus D.,
 citata q. 7. de malo, ar. 11: ubi simpliciter negat me-
 ritum in actu, quo post vitam anima justi obtinet
 venialium remissionem: unde ad argumentum,

29. Concedo
 antecedens: quia quantum colligitur ex Scriptu-
 rã status merendi, et satisfaciendi finitur cum vitã
 postquam incipit status alius ad sustineridum poe-
 nam debitam peccatis, non minuendam prop-
 ter actus elictos in instanti separationis: nam ejus-
 modi instans est terminus extrinsecus vię. Negatur
 consequentia: quia sine causalitate meritoria, aut sa-
 tisfactoria stat, quod actus poenitentię in instanti se-
 parationis obtineat remissionem venialium: ad hoc
 enim sufficit causalitas per modum impetrationis;
 vel per modum congrue dispositionis. Videri potest E-
 xim. Suaz. d. 11. sect. 4: et Acutiss. Varq., q. 87, ar. 1,
 dub. 2. —

Sectio 3^a

2. An per relapsum redeant peccata remissa per poenitentiam?
 36. Permissum. Peccata per poenitentiam re-
 missa redeunt virtualiter, sive secundum quid per
 relapsum. Ita communiter supponunt Doctores,
 quibuscũ Platellius, hic, c. 5, parag. 4, añ. 610. Ratio:
 quia

quia semper ratione peccati mortalis subsequenter est reatus culpe, et poenę eternę; quod commune fuerat precedentibus mortalibus: unde redeunte hoc effectu, peccata preterita dicuntur virtualiter redire. Insuper: nonnumquam Deus novis peccatis offensus subtrahit auxilia abundantiora; ex quorum subtractione consequitur, quod homo in alia peccata labatur prioribus similia, aut graviora: et sic priora redeunt secundum quid; hoc est in similibus, aut gravioribus. Preterea: multoties Deus, impletā mensurā peccatorum, infligit poenas temporalesposito relapsu; alioqui illas non infligeret: unde quoad hoc sic se habent peccata priora, ac si redirent. Denique: ratione ingratitude; hęc enim tantō gravior censetur, quanto plura, aut graviora peccata fuere dimissa: unde hęc virtualiter, aut secundum quid dicuntur redire, quatenus propter ipsa gravior est malitia relapsus.

21. *Nic observandum: ratione ingratitude non redeunt peccata secundum totum reatum, quem causabant ante remissionem; hoc est: relapsus ratione ingratitude non habet gravitatem equalem moraliter omnibus peccatis precedentibus. Ratio ex D. Thomā q. 88. ar. 3: nam peccata priora concurreunt per modum objecti remoti ad aggravandum relapsum: quatenus majus est beneficium remissionis, si plura, et graviora sint peccata remissa; relapsus ratione ingratitude comensuratur quantitati*

x
non quantitati' beneficii' secundum proportionem geome-
tricam, non vero arithmeticam; unde peccata pre-
terita ~~refundunt~~ ^{transfuntur} in novum peccatum tantam ma-
litiā, quantam in se habebant. Observandum dein-
de: malitia ingratitude; quæ est in relapsu non est spe-
cialis, sed transcendens: omne enim peccatum est
ingratitude adversus Deum, cui ut benefactori homo
semper est obligatus; circumstantia autem generalis
non confert specialem malitiā, nisi directè intendatur.
Quod autem ingratitude sit contra hoc, vel illud be-
neficiū, speciem non mutat: unde quod relapsus
sit contra beneficiū remissionis priorum peccato-
rum est circumstantia tantum aggravans intra
speciem eandem.

28. Conclusio. Peccata per poeniten-
tiam remissa non redeunt simpliciter post relap-
sum, tum quoad culpam, tum quoad poenam.

x
tuum Est communissima Theologorum sententia cum
D. Thoma cit. q. 88. a. 1. contra Gratianum,
Hugonem à S. Victoris, ~~Propositorum~~, et aliquos an-
tiquos; quorum aliqui censuerunt, peccata dimissa
redire per subsequens peccatum: aliqui id limita-
runt, ut certa peccata causent illum reditum, ni-
mixim apostasia, odium fratrem, confessionis
contemptus, et poenitentia. & facta poenitentia pec-
catorum. Loquimur de reditu peccatorum: non
quidem quatenus redeat ipsa culpa actualis, seu ille
idem actus peccaminosus; sed de macula culpe ha-
bituali.

bitualij. Est itaque conclusionis sensus: peccata dimissa non redeunt post relapsum, ita ut iterum homo odio habeatur à Deo propter illa peccata, quae jam per poenitentiam remissa fuerant; et ita, ut à Deo non infligatur homini illa poena, cuius remissionem per poenitentiam obtinuit.

29. Probatur conclusio ex scriptura. Isai, 1. dicitur, peccata per poenitentiam ut nix dealbati: Psalm. 50. mundavi, et delevi Mich., 7. proijci in profundum maris. Ex his bene colligitur peccata ita per poenitentiam remitti, ut simpliciter non redeant post relapsum, tum quoad culpam, tum quoad poenam: ergo. Probatur minor: nam sic intelliguntur allatae auctoritates à Patribus. Audiat Gelasius Papa, relatus, dist. 4. de poenit., c. ult. Divina clementia, remissa peccata in ultimum vivere, non patitur. Audiat D. Prosper in respons. 2. ad C. Gallor. Qui recedit à Christo, et alienus à gratia ~~fuit hunc autem~~, quid nisi in perditionem cadit? Sed non in quod remissum est, recidit, nec in originale peccato damnabitur: qui tamen propter postrema crimina eam mortem afficietur, quae ei propter illa, quae remissa sunt, debebatur. Nec evincunt, quod peccata, per poenitentiam remissa non redeunt post relapsum, tum quoad culpam, tum quoad poenam: ergo.

30. A ratione probatur 1^a pars: nam peccata per poeni-

poenitentiam, non teguntur solum, et imputantur, sed verè remittuntur, delentur, et destruantur; sed quod semel destructum est, nequit redire sine nova productione: ergo peccata per poenitentiam remissa nequeunt redire absque nova productione. Atqui implicat, quod post relapsum denuo producantur à Deo; et ~~explicari~~ nequit, quod denuo producantur ab homine: ergo peccata remissa per poenitentiam non redeunt post relapsum. Urgeo; et procuro: peccata per poenitentiam remittuntur absolute: ideoque in forma absolutionis sacramentalis nulla ~~exp~~rimitur conditio, nulla subintelligitur. Sed peccatum absolute remissum non potest redire per subsequens peccatum: nam per hoc non iteratur illud; et Deus immutabilis revocare non potest condonationem absolute factam: ergo peccata per poenitentiam remissa non redeunt per subsequens peccatum. Confirmatur: peccatum verè esse condonatum, dicit absolutam cessionem iuris eo parte Dei offensi ad odio habendum hominem propter peccatum; nam si manet hoc ius, licet impeditum donec accedat novum peccatum, peccatum prateritum non fuit verè ablatum, sed consopitum; et insuper obligatio eo parte hominis ad subeundum odium Dei propter peccatum prateritum est aliqua peccati macula: inficitur enim anima obligatione illa subeundi odium Dei eo conditione novi peccati, quæ obligatio non est remissa. Atqui peccatum per poenitentiam verè condonatur

Donantur

donantur: ergo per absolutam condonationem juris
ex parte Dei offensi ad odio habendum hominem propter
peccatum: ergo peccata per poenitentiam remissa
non redeunt quoad culpam post relapsum: hoc est, non
redeunt ita, ut homo iterum odio habeatur à Deo
propter ejusmodi peccata.

31. Ratione simili probatur 2.^a
pars: nam ex Scripturis, Concilijs, et Patribus
habemus, remitti peccata, et ipsorum poenam: ex-
go hæc poenæ remissio est absolute, et simpliciter talis:
ergo non est remissio sub conditione, dum videlicet
homo iterum non peccat. Quod si poena absolute
remittitur per poenitentiam, post relapsum non
redeunt peccata quoad poenam. Confirmatur:
nam gratia, et amicitia Dei, quæ per poeniten-
tiam acquiritur, hoc remissionis plenæ genus pos-
tulat; neque est vestigium, ut dicatur, Deum non
concedere absolutam poenæ remissionem, quæ non
excedit dignitatem sanctificationis antea gratiæ: ergo
per poenitentiam remittuntur absolute peccata quoad
poenam. Urgeo, et præoccupo: dato, quod Deus possit
condonare culpam, non condonata poena, etiam æ-
ternâ; et à fortiori, quod condonata absolute culpâ
possit conditionate condonare poenam, quo casu pec-
cata remissa redeunt quoad poenam per relapsum:
id de facto non facit; et misericorditer non utitur il-
lo jure. Constat hoc ex citata auctoritate Galassij: tribuit
enim clementiæ divinæ quod peccata semel remissa
in

ultionem ulterius non vivant. Ergo, quidquid sit
de possibili, de facto, et in hac providentiâ peccata
remissa non redeunt quoad poenam post relap-
sum.

32. Arguitur 1°. Ex Scripturis colligitur, quod pec-
cata remissa per poenitentiam redeant simplici-
ter post relapsum: ergo datur ejusmodi reditus. Of-
fenditur antecedens. Dicitur Psalm. 78: nè me-
mineas iniquitatem nostrarum antiquarum. Item
Psalm. 108: in memoriam redeat iniquitas Patrum
ejus in conspectu Domini. Denique ex parabo-
lâ servi immisericordis Math. cap. 18: ab illo debito
prius remissa est exegit Dominus propter im-
misericordiam in conservum; et inde conclusit
Christus Dominus: sic et Pater meus celestis fa-
ciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri
suo. Confirmatur: quia B. P. hanc parabolam
explicant de reditu peccatorum. Augustinus, lib. 1.
contra Donatist., c. 12: redire dimissa peccata,
ubi fraterna charitas non est, aperte docet Chri-
stus in Evangelio de illo servo. Gregor. 1. d. dialog.,
cap. ult: ex quibus dictis constat, quia si hic, quod
in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, et
illud auxilium exigitur, quod nobis jam per poeni-
tentiam dimissum fuisse gaudebamus. Consonant
alii Patres apud Varq. q. 88. a. 1. dub. unic.

33.

Respondeo

negando antecedens; quod allatis testimonijs non
pro-

probalur. Textus illi de reditu peccatorum in
 memoriā Dei intelliguntur, aut de peccatis
 dimissis; aut de nondum dimissis. Si hoc: eate-
 nus dicuntur in memoriā redire, quatenus Deus
 quasi oblitus, distulit illorum punitionem; et quasi
 recordatus occasione peccati demum positi, et men-
 suram implentis, omnia punit. Si illud: textus
 intelligendi sunt de poenā temporalī peccatorum
 remissorum; aut de horum reditu virtualiter, et
 secundum quid: juxta doctrinam datam numero
 26. Eandem expositionem accommodabis huic tes-
 timonio ex 3. Reg., c. 17: quid mihi, et tibi vix Dei?
Reversus es ad me, ut rememorarentur iniquitates
meae. Ad argumentum desumptum ex parabo-
 la dico, hujus scopum esse, Deum nulla misericor-
 dia usum in immisericordes erga proximum;
 quod stat, quin simpliciter redeant peccata prius
 dimissa. Certum est, quod non sit necessarium in
 parabolis, ut omnia eodem modo verificentur;
 cum autem in exemplo, seu parabola aliquid
 est non convenienter factum, illud eo modo ad
 Deum transferendum non est. Vix modo: Rex,
 qui a servo repetijt debitum semel condonatum,
 aut injuste repetijt, aut non condonavit simpliciter,
 et absolute. Atqui Deus simpliciter, et absolute con-
 donat peccata, posita poenitentia; nec potest aliquod
 injuste repetere: ergo secundo relaxa hominis non re-
 petit Deus debita prius condonata. Ad confirmationem, et

27. non recordabuntur. Confirmatur à paritate: Deus homini relapso auferat gratiam, quam prius absolute contulerat: ergo et ipsi revocat remissionem peccatorum, quam prius absolute contulerat. Sic autem peccata prius dimissa redibunt simpliciter: ergo.

Respondes

36. negando absolute maiorem; et ad probationem dico, sensum illius textus hunc esse: quod sicut peccata antiqua non nocebunt impio, nec recordabuntur quoad poenam eternam, si poenitentiam egerit, et perseveraverit; ita merita antiqua non proderunt iusto, nec recordabuntur quoad vitam eternam, si peccet, et in peccato decedat. At quoad reviviscen-
tiam, et reditum meritum, et peccatorum dispar est ratio: nam reassumptis veteris odij est contra conceptum vere condonationis prius simpliciter facti; at vero reconciliatio simpliciter talis postulat, quod remittatur offensa absque diminutione bonorum: unde postulat, quod merita per peccatum mortificata reviviscant per poenitentiam. Accedit: quod peccata remittuntur, qualiter exprimitur citato cap. 7.

27. Michy: Deus auferat iniquitatem; projiciet in profundum maris omnia peccata nostra: ut scilicet numquam possint emergere. At de meritum per peccatum amissione nulla similis expressio in Scriptura reperitur. Ergo non eodem prorsus modo per poenitentiam impio dimittuntur peccata, quo per peccatum pereunt merita iusti. Ad confir-

mationem,

mationem, concesso antecedente, nego consequen-
tiam, et quod subsumitur. Disparitas: gratia con-
fatur absolute, sed per decretum conditionatum quo-
ad illius conservationem; nempe quoadusque non ad-
sit peccatum mortale, cui repugnat gratia. At re-
laxus non pugnat cum peccati preteriti condonatio-
ne; unde hoc absolute fit per decretum nulla ra-
tione ~~conditionata~~ ^{conditionata}: ut constat ex nostris probationibus.
tum: Sed instando,

36. Arguitur 3°. Potuit Deus remittere
peccata quoad culpam conditionate: ergo sic illa
remittit; atque adeo ^{et per} relaxum redeunt quoad cul-
pam peccata prius remissa. Probatur consequen-
tia: non magis placatur Deus poenitenti, quam
indignatur peccatori; sed ita indignatur peccatori,
ut Deus non obliviscatur absolute, sed conditionate
illius merita: ergo ita placatur Deus poenitenti, ut
non obliviscatur absolute, sed conditionate illius peccata;
quod est, Deum remittere peccata conditionate quoad
culpam. — Potest smitti antecedens; et negari
consequentia. Ad probationem distinguo maiorem:
non magis placatur Deus poenitenti, quam indig-
natur peccatori, quoad odium inimicitie cum ex-
clusionem amoris amicitialis, concedo; quoad alia,
nego maiorem: et concessa minore, nego consequen-
tiam. Deus ita indignatur peccatori, ut ipsi ex mi-
sericordia relinquet fidem, et spem; et similiter
dicimus, quod cum spe recuperandi gratiam ipsi
re-

relinquit jus, ut merita prius mortificata re-
viscant. Hinc eadem misericordia, quā Deus non
obliviscitur absolute, sed conditionatē merita peccato-
ris, obliviscitur, non conditionatē, sed absolute pecca-
ta poenitentis. Hęc solutio rem totam ad Dei mi-
sericordiam devolvens est probabilis; et illam tradit
P. Conink .D. 2. dub. 18. Probabilius,

3).

Respondes negando

antecedens: nam per illam conditionatam remissio-
nem peccatum non auferretur, sed effectus illius
suspendetur: hoc est, maneret debitum ex parte
hominis ad terminandum odium propter pecca-
tum preteritum; quamvis ejusmodi odium non
terminaret, nisi posito relapso: proinde illa non
esset vera peccati remissio, et homo adhuc de-
nominaretur peccator. — Dices: stat, quod pec-
catum habituale non sit destructum, et quod
non denominet peccatorem toto illo tempore in-
termedio post remissionem conditionatam usque
ad peccatum: ad modum, quo peccatum origi-
nale non inficere animam existentem extra
corpus toto illo tempore intermedio post produc-
tionem usque ad unionem cum corpore. — Dico:
vel hinc rejicienda est ista doctrina, quoniam pro
illius explanatione confugit ad abstrusissimas diffi-
cultates peccati originalis. Directe: peccatum ori-
ginale est moraliter commissum a posteris; et
moralitas ista affert, quod ita sit commissum, ut
solum

solum, inficiat animam, quatenus unitam
 corpori: quapropter anima, si extra corpus
 produceretur, non inficeretur macula originali.
 At peccatum esse propria voluntate commissum,
 et non esse destructum, stare non potest, quin
 inficiat hunc hominem, a quo commissum est:
 sicuti stare non potest, quod actu committatur, et
 actu non inficiat; et quod fuerit commissum, quin
 inficiat. Hinc retorquetur paritas: nam stat
 hec veritas de preterito, omnes postea pecca-
unt in Adam; quin modo sit verum, om-
nes jam contraxere peccati originalis mac-
ulam; et quoniam fuerit verum, omnes contrahunt
actu illam maculam: ergo similiter stabit,
 quod homo actu peccet, quin actu inficiatur;
 et quod peccaverit, quin fuerit infectus. Conse-
 quens est absurdum: ergo paritas est nulla. De
 tacta difficultate late, et subtiliter agit Cardin. de
 Sugo d. 40. f. 6.

38. Haecitur d. Reatus poenae tempo-
 ralis, qui manet remisso mortali, quoad cul-
 pam, redditur eternus per peccatum mortale
 novum, in quo homo discedit: ergo redit reatus
 poenae eternae debite peccato prius remisso. Con-
 firmatur: quia tota poena prius remissa po-
 test ex natura rei per relapsum redire: ergo
 ita redire dicendum est; ut scilicet homines diligen-
 tius abstineant a relapsu. — Posset negari
 antecedens

antecedens, ducit Scots: qui tenet, ne veniale puniatur ultra condignum; non puniatur eterna poena in damnatis; idque docet a fortiori de poena peccati mortalis remissi quoad culpam. Hec ad argumentum. Ad confirmationem posset negari antecedens, ducit Varquius: qui tenet, illum, qui remisso peccato, non erat dignus poena, non posse fieri dignum poena; nisi reviviscente peccato quoad culpam; quae reviviscentia est impossibilis. Sed stando communioribus sententijs,

32.

Respondes:

diffinientis antecedens: reatus poenae temporalis, qui manet remisso mortali quoad culpam, redditur eternus per accidens: per peccatum mortale novum, in quo homo discedit, omittit; redditur eternus per se, nego antecedens, et consequentiam. Est dicere: poena, quae remissa fuit. Per ^xa. novum lethale, in quo homo discedit, poena reliqua peccati prioris redditur per accidens eterna: nam propter novum peccatum incurritur poena per se, et formaliter eterna; et incurritur obstinatio damnatorum propria. Per hanc obstinationem complacent damnati in peccatis commissis: unde reatus poenae permanet in ista complacentia; quae quidem non punitur (cum non sit peccatum vix) sed peccatum praeteritum quoad reatum poenae permanens in ejusmodi complacentia in eternum punitur. Ad confirmationem, admissio ^xa. erat per se eterna; peccato remisso confessio. (ante- Debat obstinatio, quae etiam remissa fuit. Per novum etc)

antecedente, nego consequentiam propter dicta-
rum. 31. — Ad probationem adiunctam dic-
cum tot; tamque validæ rationes: sint, ut homi-
nes abstineant à relapsu, non est necessarium ad-
mittere istam peccatorum reviviscentiam quodæ pe-
nam: quam reviviscentiam divinâ clementia non
patitur.

Sectio 4.

An merita justî, per lethale mortificata, reviviscant
...cs. per poenitentiam...cs.

Q. Opus aptum ad meritum est in triplici
differentia: aliud est vivum, quod fit in statu gratiæ;
aliud est mortificatum, quod scilicet factum in sta-
tu gratiæ impetitur per subsequens lethale; aliud
mortuum, quod in statu peccati lethalis fit: ip-
sum vero lethale, non dicitur opus mortuum, sed mor-
tificatum. Inq. proposita est de operibus, non mor-
tuis, sed mortificatis. Communis Theologorum
sententia est, opera justî, mortificata per peccatum
lethale, reviviscere per poenitentiam ad totum
præmium gratiæ, et gloriæ essentialis, quod ante me-
ruerant. Hanc sententiam maxime illustrat D.
Ex imm. Opusc. 5., per totum. Aliqui supresso no-
mine apud D. Thom. hic, q. 89, a. 5. absolute
negant meritum reviviscentiam: sed hęc sen-
sentia ut temeraria, et impia rejicitur; immo ab
aliquibus hæretica; ab alijs erronea reputatur. Alij
admittentes meritum reviviscentiam, negant, illam
esse

esse ad totum premium gratiæ, et gloriæ essentialis: sed solum admittunt reviviscentiā ad aliquod premium accidentale; quale est gaudium in patria de operibus bonis vivificatis; sed hæc opinio communiter rejicitur, ut improbabilis. Alij tenent, merita reviviscere; non ad premium antea correspondens, sed ad illud, quod ex vi novæ justificationis confertur: ~~ita ut gratia, quæ ex vi novæ justificationis confertur, ita~~ ut gratia, quæ ex vi novæ justificationis confertur, confertur etiam, ut premium reviviscentiū meritorum. Alij demum docent, reviviscere ad premium essentialē, quod ante meruerant; sed non determinatē ad totum: sed solum prout fuerit major, vel minor dispositio ad novam justificationem.

41. Conclusio 1^a. Merita justi per subsequens peccatum lethale mortificata, ablato obice, per poenitentiam, reviviscunt. Probatur ab authoritate. Apostolus ad Hebr. 6. ad poenitentiam exhortans, inquit: confidimus de vobis meliora, et viciniōra salutem..... 11
non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius. 11
Glossa interlinearis: ideo de vobis confidimus, quia o- 11
līm multa operati estis, pro quibus, si poenitemini 11
de malis, benefaciet vobis Deus; quæ sententia est D. 11
Anselmū. Rursus ad Galat. 3. inquit: sic stulti estis, ut 11
cum spiritu cœperitis, carne consummari? tanta 11
passi estis sine causā? Sitamen sine causa. D. Hieronymus sic exponit: hic aspiciendum, quicumque 11
x a nobis ob

Q. 3. C. 2. -

„ ob Christi fidem laboraverunt, et postea lapsi fue-
„ rit in peccatum, sicut prius sine causa passus
„ dicitur dum peccat, sic iuxta non perdet ea,
„ si ad persistentem fidem, et statum antiquum rever-
„ tatur. Ex praedictis auctoritatibus formatur ar-
„ gumentum. Deus non obliviscitur meritorum ius-
„ ti, qui postea labitur; et pro ipsis benefaciet, si
„ respiciat: justus, etiam si labatur, non operatus est sine
„ causa; nec perdet opera sua, si convertatur. Sed
„ hoc est, quod merita iusti, mortificata per pecca-
„ tum, reviviscant per poenitentiam: ergo sic revi-
„ viscant.

¶ 2. Conclusio 2^a Reviviscentia meritorum per
poenitentiam est ad totum premium gratiae, et glo-
riae essentialis, quod ipsis ante peccatum respondebat
de condigno. Probatur ab auctoritate. Ezechiel. 33.

Dicitur: impietas impij non nocebit ei, in quacumque
die conversus fuerit ab impietate sua; sed noceret,
et quidem non parum, si merita non reviviscerent

* ad totum premium gratiae, et gloriae essentialis, quod
antea ipsis de condigno ~~concedebat~~: subiret enim

corre- adhuc post conversionem privationem gratiae ~~pro-~~
sponde- ~~habere~~, et iuxta ad essentialem gloriam praecqui-
bat: firi: ergo merita per poenitentiam reviviscunt

praeha- ad totum premium gratiae, et gloriae essentialis. Con-
bita, firmatur: ratio, ob quam merita reviviscunt est, quia
non extinguuntur per peccatum, sed manent in
acceptatione divina, dum homo est in statu via-
toris;

toris; et quia per poenitentiam auferatur impedimentum peccati. Hec ratio probat; reviviscere quoad totum premium: nam peccatum jam ablatum, sicut non est impedimentum ad partem premij, ita neque ad totum premium; et peccatum non existens, sicut non impedit partem efficacis meritorum, ita nec totam impedire potest: ergo merita reviviscunt ad totum premium gratiæ, et essentialis gloriæ, cuius ante peccatum fuere condigna.

43.

Notandum. Predicta meritorum reviviscentia partim est ex Dei misericordia; partim ex justitia, saltem lata. Elucet misericordia: in collatione auxilij efficacis ad auferendum lethale; in promissione gratiæ poenitenti; in ordinando, et promittendo premium meritis etiam mortificatis, dummodo auferatur impedimentum peccati: potuit enim Deus aliter ordinare. At supposita misericordia quoad predicta omnia, elucet justitia, saltem lata: ex qua Deus tenetur premiare merita reviviscentia per poenitentiam; juxta allatum testimonium Apostoli: non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri.

Hec autem justitia est saltem lata: quippe quæ in Dei constantia, fidelitate, et promissionibus fundatur.

44.

Obijciatur 1.º contra primam conclusionem. Iustitia iusti non liberavit eum, in quacumque die peccaverit: et impietas impij non nocebit ei, in quacumque die cor-

Q. 3. C. 2. -

21. versus fuerit : citat. c. 33. Ezechielis. Sed peccata per conversionem extinguuntur; ita ut per relapsum non reviviscant: ergo merita per peccatum extinguuntur, ita ut non reviviscant per poenitentiam. Ratio consequentiae, et paritatis: quia non minus est. potens lethale ad delendum meritum, quam poenitentia ad delendum peccatum; sed poenitentia prorsus exstinguit peccatum: ergo lethale prorsus exstinguit meritum. 2. si merita non exstinguerentur per lethale, sequetur, quod merita, quae damnatus habuit, non sint extincta, sed impedita: indeque fiet, quod si damnatus rediret ad statum vig., et ageret poenitentiam, recuperaret merita pristina. Sequellae sunt absurdae: ergo et quod merita non exstinguantur per lethale. Confirmatur: non est, in quo permaneant merita praecedentia, subsequente lethali: ergo, post ablationem lethalem, non reviviscunt merita praecedentia.

95.

Ad 1. ^{sum} ^{facilis}

est solutio ex dictis num. 36. Merita justi ipsum non liberabunt in quacunque die peccaverit; hoc est, in sensu composito peccati: quod stat, quin merita sint extincta, sed solum impedita: sic enim, qui justus fuerat, posito peccato, subest odio inimicabili Dei; et est in eterne poenae reatu. Peccatum ^{impy} non ei nocebit in quacunque die conversus fuerit; hoc est, in sensu composito conversionis: quod non stat, si merita sint, non impedita, sed

græ-
habily

sed extincta: nam sic post conversionem subit
 adhuc privationi gratiæ ~~prohibita~~, et juris præac-
 quisi ad præmiurn. Habemus igitur ex allato
 testimonio, merita non extinguuntur, sed impediuntur per
 peccatum. Concessa præmissa minore, nego conse-
 quentiã. Ad hujus probationem distinguo mayo-
 rem: non minus est potens lethale ad delendum
 meritum, quam poenitentia ad delendum pecca-
 tum, si cetera sint paria, concedo; aliter, nego
 majorem: et cadit reliquum. Deus acceptavit poe-
 nitentiam ad remissionem peccati simpliciter talem:
 quapropter poenitentia extinguit prorsus peccatum.
 At nollit assignare pro peccati poenã jacturam
 simpliciter talem præcedentium meritorum: unde
 isto non extinguuntur prorsus per peccatum.

46.

Ad secun-

dum nego sequentiam. Sethis peccatum viatoris
 est adhuc aufferibile; per peccatum autem aufferi-
 bile non extinguuntur, sed impediuntur, merita
 præcedentia: cumque lethale damnati sit jam inauf-
 feribile; sequitur, quod per ipsum merita præce-
 dentia extinguantur prorsus. Quod si damnatus
 rediret ad statum vii, et per poenitentiam obtineret
 justificationem, tunc illius merita reviviscerent; sed
 negatur, quod tunc ille fuisset simpliciter damnatus,
 illiusque merita fuissent extincta. Ratio: quia sim-
 pliciter damnatus ille solus est, qui patitur supplicium

^{x a.} damnatum in æternum; hoc in vi hypothesis non

veru-

x. a. - duraturum in æt.

verificaretur de illo homine redeunte ad statum
v^u, et obtinente justificationem: ergo non fuisset
simpliciter damnatus. Ad confirmationem nego
antecedens: merita enim praesentia, etiam subse-
cuto lethali, permanent in acceptatione divina:
quia Deus absolute semel acceptavit illa merita
in ordine ad premium conferendum, si lethale
non obstat; non obstat autem, quando jam per
poenitentiam abolatum est.

41.

Objicitur 3° contra se-
cundam conclusionem. Iusti pro bonis operibus con- 27
tinent spectare eternam attributionem, si bene a- 27
gendo, et divina mandata custodiendo usque in 27
finem perseveraverint: ex Tridentino sess. 6, can. 17
26. Ergo non debetur premium bono operi, si
justus labitur in peccatum, et si postea resurgat;
non, inquam, debetur premium eternae attri-
butionis gloriae essentialis: sed solum aliquod pre-
mium accidentale. 4° merita iusti jam fuere
premiata per gratiam sanctificantem, quam pos-
tea peccando dissipavit; Deus autem non tenetur
bis premiare idem meritum eodem genere pre-
mij. Atqui teneretur, si merita iusti reviviscerent
ad premium gratiae sanctificantis: ergo non ad istud,
sed ad aliquod premium accidentale, reviviscerent ^{unt}.
5° si reviviscentia esset ad premium gratiae sancti-
ficantis, non conferretur gratis tota gratia in
justificatione peccatoris; aliqua enim conferretur

ex meritis: et quidem in illo justificationis instanti,
in quo aufferetur lethale. Sequella est absurda: nam
Deus gratis justificat impium: ergo reviviscentia non
est ad gratiam, sed ad premium accidentale. Ad

48.

Ad textum,

nego consequentiam. Omitto, quod in textu allato
sermo sit de meritis cum perseverantia in statu
gratiae non interrupta; quod pro his expectando
sit eterna retributio gloriae essentialis, non ex-
cludit, quod similis retributio spectetur pro meritis
reviviscentibus per poenitentiam. Ratio ex eodem
Tridentino, citata sess., cap. 16, et can. 32: quia
ad promerendam vitam eternam; et ipsius conse-
cutionem aliud non requiritur, nisi quod opus
sit supernaturale, factum in gratia sanctifican-
te, et quod homo in gratia decedat. Haec omnia
verificantur de meritis iustis mortificatis per pec-
catum, et reviviscentibus per poenitentiam: ergo ip-
sis debetur premium essentialis gloriae. Nego deinde,
quod in allato Tridentini textu perseverantia finalis
accipienda sit pro non interruptione gratiae post me-
ritum; accipitur enim pro conservatione gratiae post
ultimam justificationem usque ad mortem. Ratio:
quia similiter dicitur, qui perseveraverit usque in
finem, salvus erit: Math. 10. Sed ad salutem non
requiritur perseverantia sumpta pro statu gratiae,
non interrupto; sufficit enim conservatio gratiae
post ultimam acceptionem usque ad mortem: ergo
simi-

similiter ad eternam gloriam attributionem ut me-
ritorum premium sufficit, quod justus post ul-
timam acceptionem gratiae, benè agendo, et divi-
na mandata custodiendo usque in finem perseveret.

49.

Ad 4um: Deus

non bis, sed semel moraliter premiaret idem
meritum eodem genere premij; in quo nullum
est absurdum. Explicatur: certum est, quod me-
ritum condignum, non solum meretur gratiam
sed illius conservationem, donec non ponitur le-
thale: unde continuata collatio, seu conservatio
gratiae, non est multiplex, sed idem moraliter pre-
mium. Pariformiter, cum Deus acceptaverit me-
ritum justici ad premium, si lethale non obstat; et
cum jam non obstat, posita justificatione per se-
nitentiam: sequitur, quod reviviscentis merito
ad premium gratiae, non bis, sed semel mo-
raliter premiat Deus idem meritum eodem
genere premij. Et quidem gratia, ad quam
meritum reviviscit, est distincta entitative à
gratia ante peccatum accepta; sed tamen in
esse premij est moraliter eadem: quia in ordi-
ne ad premium perinde se habet, ac si esset una,
et eadem, quae durasset, si meritum non fuisset
per lethale mortificatum.

50.

Ad 5um Distinguo ma-

jorem: concedo quae, non omnino gratis confer-
ri gratiam, quae per accidens confertur in ius-
tifica-

tificatione peccatoris; et nego, quod non conferatur
 gratis illa gratia, quae per se confertur: caditque
 reliquum argumenti. Deus gratis justificat impi-
 um: tum quia gratis confert auxilium efficax;
 tum quia supra condignitatem dispositionis, hanc
 Deus acceptat ad justificationem. Gratia, quae per
 se in justificatione confertur, illa est, quae disposi-
 tioni correspondet; et illa quidem confertur gratis.
 Quod autem precedant merita, quae reviviscant, hoc
 est per accidens ad justificationem: unde et est per
 accidens, quod gratia aliqua conferatur ex meritis.
 Ad hoc: gratia, quae datur gratis, est pro aliquo
 priori ad illam, quae per accidens datur ex meri-
 tis: nam ista non reviviscunt, nisi post amotum
 obicem peccati; amotio autem ista est effectus
 formalis gratiae justificantis.

51. Obijciatur 6.º Vera gloria
 debetur iustis duplici titulo, et hereditatis, et coro-
 nae: ergo similiter dici poterit, quod merita revivif-
 cant ad illam eandem gratiam, quae ex vi novae
 justificationis confertur. Et probatur consequen-
 tia a ratione: nam idem entitativè donum col-
 latum ex duplici titulo est moraliter majus pre-
 mium: additur enim estimabilius; et sic eadem
 corona plus estimatur si detur ex vera certa-
 mine, quam si ex umbratili pugna. 7.º poeni-
 tens quandoque resurgit in maiori gratia, quam
 prius habuerat; quandoque autem in equali; quan-
 doque

Q. 3. C. 2. ~

11. doque etiam in minore : inquit O. Thom. q. 89.,
a. 2., corp. Hec sententia esset falsa, si me-
rita reviviscerent ad gratiam distinctam ab illa,
que ex vi justificationis confertur : ergo ad indis-
tinctam gratiam reviviscunt. Confirmatur :
11 quia eadem q., a. 5., ad. 3., docet, eum, qui resur-
11 git in minore charitate, consecuturum quidem
11 premium essentiale, secundum quantitatem cha-
11 ritatis, in quo invenitur; et habiturum esse ma-
11 jus gaudium & operibus pristinis : ergo H.
Ad cum

52.

concesso antecedente, negatur consequentia. Dispa-
ritas est : nam vel sermo est de gratia, que
precedit meritum condignum; vel de gratia, que
obtinetur per meritum condignum?; vel de gra-
tia, que obtinetur si primum : illa gratia titulo
hereditatis habet sibi respondentem certum glorię
gradum distinctum ab alijs, qui sunt debitis me-
ritis titulo coronę : et sic paritas pro nobis est.
Si secundum : respectu glorię respondentis meritis
titulus hereditatis, et titulus coronę subordinantur :
nam per meritum obtinet gratiam, qua conf-
tituitur heres, et promeretur simul gloriám; un-
de hereditas est parziale premium contentum
in premio glorię, ut coronę. At meritum prece-
dens, et dispositio ad justificationem sunt duo titu-
li diversi; seu duo merita distincta : qua propter
ipsis correspondere debet premia distincta. Ad pro-
bationem

bationem consequentem nego assumptum; quod al-
 lato exemplo non probatur: nam apud homi-
 nes premium estimatur eo significatione hono-
 ris: et sic idem munus cum majore honoris sig-
 nificatione crescere potest in ratione premij. At
 premium meriti theologicum, seu apud Deum es-
 timatur secundum se: ex majore vel minore gra-
 tia; et ex majore vel minore perfectione visionis
 beatificae: ad quod nihil accedit ex hoc, quod ex plu-
 ribus titulis debeatur, et conferatur. Ratio a priori
 docetur: quia duo merita distincta finita sunt sim-
 pliciter majus meritum: ergo et majus simpliciter pre-
 mium debet ipsis correspondere; sed idem donum da-
 tum ex duplici titulo non est majus simpliciter pre-
 mium: ergo. Habes hinc dispositionem ad merita
 Christi Domini: horum quodlibet in actu 1.º
 est simpliciter infinitum; unde nullum premium
 uni ejus merito potuit addi, quod alteri non esset
 in actu 1.º debitum. E contraria res se habet in
 meritis finitis.

53. At 7.um fatendum est cum 2. Exim.^o
 in comentarijs ad citatos articulos, textus illos 2.
 Thomae difficilem admittere interpretationem. Ad pri-
 mum dic: aliquando hominem formaliter resurgere
 in majore, aliquando in equali, aliquando in minore
 gratia; hoc est: aliquando gratia, quae dispositioni
 correspondet, et per quam in priori ad meritum
 reviviscentiam, aufertur impedimentum peccati,
 major

major est, aliquando equalis, aliquando minor: quidquid sit, an ex alio titulo semper sit major; à quo in eo a. 2. praesumitur: nondum enim egerat de reviviscentia meritorum. Ad secundum dicitur: in sensu omisso ibi dici, cum, qui in minore charitate resurgit, consequentur premium essentiale secundum quantitatem charitatis, et obtenturum majus gaudium de operibus precedentibus; ac si diceretur, quod quis aliquando resurgat in minore charitate (dato, quod hoc accidat) non obest reviviscentiae meritorum: nam stat, quod reviviscant, etsi non ad premium essentiale, saltem ad accidentale gaudij majoris. Quod autem in hoc sensu omisso processerit D. Thom. ex eo apparet,

- » quod conclusio illius a. 5. sit, quod opera mortificata reviviscunt per poenitentiam. At absolute
- » docet, reviviscere ad premium essentiale gloriæ: quia
- » per poenitentiam recuperant efficaciam perdendi
- » cendi eum, qui fecit ea, in vitam eternam.

54.

Obijciatur

8°. Gratia in justificatione peccatoris, confertur ad mensuram dispositionis: ergo merita non reviviscunt ad totam gratiam antecedentem; sed ad summum proportionate ad presentem dispositionem: ita ut si dispositio sit perfecta ut quatuor, poenitens ex gratia precedente accipiat quatuor gradus gratiæ. 9°. si recuperet totam gratiam meritorum precedentium, sequetur, quod sit melioris conditionis

conditionis qui habuit gratiam ut quatuor, lapsus est, et respicit, quam is, qui totidem gratie gradus habuit, et nequa peccat, neque novum meritum ponit; consequens est absurdum: absurdum enim est dicere, melius esse peccare, quam a peccato, et a merito vacare: ergo et absurdum est antecedens. Major probatur: nam ille peccator poenitens recuperaret quatuor illos gratie gradus; insuper et alios respondentes novae justificationi: ille autem alius perseverans, et non merens, haberet solum quatuor gradus gratie.

55. Ad octavum distinguo antecedens: gratia, quae per se confertur in justificatione peccatoris, confertur ad mensuram dispositionis, concedo; gratia, quae per accidens confertur, est ad illam mensuram, nego antecedens: et cadit reliquum. Justificatio peccatoris dupliciter consideratur: et per se, et per accidens. 1° modo: in quantum affert gratiam sanctificantem, et peccati remissionem, cum exclusionem, aut purgationem a meritis precedentibus; et sic gratia et per se confertur, et juxta mensuram dispositionis confertur. 2° modo: quatenus dicit precedentiam meritum; et sic gratia confertur per accidens, et non ad mensuram presentis dispositionis, sed ad mensuram meritum confertur. Constat solutio ex dictis ad simile argumentum n. 50.

Nec est inconveniens, quod minima contributio (in

in-

intensione) sufficiat, ut recuperetur tota gratia praecedens: nam solum concurrunt ad hanc recuperationem, in quantum removet impedimentum peccati; ad hoc autem sufficit contritio minima, dum tamen sit contritio perfecta quoad substantiam.

56. Ad 2um distinguo majorem: illamque concedo de melioritate fundata in meritis praecedentibus, et presenti poenitentia; et illam nego de melioritate fundata in peccato: et nego minorem sub sensu admissio. Nego absolute, probari exinde, peccare, et poenitere esse melius, quam a peccato, et merito vacare: per hoc enim significatur, peccatum esse causam melioritatis; quod omnino absurdum est. Quod autem peccatum possit esse occasio alius melioritatis, non est absurdum; cum possit esse occasio augendi merita, juxta illud Apostoli ad Rom.

57. 5: ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia. Adde argumenti retorsionem: nam independentem a meritorum reviviscentia peccator per poenitentiam resurgere potest in majore gratia per contritionem proportionatam majori gratiae, quam illa, a qua cecidit, ut ostendit D. Thom., cit. q. 82, a. 2. Unde efformatur eadem peccatoris resurgentis, et justis non meritis comparatio; et independentem a meritorum reviviscentia inferatur: ergo erit melioris conditionis peccator.

cator poenitens, quam justus non merens; et subingeretur: ergo melius est peccare, et vehementissime poenitere, quam a peccato, et a merito vacare.

57. *Appendix. Per poenitentiam restituitur etiam tota antiqua gratia, quae data fuerat sine meritis. Est communior sententia, quam tenet Cardin. de Sugo d. W. f. 3. contra Varquez, Torres, et aliquos. Itaque poenitens recuperat gratiam, quam habuit ex opere operato acceptam ex sacramentis supra mentionem gratiae collatae in primum meritum. Probatio desumitur ex Scripturis, quae generaliter loquuntur, et absque distinctione, de gratia prohibita restauranda per poenitentiam. Tale est illud*

- 37. *Jul. 2: reddam vobis annos, quos comedit locusta;* quod in sensu spirituali explicatur a Glossa absque distinct. de pristina gratia. Illud etiam Patristicis
- 23 *militias de prodigo converso, Luc. c. 15: date illi*
- 77. *stolam primam;* quod de pristina gloria, quam ex seductione Diaboli nudatus amiserat, explicatur a D. Chrysostomo, homil. de patre, et duobus filiis, A. in Luc., tom. 2. Sed peccator ex Diaboli seductione amiserat gratiam, non solum respondentem meritis, sed sine meritis obtentam: ergo hanc etiam per poenitentiam restaurat. Videri potest cit. de Sugo.

Caput 3.^m
Appendix a *alio a Poenitentia*
in praeceptis Sacramentis.
Sectio 1.^a

Caput 3um

Appendix

De altero à Penitentia mortuorum
Sacramento.
Seotio 1^a
De Sacramento Baptismi secundum se.

Num. 1°. Baptismus est prima Tabula
post naufragium; Penitentia autem se-
cunda. utrumque Sacramentum est
mortuorum, tametsi utrumque possit
conferre, et quidem per se, et juxta institu-
tione, secundam gratiam, seu gratie sanc-
tificantis augmentum. Baptismus in sa-
cra exuditione varis appellatur nomi-
nibus desumptis ex multiformis gratie
effectibus, quos causat. Dicitur Regenera-
tio, quia ex peccatoribus filij. Ade fact.
Dicitur Domus, Domus, Domus, et Si-
gillum, quia imprimet super naturalem
caracterem, quo designantur, Xpi, et
Ecclesie membra. Dicitur etiam Custo-
dia, et Refugium, quia, causat speciales
auxiliares gratias ad perseverandum in
vera Religione contra spirituales nequi-
tias. Dicitur demum Illuminatio, quia per
hoc Sacramentum, qui in tenebris, et in
umbra mortis sedebant in lucem, et clari-
tatem

tatem vitę tranſſerunt. Nullus Hę-
reticorum davi in Ecclēſiā verum Sacra-
mentum negavit unquam; licet in mul-
tis, quę Baptiſmum ſpectant, errarent:
perſectim dicti ſe lagellantes, ſtuliſſi-
me docentes, baptiſmum aquę ceſſaſſe
et mutatum eſſe in baptiſmum ſan-
guinis.

2. Baptiſmus. Sacramentum
definiri ſic poteſt: Corporalis ablutio vi-
ventis rationalis per aquam, facta
ſub his verbis: Ego te baptizo in nomi-
ne Patris et Filij, et Spiritus Sancti.
2. Conſtat ex illo. Xpi. v. Joan. 3: niſi quis
renatus fuerit ex aqua, et Spiritu S.
non poteſt introire in regnum Dei.
et ex illo. Marc. 16. baptizantes eos in
nomine Patris. 3. Dicitur eſt alibi Sa-
cramentum dupliciter conſiderari: et
ad inſtar compositi naturalis; conſtan-
tis ſua materia, et ſua forma, et ad
inſtar compositi artificialis. In hoc poſ-
teriori ſenſu. ſubjectum compositum
ex ſua materia, et forma, quod elevatur
ad ſignificationem ſacramentalem,
ſuperinducit aliam formam, quę eſt ipſa
ſa divina inſtitutio. Superſt ut mate-
riam, et formam Baptiſmi prout eleva-

bilis ad practicam. significationem gratiæ explicemus.

3. Sed prius supponendum est dogma de fide, de institutione Baptismi facta à Xpto D.; et illo supposito, quaeritur, quo tempore institutum fuit? Communissima sententia est, fuisse institutionem à Xpto ante passionem, et resurrectionem. Deducitur ex Ioan, Cap. 3, ubi dicitur, quod Xptus in Iudæa baptizabat: non quidem baptismo, gratiæ infundendo, sed vero Sacramento legis novæ, cuius ipse erat institutor, et Auctor. Dicunt frequenter PP. institutum fuisse baptismum, cum Xptus à Ioanne baptizatus fuit. Hoc intelligitur de adumbratione institutionis: nam tunc Xptus sanctificavit aquam, et in eo baptismo tres divine personæ notæ factæ fuere. Aliqui PP. dixerunt, Baptismum instituisse Xptum post resurrectionem. Hoc intelligitur de promulgatione institutionis, et impositione præcepti, quod ad suscipiendum baptismum cepit obligare.

4. Jam vero de materia baptis-
mi dicendum est, aliam esse remotam,
aliam proximam. Remota est aqua natu-
ralis, seu elementaris, apta ad abluendum.

27. Constat ex adductis Xpti verbis: nisi
 27. quis renatus fuerit ex aqua, & ex illo
 27. etiam Apostoli, ad Ephes., Cap. 5: Xptus di-
 27. lexit Ecclesiam .... mundans eam lava-
 27. cro aquae, &c. Constat ex Concilijs, præcipue
 ex Florentino in Decreto Eugenij. Infer-
 tur, non esse sufficientem materiam li-
 quorem, qui non sit aqua naturalis,
 etiamsi simillimus sit, ut sunt lacri-
 me. Item, neque aquam rosaceam,
 aut aliam ex herbis, aut floribus expres-
 sam; tametsi in casu necessitatis ipsa aqua
 non elementaribus, conferatur baptis-
 mus sub conditione. Preterea, ne-
 que esse materiam sufficientem glacem
 et nivem, nisi prius resoluta sit; quia
 congelata, etiamsi physice aqua natura-
 lis sit, non est apta ad abluendum.
 Denique, ab opposita ratione inferitur,
 aquam marinam esse aptam materi-
 am: nam est apta ad abluendum, quam-
 vis non sit apta ad bibendum.

5. Aqua turbida, et impura,
 aut profana, et non benedicta baptiza-
 re, est grave peccatum contra religionem
 sacramenti; at in casu necessitatis licet
 uti aqua naturali, etiam non benedicta,
 etiam impura. Aqua est materia ne-

essentia in eâ quantitate, quæ sufficiat ad
 abluendum: unde non sufficit gutta mini-
 ma, sed ea copia requiritur, quâ decurrat
 aqua successive per aliquam principem,
 aut notabilem partem baptizati. Naturali-
 tate aquæ, et ejus sufficiente quantitate sex-
 uat, nil facit ad valorem baptismi, quod aqua
 sit fontana, fluvialis, aut marina, frigida,
 vel calida.

6. Materia proxima baptismi est
 ablutio; quæ quidem significatur per verba
 formæ: ego te baptizo. Hoc enim verbum græ-
 cum latine est abluo, vel lavo. Sufficit, quod
 ablutio fiat, sive per effusionem, sive per
 immersionem trinam, vel unam. Immersio
 trina usitatissima fuit initio Ecclesiæ: quia
 trina immersio aptissime significabat mys-
 terium Trinitatis. Fuit etiam de præcepto,
 quod Evangelicum esse dixit Pelagius Papa,
 Cap. Multū sunt, de consecrat. dist. 9. Dictum
 est hoc præceptum Evangelicum, quia est Evan-
 gelio conforme. Positum est hoc præceptum
 contra Lucratitas, qui dixerunt, Baptismum
 deberi conferri una tantum immersione, in
 nomine Christi, non in nomine Trinitatis. Se-
 pulso Hæreticorum errore, jam non viget
 præceptum de immersione trina, sed sufficit
 una aut effusio aquæ: in unaquaque Ecclesia

servandus est modus, qui est in usu.
 7. Non requiritur, quod totum
 corpus abluatur; sufficit ad valorem, quod
 abluatur pars aliqua princeps, ut caput,
 aut notabilis, ut brachium. Non est certum
 sed tamen probabile, quod sufficiat ablutio
 pedis, manus, aut digitorum; et minus pro-
 babile, quod sufficiat ablutio in capillis,
 multo que minus, quod fiat in secundinis,
 quibus infans nascitur involutus. Si tamen
 sit casus necessitatis dandus est baptismus,
 sub conditione. Extra dubium est, requi-
 ri, quod aqua immediate tangat corpus
 baptizati; et nullus erit baptismus, si tan-
 gat tantum vestes, aut corium, in quo in-
 volutus sit. Nec enim non verificatur, hoc
 minime abluere, sed esse vestes, aut aliquid,
 quod pars eius non est.

8. Cum sit validus
 baptismus collatus per immersionem, dubita-
 tur, an requiratur emersio? Communis sen-
 tentia est, contra aliquos non requiri emer-
 sionem ad valorem; et sic qui infantem in
 puteum projiceret, et formam proficeret
 cum morali conjunctione ad immersionem,
 valide baptizaret. Ratio: quia immergitur, an-
 tequam emergatur, mori potest; et jam ef-
 set lotus, seu ablatus. 9. Baptismus quidem

vivificat, non corpus, sed animam; et hoc praes-
tat ante emersionem, et etiam emersione
non secuta, sive casu, sive ex grata im-
mergentis intentione. Baptismus signifi-
cat mortem, et resurrectionem Xpi; sed
hoc fiat sine, aut ante emersionem: quia
in baptismo commoritur homo veteri Adamo,
et sepelitur; resurgit autem spiritualiter cum
Xpo.

9. Forma Sacramenti Baptismi, qua
utitur Ecclesia Latina, haec est: Ego te baptizo
in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S.
Cuius Xpus dedit, scitissimo illo testimonio:
27. baptizantes in nomine, &c. illam qua tra-
dunt Florentinum, et Tridentinum. De
essentia formae est, quod persona baptizans
exprimatur; non quidem explicitè deter-
minatè, sed saltem implicite. Sic dicitur
communiter, hanc valere formam: baptizet
te Deus, vel, baptizetur a Xpo in nomine
&c. Actio ipsa baptizandi determinatur
illa forma ad hunc sensum: baptizet te,
per me, Deus, aut autem principalis per
me, ut minister baptizetur a Xpo. Isti
utroque formae proferuntur imperativè:
non imperio ministri terminato ad Deum,
aut ad Xpium, sed ad actionem Sacramen-
talem, et ad effectum gratiae. Nec est absorum

quod Deus baptizet, ut auctor sacramen-
ti, in suo nomine Patris, et Filij, et Spiritus
S, prout usurpato, et prolato à mi-
nistro. Quidquid sit de prædictis formis,
quar valere negant aliqui cum Vazquez,
certo valida est, hæc, quæ utitur Ecclē-
sia Græca: baptizetur servus Xpi, in
nomine Pa

10. Requiritur et ad valorem quod
forma exprimat personam baptizati, aut
expresse, ut in forma Latina, aut implici-
te, ut in Græca. Ex baptizanti, et baptizati
expressione, elicitur, neminem à se posse
baptizari. Unus erit baptismus, si una tan-
tum persona abluatur, quamvis à mul-
tis, et e contrario multiplex erit baptis-
mus, si ab uno abluantur multi. Ratio: quo-
tunc multiplex erit materia proxima, et
una physice forma erit virtualiter, et
moraliter multiplex. In casu plurium
baptizantium, de valore est, quod unus
quilibet abbeat, et proferat formam;
quod si duo ista inter duos dividantur,
baptismus erit nullus. Si unus abluat,
et formam proferat, antequam alius id
faciat, iste non baptizabit, et si ille habuit
intentionem non baptizandi, nisi post-
quam abluat, et formam proferat iste alius.

- nihil faciet: neque enim à Deo accepit potestatem conferendi baptismum sub conditione de futuro. Vide, quæ dicta sunt, ^{Act. 9.,} ^{Diff. 1.,} ^{cap. 3., a} ^{num. 112.}
11. De valore formæ est explicita invocatio totius Trinitatis, scilicet Patris, et Filii, et Spiritus S. Constat ex sæpè adductis verbis Christi D: predicate... baptizantes in nomina
11. Patris, & Filii, quibus verbis continetur essentialis baptismi forma. Sic docent PP. Florentinum, et Summi Pontifices, quos inter Zacharias, expresse asserens, nullum esse baptismum, si vel una tantum divina persona taleatur. Congruentissime eam expressionem suâ institutione postulavit Christus: baptismus enim est sacramentum fidei, quo baptizatus, Ecclesiam ingreditur; quare maxime oportuit, ut præcipuum fidei mysterium, quod est Trinitas personarum, in unitate essentia, signatè, et explicitè exprimeretur. Hanc rationem dedit citat. Zacharias. Capp. Cap. In Synodo Anglorum, de consecr. dist. 4.
12. Dixerunt Cyprianus de Pascense Ecclesia Apostoli in nomine Christi baptizabant: quod non est de essentia formæ expressio totius Trinitatis. Constat antecedens ex Act. Apostol. Cap. 1, et 8, et 10. Respondetur: dicitur, Apostolos in nomine Christi baptizare: hoc est, baptismo Christi, non baptismo Joannis; aliter, non

fecissent, quod ipse docuit illis verbis: bap-
tizantes in nomine, &c. Item: dicitur, bap-
tizasse in nomine Xpti, istud adjuvando
 nomini Trinitatis sic: in nomine Patris, et Filii
et Spiritus, &c. Instar: Nicol., relatus cap.,
 A quodam Iudice, citatis titulo, et distincti-
 one, dicit, baptizatum a Iudice non esse
 rebaptizandum, si datus fuit baptismus
 in nomine Trinitatis, aut in Xpti nomine
 tantum. Occurritur: definit ut Pontifex,
 illum baptismum non esse iterandum
 ob hanc causam, quod a Iudice sit collatus,
 quod autem addat ut formam sufficien-
 tem, si in nomine Trinitatis, aut tantum
 in nomine Xpti datus sit, hoc ut Doctor
 privatus addidit, secutus auctoritatem
 D. Ambrosii, et aliorum D.D. Hec ex Castro
 Palao, hic, d. de baptis., punct. 5. —

13. Dubitatur:
 an valeat baptismus datus, in nomine
 Genitoris, et Geniti, et Procedentis ab utro-
 que. Probabiliter dicitur, valere; probabi-
 lius id negatur. Ratio: quia ipsi nominibus
 quamvis explicantibus Trinitatem, non
 exprimitur Trinitas in ea notatione commu-
 ni, quam Xptus determinate posuit, et quam
 ut formam baptismi prescribit Florenti-
 num. Ob eandem rationem dicenda est

In sufficiencia huius formae: Te baptizavi nomine
Patris, et Jesu Christi, et Spiritus Sancti enim no-
 men Jesu Christi exprimat naturam illius
 divinam: ~~et huiusmodi~~ forma neque est per
 sonam conformis verbis Christi D., nec de-
 finitioni Florentini, praescribentibus expres-
 sionem Trinitatis ipsius determinate verbi com-
 munionibus, et notioribus in nomine Pa-
 tris et Filii, &c. Idem dictionis est de in-
 sufficiencia huius formae in nomine Prin-
 cipis, Verbi, et Isaacit, atque etiam de
 alijs similibus. ~~et de alijs~~
 Quod non est Minister sacramenti bap-
 tismi est quilibet homo compo rationis ope-
 rari cum debita intentione: sicut enim
 ob summam huius sacramenti necessitatem
 pro materia scriptur designavit aquam
 tantum obviā, ita pro ministro designavit
 omnem hominem, ratione idoneum, qui
 habet intentionem ministri, quae sufficiat
 ad baptismi valorem, multis in locis huius
 tractatus explicatum est; eundem hoc nota.
 In baptismo per ducem, aut per trinum
 immerfione, si restringat intentionem
 ad ultimam, necessum est ad valorem, et
 non prius absolvat formam, quam com-
 pletur immerfio. non est licitum, extra
 casum necessitatis, baptismum conferre,

nisi' Sollemniter; Sollemniter autem
non potest, nisi' Sacerdos, qui iurisdic-
tionem ex officio, aut ex commissione
habeat. potest à ~~Pastore~~ Pastore, ha-
bente potestatem committi Diacono
ut Sollemniter baptizet. In Casu necis-
situdinis baptismi non Sollemniter preferen-
dus est ad ministrum. Sacerdos Di-
acono, p[ro]p[ri]e Subdiacono, h[ic] alij clericis.
isti Laici, viri, feminæ, orthodoxi, He-
retici, isti Paganis. Censetur grave
peccatum, si presente Sacerdote ali-
us baptizet, si Sacerdos non adsit, non
est reus peccati gravis, sed ad summum
levis, qui ministrat, pervertens illum
ordinem assignatum.

15. ~~capitulum~~ Subjectum baptis-
mi, siue suscipiens baptismum, est om-
nis homo, siue sit adultus, siue sit in-
fans, et requisitus, quod sit natus. Iux-
ta illud Xpi D., nisi quis renatus fu-
erit ex aqua, &c. Neque enim renas-
citur, nisi qui natus fuerit. unde in-
fans in ventre Matris baptizari non
potest, tum quia nondum est natus,
tum quia effusione aque supra ven-
trem Matris non Verificatur, Infantom
ablui, sed aliquid, quod parvillius non est.

Hinc, qui docent, infantem invalidum
 secundum baptizari posse sub conditione
 id dicunt, quia infans jam natus est, et
 existimant, secundum esse partes illius.
 16. De unitate baptismi, dicen-
 dum, esse unum sacramentum in spe-
 cie infima, et atoma: juxta illud, ad Eph.,
 7. cap., Unus Deus... unum baptisma, et ex
 7. illo Symboli, Confiteor unum baptisma.
 Divisio itaque illa baptismi fluminis,
 fluminis, et Sanguinis non est, nisi impropria:
 est enim in baptismum proprium tale,
 et in baptismum in voto. De Baptismo fla-
 minis, quod stat in contritione perfecta,
 aut in actu perfectæ charitatis eadem di-
 cenda sunt, quæ, Deo donante, dicimus in
tractatu de Penitentia, disputamus de sacra- dicta ma-
mento Penitentis suscepto in voto. De Bap- nent, hoc
 tismo Sanguinis, satis superque differui- tract., D. 3.,
 mus, hæc tractat, disput. 4., C. 2., an. cap. 1., an. 1.

17. Effectus Baptismi sunt, quæ
 impressio characteris indelebilis, ratione
 cujus istud sacramentum iterationem non po-
 test. 2us. infusio gratiæ sanctificantis, quæ
 remittit peccatum originale, atque
 etiam omnia actualia antea commissa.
 Ex rei natura, seu recte ex institutione
 baptismi, non est necessarium, quod remittan-

tua peccata, originale, personale, si ad-
 sit; sed quod confertur gratia de se
 remissiva peccatorum, si sint in sub-
 jecto. Hinc communiter asseritur, B.
 V., immunem ab omni peccato, susce-
 pisse Baptismum, à Xpto ministratum,
 suscepisse etiam extremam Unctionem, et
 Confirmationis sacramenta. In bap-
 tismo, non solum peccata, sed etiam pa-
 nae, aeternae, et temporales, debite pro
 peccatis, remittuntur. ut colligitur
 ex Tridentino, sess. 5., de pecc. origin., c. 5.,
 ubi docet, baptismum ita justificare, ut
 nihil eum ab ingressu Caeli remoretur;
 remorarentur autem ab hoc ingressu
 poenarum debita non remissa. Hec
 intellige de adulto non ponenti obicem
 gratiae, et poenarum remissioni; et de bap-
 tismo quantum est de se, et ex sua ins-
 titutione.

18. Ad baptismum validum, et for-
 matum nulla in parvulis requiritur
 dispositio. In adulto habente tantum
 peccatum originale, non alia ad va-
 lorem requisita dispositio, nisi intentio
 suscipiendi sacramentum; ad fructum
 autem requiritur, quod non habeat
 affectum actuale ad peccatum grave

futurum, et quod in Deum tendat, per fidem, Spem, et inchoatam Charitatem. In adulto autem habente peccata gravia propria voluntate commissa, praeter eos actus requisitus actus verae penitentiae, ut definit Tridentinum, sess. 6., c. 6., et sess. 14., c. 1., et 4. Adest illud Act.,
 77 Cap. 2. Agite penitentiam, et baptizetur unus-
 27. quisque vestrum. Quod autem baptismus possit esse validus, et informis, certum est; quod autem reviviscat, amoto obice, late probatum manet, ~~de bapt. c. 2. p. 1. p. 2.~~

12. Baptismum Xpi differtur a baptismo Joannis, de fide est, anathe-
 matisante Tridentino eum, qui dixerit, baptismum Joannis habuisse eandem vim cum baptismo Xpi. Itaque quoad vim causandi gratiam, et peccatorum remissionem a Baptismo Xpi longissime distavit Baptismus Joannis. iste exat in spem gratiae; ille dat gratiam. Catholicam hac super re doctrinam efficaciter contra Haereticos probat Valencia, quest. 4., punct. 1. Baptismus Xpi est verè, et propriè Sacramentum; non sic baptismus Joannis, cum non fuerit stabiliter institutus. Baptismus Xpi est de necessitate mediæ ad salutem; non sic baptismus Joannis, non necessarius, nec de necessitate mediæ, et probabiliter, nec ex necessitate præcepti. Hinc baptizati à Joanne, baptizati

Tract. 9., di-

Sp. 1., Cap. 2.
an. 145.X
quandiu
vivit,

X
Ipsium

debebant baptismo Xpti, post ejus promul-
gationem. Posita opinione, quam frequen-
ter insinuant Patres, quod Xptus instituerit
suum baptismum, cum baptizatus fuit a
Joanne, creditur, Joannem, ut ipse optaverat,
a Xpto baptizatum fuisse. In actibus Aposto-
licorum, Cap. 18., dicitur, ~~Apostolus~~ baptiza-
tum baptismo Joannis, instructum esse in
via Dni a Discipulis Xpti, et non dicitur,
quod a hujus baptismo fuerit baptizatus. Sed
quod hoc loco tacetur, factum fuisse, constat
ex generalibus illis statutis: nisi quis rena-
tus fuerit, &c., et: docete, baptizantes in no-
mine &c.

Sección 2ª

De Bap̄tismi necessitate.

20. Revocentur
in memoriam quæ dixi tract. de Virtutibus
Theolog., d. 2, c. 2., sect. 2., de illarum neces-
sitate ad Justificationem, et salutem; de neces-
sitate Sacramenti Penitentis ~~apertius~~ ^X sum-
matim percurram, in tract. de ea Sacramentis: istud
autem, cum sit secunda tabula post naufragium,
non est majoris necessitatis, quam baptismus,
qui tabula prima est. Agendum est de neces-
sitate, tum mediæ, tum præcepti:
De parvulis circa res

est, illis ad justificationem, et salutem baptis-
mum esse necessarium necessitate medij,
quamvis illi sint filij fidelium, anathematizante
Hidentino, eum, qui negat, parvulos baptizandos
esse, etiam si fuerint à baptizatis parentibus
orti. sess. 5. Can. 9. Ineluctabile est illud
sagissimè adductum Opti oraculum:
nisi quis renatus fuerit ex aqua. V. Merito
notatur censura opinio Cajetani docentis,
infantem in Matris ventre posse ab originali
mundari, si supra ventrem Matris, sub
invocatione, et fide Trinitatis, applicetur,
aliqua religiosa ceremonia. Hanc opinionem
expunxit Pius V. à Commentariis
Cajetani, in q. 68. Modum suavissimum,
quo Deus veram sufficientiam largitur,
ne parvuli sine baptismo decedant, latè
exposui, suo loco, in Tract. de gratia.

22. Jam vero de præcepto Baptismi, quod juxta communem opinionem
in die Pentecostes, per solennem promul-
gationem, obligare cepit, certum est, quod illo,
non parvuli, qui obligationis incapaces sunt,
sed eorum Parentes, et Curatores obligantur,
ut illi per baptismum regenerentur; Obligan-
tur quidem, in casu imminentis mortis,
jure naturali, et divino; extra hunc casum,
jure Ecclesiastico: quod patitur octo dierum

dilationem; et in hoc servanda est consue-
tudo singularum Ecclesiarum. Dogma
de capacitate parvulorum, ut baptizentur,
plurimum Conciliorum, antiquissimorum
Patrum, et aptissimis rationibus probatum
habet apud Bellarmin. Nazianzenus ~~et~~
~~testatur~~ dixit, differendum esse parvu-
li baptismum usque ad triennium, ut
ipse possit respondere; Tertullianus vole-
it, ut spectaretur rationis usus. Sed cum
uterque concesserit, parvulum de vita
periclitantem baptizandum esse, longè
distant ab Anabaptistis.

23.

Negant isti, parvu-
los esse capaces baptismi; adducunt pro suo
errore scitissima illa testimonia. Do-
cetes... baptizate; et: qui crediderit,
et baptizatus fuerit, &c. Atqui parvuli
incapaces sunt doctrinae, et fidei: g^o et
baptismi. Sed haec testimonia intelli-
guntur de adultis; sicut et istud Hiero-
nymus, in praedicta Septi^o verbo, Matth. c.
24: non potest fieri, ut corpus baptismi,
recipiat sacramentum, nisi ante an-
ima receperit fidei virtutem. Quod au-
tem de parvulis non intelligantur, constat
ex illo apertissimo, et ineluctabili oraculo;
nisi quis renatus fuerit, &c. Si quidem

parvulis non preparasset Deus remedium
baptismi, non voluisset Deus illorum salu-
tem, qui sine baptismo decedunt, contra
illud Pauli: vult Deus omnes homines
salvos fieri: nullum enim aliud remedium
de lege ordinaria parvulis succurrere potest.

24. Justificatur itaque par-
vuli Baptismo, et Ecclesiae fide, sine fides
ipsorum propria. Hanc in parvulis, mira-
culose à Deo infusam, excogitant Luthe-
rani, quod est dormientium somnium, aut
vigilantium delirium. Praeque moveban-
tur ex illo testimonio: qui crediderit, et bap-
tizatus fuerit, salvus erit. Sed cum eodem
tenore dicatur, docentes baptizate, aut
fidem parvulorum propriam non requiri,
aut requiri ipsorum intelligentiam, et atten-
tionem ad doctrinam, et instructionem,
dicendum esset. Quoniam autem instruc-
tionis, et doctrinae incapaces parvuli sunt;
cogentur Lutherani ad exorrem Anabap-
tistarum. Utroqueque Objectione cula
usque ad evidentiam dissolvit Valerius,
quest. Argum. 3. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

25. Cum pueri periclitanti
de vita aliud remedium non sit, nisi bap-
tismus, dubitatur, an cum probabilissime
credatur, quod illius mors accelerabitur, pgs

...sit illi confecti baptismus. Affirmandum est; sed spectandum, ut puerulus sit in agone, aut prope: et tunc modica aqua, et temperata abluendus erit. Quod si tantillum acceleretur mors, hoc contemnendum est: fere nil est damnum illud compensatione vite eterne, quam aliqui amitteret. Neque infemas: q^o similiter licet, quando aqua non est ad manum, projicere puerum in puteum, a quo vivus non possit emergere, neganda enim est consequentia. Projectio illa in puteum, per se ac directe tendit ad inferendam mortem, atque idem dicendum de ablatione cum aqua venerata. modus autem ille baptizandi aqua modica, et temperata non est per se, et directe ad occisionem, sed ad summum est causa per accidens, ut mors tantillum acceleretur. Ita ex Suarez. Comptonus, sic, sect. 4, m. 4. c.

26. Puerulus comparatur quoad baptismum adulti perpetuo amens. Quod si amens habeat lucida intervalla, in aliquo in quo compos sit sui, et consentiat, et se disponat, baptizandus est. Sive is aliquis usus arbitrio fuerit, et incidat in amentiam, aut in delirium, baptizandus non est, nisi antea consensum praestiterit.

rexit, et manifestaverit, in super et sufficien-
tem dispositionem.

27. *Dictis de baptismo parvulorum addenda haec sunt.* 1um non est absurdum, sed convenientissimum, quod parvuli in vi baptismatis obligati sine proprio consensu maneant ad leges Christianae Religionis: nam cum sit sacramentum de necessitate medi, statim ac pervenirent ad rationis usum tenerentur iure naturali, ac divino ad baptismum suscipiendum; unde illis beneficium sit in anticipata illius collatione. 2um in quavis baptizatus, qui in Ecclesia educantur, non est periculum profanationis per apostasiam a fide; de profanatione per mortem de gravatione, idem est periculum in adultis, atque in parvulis: ac proinde istud non potest eximori parvulorum baptismum. 3um quamvis in Ecclesiae primis temporibus cogitatum fuit differre baptismum usque ad aetatem adultam, non etiam fuit, etiam extra mortis periculum, infantes baptizare; ut ex Act. Apostol., c. 10, et c. 16, recte probat Valenc., citat. quae R. B., punct. 1, §. Quarto probatur. 4um Viguit in Galliam, non baptizandi parvulos, extra casum necessitatis, nisi in Pasce, et Pentecoste; ut constat ex Concilio Matisconensi adducto a Compton,

nuper citato. Jam supra dictum est, ex
universalis Ecclesiae consuetudine, et ex
tutis particularium Ecclesiarum, Parentes
et Curatores parvulorum graviter obli-
gatos esse ad parvulos brevi post nativita-
tem baptismo offerendos.

28.

Sed cum tanta
sit hujus Sacramenti necessitas, queritur:
an fideles infidelium filios debeant, aut
possint baptizare? Certum est, non licere
extra casum mortis certo imminentis bap-
tizare filios infidelium Principibus infi-
delibus Subditorum. Probatur nam si bap-
tizatus relinquitur parentibus edacandus,
exponitur evidentissimo periculo profana-
tionis per apostasiam a fide, et cum eo
periculo non est licitum parvulum baptiza-
re. Si autem eripitur parentibus, commit-
titur injuria contra patriam potestatem,
quod non licet: vergens enim in perturbat-
ionem Reipublice, et in odium Christianae
Religionis.

29.

Quod si parvulus sit in extremis,
baptizari potest, et debet: nam tunc non fit
contra patriam potestatem, nec esset Reipu-
bliae perturbatio, nec odium Christianae Reli-
gionis. Hoc sic intellige, ut non inferatur
parentibus vis, quā amota, nil fieret contra

jur parentum, quia potestatem in filium morte veniente, retinere non possunt. Si parentes infideles baptizati fuerint, et a fide apostatarint, eorum filij baptizari possunt, et debent: nam apostatae non desinunt esse Ecclesiae subditi, quo casu parvulus baptizatus segregandus est a suis parentibus. Hoc etiam sic intellige, ut absit perturbatio Reipublice, ex qua oriretur Christianae Religionis odium. Si parvulus, invitis parentibus infidelibus habentibus jur patriae potestatis, baptizetur, segregandus a parentibus est: nam Ecclesia eo baptismo, quamvis illicitè ab indiffereto ministro collato, jur in baptismum acquisivit. Parentibus infidelibus consentientibus, si non sit spes quod apud ipsos parvulus habeat Christianam educationem, et velint illum retinere, nec possit ille segregari sine perturbatione Reipublice, baptizandus non est.

36.

Certum est praeterea,

parvulos infidelium, qui sint mancipia, et subjiciantur Dominis Christianis, posse, ac debere baptizari. Ratio: quia Domini habent plenum dominium, tum in parentes, tum in eorum filios; ac proinde possunt eos ab illis absque injuria separare, et facere quod post baptismum Christiana educatione gaudeat.

deat: et his servatis, possunt, et debent baptizari. Patris quidem potestas est de jure naturae; sed tunc quando non amittitur jure gentium inducente servitutem: istud autem jus fovetur naturae jure: unde ex hac parte nihil prohibet, quod filij mancipiorum infidelium baptizentur. Iur. Dominorum in mancipia directè est ad operas corporales; sed cum sit etiam ad separandos filios à patribus, extenditur indirectè ad baptismum filiorum, et Christianam educationem. Si Pater sit servus, et Mater sit libera infans non est baptizandus, nisi illa consentiat: nam pater sequitur ventrem; unde infans liber à Matre libera invito, separari non potest. Filij nati ex Infidelibus ante horum servitutem, possunt separari à parentibus; ac proinde baptizari: neque enim parentes, contracta servitute, habent jus patris potestatis.

§. 31. Supereft difficultas de filijs infidelium, qui mancipia non sunt, et civiliter sunt subditi Christianis Principibus. Si alter ex parentibus sit Christianus, et filius possit commodè ab Infideli separari, aut in tuto poni Christiana educatio, potest bap-

quaxi, etiam altero conjugis renuente. Sic
in favorem Religionis statuitur Can., Ju-
dei, Caus. 28, q. 1.; et Cap., Ex litteris, de
convers. Infidelium.

32. Dicendum est. Fi-
lii Infidelium civiliter, et politicè Subdito-
rum Principibus Christianis, non possunt
baptizari, invitis parentibus. Est communis
sententia cum D. Thomâ sententiâ. Contraria
est Scotistarum cum Doct. Subtili. Ratio
nostre sententiæ: quia non possunt filii In-
fidelium baptizari, nisi separentur a Pa-
rentibus; sed ab his, qui tantum civiliter
subditi Principibus Christianis sunt, non
possunt separari: hoc enim esset contra
jur patriæ potestatis, quam habent paren-
tes ad retinendos, alendos, et educandos
filios, dum isti non sunt sui juris. 3.
Predit argumentum, quod tactum est
non semel. ex illa namque separatione
oriretur magna Reipublicæ perturbatio,
et ingens odium Christianæ Religionis, sub
quibus circumstantiis non licet ipsi paren-
tes baptismum conferre. Evectitur præci-
puum contrariæ sententiæ fundamentum: ^x quod est
ipsi Infideles tenentur suos filios baptismo ^x istud.
offerre, et etiam tenentur se ipsos offerre. ⁺ Respons.
Sed parentes Infideles non possunt cogi
ad

ad baptismum, quod nec cogi possunt, ut filios suos baptizandos offerant. Et quidem Ecclesia non habet potestatem in parentes non baptizatos; Principes seculares non habent ius ad separandos filios a suis parentibus: quapropter nulla est legitima potestas ad baptizandum filios invito parentibus.

32. 33

Matthias, 1. Machab., c. 2, circumcidit omnes parvulos, qui erant in finibus Israel; inter quos fuerunt non pauci filii Infidelium: baptismus autem successit circumcisioni. Sed dicendum, circumcidisse priores fideles, qui persecutionis metu circumcisi non fuerant; si quos autem Infidelium parvulos circumcidit, si iure belli mancipia erant. Sisebutus, Rex Hispanie coegit ad baptismum omnes Judaeos; et laudatus a Concilio Toletano, IV. Sed dicendum, laudari Religionis zelum; non autem indiscretum, et injustum factum: quod ne deinceps fieret, cavet Concilium. Additur, ex facto illo probatur nimis: nempe non solum baptizari posse filios, sed et posse cogi adultos infideles ad baptismum.

34

Occurrit. Baptismus

adulti coactio non est valida: unde non
 est paritas ad baptismum parvuli con-
 tra voluntatem parentum. Contra:
 nam: baptizatus ex coactione, si susci-
 piens simpliciter consentiat, validus est,
 et ad hoc tendebat coactio, ut Infide-
 les consentirent. Simpliciter: 3° stat pa-
 ritas. Dices: preceptum divinum de
 baptismo prevalet juri patrie potestatis
 Infidelium. Dico: preceptum illud
 divinum non est absolutum, sed condi-
 tionatum, est enim pro casu, quo non
 sit Reipublice perturbatio, et Religionis
 odium. Adde: preceptum de baptismo,
 ut conferatur parvulis, est pro casu
 necessitatis extreme, et extra hunc
 casum (si non esset preceptum Ecclesie)
 spectari potest usus rationis: unde ju-
 bant parentes Infideles, ut spectetur
 quod parvuli adoleant, et sui sint
 juris.

34 35 Instas. Principes Christiani
 possunt obligare infideles subditos, ne
 blasphement, ne idololatriam commit-
 tant, et multa id generis: 3° et possunt
 illos obligare, ut suos filios baptismo affe-
 rant; et, si nolint, hos subtrahere a potes-
 tate patrie, ut baptizentur. Redit Instan-

tiā; et probatur, quod Infideles adulti pos-
sint cogi precepto Christiani Principis
ad baptismum. quod est nimium proba-
re. Directè: potestas Principum
est ad gubernationem politicā, et
civilem, et extenditur ad deterrē-
dos Infideles ab ijs, quæ apertissime,
et ovie sunt contra rationem na-
turalem. qualia sunt blasphemia
et Idololatria. At Religio Christiana
non primo aspectu apparet vera Re-
ligio. cum opus sit argumentis cre-
dibilitatis suadentibus, et lumine ju-
pernaturali ad fidei assensum; cor-
de enim creditur ad salutem. Su-
pra cor Infidelium, ut ipsi credant,
et ut filios suos baptismo offerant,
solus Deus potestatem habet.

36.

Dictis adde 1°. Pax-
vuli, qui in suorum parentum Infideli-
um potestatem, redire non pos-
sunt, baptizandi sunt, et Christiane edu-
candi. 2°. si parentes Infideles, con-
sentiant in baptismum paxvuli, et
ipsum apud se velint retinere, nisi ex-
ta spes sit, quod permittent illius inf-
structionem in fide, paxvulus non
est baptizandus: esset enim periculum

apost-

apostatis. 3°: parvuli Infidelium, mortuis parentibus, baptizari debent, quamvis renuant eorum Auctores; quia horum potestas non est ex jure naturæ, sed civili. 4°: consentiente altero ex parentibus Infidelibus, et altero rennente, videtur posse filium baptizari, ut dictum est supra de filiis Judæi, et mulieris Christianæ, dummodo sit certitudo de educatione in fide. 5°: filius adultus perpetuo amens, etiam invitis parentibus, baptizandus est: neque enim illis auferatur jus retinendi, et gubernandi filium amantem; et in hoc non est periculum apostatandi.

36. 37. *Queritur: an sit obligatio baptizandi filium Infidelium in quibus casibus, in quibus licite potest baptizari, etiam invitis parentibus?* Affirmat Vazquez, disp. 155., Cap. 2. Placet ejus sententia cum hac moderatione, quod curanti parvuli baptismum non imminet grave damnum in vita, honore, et etiam bonis fortunæ. Et sic accipio communem sententiam, quam citatis multis tenet Palao, punct. 6., n. 20. Sed quod tunc non sit obligatio, est per accidens. Per se est obligatio baptizandi parvulum, etiam invitis parentibus Infidelibus, cum baptizari potest

absque perturbatione Reipublice, odio Religionis, et periculo apostasie.

38

Sed vero de Adultis decidendum est: an ipsis baptismus sit de necessitate medi? Ipsi ad justificationem, et salutem, sufficere, cum baptismum aque (qui solus sacramentum est) suscipere non possunt; baptismum fluminis, sive perfectam contritionem, perfectum vero Dei amorem, cum voto sacramenti; certum omnino est. Est etiam probabilissimum, ipsis sufficere, pariter cum voto sacramenti, baptismum sanguinis, sive martyrium, etiam tunc, cum habent peccata gravia personalia, dummodo de illis debitam attritionem habeant. Sic docui tract. de Sacram., d. 4., s. 4., capitis 2. Vide, propter necessarium esse sacramenti votum, ut additur extra baptismi sacramentum justificetur. Quale votum? Sufficit implicitum, et virtuale; quale est efficacia contritionis, dilectionis, vel Dei, quae determinat ad observationem mandatorum: horum enim unum est, susceptio baptismi aque, cum debita occasio. Ante institutionem baptismi contritio justificabat absque voto sa-

cramenti; et adultus post baptismum lapsus justificatus per contritionem absque voto baptismi. Sed hinc non arguitur major, vel minor efficacia contritionis. Sed solum, quod ante institutionem baptismi nondum fuerit preceptum, et quod post suspensionem baptismi non amplius obliget preceptum illud.

39. Questioni respondeo, baptismi sacramentum, sive baptismum aque, esse necessarium adultis necessitate medij. Hoc de parvulis extra casum martyrij, est de fide. Conclusionem constare ex definitionibus Conciliorum, affirmat Vazquez, hic disp. 143, Cap. 1, n. 7. Iuxta quidem: Tridentinum namque loquitur de Sancto baptismo, quod sacramentum est; et de quo Christus edixit: «nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu S. Q. 1. Ita in decreto fidei, S. Primum omnium Tridentinum, sess. 7, can. 2, definit ea Christi verba, non ad metaphoram esse detorquenda, sed intelligenda esse de hoc sacramento baptismi, quod aqua naturali constat. Atque Concilia definiunt necessitatem huius sacramenti, et agunt de necessitate medij. 3. Minoris pars est evidens; pars autem 2a probatur: nam agunt de baptismo indiscriminatum compre-

bendendo parvulus, et adultus; omnes, qui originali peccato infecti sunt; omnes, qui ex Adamo nascuntur. Sed parvulus est baptismus a quoque necessarius necessitate medij: 3° etiam adultis. Hanc doctrinam probatam habet hoc Tract. d. 3., Cap. 2., sect. 1., ibique objectiones dissolvit; quod præstiteram in simili de necessitate medij Theologorum actuum, in Tract. de Virtutibus Theologiarum, disp. 4., C. 2., §. 4., per totam. Itaque sicut sacramentum Penitentiae est de necessitate medij, quia est 2^a tabula post naufragium; sic est de necessitate medij sacramentum baptismi, quia est 1^a tabula.

40. Hoc loco non omittam præcipuum contrarium argumentum. Sine baptismo a quoque potest adultus justificari, et salvari, si in justificatione, semel accepta permaneat: de fide enim est, quod obtineatur justificatio per contritionem perfectam, aut per Dei perfectum amorem cum voto sacramenti baptismi. Ergo baptismus, solum in re, vel in voto, est de necessitate medij. Ergo baptismus in re non est de necessitate de medij necessitate.

41. Huius argumentationis antecedens est omnino ex

tum; sed negandæ sunt consequentiæ. Baptismus aquæ non eo sensu est de necessitate mediæ; ut sit insuperabilis; quemadmodum est insuperabilis gratia sanctificans ad justificationem, et salutem; et quemadmodum insuperabilis est ipse baptismus in parvulis extra casum martyrii. Est itaque adultis de necessitate mediæ, quia adultus non potest pro libito sacramentum baptismi in re susceptum omittere prorsus; et insuper: potest ~~reducere~~ totam necessitatem mediæ ad salutem, et ad justificationem ad baptismum in re susceptum reducere: si enim cum debita dispositione, de qua supra, n. 17, illud in re suscipiat, justificabitur, et si statim decedat, salvabitur. At qui recte dicitur de necessitate mediæ illud, quod intendens finem, non potest pro libito prorsus omittere; et ad quod potest reducere totam mediæ necessitatem: quod enim ita necessarium est, differt ab eo quod tantum de necessitate præcepti est: q. 1. a. 1.

41. 42.

Quod ad al-

ti præcepto divino obligentur ad baptismum suscipiendum, et eo præcepto supposito obligentur præcepto naturali propriæ charitatis, extra omne dubium est. Hoc præ-

ceptum divinum, et naturale obligabat
in periculo mortis, et constat ex Actis
Apostolorum, auctoritate statim, ac potu-
erunt, suscepisse baptismum. Primitus
Ecclesie seculis multi manebant dum
Cathecumeni, et aliqui baptismum
differebant toto tempore vite, usque dum
mors immineret, et Cathecumenis non
dabatur, nisi in Paschate, et Pentecoste.
Isti Cathecumeni justificabantur per
baptismum fluminis.

23. ~~XX~~ Nonnulla sunt Am-
brosii, et Augustini testimonia, quibus dici-
tur, Cathecumenum credere quidem
sed nisi baptizatus fuerit, non posse remis-
sionem peccatorum accipere, et portare
seum peccatorum sarcinam, et quam-
vis bonus sit, non posse sine baptismo
celestem regnum obtinere. Ea testimonia
exponit optime Platell, hic, C. 2, S. 3, num.
181. Cathecumenus, qui non accipit bap-
tismum, dum urget preceptum, quamvis
credat, non accipit peccatorum remissi-
onem, et, sic portat peccatorum sarci-
nam, et quamvis bonus sit, si nimia
fidem suis bonis operibus confidens, et bap-
tismum contemnat, aut damnablem neg-
ligentiam pretermittat, regnum Caelorum

non obtinebit.

97. Cum certissimum sit, quod baptismus sanguinis parvulos justificet, id quod ad adultos probabilissime extendatur; et cum de fide sit, quod adultus justificetur baptismi fluminis; duo hic pretereunda nolui. Quum martyr confectus gratia justificans in eo instanti, in quo jam nec vita rationali, nec sensitiva, sed solum vegetativa vivit, hoc supposito, si Deus miraculose illum ad vitam deduceret, et in illa conservaret baptizandum esset, velut parvulus si careret arbitrio, vel ut adultus, si illo gauderet. Constat nam baptismus sanguinis non justificat, nisi cum voto baptismi aquae; ac proinde ex illo voto residua est obligatio suscipiendi sacramentum baptismi. Quum in veteri Ecclesiae disciplina, quod permittebatur adultis ratio datio baptismi, adultus obligatus esset ad baptismum fluminis. scilicet ad contritionem perfectam, perfectam vero Dei dilectionem. Ratio nam precepto naturali, et divino tenetur homo, non diu permanere in statu filiorum inae, et divisionis a Deo ultimo fine, in quo esset per peccatum originale et pejus, si addidisset peccatum personale. Sed

retardato baptismo aque non est medi-
um, nisi baptismus flaminis, ut adul-
tus ab illo infelici statu exeat: q.

44, 45

Si roget, quanto

tempore posset adultus sine peccato bap-
tismum flaminis retardare; respondebo,
in hoc tract. ex iis, que diximus jam tract. de Peni-
tentia, adultum non posse differre
suum ad Deum conversionem postan-
num; ac proinde, si differret baptismum
aque, baptismo flaminis intra annum
curare deberet suam justificationem.
Si prudenter iudicaret, se aut perfec-
tam contritionem, aut perfectam dilec-
tionem habere; non esset obligatus ad
baptismum aque eo tractu temporis; in
dubio autem prudenti, ad id esset gra-
viter obligatus. Quod si post justificatio-
nem per baptismum flaminis incidat
in novum aliquod peccatum, iterum
obligabitur ad perfectam contritionem,
aut perfectum Dei amorem. Eodem
tenore discurrere de adulto ibi constitu-
to, ut per multum tempus non possit bap-
tizari.

46.

Postremo, de obligatione adulti
ex precepto ad seipsum suscipiendum bap-
tismi sacramentum, dicendum est. Adul-

tus rectè instructus in Fide, et Christiana
Religione, tenetur ex precepto Ecclesiæ, et
universali disciplina inducta à multis
seculis, sacramentum baptis-
mi suscipere, cum primum commodè
possit. Potest tamen interdum, diffe-
renti iustis ex causis; ut cum maiore
dispositione suscipiatur, ut cum mayo-
re solemnitate ministretur; ut cum
maiore populi edificatione conferatur.

Postlocutio.

Absolvimus, Opt. Adolesc., de Penitentia
Virtute, et Sacramento tractatum
et in eo integrum Cursum speculativæ,
sive Scholasticæ Theologiæ. In fine
vobis penitentiam dedi; mihi peniten-
tiam, et pudorem refero: nam, Cum,
relego, scripsisse pudet. Quod si penitentia
exactorum veniam promeretur, hunc
fructum habebit penitentia, et pudor
meus, ut vos pro vestra humanitate;
meis erroribus veniam concedatis.

Valete.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to fading and bleed-through.

Postscript

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to fading and bleed-through.

Handwritten signature or name at the bottom of the page.

Disputationum, Capitulorum, et Sectionum, quae
in hoc a Pontificia Tractatu continentur.

Initio cuiusque Capituli notantur
Disputatio, et Caput, Sectiones notantur
numeros marginali Capitulo.

Diff. 1 ^a De Pontificia prout est Virtus. — Diff. 1 ^a	
Capit. 1 ^{um} Exponitur natura Pont. Virtutis. — Cap. 1 ^{um}	
Sectio 1 ^a Quomodo actus pertineant essentia- liter ad Pontificiam? — — — — — Num. 1 ^o —	
2 ^a Quomodo sit debetationis tendentia in peccatis, et virtutibus. — — — — —	13.
3 ^a An Pontificia sit Virtus? — — — — —	22.
4 ^a An sit specialis Virtus Pontificia? — — — — —	29.
5 ^a An specialis Virt. Pont. sit supernaturalis? — — — — —	46.
6 ^a An specialis Virt. Pontificia sit ho- minalis, et diffusa? — — — — —	56.
7 ^a Quomodo sit subjectus specialis Virt. Pontificia? — — — — —	64.
8 ^a An Pontificia actualis in instanti? — — — — — significationis, ab habitu infuso procedat? — — — — —	78.
Cap. 2 ^{um} De Objectis materiali, et formali Pont. — Cap. 2 ^{um} —	
Sectio 1 ^a Exponitur Objectus formale Ponti- ficis Virtutis specialis. — — — — — N. 1.	
2 ^a De Objecto materiali Virtutis Pont. quo- ad actus prosecutionis. — — — — —	16.
3 ^a De Objecto materiali Virt. Pontificis quo- ad actus suos. — — — — —	23.
4 ^a An Pontificia actus debeat esse universalis ad omnibus peccatis? — — — — —	31.

- Cectio 5^a. An Penitentia detestetur peccata supra
omne. malum generis? ————— 39.
- Cap. 3^m. De contritione, tñ perfecta, tñ imperfecta. C. 3.
- Cectio 1^a. Circa naturam perfectę contritionis
nonnulla statuantur. ————— M. 1.
- 2^a. An veram perfectam contritionem requira-
tur aliqua intentio, aut duratio? ————— 14.
- 3^a. De Recognitione peccatorum, et de proposito non
peccandi, requisitu ad veram contritionem. — 29.
- 4^a. An propter voti veram, et perfectam contritionem absque
formali dilectione. Dei super omnia? ————— 44.
- 5^a. Pro solutione argumentorum. ————— 62.
- 6^a. Circa naturam attritionis, quę certiora
sunt requiruntur. ————— 78.
- 7^a. An attritio cogens, metu sit detestatio.
peccati infra genus malum? ————— 88.
- 8^a. An attritio possit in contritionis transire? — 103.
- 9^a. An attritio absque actu dilectionis chari-
tatis in Deum sufficiat, ad justificationem
in Sacramento Penitentię? ————— 109.
- 10^a. Aliqua argumenta solvuntur. ————— 122.
- 11^a. Reliqua solvuntur argumenta. ————— 136.
- Dis. 2^a. De Sacramento quod est Sacram. D. 2^a
- Cap. 1^m. De essentia Sacramti Penit. —————
- Cectio 1^a. Huius Sacramti definitio traditur,
et elucidatur. ————— M. 1.
- 2^a. De Forma Sacramti Penitentię. ————— 15.
- Sc. 3.

Actio 3. Materiam precedentis absoluit. —	28. —
2 ^a . De Sacramento poenit. & materiali materia. —	42. —
5 ^a . Resolvitur materia precedentis. —	48. —
6 ^a . Resolvitur materia precedentium. —	55. —
7 ^a . De complemento integrali sacra poenit. —	59
8 ^a . An sacramentum poenitentiae possit esse va- lidum, et in forma? —	68. —
9 ^a . Argumenta solvuntur. —	78. —

Cap. 2^m De materia remota sacra poenit. C. 2^m.

Actio 1 ^a . Agitur de materia sufficiente. —	X. 1. —
2 ^a . Principia difficultatis resolvuntur. —	6. —
3 ^a . Agitur de materia necessaria. —	18. —
4 ^a . Difficultas peccatis dubijs. —	28. —
5 ^a . P ^o & circumstantijs aggravantibus. —	42. —

Cap. 3. De ministro sacramenti poenit. C. 3.

Actio 1 ^a . De officio Judicis. —	X. 1. —
2 ^a . De officio Doctoris. —	18. —
3 ^a . De officio Medici. —	32. —

Diff. 3. De necessitate, et effectibus sacra poenit. D. 3.

Cap. 1. Poenitentia est de necessitate medij C. 1.

Sept. 1 ^a . Lapis in mortale. Actio 1 ^a . —	X. 1. —
---	---------

Act. 2 ^a . Declaratur divinus & poenit. preceptum. —	20. —
---	-------

3 ^a . Exponitur Ecclesiasticum & Confess. preceptum. —	42. —
---	-------

Cap. 2^m. Poenitentis effectus exponuntur. C. 2.

Actio 1 ^a . De peccatorum mortalium re- missione per poenitentiam. —	X. 1. —
--	---------

2 ^a . De peccatorum venialium remissione per poenitentiam. —	13. —
--	-------

Act. 3^a

Def. 3a
Cap. 2.

Obiectio 3a. An per relaxatum redeant peccata
remissa per Pœnitentiam? — 26. —

4a. An merita Iust' per lethale mortifica-
ta reviviscant per Pœnitentiam? — 4p. —

Cap. 3. Appropinquo, de altero à Pœnitentia
mortuorum Sacramento.

Cap. 3.

Obiectio 1a. De Sacramento Baptismi secundum se. — 1. —
2a. De Baptismi necessitate. — 2p. —

2

